UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1624. usque ad annum 1627

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1778

VD18 90118863

urn:nbn:de:hbz:466:1-67369

Visual Library

M. 5778.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CLAUDII FLEURII
ABBATIS
HISTORIA ECCLESIASTICA
A
R. P. ALEXANDRO
A S. JOANNE DE CRUCE CARMELITA EXCALCEATO
EX PROVINCIA BAVARICA, OLIM S. THEOLOGIÆ
AC SS. CANONUM LECTORE
CONTINUATA.

CONTINUATIONIS
TOMUS TRIGESIMUS
QUARTUS.
SEU IN ORDINE
TOMUS LVIII.

Coll. Univ. Paderb. A 774

Ab anno Christi 1624. usque ad annum 1627.

AUGUSTÆ VINDELICORUM,
IMPENSIS JOSEPHI WOLFF. MDCCLXXVIII.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CONSPECTUS LIBRORUM.

LIBER CXCV.

§. 1. *Religio Catholica in variis Provinciis restaurata.* Pag. 1.

§. 2. *Cæsaris edictum contra hæreticorum Concionatores.* 4

§. 3. *Austriæ inferioris Protestantes Ordines adversus Viennense edictum reclamantes.* 8

§. 4. *Bonorum Ecclesiasticorum restitutio Catholicis facta.* 13

§. 5. *Pax Cæsarem inter & Gabrielem Bethlenium firmata.* 15

§. 6. *Principes Protestantes a Friderico Palatino ad bellum in Cæsarem & Catholicos stimulati.* 17

§. 7. *Friderici Palatini epistola ad Schwicardum Electorem ac Moguntinum Archiepiscopum.* 19

§. 8. *Sacerdotes Catholici Angliæ Regis jussu ex Anglia, Scotia & Hibernia ejecti.* 21

§. 9. *Conventus Londini habitus.* 23

§. 10. *Utriusque Curiæ Senatores in Catholicorum excidium conspirantes.* 26

§. 11. *Regis responsum ad curiæ postulata.* 28

§. 12. *Varia Regis Decreta contra Catholicos.* 32

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 13. *Jacobus Rex erga Catholicos nonnihil indulgentior.* 34
§. 14. *Walliæ Princeps Henricæ Galliarum Regis Sorori matrimonio junctus.* 39
§. 15. *Summus Pontifex hisce nuptiis obluctatus.* 41
§. 16. *Pacta nuptialia circa Religionem inter Ludovicum Franciæ & Jacobum Angliæ Reges inita.* 42
§. 17. *Armorum Societas inter Franciæ & Angliæ Reges inita.* 48
§. 18. *Cæsar novum bellum avertere intentus.* 50
§. 19. *Bellum in Belgio inchoatum.* 52
§. 20. *Vallistelina a Gallis vi occupata.* 54
§. 21. *Pontificis sollicitudo pro avertendo bello inter Hispaniæ & Franciæ Reges.* 59
§. 22. *Londinensis Disputatio inter Patrem Fischerum, & duos Calvinistas Prædicantes.* 63
§. 23. *Quædam Facultatis Parisinæ Decreta.* 66
§. 24. *Antiperipatetici, Chymici &c. a Facultate damnati.* 68
§. 25. *Decretum, supplexque libellus Universitatis Parisiensis adversus Academicorum jurium usurpatores.* 70
§. 26. *Petrus de Arcis quasdam propositiones revocare jussus.* 79
§. 27. *Susneus Abissinorum Rex fidem Catholicam amplexatus.* 82
§. 28. *Mexicanæ Turbæ inter Archiepiscopum & Proregem.* 86
§. 29. *Marci Antonii de Dominis reditus ad veram Ecclesiam.* 89
§. 30. *Ejusdem Spalatini Archiepiscopi obitus.* 97
§. 31. *Ruppellensium Calvinistarum violentia in Catholicos.* 100
§. 32. *Matthæus Priulus & Antonius Caetanus Cardinales mortui.* 102

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 33. *Alexandri Ejiensis Cardinalis obitus.* 103
§. 34. *Octavii Rodulphi Cardinalis extrema.* 104
§. 35. *Francisci Sfortiæ & Fabritii Veralli Cardinalium decessus.* 105
§. 36. *Tres Cardinales ab Urbano VIII. Papa creati.* 107
§. 37. *Diversæ summi Pontificis Constitutiones.* 108
§. 38. *Decreta sacrarum Congregationum.* 112
§. 39. *Neapoli Comitoli Episcopi, Hieronymi de Saxonia, & Dionysii Mutsaers obitus.* 113
§. 40. *Ægydii Cannarti. Joannis Del-Rio & Julii Lagallæ decessus.* 114
§. 41. *Joannis Marianæ, Martini Becani, aliorumque e Societate scriptorum fata.* 115
§. 42. *Nicolai Coeffetau ex Ordine Fratrum Prædicatorum extrema.* 120
§. 43. *Anastasii Cocheleti Carmelitæ obitus.* 123
§. 44. *Quidam Scriptores Acatholici hoc anno defuncti.* 124
§. 45. *Comitia Procerum Polonorum Varsaviæ celebrata.* 127
§. 46. *Principum ac illustrium obitus.* 130
§. 47. *Urbani VIII. Papæ literæ ad Ferdinandum Imperatorem & Maximilianum Bavariæ Electorem.* 132
§. 48. *Novæ bellorum flammæ a Protestantibus suscitatæ.* 133
§. 49. *Initia belli Danici minus auspicata.* 136
§. 50. *Victoriæ Wallensteinii Fridlandiæ Ducis contra Cæsaris hostes.* 139
§. 51. *Actum de induciis.* 141
§. 52. *Religio Catholica in Austria, aliisque locis restaurata.* 144
§. 53. *Cæsaris edictum pro reformatione Austriæ Superioris.* 150
§. 54. *Electorum Ecclesiasticorum literæ ad Ludovicum XIII. Franciæ Regem.* 155

§. 55. *Franciæ Regis responsum ad Electorum Ecclesiasticorum epistolam.* 161
§. 56. *Bellum ab Hugonotis contra Franciæ Regem restauratum.* 163
§. 57. *Ludovici XIII. bellum contra Hugonotas.* 168
§. 58. *Pacis Consilia ab ipsis Hugonotis eversa.* 170
§. 59. *Rebelles Calvinistæ terra marique a Regiis profligati.* 172
§. 60. *Batavorum Calvinistarum perfidia.* 175
§. 61. *Rupellenses denuo navali prælio devicti.* 177
§. 62. *Continuati Gallorum progressus in Rhætia.* 181
§. 63. *Breda a Marchione Spinola capta,* 184
§. 64. *Victoria Brasiliana Hispanorum contra Batavos Calvinistas.* 189
§. 65. *Jacobi I. Angliæ Regis obitus.* 193
§. 66. *Calumniæ contra Catholicos ab Anglica Curia Carolo Regi propositæ.* 198
§. 67. *Contentio inter Philippum Trevirensem Archiepiscopum & Abbatem sancti Maximiani exorta.* 205
§. 68. *Archiepiscopus ad renuntiandum Abbatiæ compulsus.* 208
§. 69. *Parisinæ Facultatis Theologicæ Censura adversus Joannis Kuntvathi librum.* 211
§. 70. *Trecorensis Episcopi contentio adversus suos Canonicos.* 213
§. 71. *Controversia inter Leonensem Episcopum, & Stephanum Luytreum Parisiensem Doctorem.* 215
§. 72. *Renati Leonensis Episcopi querelæ contra hanc Sententiam.* 219
§. 73. *Declaratio Cleri Gallicani in Comitiis congregati, aliorumque Archiepiscoporum & Præsulum contra Stephanum Luytreum.* 228

§. 74. *Breve Urbani VIII. Papæ ad Cardinales Rupifocaldium & Valetam hac in cauſſa transmiſſum.* 232
§. 75. *Aurelianenſis Epiſcopi epiſtola ad Cleri Gallicani Comitia circa hoc Pontificis Diploma.* 235
§. 76. *Hæc Controverſia tandem compoſita.* 238
§. 77. *Sanctioris Conſilii Decretum in Cauſſa Pariſinæ Univerſitatis contra Jeſuitas Pontiſſaranos, Ligonienſes, & Engolismenſes.* 240
§. 78. *Decretum Univerſitatis Pariſienſis ad ceteras Academias pro jurium & Doctrinæ ſuæ defenſione.* 242
§. 79. *Libellus ſupplex Univerſitatis Pariſinæ ad Regem.* 244
§. 80. *Libellus ſupplex Regio Senatui contra Pariſienſem Univerſitatem a Jeſuitis exhibitus.* 246
§. 81. *Literæ Rectoris ac Univerſitatis Pariſinæ ad Franciæ Cancellarium contra Jeſuitarum apologiam ementito Pelletieri nomine divulgatam.* 249
§. 82. *Libellus ſupplex Univerſitatis Pariſinæ ad Regem ejusque Senatum contra Jeſuitarum redintegrationem.* 251
§. 83. *Quædam Cleri Gallicani Decreta circa Regulares, aliosque Exemptos.* 256
§. 84. *Duo libelli famoſi contra Franciæ Regem & Richelium Cardinalem in Galliis ſparſi.* 261
§. 85. *Facultatis Theologicæ Pariſienſis animadverſio in hoſce libellos.* 265
§. 86. *Propoſitiones ex hiſce libellis extractæ.* 265
§. 87. *Ejusdem Facultatis judicium ac Cenſura in haſce propoſitiones.* 273
§. 88. *Ambo libelli a Clero Gallicano in Comitiis damnati.* 275
§. 89. *Alia Cleri Gallicani Cenſura ab Epiſcopis approbata.* 282

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 90. *Parisini Parlamenti contentio cum Clero Gallicano circa suppressam Stampesii Censuram.* 284
§. 91. *Aliud Parisiensis curiæ Decretum adversus Jesuitas.* 291
§. 92. *Censura latina sub nomine Cleri Gallicani evulgata.* 293
§. 93. *Comitia Sopronii in Hungaria celebrata.* 320
§. 94. *Ferdinandus III. in Hungariæ Regem electus ac Coronatus.* 323
§. 95. *Franciscus Roias de Sandoval Cardinalis mortuus.* 327
§. 96. *Itelius Fridericus a Zolleren Cardinalis fatis functus.* 329
§. 97. *Quidam ab Urbano VIII. Sanctorum Beatorumque Albo adscripti.* 331
§. 98. *Melitensium ad Leucadem infelix expeditio.* 333
§. 99. *Principum aliorumque Illustrium obitus.* 334
§. 100. *Transactio inter Rhetos & Valtelinos præcipue circa Religionem facta.* 336
§. 101. *Diversæ Urbani VIII. Papæ constitutiones circa Ecclesiæ Disciplinam.* 340
§. 102. *Alia S. Congregationum Decreta jussu ejusdem summi Pontificis edita.* 342
§. 103. *Synodus Osnabrugensis Diœcesana, ejusque Decreta.* 343
§. 104. *Concilium Namurcense.* 345
§. 105. *Andreæ de Soto, Marci Capelli & Jacobi Jansonii obitus.* 346
§. 106. *Joannis Gallemarti, Philippi Gamachæi, & Henrici Hollandi extrema.* 348
§. 107. *Quidam ex FF. Prædicatorum Ordine Scriptores hoc anno defuncti.* 350
§. 108. *Decessus Ferrarii & Fariasii ex Ordine Carmelitarum.* 352

§. 109.

§. 109. *Sibrandus Lubertus, Abrahamus Scultetus, aliique ex Acatholicis Scriptoribus hoc anno defuncti.* 353

§. 110. *Jacobus Gretserus, Andreas Eudæmon, Ludovicus Richeomus aliique Societatis Scriptores hoc anno mortui.* 358

§. 111. *Facultas de bonis mobilibus testandi Clero Hungarico concessa.* 362

LIBER CXCVI.

§. 1. *Motus in Gallia excitati occasione cujusdam Libri a P. Santarello editi.* 367

§. 2. *Parisini Senatus Sententia adversus hujus Jesuitæ librum.* 371

§. 3. *Præcipui Societatis Theologi Doctrinæ suæ rationem reddere jussi.* 372

§. 4. *Jesuitarum Declaratio circa articulos sibi a Parisiensi Senatu propositos.* 377

§. 5. *Conclusio Facultatis Theologicæ Parisiensis de damnando Patris Santarelli libro.* 381

§. 6. *Censura sacræ Facultatis Theologicæ Parisiensis lata in Santarelli librum.* 383

§. 7. *Decretum Universitatis Parisiensis de recipienda censura.* 387

§. 8. *Hujus Controversiæ exitus.* 391

§. 9. *Hæc lis Regem inter & Parlamentum ac Facultatem composita.* 395

§. 10. *Facultatis Theologicæ Censura in librum Patris Francisci Garassi Jesuitæ.* 400

§. 11. *Conspiratio in Ludovicum Franciæ Regem.* 404

§. 12. *Rupella a Regio milite cincta.* 408

§. 13. *Inferior Anglici Regni Curia Catholicis summopere infensa.* 410

§. 14. *Mansfeldius in prælio ad pontem Dessavienſem profligatus.* 412

§. 15. *Chriſtianus Daniæ Rex apud Lutheram a Tillio Cæſus.* 417

§. 16. *Literæ gratulatoriæ Urbani VIII. Pontificis Maximi ad Tillium Belliducem.* 421

§. 17. *Proteſtantium ruſticorum ſeditio in Auſtria.* 423

§. 18. *Cæſarei a ruſticis prælio devicti.* 426

§. 19. *Ruſtici a Papenheimio fuſi, ac diſſipati.* 429

§. 20. *Nova Bethlenii Seditio in Cæſarem.* 435

§. 21. *Induciæ inter Cæſarem & Bethlenium ſancitæ.* 437

§. 22. *Sacrum Corpus Beati Norberti Magdeburgo Pragam translatum.* 438

§. 23. *Leopoldus Auſtriæ Archidux dimiſſis Epiſcopatibus ſuis Claudiæ Mediceæ connubio junctus.* 443

§. 24. *Fidei Catholicæ augmentum a Cæſare procuratum.* 444

§. 25. *Rhetorum Calviniſtarum oppoſitio contra Catholicos.* 448

§. 26. *Novi tumultus ab Arminianis per fœderatum Belgium ſuſcitati.* 452

§. 27. *Decii Caraſæ Cardinalis obitus.* 453

§. 28. *Odoardi Farneſii Cardinalis mors.* 455

§. 29. *Henricus de Guzman Cardinalis mortuus.* 456

§. 30. *Scipionis Cobellutii Cardinalis deceſſus.* 457

§. 31. *Alexandri Urſini Cardinalis extrema.* 459

§. 32. *Dionysii Simeonis de Marquemont Cardinalis fatum.* 461

§. 33. *Duodecim Cardinales ab Urbano VIII. Papa creati.* 462

§. 34. *Sæculares Doctores Sorbonici Regularibus adversantes.* 463

§. 35. *Parlamenti oppositio adversus Regis edictum.* 466

§. 36. *Alia Facultatis Censura contra propositionem quamdam a Patre Testefort propugnatam.* 470

§. 37. *Hæc Censura jussu Regis revocata.* 474

§. 38. *Universitatis appellatio ad Regem contra ejusdem literas.* 478

§. 39. *Congregatio Presbyterorum Sæcularium Missionis instituta.* 483

§. 40. *Urbani VIII. Papæ Constitutiones.* 486

§. 41. *Variæ sacrarum Congregationum decisiones.* 488

§. 42. *Decreta Synodi Diœcesanæ Sedunensis in Vallesia.* 490

§. 43. *Hugonotarum Pseudo-Synodus Castro-Albiensis.* 494

§. 44. *Principum ac Illustrium Virorum obitus.* 500

§. 45. *Novi Hugonotarum motus in Gallia.* 508

§. 46. *Poloni a Gustapho Adolpho Sueciæ Rege inopina vi oppressi.* 510

§. 47. *Atrocissima Vexatio Catholicorum in Japonia.* 513

§. 48. *Susneus Abissinorum Rex palam fidem Catholicam professus.* 518

§. 49. *Patris Petri Cottoni Jesuitæ obitus.* 519

§. 50. *Quorumdam Scriptorum Religione Catholicorum mors.* 524

§. 51. *Quidam Societatis Scriptores hoc anno denati.* 527

§. 52. *Scriptores ex Ordine FF. Prædicatorum hoc anno defuncti.* 528

§. 53. *Quorumdam Proteſtantium Scriptorum obitus.* 529

§. 54. *Carolus I. Angliæ Rex ritu ſolemni inauguratus.* 531

§. 55. *Inquiſitionis Tribunal pro tuenda Religione Anglicana in Anglia erectum.* 533

§. 56. *Reginæ Domeſtici Religione Catholici a Carolo Rege ex Anglia ejecti.* 537

§. 57. *Franciæ Regis querelæ apud Angliæ Regem ob violatam fidem.* 539

§. 58. *Buchingami reſponſum ad Regis querelas.* 542

§. 59. *Baſſompetri reſponſum ad frivolas Buchingami excuſationes.* 544

§. 60. *Bellum ab Angliæ Rege Miniſtrorum impulſu Galliarum Regi denuntiatum.* 551

§. 61. *Infauſta Anglorum expeditio adverſus Ludovicum Franciæ Regem.* 553

§. 62. *Martiniana arx ab Anglis incaſſum obſeſſa.* 555

§. 63. *Angli non ſine clade ex Inſula Cracina ſeu Rea expulſi.* 559

§. 64. *Rupellanæ obſidionis initia.* 563

§. 65. *Religio Catholica in variis Provinciis per Imperatorem reſtaurata.* 565

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 66. *Instructio Pragensi Archiepiscopo, aliisque ad Bohemiæ reformationem deputatis a Cæsare data.* 569

§. 67. *Herbipolensis Principum Catholicorum Conventus pro amovendis belli calamitatibus.* 581

§. 68. *Daniæ Rex a Bavaro-Cæsareis ex tota Germania expulsus.* 582

§. 69. *Colmariensis tractatio in Caussa Religionis & Palatini Comitis.* 584

§. 70. *Mulhusianus Electorum Conventus ad Germaniæ pacem reducendam habitus.* 586

§. 71. *Gallici Oratoris propositio, ac Electoralis Conventus responsum.* 588

§. 72. *Electorum responsum ad quæstionem de restituendis Ecclesiasticorum bonis.* 592

§. 73. *Religio Catholica in variis Ditionibus restaurata.* 599

§. 74. *Iterati motus Facultatis Parisinæ contra Henrici Spondani Epitomen, & Michaelis Maucleri librum.* 603

§. 75. *Turbæ Londini a quodam Prædicante concitatæ.* 606

§. 76. *Contentio inter Virodunensem Episcopum & urbis Præsidem exorta.* 617

§. 77. *Monasteria Ordinis S. Benedicti in Austria ad unam Congregationem revocata.* 620

§. 78. *Belli Mantuani initia.* 621

§. 79. *Continuatum Polonos inter & Suecos bellum.* 623

§. 80. *Francisci Mariæ a Monte Cardinalis obitus.* 626

§. 81. *Dominici Rivarolæ Cardinalis mors.* 627

§. 82. *Bonifacius Bevilaqua Cardinalis mortuus.* 629

§. 83. *Joannis Baptistæ Lenii Cardinalis decessus.* 630

§. 84. *Plures Prælati ad Romanam Purpuram ab Urbano VIII. Papa evecti.* 632

§. 85. *Illustrium Personarum decessus.* 632

§. 86. *Pax inter Ferdinandum Cæsarem, & Turcarum Imperatorem innovata.* 634

§. 87. *Cyrilli Lucaris Pseudo - Patriarchæ Constantinopolitani studium in propaganda Calvini secta.* 637

§. 88. *Gravis contentio inter Angliæ Clerum sæcularem & Regularem.* 638

§. 89. *Querelæ Chalcedonensis Episcopi adversus Patris Mathiæ Wilsoni Angli Jesuitæ librum.*

§. 90. *Episcopi Chalcedonensis epistola ad sacram Facultatem Parisiensem contra hujus libri Authorem.* 643

§. 91. *Joannis Floydi Jesuitæ liber adversus Chalcedonensis Episcopi Decretum.* 645

§. 92. *Conclusio Facultatis Parisinæ contra cujusdam casus decisionem.* 646

§. 93. *Quorumdam querelæ contra Hibernos de Doctrina haud absimili.* 648

§. 94. *Parisinæ Facultatis censura contra Hybernorum propositiones de Hierarchia Ecclesiastica & jurisdictione Episcoporum, ac Parochorum.* 650

§. 95. *Regularium Hibernorum vindiciæ, contra falsam hanc accusationem.* 656

§. 96.

§. 96. *Epistola Hibernorum Regularium ad Facultatem Theologicam.* 660

§. 97. *Facultatis Parisinæ responsum ad Regularium querelas.* 663

§. 98. *Laicorum Angliæ Catholicorum declaratio contra suppositititium quemdam libellum.* 664

§. 99. *Epistola Cleri Dublinensis gratulatoria ad Facultatem Parisinam.* 680

§. 100. *Facultatis Parisinæ censura propositionum in libro Nicolai Smithei contentarum.* 682

§. 101. *Censuræ propositionum ex Danielis seu Floydii Apologia decerptarum.* 705

§. 102. *Epistola gratulatoria Kellisoni ad Facultatem Theologicam.* 721

§. 103. *Richardi Chalcedonensis Episcopi epistola ad eandem Facultatem Parisinam.* 726

§. 104. *Conclusiones Parisinæ Universitatis contra Hermani Leomelii Spongiam.* 730

§. 105. *Juramentum ab Academia Salmanticensi pro propugnanda SS. Augustini & Thomæ Doctrina præscriptum.* 734

§. 106. *Synodi Diœcesanæ Colouiensis Decreta.* 737

§. 107. *Scriptorum quorumdam Catholicorum obitus.* 738

§. 108. *Thomæ a Jesu, & Nicolai a Jesu Carmelitarum Excalceatorum decessus.* 740

§. 109. *Scriptorum e Societate obitus.* 743

§. 110. *Quidam Scriptores ex Ord. FF. Prædicatorum hoc anno mortui.* 743

§. 111. *Acatholicorum Scriptorum mors.* 745

§. 112. *Bulla Cœnæ ab Urbano VIII. innovata atque extensa.* 746

§. 113. *Aliæ ejusdem Pontificis constitutiones.* 752

§. 114. *Diversæ Constitutiones a variis Congregationibus emanatæ.* 754

§. 115. *Contentio ob Magdeburgensem Archiepiscopatum exorta.* 758

§. 116. *Saxoniæ Electoris ac Pseudo-Canonicorum responsum ad Cæsaris postulata.* 760

§. 117. *Ferdinandi Cæsaris declaratio circa Magdeburgensium Canonicorum postulata.* 762

§. 118. *Leopoldus Guilielmus Archidux secundo genitus Cæsaris Filius a summo Pontifice in Magdeburgensem Archiepiscopum nominatus.* 765

§. 119. *Ordinis Teutonicorum bona a Donavio Equite redempta.* 767

HISTO-

Susneus Æthiopiæ Rex cum suis ad Fidem Catholicam reuersus.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ CONTINUATÆ.

LIBER CXCV.

URBAN. VIII. PONTIF. MAXIMUS.
FERDIN. II. OCCID. IMP.

§. I.

Catholica Religio in variis Provinciis restituta.

Hic annus Domini milleſimus ſexcenteſimus vigeſimus quartus præcipue memoratu dignus eſt, hic quippe Proteſtantibus ad bonorum

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Meteran. lib. 44. Hiſt. Belg.

Sæc. XVII. A.C. 1624.

Ecclesiasticorum usurpationem postmodum in Westphalica pace firmandam, pro norma deservierat, propterea *annus normalis* vocatus; cum enim hoc anno rebus Catholicorum prospere fluentibus, ac Germania & Bohemia gravissimis bellis liberata, Præsulum non pauci, aliique Ecclesiastici bona per iniquam vim sibi erepta vindicarent, subtracto sapidissimo hoc bolo, ac unico Sectarum fulcro famelicus Novatorum stomachus languere cæperat. Nil igitur ad recuperanda hæc bona, levandumque dolorem opportunius esse poterat, quam fortuna Catholicis adversante per duram necessariæ pacis legem, omnes hasce mutationes tanquam irritas, nullasque declarare, resque ad pristinum, quo ante primam Januarii diem hujus Anni erant, statum revocare, prout etiam contigit. Interim vero Ferdinandus II. Imperator pacem, quam tot victoriis glorioſe obtentis Imperio, suisque Regnis reddiderat, firmare unice intentus erat; sat fatali enim experimento comprobatum habebat, quod Religionum diversitas, unde subditorum rebellio, bellumque hucusque ortum duxerat, firmæ paci vel maxime obstaret, eapropter præprimis cuncta, quæ Sectarum fomenta sunt, remoturus, libros

Jæger. Hist. Eccl. l. 4. cap. 8. Caraſa com. Gem, rest. Bull. Carmel. tom. 3. p. 485.

bros hæreticos imprimendi ac venden- Sæc. XVII.
di facultatem per Archiepiſcopum Pra- A. C. 1624.
genſem ſuſtulit, necnon Bibliothecas
a promiſcuo ejusmodi librorum uſu *Theatr. Orbis cap. 2. pag. 198. Brachel. Hiſt. l. 1. p. 82.*
expurgari mandavit. Præterea alio-
rum Regum, Principumque Acatholi-
corum exemplo excitatus, Pragæ e-
dictum promulgari juſſit, vi cujus in-
hibitum, ne deinceps civium proles
aut jure civitatis, aut parentum hære-
ditatibus gauderent, niſi Religione Ca-
tholici eſſent; ne vero ſe ad amplectendam fidem cogi quererentur, in ſua ſecta obſtinatis conceſſum, ut divenditis bonis ſuis e Regno emigrarent. Nec Cæſaris Zelo deerat Archiepiſcopus Pragenſis, qui præprimis omnibus Sacerdotibus curam habentibus, ne hæreticorum funeribus intereſſent, interdixit, ſelectosque Viros conſtituit, qui ampliſſima facultate inſtructi omnes & ſingulas totius Regni Eccleſias, earumque Miniſtros luſtrarent, & irrepentes corruptelas tollerent, Clerumque priſtinæ morum gravitati & ſanctimoniæ reſtituerent; laborarent inſuper, ut omnium Parochorum jura, bona & reditus deſcriberentur, ac vacantibus Eccleſiis, ex quibus Prædicantes Huſſitæ, Calviniſtæ & Lutherani fuerant expulſi, Parochi Catholici præficerentur: Ut autem tanto munere

Sæc. XVII. A. C. 1624

digni haberentur Miniſtri, Ordinum Regularium Generales a ſummo Pontifice juſſi ſunt, ut Viros idoneos ad excolendam vineam Domini transmitterent, hos inter primus eo proficiſcebatur P. Mathias a S. Franciſco olim Carmeli Excalceati Præpoſitus, quem Papa ſpeciali Epiſtola Cæſaris & Archiepiſcopi Pragenſis patrocinio die decima quinta Junii commendabat: Inde vero factum, ut horum opera multi Nobiles, atque integræ etiam civitates ad gremium ſanctæ Matris Eccleſiæ redirent, jura patronatus, necnon Eccleſiaſticorum bona ab hæreticis uſurpata legitimis poſſeſſoribus vindicarentur, & Catholici vi metuque a Regno extorres denuo in patriam reverterentur, ac demum Regulares monaſteria olim ab hæreticis ablata recuperarent, pluresque Parochiæ Pragenſes, quarum jus ad Cæſarem erat devolutum, in monaſteria transferrentur.

§. II.

Cæſaris edictum contra hæreticorum Concionatores.

Poſtquam vero Cæſar per Bohemiæ Regnum Catholicam Religionem a diuturna poſſeſſione iniquo Novatorum

rum furore dejectam prospero successu revocaverat, æquali studio eandem Moravis reddere sategit, ac propterea adulterinis Præconibus Zonoima expulsis, ne hæretici ad Sectarias conciones excurrerent, inhibuit, præcepitque, ut ejusmodi Buccinatores ejicerentur, prout etiam Iglaviæ, atque in aliis multis civitatibus effectui datum est, necnon ex Cæsaris munificentia conditum Olmutii est Seminarium, in quo trecenti Nobiles, egeni tamen, qui ad Sacerdotium adspirarent, alerentur. Præcipue vero Ferdinandus Imperator in hæreditariis suis Provinciis hæresin, ob cujus rabiem nec Cæsaris vita ab insidiis, nec subditorum bona a rapinis tuta erant, eliminare statuit, ac præ ceteris omnes, ad quos cura Ecclesiarum spectabat, ut non minus doctos, quam probos Viros fidelium gregi præficerent, hortatus est, dein cognito, quod in quibusdam locis non privilegiatis, uti Gravenwerdæ, Langenlosæ & Forthoffii adhucdum sectæ usus invalescceret, nulla mora illis, qui has urbes pignoris jure tenebant, omne sectarum exercitium interdixit, Virisque Apostolicis Langenlosam decretis præcepit, ut cives pacti Baptismalis memores, abjecta hæresi, quam temere adoptaverant, ad Religionem

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. Sæc. 1624

gionem Catholicam reverterentur, eo-quod in minoribus ejusmodi vicis libertas Religionis nunquam plebeio Ordini, sed duntaxat Nobilibus in eorum arcibus privatim indulta fuisset. Idem etiam inhibuit ceteris Austriæ incolis, adjecta comminatione, in hæresi sua obstinatis jus civitatis ademptum iri. Verum Prædicantes obtemperare nescii insuperhabito Cæsaris mandato clam virus suum spargere non erubuere, & quidem David Ständlinus Viennæ, ubi ipsemet Cæsar agebat, ægroto cuidam Lobellii Tribuni famulo panis frustulum cum calice porrigere præsumpsit, superveniente tamen Kellero ad D. Michaelis Parocho, quid hoc loco mercenarius faceret, interrogatus, abire coactus est: unde re cognita Cæsar sequens edictum promulgari jussit: „Scirent omnes Provinciæ infra Ana„sum Proceres Lutherani, quo pacto „Mathias Imperator IX. Cal. Maij an„no millesimo sexcentesimo decimo „quinto, & rursus speciatim decimo „octavo Cal. Januarii ad querelam Vien„nensis Episcopi, sibi ab Augustanæ „Confessionis parochis, quoad viola„tionem jurisdictionis Ecclesiasticæ vim „velut afferri quiritantis, sub edicto „caviſſet, ne deinceps per Viennam, „aliaque Cæsaris adjacentia oppida „exer-

„exercitium præfatæ illius Confeſſionis Sæc. XVII.
„Auguſtanæ haberet locum. Huic op- A. C. 1624.
„pido adverſari auſus eſt Paſtor Hor-
„nalianus; ut etiam in urbe Vien-
„na in jurisdictionem Epiſcopalem graſ-
„ſari ſuaque & putaticia Sacramenta
„ægroto impertiri non dubitarit. Quæ
„prævaricatio cum non modo in Ec-
„cleſiaſticæ jurisdictionis præjudicium,
„ſed etiam Cæſaris contemptum ver-
„gat; præſertim autem Viennæ ſine re-
„verentia ac pudore hoc peragatur: ideo-
„que ſcirent, Cæſarem ex juſta indigna-
„tione prioribus edictis inhærere; ne-
„que, ut præter Catholicæ Religionis
„exercitium aliud in uſum vel clam vel
„palam obreperet, admittere velle.
„Hanc in rem Cæſarem ſeveris, ſeriis-
„que verbis edicere, ut deinceps Confeſ-
„ſioni Auguſtanæ addicti Proceres ab
„id genus novitatibus abſtinerent; ne-
„que amplius per Viennam, ejusque
„agrum, prohibitum, inconceſſumque
„Confeſſionis illius ſuæ exercitium
„uſurparent: niſi ſeverioribus remediis
„in id genus Paſtores, ut animadver-
„tatur, experiri mavelint.„

Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. III.

Auſtriæ inferioris Proteſtantes Ordines adverſus Viennenſe edictum reclamantes.

Lotich. rer. Germ. p. 400. Theatr. Europ. p. 820.

HOc Cæſaris edictum Lutherani cives, opifices, famulique Viennæ hærentes pro more ſuo vilipendebant, magnoque numero Hornaliam identidem ad ſectarios cætus, & Præconum declamationes audacter excurrebant: unde horum petulantia irritatus Viennenſis Senatus, edictum promulgare cogebatur, in quo exponebat, quod ob Religionis diſparitatem Vienna aliæque Cæſaris Provinciæ & Regna bello, fame & vaſtationibus, nequidem habita Cæſaris reverentia, fuerint deſolata, civesque acatholici ſub Evangelici exercitii obtentu conventus contra Catholicos coegerint, & violata juramenti ſanctitate cum hoſtibus ſubdole conſpirantes, pacem publicam perturbarint, Catholicisque irreparabile damnum intulerint: Ne ergo ſub tam doloſo obtentu deinceps tam perverſa moliri poſſent, Senatus promulgari præcepit, ut omnes & ſinguli cives, opifices, Miniſtri, & famuli, omnesque, quicunque Viennenſis urbis jurisdictioni ſubeſſent, ſedulo cave-

caverent, „ne denuo extra Viennam, Sæc. XVII.
„sive Hornaliam, sive ad alium locum A. C. 1624.
„quemcunque ad sacra, catholicis insti-
„tutis adversa, facienda excurrant, nisi
„severis, atque ingentibus pœnis coer-
„ceri mavelint. Pari opera neque
„Baptismi, neque matrimoniale sa-
„crum, more acatholico amplius usur-
„paretur, eadem severitate pœnæ in de-
„linquentes constituta, sub spe, futu-
„rum, ut nemo tam excors inveniatur,
„qui turbas paci ac quieti, pœnam ve-
„ro modestiæ, ac commodo suo ante-
„ferre cupiat.„

Verum Protestantes Austriæ inferioris Ordines, cum sibi hoc Magistratus interdicto injuriam irrogari crederent, famamque suam & conscientiam in dubium vocari quererentur, porrecto libello supplici, hoc Senatus decretum sententiæ anno millesimo sexcentesimo decimo latæ, Mathiæ Cæsaris indulto, ac Ferdinandi decreto adversari, Cæsari exponebant, haud memores, quod etsi sectæ libertas fuisset indulta, atque extorta, ex hac tamen gratia nullum eis jus fuisset enatum, sed quod ea ad concedentis arbitrium, præcipue ob tam luculentum illius abusum, & summam eorum ingratitudinem revocari potuerit: Audacter insuper a Cæsare petebant, ut

Sæc. XVII. A. C. 1624. Senatus decretum abrogari, atque ob inobedientiam captos Lutheranos absque mulcta dimitti, eorum gravaminibus remedium afferri, calicis usum restitui, & Prædicantes revocari præciperet. Verum ad arrogans hoc petitum Ferdinandus II. Imperator die decima tertia Septembris respondit, quod nihil eorum, de quibus Ordines quererentur, ad eos spectaret, unde nec se aliena in negotia ingererent, nec Religionis causſæ sese immiscerent. Accepta hac repulsa Ordines denuo Cæsari obstrepentes exponere non dubitarunt, quod suæ sectæ socios defendere omnino cogerentur, cum sæpius imo & novissime ipsemet Cæsar pollicitus esset, Lutheranos suæ sectæ deinceps, eadem libertate, qua sub Mathia I. usuros esse. Horum vero querelas flocci habebat Imperator, haud ignarus, quod Sectarii hac precario indulta libertate tam in Austria quam in Bohemia ad subditorum oppressionem, & rebellionem in ipsum Cæsarem abusi fuissent: Nondum tamen sibi aquiescendum putabant Lutherani Austriæ Ordines, qui rabie sua in Senatum Viennensem versa eidem significabant, quod calumniam & diffamationem, qua ab eo gravati fuissent, justis vindicandi honoris sui stimulis agitati retorquerent,

rent, altaque mente repoſitam habentes injuriam, ſuo tempore talionis jure vicem repenſuri eſſent. Hac ſaltem ſua temeritate tantum obtinuere, ut eorum exemplo ceteri opifices, famulique Lutherani Viennenſe decretum palam vilipenderent, ac Præpoſitis ſuis, juxta Apoſtoli effatum, eſſe obediendum, haud ultra memores ad Hornaliana Præconum ſuorum conventicula turmatim excurrerent: quapropter invaleſcente horum protervia non modo Viennenſis Academiæ Rector ſuis Academicis novæ hujus ſectæ munia vel intra vel extra urbem obire inhibuit, ſed etiam Cæſar promulgato edicto Præcones Lutheranos, & Ludimagiſtros turbarum incentores ex Auſtriæ Provincia ejicere compulſus eſt, eoquod *intempeſtivis ſuis vociferationibus, atque ad ſeditiones ſpectantibus concionibus animos Dynaſtarum inflammaſſent, plebemque ad furorem, ipſamque rabiem usque adeo irritaſſent, ut nedum his ſceleribus modum finemque adhucdum ullum ſtatuere cogitarent.* Quoniam vero inſuperhabito Cæſaris mandato Helmhardus Jorger Hornalianus Dynaſta, qui jam olim turbarum & Bohemicæ rebellionis ſocius erat, Sectarios conventus ibidem haberi pergeret, hinc Cæſar miſſis eo Legatis Dynaſtiam ærario addici,

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624. dici, seditiosos vero Præcones ocius inde emigrare jussit, loco illo Canonicis apud D. Stephanum concesso: Tum vero non pauci fluctuabant inter debiti obsequii leges, & sectæ suæ præjudicia, hinc urgebantur ab ipsa Imperantis æquitate, ac clementia, quæ serius aut citius ad subditorum corda loquitur, illinc terrebantur ab importunis Prædicantium suorum susurris, qui eisdem continuo acclamabant, non alium pro Rege habendum, quam secta Lutheranum, & qui sub utraque specie communicaret, Ecclesiamque Romanam, Meretricem Babylonicam, & Papam vocitaret Antichristum: inde autem factum, ut illi, apud quos veritatis amor, & legitimi imperii reverentia prævalebat, ejurato errore ad fidem Catholicam temere relictam reverterentur, alii econtra, quos oppositæ Religionis odium, & Præconum præstigia in suo fanatismo detinuerant, potius extrema quæque contra Cæsarem tentare præsumerent; hac etiam vesania abrepti, non sine maximo insontium damno Liessam Bohemiæ urbem ultro subjectis ignibus exusserunt, ac in saltus, locaque Sylvestria sese receperunt, ut sectam, quam unius hominis ambitio recens invexerat, & effrænis vitæ licentia nutriverat, eo libe-

liberius sectari, seu verius omnes Divinas & humanas subjectionis debitæ leges sub obtentu Religionis, & libertatis conscientiæ conculcare possent. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. IV.

Bonorum Ecclesiasticorum restitutio Catholicis facta.

Æquitas postulabat, ut sedato tumultu bona, quæ Ecclesiasticis per iniquam vim a Protestantibus fuere erepta, per debitam restitutionem eis vindicarentur: In id præcipue intentus erat Urbanus VIII. Pontifex Maximus, qui datis literis Cæsarem hortabatur, ut Sedis Apostolicæ jura in Præpositurам Ecclesiæ Halberstadiensis, quam violatis Germaniæ concordatis Rex Daniæ Filio suo coemptis suffragiis contra Ecclesiæ jura addixerat, admota etiam, si necesse foret, armorum potentia tueri vellet: Cæsar itaque non modo Regem, ut a suo proposito desisteret, monuit, sed etiam Halberstadiensi Capitulo nefarii illius decreti, vi cujus Præpositus & Canonici Catholici fuere rejecti, revocationem præcepit, ipsosque S. Francisci Religiosos monasterio suo restitui voluit. Insuper Pseudo-Archiepiscopum Magdeburgensem ad restituendam Altenbal- *Carafa com. de Germ. rest. Struv. Corp. per. 10. Sect. 9.*

Sæc. XVII. A. C. 1624.

tenbaldenſem Præpoſituram, intruſumque ejiciendum compulit, pariterque Abbatiſſam ibidem in Catholica Religione unacum toto Virginum Aſceterio ſervandam, nihilque innovandum præcepit. Eodem Religionis ſtudio Cæſar in oppido Eybach, quod Elvacenſi Præpoſito paret, Prædicantem ejici, ac ſubrogato Catholico Sacerdote veram fidem reſtitui juſſit: Inſuper in favorem Epiſcopi Auguſtani, Abbatis Campidunenſis, & Decani Grönenbacenſis Wolfgangus Papenheimius omnia Collegiatæ Eccleſiæ Gronenbacenſis bona unacum Religione Catholica, uti olim paulopoſt Religionis pacem floruerat, reddere juſſus erat. Occupabat etiam Onolsbacenſis Marchio Eccleſiam Galleronevetzianam cum omnibus decimis, reditibus, aliisque bonis, quæ tamen Eiſtadienſi Epiſcopo reſtituere præcipiebatur: Decernebat etiam Cæſar, ut Comites de Hanau, de Oettingen, & de Stolberg expulſis Prædicantibus Religionem Catholicam, necnon erepta bona præcipue monaſterium Waſſersloſtenſe reſtituerent. Verum hæc Cæſaris mandata aut ſerius fuere effectui data, aut omnino neglecta. Præterea Schwicardus Moguntinus Elector Stradam montanam, & Epiſcopus Spirenſis alia quædam

dam oppida recuperarunt, moxque Catholicæ Religionis exercitium ibidem reſtaurarunt. Herbipolenſis quoque Epiſcopus quædam monaſteria a Comite de Hanau erepta ſibi reſtitui, ex Cæſaris ſententia petiit. Sub idem tempus Wolfgangus Neoburgi Dux Düſſeldorpii Calvinianum Templum claudi juſſit, ſectæque profitendæ libertatem revocavit. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. V.

Pax Cæſarem inter & Gabrielem Bethlenium firmata.

Turcis per Eſterhaſium ex Hungaria pulſis Stanislaus Turzo Palatinus, aliique Hungariæ Proceres toti in eo erant, ut præſentaneum Regni excidium optata pace præverterent. Hanc in rem die ſeptima Februarii unacum Montanarum urbium Deputatis Viennam profecti ſunt, quo etiam Kamuthius Bethlenii Orator advenerat: Enimvero Nicolaus Eſterhaſius victoria nuper reportata animatus, Cæſari author erat, ut bellum totis viribus proſequeretur: Proceres econtra Ferdinandum ad pacem inclinare adlaborabant, quorum votis Cæſar annuere cunctabatur, cauſſatus, Electorum ac Imperii Principum ſententiam deſuper eſſe

Barre Hiſt. d'Allem. t. 9. p. 551. Orthel. Chron. Hung. p. 104. Bell. laur. Auſt. l. 7. p. 772.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

esse explorandam: Tandem vero Regni calamitates misertus, Bethlenio a die vigesima quinta Martii usque ad primam Maij inducias concessit, rebus omnibus in eo statu, quo tum forent, relinquendis, donec de pace firma utrinque decerneretur. Interea de concordiæ pactis serio deliberatum, demumque die octava Maij in hosce pacis articulos conventum. I. Bethlenius ab Hungarici Regis titulo, sigillo, Regnique administratione abstineat, Oppellensi, & Ratiborensi Principatu atque Imperii Principis nomine ad dies vitæ contentus. II. Nil hostile in Cæsarem, Austriacam Domum, eorumque subditos moveat, nec Cæsaris hostibus auxilio sit, minus vero Turcas contra Cæsarem provocet. III. Captivos gratis dimittat, idem quoque apud Turcas fieri curet. IV. Cuncta vi ablata Cæsari restituat, militesque sacramento solvat. V. Reditus metalli-fodinarum Cæsari integre cedat. VI. Omnia bona aliis ablata suis possessoribus restituat. VII. Vicissim Cæsar salva Religione Catholica septem comitatus Hungaricos tam ultra quam citra Tibiscum unacum civitate Cassovia ad dies vitæ Bethlenio relinquat. VIII. Quotannis ad finium defensionem eidem triginta florenorum millia eroget.

IX.

IX. Arx Mungatſia numeratis tercenties mille florenis Bethlenio relinquatur, eo autem mortuo ad Cæſarem revertatur. X. Arx Tockaia pignoris loco, Eychetana autem, & Nagibaia urbs dono unacum jure regio in perpetuum Bethlenio, ejusque hæredibus cedatur. XI. Si forte Turca Bethlenii poſſeſſiones invaſurus eſſet, Cæſar eidem ſuppetias ferat. Hi pacis articuli utrinque firmati a Poloniæ Rege rati habebantur, non ſine indignatione Ludovici XIII. Franciæ Regis, qui hanc pacem cum Bethlenio duntaxat eo fine initam fuiſſe interpretabatur, ut Cæſar contra Proteſtantes in Germania, contra Griſones in Valle Telina, & contra Batavos arma ſua ea validius vertere poſſet. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. VI.

Principes Proteſtantes a Friderico Palatino ad bellum in Cæſarem & Catholicos ſtimulati.

Nondum pax in Imperio & Hungariæ Regno plene coaluerat, cum jamjam novæ belli flammæ accenderentur a Friderico Palatino, qui datis ad Saxonem, Brandeburgicum, & Wirtenbergenſem Duces, aliosque Principes Proteſtantes iteratis literis eosdem ad *Lotich. rer. Germ. l. 14. cap. 1. Lond. act. publ.*

Sæc. XVII. A. C. 1624.

arma in Cæsarem & Catholicos capessenda acriter stimulabat, hancque in rem occasionem & quidem capillatam ex eo captabat, quod Cæsar eliminata Calvini & Lutheri secta Religionem Catholicam revocasset, necnon Electoralem dignitatem in Maximilianum Bavariæ Ducem transtulisset, eumque in Fleusinganis Imperii comitiis in Electoralis Collegii socium, annuente etiam Saxonum Electore admisisset. Eandem vero translationem depingebat, „velut „tragediæ, quæ per Germaniam ludi„tur, fundamentalem actum, in quem „jam dudum Pontifex ejusque Quiri„tes conjecissent oculos, ut hoc apice „obtento rem deinceps Evangelicam „dent præcipitem, sunditusque di„ruant.„ *Hic erat*, inquiebat Fridericus, *scopus ille, in quem Roma diu tela sua, testimoniis in publico extantibus, dirigere comperta est, ut sub hujusmodi capitis oppressione casus, ac ruina ceterorum Electorum & Principum quæratur, & Electores Protestantes tanquam esca & hamo prehensi in partes trahantur, necnon deinceps majoribus Pontificiorum suffragiis prævalentibus Evangelicorum pars oppressa, non secus atque umbræ loco, futura sit: An non Pontifex rem factam habens, pro nutu suo ac libidine aget? Nonne hoc jugum posteritas sub Evangelicæ Religionis exci-*

excidio, fermentique Papiſtici reproductione excutere nunquam poterit? Poſtea Fridericus odium in ſe ob interceptas, quas ad Bethlenium dederat literas, conceptum amoliri ſategit, id quidem verum fuiſſe, haud negavit, in dubium tamen vertit, an ignotorum characterum interpretes rerum ſenſum aſſecuti, teſtari potuerint, quod contra Cæſarem Turcas, Tartarosque evocarit; *tametſi autem*, ajebat Fridericus, *peregrina undecunque auxilia erogarem, quis, cui ſynciput ſanum, id vitio dabit: in eos vero, qui dedita omni opera Pontificatus exaltationem, rei vero Evangelicæ oppreſſionem moliuntur, omnium malorum cauſa rejicietur, nulla ergo ex parte, quo ex periculoſa Bavari irreptione communis res Evangelica acerbius vulnerari queat, concedite.* Iisdem pene rationum ſtimulis Fridericus Brandeburgicum & Wirtembergicum ad arma concitabat, ſuum vindicandi ſtudium Religionis obtentu contegens. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. VII.

Friderici Palatini epiſtola ad Schwicardum Electorem ac Moguntinum Archiepiſcopum.

Acerbiori adhuc ſtylo Fridericus in Electorem Moguntinum invehebatur, hæc perſcribens: *In tantum pro-*

Sæc. XVII. A. C. 1624.

vehendæ Romanæ, Hiſpanicæque potentiæ, machinæ, argutiæque Jeſuiticæ invaluerunt, eousque ſub introductionibus barbarorum populorum, communis patriæ & regiones & leges proculcatæ ſunt, damnumque fere ineluctabile patiuntur, ut a ſeris hæc tragica nequidem nepotibus ſatis digne deſleri queant, tantum abeſt, ut emendari poſſint. Profecto privati commodi captatio, & avaritiæ ignobile nomen, illud ad faſtigium videtur perveniſſe, ut etiam regnare paſſim, & dominari, animadvertatur. Quæ in præſentiarum omnia, ne enarrando dolorem faciam illum meum etiam graviorem, lubens in medio relinquo.

Poſteaquam vero exploratum habeo, quam ſub prætextu Sanctitatis, ac voti nuncupandi nuper Bruxellas ſuſceperis, id genus inuſitati proceſſus inſolentia ut confirmaretur, ſimul atque inferioris Palatinatus mei partem, Intuergorum præfecturam, ut prævento favore Hiſpanico, intercipe-res, crede mihi, non admodum magna ac ſingulari nominis tui cum laude, hanc ſive victoriam, ſive prædam, retuliſti. Dum igitur fideles ſubditos meos ſevera ſub lege, in verba tua jurantes adegiſti, ne eoipſo, quanta cum ſolicitudine has illas iſtas manubias ſectatus eſſes, manifeſtari cæptum eſt. Qua de re non eſt, ut ſuper hoc reatu connivere, aut commeminiſſe poſſim, ejusmodi aliquid Electores Palatinos

latinos de Archiepiſcopis Moguntiacis unquam promeritos eſſe. Eſto enim (quod nullo modo conceditur) ullam præ manibus eſſe prætenſionem, quæ in Intuergos ſtringi poſſit! An idcirco præteritis Imperii juribus, ac legibus, hoc rerum ſtatu perturbatiſſimo, dum vis & arma pro legibus ſunt, captare oportebat? An Electior præcipuus & quidem Imperii Archicancellarius, mallet armis & obreptionibus, quam Imperii Conſtitutionibus uti, injuſtamque cauſſam injuſto magis & iniquiſſimo procedendi modo deteriorem reddere? Ne igitur ſilentium forte meum velut in conſenſum trahi potuiſſet, legitimæ, ac ſolemnis proteſtationis loco, in præſentiarum hoc interponendum fuit, donec commodior hoc illegitimum propoſitum confutandi detur occaſio. Neque enim hoc illud fundamentum cenſendum venit, ſuper quo aut conſtantia, aut bona fides ædificari queat. Hæc Fridericus ad Electorem Moguntinum, Imperii Cancellarium, quem tamen cauſſæ æquitas, & probata agendi ratio ab hac injuſta criminatione abunde vindicaverat. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. VIII.

Sacerdotes Catholici Angliæ Regis juſſu ex Anglia, Scotia & Hibernia ejecti.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Restitutæ pacis amor adhucdum Protestantes Germaniæ Principes detinuerat, quin ad Friderici vota novis belli calamitatibus sese implicare vellent: e contrario autem Jacobus I. Angliæ Rex ob frustratam Hispanæ affinitatis spem irritatus, vindictam suam in Cæsarem, ac Hispaniæ Regem exerere statuit: Stimulabant eundem Puritani Angliæ Proceres, qui ægerrimo ferebant animo, quod Rex per pacta nuptialia legum severitatem in Catholicos laxasset, concessaque tolerantia ingens fidei Romanæ in Anglia propagandæ ostium aperuisset. Ut igitur Rex neglectæ sectæ calumniam, ac imputatæ in fidem Catholicam propensionis suspicionem a se amoliretur, irarum stimulo agitatus, ac præcipue Buchingami susuris accensus, promulgato edicto præcepit, ut omnes & singuli Jesuitæ, Monachi & Clerici intra quadraginta dierum spatium ex Anglia, Scotia & Hibernia exularent: Cum vero inter Curiæ Senatores nonnulli Religione Catholici essent, sancitum est, ut hi jurejurando, Regem supremum in rebus etiam Ecclesiasticis Caput esse, profiterentur, recusantes vero Senatu ejicerentur, omnesque Catholici, dum Regni comitia celebran-

Lotich. rer. Germ. l. 14. t. 2. p. 390. Adlzr. Annal. Boic. part. 3. l. 9. Meteran. Hist. Belg. lib. 44.

brantur, decimo lapide a Londinenſi urbe abeſſent. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. IX.

Conventus Londini habitus.

Hac Catholicorum vexatione Buchingamus Comes Regis cliens in paucis charus Puritanorum, aliorumque Procerum gratiam ſibi conciliabat, tantumque effecerat, ut Rex Curiæ comitia indiceret, ac Friderici Palatini proſcriptionem, & Bavari ſucceſſionem deteſtatus, in Cæſarem & Hiſpanum arma convertere decerneret. Verum exhauſto ærario Nobiles, populumque ad erogandas pecuniarum ſuppetias inclinare, neceſſe erat: Rex igitur hanc in rem die vigeſima nona Februarii luculentum habebat ſermonem, in quo Filii ſui cum Maria Hiſpana nuptias velut rem omnino ſecretam congregatis Curiis expoſuit, profeſſus, quod in hanc ſpem omnes Theſauros prodegerit, hoc tamen negotium poſt Filii ſui reditum, perinde acſi nunquam de eo actum fuiſſet, adhuc integrum eſſet: poſtea Deum in teſtem & Judicem vocabat, quod Papiſtis tolerantiam concedere, ne cogitaverit quidem, ſed duntaxat edictorum ſeveritatem ob rationes ſibi ſoli cognitas ſuſpendi juſſerit.

Rapin Thoiras Hiſt. d'Angl. t. 8. pag. 242. Annal. de Jaq. I. p. 119. Clarendon. tom. 1. p. 27. & ſeqq.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Attamen non deerant, qui rerum probe gnari Regem propterea vellicarent, quod Hiſpanici matrimonii negotiationem velut *rem integram* exhibuerit, cum tamen ipſemet nuptialibus pactis utrinque firmatis ſuum appoſuiſſet chirographum, ac de Palatini reſtitutione nunquam, niſi conſummato Matrimonio mentionem fieri voluerit: Stupebant alii, quod Rex, ſe Catholicis tolerantiam non conceſſiſſe, Deo teſte aſſeruiſſet, cum tamen hæc inter ſecretos connubii articulos comprehenſa fuiſſet, nec Hiſpaniæ Rex Sororem ſuam, niſi ſub hac lege, Walliæ Principi tradidiſſet. Præeunte hoc Regis ſermone, Curiæ Proceres, inſtigante Friderici uxore, Walliæ Principe ac Batavis, improbis deſiderabant votis, ut Jacobus Rex acrioribus adhuc irarum ſtimulis adverſus Hiſpanos & Catholicos exardeſceret; eapropter non modo Oxonienſem Comitem nuper, eoquod Hiſpanas nuptias diſſuaſiſſet, carceri datum liberari, edictique in Catholicos promulgati executionem urgeri petierunt, ſed inſuper Regem eo impulerunt, ut Buchinghamus diſſoluti connubii cauſſas in Hiſpanorum invidiam jam antea excogitatas coram Regio Senatu exponeret. Hujus vero clientis ſermo eo tendebat, ut oſtenderet,

quod

„quod Rex vana spe a Bristolo Comite „delusus, Mansfeldii copiis e Palatinatu „evocatis ad conciliandas Filii sui cum „Hispana nuptias perperam inductus „fuerit, Walliæ autem Principi in Hi„spaniis declaratum, nisi ad Catholi„cam transiret Religionem, de matri„monii spe actum fore: Bristollus quo„que Principi auctor exstiterit, ut ali„quamdiu se Catholicum simularet: in„terim Pontificis dispensatio supervene„rit, tam arduis restricta legibus, ut „Princeps ex Hispania abire decerne„ret: tum vero legati ex Hispania fue„rint decreti, qui re cum Catholicis „deliberata structis machinis in Anglia „intestinum bellum suscitarent. Hispa„ni quoque Walliæ Principi exercitum „obtulerint, ut in rebelles movere pos„set, de cetero autem Hispaniæ Rex „nec unquam de nuptiarum executio„ne, nec Palatinatus restitutione serio „cogitarit, quamvis Bristollus de utra„que fidem dedisset, ac totius hujus „scœnæ auctor Regis benevolentia ab„usus fuisset:„ Hæc a Buchinghamo fuisse conficta, Bristollus biennio post tam luculenter demonstrabat, ut Buchinghamus ad se defendendnm provocatus, ne verbum quidem respondere potuerit, hujusque relationis falsitas fuerit detecta. Nihilominus in-

Sæc. XVII. A.C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624. ſuperhabitis Hiſpani legati querelis Buchinghamo applaudebant omnes; utramque enim Curiam jam antea in ſuas partes traxerat, ſibique populum ac Senatum obſtrictum reddiderat, eo-quod Regii Filii Nuptias cum Hiſpani Regis Filia ad Anglorum vota diſſolviſſet.

§. X.

Utriusque Curiæ Senatores in Catholicorum excidium conſpirantes.

Wilſon Hiſt. Jac. I. part. 265. Annal. l. c. pag. 94. Ruthworth Vol. I. pag. 129. 135.

Rebus ita diſpoſitis Senatus Regi propoſuerat, nuptias in Hiſpania hucusque agitatas palam eſſe diſſolvendas, & quidem hiſce ex cauſſis. I. Quia Hiſpani nonniſi Religionis libertatem pro Sponſa, ejusque domeſticis primo petierint, Principe autem Hiſpanorum poteſtati tradito poſtea univerſalem tolerantiam prætenderint. II. Papiſtæ tanto numero accreverint, ut hac negotiatione ad effectum deducta, haud ultra ſupprimi poſſent. III. Proteſtantes in Germania exinde oppreſſi, Palatinatus armis ereptus, & Walliæ Princeps violata Hoſpitalitatis lege, ac Principum privilegiis in Hiſpania indigne habitus, & Religionem ejurare coactus fuerit. III. Electoratus in Bavarum translatus, Belgica negotiatio

ad

ad Heidelbergæ & Franchentaliæ uſurpationem excogitata, necnon Hiſpani Regis tergiverſationes has nuptias omnino nocivas oſtenderint. His rationibus Senatores ipſum quidem Regem, quod tamdiu ſe vana hac ſpe deludi paſſus fuiſſet, petebant, dolorem tamen inde conceptum diſſimulans Rex habita oratione utrique Curiæ ac Senatui expoſuit, quod rupto nuptiarum fœdere Palatinatum armis recuperare, & Cæſari, Hiſpanoque Regi bellum inferre cogeretur, neceſſaria igitur pecuniarum ſubſidia conferrent, ea tamen lege, ut haſce pecunias Viri a Senatu deſignandi adminiſtrarent. Poſtquam igitur Curiæ Patres populusque Regem a ſuprema, cujus antea tantopere tenax erat, auctoritate ad tantam abjectionem deſcendiſſe cognoverant, eundem promiſſi auri ſpe ſenſim ad Religionem Catholicam penitus e Regno eliminandam nullo negotio inclinari poſſe ſperabant; eapropter ingentem pecuniarum vim, quamprimum Rex nuptias eſſe reſciſſas palam declaraſſet, ſe collaturos ſpondebant, dein libellum ſupplicem contra Catholicos Regi exhibendum parabant: quo tamen comperto Rex Nuntium, quem jamjam in Hiſpaniam decreverat, revocari juſſit, declarans, quod venenatum Curiæ infer-

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

inferioris reſcriptum contra Papiſtas Senatui fuiſſe traditum comperiiſſet, ipſe vero firmum fixumque haberet, bellum, quod pararet, nullatenus in Religionis bellum convertere: Poſtea tamen a ſuis edoctus, quod in hoc libello nihil ſuæ auctoritati adverſum contineretur, illum acceptabat, ſeptem hiſce articulis comprehenſum. I. Omnes Jeſuitæ, & Sacerdotes ab exteris Seminariis emiſſi Regno expellantur, & nuperum edictum hanc in rem promulgatum effectui detur. II. Papiſtæ omnibus ſpolientur armis. III. Londino ejecti ad ea, quæ ipſis aſſignabuntur, loca recedant, nec inde itinere quinque leucarum diſcedant, & Londino decem leucis diſtent. IV. Prohibeantur, ne deinceps pro audiendo ſacro ad Legatorum ædes confluant. V. Publicis muneribus amoveantur. VI. Rex omnes Magiſtratus ad exequendas leges in Catholicos editas ſevere compellat. VII. Occaſione alterius pacti nuptialis ſe Regia fide obſtringat, harum legum executionem nullatenus ſuſpenſurum.

§. XI.

Regis reſponſum ad Curiæ poſtulata.

Non

Sæc. XVII. A.C. 1624.

Non deerant ex ipsis Sectariis non pauci, qui tam apertum Religionis odium detestarentur, palamque edicerent, quod Rex aut ultro, ne Buchinghamianæ relationis falsitatem, necnon postulatorum iniquitatem cerneret, cæcus esse voluerit, aut clientis sui, a quo hæc omnia ortum habebant, indigna servitute adeo fascinatus esset, ut ea, quæ falso & perperam proposita noverat, tanquam vera & æqua coram Senatu profiteretur: postquam enim Palatinatum se armis vindicaturum spoponderat, se in sua secta immote perstiturum, atque ad Curiæ vota Catholicos oppressurum, his verbis declarabat: *Infelix sim oportet sicubi eo, quo me tam conscientia, quam obligatio mea impellit, adigendus eram, ut non ipse sponte præcurram. Quæ mea sit fides, quæ confessio, interrogate libellos meos, inspicite vitam, & actiones meas. Non spero, me eousque vitam protracturum, ut intelligam, me, vel Religionis caussa suspectum meis esse. Neque sic agam, ut quisquam forte id suspicari possit. Opto autem in marmore, tanquam vituperii lapide, & quidem atrocibus literis, ad sempiternam rei memoriam inscribi, sicubi deprehensus sim a Religione ea, quam profiteor, defeciisse. Is enim, qui ante faciem Dei hypocritam agit, cui homines*

Sæc. XVII. A. C. 1624.

mines fidem habeant, indignus est. Deum testor, etiam viscera mea commoveri cœpisse, ubi Pontificum dogmata sic invaluisse notavi. Id genus cordolii haud segnius me afflixit, ac si spinas intra oculos, stimulosque intra renes habuissem. Sæpius, quo pacto incremento ejus rei obviam ire possim, deliberare cœpi. Ut neque, si minus hoc feciſſem, excusandus veniam. Martyris quidem nomen mihi non sumo: sed Confessoris titulo venio. Quamquam etiam modo quodam Martyr dici forte possim. Sicut vel in sacris nostris Isaacum ab Ismaele fugillari accidit. Nullus unquam Regum extitisse notatus est, qui plus calumniis me fuerit obnoxius. Interim in persecutionem nequicquam incubui, semper enim statui, Religionem alia re magis nulla vires accipere, quam persecutionibus. Meministis vetus illud: Martyrum nempe sanguinem, Ecclesiæ esse sementem. *Jam ita est, ut non tam de petitis illis vestris assentiar, sed etiam majus quiddam adjicere velim. Illud autem hoc est, nempe ut intra præfixum temporis terminum, tam Jesuitæ, quam Monachi, ac Clerici ex hoc regno excludantur. Hoc ut per trium regnorum fines ematurari possit, triplici proscriptione erit opus. Ut igitur provinciarum Judices in recusantes animadvertant, res postulat. Illi adhucdum pleno*

pleno jure utuntur, licet a me dispensatio alia intervenerit ulla. Ego non sic regnare didici, non ut utar semper calcaribus, sed habenis interdum inflectam. Itaque de hoc providebo.

Secundum hæc legem feram, qua e subditis meis coerceri isti possint, quicunque ad Oratores peregrinos intrare comperiuntur. Domus quidem Oratorum suis gaudent privilegiis. Interim isti negotiatores, sicubi ædibus illis exeant, in via ab observatoribus prehendi, atque ad pœnam rapi possunt. Ut sic exemplum pœnæ extet in medio:

Addo etiam hoc, nempe me & de filiis vestris sollicitum esse. Et certe diu de his deliberavi. Cujus rei testes consiliarios meos appello. De iis autem ita sentio, ut nonnisi grande nefas esse censeam, sicubi liberi vestri sub meis regnis sic quidem educari velint, tanquam sive apud Madritum, sive Romam, nascerentur.

De ultimo, quod superest, ob laudatissimum illud, quod suppeditastis, consilium, vos amo. Præter non omnem rationem est, Rex ut patiatur subditos suos alterius magis legibus, quam suis obligari. Quid non Rex in alio territorio sive regno, & cur esset curiosus? De eo ergo estote securi. Nunquam non deinceps eventurum est, ut id genus conditiones

Sæc. XVII. A. C. 1624.

nes extra vagantes locum ſint inventuræ. Subditos ſiquidem cum Regibus idem vitæ necisque arbitrium nanciſci, conſentaneum utique eſt.

§. XII.

Varia Regis decreta contra Catholicos.

Wilſon l. c.

Cum vero Rex in ſuo reſponſo nullam de Catholicis Aula & officiis publicis amovendis mentionem feciſſet, Senatus ſuam in eos invidiam nondum expletam ratus, libellum, in quo quinquaginta ſeptem Proceres Catholicos officiis publicis honoratos deſignabant, Regi tradidit: ne tamen Rex hunc articulum urgeret, effecerat Buchinghamus, veritus, ne ejus Mater, quæ plurimum apud Regem valebat, pariter Aula excedere juberetur: Ceterum paulopoſt edictum in Catholicos innovatum eſt, hujus tenoris: *Poſteaquam Magnæ Britanniæ Rex, tam ab Eccleſiaſticis, quam ſecularibus, ſub his comitiis congregatis ſtatibus, erudiri cæpiſſet, quid quantumque ſive incommodi, ſive periculi, ab ingenti Jeſuitarum, Clericorumque multitudine, impenderet, qui quidem authoritate Romani Pontificis ordinati, atque hoc in Anglicanum regnum inducti ſunt. Ut de faſtu, & inſolentia, qua quidem*

Sæc. XVII. A. C. 1624.

quidam ſubditos modo non a fide agnita, ſed etiam ſubjectione & fidelitate ipſamet, in diverſum abripere moliuntur, nihil dicatur. Iſtorum omnium intuitu, quo tantis malis in tempore fieret medicina, Regi decretiſſimum eſt, amplius haud connivere velle. Proinde ſic conceptiſſimis verbis Rex ſtatuit: nimirum omnes & ſinguli tam Jeſuitæ, quam Clerici, ex poteſtate Romanæ Sedis ordinati, atque intra Angliæ regni, Wallicæque Principatus, ſeſe tenentes, fines intra XIX. Cal. Quintiles exirent, portusque regni maritimos peterent, unde vento ſecundo in regiones exteras transferri poſſint, ac ne unquam poſt reverterentur, niſi in pœnas, legibus expreſſas incurrere mavelint. Pari rigore in omnes iſtos animadverteretur, quicunque poſt elapſum terminum ullum ſive Jeſuitam, ſive Clericum, hoſpitio, domoque excipere, ſive ullo pacto juvare auſus eſſet, pœna in omnes cujuscunque ſaltem forent ordinis, conſtituta gravi ac rigoroſa. Idem inculcat Rex Archiepiſcopis, Epiſcopis, Dynaſtis, ac Vicariis &c. nimirum ut & illi omnes in Jeſuitas, & Sacerdotes quoscunque contravenientes ſevera ſub lege irent, neque ulli gratiam facerent, parcerentque, niſi ipſi indignationem Regis in ſe, ſuosque provocare mavelint.

Sæc. XVII. A. C. 1624. Promulgato hoc edicto Catholicorum non pauci in carceres fuere conjecti.

§. XIII.

Jacobus Rex erga Catholicos nonnihil indulgentior.

Relat. de l'Archev. d'Emrum Mem. de Deageant.

Cum Catholici in Anglia recentem hanc vexationem non tam a Regis voluntate, quam Puritanorum odio profectam scirent, literas lacrimis uberius, quam atramento notatas ad Ludovicum Franciæ Regem dederunt, supplices, ut extremis calamitatibus oppressos, innoxios tamen, suo juvaret patrocinio: totam insuper oppressionum seriem perscripserat quidam S. Francisci Alumnus ad Hugonem Embrodunensem Archiepiscopum. Hic itaque Regem accessit, supplex, ut Angliæ Catholicos, quos jam antea per Tillierum Legatum suum de sua protectione certos esse jusserat, in extremo Religionis periculo deserere nollet. Paulo ante Hollandus Comes Angliæ Regis Orator de nuptiis inter Henricam Regis Gallici Sororem & Walliæ Principem conciliandis in Franciam venerat; cum ergo Ludovicus Rex summum Pontificem a concedenda legis venia compertis Catholicorum oppressionibus abterreri vereretur, eun-

eundem Archiepiſcopum clam in Angliam ablegabat, ſupplicatum, ut Jacobus Rex erga Catholicos ſeſe magis humanum exhiberet. Quamprimum Archipræſul Londinum advenerat, Buchinghamum, ejusque Matrem, præter Rutlandiæ Comitem, aliosque Proceres Catholicos viſum ibat, qui omnes conſiliis ſuis negotiationis ſucceſſum magis expeditum reddere ſatagebant. Nec improſper conatui ſucceſſus adſpirare videbatur; Jacobus enim comperto Archiepiſcopi adventu eundem Royſtonum, ubi tum agebat, venire juſſit, conceſſaque primi alloquii copia conceſſit, ut plures Catholici nuper in vincula conjecti in libertatem aſſererentur, dein Archiepiſcopo, ut multa Catholicorum millia in Gallici Oratoris Palatio chriſmatis Sacramento confirmaret, benigne indulſit, fruſtra reclamante Londinenſi Magiſtratu. Inſuper Rex quadam die cum eodem Præſule conferens, quod cum Franciæ Rege arcto amicitiæ vinculo jungi ardenter deſideraret, teſtabatur, inde vero captata occaſione Præſul repoſuit, ad id nil opportunius eſſe, quam ſi Catholicis in Anglia libertas religionis concederetur: quo audito Rex apprehenſa Præſulis dextera hæc ſubjunxit: „probe cognoſco, quod te Deus huc

Sæc. XVII. A.C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

„miſerit, ut tibi animi mei arcana pan-
„derem: ſcito igitur, quod ſemper de
„Religione Catholica bene ſenſerim,
„& propter hanc ipſam propenſionem
„adoleſcens non raro mortis periculum
„ſubierim: Catholicis plenam toleran-
„tiam indulgere, hancque in rem ex
„Anglis & exteris Theologis Conven-
„tum Dubris aut Bolonii habere decre-
„veram, in quo decerneretur, omnino
„neceſſarium eſſe, ut omnibus libertas
„conſcientiæ relinqueretur. Si igitur
„conſummato Filii mei connubio de
„Gallorum ope ſat firmam ſpem con-
„cipere potero in Angliam ſub obtentu
„Regiam Filiam comitandi redeas, tum
„vero duas a me ſcriptas literas tibi tra-
„dam, quarum unam Regi Franciæ,
„alteram ſummo Pontifici conſignabis,
„ac Romæ neceſſariam procurabis di-
„ſpenſationem, ſimulque præmeditati
„Conventus mei approbationem, qua
„obtenta non ſine proſpero rei Catho-
„licæ ſucceſſu hunc Conventum mox
„celebrabo, interim vero Proteſtantes
„Germaniæ Principes, necnon præci-
„puos Angliæ & Scotiæ Puritanos Pro-
„ceres ad meam ſententiam inclinare
„ſtudebo; ſingulari enim veneratione
„proſequor Urbanum VIII. eidemque me
„obſtrictum profiteor ob carmina, quæ
„olim in Reginæ Matris, ac Stuarto-
„rum

„rum prosapiæ honorem omnibus nu- Sæc. XVII.
„meris absolutissima panxerat.„ His A. C. 1624.
dictis Rex eosdem versus Archipræsuli monstrabat. Ceterum hujus Regiæ declarationis veritas sensa, quæ Rex de Religione Catholica menti suæ impressa habebat, comprobare videtur; sæpius enim affirmabat, Romanam Ecclesiam esse Matrem, ex ea Protestantes progenitos esse, ac propter dogmata de Sanctorum invocatione, transsubstantiatione &c. inter Catholicos & Protestantes controversa nullatenus schisma induci posse. Exin constat, quod si Rex utramque Religionem unire valuisset, absdubio primas partes Catholicæ vindicasset, relicta cuicunque libertate, quicquid voluerit, circa hæc dogmata credendi: unice Regem retinebat doctrina de suprema Romani Pontificis potestate, & de facultate regem ob Religionem trucidandi: ast hunc quoque scrupulum Rex sibimetipsi eximebat; existimabat enim, quod doctrinæ de Pontificis dominio nonnisi pauciſſimi adhærerent, illam vero de Regicidio non Ecclesia, sed duntaxat Jesuitæ propugnarent.

Sub idem ferme tempus ab Hispaniæ Rege, & Isabella Belgii Administratrice ablegatus, Londinum advenerat Pater le Maitre Jesuita, qui Pa-

Sæc. XVII. A. C. 1624.

latinatum Friderico reſtituendum pollicitus, prolixum cum Jacobo Rege colloquium habebat, quo finito Rex inſolita animi amaritudine confectus, minusque in Buchinghamum propenſus videbatur: Advenerat inſuper Londinum Capuccinus quidam nomine Franciſcus de Rota Nuntii Apoſtolici apud Iſabellam Principem agentis Domeſticus, qui *indiſcreto*, ut ait Carafa, *Zelo conjuncto cum ſumma propenſione in Domum Bavaricam* (*inſcio licet Electore Maximiliano*) Britanniæ Regi ad componenda Palatini diſſidia geminam viam propoſuit, & primo quidem, ut Rex cum Proteſtantibus, eorumque ſociis ſeſe conjungeret, ſecundo, ut cum Catholicis bene conveniret: De hujus Monachi legatione ipſemet Fridericus Palatinus in ſua ad Wirtenbergenſem Ducem epiſtola hæc ſcripſit. *Hic ab eo tempore, quo apud Londinum fuit, Socero Regi, nomine Bavari, transactionem offerre non dubitavit, ſub fide ſua, literas ut vocant, ſacras, hancque commiſſionem illi plena ſub poteſtate largientes, ſeſe productarum.*

Meteran. Hiſt. Belgii lib. 144. Clarendon. t. 1. p. 28. Caraſa Germ. reſt. pag. 166. Lotich. rer. Germ. l. 14. c. 1. p. 387.

Quì cum me quoque apud Hagam Comitis conveniſſet, parique opera tam reconciliationem cum Cæſare, absque honoris ac Conſcientiæ diſcrimine, quam plenariam reſtitutionem modo apud Magnates alios uſitato,

usitato, & commodo promisisset, utique si quid deinceps præfatus Monachus eniti, ac præstare velit, hoc omne in tempore significabitur. Illud vero ab initio postulabat, sicubi primogenitus meus permitteretur in aula Bavarica educari; facile hoc præsuppositio, de ceteris posse transigi.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XIV.

Walliæ Princeps Henricæ Galliarum Regis Sorori matrimonio junctus.

Cum interea Embrodunensis Archiepiscopus in Anglia cum Jacobo Rege de Catholicis mitius habendis ageret, Hollandus seu Hayus Comes Angliæ legatus in Galliis & Carlillus cum Tillierio & Effiato Franciæ Regis Oratoribus connubii negotium inter Carolum Walliæ Principem, & Regis Sororem pene confecerant: Obstabat adhuc Religionum diversitas, quæ firmam animorum conjunctionem impedire videbatur: Postulabant Angli, eadem pacta, quæ olim inter Henricum & Christinam Principes proposita, esse acceptanda; e contrario autem Gallici Oratores easdem leges, quæ pro matrimonio Hispanico circa Religionem fuerant conceptæ, præscribebant, iisdemque cetera connubii pacta esse su-

Rapin Thoiras Hist. d'Angl.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

perſtruenda petebant. Enimvero Angliæ legati Regem ſuum in hæc quoque pacta facile conſenſurum noverant, diu tamen tergiverſari ſimulabant; tandem vero re ultro citroque agitata in articulos Hiſpanis conceſſos conſenſere, exceptis hiſce quatuor. I. De libertate conſcientiæ Catholicis concedenda. II. De Eccleſia Londinenſi. III. De prolibus ab ipſa Matre per decennium educandis. IV. De Epiſcopo, qui in iis, quæ Religionem concernunt, Regiam Domum moderaretur. Hos quoque articulos omnino eſſe concedendos, acriter inſtabant Franciæ Oratores, præcipue Vieuvilla Marchio, cui Ludovicus Rex totam rei gerendæ ſummam commiſerat. Obluctabantur vehementer Angli, declarantes, quod duos quidem poſtremos articulos admiſſuri eſſent, de primis autem duobus quicquam decernere prohiberentur, eoquod Rex in nupero conventu ſe Catholicis nec Conſcientiæ libertatem, nec Eccleſiam ullo pacto indulturum, pollicitus eſſet. Cedebant horum oppoſitioni Oratores Galli, ſpe freti, quod Rex ſpectata in Religionem Catholicam propenſione, quam Embrodunenſi Archiepiſcopo teſtatam reddidit, ad hoſce quoque articulos ſuo tempore deſcenſurus eſſet.

§. XV.

Sæc. XVII.
A. C. 1624.

§. XV.

Summus Pontifex hiſce nuptiis obluctatus.

Complanatis circa Religionem difficultatibus res vix non confecta credebatur; cum adhuc ſummus Pontifex legis veniam concedere cunctaretur; cognito enim, quod Rex Franciæ cum Anglis armorum ſocietatem iniiſſet, ne forte Bavarum Electorali dignitate dejiceret, veritus, has nuptias Ludovico XIII. diſſuaſit. Eapropter Ludovicus Rex Patrem Berullum Patrum Oratorii ſupremum Moderatorem, qui Pontificis diſpenſationem urgeret, Romam die decima tertia Julii ablegavit, traditis eidem mandatis, vi cujus exponere jubebatur, quod mutuo partium conſenſu Regiæ Principi de Religionis libertate tam pro ſe quam domeſticis ſuis, plene cautum eſſet, eique Epiſcopus unacum octo & viginti circiter Sacerdotibus, necnon Sacellum, ubicunque ſedem figeret, concederetur, data etiam facultate, ut proles ſuas ipſamet educare poſſet; de cetero autem nullum perverſionis ſubeſſet periculum, cum Regia Sponſa in ſua fide optime inſtructa ac conſtantiſſima eſſet. Adventante Romam Berullo Pontifex

Sæc. XVII. A. C. 1624. totum negotium Sacræ Cardinalium Congregationi commisit, ex cujus sententia petitum, ut non modo Rex Angliæ, ejusque Filius, sed ipsemet quoque Ludovicus Rex de pactorum fide idonee caverent, ac publica Londini Ecclesia Catholicis concederetur. Cum vero Franciæ Oratores, imo & ipsemet Richelius Cardinalis, qui jam tum in primam regni Francici curam vocatus erat, hisce articulis supersedendum censerent, die decima Novembris in sequentes hasce leges potissimum Religionem Catholicam spectantes conventum est.

§. XVI.

Pacta nuptialia circa Religionem inter Ludovicum Franciæ, & Jacobum Angliæ Reges inita.

Gramond. Hist. Gall. lib. 13.

Ad firmandum igitur matrimonium inter Carolum Walliæ Principem, & Henrietam Ludovici Franciæ Regis Sororem hæc pacta fuere signata. I. „Diploma contrahendo matrimonio Di„spensatorium Rex Christianissimus a „summo Pontifice impetrabit. II. Post„quam pacta in matrimonium conventa „solemni Sacramento firmaverit An„gliæ Rex, procuratorem eliget, qui „no-

Sæc. XVII. A. C. 1624.

„nomine Principis Walliæ uxorem du-
„cat, more majorum, in Basilica, ritu
„Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ, &
„Romanæ. III. Celebretur Lutetiæ
„Parisiorum matrimonium, qua olim
„formula celebratum inter Henricum
„IV. tum Navarræ Regem, & Marga-
„retam Valesiam Henrici secundi filiam.
„IV. Regis Christianissimi sumptibus ve-
„henda erit Caletum Domina Henrie-
„ta, Britannicoque legato tradenda
„sub depositi fide: exin Caleto, in An-
„gliam sumptibus Serenitatis Britan-
„nicæ transfretanda. V. Ubi in An-
„gliam venerit Sponsa, legantur palam
„legatorum in id negotii procurationes,
„simul & dictæ matrimonii leges: Dein
„fides utrinque renovetur, actu mere
„politico, nullis Ecclesiæ ceremoniis.
„VI. Principi Henrietæ, necnon &
„familiæ ipsius universæ, & nascituris
„ab ipsa, Religionis Catholicæ, Apo-
„stolicæ & Romanæ usus liber sit,
„& publicus; item privatum sit illi
„in palatio Oratorium, & publica in
„continenti Basilica, Ecclesiæ orna-
„menta pro dignitate, & Ecclesiæ Re-
„ctor, qualem voluerit. VII. Evan-
„gelii prædicatio, administratio Sacra-
„mentorum ex ritu Ecclesiæ Catho-
„licæ, Apostolicæ & Romanæ libera
„sint Dominæ, & ipsius familiæ in
„omni

Sæc. XVII. A. C. 1624.

„omni tempore; necnon & Jubilæorum „celebratio, qualia Sedes Apoſtolica „per ſtata tempora indicit. Sepelien„dis catholicis aſſignetur vitandæ „profanationi concluſus pariete locus. „VIII. Inter Principis Sponſæ familia„res ſit ſub magni Eleemoſinarii no„mine Epiſcopus, cui plena erit au„toritas, omnimodaque jurisdictio in „his, quæ ad religionem Catholicam „Romanam ſpectabunt. IX. Si Cleri„cus apud judicem laicum conveniatur ex qualicunque cauſſa (crimine „majeſtatis excepto) ad præfatum Epi„ſcopum: ſi capitale crimen aut ſan„guine quoquo modo expiandum, ad „judicem ordinarium ſpectet cognitio: „nempe poſtquam ab Epiſcopo ſacris „exſolutus reus, & dimiſſus fuerit. Ab„ſenti Epiſcopo ſubſtituatur, qui ſubeat „vices. X. In Principis aula Cle„ricorum numerus ultra viginti octo „eſſe non poſſit: quos inter ſi quis Mo„nachus, ſit ipſi cuculli uſus, qua„lem regula mandat. XI. Rex pater „Walliæque Princeps ipſius filius ſo„lemni Sacramento fidem adigant, non „obſtituros ſe quovis modo, quo mi„nus Domina in fide Catholica Roma„na perſeveret. XII. Familia ipſi ſit, „qualis nuper Mariæ Infanti Hiſpanæ „promiſſa fuerat. XIII. Quos Domina

„in

„in privata familiæ munia ſecum ex „Gallia in Angliam duxerit, Catho- „lici ſint, & Galli indigenæ, pro de- „lectu Chriſtianiſſimi Regis: defunctis, „vel pro Dominæ arbitrio amotis, „ſubſtituantur Catholici item, & indi- „genæ Galli, quales ipſa dixerit, & „probaverit Rex Britanniæ magnæ. „XIV. Sacramenti ab hiſce familiaribus „præſtandi hæc erit formula.„ Sæc. XVII. A. C. 1624.

Ego N. Sereniſſimis Jacobo Britanniæ Magnæ Regi, Caroloque ipſius filio Walliæ Principi, nec non & Dominæ Mariæ Henricæ promitto obſequium & fidem: & quandocunque contigerit mihi innoteſcere noxia ipſorum Saluti, aut perniciosa regno Anglicano, ea me ipſis, aut ipſorum miniſtris, in id conſtitutis, bona fide revelaturum polliceor: ita mihi ſit ſoſpes Deus.

„XV. Dominæ Henricæ dos ſit octies „centena nummorum millia numeran- „da Londini: nempe ſemiſſes pridie „ante nuptias, ſemiſſes reſiduus poſt „exactum a nuptiis annum. XVI. In „caſum viduitatis, reſtituenda ſponſæ „dotalitia, & dos, ſive in Anglia „morabitur, ſive redierit apud Gallos, „cujus optio penes ipſam erit: non ob- „ſtantibus (ſi quæ in contrarium) con- „ſtitutionibus Anglicanis. XVII. Pro- „prietas trientis ex ea dote ad libe- „ros pleno jure pertineat, matre uſu-

„fructua-

Sæc. XVII. A. C. 1624.

„fructuaria manente: reservati trien„tes duo ad eosdem liberos post matris „obitum deferantur; nisi ex secundo „matrimonio liberi forte suscepti con„currerint, quo casu per capita divida„tur hæreditas. XVIII. Liberorum „plena educatio, usque ad annum „decimum, ad matrem pertineat. „XIX. Si uxori superstes vir sine prole, „inter Reges dos æqualiter divida„tur: si viro uxor supervixerit, illi „sexaginta aureorum millia in singulos „annos dotalitii nomine accedant, feu„daque nobilia assignentur, cum domi„bus regiis, quæ ascendant ad eum „reditum: ea feuda sub ducali aut „Comitiali titulo possideantur; benefi„ciaque, & munera annexa illis pro „arbitrio distribuat vidua. XX. Mu„liebrem mundum nurui procuret ma„gnæ Rex Britanniæ, cujus æstimatio „non sit infra sexaginta aureorum mil„lia: supra esse possit. XXI. Renun„tiet Domina successionibus paternis, „maternis, & fraternis quibuscunque. „XXII. Lutetiani Parisiorum, & An„glici Parlamenti actis inserant matri„monii contractum, quo in præsens, „& in futurum valeant pacta. XXIII. „Promittimus invicem medio juramen„to. Ego Ludovicus Rex Galliæ, ego „Jacobus Rex Britanniæ magnæ, ob„serva-

„ſervaturos nos ſedulo, & bona fide „præſatos articulos, qui pejeraverit, „luat ſocio quater centena aureorum „millia in pœnam fidei non ſervatæ. Sæc. XVII. A. C. 1624.

Hoſce articulos, utriusque Regis Gallici nomine, ſuo chirographo firmabant eorum Oratores, & quidem Rupifucaldius, Armandus Richelius Cardinales, Aligrius, Schombergus, Lomenius, pro Rege Galliæ: Carlillus, & Hollandus pro Rege Britanniæ magnæ. Hiſce articulis palam exhibitis adjecti tres, de quibus convenerat inter Reges, ſecreto tranſigi oportere, quorum hæc ſumma.

I. Catholicos Regis Jacobi edicto nuper in vincula conjectos, non alia cauſſæ cognitione, in libertatem aſſerendos.

II. Non inquirendum poſthac contra indigenas, ſi qui religionem Catholicam, Apoſtolicam, & Romanam in Anglia profitebuntur, qualiter in hanc diem, inquiri ſolitum.

III. Reſtituenda Catholicis, quæ ipſis adempta quoquo modo, a promulgatione edicti præſati in hanc diem; niſi quæ penitus conſumpta fuerint.

Pacta in hunc modum conventa Lomenius, & Villaclericanus Viri ſpectabiles, qui Regi a ſecretis erant, in Angliam detulerunt, queis Rex, & Wal-

Sæc. XVII. A. C. 1624. Walliæ Princeps ingenti popularium applausu subscripsere. Attamen post læta primordia subsecutos effectus tristes ex non servata ab Anglis fide, necnon ex funesto Caroli sponsi fato, infra memorabimus.

§. XVII.

Armorum Societas inter Franciæ & Angliæ Reges inita.

Lotich. l. c. pag. 398. Firmato novo hoc cum Gallis fœdere, pristinum illud cum Hispanis dissolvebatur, ipsoque Walliæ Principe & Buchinghamo urgentibus, Carlillus Comes a Franciæ Rege petiit, ut pro vindicando Palatinatu Ludovicus cum Jacobo Angliæ Rege ejusque fœderatis adversus Cæsarem & Hispaniæ Regem armorum societatem iniret; sub idem tempus Mansfeldius Parisiis agebat, ac frequenter cum regiis Ministris de Friderico in suas ditiones, & Electoratus jura restituendo conferebat. Re cognita eundem Angliæ Rex Londinum evocabat, ejusque promissis delusus, præter sex millia Batavis submissa, duodecim armatorum millia, ut Palatinatum inferiorem invaderent, ejus imperio committebat, ea tamen lege, ut Hispaniæ Regis & Isabellæ ditiones non infestaret, Cæsarem vero, Bavarum

rum & Epiſcopos, qui Palatinum oppreſſiſſent, ad ſaniora, pacemque redigeret. Poſtea Jacobus Rex ab Iſabella Belgii Gubernatrice Franckentaliæ reſtitutionem, a Galliarum Rege autem Mansfeldiani exercitus tranſitum petebat, attamen ab utroque repulſam tulit: unde Mansfeldius Zelandiam verſus vela facere coactus eſt, militibus ſuis toto navigationis tempore aut peſte aut transfugio ultra tertiam partem pereuntibus. Nondum tamen inter ambos Reges firmatum erat fœdus; Ludovicum enim, ne hanc armorum ſocietatem cum Religionis Catholicæ diſpendio iniret, abſterrebant Eccleſiaſtici: tandem vero Anglorum importunitate, ac diſſolvendi connubii metu territus, ne Aulam accederent Cardinales & Epiſcopi, interdicto cavit, necnon cum Angliæ Rege, Veneta Republica, Batavis, & Sabaudo Duce fœdus iniit, cujus præcipui articuli erant ſequentes. I. Italiæ, Vallisque Tellinæ libertas, itemque Palatinatus reſtitutio efficeretur. II. Intentata hoſtili irruptione Hiſpaniæ Rex & Cæſar ad utriusque reſtitutionem inducerentur. III. Pari etiam lege ſummus Pontifex admoneretur, ut, ſi ei volupe ſit, pro vindicandis Eccleſiaſticorum bonis & conſervanda Sede Pontificia in haſce

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

partes tranſiret. IV. Difficultates forte deſuper emergentes, ad ſummum Pontificem rejicerentur. Jam antea Batavi miſſis in Galliam Oratoribus antiquum fœdus cum Franciæ Rege innovarunt, in octo tandem capita convenientes, ex quibus tamen duntaxat quintus Religionem Catholicam reſpicit, his verbis conceptus: *Quandoquidem, qui in præſens Gallicæ apud Batavos militiæ præeſt, religionem Catholicam, Apoſtolicam, Romanam profitetur: quia item miles in eo exercitu, ejusdem paſſim religionis eſt: fas erit imperatori & militi, privatim exercere religionem ſuam: enimvero quia indigenæ Batavi plerique Catholici Romani ſunt, quod metu celant: fidem adigant Oratores, daturos ſe operam apud Dominos authores ſuos, ut Chriſtianiſſimo Regi pro conſcientiæ libertate oranti fiat ſatis, ſi quo modo poteſt.*

Neuvill. Hiſt. d'Holl. t. 1. pag. 283.

§. XVIII.

Cæſar novum bellum avertere intentus.

Gramond. Hiſt. l. 13.

Poſtquam Cæſar de novi hujus fœderis ſerie edoctus erat, ſimulque compertum habebat, quod Chriſtianus Daniæ Rex arma pararet, necnon exercitus, quem Brandeburgi, Pomerani & Megapolitani & Saxones Principes

cipes contraxerant, sese Ductorem exhiberet, totus in eo erat, ut novi hujus belli Catholicæ Religioni oppido nocivi obtentum caussamque removeret: eapropter pro restituendo Palatinatu Friderici Fautoribus hasce conditiones proposuit. Sæc. XVII. A. C. 1624.

I. „Fridericus olim Palatinus Comes, „Cæsareæ Majestati se submittat, in ob„sequium, quod præstabit coram Im„peratore, qua humilitate Vasallum „decet.

II. „Post fidem a Patre sic præsti„tam, restituetur ipsius Filio primoge„nito feudum, cujus erit nuda patri „administratio, donec vixerit.

III. „Jure Electoratus utetur, frue„tur Bavariæ Dux, post ipsius mor„tem ad præfatum Friderici filium re„dituro.

His adjecta hæc duo capita. „Fride„rici filius, futurus ex pacta restitu„tione Palatinus & Elector, filiæ Im„peratoris nubet: interea vero, dum „adolescet, in aula Imperatoris educa„bitur.„ Inclinabat Jacobus magnæ Britanniæ Rex in eas leges, Generumque hortabatur, ut oblatas hasce conditiones acceptaret. Hic vero turbarum potius quam pacis studiosus fortunam suam belli aleæ committere maluit, frivole obtendens, „quod in fide

Sæc. XVII. A. C. 1624.

„a Cæsare data sibi haud satis cautum „esset, cum ab eo pro hæretico habe„retur, Catholici autem hæreticis fi„dem non esse servandam docerent, a„liunde vero tenello filio suo, si in Aula „Cæsaris educaretur, ingens Religio„nis suæ periculum immineret: para„tis igitur in subsidium Imperii Princi„pibus, Dano, Saxone Brandeburgo, „& Anglo, satius esset, ablata aperto „bello vindicare.„ Hæc Fridericus ad Socerum suum Angliæ Regem: Cæsar vero, cum res ad bellum spectare cognosceret, per Tillium Comitem Catholici exercitus Ducem Principes ac Saxoniæ Inferioris Ordines hortabatur, ut Batavorum, qui Cæsarem ac Imperii Principes ei unitos obruere machinarentur, sollicitationibus aures minime præberent. Verum surdis canebatur; quocirca Ferdinandus Imperator, ne Religio & Imperium periclitaretur; vim vi repellere cogebatur.

§. XIX.

Bellum in Belgio inchoatum.

Barre Hist. d'Allem. t. 9. Bellus laur. lib. 7.

Inter bellicos hosce Protestantium apparatus Philippus IV. Hispaniæ Rex haud otiandum ratus, Ambrosium Spinolam Hispani exercitus Ducem ad omnes casus intentum esse jussit; noverat

verat enim, quod Mauritius Arauſio- Sæc. XVII.
nenſis Princeps cum ſeptendecim, & A. C. 1624.
Henricus ejus frater cum octo circiter
armatorum millibus in Clivienſi Ducatu
caſtra locaſſent, in Palatinatum irru-
pturi: Horum igitur motus præventu-
rus Spinola, exercitum triginta millium
in Brabantiam duxit, Bredam obſeſ-
ſurus. Henricus quoque Comes de
Bergen ſeu Montenſis cum decem ſuo-
rum millibus Velaviam invaſit. Interea
vero Spinola die vigeſima ſeptima Au-
guſti Bredam urbem obſidere cæpit,
ac Mauritii, qui obſeſſis auxiliatum
venerat, exercitum crebris velitationi-
bus adeo imminuit, ut hic Hiſpanis
ſaltem annonæ ad caſtra advehendæ
opportunitatem intercluſurus, motis
caſtris Mechlinium contenderet, ubi
Antverpienſem arcem rurſus inopino
impetu obruere ſtatuit, ac triginta ſex
currus, in quibus omnis generis in-
ſtrumenta bellica erant incluſa, telis
rubra cruce (quod erat Hiſpanorum in-
ſigne) pictis contegi juſſit, necnon quatuor
peditum millia, totidemque Equitum
cohortes, perinde acſi annonam in Bre-
dana Hiſpanorum caſtra comitarentur,
admovit. Jamjam noctis beneficio die
duodecima Octobris ſcalas mœnibus
pontesque ſuper foſſas injecerat, cum
ex inſolito fragore ex arcis cuſtodibus

Le Siege de Breda Herm. Hugo. p. 50. Neuvlll. hiſt. d'Holl. t. 1. cap. 10.

Sæc. XVII A. C. 1624

quidam, quod rei esset, suspicatus, hostem instare exclamaret, moxque omnes præsidiarii in Batavos tam denso globorum grandine detonarent, ut Mauritius cum suis præcipiti fuga saluti consulere, currusque & cetera instrumenta velut rei jam secundo incassum tentatæ monumentum post terga relinquere cogeretur.

§. XX.

Vallistelina a Gallis vi occupata.

Ferreras cont. Hist. Hisp. t. 11. f. 1. p. 417. Gramond. Hist. Gall. lib. 13.

Nil propius esse credebatur, quam Valtelinis Catholicis pacem, Religionisque libertatem restitutum iri, postquam inter Hispaniæ & Franciæ Reges convenerat, ut Urbanus VIII. Pontifex Maximus Valtelinam depositi nomine retineret, donec res inter utrosque Reges componeretur: cum vero Rhætiæ Protestantes Papæ auctoritatem & Bagnii Marchionis, qui Horatio Ludovisio Romam reverso in exercitus imperio successerat, legiones sibi exosas haberent, Ludovici XIII. Franciæ Regis, qui cum Helvetiis, Batavisque fœdus inierat, auxilium implorarunt. Hic vero eo lubentius in eorum vota descendit, quo ardentius hanc Provinciam sibi vendicare, Hispanosque expellere ambiebat, eapropter Hanniba-

Sæc. XVII. A.C. 1624.

nibalem Franciſcum Cuvrium Marchionem ad Helvetios ablegat, ut a Tigurinis, Bernatibus & Waliſiis Calviniſtis ad recuperandam Vallem Telinam auxiliares copias peteret. His adjutus auxiliis Cuvrius, accedentibus quoque Glareanis, Rhætisque Sectariis, hanc ditionem, ſi amica deditione non poſſet, obſirmata armorum violentia Hiſpanis eripere ſtatuit, Regisque ſui nomine Valtelinis denuntiavit, Gallis, Venetis, & Sabaudis firmum, fixumque eſſe, ut Papa eis Valtelinam cederet, ac demum ea, poſtquam arces ſolo æquatæ, & Religio Catholica reſtituta fuerit, priſtinis Dominis reſtituenda eſſet. Ad hæc Valtelini reponebant: „ſe eſſe populum liberum & „Catholicum, Rhætis vero ſtudia eſſe „& libertati & Religioni adverſa: ſe „inſuper in protectionem Auſtriacæ Do„mus ultro tranſiiſſe, paratosque eſſe, „ſi Auſtriaco deſtituerentur præſidio, „pro libertate & fide publica mori, „ſique negaretur vitam ponere inter „arma, ut milites, poſituros ut Mar„tyres.„ Obſtrepebat acrius ſummi Pontificis Nuntius, declarans, hac ratione Depoſiti fidem violari, Religionisque cauſſam in diſcrimen adduci, huic vero ſat idonee proſpectum fore, ſi Vallistelina aut ſuo jure ſuisque legi-

Sæc. XVII. A. C. 1624

bus ſeſe regere permitteretur, aut Catholicis pagis uniretur. Hoc Papæ conſilium minime probabatur Cuvrio, qui ipſus in Francia tribus peditum millibus quingentisque equitibus conſcriptis, bellum urgebat, eoquod proſpero belli ſucceſſu Mareſcalli Francici honores emereri anhellaret. Re comperta Philippus IV. Hiſpaniarum Rex de hac novatione vehementer querebatur, hæc exponens, „in ea controver„ſia potiſſimum quæſtio de fide Catho„lica movetur, atque ideo hac in re „præcipue verſatur cauſſa Romanæ Se„dis: Ego autem in me ſuſcepi pro„tectionem gentis liberæ & Catholicæ, „quam in ſervitutem & Calvini hære„ſin Rhæti vocarunt, ſi igitur hunc „populum abdicare cogerer, id mihi „& genti meæ indecorum, Sedi Ro„manæ noxium, funeſtumque foret Ita„liæ, cujus dominationem affectat Gal„lus: quod ſi vero urbes expugnatæ „mihi eriperentur, num in Galli vi„ctoris arbitrio ſtabit, armis parta re„tinere? ſi vero fors ea abdicare vel„let, quis mihi immenſos, quos in hoc „bellum impendi, ſumptus compen„ſabit?„ Pariter ſummus Pontifex aut depoſiti fidem ſervari, aut expenſas hucusque factas refundi petebat, Attamen rationibus ultro citroque allatis,

præ-

prævalebant arma, quibus Cuvrius die vigesima octava Octobris in Engadinum inferius, & Münsterhalam irrupit, transitusque obsedit, Rhætis Calvinistis mox in Gallorum partes conjurantibus, qui itidem ejectis Austriacis Meyenfeldam, Curiam, Pretigaviam, aliaque oppida occuparunt, frustra reclamantibus Catholicis Helvetiorum Ordinibus, qui Tigurinis exprobrabant, quod contra leges patrias Rhætis transitum indulsissent, ac Grisonibus, qui tamen Mediolanensis, & Lindaviani pacti fidem violarunt, opem tulissent. Verum hæc objurgatio parum affecerat illos, quibus Catholicos opprimendi opportunitatem obtulerat prosper Cuvrii successus: Hic enim omni transitu versus Tyrolin obfirmato, cum tripartito exercitu in Valtelinam descendit, Wurmiamque, Tyrannum oppidum, arcemque, necnon Sondersiam, Morbegnium, Morbinum aliasque urbes tam vi quam deditione in suam redegit potestatem, hocque anno nondum expleto totam Valtelinam ditionem Gallis vindicavit, Bagnio cum Pontificiis militibus inde excedere coacto: reclamabant Hispani, querentes, „quod „Galli injuste, nullaque denuntiatione „facta, ac violata depositi fide bellum „in Valtelinam moviissent, cum tamen

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

„ea ab Hiſpano Rege Pontifici lege de„poſiti tradita eſſet, donec de jure inter „Principes controverſo liqueret: Præ„terea Galli armata manu, dum Hiſpa„nus fidei publicæ fiducia tutus, eſſet in„ermis, in hanc Provinciam irrupiſſent, „nedum contra Hiſpanos, ſed etiam „adverſus Bagnium, cujus tamen ſa„cra eſſet Perſona ex depoſito, atque „ex Perſona Arbitri delegantis: proin „Sedes Apoſtolica eo bello præcipue „peteretur, ſimulque fides Catholica, „quam Hiſpaniæ Rex proſcripta Cal„vini hæreſi in Valle reſtituerat, Rex „vero Chriſtianiſſimus fidem & Catho„licos iteratæ oppreſſioni exponeret.„ Regerebant Galli: „Hiſpanos Religio„nis obtentu populis illudere ſolitos, „violatum eſſe ab Hiſpano pactum Ma„dritenſe, ſummum quidem Pontificem, „dicta Regibus in depoſitum lege, cha„ritate paterna interceſſiſſe, vimque fieri „vetuiſſe, qua in filios auctoritate va„leret. Hiſpanum contra datam Ma„driti fidem Wurmiam & Clavenam „retinuiſſe: immerito autem Ludovi„cum Regem de Calviniſtarum patro„cinio poſtulari; haud enim credi poſ„ſe, eundem in aliena ditione hære„ſeos fore ſautorem, qui Sectariis Gal„licis bellum pro extirpanda hæreſi con„tinuo moveret.„

§. XXI.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XXI.

Pontificis ſollicitudo pro averiendo bello inter Hiſpaniæ & Franciæ Reges.

Expugnata hac ditione Cuvrius victoria tumidus, datis ad Feriæ Ducem Mediolani Pro-Regem literis eidem ſignificabat, quod poſthac ab omni hoſtilitate abſtinere vellet, dummodo nec rebellibus profugis, nec Galliæ hoſtibus aſylum Mediolani conceſſurus eſſet, ſecus, nomine Regis ſui bellum Hiſpanis denuntiare cogeretur: cum autem Hiſpanus potius armis quam calamo reſpondendum cenſeret, belloque acrius redintegrando ſeſe accingeret, Urbanus Papa paterno in Filios amore Barberinum Cardinalem in Gallias decrevit, ut diſſidium, imminensque bellum, ſi qua via poſſet, avertere ſatageret: Priusquam vero Cardinalis Roma exceſſerat, Papa divulgato per Univerſam Europam diplomate die vigeſima ſexta Martii anni ſequentis preces pro concordia Principum Univerſo Clero indixit: Erat autem illius tenor ſequens:

Lotich. rer. Germ. l. 14. cap. 3. Gramond. l. c. Jæger. Hiſt. Eccl. l. 4. cap. 10. Brach. Hiſt. l. 2. p. 83.

Venerabiles Fratres Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Tonitrua ultionis omnipotentis exterrent Europam, & furente

Sæc. XVII. A. C. 1624.

rente Discordiarum turbine concutiuntur fundamenta orbis terrarum. Consurgunt Principes indignantes se soliis suis, & nationes ardentes odio sitiunt sanguinem & ad arma properant &c. Tandem postquam accuratissimis precibus flagitavimus pacem ad dissipandas gentes, quæ bella volunt, decrevimus id remedium adhibere, quod in consimili rerum discrimine non semel peperit incolumitatem orbi Christiano. Ergo nuper approbante Apostolico Senatu declaravimus Ecclesiæ universæ pastoralem Sollicitudinem Cardinalitia legatione. Selegimus vero Franciscum Cardinalem Barberinum Fratris nostri filium. Creditur Pontificia consanguinitas non levem actori publicæ causæ adjungere autoritatem. Porro autem delegantes eum, quem natura nobis voluit esse carissimum, videmur luculentius paternum affectum testari generi humano. Nunquam certe non ei gravissimum hoc terrarum tumultuantium negotium mandavissemus, nisi exploratum Nobis foret eam illi mentem inesse, & gloriam Dei, & populorum Salutem, verum Ecclesiasticorum Principum Thesaurum ac Triumphum. Nunc autem ille ad potentissimos Reges proficiscitur, curaturus, ut exoptata Christianæ Reipublicæ concordia lætificet mærentem Ecclesiam, & propugnacula communiat publicæ incolumitatis. Timidæ sunt cogitationes hominum, & consilia mortalitatis

Sæc. XVII. A. C. 1624.

tatis non raro ludibria exiſtunt, niſi pater luminum cordibus noſtris infundat ſpiritum Sapientiæ, & fortitudinis. Quare Venerabiles fratres in partem ſollicitudinum noſtrarum vocati, congregate hoc tempore populos, & quaſi tubæ exaltate vocem veſtram. Currat Chriſtiana plebs ad arma juſtitiæ, muniatur Sacco, & Cilicio, quibus lorica Salutis conficitur, & diſtringens gladium ancipitem orationibus conflatum, profliget legiones inferni; ut pœnitentium Ninivitarum gemitus imitata, leniat iram Dei, furore ſuo terras arguentis. Tum autem eum orate, ut det verba ſua in ore Apoſtolici legati, ne pax, quæ Chriſti in cœlum redeuntis teſtamentum fuit, & hæreditas, a filiis diſcordiarum temere diſſipetur. Turris fortiſſima nomen Domini, ad hanc confugiant juſti, & fides, quæ montes transferre, & maria poteſt perambulare, ſentiet montes Sion eſſe in circuitu myſticæ Hieruſalem, & Dominum potentem in prælio, excubare in circuitu populi ſui &c.

Hæc Pontifex: Poſtquam vero Cardinalis Pariſios venerat, ad Regis alloquium admiſſus, vi erepta reſtitui petiit, „eoquod ſummo Pontifici, do„nec plene diſcuſſa eſſet controverſia, „Vallistelinæ depoſitum fuiſſet com„miſſum, ejusque fides integre ſervata, „donec Cuvrius vim magis Pontifici, „quam

Sæc. XVII. A. C. 1624.

„quam Regi Catholico intuliſſet: cum „vero exinde bellum atrox timendum „eſſet, ut ei occurreretur, ſtudium „omne in præſens Apoſtolicæ Sedi fo„ret.„ His expoſitis Ludovicus rem Sanctiori ſuo Senatui commiſit, ubi præſentibus Gaſtone Regis fratre, Cardinalibus, Franciæ Paribus & Miniſtris Richelius Cardinalis adverſus Hiſpanum declamabat, aſſerens. „Hiſpa„nos ſuperbire, ſi quando illis fortuna „ridet, permiſſam quidem ad tempus „ſummo Pontifici Valtelinæ cuſtodiam, „ea tamen lege, ſi Hiſpanus interim „poſſeſſione indebita abſtineret, hunc „vero non abſtinuiſſe, palam eſſe, eo„quod Clavennam & Wurmiam reti„nuiſſet: eo facto igitur, reſtitutas eſſe „in integrum partes, atque ex depo„nentis dolo, malaque fide ceſſare de„poſiti legem, ipſumque ſummum Pon„tificem feciſſe litem ſuam protectione „Hiſpana, quam indebite ſuſcepiſſet, „factumque ex arbitro reum.„ Poſtquam plura hanc in rem Richelius Cardinalis pro more ſuo efficaciter propoſuerat, aſſenſere unanimi omnes ſuffragio, excepto Surdiſio Cardinale, qui Valtelinam Hiſpanis omnino reſtituendam, procurandamque cum Hiſpanis, Auſtriacisque pacem cenſuit: Prævaluit tamen plurium opinio, quo-

quocirca Barberinus re infecta Romam reverti coactus est. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XXII.

Londinensis disputatio inter Patrem Fischerum, & duos Calvinistas Prædicantes.

Hoc anno celebris inter P. Fischerum Jesuitam & Witheum ac Featlæum Prædicantes disputatio Londini in ædibus Humfridi Lindai habebatur, occasione inde arrepta, quod Catholici Sacerdotes Virum septuagenario majorem nomine Eduardum Buggs gravi infirmitate detentum a Calvini erroribus ad fidem Catholicam revocare niterentur, eundem interrogantes: ubinam Ecclesia ac Religio Protestantium exstiterit, priusquam Calvinus vel Lutherus suam sectam divulgare cæpissent? Respondit equidem infirmus juxta receptam Novatorum lòquelam, quod fidem a Christo & Apostolis traditam, ac per sexcentos annos incorrupte conservatam, & demum per Calvinum a fermento expurgatam profiteretur, urgentibus tamen Sacerdotibus Catholicis, quod per istos sexcentos annos ubique, semper & ab omnibus nunquam creditum fuerit, Christum in Eucharistia duntaxat *figurative* adesse, nullum *Meteran. Hist. Belg. lib.* 44.

Sæc. XVII. A. C. 1624. nullum dari Purgatorium, Sanctos non esse invocandos &c. inde ingens oriebatur Prædicantium murmur, & trepidationi similis confusio, quæ tamen Catholicis ac præcipue Patri Fischero ansam præbuit, ut Sectarios quoscunque ad publicam disputationem provocaret: Ne ergo Prædicantes ante certamen victas dedisse manus viderentur, Daniel Featlæus, alias *acutissimus, acerrimusque* Doctor nominatus, & Witheus in arenam descendere ausi sunt. Præstituta igitur die vigesima septima Junii Pater Fischerus binam hanc publicæ concertationi exposuit quæstionem. I. An Protestantium Ecclesia semper ac præcipue ante Lutheri tempora fuerit visibilis? II. An nomina eorum, qui hujus Ecclesiæ membra fuissent, de anno ad annum ex probatis Authoribus indicari ac designari queant? Ad utramque quæstionem Witheo hærebat aqua, Featlæus tamen suppetias ferens, *forte*, inquiebat, *multa millia reformatorum ante reformantium tempora fuere, quin tamen eorum nomina sint cognita, forte etiam vasti erant conscripti catalogi, qui tamen periere, & haud amplius exstant:* cum vero hæc responsio etiam a quocunque hæretico Ariano, Donatista &c. afferri posset, atque a circumstantibus cacchino explosa

ploſa fuerit, Featlæus propoſita quæ- Sæc. XVII.
ſtione alia difficultatem declinare ſata- Sæc. 1624.
gebat, ſciſcitatus. I. An Eccleſia Romana, quæ cunctos articulos, quos hodie & in Tridentino Concilio definitos tenet, crediitque, omni tempore & præcipue primis ſexcentis annis fuerit viſibilis. II. An ejusmodi viſibilis Romanæ Eccleſiæ Sectatorum nomina ex probatis Scriptoribus deſignari valerent? Verum ad hæc Fiſcherus longa & nunquam interrupta ſerie ab Apoſtolis usque ad hæc tempora Catholicas veritates propagatas, & Sanctos Doctores, Martyres, Confeſſores &c. qui easdem veritates profeſſi eſſent, necnon Concilia, quæ illas propugnaſſent, nominetenus recenſeret, Featlæus nil aliud, quod reſponderet, promptum, paratumque habebat, niſi quod fidei dogmata cum iis, quæ mere Eccleſiæ diſciplinam, vel quæſtiones in Scholis controverſas ſpectant, confunderet, eosque articulos, quos Synodus duntaxat declarabat, pro novo dogmate venditaret: nihilominus Fiſcherus ſe ſigillatim ad quævis capita reſponſurum ſpopondit, dummodo ambo Prædicantes prius Eccleſiam ſuam omni tempore fuiſſe viſibilem demonſtraverint, hujusque Eccleſiæ ſectatores nominarint: ad hæc inter arcta

Sæc. XVII. A. C. 1624. prehenſus Featlæus denuo reſpondit, *tu interea mihi nomines Sanctum Patrem, vel Scriptorem, qui primis quinque ſæculis articulos in Tridentino definitos profeſſus eſſet:* inſtabat rurſus Fiſcherus, ut Featlæus primæ quæſtioni ſatisfaceret, qui tandem Chriſtum, Apoſtolos, Juſtinum, Clementem, & Cyprianum nominabat, ex nullius tamen ejusmodi Sancti vel Doctoris verbis aut ſcriptis probare poterat v. g. Papam eſſe Antichriſtum, non eſſe viſibile Caput Eccleſiæ, Chriſti mandata eſſe impoſſibilia &c. Cum ergo Featlæus ad Fiſcheri quæſtiones reſpondere non poſſet, & Fiſcherus ad Featlæi dubia reſpondere nollet, diſputatio finem habuit, Catholicis in veritatis poſſeſſione firmatis, Sectariis vero in ſua pervicacia immortuis.

§. XXIII.

Quædam Facultatis Pariſinæ decreta.

Argentre tom. 2. Concluſ. pag. 144.

Hoc item anno Theologica Facultas Pariſienſis ad conſervandam doctrinæ Catholicæ puritatem, necnon ad Sorbonæ utilitatem quædam condidit decreta, & quidem die ſecunda Januarii Beſſeus Facultatis Syndicus denuntiabat, quod Joannes Petitus Pariſienſis Aſtronomus judiciariam Aſtrologiam

logiam in publicis urbis compitis tra- Sæc. XVII.
deret; simul etiam Facultatem mone- A. C. 1624.
bat, nuperrime libellum prodiisse, cujus Author se *Regis* Missionarium, perinde acsi Rex Ecclesiæ Caput esset, profiteretur: cum ergo hoc ad hæresin Anglicanam accedere videretur; hinc prohibuit Facultas, ne quis deinceps nomen Missionarii *Regii* usurparet: Postea statuit Facultas, ut ex Regii Senatus mandato imposterum duntaxat quatuor ex Ordine S. Francisci ad primos Doctoratus honores admitterentur: Die autem prima Junii propositum, quod quidam Sorbonæ Doctores a Rege literas impetrarint, vi quarum libros examinandi atque approbandi licentia ipsis solis esset reservata; cum autem hac ratione ex summorum Pontificum Regumque beneficentia libros recognoscendi & comprobandi jus singulis Magistris competeret, hinc Facultas censuit, Regi supplicandum, ut antiqua Facultatis jura circa librorum approbationem sarta servare, nec ejusmodi literas ad Senatus acta referri permittere vellet. Sub idem tempus Sedis Apostolicæ Nuntius Facultatem interpellabat, ne quemdam libellum a quodam Benedictino Anglo de æquivocationibus conscriptum, & a duobus Sorbonæ Doctoribus approbatum in

Sæc. XVII. A. C. 1624.

lucem emitti permitteret: Suffragabantur etiam Nuntio alii duo Theologi Sorbonici, qui tamen a Facultate rationes, ob quas hunc librum tanquam pernicioſum damnaſſent, proferre juſſi, declararunt, quod librum non perlegerint, ſed ex aliorum ſententia locuti fuerint, in eo tamen de Scotis quibusdam aliqua acta potius admiranda quam imitanda deprehenderint: Singulis igitur ad examen vocatis Facultas die prima Auguſti cenſuit, validam eſſe approbationem illorum Doctorum, qui in præfato libro nihil fidei Catholicæ, bonisque moribus adverſum contineri cenſuerant. Cum autem in æſta diſputationis Joannes Bennet Ord. FF. Prædicatorum aſſeruiſſet, fidem Divinam ſeu habitum fidei eſſe in hæreticis, & Sacerdotem degradatum non poſſe conficere ſacra Sacramenta &c. Facultas die ſecunda Septembris præcepit, ut has propoſitiones revocaret.

§ XXIV.

Antiperipatetici, Chymici &c. a Facultate damnati.

Argentre Coll. jud. tom. 1. *part.* 135. *tom.* 2. *pag.* 146.

Nonnunquam cæca reverentia erga antiquitatem in ſervilem degenerabat ſuperſtitionem, qua ingenii vaſtitas arctis conſtricta cancellis a perveſtigandis

gandis naturæ artisque arcanis, proin & a veritate detegenda præpediebatur. Servilem ejusmodi credulitatem per plurima sæcula imponebat Aristotelis auctoritas, quæ tam veneranda a nonnullis habebatur, ut illis sæpe magis amicus esset Aristoteles, quam ipsa veritas. Usque adeo tum hujus Philosophi doctrina despoticum in Scholis exercebat imperium, ut hoc anno artis chimicæ, quæ adhuc pene ignorabatur, Professores de Magia, aut saltem de pernicioſa doctrina suspecti haberentur, eoquod in explicandis principiis corpus naturale constituentibus Aristotele longius progressi terminos Peripatheticis ignotos invenerint, linguamque introduxerint ænigmaticam, planeque novam. Eandem sortem, non tamen pari ex causſa, hoc anno Parisiis tulere tres Chimici Joannes Bitaudus, Antonius Billonus, & Stephanus Claveus, qui quinque elementa a quatuor Aristotelicis diversa adstruentes circa cathegorias, formasque substantiales a mente hujus Philosophi recesserunt, haud assueti, scientiam naturalem cum Aristotele ad speculationes Metaphysicas, & forte minus cum Cartesio (si tum floruisset) ad Principia Geometrica & Mathematica reducere. Hi quasdam divulgarunt

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

theſes, in quibus adventitias entitates rei inhærentes & mutabiles irridebant, omnesque formas ſubſtantiales, præter animam rationalem, rejiciebant. Re comperta ſupremus Pariſienſis Senatus, priusquam in Authores ſententiam ferret, theſes utpote Ariſtotelis doctrinæ communiter receptæ adverſas Facultatis judicio diſcutiendas commiſit. Hæc igitur ſingulas ſuis cenſuris notatas die ſecunda Septembris ſupremo Senatui obtulit, cujus juſſu Authores in carceres conjecti, eorum theſes ipſis præſentibus laceratæ, tresque hi Chimici Provincia Pariſienſi exulare juſſi ſunt. Denique indicta mortis pœna prohibitum, ne ulla doctrina antiquis & probatis Authoribus contraria tradatur, aut ſine Facultatis aſſenſu propugnetur. Ita nempe Ariſtotelis libri naturales modo propitiam modo adverſam in Galliis ſortem habuere, anno 1210. in Pariſienſi Concilio damnati, anno autem 1452. & 1473. & ſequentibus præſcripti.

§. XXV.

Decretum, ſupplexque libellus Univerſitatis Pariſienſis adverſus Academicorum jurium uſurpatores.

Ante

Ante biennium Patres Societatis ex Regis beneficentia Prioratum ſancti Salvatoris annuis quatuor librarum millium proventibus pinquem dono acceperant, eumque ſuo Turonienſi Collegio adjunxerant, demum vero approbandæ hujus unionis obtentu Regias obtinuere literas, in quibus artificioſe quædam irrepſerat clauſula, vi cujus Doctoratus honores conferendi, ad Beneficia nominandi, iisdemque, quibus aliæ Galliarum Univerſitates potiuntur, juribus fruendi facultas conceſſa credebatur: Hæ literæ, partibus non auditis die nona Martii prioris Anni ad Toloſanæ Curiæ acta fuere relatæ. Re autem comperta Univerſitas Pariſina a ceteris interpellata pro revocandis hiſce literis apud Regem inſtare ſtatuit, edito hoc decreto: *Quod ab Academia Valentiniana certiores facti ſumus, Jeſuitarum familiam Turnoniam vi diplomatis ab Rege clanculum impetrati, Doctoratus, Licentiatus, & Magiſterii nominationem, item literas teſtimoniorum, Academiarum more Scholaſticis impertiri: interceſſit Toloſana, Valentiana, & Cadurcenſis Academia, in Senatu Toloſano res agitata ac ſecundum illas judicata, nihilominus in ſacro Regis conſiſtorio hæc cauſſa adverſus easdem rurſus urgebatur. Cum ergo Jeſuitarum iſta*

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Argentre concluſ. Facult. tom. 2. pag. 150.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Consilia quo spectent, obscurum non sit, cumque illi quanta ope possunt, a Rege literas extorqueant, quibus pro sua potestate ac Imperio Rex Universitatum juri derogatum postea velit: perlectis Academiæ Valentinianæ literis, quibus advocationem, adscriptionemque nostram deposcit, Regio diplomate, Tolosani Senatus, sacrique Consistorii Decretis: Placuit Universitati Studii Parisiensis Academiæ fœderatæ ac Sociæ non deesse: Commune periculum communibus impensis depellere: Academias omnes, & singulas in Societatem hujus caussæ vocare: Justissimo Regi quid Reipublicæ ac literarum intersit, suppliciter exponere: Parisiensis igitur Universitas ceterarum nomine, ut Rex infinitæ Scholarum multitudini modum tandem aliquem ponat, utque certas docendi leges impositas velit, conjunctis studiis ac precibus obsecrare statuit.

Argentre l. c.

Postea Parisiensis Universitatis Rector, ac Doctores Regi libellum supplicem die prima Junii porrexere, cujus summa hæc erat: „Hucusque calamo & „ore sæpius in Jesuitas declamatum, „quibusdam eorum doctrinam, aliis „vitam & mores carpentibus. Accu„sabantur de ambitione, avaritia, & „tam effreni cupiditate, ut jam statum „in statu, & supremum in omnes im„perium ambire videantur. His ta„men

Sæc. XVII. A. C. 1624.

„men querelis minime a ſuo deterebantur propoſito, ſed occaſione inde captata, quod ejusmodi ſcripta mordaci calamo eſſent concepta, ſuis ſatoribus perſuadebant, hæc ex Religionis odio, Societatis invidia, non autem veritatis amore ſparſa fuiſſe. „Aſt horum dictorum veritatem nunc „ſat comprobatam reddidere ſuo auſu, „quo in Regiæ Majeſtatis Senatu adverſus Franciæ Univerſitates inſurgunt, illasque aut eradicare, aut potius ad eorum Collegia transferre ſeque ingeniorum & ſcientiarum, ac demum totius Regni Dominos effi„cere moliuntur: Sperabatur, illos „poſt tot favores & emolumenta, qui„bus ab Univerſitatibus locupletati „fuerunt, quiete vixuros, hi autem „econtra literas Regias pro aucupan„dis Univerſitatum juribus extorſerunt, „& de iis adeo inſolenter gloriati ſunt, „ut Toloſana, Valentinenſi, & Cadur„cenſi Academiis deſuper querentibus „anno priori Toloſanus Senatus pro„hibere cogeretur, ne Univerſitatis no„mine uſurpato jura Academica ſibi ar„rogarent. Huic autem decreto ſeſe „opponentes Jeſuitæ illud irritum de„clarari, ac Univerſitatum Syndicos „ad Regis Curiam citari obtinuerunt: „Percepta horum oppoſitione omnes

Sæc. XVII. A. C. 1624. „Regni Univerſitates & præcipue Pa„riſienſis, ruinæ communis periculum „dolentes, Regiæ ſuæ Majeſtati ſup„plicant, ut huic malo remedium op„ponere dignaretur: Hæc enim novi„tas non modo Univerſitatum exci„dium promovet, ſed omnium Ordi„num quietem & tranquillitatem inter„turbat, ipſamque Regiam auctorita„tem lædit: non ea dicimus ex ran„core; Catholici enim ſumus, & ut „tales honoramus Jeſuitas, quatenus „vero ea, quæ ad ipſos non ſpectant, „ſibi ſolis vindicare, ſeque omnino ne„ceſſarios reddere ſatagunt, eorum „conſiliis nos opponimus, ac eorum au„ſibus, quibus indies latius graſſan„tur, limites poni petimus. Scientiis, „quæ animos excolunt, & Armis, quæ „paſſionum vim domant, regnum tuum „innititur, hæc Jeſuitarum inſtituto „cum diſſona ſciant, illas ſibi ſolis ſub„jicere tentant, ut obtento in animos „imperio, & gratitudinis lege, aut „doctrina imbutis aut ad dignitates „quascunque promotis impoſita, ſauto„res ſibi concilient, haud ignari, quod „Univerſitates viros ad dignitates tam „Eccleſiaſticas quam profanas idoneos „proferant; clave igitur ſcientiarum „Jeſuitis commiſſa ipſi quoque clavem „potentiæ in manibus tenebunt: Has „vero

Sæc. XVII. A. C. 1624.

„vero claves Jesuitis confidere, perniciosissimum foret, hi enim cum exteris Principibus arctum foveat commercium, aliunde vero Universitatum Regimen eorum Instituto adversatur, & quidem I. Quia illæ in Galliis vitam suam Regiæ auctoritati, protectioni, & munificentiæ debent, Jesuitæ vero regiam auctoritatem duntaxat quando & quamdiu eis, eorumque Generali semper alienigenæ placet, reverentur. II. Universitates Franciæ jura, & Ecclesiæ Gallicanæ libertates semper & ubique propugnarunt, eas vero Jesuitæ ore & calamo semper impugnant. III. Universitates Episcopis tanquam Cancellariis sunt subjectæ, Jesuitæ autem se ab Episcoporum jurisdictione etiam post Possiacense decretum exemerunt. IV. Universitatibus jus competit, ab eis promotos, approbatosque ad Beneficia nominandi, adeo, ut Episcopi his beneficia conferre adstringantur, si autem Jesuitis hoc jus adscribere-tur, hi pro dexteritate sua sibi propensos nominarent, ac sensim omnia beneficia sui juris facerent. V. Universitates ad suum gremium cunctos cujuscunque conditionis Viros idoneos recipiunt, Jesuitæ autem, exclusis aliis, nonnisi suæ familiæ Viros, sibi-

Sæc. XVII. A.C. 1624. „ſibique adhærentes reciperent: ſi autem Regia ſua Majeſtas Doctores „creandi &c. jus Jeſuitis concedit, cur „non item Barnabitis, Patribus Oratorii, Doctrinæ Chriſtianæ & Mendicantium Ordinibus, qui concionibus, „Scholis, aliisque obſequiis æque imo „& utilius ac Jeſuitæ deſerviunt? cur „facta Univerſitatis oppoſitione hi ſoli „ad ſua monaſteria fuere relegati, edito hanc in rem diplomate anno citer milleſimo ducenteſimo quinquageſimo? Nonne hi, hoc jure Jeſuitis „ſemel conceſſo, idem ſibi quoque concedi adlaborabunt? ſi autem hoc jus „omnibus erit commune, tot in Regno erunt Univerſitates, quot Urbes „& oppida; inde vero orietur Regni „ruina, & commercium, agricultura, „aliaque ad vitam, ſocietatemque politicam neceſſariæ artes ſub ſtudiorum obtentu, & pinquioris conditionis ſpe negligentur, literarum honor „lædetur, ignorantiæ porta aperietur, „& inferioribus artibus idonei ſubtrahentur opifices: nonne ea ex cauſſa „Veſtra Majeſtas Jeſuitas in Trecenſem urbem introduci inhibuit? VI. „Doctoratus &c. ſimul ab Eccleſiaſtica, „& profana auctoritate conferendus „eſt, Jeſuitæ autem illum conferre nequeunt, partim quia eo carent, partim

„tim

„tim quia ex instituto suo ab omnibus „excluduntur dignitatibus. Bullæ au- „tem, per quas redduntur habiles, in „Galliis non sunt receptæ. VII. Hos „favores Jesuitæ in nullo Regno obti- „nuerunt, hinc tam instanter id in Gal- „liis efflagitant, ut pro more suo ja- „ctata Gallorum benevolentia etiam in „aliis Regnis ad pares favores sibi viam „sternere possent: Ex his Regia sua „Majestas perspiciat, quod hoc Jesui- „tarum postulatum eorum Instituto, „Episcoporum juribus, & Regni bono „adversetur.„ Sæc. XVII. A. C. 1624.

Rationes vero, quas in sui favo- „rem allegant, inanes sunt, summam- „que testantur ambitionem, dicunt „I. Quod hunc favorem duntaxat pro „Turnonienſi Collegio petant. II. Il- „lud cum prærogativa Universitatis a „Turnonio Cardinale fuerit fundatum. „III. Honores Academicos *gratis* con- „ferant, quod nullibi fieri soleat. Ve- „rum dolose in Provinciæ, in qua tres „jam sunt Universitates, ignobili loco, „suam Academiam erigi petunt, ut „fixo in angulo pede ad celebriores „urbes non minus hoc favore dignas „se extendere possent, id eorum in- „stinctu petentibus aliis Principibus „Turnonio illustrioribus. Alterum ve- „ro falsum est, cum Cardinalis dun-

„taxat

Sæc. XVII. A. C. 1624. „taxat Grammatices, & Philoſophiæ „ſcholas fundare intenderit, ut elucet „ex Julii XIII. & Henrici II. literis in „quibus nequidem mentio de Jeſuitis „facta eſt, Carolus autem IX. hujus „Collegii translationem duntaxat ra„tam habuerit, ea lege, ut nullum „Univerſitatibus præjudicium infera„tur; literæ vero Henrici III. nunquam „in acta Toloſanæ Curiæ fuerint re„latæ: Præterea Senatus Pariſienſis „anno 1584. Jeſuitis Scholas ibidem „aperiendi facultatem dedit, ea lege, „ut duntaxat *Scholares* Collegii Tur„noniani, non autem Doctores, Pro„motores &c. eſſent, ſicut & ſub Hen„rico IV. nonniſi *Regentes & Scholares* „appellati ſunt: Nec etiam Cardinalis „ex ſe Univerſitatem fundandi aucto„ritatem habuit, cum ejusmodi jus „proprium ſit Regibus & Principibus. „Ceterum Jeſuitæ hoſce honores ſe „*gratis* conceſſuros jactitant, poſtquam „immenſos theſauros jamjam ſibi ven„dicarunt, aliunde vero vi ſui inſtituti „bonum temporale ſuæ Societatis pro„movere obſtricti, quod ſiniſtra manu „recuſant, dextera copioſius aucupari „norunt, pauperesque ſtudioſos, qui„bus forte gratificantur, ad domeſtica „ſua applicant obſequia, hujus autem „*gratis* obtentu Orbem & Eccleſiam ad „Sacer-

„Sacerdotalis Ordinis, & literarum „contemptum ejusmodi replent homi- „nibus, qui nil aliud, quam eleemo- „synas latino sermone petere callent. „Si ergo Vestra Majestas Universitates „suas sartas servare velit, Jesuitis con- „cedere nequit, id quod tot artificiis, „importunitate & violentia petunt, & „deinceps petere non desistent, donec „omnes Universitates, aliunde reditibus exhaustas everterint, ac Procerum patrocinio suffulti ad sua Collegia transtulerint.„ Hæ rationes Ludovico Regi tam æquæ videbantur, ut die vigesima septima Septembris habito Sanctiori Senatu Jesuitis jurium Academicorum usurpationem inhiberet, & Tolosanus Senatus eosdem ab actionis jure excluderet.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XXVI.

Petrus de Arcis quasdam propositiones revocare jussus.

Die vigesima secunda Novembris Petrus de Arcis Carmelitarum Præsentatus coram sacra Facultate Theologica comparuit, ut de nonnullis propositionibus siniſtre intellectis rationem redderet, prius tamen Prior & Regentes Carmelitani palam profitebantur, se ad summum Pontificem provocaturos,

Argentre l. c.

Sæc. XVII. A. C. 1624

ros, si quid ipsorum privilegiis, ac præcipue tenori Bullæ Sabbatinæ adversum concluderetur. His peractis Petrus quosdam protulit Authores, ex quibus ea, quæ sibi objiciebantur, ad verbum excerpserat, alii quoque Carmelitæ in Bullario diploma Pauli V. continens privilegium per Joannem XXII. Carmelitano Ordini concessum exhibebant: quoniam vero Authores, quos Petrus protulit, hasce propositiones cum multis restrictionibus proposuissent, ipsumque Pontificis diploma Beatæ Virginis suffragia & auxilia duntaxat commendasset, hinc Petrus interposita juramenti Religione sequentes revocabat propositiones, quarum prima erat hæc:

Unigenitus non de nihilo creatus, sed de substantia Patris rationem habente potentiæ subjectivæ, per modum formæ, non materiæ, ab æterno genitus est.

II. *Ad peccati Originalis traductionem hoc tantum requiritur, quod homo per veram Generationem ab Adamo descendat.*

III. *Absit, quod in Beatis aut in Damnatis reperiri posse peccatum veniale dicamus*, hanc propositionem quoad particulam *in Damnatis* revocabat Petrus.

IV.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

IV. *Christus Regnum temporale de jure etiam humano consecutus est, nam a Davide & Salomone, quorum stirpe & Regia linea nunquam excisa est, sicut carnem ita & thronum accepit.*

V. *Possunt Beatæ Virgini Basilicæ erigi*, hæc propositio censebatur æquivoca.

VI. *Pium est Beatam Virginem vere & proprie & non per similitudinem non solum ex liberali & effusa erga illam Dei voluntate, sed ipso jure naturali Reginam & supremam Imperatricem appellare.*

VII. *Beata Virgo non solum imperium civile & politicum, sed etiam spirituale in animas habet, cum singulariori titulo Carmelitarum Mater in eorum habitu morientibus fuerit pollicita e purgatoriis flammis depositionem.* Hanc propositionem Petrus quoad imperium hoc spirituale revocabat.

VIII. *Absit, quod dicamus Christum pœnam aliquam in inferis seu limbo sustinuisse; adiit enim locum pœnæ sine pœna, licet sanctus Thomas contrarium dicere videatur.* Hanc propositionem quatenus, ut sonat, sancto Doctori imponere videtur, revocare jussus est Petrus.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XXVII.

Susneus Abissinorum Rex fidem Catholicam amplexatus.

Puffendorff. Intr. a l'hist. l. 7. c. 3. Theatr. Orb. cap. 14.

Ab anno Christi millesimo quingentesimo trigesimo septimo Religio Catholica, quam per Viros Apostolicos propagandi facultatem Claudius Rex cognominatus Atznaffaghed concesserat, in Abissinensi Regno prospera nunc forte, nunc adversa jactabatur; Menas enim Claudii Frater, Regnique Successor suis subditis, imo & Lusitanis Catholicorum Ecclesias frequentare inhibuit. Ejus tamen Filius nomine Malach-Saghed, qui Religionem Christianam Dioscori Alexandrini erroribus vitiatam profitebatur, Romanæ Ecclesiæ Missionarios plurimi habebat, quin tamen ipse fidei Catholicæ nomen daret: Postquam vero Zadenghel ejus Nepos, Regni habenas circa annum Salutis nostræ millesimum sexcentesimum tertium moderari cæperat; a Patre Payfio Jesuita persuasus, Catholicam Religionem professus est, ringentibus Regni sui Proceribus, qui popularem ad seditionem concitantes Regem suum in prælio interfecerunt. Successerat eidem Susneus, qui trucidato Jacobo Spurio Missionariis fidem Catho-

Catholicam prædicandi facultatem dedit, & Simone Alexandrino Metropolita cum ſuis in variis fidei colloquiis convicto, Regisque Fratre Ras-Scelaxo ad Catholicam Religionem converſo omnes ſuos ſubditos, ut & ipſi Eccleſiæ Romanæ Sacra profiterentur, hortatus eſt, datisque literis ad ſummum Pontificem & Hiſpaniæ Regem non modo armorum ſuppetias adverſus Galleros hoſtes ſuos petiit, ſed etiam ſuam in Catholicos propenſionem teſtatam reddidit, ac Paulum V. *Chriſti Vicarium, univerſalem, ſupremumque Chriſtianæ Eccleſiæ Paſtorem* nominavit, pollicitus, ſe Romam Legatos decreturum, qui ejus nomine obſequium filiale ſummo Pontifici exſolverent. Nondum tamen Rex palam Sacroſanctas Catholicæ fidei leges amplexus eſt, veritus inſidias, ac tumultus, quos Abbuna Eutychianorum Archi-mandrita ſub auſpiciis alterius Regii Fratris Jomana-Xoſi ob immutatam ſectam concitabat: eapropter Rex a Philippo III. Hiſpaniarum Rege auxiliares petebat copias, quæ quidem ad exequendam Religionis Catholicæ propagationem prompte eidem promiſſæ, ob Batavorum tamen motus præpeditæ fuerunt. Nihilominus Susneus raro veræ Religionis ardore animatus, indictis etiam pœnis

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

subditos suos ad ejurandos Dioscori errores impulit, non sine miro fidei Catholicæ incremento, dum interea Komboſamma Japonum Tyrannus Catholicos omnes ferro & flamma, omnique tormentorum genere insectabatur: Auctо autem Abissinorum Catholicorum numero Rex Templum exstrui, rituque Catholico Deo vero consecrari jussit; cum autem incolæ Sabbatum, Hebræorum more, festive in Templis suis celebrare consuevissent, hoc ritu Catholicis interdicto, Damotres populi a suis Pseudo-Monachis concitati rebellionem conflarunt, mox tamen a Ras Seela Christos Regis Fratre tam horrenda clade affecti, ut tribus eorum millibus, Monachisque schismaticis centum octoginta octo trucidatis ceteri in fugam agerentur, paucissimis ex Catholicis in hoc prælio desideratis. Insolitus hujus victoriæ successus ad amplectendam fidem Catholicam Regi novum promptitudinis calcar addidit; detinebant illum tamen adhuc uxores, quas gentis more plurimas habebat, tandem vero ruptis hisce quoque compedibus totius vitæ suæ noxas apud Sacerdotem pœnitentiæ lacrimis eluens, cunctas pellices suas, retenta duntaxat prima uxore cum liberis suis, anno millesimo sexcentesimo

tesimo vigesimo secundo dimisit, & anno Christi millesimo sexcentesimo vigesimo quarto palam fidei Catholicæ Sacra professus est, divulgato diplomate, in quo cunctas mutatæ Religionis causas fusius exposuit. Sub idem tempus P. Alphonsus Mendesius Jesuita tanquam Patriarcha a summo Pontifice missus advenerat, qui tamen post Susnei Regis obitum a Basilide ejus Filio unacum ceteris Missionariis anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo trigesimo secundo post horrendas Catholicorum vexationes Regno expulsus est, non sine maximo Religionis decremento. Sub idem tempus Carmelitæ Discalceati in Arabiam & in Indiam ad prædicandum Christi Evangelium mittebantur, quos etiam Pontifex die vigesima septima Aprilis paterna prorsus Epistola ad indefessos labores, & Apostolicam constantiam hortatus est, ac pro iis Hispani Regis patrocinium imploravit. Eodem etiam tempore celeberrimus P. Josephus Capuccinus plurimos sui Ordinis Religiosos Constantinopolin decreverat, ut in Oriente fides Catholica uberiori proventu propagaretur.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Bull. Carmelit. tom. 3. *p.* 483. 485.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XXVIII.

Mexicanæ Turbæ inter Archiepiſcopum & Proregem.

Theatrum Europ. pag. 800. Meteran. Hiſt. Belg. Lotich. rer. Germ. l. 14. pag. 388. Theatr. Orb. pag. 214.

Ineunte hoc anno die decima quinta Januarii apud Mexicum novæ Hiſpaniæ Metropolin acris contentio inter Archiepiſcopum, & Sylveſium Proregem exorta eſt. Hic enim Melchiorem de Varaetz Ordinis ſancti Jacobi Equitem ob, neſcio quæ crimina, ad carceres trahi juſſerat, quo cognito Eques in cænobium ſancto Dominico nuncupatum auffugit, Proregis tamen juſſu a ſatellitibus, ne fuga dilaberetur, arcte cuſtoditus. Rem indignatus Archipræſul, cum loci, ac Eccleſiæ ſanctitatem violatam crederet, in Regios Miniſtros exiſtimatæ violentiæ executores anathematis fulmen vibrabat. Paulopoſt celebris quidam Sacerdos, nomine Boſius, habito ſermone populum, qui Archiepiſcopi partes tuebatur, ab immaturo vindicandæ injuriæ ſtudio avertere ſatagebat, demonſtrans, Templa non eſſe iniquitatis aſyla, ſed fortuito nec doloſe peccantis refugia, atque Proregi Eccleſiam, quæ ſceleratum recipit, auctoritate Regia cingendi jus competere. Inde vero turbarum origo; cum enim Prorex Archiepiſcopum

Sæc. XVII. A.C. 1624.

pum vinciri, ac in Hiſpaniam abſtrahi juberet, hic cognito periculo confeſtim urbe ad oppidum ſancti Joannis de Vacano exceſſit, populumque ſacrorum uſu prohibuit, tum vero nonnulli juvenes adulterino Religionis Zelo animati, Oſſorium, qui ab Archiepiſcopo execratione devinctus erat, usque ad Proregis Palatium ſaxis inſequuntur, moxque Ætiopes, Indi ac Mexicani magno numero concurrunt, resque ad ſeditionem, neces & vulnera ſpectare videtur: fit impetus in ipſam Regiam, effringuntur lapidibus feneſtræ, auctoque tumultuantium furore Palatium cingitur, admotis quoque ante fores ignibus Regiæ excidium, & Proregi mors intentatur. In hiſce anguſtiis prehenſus Sylveſius, expanſo vexillo Regio opem inclamat, ſed nemo ei ſuppetias, omnes vero convitia & contumelias in eum ferunt. Fervente hoc tumultu Marchio de Valle populo percharus, aliique Regii Inquiſitores ſuperveniunt, qui ægre placata multitudine ad Palatium admiſſi, Archiepiſcopum in urbem revocatum iri, ſpondent, dummodo igne extincto quieti recederent; verum ne hæc quidem pollicitatio apud eos valuit, quos Religionis fanatismus ad rabiem accenderat: mox enim furentes ad cæno-

Sæc. XVII. A. C. 1624.

bium advolant, admotaque vi Equitem inde extractum ad Ecclesiam Cathedralem in pompa deducunt, cives quoque ad arma conclamant, carceres, in quibus Regii Senatores Archiepiscopum propugnantes detinebantur, relaxant, & per vicos & compita discurrunt, vociferantes: *Vivat Rex! pereat hæreticus proditor!* conjurant demum in Palatii excidium, id jubentibus ipsis Regiis Senatoribus, qui suæ captivitatis injuriam vindicandi occasionem avide amplectebantur: mox igitur horum exemplum, ac exempli potentia, quæ apud plebem plerumque in Religionis causa valet, incitabat civium potissimos, ut Palatium Prorogis ædesque illorum, qui diris devoti erant, adhibitis undecunque machinis expugnarent, totamque suppellectilem confringerent, aut diriperent, Prorege ejusque Ministris ægre sub alieno habitu furentium rabiem effugientibus. Cecidere in hoc tumultu homines numero septuaginta, ducentis juxta vulneratis. Eadem autem nocte Archiepiscopus unacum Marchione de Valle, Regiisque Senatoribus urbem ingressus, altera die Proregem, ceterosque diris & execrationibus solvit, apertisque Ecclesiis Sacrorum usum restituit, non sine ingenti totius populi jubilo.

jubilo. Die autem vigesima Januarii Prorex, postquam illum in PP. Franciscanorum ædibus latitare innotuerat, Senatus Regii jussu ibidem militum manu in custodia detinebatur, donec, quid Rex Hispaniæ decreturus esset, significaretur, ipse vero Archiepiscopus, ne æmulorum invidia prævaleret, Madritum contendit, totam rei seriem Regi expositurus: nec inutilis erat hæc Præsulis sollicitudo; quippe causa coram Rege excussa, pietas & Religio severitati, ac violentiæ prævaluit, Sylvesio Prorege exauctorato, in ejusque locum suffecto Marchione Sarabella. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XXIX.

Marci Antonii de Dominis reditus ad veram Ecclesiam.

Hoc item anno Marcus Antonius de Dominis in Dalmatia Spalatensis Archiepiscopus, Apostata quondam, Romæ extremum obiit diem: hujus autem Viri fata, suique ad Romanam Ecclesiam reditus seriem altius repetere lubet: Jam sextum annum Londini hærebat Marcus, palam quidem Calvini hæresin professus, veritatis tamen oppositæ pondere ad venenum, quod sive depravatæ mentis vitio, sive ambitionis studio incautus hauserat, *Boccalinus apud Jæger. Hist. Eccl. l. 2. c. 14. Nic. Erythr. Pinac. III. p. 622. & 200. Meteran. Hist. Belg. p. 383.*

Sæc. XVII. A. C. 1624.

identidem evomendum ſtimulabatur. Augebant verum inter & falſum fluctuantis animi morſus repetitæ amicorum ſollicitationes, præcipue Alexandri Ludoviſii Cardinalis, cui Marcus tam arcto amicitiæ vinculo junctus erat, ut eo anno, quo deſertis Catholicorum caſtris Londinum venerat, mox ad eundem literas daret, in quibus inter alia ſic effatus eſt, *ſi Deo placuerit (quemadmodum indubius ſpero) tibi claves Vaticanas committi, non deſpero, me ſacratos pedes tuos deoſculaturum.* Enimvero, poſtquam Marcus Ludoviſium aſſumpto Gregorii XV. nomine, ad ſupremam Eccleſiæ dignitatem evectum compererat, Catholicorum non pauci in ejus facie, neſcio quas perturbati animi notas advertebant; inſuper haud amplius tam frequenter Calvinianis cœtibus intererat, ſed ſedulo cum Catholicis verſatus, Gregorium tanquam Pontificem *ſanctum, clementem, & in omnibus ſuis actionibus benevolum* deprædicaverat, Eccleſiæ Romanæ de tam digno Capite gratulatus. Nec deerat Pontifex paternæ ſuæ ſollicitudini, qua deperditam ovem ad Chriſti ovile revocare niteretur: hanc in rem Cardinalis Bentivolii, cui Emanuel Henriquez Hiſpani Regis in Anglia Orator amiciſſimus erat, opera utebatur; nec impro-

improſpero ſucceſſu; hic enim Legatus a Pontifice, & Bentivolio necnon ab ipſo Hiſpaniæ Rege, quem Papa deſuper monuerat, interpellatus, Marci Antonii animum jam ſponte vacillantem expugnare aggreſſus eſt, eidemque propoſuit, ut agnito errore ſuo ad fidem Catholicam, quam in Baptismate ſe immote profeſſurum juraſſet, ſuique Majores ſudore & ſanguine propugnaſſent, reverteretur; nec de ſincero optimi Pontificis eum tenere amantis, & nil niſi æternam ejus ſalutem ſuſpirantis affectu dubitaret, cum Gregorius de plena ſecuritate fidem ſuam ea, qua ipſus vellet, ratione oppignorari paratus foret. His promiſſis commotus Marcus Legato hæc reſpondit, „agnoſco morſus in Conſcientia mea, „eoquod primam matrem meam, Ec„cleſiam, dereliquerim. Verum ad „tantæ deſperationis actum, compul„ſus fui ab inimicis, qui me vix non „omnino oppreſſerunt. Mereor itaque „miſericordiam; neque enim Angelus „ſum ſine ſenſu dolorum, ſed homo, „qui injurias ſentit; quippe ex totidem „laboribus pro Eccleſia exantlatis nul„lum alium fructum retuli, quam in„vidiam:„ Adjecit poſtea nunquam ſe melius ſperaſſe de Eccleſia Romana, quam inpræſentiarum; eoquod tale „caput

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

„caput in ea præsideret, cujus bonitas „& Clementia toti orbi sit notissima. „Ceterum inimicorum nimis magnum „esse numerum, qui facile malignum „aliquem conceptum in animo Pontifi„cis denuo excitare possent.„ Præcipue autem suæ repugnantiæ caussam obtendebat Inquisitionis Romanæ severitatem, necnon Protestantium ludibria, quibus exponeretur, si laqueis, quos sub Paulo V. tot laboribus effugerat, sub Gregorio XV. sese sponte involveret. Ad hæc vero respondit Legatus, quod Pontificis patrocinio ab inimicis, & propriæ vitæ correctione ab Inquisitionis tribunali omnino tutus foret, præcipue cum in rebus Anglicis versatissimus, Gregorio Papæ, qui de opportunis Britanniam ad fidem Catholicam revocandi mediis deliberat, egregiam operam præstare, sibique ad Ampliores dignitates suis meritis viam sternere posset, a quibus se excludi haud timeret, etsi tanquam hæreticus in effigie Romæ combustus fuisset, cum sæpe Cardinales excommunicati ac schismatici in pristinam dignitatem restituti fuissent. Tandem Marcus instabat, ut Legatus ediceret, quid certi promitteret Papa, quidve vicissim Papa ab ipso postularet? ad quæ reposuit Obrizius ex ore legati, quod Papa præcipue ejus salu-

salutem & sinceram errorum ejuratio- Sæc. XVII.
nem desideret, atque ad reparandam A. C. 1624.
Ecclesiæ offensionem, ut publice a Deo, & sacra Sede veniam peteret, vehementer cupiat. Sub idem tempus ipsemet Pontifex non modo ad Legatum, sed ipsum etiam Marcum literas dabat, quibus suum eidem ardens desiderium, illum Romæ paterno affectu complectendi testabatur: Instante igitur Legato, ut solius Papæ fidei innixus, Romam rediret, Marcus se clam ex Anglia discessurum pollicitus est. Frequens hoc Marci cum legato consortium Anglis inconstantiæ suspicionem ingesserat, ipse etiam Rex Marcum hortatus est, ut ab hisce suspectis cum Hispano legato colloquiis abstineret, ne in vitæ periculum, & Puritanorum odium incidat. Josephus quoque Hallus, dum de ejus reditu Romam versus inaudierat, epistolam ad ipsum perscripsit, in qua eundem serio monuit, ut mature perpenderet, an non cantata palinodia honori suo male consuleret, postquam tam acriter, palamque Ecclesiæ Romanæ adversatus esset. Verum Marcus in tuto positus, se non alio ex fine, quam ut facilius Anglos ad Catholicam fidem reduceret, & unionem utriusque Ecclesiæ procuraret, ad Protestantium castra tran-

Sæc. XVII. A. C. 1624. tranſiiſſe, reſpondit (*), pluraque ibidem notatu digna, ob quæ inde Romam reverti, conſtituerit, recenſuit; teſtatus, quod per impotentem affectum, quem per omnem omnino vitam, ut „inter Eccleſias Chriſtianas exoptatam conciliaret pacem, foviſſet, in „Angliam ſeſe ut conferret, incitatus „fuerit, eo fine ut ſibimet cognoſcere „liceret cauſas ſchismatis Regnum iſtud „ab Eccleſia Romana dividentis, una „cum remediis, quæ eidem applicari „forſan poſſent. A primo quidem limine quadam quaſi ſpe lactatum ſe „fuiſſe ajebat, propoſitum ſuum bene „ſucceſſurum, quoniam Jacobus Rex „valde eo inclinare fuiſſet viſus, neque aliis niſi politicis quibusdam rationibus fuiſſet impeditus. Hinc ut „unionem reddere faciliorem poſſet, „librum de Republica Eccleſiaſtica, in „quo rationibus Catholicorum pariter, „ac proteſtantium prolatis media conciliandi ipſorum controverſias docuerit, edere in animum ſibi induxerit. „Ut vero penes Proteſtantes lucrari „ſi-

(*) Hoc Marci Antonii reſponſum de Pace Religionis anno 1667. Veſuntione Sequanorum, unacum epiſtola Joſephi Halli, qui librum ſub titulo: *Roma irreconciliabilis*, conſcripſit, typis vulgatum eſt.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

„fidem potuerit, ab objectionibus illo„rum in duobus voluminibus priori„bus fecerit initium; quove nimium „nimiumque placeret iis, valde eas „exaggerarit, ea tamen nixus spe, ut „postea sit ipsas refutaturus. Quæ e„tiam duo volumina optime fuissent „accepta. At vero cum tertium etiam „volumen, in quo pro Pontificiis dixis„set, in lucem dare voluisset publicam, „neutiquam id sibi fuisset concessum, „adeo, ut in ipsa Germania imprimi „id curare coactus esset. Ab hoc vero „tempore sibi fuisset perspectum, quod „Puritani, penes quos in Anglia sum„ma rei esset, haud amarent de Pace „differi: Adeoque cum nequidquam „amplius sibi spei fuisset reliquum, un„de propositum suum feliciter succes„surum esse conjiceret, hinc neque ratio „sibi fuerit, cur diutius in regno illo „commoraretur.„

Postea recensebat ea omnia, quæ tum temporis, cum domum redeundi licentiam a Jacobo Angliæ Rege petiit, contigissent, easque quæstiones omnes scriptas sibi a Rege transmissas, necnon responsa, quæ ad easdem dedisset, referebat.

Tandem ad Epistolam quoque Halli accessum fecit, quem paucis quidem verbis, sed validissimis refutabat, asse-

rens,

Sæc. XVII. A.C. 1624.

rens, quod Romana Ecclesia nonnisi ea doceret, quæ maxime sint orthodoxa, & si abusus nonnulli habeantur interdum, hi particularibus, non universæ Ecclesiæ essent imputandi; Præterea Hallo repositi, majores multo committi in Ecclesia Anglicana, ita ut quos vidisset ἀτάξιας non parum confirmandarum veritatum Catholicarum, sibi roboris attribuissent: de cetero vero, si non nulla dixisset, quæ retractanda sibi essent, id facere, omnino paratum se esse.

Enimvero Marcus mutato habitu, noctis, navisque a Legato constitutæ beneficio ex Anglia profugit, secundis ventis Caletum, ac inde Parisios delatus, ubi triduum moratus, atque a Legato liberaliter habitus, Masiliam & demum per Flandriam, ubi Bruxellis hæresin ejuraverat, anno Salutis nostræ millesimo sexcentesimo vigesimo secundo, una cum famulo, qui Abrahamum Bzovium deprædatus, ejus vero famulum trucidaverat, Romam pervenit, ubi palinodiam canere jussus, libellum publici juris fecit, in quo errores suos pene innumeros detestabatur: Hunc vero libellum, ipsus in foribus Sacelli Pontificii Cardinalibus peracta re Divina exeuntibus distribuit, tam perfricta fronte, acsi (uti testa-

teſtatur Victor Roſſius ſub nomine Jani Nicii cognitus teſtisque oculatus) non antea *in Angliam ad bellum Catholicis inferendum profectus fuiſſet, ſed ex Palæſtina poſt perluſtrata Chriſti veſtigia*, & plura animarum millia ad Chriſtum revocata rediiſſet, Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XXX.

Ejusdem Spalatini Archiepiſcopi obitus.

Imponebatur Marco pœnitentia ſuis delictis longe inferior, quam inſuper Papa, ſi is vitam probam, & Eccleſiaſtico viro dignam duxiſſe demonſtraverit, ſe relaxaturum promiſit, ſimulque præcepit, ut omnia ei neceſſaria abunde ſubminiſtrarentur, quinimo idem Papa, ne Marcus ærario publico gravis eſſet, propriis eum ſumptibus ſuſtentare, & annuum ſalarium aſſignare ſtatuit: inde vero Proteſtantium Scriptorum fallacia detegitur, qui, ut Pontifici violatæ fidei, ac tyrannidis calumniam imponere poſſent, diutiſſimis juxta ac ſeveriſſimis pœnitentiis hunc Præſulem fuiſſe oneratum, falſo tradunt. Ceterum Marcus, poſtquam Catholicæ Eccleſiæ reſtitutus fuerat, perſuaſionibus quorumdam Anglorum, quibuscum familiare adhuc habuit commercium;

Jæger. Hiſt. Eccl. l. 2. cap. 14. Ciacon. t. 4. p. 470. in vita Greg. XV. Marvill. Melang. hiſt. Vol. I p. 342. Clarmund. vitæ clar. Vir. part. 8. pag. 108.

Sæc. XVII. A.C. 1624. sub Urbano VIII. Papa quasi canis ad vomitum rediit, resorbuitque venenum, quod evomuerat, sensimque a limpido veritatis fonte ad impurissimum impietatis cœnum reversus est, luculenter demonstrans, quod non veritatis amore, sed pinguioris fortunæ spe attractus, hæresin ejuraverit: præterea plurium, quos antea retractaverat, errorum defensorum, necnon juramentorum, blasphemiarum & plurimorum, quæ Turca quam Christiano digniora erant, criminum convictus est, multaque dixit, scripsitque, quæ improbum ejus animum detracto simulationis momentaneæ velamento ostenderent. Insuper manifeste deprehensum est, eundem convasatis rebus omnibus, fugam adornare, ut rursus se in hostium castra reciperet: quam ob rem Pontifex illum anno sequenti Fidei Quæsitoribus tradere compellebatur, ut saltem carceris metu commotus, aut sapere inciperet, aut pertinax desipere prohiberetur. Jamjam in eo erat, ut de sua contumacia convictus pœnas in hæresin relapsis debitas daret, cum senex ac ventricosus gravi morbo corriperetur; tum vero in se reversus Dei postremo vocantis vocem secutus est, agnitaque fidei Catholicæ veritate errores suos detestatus, cum morti vicinus

cinus esset, sacræ Confessionis lavacro animæ maculas eluit, aliisque morientium Sacramentis munitus decessit: Defuncti corpus, testibus præsentibus, apud ædem Sanctorum duodecim Apostolorum depositum est, ut ibi quiesceret, donec aliter decerneretur: die autem vigesima prima Decembris illius cadaver in eadem arca, in qua reconditum fuerat, ad Ecclesiam S. Mariæ supra Minervam deferebatur, pronuntiata sententia, ut ad reparandam populi offensionem terroremque proclamatis hæresibus, quibus Marcus se denuo inquinasset, corpus ejus in forum, cui Campo Floræ nomen est, delatum unacum ejus libris igne cremaretur. Ceterum minime dubium est, quod hic Archiepiscopus maximis sane sui ævi Viris annumerandus fuisset, si tantum habuisset pietatis & constantiæ, quantum ingenio ac doctrina prævaluit, Præter ejus libros de Republica Ecclesiastica a Berano Eudæmone, Floydio, & Nicolao Coeffteau confutatos scripsit *consilium reditus sui ex Anglia* anno Christi millesimo sexcentesimo vigesimo tertio Romæ impressum, necnon ejus *Assertorem Gallium*, ac demum *Historicam disquisitionem de prærogativa allodiorum* præter tractatum *de radiis visus, & lucis.*

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII.
A. C. 1624.

§. XXXI.

Ruppellenſium Calviniſtarum violentia in Catholicos.

Theatr. Orb. cap. 5. part. 206.

Quamvis Rupellenſes a clementiſſimo Rege tam execrandæ rebellionis ſuæ veniam impetraſſent, haud alia impoſita lege, niſi ut deſtructis, quas in Regis contemptum & Regni ruinam recens exſtruxerant, propugnaculis, liberum Religionis exercitium Catholicis reſtituerent, nihilominus a ſuis Præconibus ſtimulati, omni data occaſione Sacrorum ritibus ſeſe opponebant: Præcipue vero quadam die, cum Catholici ab una Eccleſia ad aliam pro antiquo more ſuo ſolemnem haberent ſupplicationem, mox agmine facto in eos irruerunt Calviniſtæ, eisque ubique aditum præcludentes, armis & fuſtibus innoxios, atque inermes, vix Eccleſia egreſſos ad eandem reverti compulerunt: nec minor erat eorum petulantia, dum Sacerdotes Catholici Parochialem Eccleſiam ad S. Margaretham, quam per plusquam quadringentos annos quiete poſſederant, ſibi vendicare nitebantur, abactis Calviniſtis, qui eam nonniſi quinquaginta annorum ſpatio per vim iniquam uſurpaverant. His autem violentiis, ac per-

perfidiis Rupellenſes novo bello, indeque exorto urbis ſuæ excidio præludebant, præprimis autem Subiſius junĉta Rupellenſium opera Portum-Ludovici intercepit, arcemque obſedit. Sub idem tempus apud quemdam Rupellenſem Nobilem du Bois Louxim nomine Pariſiis agentem interceptæ fuerant literæ, Rupellenſium nomine & ſigillo munitæ, in quibus huic Viro negotium dabant, ut Ludovicum Franciæ Regem interficeret, in parricidii præmium conſtituta ſex millium coronatorum mercede. Jam dudum ſuſpecta erat hujus Viri fides, eoquod palam effutire non erubuiſſet, quod Rex Calviniſtas tanquam fideliſſimos ſubditos ſuos præter meritum bello afflixiſſet; hanc oris petulantiam captivitate ac pecuniaria mulĉta tum eluere cogebatur; unde aut propriæ vindiĉtæ, aut alienæ ſollicitationis ſtimulo agitatus, hoc in Regem facinus aggreſſurus, facile credebatur; quæſtioni tamen ſubjectus haſce literas fuiſſe ſuppoſititias affirmabat: referunt quoque Proteſtantes Hiſtorici, eas a Guilleto Lugdunenſi confiĉtas, atque ex conſciis duos laqueo ſuffocatos fuiſſe, Regisque Confeſſarium, qui etſi bona fide has literas Regi exhibuiſſet, indignationem incurriſſe. De hoc tamen apud ceteros

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A.C. 1624.

Scriptores altum silentium, & ne quidem de Guilleti, tanquam primarii fraudis Architecti fato mentionem faciunt Calviniſtæ fideliſſimi hi Regum ſubditi.

§. XXXII.

Matthæus Priulus & Antonius Caetanus Cardinales mortui.

Ciacon. vit. Pauli V.

Ex Cardinalibus, qui hoc anno naturæ debitum ſolverunt, erat Matthæus Priulus, Patritius Venetus, qui a Paulo V. Romam accerſitus, & primo Pontificii cubiculi miniſterio addictus, dein Cardinalis Presbyter renuntiatus eſt; aſt octavo poſt obtentam Purpuram anno tabe conſumptus die decima tertia Maij anno ætatis ſuæ quadrageſimo ſeptimo Romæ obiit. Hunc ejusdem Menſis die decima ſeptima eadem fati neceſſitate ſequebatur Antonius Caetanus patria Romanus, qui variis ſcientiis excultus creſcente meritorum fama a Paulo V. Epiſcopus Capuanæ Eccleſiæ præficiebatur, atque in Germaniam, & Hiſpaniam Apoſtolicæ Sedis Nuntius, tandem a Gregorio XV. Cardinalium Presbyterorum Collegio cooptatus, tertio poſt anno Romæ vitam cum Purpura exuit, annos natus quinquaginta octo. Vir erat apprime

prime doctus, & si calami mordacitatem excipias, prudens, morumque comitate suavis. Sub ejus auspiciis Romæ *Academia Humoristarum* sua incunabula habuit. Sæc. XVII. A.C. 1624.

§. XXXIII.

Alexandri Estensis Cardinalis obitus.

EJusdem hujus anni die vigesima secunda Maij Romæ decessit Alexander Estensis, Ferrariæ Dux, qui Patavii in liberalibus disciplinis, & Pontificiis, Cæsareisque legibus tam uberes fecerat progressus, ut in patriam reversus, unicus controversiarum, quæ acciderant, Arbiter audiret, quin tamen in iis, circa quæ dubitabat, ab aliis consilium quærere erubesceret. Postquam vero Alphonsus II. Ferrariæ Dux sine prole decesserat, & Cæsar Mutinæ Dux Alexandri Frater, in quem Alphonsus successionis jura devolverat, a Clemente VIII. a Ferrariensi Ducatu Sedis Apostolicæ feudo, eoquod ex illegitimo thoro susceptus fuisset, exclusus fuerat, Alexander ab eodem Papa Cardinalis Diaconus nominabatur, Sacerdotium tamen nonnisi tertio ante mortem suam anno suscepit, Regiensis Episcopus creatus, quam etiam Ec- *Ciacon. in vita Clem. VIII. pag. 342.*

Sæc. XVII. A. C. 1624.

cleſiam tanquam benignus filiorum Parens, oviumque Paſtor vigilantiſſimus ſumma ſollicitudine regebat, ac pro Cleri ſui reſtauratione, necnon ſacrarum Virginum profectu ſalutaria condebat ſtatuta. Pluribus inſuper, iisque publicis officiis præpoſitus, ubique illibatum a privato affectu animum, raramque rei gerendæ dexteritatem præſeferebat. Erat quoque erga pauperes ſummopere liberalis, necnon in Religioſos Ordines præcipue Theatinos admodum munificus, demum etiam Regienſem Eccleſiam ſuam pretioſis donis vivus, moriens vero ſacra Sacelli ſui ſuppellectile locupletabat.

§. XXXIV.

Octavii Rodulphi Cardinalis extrema.

Victor. in add. ad Ciacon. Ughel. Ital. Sacr.

Itidem hoc anno æternitatis viam die ſexta Julii Romæ ingreſſus eſt Octavius de Rodulphis patria Florentinus, qui non minus generis nobilitate, quam virtutum ſplendore illuſtris, cum eſſet *utriusque*, ut vocant, *Signaturæ Referendarius*, ac Ferrariæ legatus, anno Salutis noſtræ milleſimo ſexcenteſimo duodecimo Arianenſis Præſul nominabatur, quam Eccleſiam non modo variis ornamentis, ac reſtaurato Seminario,

nario, sed præcipue exemplo, Sermone, & Ecclesiasticæ disciplinæ studio insigniorem reddidit, demum variis Ecclesiasticæ ditionis Præfecturis summa laude defunctus, & a Gregorio XV. Purpuratorum Collegio adscriptus, ab eodem Pontifice ad Agrigentinam in Sicilia Ecclesiam translatus est, ad quam se mox contulit, ibidemque vitæ candore, prudentia & humanitate, ac reliquis virtutibus floruit, mortis tamen invidia altero post anno vivis ereptus est, non sine omnium mœrore: Annum agebat ætatis suæ nonnisi quadragesimum secundum, in Cathedrali Ecclesia sua sepultus. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XXXV.

Francisci Sfortiæ, & Fabritii Veralli Cardinalium decessus.

His subjungimus Franciscum Sfortiam, & Fabritium Verallum, quorum prior patria Parmensis humanioribus literis, & Mathematicis, Philosophicis & Politicis scientiis, uberrimo proventu animum adjecit; cum vero bellicus sanguis, quem a Majorum suorum gloria hæreditarium habuit, in venis suis adhuc ebulliret, decimo octavo ætatis suæ anno in Belgium, quod atroci bello deflagrabat, profectus, *Bentivol. in Mem. hist. Ciacon. in vita Pauli V.*

Sæc. XVII. A. C. 1624. sub Alexandro Farnesio Parmensi Duce consobrino suo variis præliis interfuit, fortibus suis ausibus semper adspirante fortuna: unde a Philippo II. Hispaniarum Rege Itali agminis Bellidux designatus est, qui tamen a Gregorio XIII. præter spem e Sago ad Togam vocatus, absens licet, Cardinalis creatus, Albanensis ac Tusculanæ Ecclesiæ Regimen suscipere jubebatur, se non minus pascendo Christi gregi, quam debellando hosti natum esse, exemplo demonstrans: Paulopost pro sua in rebus gerendis dexteritate, mentisque ad quævis ardua expeditæ solertia gravissimis Regnorum consultationidus, & Christianæ Reipublicæ negotiis a Gregorio XIII. Sixto V. & Clemente VIII. adhibebatur: Erat etiam Flaminiæ legatus eo tempore, quo exules, latronum more hanc Provinciam misere devastabant, quorum tamen ferme octingentis ejusmodi patriæ hostibus cæsis Ecclesiasticas ditiones tranquillitati pristinæ restituit. Tandem vero annos sexaginta duos natus, die undecima Septembris Romæ e vita migravit.

Alter erat Fabritius Verallus patria Romanus, qui ab Urbano VII. cui affinitate junctus erat, Vaticanæ Basilicæ Canonicus, & a Clemente VIII. Quæsitor apud Melitenses, demum-

mumque sub Paulo V. apud Helvetios Nuntius Apostolicus creabatur: Ejus opera ob jurisprudentiæ præstantiam, ac singularem in rebus expediendis prudentiam non pœnitendo selectu utebantur Pontifices: unde ejus meritis præmium deposcentibus a Paulo V. Cardinalis, Ecclesiæ Sancti Severi Episcopus, pluriumque Congregationum Præses nominatus est; postquam vero totius Ecclesiæ negotiis invigilaturus, suum Episcopatum rogante Papa dimiserat, nono post anno die vigesima septima Novembris, nondum exacto quinquagesimo quinto ætatis suæ anno, Romæ mortalitatem exuit. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XXXVI.

Tres Cardinales ab Urbano VIII. Papa creati.

Horum jacturam Urbanus VIII. Pontifex nova trium Purpuratorum inauguratione quadantenus die septima Octobris compensabat: ex his erat primus Frater Antonius Barbarinus ex Ordine Fratrum Capucinorum ejusdem Pontificis Germanus Frater natu minor, Presbyter Cardinalis tit. Sancti Onuphrii, ad quam tamen dignitatem non sanguis & caro, sed vitæ sanctitas, & meritorum fama Antonium vocabat. *Ciacon. in vita Urban. p.* 531.

Alter

Sæc. XVII. A. C. 1624. Alter erat Laurentius Magalottus patria Florentinus, primo Cardinalis Diaconus S. Mariæ in Aquiro, dein Presbyter tit. SS. Joannis & Pauli. Denique tertius Petrus Maria Burgheſius nobilis Senenſis, qui inter Diaconos Cardinales cooptatus, titulum ſanctæ Mariæ in Cosmedin obtinuit.

§. XXXVII.

Diverſæ ſummi Pontificis Conſtitutiones.

Bullar. Magn. Urban. VIII. pag. 36. Vid. Supra t. 191. § 24. Briet. annal. Mundi hoc ann.

Chriſtianæ Religionis augmentum promoturus Pontifex, hoc anno varias, easque ſalutares condidit leges, ac primo quidem Ordinem Militarem, quem Ferdinandus Mantuæ, & Carolus Nivernii Duces unacum Adolpho Comite de Althan anno Domini milleſimo ſexcenteſimo decimo octavo ſub invocatione B. V. ſine labe conceptæ & S. Franciſci inſtituerant, die duodecima Februarii Apoſtolico diplomate confirmavit, & Franciſcum Ubaldinum, qui de Nobilitatis antiquitate aliisque ejusmodi requiſitis judicaret, conſtituit, *majori*, uti Brietius pro more ſuo acerbius, *pompa, quam emolumento, & cujus præter nomen nihil audivere Mahometani, quorum in perniciem comparatus erat.* Præterea ſuæ ſollicitudi-

tudinis dignam judicabat Pontifex con- Sæc. XVII.
troversiam, quæ circa instituti sui ha- A. C. 1624.
bitum inter FF. Cappucinos & Recollectos exorta erat: cum enim hi abjectis Calepodiis soleas assumerent, atque ad Cappucinorum normam cappucium in acumen desinens, necnon pallium curtum deferrent, querentibus Cappucinis Papa hanc caussam in Congregatione Cardinalium discuti jussit, ac indicta excommunicationis pœna FF. Recollectis præcepit, ut calepodia, Cappucium rotundum & pallium oblongum reassumerent: Forte hujus legis severitatem deposcebat periculum, ne irrepente habitum mutandi libertate sensim ipsa vestis Monastica in profanam degeneraret, qua de caussa idem Pontifex Canonicis Præmonstratensibus in Hispania, ut pristinum habitum, nomenque Fratrum reassumerent, præcepit: Ceterum inter sancti Francisci Alumnos hujus contentionis ardorem auxisse videbatur aquirendi victus sollicitudo; verebantur enim, ne fideles similitudine habitus decepti eleemosynas non æquali parte inter eos distribuerent. Die vigesima septima Martii Pontifex quosdam nominabat Præsules, qui Romæ cunctas Ecclesias, Monasteria, & Collegia visitarent, quod quidem saluberrimum opus

Sæc. XVII. A.C. 1624. pus per seipsum inchoare, prosequi, & perficere optabat Pontifex, ast (ut inquiebat) *ad alia quamplurima, eaque gravissima negotia, quorum mole assidue premeretur, cogitationem convertere* coactus fuerat. Insuper alio diplomate die vigesima nona Martii omnia privilegia Equitibus sancti Joannis Jerosolymitani confirmabat, ac Jubilæum universale pro anno sequenti die decima sexta Maij indicebat, declarans, sub indulgentiarum suspensione non comprehendi indulgentiam Portiunculæ prope & extra muros urbis Assisiensis, item non esse visitandas Ecclesias extra Romanæ urbis mœnia sitas, eoquod aliquæ urbes in Siciliæ Regno pestilentiæ morbo graviter afflictari cæpissent. Die autem duodecima Augusti Pontifex re mature discussa decrevit, ut Venerabilis Jacobus de Marchia Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de observantia deinceps Beatus nuncupari, atque Officium de eo tanquam Confessore non Pontifice ab omnibus præfati Ordinis Fratribus recitari valeat, idem quoque indultum de B. Clara de Monte Falchio Ordinis Eremitarum sancti Augustini Officium, Missamque celebrandi, hujus Ordinis Alumnis utriusque sexus die decima quarta ejusdem Mensis concessit, qua die Monachis

nachis etiam Cæleſtinis cuncta Congregationis Caſſinenſis privilegia indulſit. Præterea die vigeſima octava Auguſti revocabat omnes facultates, vi quarum Religioſi monaſteria absque licentia Ordinarii & non ſervata forma Tridentini & Conſtitutionibus Clementis VIII. & Gregorii XV. erigere poſſent. Oppido ſalutarem quoque Conſtitutionem de Apoſtatis & ejectis, necnon de Regularium reformatione edidit. Cum vero Gregorius XIII. & Paulus V. olim monaſteria Monialium ingrediendi licentias partim revocaſſent, partim ad Superiorum conſenſum reſtrinxiſſent, hinc Urbanus VIII. die decima ſeptima Octobris juſſit, ut deinceps hic conſenſus Monialium *expreſſe, capitulariter & per ſecreta ſuffragia* haberetur: conceſſit pariter die decima nona Novembris Fratribus Jeſuatis ſancti Hieronymi Ordinis S. Auguſtini, ut abjecto capputio albi coloris, aliud coloris & normæ, qua ceteri Mendicantes utuntur, geſtare valeant. Denique undecima Decembris die Epiſcopis intra Italiam exiſtentibus inhibuit, ne Ultramontanos extra Italiam oriundos ad Sacros, neque etiam ad minores Ordines promoveant absque dimiſſorialibus Ordinariorum ſuorum literis: Italos quoque ab alieno Epiſcopo

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

ſcopo cum falſis dimiſſoriis promotos fori privilegio privatos declaravit.

§. XXXVIII.

Decreta Sacrarum Congregationum.

Deciſ. S. Congr. rit. & Epiſc.

Ejusdem ſummi Pontificis auctoritate Patres Sacrarum Congregationum plures ediderunt Deciſiones, quas inter ſacra Rituum Congregatio die vigeſima quinta Maij decidit, quod ille, qui habet uſum inſignium Pontificalium, populo tamen extra actum celebrationis benedicere haud valeat: trigeſima vero hujus Menſis die ſacra Congregatio Inquiſitionis conceſſit Colonienſi Nuntio Apoſtolico facultatem abſolvendi ab hæreſi in utroque foro, denuo autem ſacra Concilii Congregatio die vigeſima ſecunda Junii declaravit, quod Canonici, quibus non incumbit onus excipiendi confeſſiones, ſi pro his abſint a choro, non lucrentur diſtributiones. Inſuper die nona Auguſti Fratribus Diſcalceatis Ordinis SS. Trinitatis, & poſtea die vigeſima prima Septembris ſacra Concilii Congregatio omnibus Regularium Superioribus inhibuit, ne ſuos ſubditos ad auſteriorem Ordinem tranſire permittant, niſi ſaltem certi ſint, hos recta illuc tranſi-

transituros, & ab illius Superioribus mox esse recipiendos; non raro enim contigit, quod nonnulli sub hoc obtentu aliquamdiu per Orbem vagati tandem omnino a vera fide defecerint. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XXXIX.

Neapolii Comitoli Episcopi, Hieronymi de Saona, & Dionysii Mutsaerts obitus.

Plures, qui Ecclesiam suis scriptis illustrarunt, hoc anno calamum cum vita posuere; hos inter primus occurrit Neapolius Comitolus, qui a Sixto V. Abbas, & Perusinus Episcopus renuntiatus, decisiones Rotæ Romanæ & officia SS. Patronorum Ecclesiæ Perusinæ scripserat. Alter erat Hieronymus de Saona ex Ordine FF. Eremitarum sancti Augustini Barcinonæ Professor, insignisque Theologus, qui *Hierarchiam cœlestem & terrenam*, necnon sermones in SS. Joannem & Petrum posteris reliquit. Non minus celebrem se reddidit Dionysius Mutsaerts Canonicus Regularis candidi Ordinis Præmonstratensium, qui Historiam Ecclesiasticam ab Orbe condito usque ad annum Christi millesimum sexcentesimum vigesimum quartam, necnon Historiam Ecclesiæ Belgicæ &c. edidit. *Andre. Hist. Belg.*

Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XL.

Ægidii Cannarti, Joannis del-Rio & Julii Lagallæ deceſſus.

Miræus Script. Sæcul. XVII.

Hoc item anno Paulæ obiit Ægidius Cannartus non minus eruditione, quam Religionis ſtudio ac ſanctitatis opinione conſpicuus. Hic anno Salutis noſtræ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo apud Rhetelios natus, raram animi ſui indolem, & acerrimum, quo præditus erat ingenium non modo humaniorum literarum, & peregrinorum idiomatum cognitione excoluit, ſed etiam in Theologicis & Dogmaticis verſatiſſimus, de hæreticis verbo, calamo & opere glorioſos reportavit triumphos: Audierant eum ex pulpito fulminantem Caſtrenſes, Rupellenſes, Neracenſes, & Salmurienſes Calviniſtæ, quorum non paucos ad veritatis ſemitam reduxit, ac præcipue Joſionem Calviniſtam habita collatione, cujus acta Ægidius typis edidit, feliciter debellavit: Scripſit quoque varios hujus argumenti ſermones, necnon tractatum in caput *Firmiter* de ſumma Trinitate. Hunc pari fato, nec minori nominis ſui fama ſequebatur Joannes del-Rio Antverpienſis Decanus, qui elegantem elucubravit commenta-

mentarium in diverſos Pſalmos: Utiliter quoque calamum ſuum non modo in Philoſophicis, ſed & Theologicis exercuit Julius Cæſar Lagalla natione Italus, qui Romæ Protonotarius, ac Philoſophiæ & Medicinæ Profeſſor tractatum de *immortalitate animæ*, necnon orationes *de Sanctiſſima Triade*, *de laudibus Leonis X.* & libros *de inſomniis & divinatione per ſomnum* publici juris fecit. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XLI.

Joannis Marianæ, Martini Becani, aliorumque e Societate Scriptorum fata.

Ex Societatis Scriptoribus, qui hoc anno mortalitatem exuere, præcipue nomen ſuum celebre reddidit Joannes Mariana patria Elborenſis in Carpetanis natus, qui omne diſciplinarum genus diligentiſſime excoluit, ac in variis Societatis Gymnaſiis Theologiam, ſacrasque literas ſumma cum laude interpretatus eſt; tandem vero valetudinis reparandæ gratia in Hiſpaniam reverſus, ſcripſit triginta libros Annalium Hiſpaniæ. Edidit quoque Scholia brevia in vetus & Novum Teſtamentum, quæ vel ideo celebrantur, quia Auctor Hebraicorum nominum ſignificationem exacte aſſecutus, anno-

Miræus l. c. Dupin Bibl. des Auth. Eccleſ. t. 17. pag. 131. Alegambe Bibl. Script. S. J.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

tationes, magni ſui judicii indices addiderat: non minus eruditione celebres ſunt ejusdem Authoris tractatus ſeptem. I. De itinere S. Jacobi, quem in Hiſpaniam veniſſe demonſtrat. II. De Editione Vulgatæ, quam ceteris verſionibus, imo & Hebraico textui, & verſioni LXX. Interpretum præfert, eoquod hæc depravata fuerit. III. De Spectaculis, ubi nec Sanctos nec fœminas in ſcænam proferendas eſſe cenſet. IV. De Monetæ Mutatione, cum vero in hoc libro nec vocatus, nec rogatus acrius in politicas leges inſurrexiſſet, gravem in ſe concitabat procellam, ejusque liber a Paulo V. confixus eſt. V. De die & anno Mortis Chriſti, quam die vigeſima quinta Martii & anno trigeſimo quarto vitæ ſuæ accidiſſe cenſet. VI. De Annis Arabum cum noſtris comparatis, & denique VII. De Morte & immortalitate Animæ, ubi circa controverſiam de gratiæ efficacia Syncretismum ſtabilire nitebatur, nimio tamen pondere in Molinismum inclinans. Inſuper Mariana tractatum ſat eruditum de Ponderibus, & Menſuris edidit, eruitque e tenebris Lucæ Tudenſis Epiſcopi libros de altera vita, pariter Bibliothecam Photii in epitomen reduxit, & B. Cyrilli Alexandrini homilias Heortaſticas latine reddi-

Vid. ſupra Lib. 188. §. 65. & §. 106.

reddidit, *quæ duo tamen opera lucem non aſpiciunt*, ut ait P. Alegambe, quin tamen hujus ſuppreſſionis cauſſam alleget: Vulgaverat etiam Mariana tres libros *de Rege & Regis inſtitutione*, hunc autem partum ad rogum fuiſſe damnatum jam ſupra retulimus. Denique ex ejus calamo fluxit diſcurſus *de morbis & erroribus, qui in norma gubernationis Societatis Jeſu occurrunt.* In hoc tractatu Mariana Societatem de graviſſimis vitiis ream poſtulavit, ac præcipue cap. 14. fuſius pronuntiavit, *crimina etiam graviſſima in Societate, ne rumor fieret, diſſimulari, ac duntaxat ſeveritatem in eos Jeſuitas, quibus ſe tuendi vires & Patroni deeſſent, exerceri, piosque usque ad mortem absque cauſſa vel ex leviſſimis cauſſis affligi, ſceleratos autem ob metum tolerari &c.* Hæc intempeſtiva Societatis normam arguendi libertas Jeſuitarum nonnullis adeo infeſta videbatur, ut hunc librum Joanni Marianæ falſo adſcribi, atque a quodam capitali Societatis hoſte compoſitum fuiſſe ſparſerint. Pater Alegambe tamen Jeſuita „ingenue fatetur, quod, hunc diſcur„ſum quidem Mariana *compoſuerit*, hic „vero libellus eidem Marianæ clam ſub„ductus, atque a malevolo quopiam ad „conciliandam Societati invidiam ex„truſus in lucem fuerit editus, adjectis „for-

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624. „*fortaſſe* non paucis ab ejus animo alie„nis.„ Aperte autem hunc librum Marianæ vendicat Pater Julius Cordara itidem Jeſuita, ac Societatis Hiſtoriographus, qui in parte ſexta ſuæ Hiſtoriæ Societatis Romæ anno milleſimo ſeptingenteſimo quinquageſimo editæ de libro hoc Marianæ pag. 517. ita ingenue loquitur: *Equidem ſcio extitiſſe inter Jeſuitas Hiſpanenſes Socios, qui putarent librum illum de erroribus, qui in forma Gubernationis Societatis Jeſu occurrunt:* De Morbis Societatis, *falſo Marianæ fuiſſe inſcriptum ab aliquo nominis noſtri adverſario. Verum id ego magis optare poſſum ita eſſe, quam credere: video quippe immotuiſſe Mutio* (Vitelleſchi) *Generali de opuſculo, ejusque auctore Mariana, prius etiam quam typis editum, vulgatumque eſſet Burdigalæ. Video Scriptas ab eodem fuiſſe graviſſimas ea de re literas, cum mandatis, ut quæ deſcripta volitarent libri exemplaria diligenter conquiſita, flammis abſumerentur. Video demum, cum liber exitialis in lucem prodiit typis Gallicis, neminem tunc noſtrorum eſſe conqueſtum, quod ſpurius fœtus fuiſſet, injuria ſuppoſitus Patri Marianæ &c.* Obiit tandem Mariana Toleti die decima ſeptima Februarii prope ſeptuagenarius.

Alter erat Martinus Becanus patria Brabantinus in oppido Hilvarenbeca natus.

natus. Vir fuit magno ingenio, atque ad omnem literaturam nato, in Theologia clarus, quam per viginti duos annos cum maximo Auditorum applausu in variis urbibus professus, demum Ferdinando II. Cæsari per triennium a Confessionibus exstitit, exinde magni habitus, quod præter morem sese Politicis negotiis, rebusque a suo Instituto alienis non ingesserit: Decessit Viennæ die vigesima quarta Januarii anno ætatis suæ sexagesimo tertio. Edidit varia opuscula polemica, in quibus mira ejusdem in enodandis omnibus fidei controversiis perspicuitas, brevitasque commendatur: Posteris etiam reliquit tractatus de Jure & Justitia, de censuris, de resurrectione, & de statu animarum post hanc vitam: confutabat etiam Apologiam Jacobi Angliæ Regis, necnon *Torti Torturam*, & quatuor libros de Republica Ecclesiastica Antonii de Dominis. Ejus tamen *controversia Anglicana de potestate Regis & Pontificis* dire exagitabatur anno 1614. a Parisiensi Senatu, eoquod circa Papæ potestatem Bellarmini, Suaresii &c. sententiam secutus esset. Scripsit denique Becanus Analogiam veteris & Novi Testamenti.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Argentre Concl. Facult. Theol. t. 2. p. 86.

His accedit Joannes Hasius itidem Belga, patria Silvaducensis, qui opera

Sæc. XVII. A. C. 1624.

quædam ab aliis edita perficere intentus, Cæsaris Heisterbacensis exempla illustravit, utinam ea ab apocryphis etiam expurgasset: adornabat quoque editionem puriorem chronici Mariani Scoti, necnon Petri Busæi catechismum Sanctorum Patrum auctoritatibus locupletabat. Exstat quoque ipsius Chronologia.

Denique Cosmas Magallianus, qui die nona Octobris Conimbricæ annos septuaginta tres natus obiit, commentarium in epistolas D. Pauli, in Moysis Cantica, & non Historiam Judicum edidit, præter catechismum Japonensem.

§. XLII.

Nicolai Coeffetau, ex Ordine FF. Prædicatorum extrema.

Echard Script. Ord. Præd. t. 2. p. 434. Dupin. l. c. pag. 59. Niceron. t. 3. p. 91.

Eo magis luctuosa erat jactura, quo pretiosior erat memoria quorumdam ex Ordine S. Dominici Scriptorum, qui hoc anno mortis invidia Orbi literario subducti fuere. Hos inter speciali memoria dignus est P. Nicolaus Coeffetau in oppido San-Caleti natus, qui Sorbonæ Doctor vigesimo octavo ætatis suæ anno Henrico IV. Galliarum Regi & Margarithæ Reginæ a Concionibus, ac Parisini Conventus Prior necnon Congregationis Gallicæ Vicarius Gene-

Generalis declarabatur, dimissis tamen hisce muniis totum se literis dedit, ut eo utilius sese edendis libris, habendis concionibus, & refellendis hæreticis impendere posset, qua in exercitatione tam uberes tulit laboris sui proventus, ut ex Calvinistis non paucos ad Ecclesiæ sinum revocaret, & contumaces egregie devictos pudore suffunderet. Scripsit quamplurima præcipue adversus hæreticos tam docte, solide, ac eleganter, ut ex horum lectione tantum voluptatis, quantum fastidii sæpe in aliorum vulgarium Dogmatistarum libris, hauriatur, ipse etiam Gregorius XV. ad refellendum Antonii de Dominis librum de republica Ecclesiastica, ejus opera utebatur, eique Paulus V. Metensem Episcopatum sub titulo Dardanensis Episcopi administrandum committebat, tandem Massilensis Præsul renuntiatus, cujus tamen Ecclesiæ regimen suscipere haud poterat, morte nimis præmatura præpeditus; obiit enim Parisiis anno ætatis suæ quadragesimo nono die vigesima prima Februarii. Vivit tamen adhuc in literato orbe nominatissimus ob præclara sua opera, quæ posteris reliquit, & primo quidem sat solidam scripsit apologiam contra Jacobi I. Angliæ Regis admonitionem ad omnes Principes Chri-

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624. Christianos. II. Responsi sui apologiam adversus accusationes Petri Mulinæi Calvinistæ. III. Miracula Sanctissimæ Eucharistiæ contra Infideles. IV. Refutationem libri de omnipotentia & Voluntate Dei contra Mulinæum, Plessium, & Casaubonum. V. Responsum ad Plessii librum de mysterio iniquitatis. VI. Examen libri de confessione fidei sub nomine Jacobi I. Angliæ Regis divulgati. VII. Defensionem S. Eucharistiæ adversus Mulinæi apologiam & refutationem falsitatum ejusdem Apologiæ. VIII. Sacrificium Ecclesiæ Catholicæ. IX. Examen libri Plessii contra Missam. Edidit etiam septem opuscula Theologica sat utilia. Præcipue vero commendantur ejus libri quatuor apologetici, quos adversus Marci Antonii de Dominis Rempublicam concinnabat: ibidem enim hostis sui vestigia presse insequitur, ac nunquam a scopo suo declinans, hunc Apostatam exigua artis criticæ peritia, ac Historiæ Ecclesiasticæ cognitione præditum fuisse demonstrat; quamvis ex Dupini judicio ipsemet Coeffetæus illis, qui post eum hoc argumentum pertractarunt, parciorem Historiæ & Disciplinæ Ecclesiasticæ notitiam habuisse videatur.

§. XLIII.

Sæc. XVII. A.C. 1624.

§. XLIII.

Anaſtaſii Cochleti, Carmelitæ obitus.

In eadem Palæſtra contra Calviniſtas ſtrenue pugnabat P. Anaſtaſius Cochletus patria Macerienſis, Pariſienſis Doctor ex Ordine Fratrum Carmelitarum, qui tum in Gallia tum in Belgio verbis & ſcriptis hæreticos inſectatus, multos ab errore retraxit, & Catholicos in fidei conſtantia confirmavit, deceſſit Rhemis ætatis ſuæ anno ſeptuageſimo quinto. Edidit typis Antverpianis I. Calvini infernum adverſus Joannem Polyandrum. II. Cæmeterium Calvini contra eundem. III. Repetitiones de S. Sacrificio Miſſæ ad normam Homiliarum adverſus Pleſſæum Mornæum. IV. Reſponſum ad abjurationem veræ fidei, quam faciunt Calviniſtæ. V. Commentarium Catholicum in Epiſtolam Friderici Palatini, & Ludovici Borbonii Montpenſierenſis Ducis de fuga filiæ ſuæ Carolæ, Monaſterii Monialium Fotrenſis Abbatiſſæ. VI. Denique ſcripſit librum, cui titulus: *Palæſtrita honoris Divæ Virginis Hallenſis pro Juſto Lipſio adverſus diſſertationem mentiti Idoli Hallenſis Anonimi cujusdam hæretici*, quem librum Laurentius Fo-

Niceron mem. t. 24. pag. 132. Anatom. Foreri p. 223. Poſſev. t. 1. appar. Sacr.

rerus

Sæc. XVII. A. C. 1624.

rerus S. J. plurimum commendat, eo-quod Author in illo Jesuitas prolixius laudat.

§. XLIV.

Quidam Scriptores Acatholici hoc anno defuncti.

Vid. Supra l. 192. §. 40. Freh. theat. Vir. p. 1. Sect. III.

Obiit quidem hoc anno die septima Novembris Jacobus Bömius Sutor ille Görlitensis, quia vero de hujus fanatici Sycophantæ deliriis jam alibi mentionem fecimus, plura de eo referre piget: præter hunc recensendi veniunt. I. Joannes Affelmannus Susati in Westphalia natus, qui accerrimus Calvinistarum hostis caput nonum Apocalysis de locustis ad Calvinianos accommodavit. Scripsit etiam censuram. censuræ Lampadianæ Theologiæ de omnipotentia Christi, examen Concionis Rhuelianæ de cæna Domini, Syntagma exercitationum de articulis fidei inter Pontificios & Calvinistas controversis, tres conflictus Antijesuiticos, & Synopsin controversiarum de Sacramento Baptismi præter plura alia minoris momenti opuscula. II. Matthæus Vogelius, qui die tertia Septembris sexagenario major decessit, ediditque thesaurum Theologicum, ex sola Scriptura S. omnium locorum Theologicorum explica-

plicationem, confutationem errorum, pie vivendi rationem, & nonnulla alia. III. Cunradus Aslacus Bergis in Norwegia natus, & ſeptimo Februarii die Havniæ Danorum denatus, qui typis vulgavit diſputationes Theologicas de S. Scriptura, de Deo, de libero arbitrio &c. de Emanuele Chriſto Domino, de natura Chriſti triplicis, Ethicam Moſaicam, & orationem de Religione per Lutherum reformata. IV. Jacobus Cappellus Sedanenſis Paſtor poſteris reliquit Vindicias pro Iſacco Caſaubono, Hiſtoriam Sacram & exoticam, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ centurias quinque, obſervationes in Novum Teſtamentum, & librum de Sedis Apoſtolicæ fide, poteſtate & Sanctitate. V. Ceteris omnibus magis nominatum ſe reddidit Samuel Huberus patria Bernenſis, qui ex Bezæ doctrina *de decreto abſoluto & gratia particulari in* Colloquio Mompelgardenſi ſtabilito tantum horrorem concepit, ut publice coram Senatu hunc errorem impugnaret, unde a Tigurinis in carceres conjectus, Paſtoris officio amovebatur, poſtea vero Calvinum cum Luthero commutans, illiusque errorem exuens, in deteriores fanatismos prolapſus eſt. Enimvero apud Lutheranos ob fervens ſuum in Calviniſtas odium gratiſſimus erat, poſt-

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. Sæc. 1624. postquam vero docuit, quod Deus ab æterno omnes homines sine omni respectu fidei ad fidem ordinarit, nec credentem magis diligat, quam non credentem, omnesque etiam damnati ita a Deo electi sint, ut actu sint in numero electorum; &c. exinde inter ipsos Lutheranos Prædicantes gravem contentionem excitavit, quibusdam Huberi confessionem pro aris & focis propugnantibus, Saxonicis & præcipue Misnicis & Wirtenbergicis hæc dogmata detestantibus, quibus tamen Huberus minime cedens, eisque Calvinismi labem exprobans, ut acerbiorem vexam redimeret, suis hostibus & Polycarpo Lysero Collegæ suo, qui illum continuo hæretici convitio exasperabat, hanc pacis conditionem obtulit, quod si in posterum suæ parceretur existimationi, phrases, non tamen doctrinam, electionis Universalis omittere vellet. Ita hi nugivenduli de Sacratissimis fidei dogmatibus ludunt, ac mercantur: Nihilominus prævalente invidia Huberus denuo suo munere movetur, atque urgente Hoeo Lutherano Concionatore Aulico ignominiose toto Saxoniæ Electoratu ejicitur: Hunc tamen Helmstadienses ad Cœnæ communionem non inviti admiserunt, Mansfeldienses & Eislebienses econtra eam illi denegarunt, ejusque

que dogmata ex Lutheranis quidam defenderunt, alii tanquam hæretica diris devoverunt; ex quo Lutheranæ Ecclesiæ puritas, unitasque satis elucet. Periit tandem Huberus Osterwichi die vigesima quinta Martii anno ætatis suæ septuagesimo septimo: Edidit vero suum Anti-Bellarminum, pluraque alia opuscula adversus Catholicos & Calvinistas. Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XLV.

Comitia Procerum Polonorum Varsaviæ celebrata.

Jactabatur hoc anno Poloniæ Regnum periculosis admodum tumultibus; Tartari enim, cum ob triennalem siccitatem annonæ pabulique penuria premerentur, collectis ferme ducentis hominum millibus in Poloniam irrupere, quos tamen Conjecpolsius Polonici exercitus Dux, recens ex captivitate Turcica reversus, iterata clade fudit, captivis Christianis pene innumeris libertati restitutis. Nec tamen hæc victoria Poloniam novæ Tartarorum irruptionis metu liberaverat: Gustavus quoque Adolphus Sueciæ Rex magnam Livoniæ partem victricibus armis jamjam emensus erat. Igitur Sigismundus Poloniæ Rex Ordinum comitia

Lotich. rer. Germ. l. 14. c. 1. & 5. Theatr. Europ. p. 802. Brachel. Hist. l. 2. p. 76. Pufendorff. Hist. de suede tom. 2. p. 190.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

mitia Varſaviam indicere cogebatur, ut de utroque hoſte reprimendo conſilia cum Regni Proceribus caperet, pecuniasque pro expenſis in id bellum neceſſariis exigeret. Verum privatæ horum indignationes & querelæ communis boni curam ſuppreſſerunt. Nonnulli enim iniquo ferebant animo, quod Rex filium ſuum Joannem Albertum per ætatem ad id munus ineptum ad Epiſcopatum Warmienſem nominaſſet: Alii indignabantur, quod Sigismundus inconſultis Ordinibus Coſaccos in opem Cæſaris miſiſſet. Demum plebæi de imminuto monetæ valore querebantur; ita nempe privata damna acrius urunt, & plerumque proprii incommodi formido publicæ utilitati prævalet. Præterea Lithuani Proceres, ac præcipue Chriſtophorus Razivilius Lithuanorum Bellidux, expoſita ærarii, populique tributis exhauſti inopia bellum Suecicum diſſuadebant, propoſitis hiſce pacis conditionibus, ut Livonia Polonis reſtituta Sigismundus Guſtavo Eſtoniam, & Finlandiam cederet, hoc autem ſine prole maſcula decedente unus ex Sigismundi Filiis in Sueciæ Regnum ſuccederet, ac Poloniæ Rex titulo Sueciæ Regis uteretur, Guſtavus vero, dum viveret, ſolus Regnum poſſideret.

Verum

Verum hæ conditiones minus decoræ videbantur Sigismundo, qui Procerum suorum fidem sibi haud immerito suspectam habebat, eoquod ex literis in Belgio interceptis intellexissent, quod post Sigismundi obitum Gastoni Aurelianensi Duci, ac Galliæ Regis Fratri spem in Poloniæ Regno succedendi feciſſent. Cum ergo exacerbatis Procerum animis nihil in commune bonum decerneretur, nec de pecunia in belli Sueci subsidium conferenda spes esset, Rex, invitus licet, cum Gustavo belli inducias ad anni insequentis ultimam Martii diem prorogavit, ad hasce conditiones a Proceribus suis præscriptas descendere coactus, ut filium suum, postquam ad idoneam ætatem pervenerit, Sacerdotio initiandum, ac nonnisi post præstitum fidelitatis erga Rempublicam juramentum ad Sessionem & suffragium in Ordinum Senatu ferendum admissum iri caveret, ac promitteret, quod deinceps nullus apud exteros militaret, quique jam extra patriam essent, militiæ illi nuntium mitterent, secus, perduellium loco habendi: Ita hisce comitiis sine omni Reipublicæ commodo finis imponebatur. Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XLVI.

Principum ac illuſtrium obitus.

Ferrer. Hiſt. cont. Hiſp. t. 11. c. 1. Brachel. Hiſt. l. 2. Meteran. hiſt. Belg. l. 44. p. 460. Calmet Hiſt. Eccl. de Lorrain. t. 3. p. 184.

Non ſine maximo luctu Ferdinandus II. Imperator Caroli Archiducis Fratris mortem perceperat; cum enim, ut Luſitaniæ Prorex, ac poſt Iſabellæ obitum Belgii Gubernator eſſet, ab Hiſpano Rege Philippo IV. Madritum evocaretur, ac ibidem die vigeſima octava Novembris ſingulari honore exceptus eſſet, quarto poſt die gravi morbo correptus, die vigeſima quinta Decembris ex hac vita migravit. Erat is maximæ ſpei Princeps, prudentia & moderatione inſignis, Magnus item Teutonici Ordinis Magiſter, & Epiſcopus Wratislavienſis & Brixienſis. Conferebatur Magiſterium Baroni de Weſternach Ordinis Vicario, ea tamen conditione, ut illud Leopoldo Archiduci Cæſaris Filio cederet, cum hinc annum ætatis decimum octavam attigiſſet; nolebat enim Cæſar, ut in hac electione Domus Auſtriaca præteriretur, cujus magna & permulta in eum Ordinem conſervandum, tuendumque beneficia exſtitiſſent. In Epiſcopatu autem Wratislavienſi Carolus Ferdinandus Regis Poloni Filius ſucceſſerat, Decanus vero Brixienſis per Canonicorum

corum ſuffragia ejusdem Eccleſiæ Epiſcopatum obtinuerat. Die autem trigeſima Julii Nancæi Henricus Lotharingiæ Dux, anno ab obitu Patris ſui decimo ſexto, ætatis ſexageſimo ſecundo mortuus eſt, non ſine maximo populi ſui mœrore; erat enim Princeps omnibus numeris abſolutus, ardentiſſimus Religionis Catholicæ cultor, ac hæreſum hoſtis, qui nulli pepercit labori, ut hæreticos, poſtquam eos ad veram fidem per Viros Apoſtolicos reducere incaſſum adlaborabat, e finitimis Germaniæ urbibus ejiceret. Succeſſerat eidem Carolus, ſuus ex Fratre Nepos, quem Venerabilis Pater Dominicus a Jeſu Maria Carmelita Excalceatus, obtenta a Pontifice legis venia, cum Nicolina Henrici Filia ante triennium ſolemni precatione conjunxerat. Obiit etiam die tertia Auguſti Philibertus Sabaudiæ Princeps nonniſi triginta duos annos natus. Pari fato die decima quarta Martii mundo valedixit Joannes Georgius Marchio Jægerndorffius a Cæſare proſcriptus, cujus ſupra frequens facta eſt mentio. Denique Franciſcus Contarenus Venetiarum Dux hoc anno mortalitatem exuit, cui Joannes Cornarus ſucceſſerat.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624.

§. XLVII.

Urbani VIII. Papæ literæ ad Ferdinandum Imperatorem & Maximilianum Bavariæ Electorem.

Bellar. Carmel. tom. 3. pag. 481.

Imminentibus belli novi flammis Ferdinandus Cæsar & Bavariæ Elector, qui ambo in V. P. Dominici a Jesu Maria Carmelitæ Discalceati meritis plurimum confidebant, ut hic idem rursus in Germaniam proficisceretur, a summo Pontifice enixe efflagitabant, cum vero hic Pater Romæ gravi detineretur infirmitate, Urbanus Papa ejus absentiam apud Cæsarem excusabat, hæc die trigesima Martii rescribens: *Corporis invaletudo compedes injecit dilecto filio Religioso Sacerdoti Dominico a Jesu Maria Carmelitæ Discalceato, ne nunc in Germaniam proficiscatur, quo jam pridem Majestati tuæ obsequens ejus animus pervenit. Quod religiosissimo Imperatori Solatium alloquio præbere coram non poterit, id absens a Dominantium Domino sollicitis precibus impetrare conabitur. Te vero cum tantam in Religiosorum Virorum pietate spem constituere videamus, Apostolica complectimur charitate, atque muniri cupimus Angelicarum Legionum excubiis.*

Ejus-

Ejusdem ferme tenoris erant Pontificis literæ ad Maximilianum Electorem, hæc eidem significans: *Profectionem, dum in Germaniam inchoaret dilectus filius Religiosus Sacerdos Dominicus a Jesu Maria Carmelita Discalceatus, coactus est invaletudine corporis omnem longi itineris spem deponere. Divertisset ille ad Nobilitatem tuam, cujus Victorias Religiosas & Imperii dignitatem defensam exteræ quoque Nationes fatentur. Quod tamen Solatium tibi alloquio ferre Monachii non poterit, id orationibus e Cælo facile impetrabit. Nos autem Nobilitatem tuam inter triumphalia Legionum signa Christianæ pietatis gloria præfulgentem amantissime complectimur, Deumque oramus, ut volens, propitiusque annuat Sacerdotum precibus, qui a te eximiis honoribus exculti perennem tanto Duci felicitatem precantur.* Sæc. XVII. A.C. 1625.

§. XLVIII.

Novæ bellorum flammæ a Protestantibus suscitatæ.

Annum hujus sæculi vigesimum quintum novo bello, variisque tumultibus ob Religionis diversitatem exortis funestum aggredimur; quippe Austriacæ felicitatis æmulatio, & violenta sectas propagandi studia jam tum indicabant, quod humanus sanguis *Lotich. rer. Germ. l. 15. crp. 1. Adlzreiter annal. Boic. part. 3. l. 10. Theatr. Europ. p. 860.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

hucusque in Germania effusus nondum ad extinquendum belli, cupiditatisque ignem sufficiens fuerit: Inde oriebantur novi tantique bellorum apparatus, indeque cruenta Cæsarem debellandi & Catholicos opprimendi consilia; nec deerant specioſi obtentus, quibus Sectarii inexpectata turbandæ quietis molimina honestarent: Præseferebant equidem Christianus Daniæ Rex, ac Saxoniæ Inferioris Ordines, se nihil adversus Cæsarem, Imperiumque molituros, re tamen ipsa adversus Tillium, & Cæsaris exercitum arma parabant, ut translatæ in Bavarum Electoralis dignitatis injuriam ulciscerentur: Batavi quoque oppressam Germaniæ libertatem & despoticam Cæsaris Hispanique Regis potentiam, ac propriæ libertatis defensionem, (usitatum illud factionum nomen & obtentum), prætexebant: Denique Angliæ Rex terra marique ingentes comparabat vires, ut Fridericum Generum suum pristinæ dignitati restitueret: Soli igitur erant Acatholici, qui novas belli flammas per triginta omnino annos grassaturas rursus eo tempore accenderunt, quo Imperator, ceterique Catholici Principes eidem fœderati partim armorum felicitate, partim pactorum legibus optatam Imperio pacem paulo ante reddi-

reddiderant. Perſpectis autem Proteſtantium conſiliis Cæſar nihil jam diſſimulandum ratus, Alberto Wallenſteinio Comiti, quem non ita pridem Fridlandiæ Ducem creabat, negotium dedit, ut novos militum delectus faceret; priusquam vero Imperator armorum vim adhiberet, Daniæ Regem datis literis hortabatur, ut mutato belli conſilio Palatinum pacis firmæ mediis juvaret, eamque in rem Britanniæ Regem incitaret; Elector quoque Saxoniæ Dano auctor exſtitit, ne Cæſarem turbato Imperio armis laceſſeret. Tillius inſuper Bavarici exercitus Bellidux, cui bellicus Saxoniæ Ordinum apparatus ſuſpectus erat, eosdem monuit, ut a novis delectibus abſtinerent, ne cum Cæſaris, ac Imperii Principum hoſtibus conſpirantes in ſuas Provincias belli molem traherent. Verum inutilia erant hæc monita, poſtquam Daniæ Rex cum copiis ſuis jamjam in Verdenſem Epiſcopatum & inde Hamelium usque caſtra promoverat, & Brunsvicenſis æque ac Mansfeldius Gallis, Anglis, Batavisque in arma pertractis per Weſtphaliam Viſurgum flumen trajecerant, in Imperium poſtliminio irrupturi. Cum ergo Cæſar omnem moram ſummo periculo obnoxiam fore intelligeret, Fridlandum

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

copias suas in Hessos usque, ipsamque Saxoniam inferiorem educere jussit, Maximilianus vero Bavariæ Elector Tillio negotium dedit, ut nulla mora cum exercitu suo in Westphaliam penetrare satageret.

§. XLIX.

Initia belli Danici minus auspicata.

Brachel. Hist. l. 2. pag. 89. Caraf. Germ. sacra p. 196.

Quantumvis Cæsar æque ac Tillius non jam occulte, sed palam arma in Imperii ruinam parari intelligerent, nihilominus ambo Daniæ Regem rursus ad pacem datis literis hortabantur: Philippus quoque IV. Hispaniæ Rex eidem bellum diffuasit; hic tamen nullum aliud dedit responsam, nisi quod neque in Cæsarem, nec in Imperium, sed duntaxat in Saxoniæ Ordinum defensionem hæc arma vertere meditaretur, peteret tamen, ut Tillius suos milites e Saxonia educeret, & Cæsar Cosaccos, exterosque milites dimitteret. Ad hæc autem reposuit Tillius, quod Saxoniæ defensio Cæsari utpote supremo Imperii protectori potius incumberet, & neque Ordines, nec ipsemet Rex a Cæsareo & extero milite, quod timeant, haberent, dummodo in Cæsaris fide, atque officio constantes, leges Imperii, pacemque Religionis, uti

uti spopondissent, observaturi sint: Rex igitur exercitum suum dimitteret, quo facto Cæsar quantocius copias suas e Saxonia pariter revocaturus esset, quod si vero Rex id facere detrectaverit, cum Cæsari, fidisque Imperii Ordinibus de securitate nullatenus cautum foret, notumque fieret, quod proscripto Palatino, ejusque sociis per hosce apparatus opem ferre decreverint, Cæsar iniquam vim vi repellere cogeretur. Eadem ferme Tillius per suos Legatos in Brunsvicensi conventu Saxoniæ Principibus, Ordinibusque irrito successu proposuerat; unde mutuis hisce altercationibus sub transactionis specie nonnisi temporis moras quæri edoctus, posito calamo rem manu ferroque decidere statuit, utque Daniæ Regem, ne Sparenbergico castro & Bilefelda potiretur, præpediret, Sparenbergæ obsidionem depulso Gentio Batavorum Tribuno solvit, ac Bilefeldam deditione cepit, promotisque castris Ulotham commodum ad Visurgim locum, necnon Herfordiam atque Iburgum occupavit, validoque præsidio Lemgoviam munivit: Finibus igitur hujus Regionis merito suspectæ firmatis Tillius Friderico Saxoniæ Electori rationem sui in Saxoniam adventus reddidit, hostilem Dani Regis irruptionem

Sæc. XVII. A.C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625

cauſſatus; hic enim jamjam haud procul ab Hæxaria trans Viſurgim plenis caſtris conſederat, quamvis, ubi Tillium appropinquare intellexerat, Hammeliam cum exercitu ſuo retroceſſiſſet, ubi dum noctu ſtationes militares obibat, ex vallo, dehiſcente unacum equo, quo vehebatur, humo, in ſubjectum muri pedem præceps actus eſt, biduum moribundo ſimilis: mox vero, ut ſeſe collegerat, aut iniquæ cauſſæ morſu agitatus, aut Tillium pacis fiducia ſopire intentus, Oratores ad ipſum decernebat, qui jam ſæpius propoſita repeterent, & de Saxoniæ Ordinibus hoſtilem in modum invaſis quererentur: Saxoniæ etiam Proceres ſpondebant, ſe arma poſituros, dummodo nil hoſtile in Daniæ Regem tentaretur, & evertendæ ſectæ ſuæ periculum abeſſet: Aſt Tillius, qui Saxones cum Dano conſpirare ex interceptis Palatini literis noverat, ſibi imponi haud ultra paſſus, copias ſuas Hameliam propius adduxit: quo facto Rex motis caſtris, Hamelia, Minda aliisque circum locis Tillio relictis in Verdenſem Provinciam ſeſe recepit, ut ibi Mansfeldio & Brunsvicenſi, qui Osnabrugenſem ditionem fœde vaſtabant, ſeſe conjungeret: Tillius vero Stolzenavia deditione capta Niemburgam obſedit, crebra tamen hoſtium

hostium eruptione, atque intercluſa advehendæ annonæ opportunitate obſidionem ſolvere coactus eſt, amiſſis ferme quatuor ſuorum millibus. Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. L.

Victoriæ Wallenſteinii Fridlandiæ Ducis contra Cæſaris hoſtes.

Interim Albertus Wallenſteinius Fridlandiæ Dux cum recenti milite ſuo in Franconiam irrupit, & Göttingam aliquamdiu obſeſſam deditione accepit, cæſis agreſtibus, qui victori obſiſtere præſumpſerant: Inde vero promotis Einbecam caſtris Magdeburgenſium & Brunsvicenſium fines attigit, non ſemel a Brunvicenſi Duce repulſus: tandem vero Bavaricis copiis auctus, ſuperatis viarum anguſtiis in inferiorem Saxoniam ferro ſibi aditum fecit, occupatoque mox Halberſtadio Vinarienſis Ducis copias aggreſſus eſt, æquata utrinque victoriæ cladisque fortuna. Tum demum patuit, quod Daniæ Rex & Saxoniæ Principes nullatenus patriæ defenſionem, ſed bellum in Cæſarem eique addictos Principes Catholicos adornarint; quippe Daniæ Rex extra Saxoniæ limites arma circumferens, ut Proteſtantes in Cæſarem concitaret, eisdem læſam conſcientiæ libertatem, &

Bougeant Hiſt. Belli tric. p. 1. l. 2. Caraſa Germ. reſt. p. 255.

Sæc. XVII. A. C. 1625. & revocatam Religionem Catholicam ob oculos posuit, seque Anglis, Venetis & Batavis conjunxit, Brunsvicensis quoque Dux, qui se Cæsaris amicum primo simulans, annonam Bavaricis copiis promiserat, vertente fortuna ducentos Poppenburgii præsidiarios a Tillio impositos insidiose trucidari jussit, totamque Provinciam ad arma contra Tillium & Fridlandum capessenda incitavit. Eapropter Tillius aperto Marte non modo Danum, sed & Brunsvicensem petere statuit, atque expugnata Callenbergica arce equestre Danorum agmen, cæsis bis mille aggressus est, postea unacum Wallensteinio ad Pagum Rechlingam, ubi Fridericus Dux Saxo-Altenburgicus pro Palatino decertans consederat, castra movit, oppidum toto impetu adorsus; fortiter diuque utrinque pugnatum, donec victoria penes Tillium stante, hostis in fugam ageretur, trucidatis Danorum quingentis, quos inter præcipui erant ipsemet Altenburgicus Dux, Oberntrautius, Mengersenus, pluresque alii haud ignobiles Viri. Hujus cladis mærorem, quo Daniæ Rex afficiebatur, nonnihil temperabat incruenta Stolzenaviæ recuperatio, cujus loci opportunitate Rex usus, noctis intempestæ beneficio Bavaricam tur-

turmam, & Nersianum equitatum fudit: viciſſim vero Fridlandus Halam Saxoniæ urbem ad deditionem compulit, & Colaltus Magdeburgenſem legionem cecidit, fugavitque: demum reliquo hujus anni tempore crebri habebantur conflictus velitares, Marte utrinque vario. Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. LI.

Actum de induciis.

Tam propenſum ad pacem animum præſeferebat Ferdinandus Imperator, ut fortuna etiam armis ſuis favente nihilominus Saxoniæ inferioris Principes Ordinesque denuo a belli conſiliis, & perduellium proſcriptorum patrocinio datis literis dehortaretur; ipſe etiam Saxoniæ Elector nil intentatum reliquit, ut turbidos quorumdam animos ad pacis compoſitionem inclinaret. Neque ſuis partibus defuit Tillius, qui ex Friderici ad Turrianum literis, quas opportune interceperat, Saxoniæ Principibus, manifeſtavit, quod Daniæ Rex nequaquam Saxonici Circuli defenſionem pararet, ſed juncto cum Cæſaris hoſtibus conſilio Palatinum adverſus Domum Auſtriacam juvaret: In præfata vero Friderici epiſtola hæc manifeſtabantur belli conſilia

Lotich. rer. Germ. l. 15. cap. 4. Barre hiſt. d'Allem. t. 9. p. 556.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

filia: Franciæ & Angliæ Reges pro Mansfeldii & Daniæ Regis copiis alendis pecunias erogabunt; cum vero Galliarum Rex pace cum Calviniſtis facta, & Pontificii Nuntii labore fruſtrato validum paret exercitum, urgeat quoque Daniæ Rex ſtrenue hoc negotium, indiesque copiarum numerum augeat, omnesque in unum colliment ſcopum, ceteri igitur Daniæ Regis copias alere ſtudeant, Venetis pecunias in hanc expeditionem ſuppeditantibus. Bethleemus quidem Hungariæ Rex nullas ad me literas dat, ejus tamen vices Scultetus ſupplet, atque Berlino aliisque locis omnia mihi perſcribit. Rusdorfius quoque in mandatis habet, monitis 'rem agere.„ Ex his igitur literis cum notum eſſet, quod Palatinus Daniæ Regis, aliorumque copiis ad recuperandum Bohemiæ Regnum utatur, Tillius Saxones monebat, ne ſe a Dano decipi paterentur, ſed potius exauctoratis copiis ſuis, dimiſſoque Dano obſequium ſuum erga Cæſarem re ipſa demonſtrarent.

Ut vero Saxoniæ Ordines, qui noviſſime Cæſari fidem ſuam jurejurando obſtrinxerant, novæ in eum machinationis calumniam a ſe amolirentur, Saxonem & Brandeburgicum Electores, quos Cæſar in arbitros propoſuerat, roga-

rogabant, ut hi suam componendæ rei operam locarent, indicto novo apud Brunsvigam Conventu: reipsa tamen nonnisi moram nectere quærebant, nunc circa fidei publicæ literas Legatis dandas, nunc circa induciarum sensum dubia moventes. Principum quoque Legati postulabant. I. Mansfeldium non jam pro proscripto habendum, utpote a Galliæ & Angliæ Regibus in Palatini opem ablegatum. II. A Cæsare Principibus promittendum, quod nil contra religiosam & profanam pacem agere, sed potius circa Augustanæ Confessionis exercitium cuilibet securitatem præstare, & jurisdictionem etiam Ecclesiasticam eis sartam servare, Archiepiscopatus quoque & Episcopatus hucusque aquisitos illis integros relinquere velit, abolitis, quæ contrarium præciperent, decretis. III. A Tillio, reducto milite suo, loca occupata esse restituenda, illatumque damnum refundendum. IV. Sub eis legibus se copias suas exauctoraturos. Econtra Tilliani & Fridlandici Oratores Cæsaris nomine petebant. I. Mansfeldium omnino ex Imperio esse ejiciendum. II. Militem prius a Dano & Principibus esse dimittendum, expensasque & damna Imperatori refundenda, eoquod non Cæsar, sed ipsi intempestivo armorum appara-

Sæc. XVII. A.C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625. paratu Authores hujus belli exſtitiſſent. III. Chriſtiano Luneburgico Duci ob Cæſaris obſequium hoſtiliter preſſo illata damna eſſe reſarcienda. IV. Epiſcopos, & Canonicos Catholicos deinceps gravandos non eſſe. V. Pacem Religionis juxta verba receſſus inviolate obſervandam, ac reſtitutis locis antea occupatis, nullos ſine Cæſaris licentia milites eſſe conſcribendos. VI. Denique, Cæſaris hoſtibus nec tranſitum, nec annonam, aut pecunias ſuppeditandas eſſe. Diu circa has conditiones utrinque diſceptatum, nihil tamen de induciis, minus vero de pace concluſum: neutra enim pars copias ſuas dimittere voluit, cum quælibet adhuc proficuæ victoriæ ſpem haberet, & Daniæ Rex, Principesque Acatholici in magnum Catholicæ Religionis præjudicium Religionis pacem explicarent, nec etiam, quæ ex bonis Eccleſiæ contra eam pacem invaſerant, reſtituere vellent.

§. LII.

Religio Catholica in Auſtria, aliisque locis reſtaurata.

Adlzreit. annal. Boici part. 3. l. 10. Poſtquam in Bohemiæ Regno aliisque hæreditariis Auſtriacæ Domus Provinciis, Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, armo-

armorum felicitate fuerunt reddita, Ferdinandus Imperator ea etiam Deo, quæ Dei sunt, reddere, totis viribus nitebatur. Eapropter restaurato in Ecclesiis Divino cultu Anabaptistas e Moravia promulgato edicto proscripsit, ex quibus tamen plusquam decem millia Catholicæ Religioni nomen dederunt, totidem vero in sua secta obstirmati in Hungariam, Transylvaniam, Walachiam & ad Siculos emigrarunt, pauci ad Polonos pervenerunt, ubi tamen minus accepti novo exilio mulctati fuere. Postea Cæsar annuente imo & flagitante Maximiliano Electore Bavaro in Austria Superiore cunctos Acatholicos moneri curabat, ut hæreses, quæ ab exiguo tempore nonnisi armata manu Turcarum more invectæ fuerunt, ejurarent, aut patrium solum verterent: Leopoldo autem Episcopo Passavienſi significabat, ut amotis Prædicantibus Catholicos Pastores sufficeret: pariter Comiti Herberstorffio Lintzensi Gubernatori injunxit, ut abrogato Magistratu hæretico Catholicum institueret: Rursus quoque Prædicantes Lutherani Vienna expulsi sunt, pœna in Dominos constituta, qui eos in suis Dynastiis retinerent; quamvis enim hi Præcones ex Helmhardi Jergeri Baronis vico emigrare jussi fuissent, nihilominus

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Caraſa Germ. Sacra p. 185. *& ſeqq. Brachel Hiſt. l.* 2. *p.* 82.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

minus eluſo Cæſaris edicto ad alium Baronem hæreticum confugere præſumebant, atque Ensdorffii prope patibulum ſuos cætus habebant, plus mille ſectariis eo confluentibus; ut vero fanatico huic ardori obex poneretur, Viennenſis Senatus Acatholicis injunxit, ut unacum uxoribus, liberisque in Catholicorum Eccleſia rei ſacræ ac concionibus intereſſent, indicta abſentibus aut refractariis pecuniarum mulcta, inde vero ex Sectariorum pertinacia ad ſeditionem proclivi non raro novi tumultus ac odia concitata fuerant, quinimo eo temeritatis ac perfidiæ proceſſiſſe credebantur hæretici, ut Neoſtadii, quo Imperator ob peſtis ſævitiam Vienna conceſſerat, incendio in parva quadam domo exorto ipſi mox in quatuor valde inter ſe diſſitis locis ac præſertim in Epiſcopali Palatio ignem ſubjicerent, non ſine maximo civium damno.

Pari etiam Religionis ſtudio Cæſar Gurcenſem, Lavantinum, Labacenſem, & Seccavienſem Epiſcopos, necnon Salisburgenſem Archiepiſcopum ſuo exemplo animabat, ut & ipſi eliminata hæreſi Diæceſes ſuas expurgarent: In Styria etiam, Carinthia & Carniola præcipue Græcii Imperator ſuis Adminiſtris præcepit, ut Eccleſiaſticis in revo-

revocanda vera fide defudantibus omne subsidium opemque præstarent: dein die vigesima sexta Aprilis promulgato decreto in Styria & Carinthia Leonardum Levantinum Episcopum, Christophorum Ursenbeckium & Joannem Baptistam Fischerum Reformationis negotio præfecit, eisque normam in expurgandis ditionibus juxta Ecclesiæ Catholicæ & Concilii Tridentini leges præscripsit: Insuper Bambergensem & Herbipolensem Episcopos, qui nonnullas in Styria & Carinthia Dynastias obtinebant, hortatus est, ut & ipsi juncta opera hæresum lolia ibidem, messe jamjam sat matura, eradicarent. Sæc. XVII. A. C. 1625.

Uberiorem vero Reformationis fructum in Bohemia plurimum retardabat gravissime sæviens pestilentia, cujus violentia Præsules, aliique Ecclesiastici aut absumpti, aut Regno excedere, coacti sunt: nihilominus Sectariis tradita fuit orthodoxæ Fidei institutio, ac pertinacibus interdictæ bonorum negotiationes & matrimonia, exiguo tamen fructu; plures enim vaga incontinentia, vel turpi Scortorum, quæ domi alebant, consuetudine, Divinam, naturalemque humanamque legem pessumdare maluerunt, quam sectam suam ab homine impuro recens inventam abjicere: Plurimi tamen

Sæc. XVII. A. C. 1625. men honestiores Viri, ut ad licita matrimonia pertingerent, ad Catholicam Religionem reversi sunt: Profuit magis edictum Cæsaris, vi cujus Possessoribus vel reis ad fidem veram reversis mulcta imposita aut fuit condonata, aut saltem imminuta, bonaque fisco adjudicata eis fuere restituta, quin Acatholicis unquam divendi possent: inde enim factum est, quod non pauci præcipue opulentiores Bohemi, ut bona sua servarent, vel mulctam evaderent, ejurato errore ad Ecclesiæ sinum redierint: Opifices vero, pauperesque, cum nec quod sperarent, nec quod amitterent, haberent, urbes vacuas Dominis suis reliquere, nonnulli etiam incensis propriis domibus desperabundi in Sylvas sese receperunt: Præterea sine humanæ naturæ horrore percipi haud poterat, quosdam inter Sectarios fuisse repertos, qui sub religionis conservandæ obtentu omnes tam divinas quam humanas leges conculcare, seque humano sanguine inebriare certarint, non alio ex fine, nisi ut sectam suam tuerentur, quam tamen ipsi duntaxat veram credidere, quia a suis Prædicantibus veram esse inaudierint, ab eisque Catholicam convitiis dirisque devovere viderint: Tales erant non procul a finibus Saxoniæ in vico Marquesdorff sex-

sexcenti circiter rustici, qui Henricum Othonem de Wartenberg Dynastam suum, ejusque uxorem Baronem de Glosen Matronam nobilitate moribusque lectissimam, eoquod illis sectæ suæ falsitatem exprobassent, eorumque salutem impensius procurassent, in propria sua arce noctu arctissime obsederunt, illucescente aurora impetu facto ex arce ad simarium extraxerunt, eosque sudibus, palis, fustibus, aliisque rusticanæ crudelitatis instrumentis sævum in modum trucidarunt: Nec horum cruore satiati insuper vicinos pagos ad eandem sævitiam contra Dominos suos sollicitarunt, integro bimestri Pseudo-Evangelium suum inhumana libidine propugnantes, donec tandem Cæsareus miles a Tribuno Preunero immissus cincto oppido factiosos, barbarosque homines interciperet, eorumque viginti ad promeritas tantæ crudelitatis pœnas Pragam raptaret, ceteris fuga dilapsis: Vix credibile videbitur, quod nihilominus Protestantes Cæsarem calumniis, convitiis, & implacabili odio insectati fuerint, non alia ex caussa, nisi quod e propriis suis ditionibus sectam, quæ tamen tot monstra progenuit, & unica tam cruenti belli, totque calamitatum caussa exstitit, eliminare, fidemque Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Catholicam, ſub cujus auſpiciis ſemper ibidem pax & unitas floruit, ab avita tot ſæculorum poſſeſſione iniquiſſime ac noviſſime dejectam revocare aggreſſus ſit, cum tamen hac in re nonniſi omnium Principum Acatholicorum, qui tam in ſuis, quam in Regionibus Catholicis bello partis mox eliminata Religione Catholica ſectas ſuas vi invexere, exempla ſecutus eſſet: Forte duntaxat in Cæſare vel Principe Catholico id, quod Proteſtantes in ſe jus & æquum nominant, crudelitas & libertatis oppreſſio eſt.

Hæc tamen nil moratus Maximilianus Bavariæ Elector pariter tam in Auſtria ſuperiore pignoris nomine obtenta, quam in Palatinatu ſubditos in Catholica fide inſtitui, ac demum in Palatinatu ſuperiore & Rhenano citeriore ex Religioſæ pacis ſanctione promulgari curabat, quod illi, qui Sectariis adhuc adhærerent, vel ad Eccleſiæ veræ gremium redirent, vel emigrarent.

§. LIII.

Cæſaris edictum pro reformatione Auſtriæ Superioris.

Caraſa l. c. p. 203.

Cum autem ex relictis hæreſum ſeminibus præcipue in Auſtria Superiore haud temere nova ſeditionum germina

Sæc. XVII. A.C. 1625.

mina timerentur oritura, hinc Cæsar evocatis Georgio Fabio Gottuvicensium Abbate, aliisque Religionis studio præclaris viris negotium reformationis in opus deduci rursus commisit, hancque in rem diploma edidit, quod Lintzensis Gubernator Cæsaris nomine die decima Octobris promulgavit, hujus tenoris: *Cum omnibus satis, superque notum sit, quo pacto maxima pars trium Ordinum, virorum illustrium Equitum, & civitatum Archiducatus Austriæ supra Onasum, nulla ipsis data occasione, graviter deliquerint, & in recenti hæreditariorum regnorum, ac provinciarum suæ Cæsareæ Majestatis rebellione, omnis generis hostilitates, sumptis armis contra naturalem hæreditarium suum Dominum ac Principem exercere non sint veriti, inprimis autem fidem ipsi dare, neglectis amplissimis legationibus, paternisque admonitionibus, & exhortationibus, insolenter & proterve detrectarint; jus administrandi provinciam cum rebellibus, & hostibus iniverint, edicta, & mandata pro arbitrio publicarint, itinera, Domos, & arces occuparint: Infra Onasum Rapplstenio præsidium imposuerint, Melckam Deo dicatam domum obsederint, & tormentis quassarint: Aisium diripuerint, multas ædes Parochiales expilarint, rebellibus Bohemis, & Moravis, ut copiis*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Cæsareis tanto melius resistere, imo illas oppugnare possent; Legionem ter mille peditum, & aliquot alas equitum tradiderint, quibusdam rebellibus ordinibus infra Onasum permiserint, ut aperte militem conscriberent, arma, pecunias, hospitia, & diribitoria in provincia illis concesserint, magnam pecuniæ summam contra suam Cæsaream Majestatem commodarint: rebellibus in Bohemia commeatum, & annonam militarem submiserint, a Principe Transilvaniæ auxilium, & militem contra Cæsarem petierint, eumque insligarint, ut regnum Ungariæ, & Stiriam, Cæsaris provinciam hæreditariam occuparet; Legatos ad Hungaricam electionem miserint, electo putativo, sicut & ante novo Regi in Bohemia gratulati fuerint: in omnibus rebellium consultationibus Pragæ, Possonii, Brunnæ, Hornæ, Relæ, Neuvensolii, & alibi Legatos habuerint, cum fœderatis Oratorem ad Turcicam portam miserint, integrum ordinem in Archiducatu supra Onasum extirparint, imo alium Dominum adsciscere conati sint: quod non tantum in suæ Cæsareæ Majestatis, totiusque inclytæ Domus Austriacæ detrimentum vertebatur, sed etiam in omnium vicinorum Electorum Principum, & provinciarum cum magna ipsorum inquietudine, sumptibus, curis, & molestiis, ad totius Romani

mani Imperii perniciem, cum ſumma perturbatione multorum millium Chriſtianorum cœde, & pernicie, & univerſi orbis Chriſtiani periculoſa concuſſione, vaſtatione ac ruina vertebatur. Ob quam cauſam in pœnam læſæ Majeſtatis, & amiſſionis omnium privilegiorum, vitæ, ac fortunarum incurrerint: Cæſar ad conſervandum ſibi a Deo demandatum Archiducatum ſupra Onaſum, & tuendam inclytæ Domus Auſtriacæ dignitatem, & exiſtimationem commotus eſt, ut Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo Principi Maximiliano, Comiti Palatino ad Rhenum, Duci Superioris, & inferioris Bavariæ, ſacri Romani Imperii Archidapifero dilecto ſuo cognato, affini, & Electori mandata dederit, eumque juſſerit pervicaces illos refractarios ſubigere, & ad obedientiam ſibi debitam reducere: quod etiam ipſe Elector, & Dux Bavariæ perfecit, & executus eſt. Inſuper non obſcurum eſt ſupradictæ rebellionis & contumaciæ non poſtremam cauſam fuiſſe prædicantes, & qui hinc inde in provincia calumnioſis, & Seditioſis ſuis concionibus populum excitaverint, & animos auditorum contra ſuum Magiſtratum exacerbarint, a quibus tribunitiis Concionibus necdum ſibi temperare, ſed audacter non ceſſare Sacramenta, & Saluti-feram Religionem exagitare, & traducere

Sæc. XVII. A.C. 1625.

cere ausi sunt. Quoniam igitur officii, & Conscientiæ ratione Cæsar hujusmodi auctores, & inventores turbarum in hæreditaria sua provincia, & Archiducatu supra Onasum diutius tolerare, nec si id fecerit, ejus rationem Deo reddere possit: sua Cæsarea Majestas gravibus de causis ad stabiliendum tutum, quietum & firmum regimen, omnes & singulos supradictos Concionatores ex tota provincia supra Onasum ejicere, & Religionis ipsorum exercitium prorsus abrogare, & intercludere constituit. In quem finem sua Cæsarea Majestas omnibus & singulis provinciæ incolis, cujuscunque dignitatis, status, & Conditionis sint, apud quos supradicti Concionatores sive in arcibus, urbibus, oppidis, pagis, sive in agris, & Villis commorentur, injungit, & serio mandat, ut intra proximos octo dies post publicatum hoc Generale decretum omnes & singulos Concionatores eorumque Ludimagistros dimittant, qui etiam confestim cum suis facultatibus certo, & infallibiliter ex provincia migrabunt, neque unquam in eam sub pœna carceris aliisque certis pœnis, revertentur. Illustri vero Adamo, Comiti Herbersdorff sacræ Cæsareæ Majestatis dilecto & fidelis Consiliario, & Cubiculario, necnon Electoris Bavariæ equitum Tribuno, atque hoc tempore Lintzii Præfecto, plena po-

testat

teſtas confertur, quæ etiam hoc publico diplomate, & Cæſareæ Archiducalis poteſtatis plenitudine, & certa Scientia ipſi datur, ut hoc mandatum omni obſequio obſervandum curet, & eos, qui ei non paruerint, nec Concionatores & Ludimagiſtros dimiſerint, vel aliquid etſi minimum contra illud mandatum tentaverint, pro re comperta, & qualitate delicti, in horrorem, & exemplum aliorum, nullius perſonæ habita ratione, vitæ, & fortunarum pœna afficiat, quod unusquisque ſibi dictum putet. Sæc. XVII. A. C. 1625.

Enimvero Sectarii, poſtquam de bello Saxonico & Bethlenii Gaboris irruptione deſperaverant, huic edicto obtemperare ſimulabant, vertente autem belli fortuna rurſus anno ſequenti ſuos Præcones revocarunt, hoc facto luculenter demonſtrantes, quod legitimis ſuis Principibus duntaxat tamdiu obediant, quamdiu aut obedire privatis eorum commodis deſervit, aut palam reſiſtendo impares ſunt.

§. LIV.

Electorum Eccleſiaſticorum literæ ad Ludovicum XIII. Franciæ Regem.

Tam impotenti indignatione Jacobus I. Angliæ Rex fruſtratas filii ſui cum Hi- *Maſſen. Annal. Trev. l. 24. n. 8.*

Sæc. XVII. A. C. 1625. Hiſpani Regis Filia nuptias ferebat, ut propterea non modo in Catholicos toto regno graſſari inciperet, ſed etiam contra Hiſpanum, Cæſaremque arma pararet, necnon jactato reducendi Palatini obtentu Mansfeldium & Brunsvicenſem Ducem pecunia copiisque inſtrueret. Ea res, cum novi belli imminentis metu Rheni, Moſellæque incolas, præcipue vero Clericos perſtringeret, Moguntinus, Trevirenſis & Colonienſis Electores de ſua, totiusque Imperii, ac Eccleſiæ ſalute ſolliciti, Franciæ Regem a fœdere cum Anglis inito, ſuſceptoque Cæſarem opprimendi conſilio revocare nitebantur, datis ad eum hiſce literis:

Chriſtianiſſime REX!

Quæ a perduellibus ſacræ Cæſareæ Majeſtatis in hoc imperio ab aliquot jam annis per vim apertam geſta ſunt, ea usque adeo omnes juſtitiæ, & honeſtatis limites excedunt, ut nemo prudens & æquus rerum æſtimator Friderici Palatini cupiditatem, & inde ſecuta crudeliſſima bella, & Chriſtiani ſanguinis tantam effuſionem ſibi excuſandam duxerit; adeo ut nec ipſe Britanniæ Rex generi ſui cauſſam ſuo judicarit calculo approbandam. Hæc cauſſa fuit, cum jam ante hæc tempora, e

re

re nos facturos arbitraremur, si missa ad Majestatem Vestram Regiam legatione ab eadem peteremus, ne proscriptis sacræ Cæsareæ Majestatis, imperiique hostibus aures regias accommodaret. aut illis auxilio quoquo modo foret, in eam venerimus cogitationem: nos videri posse in Christianissimam Majestatem vestram hoc genere Legationis injuriosos magis, quam officiosos, quasi qui nobis persuaderemus, apud Regem, cui Christianissimum nomen hæreditarium, cui fidei Catholicæ & Romanæ patrocinium est quasi innatum, cui justitiæ Zelus evidentissimis argumentis, a prima corona Christianissima semper commendatissimus, justi nomen peperit, posse jurisjurandi dati immemores, regnorum invasores, Imperatoris hostes, homines proscriptos, eorumque adjutores habere, vel approbationem suæ erga legitimum Magistratum rebellionis, vel assensum suarum machinationum vel auxilium. Huic judicio nostro efficacissime suffragata Regiæ Majestatis vestræ plane illustrissima voluntas, de qua per nobilem Virum Vaudecourtium ad nos referri voluit. Nimirum Majestati Vestræ nequaquam statutum esse rebellibus sacræ Cæsareæ Majestatis quicquam vel favoris, vel Subsidii conferre, quin potius id se modis cupere omnibus, ut sacræ Cæsareæ Majestati sua sit integra authoritas, Electorali Colle-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625

Collegio ſua dignitas, & Imperio ſua Libertas, legibusque, ac conſtitutionibus Imperii ſuus vigor. Digna ſane Rege Chriſtianiſſimo voluntas, eoque qui prudentiſſimo & perſpicaciſſimo judicio facile ſtatuere poteſt peſſima horum rebellium exempla, etiam in aliorum Regum ſummum præjudicium, & coronarum, ac ſceptrorum pericula poſſe vergere, atque ex hac ipſa cauſſa, etſi erga Regiam Majeſtatem Veſtram ea confidentia etiamnum feramur, eam de hac juſta, & vere regia voluntate nihil remiſiſſe: quia tamen nobis manifeſte conſtat, Regem Britanniæ, in cauſam generi a ſe etiam damnatam, non juſtitiæ Zelo, ſed ſanguinis ductu, nunc ita inclinari, ut non habita juris ratione, eam armis & vi cupiat erectam, indeque videamus communibus illos conſiliis id agere, ut non barbaros tantum, & Turcas, ſed etiam Chriſtianos Reges, & reſpective in ſuas partes trahant, omniaque de novo belli tumultibus miſceant; & cladibus funeſtent, eoque nunc animoſitatis pervenerint, ut denuo integris exercitibus ſacræ Cæſareæ Majeſtatis, ejusque fidelibus Principibus ac ſtatibus bellum inferre ſe poſſe confidant, huicque etiam ſpei Regiæ Chriſtianiſſimæ Majeſtatis Veſtræ glorioſum nomen prætexant, ſub ea veriſimilitudine, quod ſub ductu Mansfeldii prædonis e Galliæ regno copias ſtipendiis Maje-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Majestatis Vestræ conflatas auxiliares sibi fore jactitent. Hinc nostræ erga Majestatem Vestram observantiæ partem esse duximus, ut eam his literis officiosissime de his omnibus certiorem redderemus, simulque Majestati Vestræ testatum faceremus, eam omnino esse mentem, ut non tam rogandam Majestatem Vestram, quam apud illam contestandum nobis esse ducamus, Majestatem Vestram nunquam permissuram, ut qui regnis alienis contra jus & fas manus injecerunt, qui absque ullo respectu rebellionem hactenus pertinaciter continuarunt, sacræ Cæsareæ Majestatis authoritatem contemptui habuerunt, suæ iniquissimæ causæ patrocinium apud Regem æquissimum inveniant. Quin potius Rege dignum opus factura est Majestas Vestra, si id sua authoritate etiam apud Britanniæ Regem effectum dederit, ut absque armorum strepitu ad suum tribunal, & proxime futura Imperii Comitia hæc Palatini causa (quæ jam dudum, si illa submissionis, & accommodationis cura illi persuaderi potuisset, composita fuisset) ex jure & æquo decidenda remittatur. Qua in re nullatenus dubitare debet Majestas Vestra, quin in ea æquitate (si modo spes ulla sit, æquis Consiliis apud rebelles locum esse posse) de toto hoc negotio sit decernendum, ut etiam Majestas Vestra intelligere possit, Regiæ

suæ

Sæc. XVII. A. C. 1625.

suæ apud nos omnes authoritatis maximam fuisse habitam rationem,

Qua in re nihil dubitamus, facillime Regiæ suæ prudentiæ calculum nostro accessurum, quod Majestas Vestra nullo negotio statuere potest, dum Majestatis Vestræ auxilia ambiunt, & sub speciosis promissis quasi procantur, id minime agant quasi Regiæ Majestatis Vestræ incrementa, aut Francicæ coronæ gloriam desiderent illustriorem. Cum tot jam argumentis edocuerint, quam parum regiam a Deo ordinatam potentiam in veneratione habeant. Nec ullum est dubium, si iniquissima rebellium causa triumphare, hostesque imperii suas in tranquillo re constituere possint, quin ipsis ea cura sit futura prima, qua ratione etiam suis in regnis Majestatis Vestræ affectis Hugonottis subsidio esse possint; ut spreta Regia authoritate, suo arbitrio ipsi vivant, fideique Catholicæ exitium adferant. Ut adeo minime credamus Regiam Majestatem Vestram ferre posse, ut rebelles auxiliis Majestatis Vestræ suis se votis potitos glorientur: econtra verò Ecclesia tota Catholica lugeat Christianissimi Regis auxiliis adjutos hostes fidei, Catholicorum sanguinem sudisse, religionem Catholicam ex Imperio exterminasse, Imperii præclaram Symmetriam & ordinem invertisse, imo quod periculosius est, Turcarum Barbarorum-

barorumque tyrannidi totam Christianitatem exposuisse. Addimus denique, si Majestati Vestræ placuerit Mansfeldium, similisque farinæ homines sua authoritate, vel omnino arcere vel coercere, nec permittere, ut in Imperii partes hostilia arma inferant, futurum, ut ei totum Imperium, nosque inprimis hanc gratiam simus debituri Majestati Vestræ perpetuam, quod fidem Catholicam sartam tectamque servaverit, & amabilem Deo pacem nobis reddiderit, qua ut gloriosa, ac perpetua, Majestas vestra, ejusque regna vicissim perfruantur, Deum pacis pro nobis natum fusis pro Majestatis Vestræ Salute & gloria precibus intime rogamus, nos Regiæ Christianissimæ Majestati Vestræ unice commendantes. Sæc. XVII. A.C. 1625.

§. LV.

Franciæ Regis responsum ad Electorum Ecclesiasticorum epistolam.

Ad hasce Electorum literas Ludovicus Galliarum Rex hoc anno die vigesima secunda Februarii ex Parisina urbe sequens dedit responsum:

Dilecti Cognati.

Ut primum subnasci turbas vidi, quæ jam aliquot annorum decursu afflixere Germaniam, cura illarum in sua origine supprimendarum animum subiit. Qua de Masseu. l. c.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

causa Legatione solemni ad Ulmenses Tractatus submissa tam felicibus auspiciis laboratum fuit, ut Electoribus, Principibusque Imperii universis testatum fecerim, quantum ex successu horum spei momentique ad pacem & quietem Germaniæ totius allatum sit. Neque sub hæc illa me deseruit sollicitudo, verum Vaudecourtio ad vos destinato, id avebam scire: num qua in re ad Germaniæ emolumenta promovenda mediator utilis intervenire possem. Sed ad tam optatum finem perveniendi nulla hactenus satis expedita apparuit via, atque idcirco in opportunius tempus hanc meorum officiorum promptitudinem cogor seponere. Certe optimæ voluntatis erga vos meæ spectatæque justitiæ eventus testimonium daturus est, parque erit non ingratos agnoscere. Nec diffiteri quisquam poterit: Christianorum in mundo Principum præ me esse neminem, qui majorem Ecclesiæ Catholicæ & Romanæ Apostolicæque religionis promovendæ curam sustineat, pro qua non arma tantum viresque sed vitam, sanguinemque profundere paratus sum. Ceterum quod rem præsentem spectat, ut promptum me ad agendum sedulo cum Magnæ Britanniæ Rege fratre meo, rationibus quam possum optimis, ut genero (Palatino) suo persuadeat debitam Cæsari obedientiam, & conformem rationi æquitatisque legibus concordiam. Hanc enim justissimam

stissimam videri ad discordiarum semina Sæc. XVII.
radicesque eliminandas, ac pacem in Ger- A. C. 1625.
mania stabiliendam viam, nemo ibit insi-
cias: Neque dubium mihi est, quin Electo-
res Principes omnem ad hanc rem operam
collaturi sint. Equidem me minime destitu-
rum profiteor, donec optatum res exitum
sortiatur. Ita facile Magnus Britanniæ
Rex, frater meus, a Consilio Mansfeldii
in Germaniam destinandi avocabitur. Qua
de re singulare vestrum judicium Senten-
tiamque expecto, & Divinæ Cognatos
meos protectioni commendo.

In hisce literis, cum Rex pacem per ipsamet media, quorum repulsa ad illius eversionem hucusque fomitem præbebat, procurare studeret, Electores sat probe prospexerant, quod eorum non minus ac Pontificis, ejusque Legati nuper in Gallias missi preces in irritum ceciderint, eapropter conscripto milite, necessariæ defensionis curam esse suscipiendam existimabant.

§. LVI.

Bellum ab Hugonotis contra Franciæ Regem restauratum.

Vix inter Franciæ Regem & Calvinistas pax coaluerat, cum hi quietis impatientes jamjam novos seditionem instaurandi obtentus quærere incipe- *Daniel hist. de Franc. tom. 10. Gramond. Hist. Gall. lib. 14.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

rent, utriusque Fratris Rohanæi & Subisii auctoritate ac potentia suffulti, quorum hic in Aquitania, alter in Occidania Hugonotarum partes tuebantur: Obtendebant illi, violatam fuisse fidem, existimatis hisce Reformatis apud Monspelios a Rege datam, arcemque Ludoviceam nondum fuisse dirutam: ast nec ipsi, prout tamen ex pacto convenerant, Catholicis Apamiani, aliisque in urbibus locum in Senatu dederant, sed insuper munimentum novum contra fœderis leges construxerant. Porro ad novos tumultus classicum canebat Subisius, qui Ream Insulam inopino impetu invasit, eamque deprædatus est, ad sua signa vocatis, quotquot in ea plaga prædonum erat. His igitur auctus turmis, Rupellanos ad seditionem concitat, in suis exponens literis, *illuxisse tandem excutiendo jugo diem opportunam, vindicandam violatæ fidei injuriam, diruendam esse arcem Ludoviceam, audendum denique aliquid in caussa communi, & dum alto existimatæ pacis somno soporantur Catholici, instandum esse.* Ad hæc Rupellenses in seditionem aliunde proclives Subisio omnem opem operamque spondent, in prosperi successus spem erecti, postquam Subisium ex improviso Regium Blaveti portum invasisse, navesque sex inter-

Calmet Hist. Univers. à 16. l. 151.

interceptas Medullum abstraxisse com- Sæc. XVII.
pererant. Accurrebat equidem cum A. C. 1625.
lecto milite Vindocinensis Dux, dimicabant strenue Radesianus, Brisaccus, & Britanniæ Nobiles, qui ingens Religionis Catholicæ Regisque sui studium exhibentes, Subisium Blaveti obsidionem solvere cogunt; hic vero occupatis Castellione & Sancti Christophori urbibus Medullorum agros ad Garumnæ ostia fœde devastat, ac diripit, Rohanæus quoque & Bethunia ejus Conjux non modo in Gallia Narbonensi, sed & in utraque Occidania Calvinistas in bellum contra Regem accendunt. Tum vero Rupellenses larvam deponunt, atque in apertam seditionem erumpentes, bellum Regi denuntiant, & Subisii nomine diploma convitiis & querelis in Regem, ejusque Regimen congestis scatens divulgant. Nec segnior Rohanæus Castrum Albigensium, Nemausium, Uticam, Monspellium aliasque Urbes ad Rebellionis societatem concitat, cum vero nonnulli cives vel belli civilis tædio affecti, vel sinistri successus calamitatem veriti tergiversarentur, Rohanæus apud Castro-Albigenses primo precibus, postea minis institit, nihil autem proficiens, lacrimas quoque addidit, & quandoque in Templo, interdum in publica platea

Sæc. XVII. A. C. 1625.

conventum habuit, Deum pro Calviniano grege invocans, Bibliorum volumen (quo ipse in ostensionem ubique usus erat) exhibuit, illudque velut fidei pignus exosculatus, obortis lacrimis adstantes Calvinistas his verbis allocutus est. „Ubi Patrum fides? ubi „Zelus Evangelio propagando? paratus ego, ut vitam pro Fratribus ponam, quod summum charitatis est, re„pendite amabo gratiam: si manum „virenti causſæ communi vestram negatis, date saltem lacrimas morienti; „non erit solatio vacua mors, quam „commiseratio vestra præcesserit. De„vovit olim pro patria se Curtius, ego „pro Religione & Fratribus: vovit illi „populus aras tanquam Deo, ego „(etsi mori pro vobis destino) deprecor „omnem cultum, memoriam facti peto, „ut ea maneat alte animis vestris im„pressa. Expergiscimini tandem, & „attendite, uti vanitate verborum ab „iis decipimur, qui ruinæ inhiant no„stræ: insultant nobis ferro ad jugulum „inimici, spoliatosque autoritate, & „bonis in mortem deposcunt: tristes ex „tanta fortuna reliquias infectantur; „sic Leo post devoratam victimam, hærentem adhuc rictibus cruorem lam„bit. Quid hoc est, quod rebellio peti „dicitur, non Religio? ita invicem dis„jungi-

„jungimur; perimus ita, aut peribi- Sæc. XVII.
„mus ſucceſſive omnes: agimur eo A. C. 1625.
„commento in ruinam, quotquot ſumus,
„non alio quam temporis diſcrimine,
„neque aliud gratiæ iis expectandum,
„quos ſibi Rex fidos pronuntiat, quam
„ut ultimi devorentur. Dixit Deus,
„ipſa veritas, *Regnum in ſe diviſum de-*
„*ſolabitur*: Ego bonorum quidquid ha-
„beo (quod ſentio quam ſit exiguum,
„ex ira Regis pro vobis in me provo-
„cata) ego libertatem, ſanguinem &
„vitam pro juſta cauſſa impendere pa-
„ratus ſum: date mihi id ſolatii, Fra-
„tres Chariſſimi, ut una pereamus, ea
„morte, utrisque gloria erit ſempiter-
„na. Melius dixerim, date mihi, ut
„una omnibus cauſſa ſit, ut collatis
„una viribus, ſpiritu omnes uno, &
„una manu pugnemus: ita mihi cre-
„dite nec peribit, nec vim patietur Re-
„ligio, ita omnes ſalvi erimus.„

Hæc Rohanæus, qui nunquam *Bernard. hiſt. de Louis XIII. lib. 10.* Calvinianam urbem ingreſſus erat, quin prius ſuæ ſectæ cauſſam Deo commendaturus, Templum accederet, provolutusque in genua aut oraret, aut orare ſimularet, utque ſibi venerationem conciliaret, quocunque ibat, a Calvinianis Prædicantibus ſtipari, ſibique Biblia præferri voluit. Hoc Religionis commento Rohanæus, Vir in om-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

nes fraudes expeditus, Calvinianum capiebat populum, cujus tota Religio in superstitione posita est. Igitur prævalente fanatismo, ac rebellandi pronitate in consuetudinem versa, Castro-Albigenses, Montalbani, Realmontenses, Nemausenses, Alesii, Uticani, Cebennenses, Fuxenses, pluresque alii ejusdem sectæ populi in Subisii, Rohanæi, & Ruppellensium verba adversus Regem suum jurarunt: Indicitur singulis in communem caussam pecuniarum erogatio, fœminæ etiam sua monialia, armillas, omnemque mundum muliebrem in militum stipendia conferre, insana æmulatione certant: conscribuntur ubique milites, & Catholici in omnibus locis, ubi Calvinistis numero impares erant, inhumana crudelitate divexantur.

§. LVII.

Ludovici XIII. bellum contra Hugonotas.

Gramond. l. c.

Tanto tum Regem suum subjugandi ardore flagrabant Calvinistæ, ut Ludovicus prompto belli apparatu adhibitaque armorum vi Regni sui excidium, coronæ jacturam, vitæque periculum prævertere cogeretur: Igitur Castro-Albigensi, necnon Montalbano urbi

urbibus copias suas admovet, Mom- Sæc. XVII.
morancium vero Architalassum in ma- A. C. 1625.
ritimam expeditionem evocat contra Subisium, Regisque jussu in Castrenses Espernonius, & in Montalbenses Theminius primæ expeditionis initium a desolanda messe faciunt: erumpunt Castro rebelles, iterato tamen a Regiis non sine clade repulsi: inde Espernonius Dux promotis castris sancti Pauli oppidum, & Miatam urbem obsidet, & occupat, cunctaque Castri suburbana deprædatur, ac ferro flammaque devastat, cæsis ad internecionem præsidiariis: tandem seditiosos ad prælium provocat, horumque ferme octingentos trucidat. Interim Rohanæus in Cebenensi agro Summariam aggredi statuit, non sine certa potiundæ urbis & arcis spe, eoquod oppidani omnes essent Sectarii, Regi suo infensi: Obstabant tamen Præsidiarii, qui religione Catholici, Regisque obsequio addicti erant: Admovent nihilominus Calvinistæ concubia nocte crepitaculum, cujus violentia disjecto muro patet quidem militi via, illius tamen fragore excitatur Marcillacus arcis Præfectus: Hic ergo dispositis ad ruinam tormentis hostem jamjam cæco impetu irruere parantem tempestive ingressu prohibet, exarmatisque civibus

Sæc. XVII. A. C. 1625. de perfidia ſuſpectis, cum mille peditibus obſidentium impetus retundere ſtatuit. Accurrunt opportune Suellio Duce Catholico vicini Nobiles, ac indigenæ Catholici, quorum conſpectu Rohanæus, deſideratis ſuorum ducentis, fuga dilapſus, Caſtrum, ubi Bethunia ipſius uxor propagandæ ſeditioni intenta agebat, reverſus eſt, Vianæ prope pagum, cui Petraſecata nomen, caſtra metatus; quo comperto Theminius Mareſcallus, cui ſæpe militaris audacia in gloriam ceſſit, per abruptam viam cum copiis ſuis accurrens, aggeres perrumpit, murisque ſuperatis hoſtem fugat, cæditque.

§. LVIII.

Pacis conſilia ab ipſis Hugonotis everſa.

Calmet Hiſt. Univ. l. 151. Cum igitur Calviniſtæ rebelles armorum fortunam ſibi infeſtam cernerent, ad Regis clementiam recurrere ſimulabant, ſpe freti, ficta ſubmiſſione in ſectæ ſuæ favorem, quicquid vellent, impetraturos, aut ſaltem temporis beneficio rebus ſuis potentius in futurum proſpecturos. Acuebant quoque eorum fiduciam Britanniæ Rex, Veneti, Sabaudi & Batavi, qui in Auſtriacæ Domus excidium conſpirantes, pro-

promovendæ inter Regem Christianissimum & Hugonotas paci totis viribus incumbebant, ipsosque Rohanæum & Subisium, ut in pacem flecterentur, adigebant: Delegantur itaque ad Regem Oratores, qui die quinta Augusti ad alloquium admissi, audacter postulabant. I. Ut Nannetense edictum servaretur. II. Calvinianæ sectæ libertas, in omnibus locis, ubi antehac erat tolerata, concederetur. III. Cæmeteria, & Prædicantes ac Ministri suis officiis redderentur. IV. Hugonotæ ad reparandas Catholicorum Ecclesias non adstringerentur. Hisce conditionibus Rex se haud difficilem præbebat, Rupellenses tamen Calvinistæ nondum contenti, legesque Regi suo præscribere, non autem accipere assueti, palam declarabant, se nondum arma posituros, nisi prius arx Ludovicea ante triennium prope Rupellas constructa necnon Montpessulanum propugnaculum solo æquarentur. Hanc subditorum petulantiam indignatus Rex, bellum serio movere statuit: Ubi vero Rohanæus & Subisius recusatam a Rupellanis pacem inaudierunt, mox & ipsi terra marique Regios insequi decernebant, & quidem Subisius cum classe sua excurrens, omnes finitimas Regiones ferro flammaque vastabat, Roha- Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Rohanæus vero ejus Frater terreſtri expeditione Occidaniam depopulabatur, nullamque pacis ſpem reliquam faciebat, ſimulque rebelles in concepto Regem ſuum opprimendi propoſito magis obfirmatos reddebat.

§. LIX.

Rebelles Calviniſtæ terra mariqu Regiis profligati.

Daniel hiſt. de Franc. tom. 10. Neuvill. hiſt. d'Holland. tom. 2. cap. 5. part. 21.

Inde Ludovicus Rex Calvinianæ ſecte indolem plene edoctus, ſat luculenter proſpexerat, quod contra ſubditos ſuos, quos nec clementiæ, oblatæque pacis media, nec Regiæ auctoritatis Reverentia ad obſequium revocare poterant, nonniſi ferro & armis ſeſe in libertatem aſſerere cogeretur: ſerio igitur bellum in eos movere ſtatuit, Batavosque rogavit, ut viginti navium claſſem, quam contra Genuenſes inſtruxerant, Anglicæ ſeptem navibus bellicis validæ claſſi, necnon decem Gallicis navigiis ductore Montmorantio Franciæ Architalaſſo jungerent, & Subiſium tum ſancti Martini ad Ree plagas oberrantem inſequerentur: Interim Rex terreſtrem expeditionem Toyraſſio, San-Lucano & Rupifocaldio procurandam commiſit: Tantiſper maritimæ expeditionis ſucceſſum re-

tarda-

tardabat Subisius, qui Batavorum sub- Sæc. XVII.
sidia veritus, ad Hotenum Batavæ A. C. 1625.
classis Ductorem miserat supplicatum, ne contra Hugonotas utpote ejusdem Religionis consortio sibi junctos fratres Galliarum Regi, qui Reformationem tanto labore in Belgio contra Hispanos stabilitam evertere niteretur, opem ferrent, cum id conscientiæ & Fœderatorum Ordinum honori adversaretur, aliunde vero pax vicina foret, eoquod Franciæ Rex Reformatorum postulatis Fontisbellaquei Mense Julio propositis nolens volens cessurus esset. His dictis fidem habuit Hotenus, unde in Gallici Regis jussa lentus, parum curabat Architalassum Gallicum, eoque invito, cum Subisio inducias paciscebatur, obsidibus in securitatis pignus utrinque datis. Attamen Subisius Rupellensium sollicitationibus impulsus, perfidia suæ factionis sociis sat usitata has inducias prior violavit, datisque in altum velis classem Batavam Gallicæ conjunctam adorsus, Prætoriam navem incendit, atque Hotenum, qui ægre cum sexaginta militibus in cymba se morti subduxerat, fudit, depressitque. Hæc Subisii perfidia Ludovicum tantopere commovit, ut omnes, quas Hugonotis concedere paratus erat, gratias revocaret, statimque Momorantio præci-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

præciperet, quatenus seditiosos prælio navali lacesseret, & Toyrassii expeditionem in Ream Insulam promovere satageret. Hic ergo priusquam in præfatam Insulam moveret, militari æstu Rupellenses aggressus, viciniam urbis ferro flammaque eo fine vastabat, ut Magistratus militem, qui ad Reæ littora sub Subisio militabat, revocaret: nec eum sua fefellit spes; mox enim Rupellani milites Rupellam redire jubebantur; quo conspecto Lavallius nulla mora cum tredecim navibus Regiis Caput Bayæ invadit, planeque portum occludit, non sine magna rebellium clade, qui quatuor navigia sauciis plena Rupellas transmisere. Eodem temporis momento Toyrassius ad Reæ oram suas copias exponit, & Subisium totis viribus aggreditur. Atrox utrinque ac diuturnus committitur prælium ancipiti tamen Marte, donec Mommorantius, Rupisocaldius & Sanlucanus exscensione facta, Regio militi viam ad Insulam aperirent, classemque inimicam fugarent: Tum vero Mommorantius ex classis fuga, & pugnæ impatientia vecors factus, laudabili arrogantia vel hostium potiri, vel certe mortem, alterutris inevitabilem oppetere statuit.

§. LX.

Sæc. XVII.
Sæc. 1625.

§. LX.

Batavorum Calviniſtarum perfidia.

Jamjam in conſpectu erant Rupellani milites, ductore Subiſio Regios aggreſſuri, cum Hotenus Batavæ claſſis Præfectus pugnam detrectaret, cauſſatus, *injuſſum ſe ab Ordinibus Batavis, non auſurum decretoria pugna experiri cum Franciæ Calviniſtis, eoquod his unacum Dominis ſuis Religio eſſet*, non deerant enim ex Batavis Calviniſtis, qui contra ſectæ ſuæ gentem Catholico Principi ſuppetias ferri indignarentur, atque inter ceteros præcipue quidam Amſtellodamenſis Præco hac de re ſeditioſam ad populum habebat concionem, in qua plebem tantopere incitabat, ut finito hujus Rabulæ ſermone quamplurimi furiis haud abſimiles, ad Hoteni Architalaſſi, pluriumque Miniſtrorum, qui ejus ſigna ſecuti fuerant, ædes turmatim confluerent, easque diriperent; Cognatos quoque Bruckii Batavæ claſſis Pro-Præfecti, ac ceterorum, qui contra Gallicos Hugonotas militaturi abſceſſerant, affines & amicos pari inſultu ac injuriis afficerent, haud reclamantibus Batavis Ordinibus; unde eorum indulgentia ſuſpicionem perfidæ diſſimulationis ingerebat,

Neuvill. l. c. Toyras hiſt. d'Angl. l. 19. p. 380.

Sæc. XVII. A.C. 1625.

gerebat, quæ exin augebatur, eoquod ſtudioſe in vulgus ſparſiſſent, ſe religioſa formidine oppreſſos fuiſſe per ſuos Prædicantes, qui eis Divinam vindictam interminaſſent, eoquod adverſus ipſum Deum (prout hi petulantes Declamatores mentiebantur) arma ſumere præſumpſiſſent: Ceterum omnino ridiculum erat, quod ex his Præconibus ne ullus quidem Ordinibus ſcrupulum moviſſet, imo una omnes velut rem longe æquiſſimam prædicaverint, quod Franciæ Rex continuo ſuppetias Batavis ferat, & olim Galli Religione Catholici ſanguinem ſuum in omnibus prælis pro Batavorum defenſione contra Hiſpanos Catholicos profuderint, nunc vero iidem hi Prædicantes in ſuis ſermonibus populum concitare non erubuerint contra illos, qui Gallo Regi ſuæ Nationis Benefactori ad rebelles ſubditos ſuos in obſequium revocandos opem præſtarunt. Ita nempe ad proprii commodi, & privati in Catholicos odii rationes verſatilis eſt Sectariorum Theologia, doctrina, Politia, & fidelitas. His igitur principiis imbuti Ordines clam Hotenio in mandatis dedere, ut quæſito obtentu claſſem ad hujus anni exitum in Hollandiam reduceret: nec magis fideles erant Angli; quamvis enim Rex ab

An-

Angliæ Rege impetrasset, ut submissa classe contra Rupellenses uti posset, Penningtonus tamen Architalassus re comperta in Angliam reversus est cum navibus suis; postquam vero rursus ex Angli Regis mandato sese Gallis jungere voluit, omnes Nautæ, ac remiges auffugerunt, declarantes, quod contra fratres suos arma capessere nollent. Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. LXI.

Rupellenses denuo navali prælio devicti.

Nihilominus Montmorantius pugnæ impatiens Batavum militem proposita certa victoriæ spe, auroque liberaliter profuso ad prælium incitabat, ac Hotenio ad pedes provolutus, monitis, precibus & lacrimis tamdiu eundem fatigabat, donec unaomnes Sacramento in pugnam adigerentur. Igitur Montmorantius prætoria vectus die decima quinta Septembris certamini initium facit, ingenti fragore reboat mare, mille quingentis belli tormentis una laxatis. Secundior hostibus, quam Regiis affluxerat Auster, unde inimica classis Montmorantianam victoriæ jam cæptæ votis dejectam strenue insequebatur: ast ipsa frustratione Martis Mantium, *Gramond. Hist. Gall. lib. 14. Monet. Rupell. capt.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

tium, ceterosque navium Regiarum Præfectos acrius inflamante, quasi signo dato, jactaque alea acrius certaminum exarsere studia: incumbit navis navi, pugnatur cominus, in mucronem stringitur mucro, tingitur cruore humano Oceanus, dum saucii utrinque undis absorbentur. Tum vero displosa rursus tormenta, tunc pyrio fartu pulvere sclopi, tunc simul fumo, fulgure nidoreque nitrato, cum horrendo fragorum tonitru ruptus, ac diversissimis clamoribus ac gemitibus confusus aer pugnantium animos accenderat. Propellebantur a Regiis rebellium naves, hæ tamen protinus ardentiore congressu, nec minore roboris fiducia in hostem revolant, donec ad extremum Regia res superior esset, & inclinata in vesperam die penes Montmorantium sine controversia staret summa victoriæ, disjecta inimica classe, ac milite nautisque partim sauciis, partim labore & prælio exhaustis, ipsoque Subisio fuga dilapso. Rarescentibus postea ad diluculum umbris apparent duæ Subisianæ classis prætoriæ naves, quibus, cum disjectæ laceræque essent, tardior erat fuga: Butevillius igitur Montmorantiana e stirpe Vir generosus prælium ex improviso restaurat, ac grandinantes inter sclopos & tubos, inter-

interque volitantes grandioris plumbi globos obfirmato ad vincendum animo Prætoriam, cui a Sancto Michaele nomen, post acre certamen deditione capit: Pugna item in alteram prætoriam pertinax, atque iterata, demum vero in navem irrumpit regius miles, jubentur rebelles sese victorum arbitrio dedere: inde vero Durandus hujus Prætoriæ Nauclerus in rabiem actus, pulveris nitrati promptuario ignem subjicit, & unacum navi & tormentis in aera raptatus perit. Priusquam vero ad hanc victoriæ summam ventum esset, multa fuit devoranda globorum, flammæque tempestas, pluresque ex Regiis cecidere, quorum potissimi erant Gadencurtius Montmorantii Nepos, & Comes Valviridius, quorum posteriorem ignis præcipitantior affatum disrupit, illum vero, dum a cymba in prætoriam ascendere molitur, in frusta globus æneus, tubo grandiore excussus discerperat. Sæc. XVII. A. C. 1625.

Altera die Toyrassius hoste fugato in Martinianam arcem signa convertit, ubi Subisius novis suppetiis auctus, Regios ad pugnam provocabat, verum post acre utrinque certamen fusus, fugatus est, desideratis suorum plusquam mille ducentis. E Regiis tamen cæsi, aut undis submersi sunt nonnisi trecenti.

Sæc. XVII. A. C. 1625. Postridie arx deditur, captaque Insula Rea Montmorantius arcem Olonæ Insulæ, quo Subisius cymbâ vectus confugerat, obsidet, & post brevem obsidionem Calviniſtas præsidiarios accepta clade & Subisii fuga consternatos ad deditionem compellit. Denique Theminius in Fuxenses Rebelles movens, rapido victoriarum cursu plures urbes oppidanorum metu magis, quam armorum violentia in Regis obsequium redegit, pagosque haud ignobiles Regio militi in transitu resistere ausos expugnavit. Postea Asyli-Mansum urbem, quo sese rebelles obstinati receperant, admotis castris cinxit, tandem vero adversantibus solo & cælo obsidionem solvere coactus. Secundiore hac fortuna insolescentes Calviniſtæ fæde vastarunt Fuxensem agrum, ingentique præda onerati in Septimaniam inferiorem, non tamen sine magna suorum clade sese receperunt, Neaumenses quoque percepto successu ad Mansum prospero, statim in apertam prorupere rebellionem, & Rohanæum paulo ante repulsum, ovantes revocant. Ita Sectarii ex rerum eventu & fortuna fidem datam dimetiri solent.

§. LXII.

Sæc. XVII.
A. C. 1625.

§. LXII.

Continuati Gallorum progreſſus in Rhætia.

Interim Urbanus VIII. Pontifex Maximus nil intentatum relinquebat, ut ſervato Valtelinæ ditionis ſequeſtro bellum Gallos inter & Hiſpanos præverteret. Hanc in rem præter Spadam Sedis Apoſtolicæ Nuntium rurſus Bernardinum Navium in Franciam ablegabat, ut de Cuvrii Mareſcalli irruptione apud Ludovicum Regem quereretur, & Hiſpaniæ Regis copiis liberum impetraret tranſitum. Verum hæc Pontificis poſtulata dextere eludi credebantur vaga filialis obſequii conteſtatione, oblatisque nuptiis inter Thadæum Barberinum Papæ Nepotem, & locupletiſſimam juxta ac nobiliſſimam filiam ex Gallica Riviorum ſtirpe oriundam. Attamen Urbanus hiſce lenociniis minime captus, poſtulatis ſuis immote inſtitit, ſimulque, ut Venetis ditionem Eccleſiaſticam invadentibus obſiſteret, validum contrahere exercitum ſtatuit, ſelectis ad hanc expeditionem Belliducibus præfato Thadæo, Friderico Savellio & Principe Columna. Hoc tamen apparatu bellico Cuvrius adeo non terrebatur, ut etiam inſuperhabita

Ferrer. continuat. tom. II. cap. I. pag. 464. Lotich. rer. Germ. p. 430. Theatr. Europ. p. 881.

Sæc. XVII. A. C. 1625. hyemis aſperitate Wurmium & Clavenam, quas urbes Pontificii milites tuebantur, Menſe Januario qua vi qua deditione occuparet. Siſtebat tamen rapidum hujus Victoris curſum Riva urbs, quam ab Hiſpanis & Pontificiis ſtrenue propugnatam Cuvrius quidem cinxerat, cum ingenti tamen ſuorum clade obſidionem ſolvere coactus eſt.

Hucusque Franciæ Rex Hugonotarum ſeditione præpeditus, palam Hiſpano Regi bellum denuntiare non audebat, unde Valtelinæ expugnationem eo obtentu, quod Madritenſis transactionis executionem urgeret, honeſtare nitebatur, ſimul tamen Hiſpanos per latus ferire ſatagebat, unacum Sabaudo Duce Genuenſibus bellum inferens, ut negato per Italiam tranſitu & Hiſpano milite in expeditionem Genuenſem diſtracto Philippus IV. Rex Monarchiam ſuam novis acceſſionibus augere præpediretur, minusque bello Valtelino valiturus eſſet. Primis Gallorum auſibus ſecunda adſpirabat fortuna; Lediguerius enim unacum Sabaudo occupatis pluribus oppidis, cæſisque Hiſpanis, qui auxiliatum accurrerant, jamjam Genuenſi urbi imminebat: Verum mutata fortunæ fide Genuenſes exiguo temporis ſpatio cunctas antea ſibi ereptas urbes recuperarunt; omnes

nes enim Italiæ Principes, exceptis Venetis, in opem Genuenſium conſpirabant, ipſe quoque ſummus Pontifex, Imperator, & Hiſpaniæ Rex validum terra marique ſubſidium eisdem contra Gallos & Sabaudos ſubmiſere: Inſuper ad Gallicæ infelicitatis cumulum acceſſit pernicioſa inter Sabaudiæ Ducem & Lediguerium Conneſtabilem æmulatio, indeque orta diſſenſio, qua cognita Genuenſes adventantis ſubſidii fama excitati hoſtem ſtrenue ubique aggrediuntur, moxque omnis Riva rebellat, Govium Præfecti auro corrupti perfidia deditur, milesque Sabaudus militare ſtipendium nequiter diſtractum indignatus dilabitur, nullumque aliud Gallis ex hac expeditione emolumentum acceſſit, niſi quod Verrucam urbem fugato Feriacenſi Duce, qui eam obſederat, ſervaverint. Siniſter hic armorum ſucceſſus Hiſpanorum animos in Rhetia erexerat; quippe Papenheimius Comes Germanis, Hiſpanisque ſuppetiis auctus, Venetos ex omnibus ſuis ſtationibus expulit, eisque ſeptem tormenta, navesque quatuor eripuit, absdubio Gallos, ceterosque Fœderatos ex Valtelina, Wormio & Clavenna ejecturus, niſi Cuvrius exeunte Menſe Decembri facta pacis ſpe armorum progreſſum ſtitiſſet, Rhetis proponens, quod

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625. quod Valtelina solis Catholicis relicta, Calviniſtæ inde recederent.

§. LXIII.

Breda a Marchione Spinola capta.

Siege de Breda Herman. Hug. pag. 160. Gramond. Hiſt. Gall. lib. 14. Lotich. rer. Germ. l. 14 cap. 5.

Jamjam obſidio Bredanæ urbis quartum Menſem tenuit, cum Spinola immiſſo in urbem tubicine deditionem fieri poſtulaſſet; compertum enim habebat, quod præſidiariis nil niſi panis ſalque ſuppeteret: nihilominus Urbis Gubernator Juſtinus Naſſovius Gallici, Anglique ſubſidii fiducia tumidus regeſſit, nimis præmaturum eſſe hoc petitum, expectandum potius Menſem Junium anni ſequentis. Opportune autem Spinola Henrici Araufionenſis Principis literas interceperat, in quibus hic Juſtino ſignificabat: „quod ſibi ſat com„pertum haberet, obſeſſis annonam „ſenſim deficere, quocirca mature cum „hoſte pacifci ſtuderet, ne intempeſti„va urbem tuendi pertinacia occaſio„nem, tempusque perderet, & tan„dem deditionem ſibi & Ordinibus Fœ„deratis ignominioſam facere cogere„tur: acceptis igitur hiſce literis media „nocte tot ignes in alta turri accede„ret, quot diebus adhuc annona pro„viſus eſſet.„ Has literas Spinola per eundem nuntium, qui auro corruptus, eas-

easdem Marchioni detulerat, ad Bredanos deferri curabat, hi vero concubia nocte, undecim accenderant ignes, ex quo signo Spinola, obsessis commeatum ad undecim dies sufficere cognoverat, igitur tertia post die Comitem Bergensem, qui Henrici copias opitulatum accurrentes paulo ante fuderat, jussit, ut Justinum Gubernatorem ad deditionem provocaret, eo autem reponente, quod ex literis triduo ante receptis urbi subsidium esse proximum accepisset, si vero Spinola aliter esset instructus, id Gubernatori insinuare haud gravaretur. Accepto hoc responso Spinola per Comitem Bergensem transcriptas Henrici literas Justino transmisit. Hic igitur, cum inde funestam urbis suæ conditionem Hispanis sat cognitam esse intelligeret, aliunde vero præsidiarii novem Mensium obsidione necnon fame & peste absumpti rarescerent, sub honestis conditionibus urbem, quam incassum Galli, Angli, & Batavi propugnaverant, dedere statuit; datis igitur utrinque obsidibus die trigesima prima Maij de deditionis legibus actum, nec cunctanter a generoso Marchione Spinola omnes, quos obsessi petierant, articuli fuere concessi; cum autem Calvinistæ insuper liberum suæ sectæ exercitium, necnon mortuos

Sæc. XVII. A.C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

in Eccleſiæ cæmeterio ſepeliendi facultatem urgerent, utrumque eis denegatum ac die ſecunda Junii conventum eſt, ut Præſidiarii quidem omnes cum ſarcinis armisque, & quatuor belli tormentis, mortariisque duobus excederent, Prædicantes tamen hæretici ſtatim urbe ejicerentur: ceteri vero Calviniſtæ biennio in urbe tolerarentur, quin circa eorum ſectam moleſtari, vel ad eam ejurandam compelli poſſent, dummodo quiete & absque offenſione vivant: elapſo autem biennio aut urbe excederent, aut ad fidem Catholicam redirent, ſique nonnulli Calviniſtæ poſt ſuum exceſſum ad veram Eccleſiam reverſi fuerint, absque ulteriori venia ſuas ædes in urbe repetere poſſent: Calviniſtæ denique intra hoc biduum deceſſuri, in quodam honeſto loco, aut horto intra vel extra urbem ſepelirentur. Hiſce, aliisque pactis mutuo conſenſu firmatis, quinta Junii die præſidiarii urbe exceſſerunt, Marchio autem Spinola, ne quis illos vel verbo offenderet, ſevere inhibuit, ipſumque Gubernatorem, ceterosque Tribunos inſolita humanitate veneratus, ſingulari modeſtia ac moderatione congratulantium vota excepit, proſperum expugnatæ urbis ſucceſſum in aſſiduos cujuslibet militis labores fidemque refundens.

Neuvill. hiſt. d'Holl. t. 2. cap. 1.

dens. Ipsa vero Isabella Belgii Gubernatrix die decima Junii urbem ingressa, pro solita sua pietate festivos ignes ceterasque communis lætitiæ pompas differri præcepit, donec Cardinalis Alphonsus de la Cueva Hispani Regis Orator Deo solemnes rependisset grates: peracta autem re Divina mox Isabella totam perlustrabat Ecclesiam, expertura, an non fors Calviniana rabies adhuc quædam veræ Religionis monumenta intacta reliquisset: Verum in quorumdam sepulcris nonnisi vestigia locorum, ubi antea sacræ statuæ erant repositæ, reperit, egregia plane specimina Calvinianæ pietatis erga defunctos Majores suos! Integra adhuc visebantur mausolea Engelberti II. Nassovii Comitis, necnon Engelberti I. & Joannis ex eadem stirpe Comitum, a quorum tamen postremo avulsa erat Imago Beatissimæ Virginis; cum enim nova quædam Sibilla, & si Superis placet, hujus ævi Prophetissa, Henrici Boxhorinckii Prædicantis uxor sexto Mense post Bredæ obsidionem vaticinata esset, urbem ab hoste certissime expugnatum iri, nisi præfata Beatæ Virginis imago hactenus integra confringeretur, Magistratus mendacis hujus mulierculæ Vaticinio credulitatem suam addicens, statuam comminuit, quamvis

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII A. C. 1625. vis ea confracta, urbem suam non sine magna sui confusione victoribus cedere compulsus esset: unde incertum, an acriori reprehensione dignus fuerit Magistratus, eoquod adeo excæcatus, tamque stupidus annili effætæ hujus mulierculæ deliramento fidem habuerit, vel magis detestanda sit temerarii impudentia procaciſſimæ hujus Anus, quæ fanaticum sectæ suæ furorem incitare ausa erat ad evertendum antiquæ Religionis monumentum, quod Nassovienses Principes honori Matris Dei dicarunt, ac perenne pietatis suæ monumentum posteris relicturi, suis Sepulcris affigi curarunt. Verum nulla res efficacius fanaticos Sectatores regit, quam superstitio; hi enim alioqui pertinaces, & increduli, ubi vana Religione capiuntur, promptius, vatidicæ mulierculæ, quam sanæ rationis imperio parent. Postmodum Isabella veræ Religionis studio incitata Ecclesias ab hæreticis eversas restaurari, novas suis sumptibus exstrui, ac Religiosorum Monasteria erigi præcepit, & Magistratum Religione Catholicum institui jussit: Porro totam rei gestæ seriem Cardinalis de la Cueva Romam ad Urbanum VIII. Pontificem perscripsit, qui etiam die nona Augusti ad illum rescribens, sana ejusdem consilia,

lia, labores, & fidei ſtudium impenſe commendabat, eique hanc gloriam Romana Purpura dignam gratulabatur. Pariter idem Pontifex eodem die literas gaudio & ampliſſima laude uberrimas ad Iſabellam Principem Regiam, & ad Marchionem Spinolam dedit. Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. LXIV.

Victoria Braſiliana Hiſpanorum contra Batavos Calviniſtas.

Anni prioris die nona Maij Jacobus Willekeſius Batavæ claſſis Archi-talaſſus, poſtquam portum omnium Sanctorum in America interceperat, excenſione facta oppidum Sancti Salvatoris armata vi occupavit, relictis ubique Calvinianæ crudelitatis veſtigiis; quippe urbis Gubernatorem, & Jeſuitarum Braſilianorum Provincialem captos in Hollandiam abſtrahi, necnon undecima Martii die hujus anni auream Beatæ Virginis, atque argenteas duodecim Apoſtolorum ſtatuas cunctasque ſacras imagines ex Eccleſiis & Monaſteriis ſacrilega manu inter blasphemias, & ludibria aufferri, & unacum opima mercium præda ad Batavos transmitti juſſit, profanatisque Catholicorum Eccleſiis Calviniano ritu ibidem ſolemnem Deo gratulationem indixit. Tandem

Theatr. Europ. p. 840. Brachel. Hiſt. l. 2. Neuvill. Hiſt. d'Holl, t. 2.

Sæc. XVII. A. C. 1625

dem vero prospero successu tumidus naves suas pinqui præda onustas Amstelodamum reduxit, a Batavis ingenti honorum significatione exceptus. Hujus Regionis jactura, necnon contemptæ Religionis injuria Philippi IV. Hispani Regis animum tam intimo laniebat doloris sensu, ut læsum Beatæ Virginis Sanctorumque honorem vindicaturus, Fridericum Toletanum Oceani Architalassum, necnon Joannem Faxardum & Emanuelem Menesium cum triginta navibus & duodecim armatorum millibus ex Hispania in Oceanum Atlanticum excurrere juberet: Fridericus igitur Faxardo ad maritimam expeditionem relicto, die prima Aprilis in Brasiliam appulsus, copias suas exscendere jussit, admotisque belli tormentis portum omnium Sanctorum oppugnare aggressus est, quo occupato urbem S. Salvatoris cinxit, suaque tentoria cum duobus peditum millibus prope Carmelitarum cænobium fixit, aliud vero agmen Petro Roderiquez, ac tertium denique Petro Osorio & Francisco de Almeida commisit. Altera die obsessi primam fecere eruptionem, successu Hispanis infausto; quippe eorum plusquam centum trucidatis, præter quatuor Tribunos ipse etiam Osorius plumbea glande trajectus occubuit. Horum igitur

Lotich. rer. Germ. l. 15. c. 2. §. 5.

igitur cladem ulturus Toletanus, ut obsessos omni ex parte inclusos teneret, mille quingentis peditibus circum dispositis cum triginta septem belli tormentis sex Batavas naves demersit, ceterasque ferme omnes ad usum ineptas reddidit: inde vero obsessi amissa subsidii spe vecordes, necnon per execrandam, ac sectariis solitam turpitudinis incontinentiam effæminati, mollesque effecti in suos Tribunos insurrexerunt, imperiumque omne tumultibus internecinis evertentes, gladium nonnisi contra suos Ductores stringere parati erant. Tum vero ultor Dei gladius & oculus impleta tandem sacrilegi furoris ac libidinis mensura in hosce Amorrhæos clarius illuxit; hi enim convulsis quibusvis humanis divinisque repagulis, animo suo, suæque quisque cupiditati morem gerentes, licenter grassari cæperunt, novumque suum Gubernatorem obsidere, eumque vulneribus afficere præsumpsere, nec hac contenti petulantia insuper exauctorato hoc Præfecto mox alium sibi ad arbitrium subrogarunt, eumque ad urbis deditionem compellere ausi sunt. Die igitur prima Maij ostenso e muris pacis vexillo deditionem obtulerunt, datisque vicissim obsidibus urbem dedere: Postulabant

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

labant quidem, naves & commeatum sibi in Hollandiam usque concedi: verum hac indulgentia indigni sine armis, & sine militari honore potius geniali turpissimarum voluptatum indulgentia, quam hostium ferro devicti in patriam cum infamia remissi sunt, ubi in vincula conjecti, ac militari cingulo exuti fuere. Hollandi quidem aliam classem subsidio miserant, hæc tamen, urgente Numinis vindicta, tempestatum vi disjecta cursum tenere non valuit, sed potissimam partem Hispanis in prædam cessit.

Puffendorf. Introd. a ſ Hiſt. t. 4. pag. 70.

Nec benigniorem contra Hispanos sortem hoc anno habuit classis Angliæ Regis, qui fœdere cum Batavis inito cum centum quinquaginta navibus, ac decem peditum millibus, validoque equitum agmine Lusitaniam invadere festinabat. Verum cum formidanda hæc classis Pleymutho serius solvisset, ejusque milites Gadibus excensionem tentassent, a Ferdinando Gironio, ejusque Hispano milite repulsi sunt, rejectique ad naves. Ubi ingruente jamjam hyemis asperitate, dum patriam inglorii repetunt, fœdis tempestatibus misere jactati, multi frigore ac lue enecti, pauci admodum in Angliam reversi sunt.

§. LXV.

Sæc. XVII.
A. C. 1625.

§. LXV.

Jacobi I. Angliæ Regis obitus.

Ineunte Menſe Februario Urbanus VIII. Pontifex Pariſios conceſſæ veniæ diploma transmiſerat, quin Jacobus I. Angliæ Rex nuptias Filii ſui cum Ludovici Galliarum Regis Filia impletas cerneret; Menſe enim Martio ad medium vergente acuta febri correptus die vigeſima ſeptima ejusdem Menſis mortalitatem explevit, anno ætatis ſuæ quinquageſimo nono, Anglici Regni vigeſimo ſecundo. Trahebatur in propinati veneni ſuſpicionem Buchinghamus Dux, eoquod iterata vice emplaſtrum, ac potionem Regi inconſultis Medicis porrexiſſet. Toto, quo Jacobus regnabat, tempore in varias factiones ſciſſa erat Anglia, ac inde orta eſt diverſitas ſcriptorum etiam coævorum, ex quibus unusquisque prout erga Regem affectus erat, affectus quoque ſui impulſum ſecutus, Jacobi Hiſtoriam concinnabat: Hi enim, qui Regiæ parti adhærebant, hunc Principem humanioribus literis, Philoſophicis, Theologicis, & Hiſtoricis diſciplinis apprime excultum, pacis ſtudioſiſſimum, liberalem, ſapientem, ſuique ævi Salomonem, ac Regiæ dignitatis Zeloſiſſimum,

Thoyras hiſt. d'Angl. l. 18. Gram. Hiſt. Gall. l. 13. Conſpir. d'Angl. pag. 148.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

mum, probitati addictum, æquum & moderatum erga Catholicos, simulque suæ Religionis cultorem eximium deprædicant. E contrario alii ejusdem doctrinam ad putidam scientiæ ostentationem & multa prompte, sed minus proficue loquendi facilitatem rejiciunt: non desunt, qui pacis studium timiditati, ignaviæ, ac immodico quietis desiderio, & liberalitatem vagæ, minusque discretæ profusioni adscribant. Alii connubium Filii sui, necnon Generi sui electionem in Bohemiæ Regem ex prudentiæ defectu ortum traxisse scribunt: Puritani quoque Jacobum carpunt, quod Anglici Regiminis ignarus, suæque Regiæ auctoritatis nimium cupidus, Successori suo principia in familiæ suæ ruinam tendentia instillarit, ac dissolutæ vitæ Princeps, vinoque deditus Comitis Essexii nuptias dissolverit, Sommersæto homicidæ veniam dederit, atque innoxium Rallegum morti adjudicarit. Nunquam vero magis inter se differunt vitæ Jacobi Scriptores, quam dum de ejus Religione ferunt judicia: nonnulli enim haud cunctanter asserunt, illum interius Catholicum fuisse, ac Protestantium sectæ duntaxat ex Catholicæ factionis metu adhæsisse, atque in Anglicanæ Religionis professione vixisse quidem, imo & immortuum,

tuum, ſuo Filio Eccleſiæ Clerique protectionem commendaſſe, id vero illum nonniſi diſſimulanter egiſſe, ſuaque agendi ratione externo huic cultui repugnaſſe; præcipue, eoquod usque ad trigeſimum ſextum ætatis ſuæ annum in Scotia Catholicum ſeſe profeſſus, in quodam ſermone ad Scotorum Proteſtantium Eccleſiam directo hæc effatus eſſet: *Grates ago Deo, quod me Regem Eccleſiæ totius Orbis puriſſimæ conſtituere, benigne voluerit. Quid eſt enim nova Eccleſia Genevenſis . . . . Ejus Sectatores Paſchatis leges obſervant &c. - - - Quænam illis auctoritas in Dei Verbum competit? ubi eſt eorum vocatio? Quantum vero ad Eccleſiam Anglicanam nobis vicinam, eorum cultus Divinus eſt ſcelerata Miſſa Anglico idiomate dicta, illorumque Miſſæ nihil præter Hoſtiæ elevationem deeſt &c.* Alii Jacobo nimium erga Catholicos favorem exprobrant, eoquod palam ſe Papiſtarum Protectorem fautoremque declaraſſet, illos ad honores & publica munia vocaſſet, ac ſubditis ſuis *tolerantiam* impenſe commendans, refragante Senatu ſuo ipſus eam illis indulſiſſet, revocatis pœnis in Catholicos *recuſantes* ſtatutis, denique etiam in nuptiali pacto nullas deinceps leges contra Papiſtas latum, latasque ſuſpenſum iri ſpopondiſſet, Papamque *Beatiſ-*

Sæc. XVII. A.C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

simum Patrem, & Sanctitatem suam appellasset, suique Filii proles in Religione Catholica educari concessisset: Econtrario non desunt, qui ob legum severitatem, ejusque libros contra fidem Catholicam, Bellarminum & Perronium scriptos hunc Principem Papistis infensum hostem, & Protestantium Religionis cultorem studiosissimum existiment. Ex hac igitur judiciorum diversitate luculenter patere videtur, quod hujus Principis genium, indoles, atque affectus præcipue circa Religionem nec ex quorumdam Scriptorum elogiis, nec ex aliorum invectivis dignosci valeat; in hac autem incertitudine haud temere ex scriptis, dictis, gestisque, quæ utriusque partis Scriptores concordi calculo de hoc Rege referunt, concludi posse videtur, quod hic Princeps nec verus Catholicus, nec verus Calvinista fuerit, sed sibimetipsi Religionis systema efformans, quamlibet Religionem approbarit, dummodo Hierarchiam stabiliret, Regesque omnibus auctoritate superiores statueret: inde etiam accidit, ut pro diversa rerum, temporis, commodique sui ratione nunc Catholicis, nunc Protestantibus faveret, imo utramque Religionem insuperhabita dogmatum contrarietate, quam ad Scholasticas quæstiones rejecerat, con-

cor-

cordare satageret, dummodo Catholici despoticum Pontificis Imperium, quale falso inter Catholicæ Religionis dogmata reposuit, Regiæ suæ auctoritati inimicum abrogarent. Sæc. XVII. A. C. 1625.

Ceterum Jacobus amplæ eruditionis suæ monumenta posteris non pauca reliquit, quæ Guilielmus Montacutus Winthonienſis Episcopus, & Sacelli Regii Decanus Londini anno Christi milleſimo sexcenteſimo decimo nono primis typis sub nomine *Operum Regiorum* edidit, ejusque Filio Carolo I. nuncupavit: In his autem continentur primo *Paraphrasis in Apocalypſin.* II. *Pia Meditatio in Apocalypſin, & capitis decimi quinti versus ex libro tertio Regum.* III. *Dæmonologia.* IV. *Institutio Principis ad Henricum ejus Filium.* V. *Jus liberæ Monarchiæ.* VI. *De Abusu Tabacci lusus Regius.* VII. *Conspiratio Sulphurea.* VIII. *Apologia pro juramento fidelitatis.* IX. *Admonitio ad omnes Principes.* X. *Catalogus mendaciorum Torti.* XI. *Protestatio Antivorstiana.* XII. *Responsio ad Epistolam Cardinalis Perronii*, quæ tamen Isaaco Casaubono adscribitur. XIII. *Variæ Orationes in comitiis habitæ, denique.* XIV. *Meditatio in orationem Dominicam.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. LXVI.

Calumniæ contra Catholicos ab Anglica Curia Carolo Regi propositæ.

Ruthworth Vol. 1. p. 181. Salmon Chron. d'Angl. t. 1. pag. 191.

Justis de more Jacobo Regi persolutis Carolus ejus Filius, primus hujus nominis Angliæ Rex die sexta Aprilis conscenso solio presse vestigia Patris sui sequebatur, unice eo intentus, ut Regiam auctoritatem nequidem a suo Senatu dependentem sibi assereret, atque Imperatori, & Bavariæ Electori Palatinatum eriperet. Postquam igitur Henrieta Ludovici Galliarum Regis Soror, quæ procurante Chevreusio Duce Parisiis Carolo nupserat, die vigesima sexta Junii Londinum advenerat, Rex biduo post statim comitia habuit, in quibus ad imminens bellum ab utraque Curia necessarias pecuniarum suppetias postulabat: Peropportuna hæc Puritanis erat Catholicos opprimendi occasio, qua Regem, si petita obtinere vellet, sanguinariis eorum consiliis ancillaturum sperabant. Igitur utriusque Curiæ Senatores Londini prius habito inter se colloquio die vigesima octava Junii vehementer querebantur, quod Religio Catholica non modo toleretur, sed etiam contra disertam Regis

gis pollicitationem protegeretur; nec- Sæc. XVII.
non Catholicis juramentum præſtare A. C. 1625.
recuſantibus venia daretur, inde vero juſtitiæ curſus, legumque in eos latarum executio ſiſteretur: His ita inter ſe agitatis demum Regi libellum ſupplicem contra Catholicos offerebant, hujus tenoris.

„Rex potentiſſime.

„Quoniam ad firmandum ſolium „tuum, pacem, populique tui proſperi„tatem conſervandam nihil validius eſt, „quam Religionis integritas, unitas„que, ita Nos in hiſce comitiis congre„gati pro officii noſtri ratione Regiæ „Majeſtati tuæ exponere cogimur gra„via oppido pericula, quæ ex Papis„mi augmento huic Regno imminere „poſſent. Horum veras eſſe cauſſas, „& Remedia his opponenda cenſemus „ſequentia.

Periculoſus eſt Papismus, quia

I. „Papiſtis firmum fixumque eſt, no„ſtram Religionem, Regnumque „evertere; hunc finem, ut aſſe„quantur, continuo deſudant; & „Papiſtarum Doctores ac Rectores ſuis inſtillant, quod hac everſione Deo obſequium præſtent.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

II. „Ab exterorum Principum, qui Regiæ tuæ Majestati, ejusque Regno „infensi sunt, imperio dependent „Papistæ.

III. „Aucto Papismo hæc perniciosa „consilia quiscunque, qui factionis „adeo potentis Antesignanum age„re voluerit, nullo negotio exequi „poterit.

Præcipuæ caussæ aucti Papismi sunt hæ:

I. „Negligentia in exequendis edictis „contra Jesuitas, Seminariorum Sa„cerdotes, & Papistas *Recusantes* pro„nuntiatis. Hæc negligentia partim „ex conniventia Senatus Regii, „partim ex vitio legum, & Mini„strorum, quibus legum executio „commissa est, ortum traxit.

II. „Interpellationes exterorum Prin„cipum per suos Oratores in Papi„starum favorem factæ.

III. „Frequens Papistarum concursus „ad Londinensem Urbem, eorum „colloquia & conventicula ibidem „habita.

IV. „Arrogata ædes & Oratorum Sa„cella palam accedendi libertas.

V. „Sollicitudo, qua Papistæ Filios „suos ad exteras Regiones, ut in „Seminariis Papisticis instituantur, emi-

„emiserunt, nunc vero aliquo ab- Sæc. XVII.
„hinc tempore pro Anglicæ juven- A. C. 1623.
„tutis institutione ejusmodi Semi-
„naria fuere multiplicata.

VI. „Institutionis defectus, unde acci-
„dit, quod in pluribus Regni locis
„subditi Regii in sua Religione non
„satis sint instructi.

VII. „Facilitas Papistarum libros ty-
„pis edendi, ac divulgandi.

VIII. „Publica munia Viris erga Reli-
„gionem minus affectis, aut Papi-
„starum factioni faventibus, vel fa-
„vere valentibus, vel forte etiam
„adhæsuris concessa.

Remedia adversus hoc malum violentum & periculosum.

I. *Juventus a Magistris idoneis & erga Religionem propensis in fidei doctrinis sedulo imbuatur, ac propterea Episcopi in Magistrorum mores inquirant, & suspectos ejiciant, ne forte Catholici, dissimulata Religione sua adolescentes pervertant, & ad sua Seminaria transmittant.*

Hoc remedium Rex ratum habuit, ejusque executionem Archiepiscopis demandavit.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

II. *Vetus Disciplina* (*) *in binis Regni Universitatibus, quæ sunt celebres duo scientiæ & virtutis Seminaria, restauretur.*

Annuente Rege, id Cancellariis injunctum est.

III. *Verbum Dei ubique prædicetur, ac propterea Episcopi de Ministris doctis probisque provideant, nec Rex plura uni beneficia conferat, nec in Residentia dispenset, sed beneficia idoneis conferat.*

Concessit Rex, ut Ministri etiam suspensi reassumantur, dummodo sint quieti, nec Ecclesiæ Regimini difformes: insuper hodiedum nulli Ecclesiastico plura quam duo beneficia concedi statuit, denique Senatores admonuit, ut Prædicantibus de congruo victu provideant.

IV. *Non transmittantur Filii ad Seminaria transmarina, & absentes revocentur, illi vero, qui cum Regni dispendio ad ejusmodi Seminaria sustentanda quovis pacto concurrunt, severe puniantur.*

Ad

(*) Si de Calviniana disciplina loquuntur hi Senatores, hæc plane adhuc juvenis est, si vero de Catholica, quæ ante Calvinianam per plurima sæcula viguit, cur eam in Catholicis reprehendunt, quam tamen ab ipsis didicerunt?

Ad hæc Rex, in omnibus Regni Portubus ſedulo invigilari, abſentes revocari, & Seminariorum Patronos juxta leges caſtigari præcepit. Sæc. XVII. A.C. 1625.

V. *Papiſtæ recuſantes arceantur ab Aula, & Angli Catholici non admittantur ad Reginæ ſervitium.*

Id ſe facturum ſpopondit Rex, ſi *concurſus* Recuſantium fieret, nec ſubditum ex Papiſtis recuſantibus ad Reginæ obſequium admiſſum iri.

VI. *Omnes leges in Jeſuitas Sacerdotes &c. latæ executioni dentur, & præfixa die Regno expellantur, ſeveriſſime caſtigandi, ſi redire præſumpſerint; nullatenus Catholicis cum Regiis ſubditis conferre liceat, ut Religionis depravatæ contagio (*) evitetur: nec etiam Catholico carcerum cuſtodia conferatur.*

Cuncta hæc remedia placuere Regi.

VII. *Nullus a Romana Sede dependens Ordines conferat, aut erga Regis ſubditos Eccleſiaſtico munere fungatur.*

VIII.

(*) Deus vero Anglos hoc anno tam violenta contagione caſtigavit, ut unico hoc Menſe Junio triginta quinque millia, quadringenti & ſeptendecim Cives abſumpti fuerint.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

VIII. *Alienatio, qua Bona immobilia Recusantibus vel dono data vel ad usum concessa, per Regios Advocatos nulla declaretur.*

IX. Regni leges contra Papistas effectui dentur, atque in eos excommunicatio *vibretur, a qua sub obtenta exterioris submissionis vel publicæ satisfactionis non absolvantur.*

X. *Papistæ, aut de Catholica Religione suspecti a publicis officiis excludantur.*

XI. Si de sua pertinacia sunt convicti vel suspecti armis spolientur.

XII. *Londino excedant ad assignatas urbes suas, a quibus quinto lapide egredi, eis non liceat.*

XIII. *Subditi natione Angli non permittantur accedere ædes vel Sacella exterorum Legatorum, vel aliorum.*

XIV. *Petulantiæ in veræ Religionis contemptum commissæ severe puniantur.*

XV. *Eadem apud Hibernos etiam observentur.*

Cuncta hæc remedia Rex rata habuit, petitam pecuniarum vim oppressione Catholicorum emere coactus: Attamen si horum Senatorum postulata fuerunt æqua, & ipsi jure merito Catholicos tam violenter vexarunt, quo jure Protestantes arma sumpsere in Cæsarem, ceterosque Principes, ex eo, quod a suis ditionibus Sectarios *rebelles,*

les, læsæ Majestatis reos, belli, effusi sanguinis humani, atque innumerabilium calamitatum Authores expulerint, ac Religionem Catholicam ab ipsis vi iniqua eliminatam reduxerint. Sæc. XVII. A. C. 1625.

Porro Carolus Angliæ Rex ne hac quidem sua indulgentia arrogantes utriusque Curiæ Senatores ad sua vota inclinare poterat; hi enim pro erogandis subsidiis in bellum, ad quod tamen ipsemet Senatus Jacobum Regem incitaverat, adeo non solliciti erant, ut totum comitiorum tempus unice in evertenda Religione Catholica & in discutiendis Nationis oneribus insumerent, simulque in Buchinghamum, ceterosque Regis Ministros acriter inveherentur. Cum ergo Rex in primis Regni sui auspiciis Regiam suam auctoritatem tam luculenter a suis subditis Protestantibus vilipendi cerneret, comitia dissolvi jussit.

§. LXVII.

Contentio inter Philippum Trevirensem Archiepiscopum & Abbatem Sancti Maximiani exorta.

Sub idem tempus Philippo Trevirensi Archiepiscopo atque Electori permolesta nascebatur contentio; Postquam *Theatr. Europ. p.* 896. *Lotich. rer. Germ. p.* 446.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

quam enim mortuo Petro locupletiſſimi Monaſterii ad S. Maximinum Abbate Benedictino Agritius Rechingen ſubrogatus fuerat, ſummus Pontifex hujus electionem tanquam minus Canonicam declaravit, ac die quarta Februarii diploma conceſſit, vi cujus Philippum Trevirenſem Epiſcopum, quamdiu vixerit, Commendatorem nominabat, tertia duntaxat proventuum parte cum ſuis oneribus Monachis relicta. Hoc igitur diplomate fretus Archipræſul mox Abbatis jura poſſeſſionesque ſibi vendicabat, reclamante Agritio, cunctisque Cænobitis, qui utpote libera Imperii membra ad Imperatorem hujus Cænobii Protectorem, necnon ad Luxenburgicos confugerunt, moxque ab his milites, a Cæſare vero literas immunitatis Imperialis vindices impetrarunt, non ſine magno patriæ damno. Nil tum reliquum erat Archiepiſcopo, niſi ſacrum fulmen in Cænobitas vibratum, quod tamen hos minime terruit, utpote Cæſaris & Hiſpani Regis patrocinio tutos: Ferdinandus enim mitis alias atque ad offenſionem tardus, die quarta Julii Electorem ab uſurpata poſſeſſione avocare nitebatur, eidem exponens, quod lis circa Abbatiæ proventus necnon juris cognitio potiori „jure ad Cæſarem, quam ad Pontifi-

Maſſen. Annal. Trev. lib. 24.

cem

„cem & Archiepiſcopi jurisdictionem „pertineret, proin hoc jus profanum „Cæſari eripi, atque ad Romanam Se„dem transferri non deceret, parceret „igitur cultui Divino, qui his turbis „peſſumiret, parceret Cæſaris eminen„tiæ, cujus auctoritatem contemneret, „falcemque immitteret, parceret quo„que Majorum Inſtituto, cui adverſa„retur, & demum nomini Catholico, „ac inprimis honori Eccleſiaſtico par„ceret.„ Verum Archipræſul paucis reſpondit, quod Pontificia ſententia executioni data citra Apoſtolicæ Sedis injuriam retractari non poſſet; cum ergo hæc cauſſa jam pridem Romæ fuiſſet ventilata, ac inſuperhabita Cænobitarum provocatione ad eandem Sedem Romanam devoluta, Pontifex in Archiepiſcopi favorem ſententiam dixiſſet, ipſe a poſſeſſione legitime decreta atque adita recedere non valeret: Si autem de æqua hujus cauſſæ cognitione dubium quoddam Cæſari eſſet, ipſe coram venire, remque exactius exponere paratus eſſet. Ea res bilem movit Ferdinando, unde Cænobii defenſionem Iſabellæ Belgarum Principi commiſit, cujus juſſu legiones contra Electorem immiſſæ omnem Provinciam cis-Moſellanam invaſere: Luxenburgici quoque vicinas ditiones exactionibus pane exhauſerunt. §. LXVIII.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. LXVIII.

Archiepiscopus ad renuntiandum Abbatiæ compulsus.

Masſen. l. c. Aderat eo tempore Philippo Electori præsens Nuntius Apostolicus Petrus Aloysius Carafa, qui eidem, ut jus suo in Abbatiam cederet, author extitit, ne Cæsaris, Hispanique Regis pressus odiis, Gallorum arma contra hos sub defensionis obtentu concitaret. Igitur Philippus, ne ejus subditi violentia militari, totque calamitatibus ultro citroque datis diutius premerentur, Nuntii monitis morem gessit, atque exeunte hoc anno ad Witliacam civitatem suam profectus, die decima Novembris Commendatoris officium in Romani Pontificis manus, potestatemque resignavit, datis hanc in rem publicis hisce literis: „Nos .... cum orta „nuper controversia, intuitu Abbatiæ „S. Maximini prope civitatem Trevirensem, nos eam virtute Pontificii Diplomatis sub onere pensionum eo contentarum, titulo commendæ ad nos „spectare contendissemus, atque ex „adverso Electus, ceterique Religiosi „ejusdem Monasterii hoc nomine apud „suam Sanctitatem, Majestatem Cæsaream, præcipue vero apud Serenissimam

„Sereniſſimam Infantem Hiſpaniarum Sæc. XVII.
„Iſabellam, cui nomine Regiæ Maje- A. C. 1625.
„ſtatis Catholicæ, & Ducatus Luxenbur-
„genſis, protectio memoratæ Abbatiæ
„incumbit, conqueſti fuiſſent: conten-
„dentes, eam cum penſionibus gravari,
„aut commendæ titulo concedi non po-
„tuiſſe, citra præjudicium privilegio-
„rum ſacri Romani Imperii, dictæque
„Abbatiæ. Nos Philippus Chriſtopho-
„rus Archiepiſcopus antedictus deſi-
„derio præfatorum Principum morem
„gerere, & ſtudio pacis difficultatibus
„nos explicare cupientes, ſtuduimus
„memorato diplomati, omnique juri,
„ac titulo commendæ, quod virtute e-
„jusdem ſuper memorata Abbatia, no-
„bis competebat, aut competere pote-
„rat, renuntiare, prout bona fide, &
„meliori modo, formaque, qua id fieri
„poteſt, omnino renuntiamus, tenore
„præſentium conſentientes, ut in vim
„Procuratorii, quod eo nomine expe-
„diri curavimus, eadem commenda,
„obſervatis Solemnibus, in manus ſuæ
„Sanctitatis reſignetur, hoc fine, ut
„præfatum Monaſterium eo loci, ſta-
„tusque reponatur, quo erat ante im-
„pretationem diplomatis ejusdem, ir-
„ritis, quæ in contrarium acta ſunt,
„ſignanterque proceſſu executorio, pro
„adimpletione prædictorum omnium,

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„Nos proprio nomine, & manuali sub„scriptione, Sigillique noſtri impreſſio„ne in verbo principis obligantes.

Verum Maximiniani Cænobitæ, cum Electoris reſignationi minus fiderent, ad Ferdinandum Cæſarem ſupplices, impetrarunt, ut reſciſſa ſententia, quam Mathias Imperator olim anno hujus ſæculi decimo tertio contra Abbatem pro Electore pronuntiaverat, novo diplomate Abbatia Imperii libertate donaretur, & Regalia Abbati concederentur. Electore autem ad Cameram Spirenſem provocante, Cæſar Regalia jura Agritio Abbati confirmavit: quo comperto Pontifex per eundem Caraſam Nuntium ſuum ſeſe huic Cæſaris indulto oppoſuit, eoquod in *Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis Cæſar jura Regalia permittere non ſoleat, niſi prius eos Papa confirmaſſet*, cum autem inſiſteret per Moguntinus Archipræſul & Electus Cæſaris partes tueretur, declarans quod *Cæſar feciſſet, quod ex more & conſuetudine Imperii fieri ſolet, qua Eccleſiaſticis Prælatis electis etiam ante Confirmationem ab Ultramontanis in urbe obtentam (ne ſuſpenſa Confirmatione juſtitia negligatur) non regalia quidem ipſa, ſed regalia adminiſtrandi indultum, ad determinatum tempus, in favorem juſtitiæ conceditur*, hinc facta hac declaratione

Cæſa-

Cæsarisque favore tutus Abbas, integram redituum possessionem sibi vendicabat. Verum quinto post anno Cænobitæ a Spirensi Judicio tanquam Archiepiscopo subjecti parere, atque ab implorando exterorum Principum patrocinio desistere jussi fuere: Hac igitur sententia fretus Archipræsul, Religiosos sub arbitrium obsequiumque suum adigere intentus, eos expellere statuit, qui tamen Electore ab Hispanis capto reversi sunt, quamvis postea anno Christi millesimo quadragesimo sexto idem Philippus Archiepiscopus ex captivitate redux illos, qui eidem tanquam Commendatori subjectionis juramentum exsolvere recusabant, armata militum manu e choro abstractos, cellis inclusos, mutuoque congressu prohibitos inedia ad obsequendum impellere conatus est, aqua tantum & pane, eoque sat parce submINistrato: Demum vero omnibus, cum constantes suo juri inhærerent, e monasterio & Ecclesia eliminatis, totaque Diæcesi exulare jussis, alios Religiosos e Prumia evocatos substituit. Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. LXIX.

Parisinæ Facultatis Theologicæ censura adversus Joannis Kuntvathi librum.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Argentre coll. Jud. t. 2. p. 163.

Ediderat quidam Lipſienſis Theologaſter librum, quem inſcripſerat: *Amphitheatrum Sapientiæ &c.* cum autem nonnulli in eo pernicioſa, blaſphema, impia, atque in fide periculoſa contineri, Sacræ Facultati Pariſienſi ſignificarent, hæc eundem librum tribus Sorbonæ Doctoribus examinandum commiſit, quorum judicio in comitiis propoſito eadem Facultas die prima Februarii ſequentem tulit cenſuram die prima Martii confirmatam: *Univerſis Catholicæ fidei cultoribus ſacra Theologiæ facultas Pariſienſis. Quoniam eo ipſo omnia probare, quod autem bonum eſt tenere debemus, ne, dum hæreticæ pravitatis antidotum quærimus, ſecreta Diabolicæ impietatis arcana admittamus; ideo cum paucis abhinc menſibus ad Catholicorum manus perveniſſet perniciоſiſſimus quidam Liber primo nonnullis, deinde pluribus variarum Scripturæ Sacræ Sententiarum per gradus Septem explicationibus, ac demum Corollariis aliquot conſtans, cui Titulus Amphiteatrum Sapientiæ æternæ Solius veræ Chriſtiano-Cabaliſticum Divino magicum, necnon Phyſico Chimicum, tertrimum Catholico, Inſtructore Kunvath Lipſ. Theoſophiæ amatore fideli, & medicinæ utriusque Doctore. Hinc Præfata Theologiæ Facultas ſingulis per nonnullos ad hoc ſpecialiter deputatos Doctora*

ctores ad amussim perlectis, & examinatis, Sæc. XVII.
omnium Magistrorum consensu, censuit, A. C. 1625.
tam explicationes illas ut sonant, quam Corollaria prout jacent, tum Librum ipsum esse damnandum, maxime quod impietatibus, erroribus, hæresibus scatens, & continua locorum Sacræ Scripturæ profanatione Sacrilega contextus, augustioribus etiam Catholicæ Religionis mysteriis abutens, demum Lectores ad secretas, sceleratasque artes sollicitet. Quare pestiferum opus nec sine fidei periculo, aut Religionis detrimento, vel pietatis damno passim legi, neque tuto in publicum divulgari posse judicavit.

§. LXX.

Trecorienſis Epiſcopi contentio adverſus ſuos Canonicos.

Anno priori Guido Trecorienſis Epiſcopus in Britanniæ minoris Provincia quædam ediderat Statuta Synodalia, in quibus nonnullos caſus ſuæ reſervabat jurisdictioni, reclamante ſuo Capitulo: cum autem Epiſcopus rem ſuo arbitrio decidere nollet, die vigeſima quarta Januarii datis ad Gamachium Profeſſorem Regium literis deſuper judicium Facultatis Theologicæ poſtulabat, exponens, quod 1. publicam Blasphemiam juxta Turonenſem *Argentre l. 6.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Synodum ſibi reſervarit, ejus vero Canonici propugnent, quod ejusmodi Blasphemia, etſi valde atrox & frequens eſſet, duntaxat *in foro externo* reſervari valeat. II. Violationem voti ſolemnis caſtitatis & continentiæ Sacris Ordinibus annexæ, Canonici autem opponant, dubium eſſe, an ejusmodi votum dici valeat ſolemne. III. Sacrilegium ex furto rei Sacræ tam in profano, quam Sacro loco: Capitulum vero reſpondeat, furtum rei profanæ in loco Sacro, vel Sacræ in loco profano ſaltem juxta leges civiles non eſſe ſacrilegium. IV. Fraudem, qua aliqui uſum tituli ad Ordinem Presbyteratus initiatis impediunt, ac *ipſo facto* eorum Ordinem ſuſpectum reddunt: pro hac doctrina Canonem vel Authorem quemdam fore citandum, affirmarint Canonici. V. Præterea ſtatuit Epiſcopus, quod nullus Rector vel Capitulum Epiſcopalia munia, v. g. generales abſolutiones publice in feriis ſecundis, quartis & ſextis in quadrageſima dare, & exercere valeat: Capitulum vero id poſſe aſſeruerit, ooquod in Eccleſia duplex eſſet abſolutio. Sacramentalis & Cæremonialis. Igitur circa haſce propoſitiones Epiſcopus Sorbonæ Doctorum judicium & cenſuram poſtulabat, ut veram Doctrinam contra Capituli

pituli sui sententias propugnare posset. Cum vero hæc lis inter Episcopum ejusque Capitulum mota ad Ecclesiasticum forum pertineret, Facultas haud respondendum censuit. Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. LXXI.

Controversia inter Leonensem Episcopum, & Stephanum Luytreum Parisiensem Doctorem.

Sub idem ferme tempus convocabantur Lutetiam Parisiorum quovis decennio consueta Cleri Gallicani comitia, quibus Richelius, Rupisocaldius, & Valeta Cardinales, necnon octo Archiepiscopi, triginta Episcopi, & inferioris Ordinis centum Prælati intererant. Plura in his comitiis agitabantur pro restauranda Ecclesiæ disciplina, præcipue vero prælegebatur epistola Leonensis Episcopi contra Stephanum Luytreum Nannetensis Ecclesiæ Decanum: Ingens enim inter ambos fervebat contentio, cujus originem ab alto repetere oportet. Anno Christi millesimo sexcentesimo vigesimo secundo Mense Junio reformati Carmeli Moniales in Leonensi Diæcesi Monasterium erexerant, accedente Episcopi consensu, & approbatione Gregorii XV. summi Pontificis, qui edito

Argentre p. 165. Bullar. Carmel. tom. 3. p. 489.

Sæc. XVII. A. C. 1625

diplomate Apoſtolico ejusdem Epiſcopi Officialem juſſerat, ut Patribus Carmelitis Excalceatis curam & regimen harum Virginum affereret, easque illorum directioni & obſequio ſubjiceret. Huic conceſſioni Pontificiæ innixæ Moniales, quæ prius in Trecorienſi Diœceſi Aſceterium conſtruxerant, in domus & Eccleſiæ ſuæ poſſeſſionem auctoritate Epiſcopali immittebantur: Cum autem Rupifocaldius Cardinalis, qui cetera omnia pene Monaſteria ſibi ſubjecta, atque ad ſuæ directionis normam reſtaurata voluit, Tereſianas Superioribus ſui Ordinis ſubjici ægerrime ferret, re ad Papam delata ab eodem diploma impetrabat, vi cujus Jacobus Gallemantus, Andreas Duvallius ac Petrus Berullus Congregationis Patrum Oratorii ſupremus Moderator pro omnibus Carmelitani Ordinis Monialium Monaſteriis erectis vel deinceps erigendis Superiores, Adminiſtratores, & Viſitatores nominabantur, & nominatim præfatæ Moniales Patris Berulli jurisdictioni ſubjectæ fuerant. Hæ tamen priſtino ſuo juri ex Pontificiis literis quæſito inſiſtentes, Romam die decima nona Maij ſupplices recurrerunt: Verum nequidem expectato hujus provocationis ſucceſſu pauperes hæ Virgines e ſuo Conventu vi propelluntur, atque

atque ad Morlacenſis civitatis ſuburbium confugiunt, ubi tamen tot pietatis, charitatis, ac virtutum exercitiis incumbebant, ut ſuo exemplo omnium civium animos in ſe raperent, & illius Provinciæ Nobilium benevolentiam ſibi conciliarent. Hos inter Surdeacus Comes Renati Leonenſis Epiſcopi Parens miſeratione tactus eisdem Morlaci domum ſuam necnon in arce Breſtiana Sacellum dono dedit, & Conventum fundavit, dotavitque, ac ipſemet Epiſcopus die decima Aprilis Pontificio habitu ornatus Nobiles duas Virgines ſacra Ordinis veſte induit: Demum ut ſtabilis & firma eſſet hujus Aſceterii inſtitutio, ſummo Pontifici ſupplicatum, quatenus eandem ſua quoque auctoritate firmaret, qui etiam transmiſſo diplomate rurſus has Virgines Ordinis ſui Patrum directioni ac jurisdictioni ſubjecit, hisque, ut illas acceptarent, præcepit: re comperta quantocius Berullus aliud diploma ab Urbano VIII. Papa die vigeſima Decembris anno hujus ſæculi vigeſimo tertio obtinuit, vi cujus hæ Moniales ejus directioni ſeſe ſubjicere jubebantur, interminata anathematis pœna, ſi parere renuerent. Impetrata hac Bulla Stephanus Luytreus tanquam Rupifocaldii & Valetæ Cardinalium

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625. Subdelegatus Monialibus Morlaci habitantibus indixit, ut intra novem dierum intervallum seſe Berulli obsequio subjicerent, secus, sacro fulmine percellendæ: Hæ ergo libellum supplicem anno sequenti die decima septima Maij Luytreo porrexere, efflagitantes, ut obedientiæ, qua seſe Ordinis sui Superioribus obstrinxerunt, voto solverentur, vel eis amplius ad summi Pontificis pedes recurrendi spatium indulgeretur. Ast Luytreus spreta harum supplicatione eis significabat, nil ipsis reliquum esse, quam obedientiæ meritum, tempus quoque ipsis præstitutum ad hoc esse sufficiens. Dein illarum provocationem ad Pontificem omnino irritam declarabat, ac nominatim Margaritam a S. Francisco, Theresiam Angelicam a S. Joseph, Beatricem a Conceptione, Gertrudem a Jesu Maria, Annam Theresiam a Jesu, & Margaritam a Matre Dei die duodecima Aprilis ab Ecclesiæ communione repulit, easque die undecima Maij ex conventu suo adhibita armatorum vi expulit. Nec his contentus insuper omnibus Ecclesiasticis indicta anathematis pœna *ipso facto incurrenda* interdixit, ne hisce Monialibus ullum Sacramentum, nequidem, nisi prius pœnitentiam egerint, in mortis articulo administrarent: Insuper etiam

Arcis

Arcis Breſtanæ Sacellum & chorum Pontificio interdicto affecit, Epiſcopo autem, ne deinceps his Monialibus faveret, *ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto incurrendæ*, inhibuit, necnon *ſub pœna interdicti ingreſſus Eccleſiæ ipſo facto incurrendi* injunxit, ut promulgato edicto omnibus ſuis Eccleſiaſticis, ne præfatis Religioſis ullum Sacramentum adminiſtrarent, vetaret, atque in Eccleſia Parochiali Breſtana, necnon in Cathedrali, aliisque tribus vicinis Eccleſiis intra decem dies hanc ſententiam poſt ſolemnem Concionem promulgari curaret, ſecus *irregularitatem* incurſurus eſſet: Præterea Leonenſem Eccleſiam Cathedralem, quamdiu hæ Virgines adhuc diris devotæ in Diæceſi permanſuræ eſſent, Divinis interdixit. Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. LXXII.

Renati Leonenſis Epiſcopi querelæ contra hanc ſententiam.

Hujus Sententiæ ſeveritas intimo dolore affecerat Leonenſem Epiſcopum, unde ad totum Clerum Gallicanum in comitiis congregatum deſuper queſtus, ita perorabat: „Dignitas, „quam in Eccleſia teneo, necnon offi„cii mei ratio depoſcit, meque obſtrin„git, ut de violentia non minus iniqua *Argentre l. c. p. 168.*

„quam

Sæc. XVII. Sæc. 1625.

„quam temeraria æque ac nova, & „hactenus non audita Diæceſi meæ il„lata vos commoneſaciam: Si unice „de privato meo ageretur honore, id „haud gravate ferrem; verum hoc e„jus conditionis malum eſt, ut exinde „Eccleſiaſticæ Hierarchiæ everſio, ex„tremus dignitatis, poteſtatis, totius„que Epiſcopalis auctoritatis contem„ptus oriri poſſet, quod omnibus in „communi æque ac ſingulis cordi eſſe „deberet: Omni reprehenſione dignus „forem, ſi ea, quæ nimio ſtrepitu pa„lam, & ubique innotuere, Silentio „meo ſepelire, meumque gregem ex„ponere vellem violentiæ unius homi„nis, qui oves meas ſine ulla ratione „extra Eccleſiæ ambitum projicere, at„que innoxias Sacramentorum uſu pri„vare attentat, non ſine maxima to„tius Provinciæ, & Eccleſiæ offenſione.„

„Ex nuda rei geſtæ relatione co„gnoſcetis, ad quam deplorandam con„ditionem Eccleſia reduceretur, niſi „prompto obviaretur remedio: Vere ac „non ſine lacrimis cum Propheta ex„clamare poſſum: *Civitas Sancti tui facta „eſt deſerta: Sion deſerta facta eſt, Hie„ruſalem deſolata eſt.* Fors fidei noſtræ „hoſtes, qui hanc Provinciam circum„dant, majori pietate ac miſeratione „miſerum hunc populum habuiſſent; „ſi

„si enim Monalium inobedientia velut „tantæ inhumanitatis causſa obtendi- „tur, cur iniquo novi hujus furoris „torrente in simul abripitur totus Diæ- „cesis meæ Status Ecclesiasticus, om- „nisque populus mihi commissus, tan- „taque injuria, cujus reparationem „condignam nunquam sperare potero, „mihi contra omnes tam Divinas quam „humanas leges irrogatur? Causſam „harum Sanctimonialium non tango, „nisi quatenus necesse est, ut injuriæ „mihi illatæ atrocitatem, atque impo- „tentis animi imprudentiam, qua Luy- „treus me sibi subjectum in Diæcesi „mea reddere, & totum Ordinem Ec- „clesiasticum contemptui exponere ni- „sus est, vobis ante oculos ponam.„ Hæc præfatus rei gestæ seriem expo- suit, subjungens, quod in diplomate Pontificio *subreptionis* vitium deprehen- derit, cum in illo Monialium Procu- ratorem fuisse Romæ auditum, narre- tur, & tamen nullum omnino hæ Vir- gines constituerint: proin ipse juxta illam Pontificis Bullam antea his Vir- ginibus concessam, de cujus auctoritate nullum fuisset dubium, illas protexe- rit, omnesque violentias interposita sua auctoritate præpedire studuerit, donec Pontifex melius foret edoctus a Sacra Cardinalium Congregatione, ad quam Mo-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Moniales poſtea provocaverant. „Nihilo-
„minus, proſequebatur Epiſcopus, infu-
„perhabita hac appellatione Rupiſo-
„caldius, & Valeta Cardinales Luſ-
„treum delegarunt, ut ſubreptitium
„hoc Breve executioni daret, & irritat
„Bulla his Monialibus conceſſa, ea
„cenſuris Eccleſiaſticis, aliisque juris
„factique mediis velut rebelles eo ad-
„geret, ut Gallemanti, Duvallii &
„Berulli Regimini & adminiſtrationi,
„præcipue vero viſitationi, correctioni
„& Superioritati præfati Berulli ſub-
„jicerentur. Hos ego, inquiebat Epi-
„ſcopus, non carpo; illos enim Viros
„inſigni probitate & eruditione con-
„ſpicuos veneror, eosque nullatenus
„illius, qui ſe eorum Procuratorem di-
„cit, violentias approbaturos ſcio, ne-
„de Papæ Deputatis queror: æqua au-
„tem mihi expoſtulatio eſt contra Luſ-
„treum, qui in omnibus Berullum in-
„ſtigans, ſuæ delegationis auctoritate
„tantopere abuſus eſt, ut ex ſolo a-
„gendi modo cognoſcatur, quam longe
„ob intolerandam ſuperbiam & priva-
„tum odium ab officii ſui limitibus ab-
„ſceſſerit; prout jam olim adverſus
„Bituricenſes Virgines Carmelitanas at-
„tentaverat, deſuper a quodam Viro
„doctrina & probitate clariſſimo acriter
„reprehenſus: adeo tamen inde haud
„fa-

„ſanior factus, ut bilem ſuam, quam „in Bituricenſes ad vota evomere non „poterat, in Morlacenſes Carmelitas „cum majori ſeveritate effundere con„ſtitueret: Enimvero ſuarum partium „fuiſſet, me de poteſtate ſibi delegata, „necnon de novo Pontificis diplomate „certiorem reddere, illiusque execu„tionem urgendi veniam a me petere, „qua denegata juris via procedere va„luiſſet; ipſe vero peſſumdatis omni„bus juſtitiæ viis, & abjecta omni re„verentia, cognito, quod ob peſtilentiæ „graſſantis metum Religioſæ hæ Virgi„nes Morlaco ad Leonenſe Palatium „meum Epiſcopale confugerint, armata „manu, ac quadraginta militibus ſti„patus, ſummo mane die undecima „Maij anno hujus ſæculi vigeſimo quarto „advolat, portamque pulſat, qua non „illico aperta hanc repulſam atrocis „rebellionis incuſat, & hiſce Virgini„bus anathema, Palatio Epiſcopali, „Eccleſiæ & Sacello interdictum, & „mihi irregularitatis notam intentat: „In hac autem agendi ratione trans„greſſus eſt decretum Tridentini (*), „vi cujus nequidem Epiſcopo, multo „minus ſimplici Sacerdoti in aliena „Diæ-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

(*) Seſſ. 6. c. 5. & Seſſ. 14. c. 8. de Reformat.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„Diæceſi jurisdictionem exercere per-
„miſſum: Violavit etiam omnes Chri-
„ſtianæ charitatis leges; ſi enim, ut
„par fuiſſet, mihi Breve Apoſtolicum
„exhibuiſſet, ipſum admonuiſſem, ut
„pias Virgines, ac fidelem populum non
„ſervitudinis aſperitate, ac objurga-
„tionibus & rigore, mancipiorum mo-
„re, ſed tanquam filias familiæ Sacræ
„dirigeret, ac præcipue egregias hafce
„Moniales, veluti Principes Regias ſan-
„guine Filii Dei redemptas reſpiceret,
„prout oportuiſſet. Hæc ipſa admonitio
„Luytreo erat per Pontificis Breve
„præſcripta, ubi Papa motu proprio
„eas ab omni cenſura, *ſi quas incurriſ-*
„*ſent*, abſolvit, & ejusmodi cenſuras
„duntaxat comminatur, quæ ſobrie
„adhiberi, non autem in abuſum verti
„debuiſſent; monuiſſem Deputatos Car-
„dinalis, ut in tanti momenti negō-
„tio uſitata charitatis & prudentiæ re-
„media adhibuiſſent: etſi enim rigor,
„qualis tamen non fuit, interveniſſet,
„hic non tyrannicus ſed paternus eſſe
„debuiſſet, ſeu ut ait S. Gregorius,
„*etiam erga animalia ſeveritas Paſtorum*
„*non ſit animalis.* Præterea Luytræus
„ſe in prima hac ſua expeditione bel-
„lica oppido rudem exhibuit bellidu-
„cem, dum ſuam anathematis ſenten-
„tiam ita exorſus eſt: *Ego obtemperans*
„*peti-*

„petitioni *Magistri Guilielmi Procuratoris*: Sæc. XVII.
„Ita loquitur agricola in vineis enutri- A. C. 1625.
„tus, non autem Judex subdelegatus
„& Doctor; vere autem nil aliud fe-
„cit, nisi id quod ejus linguæ imposuit
„hic Magister; insuper rebellionem in-
„terpretatus est, eoquod ei summo
„mane hora quinta clausi Asceterii
„portæ non statim fuerint apertæ, non-
„ne autem hæ Virgines, dum ignotum
„virum quadraginta militibus stipatum
„viderant, ferventibus Hugonotarum
„motibus violentam aggressionem me-
„tuere poterant? Quid autem mali fe-
„cerunt portæ, & Episcopalis Palatii
„mænia, quæ interdicto affecit? quo
„jure indicta irregularitatis pœna, Ec-
„clesiastici ad servandum ejusmodi in-
„terdictum obstringi potuere? nonne
„hac sententia memetipsum petebat,
„ac pessumdata mea auctoritate mihi
„injuriam diu præconceptam inferre
„intendit? nonne ideo me redarguit,
„quod pauperes hasce Moniales Leo-
„nio ejectas, atque ad arcem Brestanam
„profugas in meas ædes Episcopales
„receperim, & duas Nobiles Virgines
„Sacro habitu induerim? Jam ergo
„vestra æque ac mea agitur caussa, Il-
„lustrissimi ac Reverendissimi Præsules;
„Luytræus enim ignorantiæ & superbiæ
„spiritu agitatus, omnibus Ecclesiasti-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„cis etiam Episcopis præcipere præsu-
„mit, cum tamen scire debuisset ex
„Tridentino (*) quod inter ceteros Ec-
„clesiasticos Episcopi primum locum
„occupent, adeo, ut nequidem Episco-
„pum accusare, Sacerdoti permissum
„fuerit, & tamen simplex hic Sacerdos
„me inauditum conculcatis omnibus
„Divinis, humanisque legibus unice
„ad Procuratoris petitum, sine causæ
„cognitione, absque citatione, nec ex-
„hibitis delegationis suæ literis, vel
„aliis legum præscriptis in propria mea
„Diœcesi anathemate ferire audet, cum
„tamen nequidem Episcopus alium Epi-
„scopum diris devovere valeat. Enim-
„vero sacri Canones mihimetipsi hunc
„temerarium carcere plectendi facul-
„tatem tribuunt; Reverentia tamen
„erga Sacram Sedem, & Cardinales,
„qui eum delegarunt, me retinuit, ne
„Judex sim in propria causa: Insuper
„mihi præcipere ausus est, ut invali-
„dam ipsius sententiam promulgem,
„& de facta promulgatione intra de-
„cem dies Procuratorem certiorem red-
„dam: evoluto autem temporis termi-
„no ejus censuras & irregularitatem
„me incurrisse, declaravit, proin infe-
„rior

(*) Sess. 25. c. 6. de Ref.

„riori me, quam hunc Procuratorem „loco habuit, dum se huic *obtemperan-* „*tem* affirmavit, mihi autem *imperans*, „me suum Apparitorem constituit, & „ut meam promulgationem Procuratori „significarem, mihi injunxit, meamque „Ecclesiam, quamdiu hæ Moniales in „mea Diæcesi remansuræ essent, inter- „dixit, perinde acsi in mea potestate „positum esset, eas ejicere, & hære- „ticorum libidini exponere, meque cri- „minis, vindictam coram Deo & homi- „nibus clamantis reum reddere: igno- „rat etiam egregius hic Doctor misera- „bilis, quod *neque Ecclesia, neque civi-* „*tas excommunicari valeat, quodque so-* „*brie, magnaque circumspectione excom-* „*municationis gladius sit stringendus.* Non „alia in me culpa fuit, nisi quod ea „patientia, qua hujus turbidi hominis „injuriam, cunctaque opprobria tole- „ravi, caussa exstiterim, quod Cleri- „cis meis interdicto obtemperantibus „in solemni Pentecostes festo plusquam „quinque fidelium millia, quin rei Di- „vinæ interesse potuerint, non sine „gemitu ac lacrimis domum reverti „cogerentur. En! ita contristabatur Spi- „ritum Sanctum in illa die, qua qui- „libet Christianus eum adorare anhel- „labat: Hic erat deplorandus Ecclesiæ „meæ status, ad quem lividi unius

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625

„hominis malitia meam Diæceſin re-
„duxit, in qua, dum meas oves pa-
„ſcere conſtitueram, hic homo Ponti-
„ficia auctoritate abuſus, eas inhuma-
„na ſævitia jugulare præſumpſit: Hæc
„injuria, hic abuſus eo graviori pœna
„dignus eſt, quo luculentius in maxi-
„mum totius Eccleſiæ præjudicium re-
„dundat: Vos enim æque ac ego læſi
„eſtis: meum ergo & veſtrum defen-
„dite honorem, resque ad debitum
„revocate ordinem, ſtatumque: Zela-
„mini gloriam Dei, cujus iram evitare
„non poſſemus, ſi tam horrendos &
„execrandos auſus & violentias Epi-
„ſcopali noſtræ authoritati, & innocuis
„Virginibus Deo ſacratis irrogatas im-
„pune abire permitteremus.

§. LXXIII.

Declaratio Cleri Gallicani in comitiis congregati, aliorumque Archiepiſcoporum & Præſulum contra Stephanum Luytreum.

Argentre l. c.

Perlectis hiſce Leonenſis Epiſcopi literis obſtupuere Cardinales, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Eccleſiaſtici omnium totius Regni Provinciarum Deputati in Pariſinis comitiis congregati;

gati; hi ergo, ſpecialiter hanc in rem ad eandem Urbem convocatis ceteris Archiepiſcopis & Epiſcopis, die decima ſexta Junii mentem ſuam declararunt, datis ad Renatum Leonenſem Epiſcopum, ejusdem Eccleſiæ Decanum & Canonicos, necnon ad cunctos hujus Diæceſis fideles literis ſequentibus: „Quæ in veſtra Diæceſi contige„runt, adeo inſolita nobis videbantur, „ut niſi publicis firmata fuiſſent actis, „vix vera eſſe credidiſſemus; tantæ „enim præſumptionis, auſusque impie„tate pleni exemplum nec priora ſub„miniſtrant ſæcula. Ergo noſtra ætate „Sacerdos ſimplex auſus eſt in tua Diæ„ceſi Eccleſiam Cathedralem, & Epi„ſcopalem domum interdicto ſubjicere, „Epiſcopo irregularitatem comminari, „eidem præcepta imponere, illum Ec„cleſiæ ingreſſu indignum proclamare, „& per omnes hoſce impietatis & au„daciæ gradus eousque aſcendere, ut „te etiam ab Epiſcopalibus functioni„bus ſuſpendere auderet. Quis non „ſtupeat omnes hujus Viri inſcitias, „atque impietates! Quem non moveat „interdictum alicujus Eccleſiæ Cathed„ralis, quæ tamen in Diæceſi centrum „eſt communionis omnium fidelium, „locus Deo longe acceptiſſimus, Sedes „& tentorium Angelorum Tutelarium, &

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A.C. 1625.

„Parochia Parochiarum, ubi Deus vo-
„ta, precesque sui populi aure pro-
„niore exaudit: proin quæ absque to-
„tius Diœcesis luctu ac mœrore inter-
„dici nequit? Si quis discutere velle
„ceteros omnes ausus, nunquam a quo-
„dam Doctore attentatos crederet,
„domum enim Episcopalem interdi-
„cendo commercium & unionem Filio-
„rum cum eorum Patre intercidit, &
„communi Ecclesiæ consuetudini de-
„rogavit, quæ potius has pœnas laici
„quam Ecclesiasticis irrogat: Enorm
„insuper contemptu, arrogantia & p
„lienæ potestatis usurpatione dignit
„tem Episcopalem læsit, dumque Epi
„scopum suspendit, atque interdix
„subjecit, nonne simul declaravit, quo
„non modo Episcopus divinum Sacrifi
„cium pro populo, precesque suas De
„offerre, omnesque gratias & Bene
„dictiones, quæ per Episcopi manu
„abundanter & liberaliter ab alto de
„fluunt, populo procurare prohibeatur
„sed insuper, quod omnes Diœcesea
„fideles, quamvis hujus pœnæ nun
„quam se dignos reddidissent, his gra
„tiis privati essent. Præterea schis
„ma ac dissensionem, qua coram De
„nullum magis abominandum est cri
„men, invehere studuit, dum Eccle
„siasticos a suo capite, gregem a Pa
„store

„ſtore, filios a Patre, & diſcipulos a „Magiſtro ſegregavit.„ Sæc. XVII. A. C. 1625.

„Præter hoſce autem auſus ſacrile-„ga & effræni licentia infectos luculen-„tius adhuc ſuam audaciam & præ-„ſumptionem prodidit, ſuamque agen-„di rationem pluribus, iisque illegiti-„mis modis dehoneſtavit; primo enim, „præterquam quod ob nequiter uſur-„patam in Epiſcopum poteſtatem, ir-„rita ſit ejus ſententia, omnesque ce-„teræ actiones, inſuper cauſſa extitit, „ut non ſine maxima noſtri conſeſſus „indignatione inter Eccleſiaſticos re-„perti fuerint nonnulli, qui Patrifami-„lias occluſerint fores, ut eas latroni „aperirent, vocemque Paſtoris, ut lupi „voci obtemperarent, contempſerint „necnon Mercenarii hujus audacia de-„cepti, ab eo receſſerint, quem tamen „Deus eorum ducem & Magiſtrum po-„ſuit. Ut ergo prompte hoc ſcanda-„lum tollamus, ac ſchismatis incre-„mento obſiſtamus, has literas ad te „dirigere, neceſſe duximus, ut cuncta, „quæ Luytreus contra tuum Palatium, „Eccleſiam, & Perſonam egit, nulla, „& irrita, ac ſine lege, poteſtate, & „contra Canones Sacros attentata de-„claremus, proin, quantum in nobis „eſt, cunctis Eccleſiaſticis per pacem, „quam Deus Eccleſiæ ſuæ reliquit,

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„præcipimus, & exhortamur, ut ejus„modi temerariis interdictis & ſuſpen„ſionibus ſtolli habitis Epiſcopi ſui vo„cem audiant, cum illo conveniant, „apertisque Eccleſiæ foribus cultum „Dei reſtaurent, ut omnes Eccleſia„ſtici eorumque populus cum Paſtore „unitus univerſali Corporis Chriſti „communione & ſocietate frui valeat.„

§. LXXIV.

Breve Urbani VIII. Papæ ad Cardinales Rupifocaldium & Valetam hac in cauſſa transmiſſum.

Bull. Carmei. tom. 3. p. 489.

Tanta erat Pariſini ſacrique hujus conventus auctoritas, qua totus Ordo Eccleſiaſticus Epiſcopalem dignitatem vindicaturus, violentos Luytrei auſus improbabat, ut hi, quorum cæptam telam contexere intererat, nil intentatum, inauſumque relinquendum cenſerent, quatenus Renati Leonenſis Epiſcopi provocatio ad comitia Cleri Gallicani, factaque hujus declaratio velut ſummi Pontificis auctoritati injurioſa depingeretur. Nec inanis erat apud Romanam Curiam horum conatus; quippe Urbanum VIII. eo adegerunt, ut die trigeſima prima Julii ad Fran-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Franciscum Rupifocaldium & Ludovicum Valettam Cardinales sequens transmitteret diploma. *Non sine gravi animi nostri molestia, accepimus, quod postquam dilectus filius Stephanus Louytre Decanus Ecclesiæ Nannetensis, uti a vobis in totum ad præmissa subdelegatus, Venerabili Episcopo Leonensi nonnulla contra Literarum prædicti Gregorii Prædecessoris, & Nostrarum hujusmodi tenorem, ad quarumdam ejusdem Ordinis Monialium favorem attentati, & mandatis ipsius Stephani subdelegati parere recusanti, sub Censuris Ecclesiasticis præceperat, & successive eisdem censuris Ecclesiasticis innodatum forsan declaraverat, Ecclesiamque cathedralem Leonensem Ecclesiastico interdicto supposuerat, non solum præcepta & censuras hujusmodi contempserit, sed eo audaciæ devenerit, ut per nonnullos Archiepiscopos, & Episcopos ac Abbates, aliosque forsan Ecclesiasticos in civitate Parisiensi, aliorum negotiorum occasione congregatos Sententias, & censuras hujusmodi nequaquam juste latas fuisse, declarari nulliter, & defacto non per modum judicii, sed per Archiepiscoporum, Episcoporum, ac Abbatum, & Ecclesiasticorum prædictorum Sententiæ declarationem, non sine gravissimo Christi fidelium scandalo fecerit. Nos præmissis quantum cum Domino possumus, opportune providere volentes,*

Sæc. XVII. A. C. 1625

lentes, ac de singulari vestra fide, prudentia, integritate, Doctrina, & Catholicæ Religionis Zelo plurimum in Domino confisi, vobis per præsentes injungimus, & mandamus, ut causam, & causas appellationis, & appellationum Licentia, seu Decreto dicti Stephani ad effectum devolutivum tantum, quam expressivum prædictorum cum omnibus & singulis earum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis, totoque negotio principali, auctoritate nostra per vos vel alium, seu alios cognoscatis, ac fine debito, prout visum fuerit, terminetis, cum facultate, & potestate quoscunque etiam per edictum publicum, constituto etiam summarie & extra judicialiter de non tuto accessu, citandi, ac etiam sub Censuris, & pœnis Ecclesiasticis inhibendi, auxiliumque Brachii secularis, si opus fuerit, invocandi.

Præterea eundem Episcopum Leonensem, si hoc a vobis humiliter petierit, a quibuscunque excommunicationis, aliisque Censuris, & pœnis Ecclesiasticis per eum, ut præfertur, incursis, imposita ei arbitrio vestro aliqua pœnitentia Salutari, absolvendi, & liberandi, ac cum eo super irregularitate per eum, quia Censuris hujusmodi sic Ligatus Missam, & alia divina officia, non tamen in contemptum clavium, forsan celebraverit, contractis dispen-

dispensandi, aliaque omnia & singula in præmissis, & circa ea necessaria, & quomodolibet opportuna faciendi, dicendi, gerendi, & exequendi. Ita summus Pontifex ad utrumque Cardinalem. Sæc. XVII. A.C. 1625.

Die autem prima Augusti Petrus Besseus Theologicæ Facultatis Syndicus Præsulibus in comitiis congregatis totam hanc controversiam exposuit, cui Cardinalis Surdisius Archiepiscopus Burdegalensis, qui tum Præsidis vices obibat, respondit, quod Clerus Gallicanus gratum habeat Facultatis studium circa hanc litem ab illa impensum. Postea Facultas Luytreum comparere jussit, qui morem gerens, quæ inter se & Leonensem Episcopum circa Apostolici Brevis executionem contigissent, exposuit, ac subjunxit, hoc negotium esse summi Pontificis: quocirca Facultas etiam censuit, totam rem summi Pontificis judicio esse relinquendam.

§. LXXV.

Aurelianensis Episcopi epistola ad Cleri Gallicani comitia circa hoc Pontificis Diploma.

Hoc diploma præfatis Cardinalibus secreto quidem fuerat transmissum, ac nullatenus Clero Gallicano in comi- *Argentre pag. 176.*

Sæc. XVII. A. C. 1625. comitiis congregato communicatum, nihilominus illud ab adversa parte fuisse impetratum, Gabrieli Albaspinæo Aurelianensi Eqiscopo significabatur. Hic ergo die undecima Septembris hanc in rem Parisios ad Cleri Gallicani conventum hasce literas perscripsit: „Domum „reversus literas Roma ad me datas „reperi, quibus significatum, quod „summus Pontifex nostram Declaratio„nem omnino irritam declararit: Sup„plex Regem adii, ac ter ad ejus al„loquium admissus, illius erga nos pa„trocinium imploravi, eoquod de re „tanti momenti ageretur, ut exinde „ingens timendum foret malum, quam„vis non ea mens nostra sit, ut propria „auctoritate vel remedium opponere, „vel quicquam absque Regii Senatus „beneplacito attentare vellemus: Satis „benigne Rex mihi respondit, ejusque „Senatus in nostram opem valde pro„pensum sese exhibuit: quatuor igitur „capita eidem supplex exposui. I. Ut „Legato, Papæ nuntio, Italis Docto„ribus, Oratorii Patribus, & Senatu „præsentibus insolentias, temeritates, „ignorantias, & Luytræi ausus obocu„los ponere valeamus, indeque de„monstremus, quod nostra declaratio „nec in invidiam trahi, nec a Papa „nobis non auditis irritari potuerit. „II.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„II. Ut hoc diploma ſupprimatur, aut „Nuntio Romam miſſo mala, quæ in„de oriuntur, Legato exponantur, ea„propter eidem neceſſariam dedi inſtru„ctionem pro Oratore Romæ agente, „necnon pro iis, qui deſuper cum Le„gato collaturi ſint. III. Si res hoc „modo componi non poſſet, nobis fie„ret copia Concilii Nationalis, ut de „remedio proſpicere & Synodum Ge„neralem impetrare valeamus. IV. „Ut denique iis, quorum intereſt, ob „uſurpatam jurisdictionem provocare „liceat ab omnibus Bullis, & diplo„matibus, quæ Patres Oratorii & San„ctimoniales Carmelitanas concernunt, „ut hæc omnia Epiſcoporum judicio „ſubmittantur, & impudens hæc am„bitio, quæ ad tuendam ſuperbiam „ſchisma inducere molitur, funditus „evertatur.„

„Cuncta hæc remedia Regi ejusque „Senatui probabantur, utque res de„bita prudentia conficiatur, præprimis „conveniendus erit Legatus, ut juxta „hujus reſponſum cetera diſponerentur: „Veſtrum autem erit, a cæpto nego„tio, donec cauſſa penitus fuerit finita, „non deſiſtere, Virosque prudentia & „eruditione claros ſeligere, qui exacte „omnia, quibus Luytræi ſententia ſca„tet, vitia exponant, unacum rationi„bus

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„bus, propter quas Papa nobis non „auditis declarationem noſtram velli„care non potuerit. Ego declarationis „auctoritatem pro viribus propugnabo. „Hic igitur præſens eſt hujus negotii „ſtatus, veſtra expecto deſuper juſſa. „Hucusque Pontificis Diploma in mea „Diæceſi palam non fuit oſtenſum, „quamvis eo miſſum fuiſſe, pluribus „conſtet: inde vero conjicimus, quod „Adverſarii noſtri illud occultare ſata„gant, donec comitia noſtra fuerint „diſſoluta.„

§. LXXVI.

Hæc controverſia tandem compoſita.

Argentre p. 183.

Poſtquam vero Cardinalis Barberinus Legatus Apoſtolicus ſummo Pontifici totam rei geſtæ ſeriem abſque fuco expoſuerat, mox tam Epiſcopi Leonenſis, quam Sanctimonialium innocentia, ac iniqua vexatio detecta fuit, nulloque negotio res inter litigantes partes ſalva Pontificis æque ac Franciæ Epiſcoporum auctoritate, compoſita eſt. Eapropter Clerus Gallicanus non modo ad ſummum Pontificem, ſed ad omnes Galliæ Epiſcopos de hac transactione inter Leonenſem Epiſcopum & Luytreum facta encyclicas dedit literas, quarum ſum-

ma

„ma hæc erat. „Fraternitas tua percepit, Sæc. XVII.
„quæ ad eliminandas turbas in Leonenſi A. C. 1625.
„Britanniæ Diæceſi concitatas in co-
„mitiis fuere decreta: tam proſperum
„noſter conatus exitum ſortitus eſt,
„ut ſcandalum ceſſarit, præfatæ Pro-
„vinciæ fideles obtemperarint, & ſua
„Paſtoribus auctoritas, ad majorem
„Dei gloriam & Eccleſiæ ſuæ utilita-
„tem fuerit aſſerta. Omnibus quidem
„modis & artibus, omnibusque in lo-
„cis agitatum, ut hæc actio noſtra red-
„deretur exoſa; verum concordia,
„quæ inter nos viguit, cuncta horum
„molimina diſſipavit, poſterisque ex-
„perientiæ documentum reliquit, quod
„nulli auſus, nullæque contra Eccle-
„ſiam motæ oppoſitiones adeo præva-
„leant, quin non eas ipſamet Eccleſia
„absque alieno remedio per ſeipſam
„evertere valeat. Id ipſemet Luytreus
„Nannetenſis Decanus æque ac ceteri
„agnoverunt, ac tandem hic ſe paratum
„exhibuit, ut Præſulibus in noſtro Con-
„ventu congregatis ſatisfaceret, ac pa-
„reret. Hoc igitur obtento æquum
„eſt, ut omnes noſtri Confratres præ-
„fatum Decanum pacis ac Societatis,
„quam cum Chriſto Domino habent,
„participem reddant, eumque juxta
„gradum & characterem, quem inter
„Clericos obtinet, recipiant.,

Lite-

Sæc. XVII. A. C. 1615.

Literas vero, quas Clerus Gallicanus ad Papam transmitti curabat, Carnotensis Episcopus concipere jubebatur, quas Provinciarum Deputati in deliberationem vocatas omnino ratas habuere.

§. LXXVII.

Sanctioris Consilii decretum in causa Parisinæ Universitatis contra Jesuitas Pontisaranos, Lingonienses, & Engolismenses.

Argentre pag. 274.

Jam dudum Jesuitæ in Galliis cuilibet Collegio suo titulum, ac Universitatis jura attribuere nitebantur, acriter reclamantibus ceteris Regni Academiis: præprimis vero die sexta Aprilis ante biennium Parisinæ Facultatis Rector in comitiis exposuerat, quam sibi molestum esset, Jesuitarum tantam esse cupiditatem, ut adhuc urbi Pontesianæ imminerent: sui ergo esse muneris crederet, ne quid Rectore se detrimenti aliquid patiatur Academia, ideoque eos rogaret, & oraret ut pro sua prudentia huic malo diligenter occurrant. Igitur Dupuys pro Decano Theologiæ, libello supplici apud Senatum rem agendam censuit, Jesuitas & cives ipsos

ipſos Ponteſianos novum Collegium molientes ad jus vocandos, intercedendumque, ne quid ejusmodi ceteræ urbes inpoſterum impune audeant, & nonnullos ex Ponteſianis civibus, ſi fieri poſſet eidem cauſæ adjungendos &c. Ergo Rector, cum vidiſſet nullum a ſua Sententia deſiſtere, ex eorum mente concluſit, uno eodemque libello in Jeſuitas & cives urbis Ponteſianæ agendum, & Mercatorum Præfectum ædilesque hujus urbis huic cauſæ adjungendos. Sæc. XVII. A. C. 1625.

Die autem ſeptima Junii rurſus retulit idem Univerſitatis Rector, Jeſuitas in urbe Lingonienſi Collegium moliri, quam tamen inſtitutionem cives ipſi, qui auxiliares manus ab Academia ſupplices petebant, impedire conabantur. Academiæ jam intereſſe ſuis ſtudioſis tempore & loco non deeſſe ajebat: demum die decima ſexta ejusdem Menſis decretum eſt, ut libellus ſupplex offerretur Aulico, ſeu magno Conſilio ad intercedendum unioni Prioratus de Jarnacio ad Collegium Engolismenſe, quam moliuntur Jeſuitæ, nec ſolum huic unioni, ſed & omnibus Sacerdotiorum unionibus, quæ fiunt in detrimentum graduatorum Univerſitatis.

Sæc. XVII. A. C. 1625

Verum Franciæ Rex hanc cauſſam ad ſe evocabat, edito hanc in rem Sanctioris Senatus decreto.

§. LXXVIII.

Decretum Univerſitatis Pariſienſis ad ceteras Academias pro jurium & doctrinæ ſuæ defenſione.

Argentre l. c. p. 184.

Cum vero Jeſuitæ huic decreto inniti Academiam Engolismæ erigendi conſilium urgerent, acrius Pariſienſis Univerſitatis odium in ſe concitabant, quocirca hæc cum ceteris Regni Academiis communis cauſſæ ſocietatem innovans, eas ad jurium & doctrinæ ſuæ defenſionem die decima nona Junii miſſis hiſce literis incitabat. „Ex „quo Toloſani Senatus decretum die vi„geſima ſeptima Septembris in rem de„cusque Academiarum Gallicarum con„firmatum, fuerat promulgatum, novis „artibus illud quotidie Jeſuitæ infir„mare tentarunt: Hi enim Engolis„mæ, Academiam erigere moliuntur: „Flexiæ, judicis Conſervatoris inſtitu„tionem, & Singularis fori privilegium, „quod Solis Academiis hactenus con„ceſſum fuit, ambire, ac perſequi præ„ſumunt: Denique non hos tantum, „ſed & alios Religioſi nominis homi„nes aut Scholas veteres laceſſunt, „aut

„aut in veterum perniciem ſubinde no- Sæc. XVII.
„vas extruunt: proinde Academiarum A.C. 1625.
„intereſt vel maxime, ut ipſæ ſtudiis
„iisdem antea ſemper inter ſe conjun-
„ctæ, in executione rei judicatæ, ut
„& in retinendis perſequendisque ſuis
„juribus, ac tuendis honoribus vete-
„rem, atque eandem, quam in cauſa
„Turnonia nuper uſurparunt, amici-
„tiam, conſociationemque continuent:
„uti ea res, aliæque ad defenſionem
„jurium, honorumque Academiarum
„perneceſſariæ, bene, fauſte, feliciter-
„que & ad Dei gloriam cedant, de his
„univerſi ac ſinguli Ordines ita cenſue-
„runt: Placere Univerſitati Generalis
„ſtudii Pariſienſis cum Toloſana, Va-
„lentiana, Cadurcenſi, & aliis Aca-
„demiis, quæ in cauſam Turnoniam
„conſenſerunt, veterem amicitiam,
„fœdusque continuari. Decretum in
„eam rem fieri, præſcribi, & primo
„quoque tempore ad omnes & ſingu-
„las cum literis publice mitti Joanni
„Alberto Rectori ex Senatus conſulto
„Toloſano, Sacrique Conſiſtorii placito,
„Juris Academiarum omni ratione re-
„tinendi, perſequendique poteſtatem
„hujus Academiæ nomine fieri, curam-
„que committi, & cum eo, ut pro ſua
„fide, ac ſtudio id præſtare velit, agi
„& rogari. Atque uti pia & æterna

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„Universitatum amicitia ad Reipublicæ „commodum foveatur, conserveturque, „hoc decretum perpetui fœderis mo„nimentum in communi tabulario asser„vandum esse.„

Eodem igitur anno Tolosana, Burdegalensis, Cadurcensis, Pictavensis, Andegavensis, Rhemensis, Bituricensis, Aurelianensis, Cadomensis, & Aquensis Universitates, seorsim quælibet edito decreto sese Parisiensi Universitati aggregarunt, suumque Rectorem, ut earum nomine caussam contra Jesuitas ageret, nominarent.

§. LXXIX.

Libellus supplex Universitatis Parisinæ ad Regem.

Arpentre pag. 184.

Igitur Parisina Universitas ceterarum nomine Regi libellum supplicem hujus tenoris porrexit: „Potentissime Rex, „Rector, Decani, Procuratores, cuncta „que vestræ Universitatis Parisinæ „membra humillime Majestati vestræ „eadem exponimus, quæ pro defensione „ne nostræ caussæ contra Jesuitarum „molimina, eorumque doctrinas nostri „Prædecessores tam in vestro Senatu, „quam in Parlamento, necnon Sanctiori Consilio aliisque tribunalibus „vestris sæpissime, & jam dudum pro„posue-

Sæc. XVII. A.C. 1625.

„poſuere, & quidem cum omni mode-
„ratione, ac circumſpectione, nunquam
„eorum Perſonas carpendo vel in eos,
„ſed duntaxat in eorum invehendo do-
„ctrinas, quas plus nimium ubique di-
„vulgant, produntque: Econtrario
„autem Jeſuitæ, eorumque Patroni
„non pauca injurioſa & atrocia contra
„nos evomunt, prout noviſſime ex nu-
„pera eorum Apologia ſub Pelletieri
„nomine divulgata conſtat, in qua nos,
„*ſerpentes, ignitas linguas, viperas, & ma-*
„*lignos ſpiritus, ſceleratæ mentis homines,*
„*& calumniatores* appellitabant, quini-
„mo haud diſſimulanter, nos minus
„Catholice ſentire, inſimulabant. Vo-
„camur ab ipſis *locuſtæ ex abyſſi puteo*
„*progerminatæ*, *Charentonenſium confra-*
„*tres*, quæ tamen injuria unice eo ten-
„dit, ut non modo nos, ſed & noſtram,
„omniumque Regni tui Univerſitatum
„doctrinam ſibi, ſuisque populis exo-
„ſam reddant. Nihilominus percepi-
„mus, quod duo hujus Societatis Pa-
„tres Petrus Cotonus, & Caſpar Se-
„guerandus Veſtræ Majeſtati oblato li-
„bello exponere auſi ſint, quod Pariſi-
„næ Univerſitatis Rector calumnias in
„eorum Societatem ore & calamo di-
„vulgarit, ac propterea petierint, ut
„tam ipſi, quam omnibus ceteris con-
„tra hanc Societatem loqui aut ſcri-

Sæc. XVII. A. C. 1625

„bere inhibeatur. Noſtrum igitur mul-
„tum intereſt, ut pro defenſione noſtra
„Majeſtati exponamus, quod omnia,
„quæ Rector, & Pariſina, ceteræque
„Univerſitates pro ſua defenſione con-
„tra hanc Societatem circa Jeſuitarum
„doctrinas dixerunt, ac typis edide-
„runt, nullatenus calumniæ vel libelli
„famoſi, ſed probatæ veritates ſint:
„id coram Regia ſua Majeſtate, vel
„Parlamenti Curia, prout placuerit,
„omni, qua par erit moderatione, ſi-
„ne acerbitate, nec acerbiore, quam
„Veritatis defenſio depoſcit, æmula-
„tione demonſtratum ibimus. Roga-
„mus itaque, ne Veſtra Majeſtas nos
„non auditos condemnari permittat,
„ſed potius oblatum Societatis libellum
„nobis communicari, præcipere digne-
„tur, ut juxta privilegium a tuis Præ-
„deceſſoribus conceſſum & a te con-
„firmatum nos huic ſcripto reſpondere,
„nosque defendere valeamus.„

§. LXXX.

Libellus ſupplex Regio Senatui contra Pariſienſem Univerſitatem a Jeſuitis exhibitus.

Argentre l. c.

Quamprimum hujus ſupplicationis fama ad Jeſuitarum aures perve-
nerat,

nerat, mox Pater Petrus Cotonus Pa- Sæc. XVII.
riſienſis Provinciæ Superior, qui ad- A. C. 1625.
hucdum in Aula plurimum auctoritate & gratia valebat, Regio Senatui libellum ſupplicem contra Pariſinam Univerſitatem obtulit, cujus ſumma hæc erat: „Non modo iteratis Rectoris Uni„verſitatis ſermonibus, ſed etiam fa„moſis libellis indies per plateas cir„cumlatis, venditisque populo impo„nitur, perinde acſi noſtra doctrina ab „illa Eccleſiæ ſoret aliena, & præci„pue quod apud nos tradatur, Sacratæ „Regum perſonæ inſidias ſtruere, eis„que abſolutam poteſtatem in eorum „ſubditos a Deo datam, aufferre, eos „exauctorare, & in eorum dominia a „Deo ſtabilita involare, licitum eſſe: „quæ tamen adeo horrenda eſt calum„nia, ut non modo veritatem impugnet, „ſed & furioſorum manibus gladium, „& factioſis rebellionis fomitem ſub„miniſtret, eoquod ejusmodi homines „erronea conſcientia ſeducti, in dam„nando ſuo propoſito facile firmari poſ„ſent, ſi ſibi ſemel perſuaſum haberent, „quod quidam Religioſorum Ordo ob „doctrinam & pietatem maximi habi„tus, eorum conſilia quantumcunque „execranda & abominanda approbatu„rus ſit. Nil dicam, quod ejusmodi „libelli impoſturis pleni diſſenſionum

Sæc. XVII. A. C. 1625

„femina inter veſtros ſubditos, quorum „quidam Societatem accuſarent, alii „defenderent, ſpargere poſſent.„

„Placeat igitur Majeſtati veſtræ, in„dictis graviſſimis pœnis tam Rectori, „quam ceteris inhibere, ne Societatis „Doctrinam quovis modo nec ore, nec „calamo, nec typis dein, non ſine Or„dinis, & ſingulorum infamia, pro„ſcindere audeant, præcipue, cum ce„teri Europæ Principes, quibus exiſti„matum hujus doctrinæ venenum evo„mere maloque obviare, æque e re „fuiſſet, hucusque nihil contra eam „moverint, nec etiam Jeſuitæ tanquam „perverſi homines depingi valerent, „quia ſimul Majeſtatis veſtræ, ſui Con„ſili, Senatus, & plusquam centies „mille hominum, qui ſuos filios eis „inſtituendos tradiderunt, honor peta„tur; hi omnes autem ſunt teſtes no„ſtræ doctrinæ ac morum, quos tole„rare non poſſet veſtra Majeſtas, imo „quos etiam extirpare teneretur, ſi ea, „de quibus Jeſuitæ accuſantur. veri„tati niterentur.„

§. LXXXI.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. LXXXI.

Literæ Rectoris ac Universitatis Parisinæ ad Franciæ Cancellarium contra Jesuitarum apologiam ementito Pelletieri nomine divulgatam.

Quoniam vero Rector, atque Universitas Parisiensis contra calumnias in Apologia sub nomine Pelletieri sparsas æquiori jure querelas suas interponere poterat, hinc eodem anno adversus Claromontani Collegii Jesuitas die quarta Novembris sequentes literas ad Franciæ Cancellarium nomine Universitatis dedit, ita exorsus: *Non de infandi, & impii libelli fragmentis, quæ nihil quicquam nocere possunt (ita concisa, minuta, & elisa sunt) queruntur homines Claromontani, vir illustrissime, tametsi eam nobis conflare invidiam conentur, quod horribile id portentum, truncum & lacerum licet, tamen elatum sit in oculos hominum, Sempiternis tenebris, & oblivione damnandum. Non ob id, inquam, ringunt, aut fremunt: Sciunt enim, quod nemini dubium est, non gravius damnari posse, quam si modo detestabilis partus, qui omnibus horrorem sui facit, & execrationem movet, ostendatur: Nec aliter unquam notam inurimus, Cen-*

Argentre l. c. p. 184.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

furam, & animadverſionem exercemus, quam exhibitis iis, quæ nobis, ſicut monſtrum hoc nefarii & execrabilis commenti, dira, exitioſa, & peſtifera videntur. Sed hinc illæ lacrymæ, hoc illis dolet, quod ex iis, quæ neceſſariæ defenſionis cauſa, excerpta dare coacti ſumus, communis illorum mentis capita, cuivis vel mediocriter intelligenti planum eſt; inde enatum eſſe oſtentum id teterrimum, & ejus ingenii ſætum eſſe, quod iſtius Societatis ingenium ſit. Hoc nos reticere noſtra fides, & Regi Chriſtianiſſimo debita, dedita-que animorum Devotio non patitur. Sed cur ſileamus: quibus tamen perſuaſiſſimum eſt ab illa officina ſceleſtum corpus prodiiſſe? Unde ea, quæ animus reminiſſe horret, hoc fonte derivata clades in patriam populumque fluxit? Quam utinam, iterum autem utinam, hominibus opinionem ademerint, contrariam fidem fecerint? Nos vero, vir ampliſſime, quando eo rem deducunt, ut hominum genus oſtendere cogunt, ab iis, & cum iis eſſe qui ita ſentiant, & loquantur; adverſariorum etiam tabellis, librisque cauſam agemus eam, quæ non tam noſtra, quam Imperii Gallici, atque adeo bonorum omnium cauſa eſt. In ea ſtabimus Univerſitas ſtudiorum omnium, quæ noſtra ætas perpetua & Conſtans in Reges optimos, & Sanctiſſimos parentes noſtros, pietate atque

atque fides, dum vita ſupererit, dum Literarum nomen vivet. Quam certo ſcimus de nobis opinionem, neque illuſtriſſimi Regis in animo, iſtorum Calumniæ imminuent: Et tu Vir Sapientiſſime, pro tua in Dulciſſimam altricem caritate, & hoc ipſa orat, obſecratque, confirmabis.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. LXXXII.

Libellus ſupplex Univerſitatis Pariſinæ ad Regem, ejusque Senatum contra Jeſuitarum redintegrationem.

Non deerant inter ipſos Comitiorum Præſules nonnulli ex Clero Deputati, qui Jeſuitas in ſuo Claramontano Collegio Pariſiis reſtaurari peterent, hancque petitionem ad Comitiorum acta referrent. Hoc comperto Univerſitas Pariſienſis ceterarum nomine Regi ejusque Senatui expoſuit. I. Quod hic articulus ſeu petitio duntaxat Jeſuitarum ſollicitatione, & privata quorumdam auctoritate fuerit intruſa. II. Quod Cardinalis Perronius Jeſuitis præfatum quidem Collegium reſtaurari ſuaſerit, ea tamen lege, ut omnia reliqua Collegia, quæ ex Henrici IV. liberalitate acceperunt, vel erexerunt, deſererent: ſi ergo id ſine fraude & reipſa Jeſui-

Argentre l. c. p. 187. Ex Archivo S. Facult. Theol. Pariſ.

Sæc. XVII. A. C. 1625

Jesuitæ præstiterint, Universitas Collegium Claromontanum redintegrari concederet. III. Cum autem hanc conditionem a Jesuitis respui, Universitati notum esset, uti præcipui eorum palam declarassent, retentaque omnium Collegiorum possessione simul in Claromontano Collegio restabiliri desiderarent, ut ibi, prout ante suam expulsionem, denuo prælegere possent; hinc probe perpendendum, quod Jesuitas ad hasce exercitationes, prout Collegii Jesuitici Deputati tam impense petunt, revocare, nec utile nec necessarium sit; quantum enim ad humaniores literas, hæ in primis Universitatis classibus longe melius edocentur, quam in quovis Jesuitarum Collegio, prout patet ex majori profectu, quem harum classium Scholares tam in Prosa quam versibus latinis & Græcis faciunt: Quoad Philosophiam autem, hæc nullibi adeo docte, exacte ac breviter edocetur, quam Parisiis, ubi duodecim Philosophiæ collegia numerantur, in quorum quatuor recensentur plusquam sexcenti Philosophi: Quod vero spectat ad Theologiam, sex lectores quotidie ab hora octava matutina usque ad quintam vespertinam in Sorbona prælegunt, præter alios, qui gratis Theologiam tradunt, quorum Colle-

Collegia plusquam quingenti Scholares frequentant. IV. In Regis beneficium, commune Regni bonum, urbisque Parisinæ tranquillitatem vel maxime redundat, Jesuitas præcipue a Theologiæ professione excludi, eoquod Sorbona cum Jesuitarum Theologia tam speculativa quam practica minime concordet, inde vero sequatur, quod sententias, quas Jesuitæ propugnant, Universitatis Lectores damnarent, uti tam in Duacensi quam Lovaniensi Academia novissime accidit, ubi Universitatis Doctores propositiones triginta a Jesuitis publice traditas damnarunt, & per quemdam Doctorem Romam delatas a sua Sanctitate censuris perstringi petierunt. Præterea Jesuitæ quasdam opiniones *tanquam fidei dogmata* tradunt, quas tamen Sorbona ad fidei dogmata non revocat, id vero valde pernicioſum est, ac exinde tandem inter ipsos Catholicos schisma progerminari posset. Dein Jesuitæ in Theologia practica quosdam conscientiæ casus decidunt, quos tamen Sorbona damnat ac rejicit, v.g. esse licitum imo & laudabile, pro beneficio pecunias *per modum motivi, non autem per modum pretii* dare. Petunt quidem Deputati, Jesuitas annuente Rege in Collegium Claromontanum reduci, ea lege, ut Universitati aggre-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

aggregarentur: verum id concedi nequit; si enim Jesuitæ semel ad Universitatem admitterentur, cum gratia valeant, atque ad artes compositi sint, brevi Sorbonam sibi solis non sine luculento Religionis, Regnique damno vindicabunt, idque tanquam fidei doctrinam venditabunt, quod Sorbona negat, & si (quod Deus avertat) duo Pontifices per diversas Cardinalium factiones eligerentur, Rege Sorbonam consulente, cui tanquam legitimo inhærendum? Jesuitæ pro eo, quem suæ Societati magis proficuum censuerint, decident, vel si inter Principes Christianos dissidium oriretur, quæstione ad Sorbonam delata, Jesuitæ privatum Societatis commodum communi Regni utilitati præferentes, in illius exteri Principis favorem responderent, unde amplior eis utilitas speranda foret: Sorbona autem (exclusis Jesuitis) non aliam tam in fide, quam Religione, nisi Gallicam spirat auram, nec exteri Principis, sed solius Regis sui obsequio adstricta est. His igitur expositis Universitas Regi, ejusque Senatus supplicabat, ut si Jesuitæ pro se sententiam extorsuri essent, Rex totam causam judicio sui Parlamenti relinquere, & ad Universitatis Parisinæ incrementum Jesuitis, ne in Collegiis citra Ligerim

rim ſitis Philoſophiam & Theologiam tradant, inhibere velit, præcipue cum Henricus IV. etſi Jeſuitas divitiis, favore, & gratia locupletiſſime cumularit, nunquam tamen literas Regias, quas pro Theologica Cathedra a Jeſuitis regenda concedere ſollicitabatur, ad acta ſine Univerſitatis conſenſu referri voluerit, probe proſpiciens, quod inde Regni quies, ac ſpeciatim Urbis Pariſinæ tranquillitas turbari poſſet: ex quo luculenter teſtatum fecit, quod magis petentium opportunitate devictus, quam propriæ voluntatis arbitrio has literas conceſſerit. Sæc. XVII. A. C. 1625.

Hæ Pariſienſis Univerſitatis rationes Regi ejusque Senatui tam validæ videbantur, ut Jeſuitæ non modo a Claromontani, ſed etiam Engolismenſis Collegii ſpe exciderent; Regius enim Senatus Ludovici XIII. juſſu in Univerſitatis Pariſienſis favorem contra Jeſuitas die decima nona Septembris pronuntiabat ſententiam, vi cujus pactum de Eccleſiæ Engolismenſis præbenda ad Jeſuitarum Collegium uniendа irritum fuit declaratum, omneque jus ad Univerſitatem hac in urbe erigenda Jeſuitis ademptum eſt.

§. LXXXIII.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. LXXXIII.

Quædam Cleri Gallicani decreta circa Regulares, aliosque Exemptos.

Argentre l. c.

Inter alia, quæ Clerus Gallicanus in suis comitiis statuerat, plurima etiam in reformationem disciplinæ Ecclesiasticæ fuere decreta: præcipue vero congregati Præsules contra Regulares die prima Septembris varia condiderunt statuta, quæ Romam transmissa a summo Pontifice rata haberi efflagitabant: Sancitum igitur I. quod Episcopus, quotiescunque ei videbitur, in Monasteriis, locisque suæ Diœcesi exemptis Sanctissimum Altaris Sacramentum, Sacrum oleum, Reliquias, Sanctorum imagines & ornamenta, Baptisteria, & confessionalia visitare valeat, omnesque Religiosi, ceterique Ecclesiastici præsentes esse & ab Episcopo sancita exequi teneantur. II. Cum saltem ex tribus Dominicis in una Parochiani Missæ Parochiali interesse deberent, eadem hora Religiosi nec conciones, nec solemnes supplicationes, vel publicos cætus in ipsorum Ecclesiis habere valeant, nec huic legi contrariam doctrinam vel consilium tradant. III. Religiosi in suis Ecclesiis nulli Sacrum celebrandi facultatem con-

concedant, absque scripta Episcopi licentia. IV. A Dominica Palmarum usque ad diem octavam Paschatis fideles in Ecclesiis Religiosorum nec Sacram Communionem recipiant, nec confessionem deponant, si tamen quidam devotionis gratia, vel alia ex caussa eo accedere velint, scriptam Episcopi licentiam habeant, & peractæ confessionis ac communionis testimonium reportent. V. Nullus Religiosus, etiam exemptus, absque prævio examine, & Episcopi approbatione confessiones excipiat. VI. Religiosi etiam exempti, ac Pontificio indulto muniti non possint a casibus Papæ vel Episcopo reservatis absolvere, vel in irregularitatibus dispensare, nisi prius suum indultum Episcopo exhibuerint. VII. Nullus Religiosus sine consensu Parochi Sponsos in sua Ecclesia conjungat. VIII. Religiosi patrini munere fungi prohibeantur. IX. Nec possint indulgentias novas promulgare, Sodalitates instituere, reliquias publico cultui exponere, vel miracula palam facere absque Episcopi consensu. X. Defunctorum corpora, nisi id testamento cautum, in suis Ecclesiis vel cæmeteriis non sepeliant. XI. Religiosis etiam exemptis in alienis Ecclesiis absque permissu & missione Episcopi, & in propriis sine

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

ejusdem benedictione prædicare non liceat: si vero Episcopus in eorum Ecclesiis velit concionem audire, penes ipsum, præcipue tempore Adventus & quadragesimæ, sit selectus talium Concionatorum. XII. Concionatores etiam exempti nihil contra statuta Ecclesiastica, vel Episcoporum auctoritatem proferant, & transgressores vocati sese Episcopo sistere teneantur. XIII. Religiosi quocunque privilegio muniti nec Tonsuram, nec Ordines Minores conferant, nec pro libitu suo Episcopum pro ordinibus Sacris vel aliis exercitiis Episcopalibus absque Diæcesani Episcopi permissu seligant, sine cujus consensu nec etiam Episcopi in Religiosorum Monasteriis Episcopalia obeant munia. XIV. Nullus Episcopus Regularem absque Diæcesani literis dimissoriis, & sine Superiorum testimonio de vita & moribus ad Ordines admittat. XV. Episcopus curet, ut nullum Religiosum Sacris Ordinibus initietur, nisi ejus Conventus caveat de futura illius sustentatione, si forte ex monasterio ob crimina expelleretur, sique Conventus sit pauper, caveant Superiores, quod talem Religiosum sine præscitu Episcopi ejicere nolint. XVI. Teneantur Religiosi Episcoporum mandata promulgare, festa Diæcesana ser-

ſervare, ac Sanctorum Officia celebra- Sæc. XVII.
re, necnon ſupplicationibus decretis A.C. 1625.
intereſſe. XVII. Religioſi etiam exempti in ſuis urbibus, Monaſteriis ac Eccleſiis Epiſcopos honore debito recipiant. XVIII. Epiſcopum loci recipiant unacum Cruce, aqua luſtrali, & Evangelii libro, eumque ad Chorum deducant, ibique benedictionem ab eo recipiant, ſeque ejus viſitationi ſubjiciant. XIX. Epiſcopus ſive ſit Pontificio habitu ornatus vel non, quotiescunque ei libuerit, Religioſorum Eccleſias ingredi, ibi benedictionem impertiri, Confirmationem, Sacrosque Ordines conferre, prædicare, confeſſiones excipere aliaque Epiſcopalia munia obire poterit, quin declaret, quod hoc actu nihil exemptioni derogare intendat. XX. Nullus Parochus, etſi Ordinis S. Joannis Jeroſolymitani, vel nullius Diæceſis eſſet, poterit eſſe exemptus a Jurisdictione Diæceſani. XXI. Cuncta Monaſteria immediate Sedi Apoſtolicæ ſubjecta, & quæ a Concilii Tridentini & Bleſſenſium comitiorum tempore non ſunt Congregationi reformatæ a Papa & Regibus approbatæ aggregata, jurisdictione Diæceſani ſubjaceant. XXII. Nulli Religioſi in ſuis Monaſteriis Scholas pro Laicis erigant, nec absque Epiſcopi permiſſu in Diæceſi colligant, nec

Sæc. XVII. A. C. 1625. mulieribus ingreſſum in ſua Monaſteria ad proceſſiones, Conciones, vel alias publicas functiones concedant. XXIII. Religioſi ac Moniales novum Monaſterium absque ſcripta Epiſcopi licentia non erigant. XXIV. Nec Eccleſiæ ornamenta niſi in eorum Monaſteriis, ac ad ipſorum uſum benedicant, nec absque Epiſcopi conſenſu Oratoria & cæmeteria ſacrent, vel Eccleſias reconcilient, minus vero Abbates mitram & pedum extra proprias Abbatias deferant. XXV. Religioſi extraneis non concedant teſtimonia *de vita, moribus, Religione & natalibus*, atque exempti, ſi ſtudiorum cauſſa extra Monaſterium degunt, in omni caſu jurisdictioni Ordinarii ſubjaceant, atque ab ejus Miniſtris in cauſſis civilibus conveniri, vagantes quoque in carceres conjici poterunt. XXVI. Epiſcopi quotannis clauſuram Monaſteriorum Monialium exemptarum exterius viſitare poterint. XXVII. Pro veſtitione vel Profeſſione Monialis, etſi ejus Superiores ſint exempti, Epiſcopus uno circiter menſe prius admoneatur, ut illam extra Monaſterii clauſuram examinare valeat. XXVIII. Pro publicis criminibus & ſcandalis etiam exempti Religioſi ab Epiſcopo Diæceſano puniri poſſint. XXIX. Monialium Confeſſarii, etſi ſint exem-

exempti, ſpecialiter approbentur. XXX. Famuli & famulæ extra loca ſacra Monaſterii habitantes ad Parochialia obſequia obſtringantur. XXXI. Rationes expenſi & accepti præſentibus Monaſterii Superioribus Epiſcopo reddantur. XXXI. Pro electione Monialis Superioris Epiſcopus admoneatur, præſensque ſit. Sæc. XVII. A. C. 1625.

His Statutis Cleri Gallicani Præſules Concilium Tridentinum, quod Regia auctoritate in Galliis recipi deſperabant, ſaltem quoad potiora ejusdem decreta circa diſciplinam præcipue pro Regularibus ad uſum deducere curabant; cetera vero, quæ præter Tridentini diſpoſitionem in his comitiis decreverunt, ad normam & præſcriptum Gregorii XV. in Bulla, quæ incipit: *Inſcrutabili* anno Chriſti milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo ſecundo die quinta Februarii edita fuere revocata.

§. LXXXIV.

Duo Libelli famoſi contra Franciæ Regem, & Richelium Cardinalem in Galliis ſparſi.

Ipſo conventus Gallicani exordio in Galliis vulgati ſunt adverſus Ludovicum Regem & Amandum Richelium duo libelli, quorum prior Eudemoni Joanni *Gramond. hiſt. Gall. l. 15. p. 654.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Jesuitæ, qui hoc anno cum Cardinale Barberino Legato Apostolico in Franciam venerat, adscriptus, hunc præfetulit titulum: *G. G. R. Theologi ad Ludovicum XIII. Galliæ, & Navarræ Regem Christianissimum admonitio fidelissime humillime, verissime facta, & ex Gallico in Latinum translata, qua breviter & nervose demonstratur Galliam fœde & turpiter impium fœdus iniisse, & injustum bellum hoc tempore contra Catholicos movisse salvaque Religione prosequi non posse. Augustæ Francorum cum Catholico Magistratu anno millesimo sexcentesimo vigesimo quinto.*

Jæger. Hist. Eccl. l. 5. c. 1. Argentre l. c. p. 190. Abrege de l'Hist. Eccl. t. 10. art. 4. pag. 289.

Alterius vero libelli titulus erat: *Mysteria Politica*, quæ a Patre Jacobo Kellero itidem Jesuita evulgata dicebantur. Utut autem sit de harum lucubrationum auctoribus, id omnino compertum habetur, quod præter ambitiosum, & mendacem prioris libelli titulum Auctor, ut eo facilius temerariam suam doctrinam contra Franciæ Regem insinuaret, sese natione Gallum simularit, seque Theologum esse jactitarit, ut plenior ejus dictis fides haberetur. Utriusque autem Auctoris scopus eo collimabat, ut ob matrimonium Regiæ Sororis cum Principe Anglo, fœdusque cum Batavis innovatum, & propter Valtelinam in fidei Catholicæ excidium occu-

occupatam Regem Christianissimum, & Richelium Cardinalem perstringerent. Porro utriusque hujus libelli summa hæc erat: *Opponuntur hæc duo; bellum in Gallia hæreticis moveri; extra Galliam ab eodem Rege, Catholicis. Hæreseos extra Galliam fautor est Ludovicus, dum Batavis Ordinibus contra Regem Catholicum opitulatur; dum Palatinum in feuda sua restituere tentat, dum opem infert Reipublicæ Venetorum, & Sabaudo Duci contra Genuenses, & Valtelinos: bella hæc (quocunque tandem colore obumbrentur) impia sunt: juri Divino & humano contraria. Castigandus desuper in Virga ferrea Rex Galliæ, non secus ac Josaphat Rex Judæ: Senatus Venetiarum & Sabaudiæ Regulus hypocritæ sunt, & procul a fide Catholica, rei suæ studiosi pro ambitione, quæ una ipsis loco Religionis est. Deberet Philippus mutuas vices Ludovico, & si tuebitur subditos in Gallia rebelles, par pari redditurus ei, qui rebelles in Belgio protegit. Falso axiomate illuditur Ludovico, dum a ministro suo prave suasus, licere ait, vicini principis augmento obsistere.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Tum variæ quæstiones proponuntur, & ab his Authoribus solvuntur, quas inter hæ erant præcipuæ: *Utrum ipso facto Rex Gallus excommunicatus sit introductione hæreseos in provincias exte-*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

ras, ubi Catholica Religio una viguit ab antiquo? utrum peſſimi Conſultores eadem Cenſura teneantur? Utrum Regi Gallo vis inferri legitime poſſit, ne in Catholicos bellum moveat? Utrum fas ſit ſubdito in Tyrannum ſævire? Num expediat poſita in extremis Gallorum Republica eligi virum probitate & autoritate illuſtrem, qui Religionis protectorem ſe gerat, juxta & populi: & quis tandem eligendus? Demum quæſtionem primam ſolvit Auctor in hanc Sententiam; *Regem Galliæ ipſo facto excommunicatum eſſe, quia Deo bellum movet, cum movet Catholicis; ſi perſeverat, infernum fore ipſius portionem.*

Poſtea Author Catholicos etiam Principes adverſus eundem concitat: propoſito præprimis exemplo Henrici IV. non aliam ob cauſam a Deo cæde mulctati, quam quod Principibus hæreticis, Brandeburgico, & Neoburgico, opitulari conſtituerit, poſtea concludit: eandem eſſe gentis Auſtriacæ & Dei cauſam, proin qui Auſtriacæ genti obſtiterit, Deo ipſi obſiſteret. Quamprimum Gallicano Clero in ſuis comitiis congregato innotuit, jam denuo in Ludovici Regis jugulum ſub religionis obtentu cultros, gladiosque acui, eumque tanquam hæreſis fautorem divulgari, mox pernicioſam doctrinam in hiſce libellis contentam a Pariſina Facul-

cultate examinari, ac verbo & prædi- Sæc. XVII.
catione tam privatim quam publice A. C. 1625.
confutari juſſit.

§. LXXXV.

Facultatis Theologicæ Pariſienſis animadverſio in hoſce libellos.

Igitur Pariſina Facultas Theologica die *Argentre l. c.*
vigeſima ſexta Novembris comitia habuit, ut in hoſce animadverteret libellos famoſos, ex quorum Lectione Chriſtianus populus ab obedientia Regi debita diſtrahi, & ad ſeditionem commoveri potuiſſet; eapropter nefandos hoſce turbidi ingenii partus octo Facultatis Doctoribus exacte diſcutiendos commiſit, injunxitque, ut in proximis comitiis ſuum de iisdem judicium proferrent, ac poſtea ſeditioſæ propoſitiones in illis contentæ cenſuris perſtringi poſſent.

§. LXXXVI.

Propoſitiones ex hiſce libellis extractæ.

Præfati itaque hi Doctores utrumque *Argentre l. c.*
hunc libellum ſedulo ac mature per- *pag.* 192.
volverunt, ac ſequentes ex iis propoſitiones extraxerunt, & quidem I. „Romanum Pontificem de Valtelina, de

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„reductione Palatini aliisque pacta ce-
„landum judicarunt &c. quasi fraus
„pacare conscientiam, aut Dolus ma-
„lus eludere Deum possit „

II. „Britannus, Dux est auctorque
„fœderis, acer & verus Christianorum
„persecutor.„

III. „Conciliatores fœderis hujus
„Batavi, causæ & concitatores rebel-
„lionum etiam Francicarum: adde hi
„Gaborem, quem etiam pecunia ad fe-
„cinus emere, consiliarii tui constitue-
„runt.„

IV. „De Venetis taceo. Vincit a-
„pud eos major, hoc est deterior pars
„Senatus, non enim tam bene cum illa
„republica agitur & in Collegio sunt
„boni, sed plures tales, qui vel fa-
„sam vel nullam religionem, profani-
„simi Atheismi Licentia securi, ce-
„lunt: quin etiam dolis promissis, aura
„auro, tres Consiliarios corruperunt,
„ut bellum damnosum patriæ, sibi fe-
„crosum suaderent. Inter hos Rex
„Christianissimus populum suum Chri-
„stianum gravi tributorum pondere pre-
„met, Ecclesiam & Clerum exhaurire,
„Nobiles in rabiem, urbes ad inopiam
„rediget, rusticanam plebem fame pe-
„det, ne desit sumptus in fœdus tam
„probrosum.„

V. Bel-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

V. „Belli deinde Duces intueamur. „Comes ſtabuli jam olim Catholico ſan„guine ebrius, ſimilem ſtragem in gallia „parare non potuit, quare in Liguriam „cruore abiit, ut aridas ſemper fauces „Italo polueret; egredietur ignis ex „ſociis & devorabit Franciam.„

VI. „Palatinus in medio rerum di„ſcrimine Sacerdotes Catholicos, Con„feſſionis Auguſtanæ Miniſtros vehe„menter affligit. Gabor vero in Hun„garia pauciores quidem Catholicos, „quam noſtri occidit. Verum id non „eſt factum miſericordia Tyranni, ſed „Avaritia.„

VII. „Rex juſte! libere loquor, „niſi pro viribus in Regno tuo hæreſes „compeſcere ſatagas, æternum damna„beris, olim ſoli hæretici bella Regibus „fecerunt, ad iniquiſſimas conditiones „coegerunt; inſpice ab anno milleſimo „quingenteſimo ſexageſimo primo, om„nia archivia, acta Monmorantiorum, „Nemoratorum, Orenchianorum, alio„rumque.„

VIII. „Cæſari & Principibus Deus „mandavit, ut bello contra tua arma „ſe tueantur; Deum belli habent au„thorem, noſtrum igitur bellum con„tra Deum eſt.„

IX. „In hoc diſcrimine parere non „debent, Imperium recuſare pium eſt: „Nam

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„Nam cautio periculi, & fuga ſupra „Regias leges eſt.„

X. „Væ Regno noſtro de Conſilio- „rum Scandalis. Utinam tantum ſit „roboris atque religionis in heroibus „Germanis, ut tanta mala avertant, „non tantum hoc ſe tueantur, ſed ne „nobis ſit tantum offenſionis Licentia. „Privatum hoc exemplum eſt, ſed in „publicis geſtis plus habet efficaciæ ad „agendum. Alio utamur, quod omnes „prudenter, etiam Sorbona, quamvis „Cardinalitio energemate preſſa, pro- „babit.„

XI. „Nec hac de re ambiguum, pro- „ceres Regni dolentiſſime ferrent, „paucorum pravitate fieri, ut tanta ma- „les regno ſub tam bono Rege infera- „tur. Imo urbes & populus orthodo- „xus Conſilio Regio palam convitium „facit, ut valde timendum ſit, ne illa „brevi fiant, quæ facta pro nuper mo- „minimus. Providendum eſt Principi- „bus, ne quid Respublica, ne quid Ec- „cleſia patiatur detrimenti. Nihil au- „tem Regi periculoſius eſſe poteſt, quam „illa opinio, vitio Gubernationis fieri, „ut religio opprimatur. Quis non po- „tius fœderatus Hiſpano, quam Ser- „vus Hugonotis eſſe vellet.„

XII. „Memoria repetamus vetera „tempora, & labores Henrici Magni, „cui

„cui pacem nulla res nisi religio dare Sæc. XVII.
„potuit. Ubi Principes urbesque il- A.C. 1625.
„lam Sartam tectam sperabunt, eo se
„inclinabunt, etiam Hispalim usque.
„His adde promissa, aurum Indicum,
„quæ delectant: Simultates, & offen-
„siones inter aulicos, quæ abalienant:
„Consilium enim Regium suo lucro Re-
„gis periculo præeat: nec modo mi-
„nores, verum Principem etiam san-
„guinis Regii, ipsum Regis Germanum
„contemptui habet, matrimonio ipsius
„obsistit, suspicionem serit, hinc jam
„scriptæ quæstiones passim circumfe-
„runtur, quas a multis lectas etiam
„Regi offero.„

XIII. An Rex fœderatus hæreticis „contra Catholicos, publice sit monen-„dus a statibus?„

XIV. An Catholici Principes, qui „ad ista connivent, peccent mortali-„ter?„

XV. „An Rex inferens bellum Ca-„tholicis, & hæresin inducens in alie-„nas Provincias, sit ipso facto excom-„municatus?„

XVI. „An non in eadem Censura, „Suasores, adjutores?„

XVII. „An vi & armis compelli „possit, ut a persecutione Catholico-„rum abstineat?„

XVIII.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

XVIII. „An Regi religionem pe„ſum danti, & Regnum affligenti po„ſit armis reſiſti?„

XIX. An Catholici Principes po„ſint ad religionis tutelam ſe alicui „cino Principi jungere, ut ſe hæreti„cis Rex junxit.„

XX. „An in tanta perturbatione „conſultum, conſtituere Religionis a„, quem, & miſerorum protectorem, d„quaſi conregnantem? Quis ille e„poſſit?„

XXI. „Gerimus iſta bella, vel mi„ſo exercitu noſtro vel adjuvando v„excitando. Hac via bella injuſta c„viliter iniquiſſima eſſe contendo, etiam „pietate & religione ſepoſita.„

XXII. „Statuamus judicem e„omnium gentium Cardinalem cum „ſuis conjuratis, & creaturis, judices „inquam Judicum & Reges Regum, „non juſte tamen judicarunt, quia in„audita altera parte, aut non ſufficien„ter audita, ſententiam protulerunt. „In privatorum diſceptatione cauſa„rum, citantur rei, conteſtantur lites, „nihil tale factum a Regio conſilio.„

XXIII. „Bellum, quod pro Lepo„tiis, ſeu griſonibus in valle Telina ge„rimus, ex ſola libidine Venetorum, in„juſtum eſt. Incolæ Catholici ad ex„tremam Calamitatem redacti Pontifi„cem,

„cem Galliarum, & Hiſpaniarum Re- Sæc. XVII.
„ges ad ſui miſerationem flexere: No- A. C. 1625.
„ſtro etiam Rege conſentiente & pro-
„bante, a Crudeliſſimorum Tyranno-
„rum dominatu erepti ſunt. De eo-
„rum conditione diſceptatum eſt; pla-
„cuit Pontifici judicium permittere,
„velut communi patri; Cuſtodia etiam
„Provinciæ illi tradita eſt, depoſita
„præſidia, dum res componeretur: in-
„terim contra pacta conventa, exerci-
„tum hæreticorum inducimus, nec ju-
„ſtior cauſa Sabaudi contra Ge-
„nuam.„

XXIV. „Gravia fuerunt a Deo in
„Franciam exercita judicia, ſed juſta,
„a quo tempore Batavis hæreticis, &
„rebellibus Reges noſtri ſubſidium mi-
„niſtrarunt, inſidiis, ſeditionibus, &
„conventis domi bellis nunquam ca-
„ruerunt. Henricus Magnus impio-
„rum Conſilio deceptus, auro, milite,
„Conſilio illos adjuvit, ideo tutum il-
„lum domi eſſe Deus non permiſit, hinc
„occulti ſiccarii.„

XXV. „Noſtri Legati apud Cæſa-
„rem, Electoresque magnis conatibus
„egerunt, ut Electoratu Palatinus pri-
„varetur, eaque dignitas in Bavarum
„transferetur. Pœnam rebellionis pro-
„curavimus, culpam igitur ante agno-
„vimus admiſſam.

XXVI.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

XXVI. „Omnibus argumentis ratio „una potentior opponitur, nempe Hi„ſpaniæ incrementa potentiæ ſiſtenda „eſſe: ſola potentia creſcens non dat ri„cino juſtam belli cauſam.„

XXVII. „Magis etiam ipſos Duces „metuo, Lediguerium ſemper Regibus „adverſum, ferocem, quem exarmare „Rex non poteſt. Ille, ſi velit, Re„gem Hugonotis tradere poteſt: Gui„ſius offenſus eſt inſolentia Hugonoto„rum: Engolismenſis enſem nunquam „discinget, poſtquam ſemel accinctus „eſt: tot Dominos habet Rex Franciæ, „quot Duces exercitus: Singuli poſ„ſunt illum, ſi velint, evertere: turpe „autem eſt Conſiliariorum Dominatu „eo rem deducere, ut Rex ſalvus eſſe non „poſſit, niſi pauciſſimorum fide, & ea„rum, qui nuper contra eum in acie „ſteterunt, qui Theſaurum regni illi „extorſerunt.„

XXVIII. „Accedit & Romæ perI„culum, Pontifex enim Romanus cum „ex noſtris machinationibus conſequi „videat religionis per Europam totam „interitum, omnia contra tantam cla„dem movere ex officio tenetur, ac „ſane movebit, arma expediet, gla„dium utrumque, ſpiritualem ſua vibra„bit, materialem Hetruſca etiam manu, „ſi nos jam ante in exitium religionis „jun-

„junctos hæreticis ab Ecclesia elimi- Sæc. XVII.
„net, a jurejurando subditos absolvet, A. C. 1625.
„ad defensionem religionis, Principes,
„urbesque cohortetur, Episcopis pro-
„mulgationem, & executionem de-
„mandet; quantum periculi aditura sit
„Regia Majestas multa nos Galliarum
„experimenta docuerunt. Quamvis
„jam plurium sit Sententia, Regem,
„nisi ignorantia excusetur, esse excom-
„municatum, Consiliarios, qui lucri
„& honoris cupidine tantum malum
„contra Conscientiam moliuntur, ipso
„facto esse excommunicatissimos. „

§. LXXXVII.

Ejusdem Facultatis judicium ac censura in hasce propositiones.

Discussis denuo hisce propositionibus die prima Decembris præfati Doctores referebant, se juxta Facultatis decretum examinasse libellum, qui inscribitur: *G. G. R. Theologi ad Ludovicum XIII. Galliæ & Navarræ Regem Christianissimum Admonitio*, quem librum seditiosissimum, contumeliis, & Calumniis scatentem, adductis in medium nonnullis ipsius articulis demonstrarunt gravi censura adficiendum, quapropter censuit Facultas libellum prædictum: „quamquam ab ignoto authore verum-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„tamen peſtilentiſſimo homine, incre-
„dibili aſtu, & calliditate ſcriptum, in
„ſummum Pontificem, & in Ludovi-
„cum Regem noſtrum, pietatis, juſti-
„tiæ, clementiæ, exempli maxim
„principem, ejusque ſanctius, ſecre-
„tiusque Conſiſtorium, plane calum-
„nioſum, & contumelioſum, ſeditio-
„ſiſſimum, regni optimates, & proce-
„res ad fœdiſſimam deſertionem, po-
„pulum ad generalem defectionem at-
„que ſeditionem, ſpecioſo quidem, ſed
„fucato Religionis Catholicæ retinen-
„dæ ac conſervandæ prætextu hortan-
„tem, excitantem, impellentem, Gal-
„liæ univerſæ peſtem, perniciemque
„minitantem: ac proinde Regibus, &
„poteſtatibus Sæculi, exhibendæ a fi-
„delibus fidei, obſequio, honori, atque
„adeo charitati Chriſtianæ impie re-
„pugnantem: quin & Sacras Scriptu-
„ras a ſenſu per ſpiritum Sanctum in-
„tento, malitioſe detorquentem, mul-
„taque contra veram, ac ſanam Ec-
„cleſiæ Doctrinam, continentem, pe-
„nitus execrandum, & deteſtandum
„eſſe. Quapropter eadem Facultas o-
„rat, & obteſtatur Reverendiſſimos
„Antiſtites, ac ſæculares Magiſtra-
„tus æquiſſimos hujus regni, ut poſt
„vindemiam parricidarum, racematio-
„nem iſtam ſuperſtitem, pro ſuo in pius-
„ſimum

„simum, & justissimum Regem nostrum „Ludovicum, necnon communem re- „gni gallici Salutem, fidelissimo affectu, „quacunque ratione coerceant.„ Sæc. XVII. A. C. 1625.

Die autem undecima ejusdem Mensis Joannes Tarinus Facultatis Rector habita oratione Facultati Theologicæ grates rependit, quod hosce libellos pro sua singulari sapientia, & in rem tum Christianam tum Gallicam fide damnarit, gravique censura notarit.

§. LXXXVIII.

Ambo libelli a Clero Gallicano in comitiis damnati.

Postquam Clero Gallicano adhucdum in suis comitiis innotuerat, quod hi libelli, quorum copiæ antea ægre reperiri poterant, jamjam passim omnium manibus tererentur, luesque semper latius grassaretur, hinc, ut pestiferam horum Authorum doctrinam a se improbatam ostenderet, hos libros ad incudem revocatos damnavit, simulque Leonardo Stampesio Carnotensi Episcopo censuræ in Authores stringendæ negotium dedit. Hic igitur censuram primo Gallice conscripsit, rogatus tamen a Clero, eandem latine reddidit, Gallicam tamen duntaxat plenis comitiis prælegit, quæ quam- *Gramond. l. 15. p. 655. Jæger. Hist. Eccl. l. 5 c. 1. Argentre l. c.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

quam approbandæ vel rejiciendæ censuræ suffragia de more petita non fuissent, adstantium tamen applausu vocibusque confuse excitato laudata est. Postmodum latinam quoque versionem Episcopis exhibuit, & quamvis Richardus Abbas, qui in hisce comitiis Actuarium agebat, Stampesii censuram *sub utraque lingua* fuisse approbatam, in suo Diario ad diem vigesimam Novembris annotarit, grave tamen dubium & altercatio, an in Episcoporum comitiis approbata vel rejecta fuerit, exorta est; cum enim Stampesius multa quæ si Episcopum non haberent Auctorem, forte tolerari potuissent, suæ censuræ inseruerit, regiamque auctoritatem eleganter quidem vindicarit, doctrinam tamen Romæ minime acceptam secutus fuerit, hinc apud Aulicos quidem optime audiit, pessime tamen apud Episcoporum potissimos; ex his enim quidam Pontifici, alii Regi favebant, ex quorum diversis studiis discordia orta est inter Episcopos, & mulque lis inter Clerum & Parlamentum.

Titulus autem latinæ censuræ erat sequens: *Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum, ceterorumque, qui ex universis Regni provinciis Ecclesiasticis co-*

mitiis

mitiis interfuerunt de anonymis quibusdam & famosis libellis Sententia &c. Sæc. XVII. A. C. 1625.

Ipsius vero censuræ summa, ac præcipue politicis probata erat hæc: *Cum Ecclesiasticis totius Regni Comitiis in civitate Parisiensi de rebus Ordinis nostri consuleremus, Liber ad nos delatus fuit:* cui admonitio ad Regem &c. *titulus erat. Primo quidem ut insidias quasdam faceret auribus, se civem, se Theologum, se belli dissuasorem adventare profitetur. Deinde pericula effingit inextricabilia, tragicos eventus ominatur, & (qua est temeritate) minatur. Arma Regis damnat injustitiæ, fœdera impietatis, Consilium perfidiæ, Regni optimates perduellionis. Ubi in nos virus evomuit, excurrit ad exteros; Veneto Senatui exprobrat Atheismum, Sabaudo levitatem & avaritiam, reliquos omnes fœderatos suspicione perfundit. Illatas a Calvinistis in Germania clades gallo adscribit, & qua est impudentia, Regem pro famulitio diaboli pugnare contendit. Postremo o parricidium! Clementissimo, justissimo, religiosissimo Regi, quod fœderatis periclitantibus, obsessis, exsulibus, afflictis pro jure gentium opem ferat (horremus elogia) damnationis æternæ minas intentat: hæc sunt præcipua tela &c. Æquum est, ut quæ Christiana Religio de Regum auctoritate credenda proponit, citra fucum*

Sæc. XVII. A. C. 1625

adulationis aut detractionis invidiam aperiamus: Reges a Deo esse præter publicum omnium gentium consensum, etiam Prophetæ denunciant, Apostoli confirmant, Martyres confitentur: neque tantum a Deo, sed etiam Deos &c. Dii itaque qui vocantur, consequitur ut sint non essentia quidem, sed facultate: non natura sed gratia, non ad perpetuum, sed ad tempus &c. Illud ipsum quod lex humana non permittit, divina vetat, dum fraudem omnem, atque contradictionem servis erga Dominos prohibet, si impii fuerint? Si sensum Scripturæ quæris, nulla ex parte rebellandi Consilium habemus: quamvis fortunas eripiat, libertatem tollat, Servitio premat, & quæcunque Deus postulantibus Regem futura denuntiat, & suorum ruinam meditetur, tamen parendum est Regi quantumvis impio. Deus, cum talem tum futurum prævideret, nihilominus præposuit. Regem ut parentem, si bonus est, amare, si malus est ex divinæ voluntatis decreto ferre debemus; quid si Religionem ipsam expugnet, ferro sæviat, rursus ad martyrium fideles vocet? quantumvis hæretici reclament, tamen si Evangelio acquiescere velimus, satius est suso sanguine cælestem victoriam reportare, quam educto gladio Christianæ patientiæ famam lædere. Quamquidem nostram Sententiam improbare nemo

Sæc. XVII. A. C. 1625.

mo potest, nisi qui Christi præceptum simul & exemplum improbet: nisi martyribus, cum rebellare possent modestiæ gloriam eripiat, & crescenti Ecclesiæ ignaviam exprobrare velit, quod numero fortior ferrum Imperatoribus (quo Sæviebant) non extorserit: ea siquidem est non Christianorum, sed hæreticorum contumacia, qui vel levissimo metu Religionis ad arma concurrunt, leges calcant, jura violant, & a Deo ordinatæ potestati (qua possunt via) resistunt. Christus nascens ad edictum Cæsaris advolavit, neque denegavit obedientiam: sub ejus prætore innocens accusari non erubuit, judicium iniquum patienter tulit &c. Ecclesiæ priscos annales revolvite, parem in Apostolis, parem in Discipulis fidem invenietis. Quare, alias leges, quam a Christiana disciplina profectas quærant, qui satius esse putant rebellare, quam pati, qui aliud credunt, fidem in factionem convertunt &c. Inde fit, ut cum quisque teneatur eum imperii Statum, in quo natus est, colere, amare, complecti, & ad eum non modo tuendum, sed etiam amplificandum omni ope niti, cum a Deo præsertim ita sit institutum; tantum abest, ut Catholici Regum dicta, facta, cogitata, ad proprii sensus libidinem interpretentur; quin etiam ea votis promovere, atque alere teneantur. Injuriam Deo faciunt, qui ei de Regibus judicandi

Sæc. XVII. A. C. 1625

dicandi potestatem, quam ipse sibi soli reservavit, præripiunt: quapropter David adulterio coinquinatus & homicida, tantum se soli Deo peccavisse sustinebat, quia Rex erat, & alium non timebat: quia liberi sunt Reges a Vinculis delictorum, neque ullis ad pœnam vocantur legibus: quis enim potest principi dicere: cur ita facis &c. Rex cum Venetis, cum Sabaudo, cum Rhætis contra Valtelinos iniit fœdus, quia placuit, quia licuit; bellum suscepit, quia justum est: vel potius justum est, quia suscepit. Exin longa narratione probat Autor ante & post Christum natum usurpata a Judæis, & Christianis fœdera cum gente Deo & Christo inimica. Probat cum Rege Anglo nuptias favore Catholicorum pactas, quo liberius in eo Regno agerent: cum Batavis fœdus mere politicum esse. Dein ita prosequitur: Sed bellum ajunt, quod Rex suscepit, injustum est, quia non habet jurisdictionem in Cæsarem, ideo non potest dicere, tu Cæsar morere, tu Palatino regna. O insanæ mentis Theologum! Dum Rex a Cæsare dissentit, bellum est, quia in Cæsarem jurisdictionem non habet: at quem si jurisdictionem haberet, non tam bellum, quam Castigatio, quam judicium foret. At injustum est, quod ad propugnandum hæreticum Principem susceptum sit: hæreticum non probamus, legitimum tue-

tuemur: hæreticus est, a Deo institutus est. Sæc. XVII.
Prolabitur postmodum Autor in defensio- A. C. 1625.
nem Reginæ parentis, Cardinalium Rupi-
fulcaldii, & Richelii, Cancellarii, &
Marescalli Schombergi: & quos autor a-
nonymus audacius carpit, adulantius ipse
defendit: ita postmodum perorat: Rex
Regum maxime! tuum est non magis ho-
stium contumelias contemnere quam nostrum
omnium, quotquot Ecclesiastici Ordinis su-
mus, pietatem tuam prædicare, laudare
Religionem, securitatem procurare. Perge
feliciter, procede audacter, regna tran-
quille, triumpha fortiter: ingruant hostes,
contumeliæ sæviant, tibi ad salutem, ad
victoriam, ad triumphum votis, quam po-
terimus ardentissimis, aditum parabimus,
assiduis precibus sollicitabimus. Mittat tibi
auxilium de Sancto: impleat omnes peti-
tiones tuas: memor sit Sacrificii omnis tui,
ut quotquot imperio tuo subjicimur, læte-
mur in Salutari tuo, & in nomine Dei
nostri, Regisque prosperitate magnificemur.
Quantum vero ad istos libellos attinet, pla-
cuit nobis omnibus tam impios, sceleratos,
& in perniciem Galliæ concinnatos libros
nostra sententia & autoritate damnare.
Datum Lutetiæ in Cleri generalibus Comitiis,
decimo tertio Decembris anno millesimo sex-
centesimo vigesimo quinto.

De mandato Illustrissimorum & Reve-
rendissimorum Cardinalium Archiepiscopo-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

rum, Episcoporum, totiusque cœtus Ecclesiastici in Comitiis generalibus Cleri Galliæ constituti.

LEONARDUS D'ESTAMPES
E. Carnotensis.

§. LXXXIX.

Alia Cleri Gallicani censura ab Episcopis approbata.

Gramond l. c.

Hæc censura vehementer non modo quibusdam Episcopis, sed præcipue Romano Pontifici displicuit, eo quod Pontificiam auctoritatem nimis deprimere, & non pauca, quæ sanam doctrinam minus sapiunt, continere videretur: eapropter Clerus Gallicanus habito coram ipso Stampesio pleniore conventu ea, quæ ab Actuario de approbatione censuræ latinæ fuerunt notata, ex comitiorum actis delenda esse statuit, prout etiam in hujus conventus Ephemeridibus hæc censura consulto omissa est, cautumque secreto articulo, nihil in actis conventus, quæ edi solent, de hac censura memorandum esse. Ne tamen Clerus reprobata Stampesii censura, doctrinam contra Regem, ejusque Ministros vulgatam probasse videretur, censuram anno sequenti in hæc

hæc eadem verba composuit, vulgavitque: *Editi sunt hisce temporibus duo libelli, quorum tituli sunt, prioris quidem:* Admonitio ad Regem, *posterioris vero:* Mysteria Politica, *quos diligenter examinari curavimus, comperimusque plurima his contineri falsa, temeraria, Scandalosa, Seditiosa, contra utilitatem, tranquillitatem, & prosperitatem Regni, Regisque personam, & autoritatem & Consilium. Quocirca illos ut tales per præsentes damnamus: ideoque hortamur vos, & obnixe precamur, ut in cunctis locis vestrarum Diœcesium Censuram hanc nostram promulgari & valvis Ecclesiarum affigi quamprimum curetis, prohibeatisque cunctis vestris subditis, ne quis Doctrinam his libellis contentam doceat, aut prædicet, nemo tales libellos vendat, aut distribuat, neque apud se retineat sub pœnis juris aliisque arbitrio vestro imponendis. Datum Lutetiæ Cleri nostri Ordinis Comitiis generalibus in fano Genovevæ vigesima sexta, & vigesima septima Februarii anno millesimo sexcentesimo vigesimo sexto.* Sæc. XVII. A. C. 1625.

Nihilominus Episcopi, qui Stampesii censuram rejiciebant, ejusdem a se damnatæ exemplar a Valettæ Cardinale Comitiorum Præside subscriptum tradidere, quod ab eodem Romam transmissum summus Pontifex tam gratum habuit, ut non multo post per literas,

quas

Sæc. XVII. A. C. 1625.

quas Nuntius conventui reddidit, Franciæ Episcopis pro immoto Sedis Apostolicæ vindicandæ studio grates egerit.

§. XC.

Parisini Parlamenti contentio cum Clero Gallicano circa suppressam Stampesii censuram.

Displicuit vehementer Parisinæ Curiæ, quam *Parlamentum* vocant, ab Episcopis rejectam fuisse Stampesii censuram, tantopere ejus placitis consonam; quocirca Curiæ Patres sententiam in Clerum pronuntiantes, Procuratori Regio præceperunt, ut in illos Præsules, qui præfatæ censuræ obstiterunt, sedulo inquireret, eosque, nisi actutum urbe abssisterent, ad Senatum deferret. Die autem vigesima prima Januarii hoc addidit decretum: „His „diebus nuntiatum nobis, quod duo „famosi libelli, in quibus impiæ ac „pernicioſæ doctrinæ contra Regis nostri „honorem, supremam Regni sui auctoritatem, Regni leges & contra Regum vitam securitatemque continentur, in vulgus sparsi ac Parisini Prætoris jussu ac Curiæ sententia igne traditi, atque a Sorbona damnati fuissent. Præterea Præsules in suis comitiis congregati re cognita, ut suam „pie-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„pietatem, ſtudiumque erga Religio-
„nem Catholicam, Regem, & patriam
„teſtarentur, in hoſce libellos diffama-
„tionibus plenos cenſuram per Leonar-
„dum Stampeſium Carnotenſem Epi-
„ſcopum latine redditam die decima
„tertia pronuntiarunt, eamque poſtea
„recognitam, atque ab eis approbatam,
„necnon a Richardo ſubſcriptam exhi-
„buerunt. Hæc ipſa cenſura ſana &
„Sacris decretis, Conſtitutionibus & Re-
„gni legibus conſona erat; cum autem
„Regni hujus hoſtes, exteri, aliique
„veras doctrinas publici juris fieri, ini-
„quo ferrent animo, variis artibus,
„habitisque cætibus novam hujus cen-
„ſuræ declarationem extorſerant, atque
„præſata die agitata furtive retracta-
„runt, necnon ſi non ipſammet hanc
„cenſuram, ſaltem illius rationes in ea
„allatas & ſpeciatim infertas ſuppreſ-
„ſerunt, eo fine, ut hac ratione infir-
„mos decipere, illisque falſarum pro-
„poſitionum, quæ in his libellis con-
„tinentur, venenum inſtillare poſſent:
„Hi iidem Franciæ hoſtes, atque ex-
„teri, damnanda ſua conſilia promo-
„turi, eo audaciæ devenere, ut non
„ſine magno Gallici nominis dedecore
„veram Cenſuram a Clero conceptam
„immutarent, inde vero Regi non leve
„accedit damnum, eoquod nova hac
„Cleri

Sæc. XVII. A. C. 1625. „Cleri deliberatione cenſura rationibus, „patriisque legibus ſuffulta damnari ac „retractari videretur, quod Regni ho„ſtes avidiſſime deſiderant.„ Econtra„rio Cardinalis Rupifocaldius, quem ſe„ſuitæ ſibi toto ſtudio conciliaverant, in „ſuo Palatio Abbatiæ ad Sanctam Geno„fevam quosdam Præſules congregabat, „eos compellens, ut cenſuram a Stam„peſio confectam velut adulterinam, „& nequaquam a Clero in comitiis ad„optatam rejicerent. Hoc comperto „confeſtim Curia Regio Procuratori præ„cepit, ut in horum artes & conſilia in„quirat, omnibusque inhibeat, ne de„liberationes ab illa, quæ die decima „tertia Decembris concluſa eſt, alienas „habituri conveniant, interminata læſæ „Majeſtatis pœna. Pariter omnibus „typographis aliisque prohibeat, ne „ejusmodi deliberationes ſcribant, ty„pis edant vel divulgent: Inſuper Cu„ria declarabat, quod Cleri facultatem „alios, quam a Rege permiſſos con„ventus celebrandi minime ratam ha„beat, ac pro tuenda Regis vita, & „procuranda Regni tranquillitate, & „publica ſalute ſeſe obſtrictam credat, „ut ejusmodi mandatum Procuratori Re„gio expediret.„ Hoc Curiæ decretum Præſulibus quidem fuit intimatum, cum vero hac in re ſuam auctoritatem læsi

lædi existimarent, die decima sexta & septima Februarii novos celebrarunt conventus, in quibus rursus de hac censura egerunt: postera autem die Curiæ Patres novo edicto Præsulibus inhibuere, ne deinceps conventus agerent, nec etiam contra prius edictum agitata intra vel extra Regnum divulgarent. Nihilominus Præsules die vigesima sexta Februarii apud Sanctam Genofevam congregati, instigante Rupisocaldio, ut memoravimus, palam declararunt, quod quidem ambos infames libellos detestentur & condemnent, simulque censuram in comitiis latam, & die duodecima Januarii recognitam, approbatamque confirment, nullatenus tamen tanquam a se editum agnoscant quemdam latinum sermonem sub hoc titulo divulgatum: *Cardinalium, Archiepiscoporum & Provincialium, ceterorumque, qui ex universis regni Provinciis Ecclesiasticis Comitiis interfuerunt, de anonymis quibusdam & famosis libellis Sententia Lutetiæ Parisiorum, apud Antonium Stephanum Typographum Regium* 1625. 13. *Decembris.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Propterea, hunc sermonem absque eorum jussu, auctoritate & scientia fuisse editum, nec unquam in comitiis visum vel prælectum declararunt, etsi quædam existimata Cleri declaratio a Richardo subscripta, atque in Curiæ senten-

Sæc. XVII. A.C. 1625.

sententiis die vigesima prima Januarii & decima octava Februarii *subreptitiæ* pronuntiatis fuisset inserta. Huic declarationi Avrincensis Episcopus subscripserat, Carnutensis quoque & Suessionensis consensere, dummodo vicissim ceteri Præsules his propositionibus subscriberent. I. *In nullo casu contra Regem rebellare vel arma sumere licet.* II. *Omnes Regi obedire tenentur, nec ullus subditos a juramento fidei absolvere valet.* III. *A nullo sub quocunque obtentu Rex exauctorari potest.* Cum autem Curiæ Patres comperiissent, quod præfati Præsules in privatis ædibus conventum habuissent, hinc die tertia Martii priora edicta innovantes, omnes eorum conventus irritos declararunt, ac inhibita quacunque conveniendi facultate Præsulibus adhucdum in urbe degentibus præceperunt, quod intra dierum quindecim spatium ex urbe ad suas Diæceses reverterentur, ni bonis suis temporalibus privari malint. Hoc Curiæ placito per duos Apparitores Præsulibus denuntiato, hi die octava Martii Curiæ Patribus hæc in verba responderunt: *Ego Archiepiscopus Auxitanus, una cum sex Archiepiscopis, viginti Episcopis, & multis aliis ex Ecclesiastico ordine Prælatis præsentibus, una omnium voce respondeo, parlamento nullo*

auctoritatis esse contra Galliæ Clerum, quem nos repræsentamus, placitumque ejusdem curiæ, quod modo per apparitores nobis innotuit, irritum plane esse, & frustraneum, ausum intolerabilem contra Dei cultum, contra auctoritatem Regis & Ecclesiæ jura, quæ omnia hocce placito subverti palam est, inhibemus autem Parlamenti Senatoribus, ne deinceps in nos ejusmodi sententias pronuntiare audeant, econtrario autem populo significent, ne ejusmodi decretis non sine salutis suæ animæque dispendio, & Reverentiæ Religioni debitæ damno fidem adstruant. Sæc. XVII. Sæc. 1625.

Divino & humano jure permissum est Episcopis, ut una convenire possint pro negotiis ad Religionem spectantibus, aut ad communem Ecclesiæ Gallicanæ utilitatem. Habemus inpræsentiarum in privata domo conventum, in quo de jubilæo cras aperiendo, simulque de opportunis deliberabimus remediis, quibus a Rege obtinere valeamus, ut præfata Parlamenti edicta, quibus Ecclesiæ Regisque auctoritas petitur, irrita nullaque declaret, simulque inhibeat hisce Curiæ Senatoribus, ne deinceps in nos ejusmodi edicta pronuntiare audeant. Nos interim populum monemus, ne ejusmodi decretis non sine luculento salutis animæque suæ dispendio, & obedientiæ Religioni debitæ periculo fidem adstruat.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Præterea Rupifocaldius Cardinalis librum edi curabat, in quo rationes exposuit, ob quas Stampesii censuram a Præsulibus reprobari præcepissset: cum autem in hoc libello Edmundi Richerii nomen & fama palam peteretur, adversus illum ipsemet calamum strinxit, & Stampesii ceterorumque Præsulum honorem vindicavit.

Altera die Parlamentum contra Episcopos sequens promulgavit edictum. *Declaravit, & declarat Curia, actis apparitorum insertam Episcoporum responsionem, injuriæ & Calumniæ manifestam, in eversionem legum Regno fundamentalium factam, ideoque lacerandam, cremandamque palam a publico servo reliquias. Ordinavit insuper & ordinat Trapesium Archiepiscopum Auxitanum, & Mironum Episcopum Andegavensem prima quaque die citandos, subeundis regii Procuratoris conclusionibus, quales contra ipsos dixerit, queis donec plenius satisfactum, interdixit, & interdicit eadem Curia præfatos Episcopos Episcopatuum & præbendarum possessione utili, quam sub manu Regis possident interim: injungit item Archiepiscopis, Episcopis, & Clericis quibuscunque, Regi ut pareant tanquam supremo ipsorum Domino, parlamenta agnoscant, & venerentur, in quibus sub autoritate Regis suprema jurisdictio residet, qui contra faxit pœnas esto.*

esto. Datum nona Martii anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo ſexto. Die autem vigeſima octava ejusdem Menſis Parlamentum rurſus edictum promulgavit; vi cujus Archipræſul Auxitanus, & Andegavenſis Epiſcopus ſequenti die in Curia comparere, & ad Regii Procuratoris quæſtiones reſpondere jubebantur, ceteris vero omnibus Archiepiſcopis & Præſulibus injunctum, ut illico ad ſuas reverterentur Diæceſes, niſi ſuis proventibus privari mallent. Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. XCI.

Aliud Pariſienſis Curiæ decretum adverſus Jeſuitas.

Die decima ſeptima Martii anno ſequenti Curiæ Patres ſtatuerunt, quod Jeſuitæ Pariſiis in tribus Collegiis agentes vocarentur, eisque Regia auctoritate injungeretur, ut cenſuræ die prima Decembris per Sorbonam pronuntiatæ adverſus librum, cui titulus: *Admonitio*, ſubſcriberent, palamque doctrinam in eo contentam ſe deteſtari, teſtes literas ab omnibus Provincialibus, Rectoribus, & ſex cujuslibet Collegii Senioribus ſubſcriptas ad Curiam deferrent, ſimulque librum ab eis componendum, in quo doctrinam infami huic libello contrariam propugnant,

Sæc. XVII. A. C. 1625.

triduo poſt exhiberent, ſecus elapſo termino tanquam læſæ Majeſtatis rei, ac publicæ quietis perturbatores punirentur: Percepta hac Curiæ ſententia Jeſuitæ obtemperandum rati hanc declarationem Curiæ Patribus tradidere: *Nos infra ſcripti Religioſi Societatis Jeſu in omnibus, & per omnia, ac ſi de verbo ad verbum hic inſerta eſſent, ſubſcribimus cenſuræ libelli, cui nomen eſt*: Admonitio ad Regem, *quæ facta eſt a Sapientiſſimis DD. & Magiſtris noſtris Sacræ Facultatis Theologiæ Pariſienſis: quæ ſic habet: cenſet libellum iſtum, ab ignoto licet Authore, verum tamen peſtilentiſſimo &c.*

Promittimus etiam, quod nunquam opinionem, aut doctrinam ab ea, quam hac in re Clerus, Sorbona, regnique Universitates tenent, contrariam propugnare audemus. Subſcripti legebantur PP. Cotonus, Armandus, de la Tour, Soufrenus, Garaſſus, Godullonus, Cajattinus, Grandillonus, Petavius, Theoltius, Brolſoltus, Guerryus, Neyranus, Alemantius, Royerus, & Ludoviſius. Nihilominus Jeſuitæ ejusdem adhuc Menſis die vigeſima octava Senatui libellum ſupplicem porrigebant, quo ſe quidem cenſuræ ſubſcripſiſſe declarabant, ſimul tamen diſpenſari petebant, ne contra famoſos hoſce libellos calamum ſtringere juberentur: verum

verum Talonus Præſes & Curiæ Patres hanc eorum petitionem rejecerunt, inſuperhabita oppoſitione Cardinalis Rupifucaldi, quem Duvallius Sorbonæ Doctor Societati addictiſſimum reddidit. Poſtquam igitur propter hanc cenſuram diu acriterque Clerum inter & Curiam decertatum fuerat, Rex in ſanctiore ſuo Senatu rem componere ſtuduit, ac *Ordini ſtatuique Eccleſiaſtico veram ſuam dignitatem, ſimulque ſuis Curiis debitam aſſerturus auctoritatem*, litem ad ſe ſummo jure evocavit, ac contra hanc cenſuram ſcripta divulgare inhibens, Parlamento ſilentium indixit, id petente Nuntio Apoſtolicæ Sedis, cujus negotium præcipue hac in controverſia agebatur: Auxitanus tamen & Andegavenſis Epiſcopi coram Regio Procuratore rurſus comparere jubebantur, ceteris proximo Paſchate ad ſuas Diæceſes reverti juſſis. Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. XCII.

Cenſura latina ſub nomine Cleri Gallicani evulgata.

Jam ſupra meminimus, quod Rupifocaldius & Valeta Cardinales, quinque Archiepiſcopi & viginti quatuor Epiſcopi in ſuo conventu apud Sanctam Genofevam habito palam conteſtati ſint, *Ex Bibliotheca: Sorbonic. fol. 6. & 76.*

Sæc. XVII. A. C. 1625. quod ipsis insciis quidam sermo ex mandato Cleri Gallicani typis editus, divulgatus fuerit: Porro solemni huic Præsulum declarationi Carnotensis, Suessionensis & Avrincensis non subscripsere, donec ceteri tres propositiones nuper memoratas suo quoque chirographo firmarint: Lubet jam hanc ipsam orationem nostræ Historiæ inserere, eoquod integra illius copia nonnisi ægerrime haberi, aliunde vero, etsi prolixior, ad dilucidandam hanc Cleri & Curiæ controversiam, & ad integra ejusdem acta, quorum memoriam ad posteros transferri tum sedulo prohibitum erat, plurimum conferre videatur: Illius autem tenor est sequens: *Cardinalium Archiepiscoporum, Episcoporum, ceterorumque, qui ex universis Regni Provinciis, Ecclesiasticis Comitiis interfuerunt: de Anonymis quibusdam & famosis libellis Sententia. Cum Ecclesiasticis totius Regni Comitiis, in civitate Parisiensi, de rebus Ordinis nostri consuleremus, Liber ad nos perlatus fuit* (Admonitio ad Regem titulus erat) *qui sine Authoris nomine editus, eo potissimum dicebatur spectare, ut improbato Regis Consilio, ejus authoritatem minueret, Majestatem deprimeret; Optimates ad diffidentiam, populum ad Seditionem concitaret; & unacum Mysteriis politicis, quæ ab eadem officina prodierunt, Gallicæ*

Sæc. XVII. A.C. 1625.

Galliæ perniciem, & excidium moliretur. His itaque semel atque iterum accurate perlectis, primo quidem indoluimus, in tantum convaluisse nefariorum hominum nequitiam, ut qui in Reges nostros antea parricidarum manus impulerant, iidem ipsi in Successoris famam, & Securitatem atrocissimum stylum exerceant. Deinde cum videremus egregium illum admonitorem, subdolo Catholicæ Religionis obtentu contra Salutem Regis, Regnique tranquillitatem, grassari, nostrarumque esse partium duceremus, providere non solum, ne Germana Religio pessum eat, sed etiam ne falsa prætextu pietatis irrepat, obviam eundum periculo putavimus. Quamvis enim oratione blanda, & ad modestiam primum composita, venenum occultet, humilitatem profiteatur, charitatem ambitiose jactet, Theologiam præ se ferat, se pacis authorem pronuntiet, ut speciosis nominibus, facilius incautis mentibus illabatur, monemus non aliter, vel ab ipso limine, considerandum, quam Medicos, quorum tituli remedia habent, pyxides venena. Quis enim ex libertate Theologum; ex ficta charitate civem; ex simulata pietate, amicum; ex fucatis blanditiis, Regi subditum non putasset? nisi postea, dum tam libere contra Regiam Majestatem debacchatur, judicasset reperiri non posse in subdito tantam superbiam, ut Regem accuset; in amico tam virulentam

Sæc. XVII. A. C. 1625.

acerbitatem, ut imprecetur: in cive tam atrocem perfidiam, ut patriæ quærat excidium; in Theologo tam putidam arrogantiam, ut Principum, rerum publicarum, belli pacisque jura ad ſui ſenſus trutinam revocet, expendat, probet, improbet, in Reges denique ipſos imperium exerceat. Hoſtem itaque eſſe deprehendimus, non pacis interpretem, ſed Seditionis bucinatorem, & ubique Regiæ Majeſtatis prophanatorem; qui non ut Regem admoneat, ſed ut univerſum Regnum commoveat, & incendat, faces in Vulgus emittit: eo tanto impenſius a nobis eſt obſiſtendum, quanto magis eniti decet, ne Religionis ſimulatæ prætextu quidquam adverſus veram, & inſucatam pietatem, quod in publicæ pacis, & Domeſticæ tranquillitatis damnum vertat, civium animis imprimatur. Jam enim antea ſæpe comperimus, eam eſſe graſſatoribus illis impiis conſuetudinem, ut cum perniciem aliquam Regno moliuntur, ſigna ſui motus eventilatis chartis præmittant; uti ſerpens quod vibrata cupide virus parat, ſibilo prænuntiat: ita noxius auſtri flatus, peſtem, quam ciet, antecedit; criſpatur leviter mare, & ſentit ſe moveri, antequam in fluctus aſſurgat: ita gladiorum Licentia linguæ temeritas præludit: quæ poſtquam Principum patientiam contumaci ſermone tentavit, ad perduellionem audacior erumpit. Quare, ut

Galliæ

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Gallici nominis hoſtes fruſtra ſe laborare ſciant, dum Regis conſtantiam laceſſunt, & populi fidem ſollicitant, placuit, unanimi totius ſacri Ordinis conſenſu profiteri, quid nos de hujusmodi contumeliis ſentiremus, & quid aliis ſentiendum præſcriberemus. Quod quidem ut facilius præſtari poſſit, haud abs re videtur, hominis Conſilium, & paræneſeos (egregiæ ſcilicet) epitomen paucis comprehendere.

Primo quidem ut inſidias quasdam faceret auribus, ſe civem, ſe Theologum, & belli diſſuaſorem adventare profitetur, deinde pericula fingit inextricabilia, tragicos eventus ominatur, & qua eſt temeritate, minatur: Creſcit audacia, arma Regis damnat injuſtitiæ: fœdera impietatis, Conſilium perfidiæ; Regni optimates, perduellionis. Ubi in nos virus evomuit, excurrit ad exteros. Veneto Senatui exprobrat Atheismum; Sabaudo levitatem, & avaritiam: Reliquos omnes fœderatos ſuſpicione perfundit: putares in orbem Cenſuram exercere. Rurſus cum ſe latius diffudit maledicendis Licentia, ad nos redit: illatas a Calviniſtis contra Lutheranos in Germania clades Gallo adſcribit, & qua eſt impudentia Regem pro famulitio Diaboli pugnare contendit. Poſtremo (o parricidium) Clementiſſimo, Juſtiſſimo, Religioſiſſimo Regi, quod fœderatis periclitantibus, obſeſſis, exulibus, afflictis, pro jure

Sæc. XVII. A. C. 1625.

gentium opem ferat, (horremus elogia) damnationis æternæ minas intentat: Hæc sunt præcipua tela, ne dicamus omnia, quibus Regem Regnumque petit, hæc Convitia, quibus Sanctissimam Rempublicam, & Catholicos Principes insectatur. Quæ quidem, ut retunderentur, promptius fortasse fuisset negligere, quam objecto veritatis clypeo excipere: nisi quis Silentium in Conscientiam verteret; & quoniam in Religione turpiter aucupium quærit, qua Principum Majestatem in contemptum adducat, æquum est, ut quæ Christiana Religio de Regum authoritate credenda proponit, citra fucum adulationis aut detractionis invidiam aperiamus.

Reges a Deo esse, præter publicum omnium gentium atque Sæculorum consensum, etiam Prophetæ denuntiant, Apostoli confirmant, Martyres confitentur, neque tantum a Deo, sed etiam Deos. Quod quidem non servilis Ethnicorum assentatio in gratiæ Lenocinium effinxit: Sed ipsamet veritas in ipsis Sacrorum Codicum oraculis tam aperte declaravit, ut negare sine blasphemia; dubitare, sine sacrilegio nemo possit. Dii itaque qui vocantur, consequitur, ut sint, non essentia quidem, sed facultate; non natura, sed gratia: non ad perpetuum, sed ad tempus: utpote qui in terris, Dei optimi Maximi vice fungantur, & ejus imaginem, Majestatis imitatione mortalium

oculis

oculis exhibeant. Nemo est enim adeo plumbeæ mentis, qui cum eum intuetur, cujus nutu tot hominum millia prodeunt in aciem, tot manus ferrum stringunt ad vindictam, aut comprimunt ad veniam, qui nobilitatem obscuris, egenis ubertatem, exulibus patriam, afflictis perfugium, & quibus libuerit, felicitatem impertiatur: qui denique suorum omnium fortunas, vitam necemque in manu habeat: Nemo est, inquam: qui non eum aliquid supra mortalitatem esse Deo proximum aut simile suspicetur, credat, cogitet. Quibus enim Deus potestatem suam communicavit, iisdem majestatis suæ partem, quæ saluberrima est imperii tutella, non denegavit; ut populos sibi subditos non tam armorum terrore ad parendum! cogerent, quam ut impressa eorum animis, quasi divinæ Majestatis veneratione in obsequio benigne continerent. Sæc. XVII. A.C. 1625.

Nihil enim est ad communem omnium felicitatem accomodatius, nihil ad publicam tranquillitatem utilius, quam si subditi, quibus parendi necessitatem divina voluntas imposuit, Præpositis atque Magistratibus citra tergiversationem obtemperent. Id enim natura non solum hominum ingeniis insevit, sed etiam belluarum sensibus ingenuit, ut antecedentes sequantur Duces, Regibus suis obediant, & pro eorum salute sollicitas excubias agant.

Api-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Apiculæ Regem Domi colunt, foris amant, volantem ſtipant, vacillantem ſuſciunt, laborantem ſuſtinent, deficientem humeris imponunt, periclitantem etiam vitæ diſpendio protegunt. Adeo naturæ leges firmæ validæque ſunt, ut quæ hominum conſenſu vigent, animalium inſtitutis comprobentur. Nam ſi ab hominibus his, qui vel prudentia, vel auctoritate in rebus publicis optime conſtitutis floruerunt, exempla petamus & Conſtit. intelligemus profecto, nihil eſſe tam aptum ad jus conditionemque naturæ, quam imperium, ſine quo nec domus ulla, nec civitas, nec gens, nec univerſorum hominum genus ſtare, nec rerum natura omnis, nec ipſe mundus poteſt; tamque regere, quam imperare utile eſt, & neceſſ. præcipua ſiquidem, vel potius omnis imperii vis in Conſenſu obedientium ſita eſt. Si enim ſubditis Regum ſtatuta liceret expendere; quænam eſſet Magiſtratuum authoritas? ſi non probare, quæ Principum poteſtas? ſi condemnare, quæ rerum publicarum ſecuritas? Ruerent in Dominos Servi, in Patronos clientes, in Parentes Liberi; & omnis civilis ſtatus diſciplina peſſum iret, privatæ Domus diſcordiis, ſeditionibus urbes, Provinciæ rapinis, omnia tumultu flagrarent: Gentium jura corruerent, & in priſtinum chaos cuncta recíderent, ſi major numerus excuſſo pauco-

rum

Sæc. XVII. A.C. 1625.

corum jugo omnia sui juris faceret. Quænam enim spes esset eum juste imperare posse, qui ne prudenter quidem parere possit?

Quare illud ipsum, quod lex humana non permittit: divina vetat; dum fraudem omnem atque contradictionem servis erga Dominos prohibet. Quid ergo si iniqui fuerint? absit, ut cujusquam impotentiam, libidinem & injustitiam probemus. Sed si sensum Scripturæ quæris, nulla ex parte rebellandi Consilium habemus, salva Religione parendi præceptum habemus: quamvis fortunas eripiat, libertatem tollat, Servitio premat, & quæcunque Deus postulantibus Regem futura denuntiat, in suorum ruina meditetur, tamen parendum est Regi quantumvis discolo; quia Deus eum instituit. Parendum est Domino, quantumvis molesto; quia Deus, cum talem eum futurum prævideret, nihilominus præposuit. Regem ut parentem, si bonus est, amare: si malus est, ex Divinæ voluntatis decreto ferre debemus. Quid si Religionem ipsam expugnet, ferro sæviat, rursus ad Martyrium fideles vocet? quantumvis hæretici reclament, tamen si Evangelio acquiescere velimus, satius est, suso sanguine cœlestem victoriam reportare, quam educto gladio Christianæ patientiæ famam lædere: Quam quidem nostram Sententiam improbare nemo potest, nisi qui Christi præ-

Sæc. XVII. A. C. 1625. *præceptum simul & exemplum improbet, nisi Martyribus cum rebellare possent, modestiæ gloriam eripiat, & crescenti Ecclesiæ ignaviam exprobrare velit, quod numero fortior, ferrum Imperatoribus, quo saeviebant, non extorserit. Ea si quidem ab non Christianorum, sed hæreticorum contumacia, qui vel levissimo metu Religionis ad arma concurrunt, leges calcant, jura violant, & a Deo ordinatæ potestati, qua possunt via resistunt.*

Christus autem jam tum natus, imo nascens, immo antequam nasceretur, ut edictum Cæsaris advolavit, neque denegavit obedientiam, cujus imperandi tradiderat; sub ejus prætore quamvis innocens accusari non erubuit: judicium quantumvis iniquum patienter tulit, vim illatam, crucem oblatam, mortem denique non recusavit, quamvis in manu Legiones Angelorum adesset: quamvis in sua morte videret in Christianorum omnium vitam, sententiam ferri. Ecclesiæ priscos Annales revolvite, parem in Apostolis, parem in discipulis patientiam invenietis, parem in Martyribus constantiam, cum jam late propagata fides esset ubique, qua patebat orbis Romanus, Christiani in carnificina crudelitatis, ferro, flamma, belluis fidem probabant, atque patientiam: neque inter optimam Conscientiam, & iniquissimam fortunam constituti provocabant ad arma, quibus sumptis

Sæc. XVII. A. C. 1625.

sumptis numero pares extitissent, & virtute Superiores; cum urbes, insulas, municipia, castra ipsa, Senatum, forum implevissent; & omnes tam libenter ad cælestem victoriam per supplicia properarent.

Quare alias leges, quam a Christiana Disciplina profectas quærunt, qui satius esse putant rebellare, quam pati. Unde novum jus e cælo defluxit, ut credant nobis licere, quod Apostolis & Martyribus non licuit? An in fide propagata jus est, quod in nascente, & jam adulta nefas fuit? Nusquam Christianus aliud est: unum Evangelium & idem Jesus; qui aliter sentiunt, fidem in factionem convertunt, & ex aliena crudelitate sibi Dominium & Gloriam quærunt.

Neque tamen in gratiam Regum injustam Dominationem adstruimus: a cujus periculo tantum absumus, quantum distamus a metu, sed fidei, Regi, veritati debitum, & necessarium non denegamus testimonium. Atque adeo quæ sentimus: tanto liberius profitemur, quia scimus sub quo Rege vivamus; neque enim sumus ita rerum nostrarum negligentes, ut ignoremus, quantopere Religionem colat: nec tam ingrati, ut inficiemur eum esse talem, qui sinceram pietatem vel sceptris suis anteponat.

Inde fit, ut cum quisque teneatur eum imperii statum, in quo natus, colere, amare, complecti, & ad eum non modo tuendum,

sed

Sæc. XVII. A. C. 1625.

sed etiam amplificandum omni ope niti, cum a Deo præsertim ita sit institutum atque imperatum: tantum abest, ut qui Catholici non tam videri volunt, quam esse, Regum dicta, facta, cogitata ad proprii sensus libidinem interpretentur, & quasi Censoria virgula notent; quin etiam ea vetiti promovere, atque alere gloria teneatur. Cum enim Principum ingeniis præsentior adsit Divinæ bonitatis auxilium, quam privatis hominibus, non minorem injuriam Deo faciunt, qui ei de Regibus judicandi potestatem, quam ipse sibi soli reservavit, præripiunt, quam Regibus ipsis, qui solius Dei judicio subjacent. Quapropter David adulterio coinquinatus, & homicidio, tamen se soli Deo peccavisse sustinebat, quia Rex erat, & alium non timebat; quia Rex erat, nullis ipse legibus tenebatur: quia liberi sunt Reges a vinculis delictorum, neque ullis ad pœnam vocantur legibus, tuti imperii majestate. Homini ergo non peccavit, cui non tenebatur obnoxius. Quis enim potest dicere Principi cur ita facis? Tamen iste Sycophanta, quo se Theologum probet, districte in contemptum Regis arguit, magisterialiter definit, affirmat audacter, probat insidiose, calumniatur aperte, diabolice concludit.

Cum illud in Principatu beatissimum, quod nihil cogi possit; tum illud certe maximum, quod penes eum pacis belliq[ue] pote-

potestas sit. Ejus est enim legem ferre, ut cui rerum judicium cœlitus datum, subditis obsequii Gloria relicta sit, nam in civili disciplina, sicut in cæteris artibus, aliquid esse primum expedit, ad cujus nutum reliqua moveantur, atque consistant. Et nisi Cardinibus illis Scientiarum, quæ principia vocantur, consensus accedat, nec veritas inquiri, nec falsitas dignosci, nec ulla disceptatio convenienter institui potest; aliquam esse regulam oportet, ad quam cæterarum rerum, quæ in compagem coeunt, rectitudo probetur, aut pravitas corrigatur. Ita naturalis ordo mortalium paci accommodatus hoc poscit, ut suscipiendi belli authoritas penes Principes sit: qui non liberi solum impedimentis omnibus, sed Domini rerum temporumque, trahunt Consiliis cuncta, non sequuntur. Eorum vero Consilia explorare, temeritatis; eventilare, perfidiæ: reprehendere perduellionis est intolerandæ: neque enim aliter imperii vis constare potest, quam si uni ratio reddatur. Ut enim pretiosa unquenta si alienum aerem admittunt, proprias vires amittunt; ita Regum Consilia, quæ apud Hebræos, arcana dicuntur, si populo innotescant, quod antea erant, hoc ipso esse desinunt, quod innotescant. Quare Regum Sapientissimus monet, ne largius vinum Principibus propinetur, ne forte quod in Consilio prudenter statutum est, in convivio per

Sæc. XVII. A. C. 1625.

ebrietatem evulgetur. Romanos Imperato-res legimus, Sphyngem in annulo, Mi-taurum in militaribus signis habuisse, ut pacis bellique Consilia in occulto esse debe significarent. Tamen quamvis Regum co da sint inscrutabilia, quamvis Scrutator Majestatis opprimendus sit a Gloria (ill fatuus qui non potest diligere nisi quod sib placet, extraneus ille, cui nihil arcani pe tere debet perfractis pudoris & reverentiæ claustris in arcanum Regis irrumpit) So cietatem cum Venetis & Sabaudo initam scelus vocat, auxilium Rhætis contra Va telinos datum, Latrocinium, fœdus cum ceteris Principibus, quo possit injusta qu rumdam Dominatio reprimi, inexpiabile crimen. Quibus breviter respondendum fuerat, Regem Societatem iniisse, quia pla cuit, quia licuit; bellum suscepisse, quia justum est, vel potius justum esse, quia susce pit: hæc inquam, erant respondenda, nisi singula percurrendo hominis improbitatem, & Regis æquitatem apertius innotescere posse judicaremus. Quid enim est, quod in Republica Veneta reprehendi jure possit? An fides? Catholica est. An fœdus? jam tot Sæculis contractum commodo nostro, o bis Christiani trauquillitati profuit. Am plissimo Senatui, apud quem infucata pie tas sibi domicilium constituit, partim a theismum exprobrat, partim male inter f consentientium dissidia mentitur, meliorem par-

partem a majori victam insidiose subjicit, Discordiæ pomum miserat, si fœminas inveniisset. Sæc. XVII. A. C. 1625.

Quod in Sabaudi fœdere reprehendat, nec ipse satis verisimiliter comminisci potest. Quæ tandem injuria, si clienti propinquo, amico fratri adversus Genuenses, Regni Desertores, qui etiam Lutheranorum auxilia convocarunt, debitum & expectatum præstamus auxilium? Itane vero Rex, quem tot populi firmissimum esse Salutis suæ præsidium statuerunt; ad cujus fidem tanquam ad tutissimum in ærumnis portum, vitam, fortunasque detulerunt, inermis, supinus, decussatis manibus, Sociis injuriam fieri, eorum jura invadi, expugnari, profligari contemplabitur, & in alieno damno suum periculum considerabit? Diripiantur urbes, vicinorum incendiis Provinciæ nostræ colluceant, audiamus e proximis urbibus cadentium fragorem tectorum, fœminarum ululatus, pereuntium gemitus, defluat in ripas nostras effusus sociorum sanguis, volitet hostis in propinquo, & patientiæ nostræ ferociter insultet, interim cessabimus otiosi tam de sociali Salute, quam de proprio discrimine securi: neque manum tollere, neque pedem movere fas erit. ne tam pestilentis Theologiæ Commentatores oblatrent? Quod ad Valltelinos spectat, cum Rex hæreticorum factionem in Aquitania profligaret armis;

Sæc. XVII. A. C. 1625.

neque magis imperium ſuum quam Roma-nam fidem ſtabiliret; Valltelini a Rhætis, quorum ditioni ſuberant, defecerunt, tan-quam nefariæ perduellionis in exterorum armis præſidium adverſus Dominos ſuos in-venerunt. Rhæti pro veteri Societate, quam tot ante Sæculis habent, Regis Chri-ſtianiſſimi auxilium implorant; quid æqui-fuit, quam ſociis laborantibus, de ditione, de Salute periclitantibus contra Deſertores opitulari? Cumque res eo deveniſſet, ut ne-que Conſcientiæ ſuæ nocere, nec ei, quem parentis loco colit, diſplicere vellet, totius Regni, omniumque Ordinum Primarios, & e noſtris Comitiis delectos, non magis in Regem fide, quam in fidem pietate con-ſpicuos, convocavit, ut quid de Valtelli-nis agendum ſalva Conſcientia viderent, Conſilium darent. Ibi ſtatutum fuit, & decretum, liberum & integrum eſſe Regi Chriſtianiſſimo, immo & debere Sociis ſuis atque fœderatis (nempe Rhætis) contra rebelles (id eſt Valltelinos) auxilium ferre.

Quid ergo eſt, quod Cœlum ac terras miſceant; minas intentent, convitia (ubi exceſſit animis reverentia) in Regiam Ma-jeſtatem evomant? quod ſcilicet cum Ca-thoniſtis Principibus fœdus jam antea con-tractum pepigerit, eoipſo tempore, quo Ca-tholici Principes nobis infeſti, cum Luthe-ranis Societatem inierunt? Nec non ex eo quam

quam cum Turcis pacem habemus potius, quam Societatem, invidiam Regi Regnoque faciunt? Equidem eorum Sententiæ libenter accederemus, si cum exteris, eo fine Societas iniretur; non ut afflictis, miseris, exulibus Principibus, quæ a Deo acceperant, imperia restituantur, aut conserventur; non ut quorumdam libido, quos nimia felicitas avidos facit, ab alieni dominatione imperii summoveatur: Libenter inquam, iis assentiremur, si eo consilio Societas inita fuisset, ut fides pereat, regnet hæresis. Quam quidem esse Principis nostri mentem, tantum abest a suspicione, quantum a veritate: nihilominus tamen id ejus esse Consilium quam magni velint emisse, quos ille terra marique tot annos in oppidis, & arcibus circumfuso milite tanquam plagis inclusos cum inedia luctantes tenet. Ut autem temerariam, ne dicamus Hæreticam, opinionem illam enervemus, quæ non tam Catholicis ad tutellam, quam hæreticis ad rebellionem accomodata est, qua volunt, cum diversæ Religionis hominibus nullam Principi Societatem ineundam; nonne constat vel ex ipso Sacrarum paginarum testimonio, Principes, licet infideles (& consequenter Hæreticos) legitimos esse? ac proinde cum his, tanquam legitimis Societatem, & amicitiam contrahi posse? certe Abrahamus cum Abimelech infideli Societatem pro se suisque pepigit, Loth cum Sodomæ

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

domæ Regibus pacto fœdere copias, confiliaque conjunxit: Jacob Societatem immo & affinitatem Laban idololatræ concupivit: Heber cum infideli Jabin, David & Salomon cum Ægyptiis, Tyriisque Regibus, Machabæi cum Romanis & Lacedæmoniis fœdus percusserunt: neque tamen apud sacros codices reprehenduntur. At vero Josaphat, cujus exemplum attulerunt, objurgatur quidem, quod cum impiis Regibus inita Societate bellum injustum quamvis in fidelibus intulisset. Ut tamen intelligamus, non belli Societatem, sed armorum injustitiam damnari, nemo eidem crimini vertit, quod cum Joram nefario Principe, De hoste infensissimo, contra Moabitas conjurasset. Quibus itaque non placet factum cum hæreticis ictum, tot Patriarchas & Prophetas arguant, necesse est, atque adeo Pontifices Maximos, quorum Sanctitas supra licentiam calumniæ, fides extra periculum erroris: Pontifices inquam Maximos, quod interdum ita postulante Christianæ Reipublicæ statu, cum infidelibus pacem inierint, & Societatem: Quin & ipsum audacter Christum increparent, quod inter dapum lautitias, & profusam unguentorum fragrantiam, publicanis, & peccatoribus in mensa Socius semina Divinæ veritatis immitteret. Certe dum Christianus orbis sub Imperatorum crudelitate gemeret, plerique ejusdem victoriæ maximum in

Sæc. XVII. A.C. 1625.

in prælio commodabant, cujus immanitati cervicem in Tribunali minime ſubduxiſſent. Romani in Parthos, Chriſtiani in Chriſtianos ſub infenſis nomini Chriſtiano ducibus militabant, quippe & vere putabant aliam eſſe vim Religionis, aliam Imperii: neque credebant ſe diſplicere Chriſto, ſi quæ ipſe Cæſaribus reddi juſſiſſet, redderentur. Ita Valentinianus cum Gottis, Theodoſius cum Arrianis amicitiam contraxit. Certe Conſtantinus, cognomento Magnus, Religione major, Ethnicos in exercitu ſuo milites non exauthoravit, a Conſilio non repulit, a Senatu non ſummovit, Romanis Cæremoniis, quas improbabat, non negavit impenſas, & per omnes vias æternæ nobis lætum ſecutus Senatum vidit placido ore delubra, legit inſcripta faſtigiis Deorum nomina, percunctatus eſt Templorum Origines: cumque ab impia religione abhorreret, impiorum familiaritatem, Societatem, arma, Conſilia non recuſavit. Quare ſi tot Sanctiſſimorum Virorum exemplo, cum infidelibus Societas licita ſit, quam Rex cum Anglis jam tot annos corroboratam de novo confirmavit, eo certe nomine videtur eſſe laudanda, quod qui locis in illis antea vexabantur Catholici, Societatis noſtræ beneficio tractari cæperint humanius; nam ut de Batavis ſileamus, quorum fœdus a prudentiſſimis Regibus magno Galliæ commodo fuit inſtitutum; quis eſt adeo hoſpes in Gal-

Sæc. XVII. A.C. 1625.

lia, vel potius in Europa, qui neſciat non alio fine cum Britanno pactas eſſe nuptias, quam ut Catholicis, qui abeſſent, faciliùs in patriam reditus eſſet; qui adeſſent, ſecurior Religioni Libertas? Sed ut aliquid adverſario concedamus, ſupponamus id factum politica ratione, quæ certe maximum in Imperiis pondus habet, potius quam Catholicæ Religionis amore (quem eſſe ſingularem in Rege noſtro etiam hoſtes vel inviti fatebuntur) non poſſunt tamen id jure reprehendere, quod tam multorum, quæ attulimus exemplorum authoritate confirmatur. Quantam ergo faciunt injuriam fidei, qui eam ſalvam eſſe non putant, niſi Regum jus pereat, & gentium jura ſubvertantur? Satis ipſa ſuis, id eſt, veris auxiliis tuta, præſtigioſis mendaciis, quæ falſam veritatem colit, non eget. Itaque non videmus, cur ſi licet Chriſtianis habere duces infideles adverſus Chriſtianos: iisdem non liceat Hæreticos habere Socios contra hoſtes.

Sed bellum, ajunt, quod Rex ſuſcepit, injuſtum eſt, quia non habet jurisdictionem in Cæſarem: ideo non poteſt dicere: Tu Cæſar morere, tu Palatine regna: o inſtrumentis Theologum: Dum Rex a Cæſare diſſentit, dum fœderatis auxiliares copias mittit; bellum eſt injuſtum, quia in Cæſarem jurisdictionem non habet, in quem ſi jurisdictionem haberet, non tam bellum,

quam

quam castigatio quam judicium foret: At injustum est, quod ad restituendum Hæreticum Principem (adde etiam infidelem) susceptum sit. Infidelis sit, dummodo legitimus: Infidelem non probamus, legitimum tuemur: Hæreticus est, sed a Deo constitutus, a quo potestas omnis data est: Hæreticum execramur, sed Principem defendimus: quem Deus instituit, restituere conamur: Extorrem alieni laris, & quod infelicissimum est, e summa felicitate, non tam sua culpa, quam hostium acerbitate præcipitatum, in sinum nostrum confugientem admittimus, opem implorantem auxilio levamus. Quid aliud agimus? quam dum in unius hominis calamitate misericordiam exercemus, conditionis humanæ recordamur? Quæ est ista adversariorum immanitas, ut quem miserrimum effecerunt, miserabilem tamen videri nolint? si nobis creditis, in hujus exemplo causam nostram agi, & in omnes Reges sententiam ferri putabamus. Nam si Catholicis Hæreticos Principes exterminare liceat, idem sibi licere contra Catholicos Reges Hæretici præsument: Religio quidem, & Imperii dignitas mutua sese tuentur ope, & in pari consensu optabilem concentum pariunt; tamen utraque suum jus obtinet, utraque suos terminos distinctos habet: nec Imperio violare Religionem, nec Religioni Imperium abrogare licet.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII A.C. 1625

cet. Hæc qui negaverit, Christo hæresin imputet, qui jubet, reddantur Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei, Deo. Ex his vel ipsa luce meridiana clarius intelligi potest, falso Christianissimi Regis Consilium insimulari, quasi Hæreticorum consiliis in fidei perniciem acquiescat. Nam Reginam matrem, quæ est adeo frontis ejuratæ, qui vel ejus virtuperare Sapientiam audeat, aut pietatem in dubium revocare possit? Quæ quondam invictissimi Regis Conjux, ejus Eclypsin sua luce reparavit; Ludovici Justi parens teneram ejus ætatem ab omni tutam discrimine fovit: Denique tam multiplici prole fœcunda, effecit, ut quibus antea contemptui propter Regum orbitatem extiteramus, nunc etiam invidia digni videamur.

Illustrissimum Cardinalem a Rupefocalda, qui antiquorum Patrum mores innocentia, severitatem austeritate, puritatem integritate vel imitetur, vel antecedat: qui nihil in vita nisi laudandum, aut fecit, aut dixit, ac ne sensit quidem, impietatis arguant necesse est, qui Regi Consilium Hæreticis favere comminiscantur. Illustrissimum Cardinalem de Richelieu, in quem unum præsertim spectata convertuntur, negare saltem non possint eum esse Theologiæ studio præcipuum: in qua vel primis adolescentiæ annis ad miraculum

raculum excelluit; Pietate clarissimum, ut qui doctissimis libris in lucem editis, Hæreticorum opiniones non sine maximo fructu confutaverit: Consilio providum, ut cui celeberrimæ illius victoriæ navalis, quam de perduellibus reportavimus, momenta causasque, qua valet Divina solertia, contulerit: cum nulla ex parte caninum dentem quo pruriunt, ejus innocentiæ queant infigere, hoc unum exprobrant callidum nimis & perspicacem, qui suos sensus abscondat, alienos detegat. Tandem gratulamur Galliæ, gratulamur tibi Cardinalis illustrissime, cujus incomparabili Sapientia factum est, ut qui se solos sapere putabant, qui nos antea moribus leves, cultu barbaros, consilio stolidos existimabant; nunc quæ tua gloria est, & fructus noster, profundioris cogitationis, & abstrusioris prudentiæ damnent. Sæc. XVII. A. C. 1625.

Amplissimum autem Cancellarium ab omni maledicentiæ Licentia tutum esse decebat, vel ob hoc unum, quod omnia incrementa fortunæ virtuti propriæ debet: atque adeo in tantum laudandus, in quantum virtus intelligi potest. Marescallus de Schomberg hæreticis favebit, contra quos præcipuus belli author non extitit solum, sed etiam periculosissimam tormentorum præfecturam administravit, totiesque in manifestum capitis periculum descendit, ut etiam ducem de Mayenne, quem

Sæc. XVII. A. C. 1625

quem suum hæretici lanium nuncupabant, manu prehensum teneret, cum funesto plumbeæ glandis verbere, maximo nostro dolore, maxima hostium Lætitia, transfixus occubuit?

Tot Galliæ lumina, tot nobilitate conspicui, tot eruditione præstantes, tot pietate clari, tot rerum usu docti, patriæ amantissimi, Regiæ Majestatis observantissimi, hæreticos rebelles, quos armis destruunt, consiliis astruent: quam in regno nostro ferro flammaque prosequuntur hæresin, in aliena ditione, suis opibus, suo damno confirmabunt hostilem impudentiam, quæ tantam audeat innocentiam culpare? Inanes male feriatorum hominum cogitationes, qui credant eam esse nostrum omnium cæcitatem, ut tam apertæ calumniæ consentiri, eam perversitatem, ut adeo falsis, & in perniciem totius Reipublicæ Christianæ concinnatis argumentis commoveri possimus.

Sed quid mirum, si Religiosissimi Principis Consilium insectantur? cum Regi nostro Ludovico semper invicto, sine simulatione pio, sine fastu gravi, sine austeritate severo, sine blanditiis benigno, sine ambitione magnanimo, sine astu prudenti, ipso etiam momento quo tormentis Hæreticorum propugnacula quatit, audent Hæreseos propugnationem objicere? bellum adeo difficile contra factiones Hæreticorum susci-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

ſuſcepit, ut quos invicti Reges minime laceſſendos duxerant, quos Prudentia & in Religionem pietate præſtantes viri armis ſubigi poſſe negarant, mirabili conſtantia, felicitate incredibili obſederit, expugnarit, domuerit. Ergo dum Rex Chriſtianiſſimus hæreticos impugnat, hæreſi favet; dum eam exterminare finibus regni contendit, aliis in regionibus eam propagare laborabat: O ingratum civem! o inſulſum Theologum, qui profligatæ hæreſi tantopere favet, ut expugnatorem ejus impugnet! ergo dum Rex neglectis Aulæ deliciis in exercitu ſuos ad laborem non tam imperio, quam exemplo provocat, dum vigilat in caſtris, dum pugnat in acie, periclitatur in aggere, dum hæreticas arces expugnat, urbes diruit, copias diſſipat, Eccleſiis Sacerdotes, Sacerdotibus Eccleſias reſtituit, exulemque Religionem poſtliminio tot in oppida, tot in Provincias revocat, & quaſi prehenſam manu reducit, ſcelerata nefariorum hominum licentia, & ſeditioſis hoſtium libellis fiet, ut nihil aliud ex tot laboribus, & periculis, quam apud exteros invidiam, apud ſuos contemptum, apud omnes infamiam, & in ſe feſtinatæ Senectutis inſignia conſequatur? Et tamen parum erat tam inſigni pietate, tam multis laboribus partam gloriam eripere, niſi tantæ innocentiæ tacite periculum minitarentur, non

ab

Sæc. XVII. A. C. 1625

ab hæreticis, quos impugnat, sed a Catholicis, quorum securitati pervigil excubat. Nam quo fine, qua mente, fatalem Galliæ, funestam orbi, omnibus bonis execrandam Henrici semper magni, eadem, in medium adducunt? nisi ut Regicidis stimulos, Regi terrorem addant? ut quod in Patrem crudelissime patratum est, in se quoque fieri posse pertimescat Filius? cur inquam illam communem bonorum omnium calamitatem revocant? nisi ut fœdi spectaculi memoria cicatricem jam tum Successoris felicitate coalescentem exulcerent; & in dolore nostro lætitiam captent, qui antea forsitan in publica clade risum non tenuerant? feros Leones diceres, qui cæsa & devorata victima hærentem adhuc rictibus cruorem lambunt, & præteritæ crudelitatis gaudia taciti repetunt. Neque tantum (Deum immortalem) cæsi tam horrendæ memoriam refricant, sed etiam qua sunt impudentia, justo Dei judicio illatam esse proclamant, atque ita cædem defendunt, cujus justam esse causam contendunt, simulque suam in nos hostilem voluntatem manifeste produnt, qui tam sceleratam manum Dei Justitiæ attribuunt. Quis enim potuisset tam atrox parricidium defendere, nisi qui possit commisisse. Itaque Rex Regum maxime, tuum est non magis hostium contumelias contemnere, quam nostrum omnium, quotquot

quot Ecclesiastici Ordinis sumus, pietatem tuam prædicare, laudare Religionem: Securitatem procurare, cum in illa tuæ Majestatis inauguratione nos inimicos futuros inimicis tuis promiserimus. Perge feliciter, procede audacter, regna tranquille, Triumpha fortiter, ingruant hostes, contumeliæ sæviant, blasphemi intonent: tibi ad salutem, ad victoriam, ad Triumphum votis quam poterimus ardentissimis aditum parabimus, assiduis precibus sollicitabimus, mittat tibi auxilium de Sancto, impleat omnes petitiones tuas, memor sit omnis Sacrificii tui, omne Consilium tuum confirmet, ut quotquot imperio tuo subjacemur, lætemur in Salutari tuo, & in nomine Dei nostri, Regisque prosperitate, magnificemur. Quantum vero ad istos libellos attinet, placuit nobis omnibus tam impios, sceleratos, & in perniciem totius Galliæ concinnatos libros, nostra Sententia, & authoritate damnare. Eos itaque seditiosos, & plurima contra fidei puritatem & pacis tranquillitatem continentes, atque ita bonis omnibus execrandos & detestandos, damnavimus, & damnamus. Datum Lutetiæ Cleri Generalis Comitiis, decimo tertio Decembris anno millesimo sexcentesimo vigesimo quinto. Sæc. XVII. A. C. 1625.

De mandato Illustrissimorum, & Reverendissimorum Cardinalium Archiepiscoporum,

Sæc. XVII. A. C. 1625

porum, Episcoporum, totiusque cæteri Ecclesiastici in Comitiis Generalibus Cleri Galliæ constituti.

LEONARDUS de STAMPES
Episcopus Carnotensis

§. XCIII.
Comitia Sopronii in Hungaria celebrata.

Caraffa Comm. de Germ. Sacr. pag. 207. Orthel. ad hunc ann. pag. 108. Brachel. Hist. l. 2.

Hoc anno res in Hungaria ad universæ Ecclesiæ, ac Religionis emolumentum, necnon Domus Austriacæ gloriam plurimum spectare videbantur; postquam enim Mense Martio Ferdinandum Cæsarem inter & Amurathem IV. Turcarum Imperatorem pacis fœdera ad viginti omnino annos innovata fuerant, Cæsar ad diem decimam tertiam Octobris Hungariæ Ordines ad comitia Sopronii habenda convocaverat, ut ibidem de variis Regni negotiis, ac præcipue de tollenda polygamia per Sectariorum licentiam invalescente, necnon de Religionum dissidiis ageretur. Die igitur præfinita Cæsar unacum Augustissima Conjuge, filiisque suis necnon cum Caraffa Nuntio Apostolico, Legatisque Hispano & Florentino urbem ingressus, a Pas-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

à Pasmano Cardinale Strigonienſi Archiepiſcopo elegantiſſima Oratione ſalutabatur, univerſa Nobilitate Hungarica in Cæſaris occurſum effuſa. Sequenti autem die Cæſar de regni calamitatibus, periculis, & damno tam ex rebellium tumultibus, quam prædonum excurſionibus, ſpretisque Regiis mandatis exorto per ſuum Cancellarium fuſius perorabat, Hungariæ Ordines exhortatus, ut ad evertenda hæc mala, firmandamque pacis ſtabilis ſecuritatem mutuo inter ſe conſilio opportuna Majeſtati ſuæ ſuggererent remedia. His de rebus Ordines diviſis inter ſe factionibus deliberabant, cum vero nonniſi exigui quædam momenti gravamina exponerent, eaque duntaxat ex privatorum odiis, militumque licentia ortum haberent, Cæſar omnes haſce querelas, quantum valuit, ad Hungarorum vota ſuſtulit, tanto omnium, etiam Cæſari infenſorum, gaudio, ut nihil amplius in ſua Majeſtate deſiderari poſſe, profiterentur: Acrior autem erat contentio, dum de ſectarum libertate agebatur; cum enim Agrienſis Epiſcopi Orator adverſus liberum Calvinianæ hæreſis exercitium contentioſius declamaret, mox quidam Proteſtantes facto in eum impetu verbis ac verberibus illum laceſſiverunt,

Sæc. XVII. A. C. 1625. arreptumque, juxta Pragenſium Calviniſtarum exemplum, e feneſtra præcipitem dediſſent, niſi alii ex eadem ſecta accurriſſent, rarumque Calvinianæ moderationis ſpecimen datum, nonniſi evulſis crinibus & barba hunc Præſulem e cubiculi foribus propulſaſſent. Tam inhumana agendi ratio Nicolaum Eſterhaſium, qui Palatini vices obibat, tantopere offendit, ut altera die tres ex hiſce furibundis in jus vocaret: Tum vero agmine facto confeſtim unaomnes Calvinianæ ſectæ ſocii audacter Palatini Curiam ingreſſi ſunt, ac temeritate Sectariis ſolita eadem declararunt, omnium conſenſu hanc violentiam Præſuli fuiſſe illatam, idque Religionis ſuæ ſanctitatem depoſcere. Enimvero Catholicos hæc Sectariorum ferocia intimo doloris ſenſu laniebat, nihilominus, ut majoris tumultus, malique periculum declinarent, hanc injuriam, quæ ſi infimæ fecis Calviniano accidiſſet, armis, incendiis & Catholicorum cædibus vel commune Religionis gravamen a Calviniſtis ulta fuiſſet, Chriſtiana moderatione ac patientia devorarunt.

§. XCIV.

Sæc. XVII.
A. C. 1625.

§. XCIV.

Ferdinandus III. in Hungariæ Regem electus ac coronatus.

Calamitoso hoc tempore Hungariæ Regnum varia bellorum incommoda per plures annos pertulerat, præprimis a sectariis & Bethlenio Transylvaniæ Principe, qui non modo illud armis sibi asserere speraverat, sed ubique fidem Catholicam, ejusque Cultores præcipue Monachos, & Sacerdotes tam crudelem in modum infectabatur; ut nec jam procul videretur ab interitu Religionis Catholicæ usus, nisi Ferdinandus Cæsar pro immoto suo erga veram fidem studio summis viribus Sectariorum molitionibus obstitisset. Cæsari vero hac in re auxilio inprimis fuit Petrus Pasmanus Cardinalis & Strigoniensis Archiepiscopus, qui erectis Viennæ, Strigonii, Tirnavii, aliisque in Urbibus pro Hungaricæ juventutis institutione varia exstruxit Collegia, brevique effecit, ut Parochi ad conservandam Religionem Catholicam idonei fidelium gregi congruo numero præficerentur: Restaurata vera fide, pariter Hungarorum erga Cæsarem, ejusque Augustissimam familiam amor & fidelitas refloruit, cum econtra secta

Jæger. Hist. Eccl. l. 5. c. 6. Briet. Annal. tom. 7.

Sæc. XVII. A. C. 1625. invaleſcente, nonniſi ſubditorum in legitimum Regem rebelliones, tumultus ac perfidiæ vigerent. Id Magiſtra experientia ſat luculenter edocti erant Hungarorum potiſſimi, inprimis vero illi, qui Romanæ fidei addicti erant, ne ergo poſt Ferdinandi mortem ſub obtentu incertæ ſucceſſionis turbis, ac ſectariorum molitionibus janua aperiretur, de Ferdinando Erneſto Cæſaris Filio, cui hæreditatis jus ſuffragabatur, in Patris locum ſubſtituendo agebant. Placuit id conſilium Catholicorum plerisque, quamvis ex his nonnulli, licet pauci, etſi adverſi non eſſent, negotii tamen difficultatem obtenderent, vel ſe idoneo ad id mandato deſtitutos eſſe cauſſarentur. Ex Proteſtantibus vero palam repugnabant omnes, novandarum rerum cupidi: ceteris vero obſtrepebant acrius Bethlenii Oratores, qui cunctis Sectariis in ſuæ oppoſitionis ſocietatem vocatis hæreditariam filii ſucceſſionem Regni juribus, ſuffragiorum libertati, ſuæque fortunæ exitiolam fore vociferabantur. Tantum hæ rationes apud Proteſtantes Catholicis numero ſuperiores valuere, ut plerique de Archiducis electione deſperarent, ac ipſemet Cæſar prometinem Filii ſui differendam cenſeret. Inſtabant tamen ardentius Strigonienſis Archi-

Archipræsul, Hungariæ Cancellarius, atque Esterhasius, qui unaomnes confutatis adversantium objectis electionis necessitatem tam validis rationum momentis firmabant, ut omnibus Catholicis, imo & moderatioribus Sectariis ad electionem animus crescceret. Eapropter accedentibus ferme omnibus Sclavoniæ, Croatiæ & Dalmatiæ Oratoribus Catholicis, Cæsar præprimis quemdam in Regni Palatinum eligi voluit, hancque in rem juxta Regni leges duos Catholicos, totidemque hæreticos proposuit, mortuoque Stanislao Thursone Palatino præcipue Esterhasium Comitem commendavit, qui etiam solus in prima votorum scrutatione centum & quinquaginta suffragia tulit, obluctantibus nonnisi sexaginta: Igitur Palatini inauguratione ad Cæsaris votum fluente, de prospera Regis electione conjicere licuit, adversantibus duntaxat Bethlenii Legatis, quorum impulsu Budeani vidua, audaci fronte fœmina, Imperatricem aggredi ausa, suggessit, quod ea per novam hanc Regis electionem Regni administratione, quæ tamen defuncto Cæsare Imperatrici obveniret, privaretur, proin tempestive Ferdinandi electionem præpediret, ast prudentissima Imperatrix, quo versipellis hæc mulier collimaret,

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1652.

haud ignara reſpondit, nolle ſe poſt Cæſarem vivere, multo minus regnare, ſed totum jus in Filios ſuos transferre: Porro confirmatis jam in omnium animis electione, Cæſar Carolum Carafam Sedis Apoſtolicæ Nuntium, Eſterhaſium Palatinum, Hungariæ Cancellarium, & Hiſpaniæ Legatum conſultabat, an facta Filii electione coronatio ipſius ſtatim eſſet urgenda vel potius differenda? Hanc omnino maturandam eſſe cenſebant nonnulli, alii vero eam differri ſuadebant, potiſſimum eo ex capite, quod Cæſar Sectariorum potentia in anguſtias redactus, majorisque mali metu ac neceſſitate compulſus, Proteſtantibus multa quidem Religioni Catholicæ infeſta indulſiſſet, ea tamen, quin tenera Filii conſcientia adulteratæ Religionis aculeo, ac fædo in ſua coronatione ſacramento ad tam enormia irretiretur, tractu temporis, vel per Bethlenii obitum, vel proſperos armorum ſucceſſus adhuc ipſus emendare poſſet. Hoc ſolo Religionis Catholicæ periculo permotus Cæſar, nil hæſitans conſtituit, coronationem in aliud tempus differre, Electionem vero Ordinibus permittere; Hungari enim nullum vel ex ceſſionis aut hæreditatis lege Regem admittere volebant. Igitur Cæſaris conſilio per Pala-

Palatinum expoſito, Cæſarei Filii ele- Sæc. XVII.
ctionem Ordines admiſere, eo tamen A. C. 1625.
pacto, ut Rex, etſi duntaxat electus eſſet, omnia Regni privilegia tam ſacra quam profana, ante ſui coronationem juramento firmaret. Hanc conditionem acceptare cunctabatur Religioſiſſimus Imperator, cujus animum tamen erigebat ipſemet Eſterhaſius Regni Palatinus, aſſerens, quod res Religionis facile corrigi poſſent, ſi plures ex hæreticis, apud quos Religio ad Principis vel privati commodi auram mutabilis eſt, ad fidem Catholicam reverſuri ſint; tum enim juncta Regis opera, facile Religionis incommoda & dedecora abrogari valerent. His permotus Cæſar non electionem modo ſed & coronationem Filii, confirmatis privilegiis a Patre ſuo olim conceſſis fieri permiſit. Igitur die vigeſima ſexta Novembris Ferdinandus III. Rex Hungariæ electus, atque anno ætatis ſuæ decimo ſeptimo die octava Decembris Sopronii ab Archiepiſcopo Strigonienſi inauguratus eſt.

§. XCV.

Franciſcus Roias de Sandoval Cardinalis mortuus.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Vassor. t. 3. l. 12. p. 162. Ciacon. in vita Pauli V. Vid. supra l. 191. §. 47. p. 182.

Dum hæc in Germania gerebantur duo ex Cardinalium Collegio fatis concessere. Horum primus erat Franciscus Roias de Sandoval Hispanus, Lermæ Dux, qui ea, qua apud Philippum III. Hispaniæ Regem auctoritate valebat maxima, totam Monarchiam nutu suo administrabat, ac non sine summa æmulorum invidia immensos corradebat thesauros: tandem vero fato omnibus pene Regum clientibus communi sensim Regis gratia excidit, opportune autem Paulus V. electo ad Purpuram Henrico Gondio natione Gallo, pro more pariter Hispanum nominare compulsus, Franciscum septuagenarium Purpuratorum Collegio adscripsit, qui accepto per Caetanum Papæ Nuntium galero rubro, Aranjuesium contendit, a Rege ob Ecclesiasticæ dignitatis reverentiam perhonorifice exceptus. Tandem quarta Octobris die abdicatis omnibus Regni curis Lermam secessit, inde vero Vallisoletum revertus, die decima septima Maij obiit, postquam plura Monasteria pro utrusque sexus Religiosis restauraverat, alia vero a fundamentis erexerat. Præterea exornatis Ecclesiis quamplurimis Vallisoletanæ, Salmanticensi, & Complutensi Academiis plusquam viginti aureo-

aureorum millia in annuos proventus assignabat. Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. XCVI.

Itelius Fridericus a Zolleren Cardinalis fatis functus.

Alter erat Itelius Fridericus Comes a Hochzolleren Germanus, quem die decima nona Septembris Osnabrugi obiisse, Cæsar ac Imperii Principes gravissime tulerant. Hic enim non modo generis sui nobilitate, sed & meritorum præstantia Colonienſi Ecclesiæ primum, ac demum Pontificio Clementis VIII. cubiculo præpositus, a Paulo V. Purpura decoratus est; Regnante autem Gregorio XV. e Germania Romam reversus, ibidem tum Clericalis vitæ honestate, morumque integritate, tum miro animi candore, reliquisque virtutibus Principe Ecclesiastico dignis sese Ecclesiæ commendabilem, omnibusque notum, charumque reddidit. Præclare insuper res Cæsaris in Germania gesserat; vix enim in toto Imperio Princeps erat rebus pertractandis aptior, atque in Cæsaris, Catholicique fœderis negotiis illo magis exercitatus. Inter hæc vero anno Christi millesimo sexcentesimo vigesimo tertio vacante Sede Osnabrugensi absens a

Carafa Comm. German. p. 189.

Sæc. XVII. A. C. 1625. Canonicis Episcopus renuntiabatur, reclamantibus Lutheranis, quorum tamen violenta oppositio Anholtii, qui Friderici Sororem duxerat, copiis aliquamdiu coercita est. Reddita igitur pace neo-electus Antistes Roma ad Ecclesiam suam contendit, atque septem adultorum millia & amplius, exceptis tamen Nobilibus, paucos intra Menses absque ullo strepitu ad Ecclesiæ gremium reduxit. seque omnes senium hæreticos ab Ecclesia sua remoturum spopondit. Verum concepto inde odio a Canonicis heterodoxis propinato veneno annos natus nonnisi quadraginta tres e medio sublatus est: Vir sane diuturniore vita, & benigniore fato dignus, cum in tuenda apud Germanos vera Religione indefessus, suo exemplo, pietate, doctrina, & auctoritate, quibus pollebat, multum prodesse potuisset. Erat enim in eo præsens ingenium, singularis prudentia, eximius rerum humanarum usus, ac inprimis summum Religionis studium, eminensque Pontificii & Cæsarii juris scientia, moresque sanctissimi. Eminuit quoque integerrimo justitiæ studio, singulari misericordia, ac excellenti in egenos liberalitate. Edidit egregias Constitutiones pro Cleri Osnabrugensis reformatione, necnon decreta adversus hære-

hæreticos, quæ tamen morte prævenSæc. XVII. A. C. 1625.
tus, typis edere haud poterat.

Optimi hujus Paſtoris jacturam vel maxime deplorabat Osnabrugenſis Diæceſis, quam Sede vacante Mansfeldius cum ſuis prædonibus invaſam gravi mulcta pro more ſuo exhauriebat, abſtractis etiam Catholicis quibusdam Canonicis, Nobilibus, civibusque. Inſuper eadem hæc Eccleſia in electione novi Præſulis ſchismate ſciſſa eſt, quibusdam Canonicis Franciſcum Comitem de Wartemberg, qui Guilielmi Bavariæ Ducis ex Fratre Ferdinando Nepos erat, eligentibus, aliis eundem, utpote nondum capitularem recuſantibus: tandem vero Sedis Apoſtolicæ judicio hæc controverſia in Wartembergii favorem deciſa eſt, quam tamen electionem Daniæ Rex, qui hunc Epiſcopatum pro Filio ſuo prenſabat, præpediiſſet, niſi Tillius Comes victricia oppoſuiſſet arma.

§. XCVII.

Quidam ab Urbano VIII. Sanctorum, Beatorumque Albo adſcripti.

Hoc anno Jubilæum Romæ promulgatum multos etiam Principes accivit in Italiam, quibus inſuperhabito graſſantis peſtilentiæ metu ac periculo, *Bullar. magn. Urban. VIII. Conſt. 34.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

riculo, Ladislai Poloni Regis Filii pietas multis gratiis per Urbanum VIII. honorata præcelluit; provide autem idem Papa ob præfatæ luis fuſpicionem loco Eccleſiarum extra muros exiſtentium, tres alias Baſilicas in Urbe aſſignabat. Magis autem auguſtam reddidit hanc ſolemnitatem feſtiva lætitia, quæ Chriſtiano Orbi innotuit, dum idem Pontifex Eliſabetham Portugalliæ Reginam die vigeſima quinta Maij in Sanctarum Album retulit, ac ſequentis anni die vigeſima ſecunda Aprilis declaravit, eandem hanc Reginam, dum vixerat in Luſitania, Tertium Sancti Franciſci Ordinem fuiſſe profeſſam. Haud minori Eccleſiæ jubilo Beatificatio Servi Dei Andreæ Avellini Clericorum Regularium Congregationis Theatinorum die decima Junii recepta eſt, quam paulopoſt die prima Octobris inſtantibus Maximiliano Bavariæ Electore, & Lotharingiæ Ducibus ſequebatur Pontificium diploma, vi cujus Famulo Dei Felici de Cantalicio Ordinis Capucinorum ob ejus eximiam charitatem, & excellentia merita Beati honores decernebantur: prius autem die duodecima Septembris idem Pontifex ejusdem Ordinis Fratribus indulſit, ut in feſtivo die Sancti Conradi tertii Ordinis Profeſſi Officium Divinum ſub

sub ritu, ut vocant, semiduplici recitare valeant; idem quoque indultum Papa pro die obitus Beati Franciſci Borgiæ ad Jeſuitas, & pro feſto S. Raymundi ad Fratres Diſcalceatos B. Mariæ de Mercede eodem anno extendit. Sæc. XVII. A.C. 1625.

§. XCVIII.

Melitenſium ad Leucadem infelix expeditio.

Recens adhuc erat memoria jacturæ, qua Ordo Teutonicus amiſerat Conhuſiam, munitiſſimam arcem, quam Guſtavus Adolphus Sueciæ Rex fuſis in Livonia Polonis Menſe Aprili occupaverat: acerbiori autem dolore, Melitenſes Equites infauſtæ ad Leucadem expeditionis ſucceſſum deplorabant; quamvis enim urbem non ſine cruento atque ad ſex horas protracto certamine occuparint, eam tamen incendere compulſi ſunt: inde vero cum quinque triremibus reverſi, in Turcarum Piratas inciderunt, quibuscum infauſto prælio decertantes, e ſuis navibus duas amiſere, tres vero plane conquaſſatas, & inutiles Melitam reduxere, cæſis Equitum non paucis, ipſoque Architalaſſo præter centum quadraginta milites, quos etiam Turcæ captivos abduxere: Sive ea militum ſive Ductorum culpa *Theatr. Europ. p. 886.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

culpa fuerit, semper cum magno Ordinis, vinci a Turcis haud assueti dedecore conjuncta credebatur.

§. XCIX.

Principum aliorumque Illustrium obitus.

Neuvill. hist. d'Holl. t. 1. p. 301. l. 4. Theatr. Europ. p. 898. Brachel. hist. lib. 2. Lotich. Germ. rer. p. 445.

Præter Jacobum I. Angliæ Regem hoc item anno Mauritius Arausionensis Princeps Hagæ comitum die vigesima tertia Aprilis anno ætatis suæ quinquagesimo octavo decessit, mærore exinde concepto, quod omnes ejus conatus, quos ad Bredam obsidione liberandam, & frangendam Spinolæ fortitudinem impenderat, in irritum cadere cognosceret. Princeps erat suo ævo militaris scientiæ laude ac gloria longe celebratissimus, magnanimus, ac prudens, nec minus liberalis in pauperes, quibus plusquam quingenta florenorum millia testamenti tabulis reliquerat, sique ab hoc Principe cæcus in sectam suam affectus, & intemperans in Catholicam Religionem, ejusque cultores odium abfuisset, vix de ipso dici posset, quod severam mereretur censuram. Sunt scilicet magnorum corporum magnæ etiam umbræ. Verum vix poterat hic Princeps in nova secta educatus, atque a molestis Prædicantium

tium suorum susurris exsurdatus aliter, quam inique de vera & antiqua fide censere, quæ ipsi nunquam sincere, sed sub Antichristi, Babylonicæ meretricis, ac impiissimæ superstitionis & idololatriæ larva a suis Ciniflonibus proponebatur: Utinam aliquando revivisceret Theodosius aliquis, qui ipsemet verbo, exemplo, ac legibus in eadem Catholica fide, quam Ecclesia Romana a Divo Petro recepit, & tum S. Damasus Papa & Petrus Alexandrinus Episcopus docuere, omnes Christianos in Concilio Constantinopolitano ad unionem revocare sategit, & Macedonianos, Arianosque Sycophantas expulit. Tum vero velut umbra evanescerent funesta illa Novatorum præjudicia tantorum in Imperio, totoque orbe Christiano bellorum, motuum & calamitatum caussæ. Sæc. XVII. A. C. 1625.

Præterea die sexta Februarii Philippus Julius Pomeraniæ Dux obiit, cui Bogilaus Dux successerat. Hunc pari fato sequebatur Joachimus Sigismundus Brandeburgici Electoris Frater, qui die quarta Martii mortalitatem exuit, ejusdem vero Mensis die septima Joachimus Ernestus Onolsbacensis Dux, olim Unionis Protestantium Bellidux repentina morte sublatus est.

§. C.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. C.

Transactio inter Rhetos, & Valtelinos præcipue circa Religionem facta.

Lotich. Rer. Germ. l. 15. cap. 3. Gramond. l. 15. Hist. Gall.

Inter hæc Cuvrius quidem Marchio, expulsis potissimam partem Hispanis, Vallem Tellinam in Franciæ Regis potestatem redegerat; parta tamen diu servare, majoris erat molis opus; quocirca matura partium compositione novos belli motus prævertere intentus Comes Rupipotius Fargius Regis Christianissimi Legatus, urgente Patre Berullo, pro Religione Catholica apud Valtelinos conservanda studiosissimo, Valtelinos cum Rhetis conciliare nitebatur, ac primo quidem serio de hoc negotio cum Comite Olivario Hispaniæ Regis Legato deliberare cæperat, eidem exponens, quod Franciæ Rex pacem inire propensus esset, dummodo Hispani Rhetis supremum jus redderent, nec transitum sui exercitus per Valtellinam urgere, ac denique Religioni Catholicæ firmitati idonee cavere velent. Hanc pacis negotiationem urgebat Franciæ Regina, ut bellum ob Rhetiorum dissidia exortum pace inter Gallos & Hispanos restituta cessaret, proin Franciæ Rex Germaniæ Protestanti-

stantibus suppetias ferre præpediretur, hac ex causa Regina Fargio Regis sui indignationem metuenti rescripsit, valituram conventionem a se factam, dummodo *salva Religione* transigeret. Igitur inscio adhuc, quid rerum ageretur, Ludovico Rege, exeunte Mense Decembri Fargius convocatis Provinciæ Magistratibus proposuit, ut Veltelinam, Wormiam & Clavenam denuo pristinæ suæ libertati ac juribus restituerent. Verum hi Madritensi pacto standum reponebant: nihilominus insuperhabita eorum tergiversatione Olivarius ac Fargius in quædam transactionis capita convenere, eaque ab Hispaniarum Rege rata habenda Madritum miserunt. Hæc ergo ibidem die prima Januarii ab Hispano subscripta Fargius die decima sexta ejusdem Mensis Parisios transmisit, quo comperto Rex pacem se inscio firmatam indignatus, Fargium revocare, eumque ob transgressos mandati limites plectere statuit, ast a Regina conjuge sua placatus, ex his articulis quosdam ratos habuit, alios vero adjecit in favorem Rhetiorum, qui solemni ad Regem legatione hanc pacificationem penitus antiquari petebant: Igitur Monconi die quinta Martii in viginti sex conventum est articulos, quorum præ-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

cipui vel maxime Religionem concernentes erant hi. I. „Rhæti gratiam „Valli Tellinenſi factam, qua omnis „reatus nuperrimus tollatur, faceret „perpetuam. II. In favorem Princi„pum fœderatorum, quorum opera „ipſis libertas eſſet reſtituta, nulla alia „extra Catholicam, Religio admitte„retur deinceps, *ea propter ut ſic omnes „in poſterum Rheticis Magiſtratibus eſſent „fideliores.* III. Reformati, vel Prote„ſtantes, quotannis, ſed ſub diverſis „vicibus, in Vallem Tellinam intro„mitterentur, ſique fundos ſuos diver„dere illis volupe eſſet, tolerabili ſub „pretio vænum exponerent. IV. Bo„na Eccleſiaſtica a Proteſtantibus hu„ctenus detenta, Eccleſiæ reſtituerentur. V. Si quid in Valtelina contra „præfatos de Religione articulos inno„vaverint Rhæti, Nuncius Apoſtolicæ „Sedis apud Pagos Helvetiæ Catho„licos morari ſolitus proſpiciet, Hel„vetiarumque ſubſidio coget Rhætos „ad articulos, qui de Religione ſunt, „exſequendos: id ſi neglexerint Pa„poſt quatuor a notificatione menſis „incumbet utrique Regi pacti exequendi „munus. VI. In anteceſſum, & ante „omne opus utrinque occupata, (donec „de jure liqueat) apud ſummum Pon„tificem deponeretur. VII. Arces & „mu-

„munimenta ab anno milleſimo ſexcen- Sæc. XVII.
„teſimo vigeſimo in hanc diem a Val- A. C. 1625.
„telinis, Wormienſibus, & Clavennen-
„ſibus conſtructa, a ſummo Pontifice
„diruerentur ſtatim ac fuerint ipſi tra-
„dita. VIII. Valerent poſthac, quæ
„hocce ſcripto conſtituuntur leges, ab-
„rogatis, quæ ante dictæ fuerunt. IX.
„Exequendis, qui de Religione, articu-
„lis penes ſummum Pontificem, & Car-
„dinales judicium erit, remiſſis ad ut-
„rumque Regem de ſtatu politico quæ-
„ſtionibus. X. Comes Rupipotius
„Fargius Regis Chriſtianiſſimi Legatus,
„& Comes Olivarius pro Rege Catho-
„lico ſe mutuo obſtringerent pro obtinen-
„dis rati-habitionibus a Rege quisque
„ſuo ex nunc in quatuor menſes.„

Quamprimum hujus transactionis fama ad Papam, Sabaudum, & Venetos pervenerat, ipſis inſciis pacem fuiſſe initam indignabantur omnes, ac præcipue Sabaudus excandeſcebat, eoquod hac conventione Gallorum ſuppetiis in Genuenſes careret, armorumque ſuſpenſioni ſubſcribere cogeretur: nihilominus adhuc vana ſpe lactabatur, fore, quod hæ pactiones, utpote ſine Franciæ Regis mandato conventæ ſuo effectu carituræ ſint. Summus quoque Pontifex Religionis Catholicæ augmentum pluris habuit, quam auctori-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

tatem ſuam, quæ Barberino Legato ſuo ab hac negotiatione excluſo, quodammodo contempta videbatur, præcipue cum inter ceteros articulos ſecreto ſtatutum fuiſſet, hanc pacem nullius eſſe momenti, donec a Pontifice firma haberetur.

§. CI.

Diverſæ Urbani VIII. Papæ Conſtitutiones circa Eccleſiæ Diſciplinam.

Bullar. magn. in Urb. VIII. Conſt. 37. & ſeqq.

Haud remiſſiore ſtudio, quo idem Pontifex inter belligerantes pacem, etiam inter fideles, Clerumque Eccleſiaſticæ diſciplinæ dignitatem, & ſanctimoniam conſervare ſatagebat, hancque in rem die decima tertia Martii præter varias conſtitutiones hoc anno promulgatas etiam prohibebat, ne imagines, vel picturæ, quæ nondum a Sede Apoſtolica Canonizatos vel Beatificatos repræſentant, publico cultui exponantur, nec eorum effigies radiis, ſplendoribus & laureolis, aut accenſis lampadibus, vel ad eorum ſepulcra cereis honorentur, multo minus eorum vitæ & miracula absque Ordinarii licentia & approbatione typis edantur, ab hac tamen lege excepit Pontifex illos, qui aut per communem Eccleſiæ

Sæc. XVII. A. C. 1625

siæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, Virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia ac tolerantia Sedis Apostolicæ vel Ordinarii coluntur. Die autem vigesima quinta ejusdem Mensis edita Pastorali epistola omnes Patriarchas, Archiepiscopos, & Præsules hortabatur, ut ipsi, omnesque Christi fideles bonis operibus muniti, Deum pro pace & concordia inter Christianos Principes revocanda, & Christiani populi incolumitate consequenda, necnon pro Ecclesia ab hæresis veneno præservanda efficacibus precibus exorarent. Præterea idem Pontifex Statuta Militiæ Christianæ sub invocatione Conceptionis B. V. institutæ die vigesima quarta Maij confirmavit. Die vero vigesima prima Junii inhibuit, ne Sacerdos, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, eandem alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat. Simul etiam Episcopis onera Missarum reducendi facultatem ademit, declaravitque, quod, ubi imposita sunt plura Missarum onera, exigua tamen stipendia, pro eleemosynæ rata Missæ celebrandæ sint, ac propterea præcepit, ut pecunia vel bona mobilia cum perpetuo Missarum onere relicta

Abrege de l'hist. Eccl. t. 10. p. 11.

Sæc. XVII. A.C. 1625.

relicta apud personas idoneas pro percipiendis fructibus deponantur, talia autem onera imposterum, nisi cum Ordinarii licentia non acceptentur, quotidianæ tamen eleemosynæ acceptari valeant, si oneribus antea impositis infra modicum tempus satisfieri poterit; Motis dein hac super re variis dubiis, Sacra Cardinalium Congregatio plene satisfecit. Insuper Papa denuo ambas Gregorii XV. Constitutiones summi Pontificis confirmavit ac die prima Novembris inhibuit, ne bona jurisdictionalia ad Ecclesias, piaque loca spectantia in feudum vel emphyteusim dentur, neque ultra triennium elocentur. Sub idem quoque tempus Papa varias habebat consultationes circa epistolam, qua B. Martyr Sotelus Papam instruebat, quam indigne Jesuitæ ceteros Missionarios haberent.

Vid. Supra l. 193. §. 124. p. 345.

§. CII.

Alia S. Congregationum decreta justu ejusdem summi Pontificis edita.

S. Congr. Rit. & Concil.

Eodem hoc anno auctoritate Urbani VIII. Pontificis variæ emanarunt Sacrarum Congregationum decisiones, & quidem die decima tertia Junii Sacra Congregatio de Propaganda Fide decidit, quod Regulares quibusvis privilegiis

legiis ſuffulti ab hæreſi abſolvere non poſſint, ſufficiat tamen, ſi in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ audiant Confeſſiones cum habitu eorum ordinario, & ſtola, uti die vigeſima ejusdem Menſis Sacra Congregatio Viſitationis Apoſtolicæ declarabat; exorto autem dubio in Cæſar auguſtana diæceſi die ſeptima Septembris a Congregatione Concilii deciſum, quod Confeſſarii ſæculares vel ad certum Perſonarum genus & ad limitatum tempus approbati, etiam in vim Bullæ Cruciatæ, ultra Facultatem ipſis ab Ordinario conceſſam Pœnitentium confeſſiones excipere minime valeant, atque approbatio obtenta a quovis Sacerdote ad audiendas confeſſiones ab Epiſcopo Succeſſore pro ſuæ conſcientiæ ſecuritate usque ad novum examen ſuſpendi poſſit, ſeduloque Confeſſariorum approbationes inter Curiæ Epiſcopalis Scripturas aſſervandæ ſint. Sæc. XVII. A.C. 1625.

§. CIII.

Synodus Osnabrugenſis Diæceſana, ejusque decreta.

Quamprimum Itelius Fridericus Cardinalis de Hochenzollern Epiſcopus Osnabrugenſis ad Eccleſiæ ſuæ Regimen vocatus erat, nihil magis cordi ha- *Hartzh. Concil. Germ. t. 9. p. 345. Lunig. Spic. Eccl. p. 2. fol. 579.*

Sæc. XVII. A. C. 1625. habuit, quam ut Eccleſiaſticæ diſciplinæ vigorem conſervaturus Synodum celebraret: quam etiam hoc anno ad diem quartam Martii indixit, variisque in ea ſanctiones edidit, quarum tamen nonniſi ſingulares, ceterisque Synodis minus communes recenſebimus. Igitur ut ſuos fideles, quorum non pauci perverſorum fraudulentia ac ignorantia magis, quam prava & obſtinata animi malitia hæreſes amplexi ſunt, ad puram & integram Eccleſiæ Catholicæ fidem reduceret, præcipue Paſtores hortabatur, ut ubique omni novitate rejecta Orthodoxam doctrinam ſecundum Eccleſiæ Apoſtolicæ intellectum gregi ſuo tradant, ſimulque a vita carnali ad puram & Sacerdotio dignam revertantur, eoquod *incontinentia defectionis, apoſtaſiæ, omniumque hæreſum ac novitatum initium ac fomentum omnibus fere ſæculis extiterit.* Præcipit etiam iisdem Paſtoribus, ut populum ſolide inſtruant, quatenus Communio ſub una ſpecie neque præcepto Chriſti, neque naturæ Sacramenti, neque fructui & ſaluti communicantis repugnet. Pollicebatur etiam hic Præſul, quod maxime præcipuis Feſtis, ut Paſtorum levior & fructuoſior ſit labor, certos ad id deputatos per Parochias mittere velit, qui eis adjumento eſſe, ac ſimpli-

cem

cem plebem instruere, & expiare pos- Sæc. XVII.
sint. Præcipue vero eisdem commen- A. C. 1625.
dabat, ut in Templis, Altaribus, Baptisteriis, aliisque locis Sacris majorem munditiem & ornatum procurarent. Præscripsit etiam suis Clericis, ut barbam ex superiore labro in alas excrescere non sinant, longisque utantur vestibus, opera autem sordida & servitia non subeant, sed prædia sua & agros pro competente censu elocent, ne magis colonorum & rusticorum quam Pastorum & Ecclesiæ Ministrorum speciem præseferant.

§. CIV.

Concilium Namurcense.

Ejusdem hujus Mensis die vigesima sexta Martii Joannes Dauvinus Namurcensis Episcopus Diæcesanam suam Synodum celebravit, in qua præcipue statutum, ut omnes Subdiaconatus Ordine initiandi pridie suæ Ordinationis fidem Catholicam publice profiteantur. Præcepit etiam Synodus Decanis, ut sedulo inquirant, an Pastores fidei doctrinam pueris explicent, & concionentur, Divinumque Officium secundum usum & rituale Romanum peragant, præscriptosque ritus in choro & celebratione Missæ observent, populum- *Hartzh. l. c. p. 337.*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

que hortentur, ut in festo S. Josephi ab omni opere servili abstineant, & piis orationibus vacantes officiis Divinis interfint. Inhibuit etiam Synodus, ne quis sub concione rem Divinam peragat, aut extra mortis periculum infantem Baptizet, nec altari portatili Sacerdotes utantur, nisi ubi Altaria omnia ab hæreticis sunt profanata, nec ob bella & pericula aditus Episcopo, ut consecrentur, patet. Die octava Aprilis anni sequentis idem Episcopus Synodalem habuit congregationem, in qua priori Synodo quædam adjici curabat decreta. & quidem primo inhibuit, ne pueri & puellæ simul in eodem loco & sub eodem Magistro doceantur. II. Ne tempore pestis Parochi suis fidelibus Eucharistiam vino immersam porrigant. III. Ne permittant, ut quæstores quidam per Diæcesin vagentur, indulgentias publicent, & stabula benedicant.

§. CV.

Andreæ de Soto, Marci Capelli, & Jacobi Fansonii obitus.

Menolog. Hneber. p. 2329.

Inter Scriptores Ecclesiasticos, qui hoc anno obiere, recenseri meretur Andreas de Soto ex Ordine FF. Minorum S. Francisci, qui in Castella veteri natus,

tus, omnesque ferme Ordinis sui honores emensus, Claræ Eugeniæ Isabellæ Belgiorum Gubernatrici a confessionibus erat, ac demum Bruxellis die quinta Aprilis septuagenario major decessit, posterisque reliquit Paraphrasin in lamentationes Jeremiæ, atque in Psalmos decimum octavum, & centesimum vigesimum primum præter tractatum de conversione boni latronis, & libellum de vita S. Josephi, necnon de contemplatione Christi Crucifixi. Ex eodem Ordine Mense Septembri Romæ obiit Marcus Antonius Capellius, insignis Venetorum Theologus, Sacræque Inquisitioois Qualificator, cujus uberiorem vitæ descriptionem addidit Bontonius Abbas dissertationi, quam Capellius *de appellationibus Ecclesiæ Africanæ ad Sedem Romanam* edidit Romæ iterato prælo novissime excusam. Præter hanc dissertationem insuper contra interdictum Pauli V. calamum strinxit, inopinato tamen Bononiam secedens, propriam suam lucubrationem confutavit, edicto tractatu *de absoluta omnium rerum Sacrarum immunitate, & Principum laicorum potestate ex lege Naturæ, Moysis, & Christi.* Scripsit quoque contra Marcum Antonium de Dominis librum *de necessitate Regiminis Monarchici in Ecclesia*, necnon de *successione Episcopi Roma-*

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Romani in eundem Pontificatum, præter dissertationem *de cœna Christi suprema* contra Vecchietium. Nec minus eruditionis, pietatisque fama celebrem se reddidit Jacobus Janſonius patria Amſtelodamus Theologiæ Doctor, atque in Lovanienſi Academia Sacrarum literarum Interpres, & ad Divum Petrum ejusdem Urbis Decanus, qui in vitæ ſanctimonia, & literarum ſtudio conſeneſcens, die trigeſima Julii anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo octavo, ſicut ſanctiſſime vixit, ita & placide in Domino obdormivit. Scripſit commentarios in Cantica Canticorum, in Pſalmos Davidis, in Jobum, atque in Evangelium Sancti Joannis, necnon Inſtructionem Catholici Eccleſiaſtæ iterato prælo excuſam, præter orationes & varios libellos aſceticos.

§. CVI.

Joannis Gallemarti, Philippi Gamachæi & Henrici Hollandi extrema.

Andr. Bibl. Belg. Frecher. Theatr. Vir. erud. p. 1. Sect. 3.

Horum fata ſequebatur Joannes Gallemartus in Belgio natus Theologiæ Doctor, ac Duacenſis Profeſſor, qui Deciſiones Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum emendatius Duaci imprimi curabat, prioresque earum edi-

editiones recenſuit, limavit, ſummaque fide exemplarium varietatem recenſuit: obſervat tamen ille Auctor, qui haſce declarationes editioni Tridentinæ Synodi adjecit, quod Gallemarti diligentiam fugerit pars melior declarationum alia, quæ cum die & Conſule, ad fidem aliorum exemplarium impreſſorum, manuſcriptorumque a die vigeſima prima Martii anno poſt Chriſtum natum milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo poſita erat. Hæc autem editioni Colonienſi de anno 1754. ad finem inſerta eſt, ita tamen, ut in ordinem Concilii redacta ſit, ſingulæque declarationes ad ſua capita revocatæ. Huic Scriptori adjungimus Philippum Gamachæum Doctorem Sorbonicum, cujus judicio velut oraculo Facultas Theologica Pariſienſis in intricatiſſimis quæſtionibus adhæſerat. Scripſit egregios commentarios in ſummam Divi Thomæ, quod Frecherus *opus magnum, varium, & multiplici Theoſophias ſcientia repletum* commendat. Obiit tandem die vigeſima prima Julii: Deceſſit quoque die decima octava Septembris Henricus Holland Anglus, qui ad Rhemenſis Teſtamenti verſionem utilem operam impendens, tractatus de Venerabili Sacramento, & Sacrificio Miſſæ typis vulgavit. Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. CVII.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

§. CVII.

Quidam ex FF. Prædicatorum Ordine Scriptores hoc anno defuncti.

Echard Script. Ord. FF. Præd.

Celeberrimus, totoque Orbe gloriosè diffusus FF. Prædicatorum Ordo pariter hoc anno Scriptorum pietate & eruditione clarissimorum obitum planxerat, hos inter primus occurrit Hieronymus Baptista de la Nuza ex nobilissima Sellanorum gente in Aragonia natus. Hic Sancti Ludovici Bertrandi Magisterio feliciter usus, incertum, an sanctiora virtutum præcepta, vel profundiorem Theologiæ, sacrarumque literarum eruditionem hauserit: postquam enim per plures annos tam inter suos, quam in Cæsar augustana Universitate Sacræ Scripturæ Cathedram moderaretur, ac præcipuis Ordinis sui Officiis præpositus esset, Episcopus Balbastrensis a Philippo III. Hispaniarum Rege nominatus, ac sexto post anno ad Albaracinensem Ecclesiam translatus est, quo in munere perfectissimum virtutum omnium gregi suo sese præbens exemplum, cum magna sanctitatis opinione die decima quinta Decembris annos natus septuaginta duos decessit, cujus corpus etsi calce obrutum, omnino incorruptum, colore nihil im-

immutato, membrisque flexibilibus ac venis ipsis apparentibus, suavique odore flagrans repertum est. Scripsit septem tractatus Evangelicos Antverpiæ excusos præter Homilias supra Evangelia quatuor tomis comprehensas, aliamque Homiliam in Evangelium, quod in festo Corporis Christi legitur: Exstat quoque illius libellus supplex ad Philippum III. Hispaniarum Regem contra Societatis Professores, qui totis viribus efficere nitebantur, ne sententia Divi Augustini de gratia per se efficaci a Fratribus Prædicatoribus in publica Universitate propugnaretur. Edidit quòque alium libellum supplicem ad Paulum V. Papam, quem ad vulgandam definitionem controversiæ de Auxiliis sollicitabat. Alter erat Petrus Calvus Lusitanus, qui itidem homilias totius anni, necnon duos tomos Homiliarum pro quadragesima scripsit, præter defensionem Sacrarum Religionum. Huic accedit P. Balthasar Navarrete Hispanus, qui tres tomos controversiarum in Divi Thomæ, ejusque Scholæ defensionem Vallisoleti edidit. Scripsit quoque P. Blasius Verdu a Sans patria Catinensis resolutas quæstiones de SS. Trinitate, necnon relectiones contra scientiam mediam pro efficacia divinorum auxiliorum præter plura

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

plura alia tam Hiſtorica, quam Aſcetica, & Philoſophica opuſcula Barcinone edita. Pariter ex fructibus Evangelici ſui laboris, quo barbaris in America ſeptentrionali & meridionali, atque in Provinciis Hiſpano imperio ſubjectis Evangelium annuntiabat, prodiit elegans ipſius liber *de Prædicatione Evangelii in novo Orbe ab adventu Apoſtolorum*, necnon *de Monarchia Peruana* præter *originem Indorum in novo orbe & Indiis Occidentalibus*. Non minus celebratur Joannis Fernandez Aragonii commentarius Romæ impreſſus in librum Eccleſiaſtes, in quo vulgata ad verbum cum textu Hebraico confertur, eamque omnes alias verſiones excellere comprobatur. His adjicimus Joſephum a S. Maria Luſitanum & Petrum Locatellum, quorum prior librum de libero arbitrio, poſterior commentaria in Divum Thomam, & ſermones varios edidere.

§. CVIII.

Deceſſus Ferrarii & Fariaſii ex Ordine Carmelitarum.

Bibl. Script. Carmel.

Ex Ordine Carmelitarum plures hoc anno deceſſere editis lucubrationibus clari, ex quibus præcipue eminuit Cherubinus Ferrarius Mediolanenſis, Gui-

Guilielmi Mantuæ Ducis Theologus, ac Doctor, qui Apostolici Palatii Concionator edidit præclaros sermones in Evangelii verba, & Sanctos: Scripsit quoque stylo oratorio tractatum, quo hæreticos e Valle Telina armis ejicere, sanctum æquumque esse comprobabat, præter aliam orationem de fide Christiana, ob quam militum nonnulli publice hæresin suam ejurarunt: Exstant quoque variis typis excusa plusquam triginta ipsius opuscula partim Historica partim Exegetica, Philosophica, & pœetica. Alter erat Blasius de Farias patria Lusitanus ex nobili genere ortus, qui eruditum conscripsit tractatum *de cæremoniis Missæ, præter Sancti Brunonis vitam, & brevem latinæ linquæ artem &c,* Obiit Evoræ die quinta Aprilis. Sæc. XVII. A.C. 1625.

§. CIX.

Sibrandus Lubertus, Abrahamus Scultetus, aliique ex Acatholicis Scriptoribus hoc anno defuncti.

Nonnulli etiam ex Sectariis, qui hoc anno obiere, ingens apud suos nomen sibi peperere; hos inter primo loco recensendus venit Sibrandus Lubertus Longwordiæ in Frisia natus, *Inter epist. Remonstr. p. 549. & 565. Bel. Dict. t. p. 1906.*

Sæc. XVII. A. C. 1625. qui Franecqueranus Theologiæ Profeſſor in mores ſtudioſæ juventutis diſſolutos ſeverus ac rigidus, pariter in Arminianos immoderato ardore efferveſcebat, ac plus æquo ſuæ ſectæ addictus, ſæpiſſime Chriſtianæ modeſtiæ & charitatis terminos exceſſit: unde viciſſim ab Epiſcopio Remonſtrantium Primipilo valde contemptus, ſe in Synodo Dordracenſi turbulentum admodum exhibuit, teſte Balcanquallo, qui de eo æque ac de Gomaro hæc aſſeruit: *duo in Synodo Viri Sibrandus, & Gomarus inprimis ad omnia turbanda, diſſidiisque replenda nati .... alternas habent vices furendi & tumultuandi, non tamen magis eos ob furorem accuſare poſſum, quam lapidem, eoquod deorſum cadat; ita enim ſunt a natura comparati &c.* Ceterum Sibrandus calamum quoque ſuum adverſus Bellarmini opera de Scriptura, Eccleſia, Pontifice, & Conciliis acuit, necnon Gretſerum confutare aggreſſus eſt: Pariter adverſus Socinianos elucubravit tractatum *de Chriſto Servatore*, Scripſit quoque contra Grotium, Vorſtium, Arminium, & Bertium Arminii vindicem. Exſtat inſuper ipſius Anti-Bellarminus, quem cum immenſo labore, exiguo tamen honore evulgavit. Deceſſit tandem Franecqueraviæ die vigeſima prima Januarii. Alter erat Abra-

Abrahamus Scultetus Silesita, legitimus Calvinianæ rabiei hæres, qui Friderici Palatini Concionator Aulicus Pragæ in suis Concionibus petulanter in Cæsarem invectus, novus Iconoclasta Sacrarum Imaginum destructionem Friderico suasit, easque ipsus ex Templo projecit, huncque sacrilegum furorem tanquam rem æquam, ac Christianam deprædicavit, non sine ipsorum etiam Lutheranorum scandalo, atque amoris & affectus in novum Regem imminutione: Præter alia vitia quamplurima, quæ huic Viro imputantur, haud immerito a suis quoque reprehenditur, quod plus æquo negotiis aulicis, rationesque profanas suis concionibus immiscuerit. Periit tandem Embdæ die vigesima quarta Octobris anno ætatis suæ sexagesimo tertio: Inter suas lucubrationes præcipue celebrantur illius Annales Evangelici & *medulla Patrum:* Scripsit etiam ideam Concionum in Isaiam, epistolas D. Pauli ad Romanos, & Hebræos, ac Psalmos, præter observationes in Historiam Christi, pluraque alia minoris momenti opuscula. Tertius occurrit Joannes Camero Glascovia - Scotus Montalbani Professor, qui novas, absurdasque opiniones invehere intentus, Amyraldianæ sectæ primum jecerat lapidem, simulque novarum

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Bælius Dict. t. 3. p. 269.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

varum inter Calviniſtas diſſenſionum auctor exſtitit: Dum vero Montalbani agebat, ac inteſtinis ſuorum tumultibus aſſentire renuebat, ad mortem percuſſus eſt: *quis autem credidiſſet*, inquit Bælius, *ſcotum hominem unguem verbera paſſurum eſſe pro obedientiæ defenſione:* Obiit paulopoſt annos natus quadraginta ſex: cum autem in Patrum lectione minime verſatus eſſet, ſolidi-tate carent ejusdem *Prælectiones Theologicæ*; ſcripſit etiam *Myrothecium Evangelicum*, miſcellanea, pluraque alia.

His addicimus alios minoris famæ Scriptores, & quidem. I. Eduardum Chalonæum Jacobi I. & Caroli I. Angliæ Regum Sacellanum, qui tractatus duos ſub hoc titulo: *Unde Zizania, item Credo Eccleſiam Catholicam* edidit. II. Melchiorem Volcium Auguſtæ ad S. Annam Præconem, qui nonniſi inſano furore in Catholicos celebrem ſe reddidit: ſcripſit *Furias Jeſuiticas contra Gretſerum & Vötterum Jeſuitas*, nec non tractatum in ſeptimum caput Auguſtanæ Confeſſionis, præter reſponſum ad Marquardi examen Evangelicum. Tertius eſt, Caſpar Waſerus, qui contra Indulgentias, Sacerdotium, Purgatorium, Sacras imagines, invocationem Sanctorum, & Papam Romanum libellos ſcomatibus, & calumniis

niis refertos elucubravit: edidit quoque tractatum de erroribus Schwenckfeldianorum. IV. Joannes Lavaterus, qui scripsit tractatum de descensu Christi ad inferos, necnon suum *Anti-Socinum* V. Hieronymus Moscorovius, Polonus, qui die decima nona Julii obiit, ac Petritium Lutheranum acriter depexuit: edidit quoque *sublationem pudefactionis contra Petrum* Scargam *Jesuitam*, præter refutationem libri Smiglecii de Baptismo &c. VI. Georgius Remus Patritius Augustanus, atque Academiæ Altorfinæ Procancellarius, qui Norimbergensi Reipublicæ a consiliis, edidit dissertationem, in qua putidam esse Fabulam ostendit, quod Alexander III. Papa Friderici Ahenobarbæ Imp. collum calcarit (*). Scripsit etiam præter Themisti Philosophi orationem *pro libertate Religionis* latine redditam & spicilegia in librum Salomonis & in Ecclesiasten. Obiit anno ætatis suæ sexagesimo quarto.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

(*) Exstat hæc dissertatio Norimbergæ anno 1625. Abrahami Wagenmani literis excusa.

Sæc. XVII.
A. C. 1625.

§. CX.

Jacobus Gretſerus, Andreas Eudæmon, Ludovicus Richeomus, aliique Societatis Scriptores hoc anno mortui.

Alegambe Bibl. Script. pag. 368.
Dupin Bibl. nouvel. t. 17. pag. 63.
Scripta autograph. Soc. p. 7.

Inter Societatis Scriptores hoc anno defunctos eminet Jacobus Gretſerus natione Germanus, qui ſcriptorum varietate, multitudine & eruditione clarus, acriter hæreticos inſectabatur, apud ſuos maximi habitus, eo quod *animo admodum demiſſo ac modeſto, nihil, quod gloriam redoleret, ferre poſſet;* ſui tamen judicii aut tenacem fuiſſe, aut fors nimium de ſe præſumpſiſſe teſtantur Provinciæ Germaniæ Superioris Patres, qui data ad Claudium Aquavivam epiſtola, cujus authographum ad manus habeo, inter alias rationes, ob quas ſua ſcripta Romam cenſenda mitti haud expediret, hanc ſubjunxere: *Pater Gretſerus ita naturæ & ingenio comparatus eſt, ut ſi ſciat ſibi Romanorum judicium in ejusmodi ſuis lucubrationibus ſubeundum, nunquam facile ſcripturus ſit aliquid, idque non immerito, quia ſæpe a Romanis forte aliquid rejicitur, vel minus neceſſarium judicabitur, quod tamen judicio noſtrorum, qui hic ſunt, eſſet omit-*

omnino operæ pretium, ut prodiret. Ceterum Gretſerus Ingolſtadii die vigeſima nona Januarii anno ætatis ſuæ ſexageſimo tertio deceſſit: Scripſit quamplurima in Societatis defenſionem, & præprimis tres Apologias pro vita S. Ignatii, alium apologeticum pro Societate contra Lermæum Calviniſtam, duos libros de modo agendi Jeſuitarum, & epiſtolam ad Petrum Stevartium de Ordinis Jeſuitarum Hiſtoria, quam Haſenmillerus, qui e Societate ad Lutheranos defecerat, conſcripſit, Gretſerus vero correxit, ac confutavit. Addidit etiam *honorarium Polycarpicum Lauſerianum ob recuſam eandem Hiſtoriam* præter *appendicem Apologeticam ex SS. Thoma & Bonaventura contra Religioſorum calumniatores*, necnon aſſertionem Apologiæ Gallicanæ ad Henricum IV. Inter polemica, quæ contra Acatholicos edidit, magis commendatur ejusdem *defenſio controverſiarum Bellarmini*; ibidem enim cuncta ab adverſariis Bellarmino objecta ſolide refellit, ipſumque etiam Gregorium VII. a Proteſtantium calumniis vindicat. Præterea tres tomos de Sancta Cruce, ejus figura, cultu, miraculis ejusque reliquiis &c. tam fuſe ſcripſit, ut totum hoc argumentum exhauſiſſe videatur: His adjecit tractatus de Sacris peregri-

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625. nationibus, Proceſſionibus, voluntaria flagellatione, & Chriſtianorum exequiis. Denique innumera pene opuſcula de variis argumentis edidit, quæ omnia Dupinus ad claſſes ſuas redacta recenſuit, obſervavitque, quod Greſerus in arte critica minus exercitatus falſa vel apogrypha adoptarit, atque in Eriſticis ſuis lucubrationibus ab argumenti ſcopo ad inſectandos adverſarios ſuos ſæpius deflexerit. Alter non minus inſignis Scriptor erat Andreas Eudæmon Joannes natione Græcus, qui ſumma ingenii acrimonia & judicii præſtantia præditus, adverſus Lambertum Danæum, & Joannem Barclaium varios tractatus in Bellarmini defenſionem edidit, ac pro eodem vindicando ſuum *Parallelum Torti, ſive reſponſiones ad torturam Torti* conſcripſit. Exſtant quoque Ingolſtadienſibus literis excuſi libri tres de Antichriſto adverſus Abbotum Anglum præter *confutationem Anticotoni*, & reſponſionem ad epiſtolam Iſacci Cauſaboni, cujus etiam exercitationes refutavit: Inſuper Coloniæ vulgavit apologiam pro Henrico Garneto unacum reſponſione ad antilogiam Abboti contra eandem apologiam: Denique ſano prorſus judicio conſcripta eſt ejusdem admonitio ad Lectores librorum Antonii de Dominis.

Ter-

Tertius erat Ludovicus Richeomus natione Gallus, qui sui instituti tam amans erat, ut non modo plurimas conscriberet Apologias, sed etiam incidente vel minima Societatis mentione dulcibus mox lacrimis totus diffluere: obiit Burdigalæ die decima quinta Septembris octogenario major, relictis plurimis sui affectus, ingeniique monumentis, quæ duobus tomis comprehensa partim Eristica, partim Ascetica continent. Sparsim adhuc typis editæ circumferuntur Apologiæ aliquæ pro Societate contra Servinum & Hæreticorum calumnias, necnon Refutatio Catechismi Jesuitici. Hisce Scriptoribus adhuc alii accenseri merentur, & primo quidem Paulus Layman itidem Germanus patria Oenipontanus, qui Constantiæ sexagenarius die decima tertia Novembris fatis concessit: Scripsit Theologiam moralem olim avide quæsitam, hodie ob laxiores opiniones neglectam; exstant quoque ipsius commentaria in libros Decretales, necnon quæstiones Canonicæ: cum vero PP. Benedictini, imo & ipsi hac in caussa designati Judices de Monasteriis ereptis contra Jesuitas vehementer quererentur, Laymanus *justam defensionem in caussa Monasteriorum & bonorum Ecclesiasticorum vacantium contra quosdam*

Sæc. XVII. Sæc. 1625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

Judices, Dilingano prælo subjecit, & adversus P. Romanum Benedictinum & Casparem Scioppium, qui hanc usurpationem suggillabant, suam *Astrologiæ Ecclesiasticæ, & Astri inextincti censuram* in lucem edidit: Scripsit etiam suppresso nomine *Pacis compositionem inter Principes Catholicos & Protestantes*. II. Franciscus Sacchinus natione Italus, qui Romæ die decima sexta Decembris denatus posteris reliquit Historiam Societatis, vitas S. Paulini, B. Stanislai Kostkæ, & Patris Canisii, præter tractatum, in quo demonstrat, Divum Ignatium non instituisse, ut in Theatinorum Ordinem admitteretur.

§. CXI.

Facultas de bonis mobilibus testandi Clero Hungarico concessa.

Caraf. decret Cancel. p. 45.

Hucusque Clero Hungarico de bonis ipsorum, quæ patrimonialia non erant, disponendi ac testandi facultas erat adempta, hoc autem anno Cæsar ad Cleri preces hanc potestatem eidem restituit, certamque ac firmam testandi normam, quæ in magnum Catholicæ Religionis emolumentum cederet, pro solita sua in Deum pietate, ac continuo in majorem Divini cultus propagationem, Statusque Ecclesiastici augmen-

mentum ſtudio præſcripſit, die undecima Decembris ex urbe Regia Soproniensi edito hoc diplomate: „Hungarico Clero omnibusque Prælatis ob „præclara & inſignia ſua in nos & Religionem Catholicam, totumque Hungariæ Regnum merita, gratificandi „deſiderio, concedimus, ac decernimus, ut ipſi deinceps ſequentem te„ſtandi facultatem habeant, nimirum „ſi Prælatus capitulum habens, vel in „capitulo exiſtens decedat, ſive teſta„mentum condiderit, & executores or„dinaverit, ſive non, teneatur capitu„lum tres probatæ fidei viros ex ſuo „corpore (quorum unus Regio nomine „ſemper deputetur, & interveniat) de„ſtinare, qui & funeri curando, & mo„bilium cujusvis generis conſignationi, „inventario conficiendo, & fideli con„ſervationi attendant, quique ſub pœ„na excommunicationis & amiſſionis „beneficii (quam pœnam Prælati, in„fidelitati, ſi quæ hic admittatur, in„flixerunt) & amiſſione bonorum, ob„ligati ſint omnia fideliter conſignare, „nec quicquam diſtrahi ſinere. Mobi„lia vero Prælati defuncti ita diſpen„ſentur: primo honeſta nec ſumptuoſa „ſepultura procuretur, & ut refri„gerio animæ eleemoſynæ pro facultatum ratione fiant, deinde ſervitori„bus,

Sæc. XVII. A. C. 625.

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„bus, & creditoribus ſatisfiat: ubi „tamen attendendum, ut ſi aliqua de„bita, in præjudicium Hungarici Se„minarii, de quo inferius mentio erit, „a defuncto eſſent contracta, ita ea ut „hiſce expreſſe prohibita, pro nullis, & „penitus irritis habeantur, adeoque „nulla ratione ſolvantur. Ad hæc jur„ta ſtatuta Synodi Tyrnavienſis libri „omnes capitulo cedant ad erigendam „Bibliothecam, indumenta Sacerdota„lia, & altarium ornamenta Eccleſiæ „cedant: utenſilia domeſtica, menſæ, „lecti, ſcamna & ſimilia Succeſſori re„linquantur; quod ſuperfuerit mobi„lium, cujuscunque generis, etiam „allodialium, ejus media pars, in uſum „erigendi Seminarii, vel poſtquam Se„minarium in perfecto ſtatu fuerit, Pa„rochiis meliorandis ſervetur, ut ad cen„ſum collocata ſumma aliqua, alumni „Clerici educari, vel tandem Paro„chiis in deteriori conditione conſtitu„tis ſubveniri poſſit. Ubi Metropoli„tano Strigonienſi, ac aliis Epiſcopis „videbitur, teneantur tamen tam exe„cutores, quam prædictæ perſonæ Ca„pitulares ad inventandum deſtinatæ, „eidem Metropolitano Strigonienſi pro tempore exiſtenti, ac etiam ſi in alia „Diæceſi fuerit, Ordinario loci inven„tarium exhibere, ac rationem peracti „ſui

Sæc. XVII. A. C. 1625.

„sui muneris sufficientem dare. Et de „alia hujusmodi mobilium media parte „libere liceat Prælatis juxta Sacrorum „Canonum præscripta testari & dispo„nere, speramus tamen eos, confinio„rum, quæ communis Patriæ, adeoque „totius Christianitatis propugnaculum „sunt, ut piissimæ causæ in testamentis „memores futuros. Si defunctus Præ„latus nec capitulum habeat, nec mem„brum sit capituli alicujus, in eo casu „Diœcesanus, in cujus Diœcesi bene„ficium obtinuit, vel Residentiam ha„buit, is, qui obiit, vel certe Capitu„lum propinquius, aut Conventus vi„cinior, prædicta omnia per Ecclesia„sticas personas ad id deputatas exe„qui curabit. Cum autem Servitores „mortuorum hæc forsitan ulla ratione „impedire, vel rapinis sese tradere præ„sumpserint, executores testamenti, vel „ad inventarium conficiendum desti„nati, eos ad plenam usque satisfa„ctionem, invocato brachio sæculari „etiam in persona detinendi potestatem „habeant, mandantes idcirco & serio „præcipientes universis, & singulis præ„sentibus, & futuris Regni nostri Hun„gariæ Palatino Judici, Curiæ Comi„tibus, Cameræ nostræ Hungaricæ of„ficialibus, Præsidiorum supremis, ac „Vice-Capitaneis, atque liberarum „civi-

Sæc. XVII. A. C. 1625. „civitatum Magiſtratibus, aliisque om-
„nibus noſtris, & Regni noſtri Hunga-
„riæ ſubditis, & fidelibus cujuscunque
„ſtatus, gradus, conditionis, vel præ-
„eminentiæ extiterint, ut ſæpius me-
„moratos ejusdem Regni noſtri Hunga-
„riæ Prælatos, eorundemque Capitula
„& Diæceſanos, atque magis vicina
„capitula, & Conventus, impoſterum
„perpetuis futuris temporibus, præ-
„ſcripta teſtandi, & mobilia defuncto-
„rum Prælatorum relicta curandi &
„diſpenſandi poteſtate, ratione & ordi-
„natione pacifice, quiete, & ſine omni
„impedimento, vel moleſtia plene ut
„frui & gaudere ſinant, necnon eisdem
„etiam, atque iis, quibus cura hujus-
„modi executionis demandata fuerit,
„quotiescunque requiſiti fuerint, juxta
„hujus clementiſſimæ noſtræ annuentiæ
„tenorem, & contenta ad talia in om-
„nibus & ſingulis punctis, clauſulis,
„articulis, ſententiis, & verborum ex-
„preſſionibus ad convenientem effectum
„perducenda decentem operam ferant,
„& quantum neceſſitas exegerit, ſerio
„aſſiſtant, idemque ab aliis pariter fieri
„ſedulo curent. „

HISTO-

Sæc. XVII.
A.C. 1626.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ CONTINUATÆ.

LIBER CXCVI.

URBAN. VIII. PONTIF. MAXIMUS.
FERDIN. II. OCCID. IMP.

§. I.

Motus in Gallia excitati occasione cujusdam libri a P. Santarello editi.

Initio hujus anni post Christum natum millesimo sexcentesimo vigesimo sexto non modo Parisiensis Facultas Theologica, sed ipsum etiam, ut vocant Parisinum *Parlamentum*, nec non sanctior Regis Senatus in proscribendis erroneis ac perniciosis doctrinis fervens exhibebat studium; postquam enim innotuerat, quod anno priori typis Zannetinis Romæ prodiisset Antonii Santarelli Jesuitæ *tractatus de hæresi, schismate, apostasia, sollicitatione in Sacramento pœnitentiæ, necnon de potestate Roma-*

Gramond. Hist. Gall. lib. 15. Argentre concil. Facult. Theol. t. 2. p. 203.

Sæc. XVII. A. C. 1626. *Romani Pontificis in his delictis puniendis*, mox rumor per urbem volitabat, in hoc libello rursus plura adversus Regum & Principum auctoritatem & jura contineri: eapropter omnes totius Regni Prætores hunc librum in Franciam invehi, aut divulgari inhibebant; insuperhabita tamen horum solertia hic fœtus Parisiis plurium manibus terebatur: nulla igitur mora Facultas quatuor deputabat Doctores, qui hunc librum maturo examini subjicerent, suumque desuper judicium in publicis Sorbonæ comitiis proferrent. Hi ergo undecim propositiones ex præfato libro decerpsere, quas censuris perstringendas Facultati exposuerunt. Erant autem sequentes hæ I. „Papa habet po„testatem in Principes directivam, er„go & Correctivam: non enim potest „habere Directivam sine Correctiva, cur „igitur non poterit Principes iniquos „punire per Censuram Ecclesiasticam?„

II. „Hinc infero, quod summus Pon„tifex possit hæreticos Principes pu„nire etiam pœnis temporalibus, qua„propter non solum eos excommuni„care, sed & regno privare, eorum„que subditos ab eorum Obedientia li„berare potest.„

III. „Papa deponit Imperatorem „propter ipsius iniquitates, & dat Prin„cipi-

„cipibus curatores, quando ipsi fuerint „inutiles ad regendum subditos. Papa „sine Concilio deponit Imperatorem, „quia Papæ & Christi unum est tri„bunal.„ Sæc. XVII. A.C. 1626.

IV. „Papa quantumcunque exem„ptum (si expedit) punit & deponit.

V. „Papa potest deponere Impera„torem, & Reges pro delictis, & quod „summam, supremam, & absolutam „potestatem habeat Papa, videtur esse „multum æquum, & Reipublicæ ex„pediens, scilicet ut sit aliquis supre„mus Monarcha, qui Regum ejusmodi „excessus possit corrigere, & de ipsis „justitiam ministrare.„

VI. „Possunt summi Pontifices ex „caussa amovere Reges, & deponere „Imperatores, sicut sæpe accidit, & vi„sum est, quando scilicet eorum mali„tia hoc exigit & Reipublicæ necessi„tas sic requirit.

VII. „Ratione fidei aut peccati gra„vis aut manifesti (si incorrigibilis fue„rit Imperator aut Rex) potest eum „Papa deponere.

VIII. „Potest Papa deponere Reges „non solum propter hæresin, aut schis„ma, aut aliud crimen intolerabile in „populo, sed etiam propter insufficien„tiam.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

IX. „Papa potest Regem deponere „ratione iniquitatis, & inutilitatis suæ „personæ: potest Imperatorem depo„nere, & Imperium alteri dare, si non „defendat Ecclesiam.

X. „Papa potest deponere Reges „negligentes, sicut Petro concessa fuit „facultas puniendi pœna temporali, „imo etiam pœna mortis dictas perso„nas ad aliorum correctionem & exem„plum: sic etiam concedendum est Ec„clesiæ: Summo ejus pastori concef„sam esse facultatem puniendi pœnis „temporalibus transgressores legum di„vinarum,„

XI. „Potest Papa Reges movere & „mortis pœna punire. Petro ejusque „Successoribus dictum est, pasce oves „meas, sed ad pastorem pertinet pu„nire oves suas ea pœna, quæ ratio „indicat illas esse puniendas. Ergo si „propter bonum commune aliquando „prudentia & recta ratio exigit, ut „Principes inobedientes, & incorrigi„biles pœnis temporalibus afficiantur, „Regnoque priventur, potest summus „Ecclesiæ pastor pœnas imponere, nec „enim Principes sunt extra ovile Ec„clesiæ.„

Hasce propositiones unacum earum Auctore Collegium Sorbonæ damnare, atque acri doctaque censura perstringere

gere ſtatuit, interea vero librum, ut perverſa ejus doctrina Senatus judicio palam fieret, die decima tertia Martii Pariſino Parlamento exhibuit. Sæc. XVII. A.C. 1626.

§. II.

Pariſini Senatus ſententia adverſus hujus Jeſuitæ librum.

Eadem die Pariſienſis Senatus edictum promulgabat, vi cujus declaratum, quod propoſitiones & doctrinæ in Patris Santareli libro contentæ ſint falſæ, ſcandaloſæ, & ſeditioſæ, earumque potiſſimæ ad evertendam Regum auctoritatem, necnon ad ſubditos ab eorum obſequio avertendos, atque ad rebellionem incitandos ſpectent: eapropter conſtituta læſæ Majeſtatis pœna omnibus typographis, ac Bibliopolis ne tam perverſum librum venderent, vel retinerent inhibitum, juſſumque, ut cuncti omnia exemplaria, ſi quæ haberent, ad Judices deferrent, inſuper ſtatutum, ut infauſtus hic partus carnificis manu palam diſcerptus igni daretur, ac Jeſuitæ compellerentur, quatenus adverſus deteſtandam illius doctrinam divulgatis lucubrationibus calamos ſuos exercerent. *Argentre l. c. Script. authent. Soc. J. pag. 37.*

Sæc. XVII.
A. C. 1626.

§. III.

Præcipui Societatis Theologi doctrinæ ſuæ rationem reddere juſſi.

Gramond. l. c. Argentre l. c. Abrege Chronol. t. 3. p. 427.

Præterea ſequenti die Senatus, Regis juſſu Patri Cottono Pariſinæ Provinciæ Provinciali, necnon Patri Ignatio Armando Claramontani Collegii Rectori, ac quatuordecim præcipuis Societatis Jeſuiticæ Theologis diem dixit, ut in judicio comparentes, de Societatis doctrina circa Regum poteſtatem palam rationem redderent, atque ad quæſtiones ſibi proponendas integra fide reſponderent. Præſtituta igitur die Jeſuitæ ſiſtuntur in judicio, ac præ ceteris P. Cottonus a Verduno primo Præſide interrogatus, cur ipſi, qui tot hominum conſcientias in Cathedris, pulpitis & Sacro Tribunali moderantur, & juventutem in Scholis inſtruunt, nil ſcriberent contra perniciosam Santarelli doctrinam? ad hoc reſpondit P. Cottonus, prudentiam exigere, ut nihil ea de re in publicum emittant; nam Scriptorem natione Gallum vapulaturum Romæ, Italum Pariſiis, totamque Societatem in diſcrimen adducturam, hanc vero in id eſſe intentam, ut neminem offendat.

dat. Percepto hoc reſponſo Jeſuitis a Curiæ Patribus prima hæc propone- batur quæſtio: *Probaturne vobis perniciosus Santarelli liber editus ſub hoc titulo:* tractatus de hæreſi? ad hoc P. Cottonus pro ſe, ſuisque ſociis præſentibus ita reſpondit: *adeo illum improbamus, ut etiam contra ejus doctrinam ſcribere parati ſimus, decemque exemplaria, quæ ad noſtras manus pervenerunt, ſuppreſſimus. Quid! ſuppreſſimus,* regeſſit Cancellarius *unde vobis ea auctoritas?* ad hoc Patre Cottono reponente, quod id ſibi licere exiſtimarit, Senatores interrogarunt, *quare hæc exemplaria, uti nuper a Senatu mandatum, ad Cancellarium vel primum Præſidem non detuliſtis?* reſponderunt Jeſuitæ: *nos ad plures alias obedientias, quam ceteri Religioſi, obſtricti ſumus*: Poſtea Senatores plura alia ex Jeſuitis ſciſcitabantur, quæ omnia tam interrogata quam reſponſa veluti per dialogum ſuo ordine referimus. Sæc. XVII. A. C. 1626.

Senat. *Quare improbatis perverſam hanc doctrinam, quam tamen Mutius Vitelleſcus Societatis veſtræ Generalis Romæ approbat, uti noſtis?*

Jeſuitæ, *novimus equidem, nec negamus hanc doctrinam Romæ a noſtris approbatam, ſed quare nobis imputabitur error Transalpinus, cui nemo noſtrum ſubſcribit in Gallia?*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Senat. *Eja ergo: ad hæc duo respondete: creditis, quod Galliæ Regi in sua ditione jus omne in suos subditos sit? aut creditis, quod aliqua extera potestas possit & debeat sese ingerere, Regisque Personam, aut Ecclesiæ Gallicanæ tranquillitatem perturbare valeat?*

Jesuitæ. *Non, nam credimus, quod Regi jus omne sit quoad temporalia.*

Senat. *Quid temporalia! loquimini distincte, & dicite nobis, creditisne vos, summo Pontifici jus esse in Reges, ut per excommunicationem sacris ipsos interdicat, subditos sacramento fidelitatis solvere, Regnumque in prædam dare valeat?*

Pater Cottonus. *Absit verbo invidia excommunicari Christianissimum Regem: absit omen! Quis credat primogenitum Ecclesiæ futurum aliquando Matris hostem, quam protexit semper, & protegit? qui excommunicandum, qui continuo pugnat hæresi in Regno suo extirpandæ?*

Senat. *Verum vester Generalis, qui hunc librum approbavit, tenet hanc sententiam velut infallibilem: num diversa vobis est a Præposito, Societatis vestræ Generali sententia?*

Jesuitæ: *Qui Romæ degit Præpositus noster Generalis, vix est, quod improbare possit, quod Roma probat.*

Senat. *Sit ergo illi sua opinio, quænam autem est vestra?*

Jesui-

Jesuitæ: *Plane illi contraria.* Sæc. XVII.
Senat: *Quid autem faceretis, si vos* A. C. 1626.
Romæ essetis?

Pater Cottonus: *Mutaretur nobis animus cum cælo, & sentiremus, uti Romæ.*

Senat: *respondete præcise, procul sint ambages & subterfugia vestra: quid censet Societas vestra (ut universa est) de Romanæ Sedis in Reges potestate?*

Ad hæc Pater Cottonus ceterorum nomine supplicabat, ut ei desuper cum Sociis suis communicandi facultas concederetur, qua illis a Senatu data per dimidiam ferme horam in separato cubili conferebant, ac paulopost reversi ad priorem interrogationem ita responderunt: *Nobis cum Sorbona & Galliæ Clero ERIT assensus in eandem doctrinam UNIVOCUS:* Cum autem in his verbis Senatores æquivocationem latere crederent, hinc regesserunt: *Explicate apertius mentem vestram, quænam est hæc Sorbonæ doctrina, quam probatis?* Tum Pater Cottonus respondit, *si exiguum tempus conceditis nobis, dabimus ex scripto sententiam, in quam vix est modo sperandum, ut conveniamus per angustias temporis:* ad hanc petitionem Senatus respondit: Ite, conceditur vobis tridui spatium, mox tamen eisdem scriptum exhibebatur approbandum & subscriben-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

dum, in quo hæ quatuor propositiones continebatur.

I. Reges potestatem suam Regnumque a nemine accepisse, nisi a Deo, & suo gladio.

II. Papam nullam habere potestatem, nec coercitivam nec directivam in supremos Principes.

III. Regem non posse excommunicari.

IV. Papam non posse subditos liberare a juramento fidelitatis, nec Regnum interdicto subjicere sub quacunque caussa vel obtentu.

Eadem die ex Jesuitis nonnulli ad ædes Nuntii Apostolici convolabant, ibidemque per sex circiter horas præsente etiam Belgii Oratore deliberabant. Interea vero Regius Senatus die decima septima ejusdem Mensis declarabat, quod ad conservandam Regiam auctoritatem, atque Ecclesiæ Gallicanæ jura omnino necessarium esset, ut Jesuitæ librum & doctrinam Patris Santarelli damnarent, hujusque damnationis testimonium scriptotenus ad Curiam deferrent, ac contrariæ doctrinæ argumenta post bimestre proponerent, secus tanquam Majestatis læsæ rei & tanquam publicæ tranquillitatis perturbatores plectendi. Porro juxta hanc Senatus sententiam Richelius Cardinalis

lis certam normam a Marillaco Regii Sigilli Custode conceptam Jesuitis proposuit, vi cujus censuræ a Facultate Parisina & Clero pronuntiatæ subscribere tenerentur. Promiserat quidem P. Cottonus, subscripturos Jesuitas, si Sorbona & Clerus Gallicanus pariter velit subscribere: addebat tamen, suum non esse, superioribus Ecclesiasticis legem ponere, nec aliis, quæ ante se fuissent, Ecclesiæ partibus: præsertim, cum Statibus Generalibus Regni anno 1614. visum fuerit, hoc argumentum non attingere, idque ab ipsomet Rege fuisset approbatum: Verum Edmundus Richerius, quantumvis Jesuitæ eum sibi infensum, hancque litem *primum iræ suæ in Societatem effectum* fuisse crediderint, eisdem tamen in arcto positis opportunum suggessit consilium, significans, a Jesuitis nil aliud exigendum, nisi ut subscriberent formulæ, qua promitteretur, quod velint signare censuram a Sorbona, & Clero Gallicano in Santarelli librum ferendam, prout P. Cottonus antea pollicitus erat. Sæc. XVII. A. C. 1626.

§. IV.

Jesuitarum declaratio circa articulos sibi a Parisiensi Senatu propositos.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Evoluto triduo Jesuitæ numero sexdecim declarationem circa quatuor illos articulos nuper a Regio Senatu propositos, ac proprio chirographo munitos in Curia Parisiensi exhibuerunt, hujus tenoris: *Nos subscripti declaramus, nobis improbari pravam Doctrinam, quam continet Liber Santarelli, quoad ea, quæ concernunt Regum personas, authoritatem & status, in quibus agnoscimus ipsorum Majestates immediate a Deo dependere, paratique sumus vitam & sanguinem profundere quavis occasione ad hanc veritatem confirmandam, & promittimus nos subscripturos censuræ, quam super hac pernitiosa Doctrina fieri continget a Clero & Sorbona, nec professuros ullam opinionem sive doctrinam, quæ ei repugnet, quam circa hanc materiam tenebit idem Clerus, Universitates Regni, & Sorbona.*

Scripta authograph. Soc. J. pag. 37.

Ceterum Jesuitæ in Galliis degentes, cum reliquos hujus Instituti Viros in aliis Regionibus hac sua declaratione offendi posse, probe prospicerent, Pater Ignatius Armandus, qui eadem cum ceteris subscripserat, ejuratæ doctrinæ in Societate receptæ calumniam amovere fategit, hancque in rem epistolam, cujus authographum ad manus habeo, ad Patrem Provincialem Societatis in Germania superiori dedit, in qua præfatam inferens decla-

declarationem hæc subjungit: *nec hæc ita generatim dicta censuimus quicquam continere, quod adversaretur honori aut cultui divino, ideoque iisdem subscripsimus, & ea per unum de nostris transmisimus ad Dominum Cancellarium, cui ista declaratio ita subscripta visa est placuisse.* Sæc. XVII. A. C. 1626.

Postea hic idem in præfatis literis retulit, quod die decima septima Mensis Martii *Parlamentum denuo convenerit adversus Jesuitas, ac durante hoc consessu Dominus de la Villauclercius bis ad hunc conventum ingressus sit Regis nomine, secum deferens præfatam scriptam declarationem, quo tamen non obstante Senatores ultra progressi decreverint sequentia: Primo* (ita sonant verba præfati Patris) *nos subscripturos Censuræ Sorbonicæ contra tractatum, qui inscribitur,* Admonitio ad Regem &c. *Secundo nos improbaturos Doctrinam Santarelli, nempe Capite* 30. *&* 31. *contentam. Tertio nos contra eam scripturos. Quarto fore, ut eadem ad Provincialem subscribenda mitterentur. Sin minus processum iri contra nos tanquam reos læsæ Majestatis. Actum etiam fuit de claudendo Collegio Claromontano, nec nisi quindecim suffragia nobis faverunt, tredecim adversantibus.*

Die decima octava indicatum fuit hoc Decretum P. Cottono, cui quod quartum jam præcedenti die vena aperta fuisset, vi-

res

Sæc. XVII. A. C. 1626. *res valde debilitatæ fuerant, & graviter admodum postrema ejusdem decreti verba tulit:* quid, *inquiens*, nos adeo fideles Regi insimulari criminis læsæ Majestatis? *his aliisque negotiis cum variis peractis iterato ei vena incisa fuit.*

Die autem vigesima Martii non modo Jesuitæ Parisini, sed omnes Provinciales & Rectores, necnon sex antiquiores cujuslibet Collegii Patres sequentem retractationem suo chirographo munire jubebantur: *Quoniam in libro Antonii Sanctarelli, de hæresi, Apostasia, & schismate inscripto, qui nuper a Curia Parlamenti damnatus fuit, plerique sint scandalosa, seditiosa, ad subversionem statuum tendentia, ad distrahendos quoque subditos ab obedientia Regum, Principum supremorumque Dominorum, ac eorum status attingentia, necnon in magnum periculum, ac discrimen ipsorummet personas adducentia: propterea nos illa pariter improbamus, rejicimus, atque damnamus.*

Quantumvis vero Jesuitæ hac sua revocatione Sorbonicam censuram anno priori die prima Decembris contra librum *Admonitio* latam approbassent, & Santarelli doctrinam detestati, eam se impugnaturos promisissent, nihilominus Pater Garassus Jesuita die vigesima octava Martii Regiæ Curiæ libellum supplicem porrexit, suis Sociis indul-

indulgeri petens, ne Santarelli doctri- Sæc. XVII.
nam *calamo impugnare* tenerentur: aſt A. C. 1626.
hæc ipſa eorum petitio rejecta eſt a Senatu, & a Talono Regio Advocato, qui in Servini locum ſucceſſerat, poſtquam hic die ſexta Martii, cum in Parlamento coram Rege pro populi ſalute peroraret, apoplexia tactus in Senatu corruerat, ac intercluſo ſpiritu percitus defecerat, hæc ingeminans verba: *Jeſus Maria, Jeſu Fili David, miſerere mei.*

§. V.

Concluſio Facultatis Theologicæ Pariſienſis de damnando Patris Santarelli libro.

Die prima Menſis Aprilis Doctores Sacræ Facultatis Theologicæ Pariſienſis in aula Collegii Sorbonici publica habuere comitia, eo fine, ut Santarelli Jeſuitæ librum & doctrinam, quam Senatus Regius jamjam damnaverat, condigna quoque perſtringerent cenſura. Præprimis igitur Joannes Daultruyus, & Stephanus Dupuis, qui præter Doctores Rumetum & Chapelaſum ad examinandum Santarelli librum ſelecti erant, in eodem hanc contineri doctrinam expoſuere: *Summum Pontificem poſſe pœnis temporalibus punire*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

punire Reges & Principes, eosque deponere, & regnis suis privare ob crimen hæresis, eorumque subditos ab illorum obedientia liberare, eamque semper in Ecclesia fuisse consuetudinem, & propter alias etiam causas, uti pro delictis, si expedit: si Principes sint negligentes, propter insufficientiam, & inutilitatem personarum suarum. Item Pontificem jus & potestatem habere in spiritualia simul, & omnia temporalia, & in eo esse de jure divino utramque potestatem spiritalem & temporalem. Credendum esse Ecclesiæ, summoque ejus Pastori concessam esse facultatem puniendi pœnis temporalibus Principes transgressores legum divinarum & humanarum, præsertim si crimen fuerit hæresis. Dixerunt etiam eundem Santarellum asserere, Apostolos fuisse subjectos Principibus Sæcularibus, de facto, non de jure. Quin etiam statim, atque constituta est Pontificis majestas, cœpisse omnes Principes esse illi subjectos. Denique retulerunt præfati Doctores, *Santarellum explicare verba Christi:* Quodcunque ligaveris super terram &c. *non tantum de potestate spiritali, sed etiam temporali: Ipsumque Sancto Paulo imponere, verba illius, detracta negatione, immutando.*

Harum propositionum doctrinam ab hisce Theologis expositam, atque matura deliberatione discussam Parisien-

ses

ſes Doctores unanimi ſuffragio reproba- Sæc. XVII.
runt, eamque contentam *tanquam no-* A. C. 1626.
vam, falſam, erroneam, verbo Dei con-
trariam, Pontificis dignitati odium conci-
liantem, ſchismati occaſionem præbentem,
ſupremæ Regum authoritati a Deo ſolo de-
pendenti derogantem, Principum infidelium,
& hæreticorum converſionem impedientem,
pacis publicæ perturbativam, regnorum,
ſtatuum, rerumque publicarum everſivam,
ſubditos ab obedientia, & ſubjectione avo-
cantem, & ad factiones, rebelliones, ſedi-
tiones, & Principum parricidia excitan-
tem damnarunt, ac iterato examine plures alias propoſitiones erroneas ex eodem libro decerpſerunt, tandem vero Fileſaco, Iſamberto aliisque Doctoribus negotium dederunt, ut cenſuræ evulgandæ ideam proponerent.

§. VI.

Cenſura Sacræ Facultatis Theologicæ Pariſienſis lata in Santarelli librum.

Accerrime dimicabatur in Sorbona, quanam cenſura Santarelli liber eſſet perſtringendus, tandem vero habebantur die quarta Aprilis rurſus Sorbonæ comitia, in quibus Ioannes Fileſacus Facultatis Doctor referebat, ceteros Theologos in hanc cenſuræ formulam conveniſſe. „Si *Argentre l. c.*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

„Si quis nos in fines Sæculorum „deveniſſe, ut loquitur gentium Apo„ſtolus, forte dubitet, poſtrema hæc „tempora tantiſper expendat, eaque „cum prioribus componat, is facile de„prehendet humani generis hoſtem in „utraque politia, & Eccleſiaſtica, & „civili, nihil intentatum reliquiſſe, quo„minus utramque non tam labefactare, „quam omnino peſſumdare videretur. „Eccleſiam Chriſti ſponſam qua ſtylo, „qua ferro conficere conati ſunt impii „illi, qui poſuerunt in Cælum os ſuum: „Politiam illam civilem alia via ag„greſſi dementati homines; cum enim „poteſtatem ſæculi non ſine cauſſa gla„dium portare viderent, libris netan„dis eam quaſi per clanculares inſidias „e medio tollendam exiſtimarunt. Hos „S. Judas in Epiſtola Canonica non alia „nota nobis dignoſcendos proponit, „quam quia dominationem contem„nant, & Majeſtatem blasphement. „Atque utinam de ſolo contemptu & „maledica oratione ageretur, quia „male feriati Scriptores id genus pe„teſtatis cujusdam in Eccleſia tempo„ralis prætextu, Reges, arbitrio, & „nutu Eccleſiaſtico, leviſſimis etiam „de cauſis ac plane ridiculis, de ſolio „deturbandos, aliosque vel annuos vel „etiam diarios, ſi ita libuerit, ſubſti„tuen-

„tuendos contendunt. Quod cum in „Univerſæ civilis politiæ, ac potiſſimum „Gallicæ Monarchiæ ſub Chriſtianiſſi- „mo, & juſtiſſimo Rege noſtro Ludo- „vico perniciem, everſionemque, me- „ditatum confectumque videret Facul- „tas Theologica Pariſienſis, ut Majo- „rum veſtigiis inhærendo, ſuum erga „piiſſimum Regem noſtrum, iſtudque „præſertim Chriſtianiſſimum Regnum, „animum ſtudiumque declararet, bo- „norumque omnium votis ſatisfaceret, „præ ceteris nuperum librum Antonii „Sanctarelli Jeſuitæ de Hæreſi, ſchis- „mate, Apoſtaſia &c. a quibusdam ſe- „lectis Doctoribus examinandum cen- „ſuit, in congregatione Generali ex- „traordinaria decima ſexta Martii im- „mediate præcedentis habita. Sed quo- „niam multa in eo pertractantur, quæ „ad rem, de qua potiſſimum agitur, „minime ſpectarent, duo duntaxat ca- „pita 30. & 31. tractatus de Hæreſi ex- „cutienda ſelegit. Itaque anno Domini „milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo ſexto „die prima Aprilis poſt Miſſam de S. „Spiritu, habitis ſolemni more uſitatis „Comitiis in aula Collegii Sorbonæ, au- „dita eſt relatio Magiſtrorum ab eadem „facultate ſelectorum, qui expoſuerunt „in duobus illis capitibus iſtas propoſi- „tiones contineri: ſummum Pontifi- „cem

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

„cem &c. *Re itaque* in deliberationem „a Domino Decano adducta, auditis „omnium & singulorum Magistrorum „maturis deliberationibus Facultas im„probavit, & damnavit doctrinam his „propositionibus & horum capitum co„rollariis contentam tanquam novam „falsam, erroneam, verbo Dei contra„riam, Pontificiæ dignitati odium con„ciliantem, schismati occasionem præ„bentem, supremæ Regum auctoritati „a Deo solo dependenti derogantem, „Principum infidelium & hæreticorum „conversionem impedientem, pacis pu„blicæ perturbativam, Regnorum, Sta„tuum, rerumque publicarum everti„vam, subditos ab obedientia & sub„jectione avocantem, & ad factiones, „rebelliones, seditiones, & Principum „parricidia excitantem. Datum in Sor„bona die & anno præfatis. Et re„cognitum die quarta Aprilis anno mil„lesimo sexcentesimo vigesimo sexto.

Hac igitur censura palam per lecta & approbata, censuit Facultas il lam esse evulgandam: Senatus quoqu præcepit, ut hæc ipsa censura ad Cu riæ acta referretur, eaque religiose o servaretur, indictis etiam severioribus pœnis in eos, qui contra hoc manda tum loqui aut scribere præsumerent. Paulopost tamen Rex Senatus sui edicto decla-

declarabat, quod ipſus Cardinales & Prælatos nominaturus eſſet, qui decide- Sæc. XVII. A.C. 1626.
rent, quibus terminis *cenſura deteſtandæ & perniciosæ doctrinæ in Santarelli libro contentæ conciperetur, ac tum demum Rex, quod juſtum erit, decreturus eſſet.* Hac ratione Rex hujus rei cognitionem ad ſe evocabat, ipſamque Sorbonam ac Parlamentum a cenſuræ pronuntiatæ executione præpedire nitebatur.

§. VII.

Decretum Univerſitatis Pariſienſis de recipienda cenſura.

Inſuperhabito Regis edicto tota Pari- *Argentre l. c. p. 218.*
ſienſis Univerſitas die vigeſima prima Maij decretum promulgari juſſit, in quo cenſuram a Facultate Theologica pronuntiatam approbans ſtatuit, „laudandum ampliſſimis verbis ſacrum „Ordinem Theologorum, qui de im„proba, & exitiali doctrina iſta pie, „religioſe, ſalubriterque ſtatuerint, ge„neri Chriſtiano Galliæque imprimis „priſcæ, veræque Doctrinæ Lumen op„portune oſtenderint, majorum virtu„tem retulerint, remque adeo fecerint „illa profeſſione tuendæ veritatis, & „ſtudiorum Univerſitate, digniſſimam.„ His præmiſſis Facultas in ſuo decreto

Sæc. XVII. A. C. 1626.

hunc in modum perorabat: „Ut vero „novæ ac peſtilenti Doctrinæ aditus „omnis intercludatur, & omnes, qui „e Diſciplina noſtra ſunt, eamque in„poſterum amplectentur, aut in eam „nomen dabunt, mature intelligant, „ſenſus ſibi, animosque e Sacri Ordinis „illa Sententia comparandos a damnata „doctrina iſta longiſſime disjungendos.„

„Utque eam omnes averſentur, de„teſtentur, & abhorreant, privatim ac „publice dedoceant, confutent, cona„guant, faciendum, ut in ſupplicatione „ſolemni prima, tum quot annis in eo „cætu, qui publice ſupplicandi, & pro„cedendi cauſa, ſtatim ab inſtauratis „Scholis menſe Octobri agetur, prius„quam cuiquam poſtulare quid liceat, „a Procuratore Univerſitatis ea cen„ſura palàm recitetur: tabulis librisve „omnium ordinum, Nationumque in„ſcribatur: ejus exempla duo Actuarii „Sacræ Facultatis manu diſtincta ſub„ſcriptaque in commune tabularium „inferantur: totidem ad ſingulos Col„legiorum & domorum Moderatores „primo quoque tempore mittantur: ut „omni ope ac ſtudio ab iſtius Doctrinæ „contagio atque peſte, omnes, qui eo „contubernio domiciliove utentur, ar„ceant, operamque dent, ut ne cui „contra quam Sapientiſſimus Ordo de„cre-

„crevit, judicavitque, dicere, facere „quicquam liceat. Si quis eorum quid „immutarit, secusve fecerit Doctor, „Professor, Magister, Discipulus, Li„terarum civis, aut contra laudatissi„mam censuram ullo quovis pacto, „dicto, scriptove, quacunque tandem „de causa, obtentuve, solicitarit, mo„verit, attentarit, is ignominiæ causa „dimissus, gradum, ordinem, tribum„que perpetuo interdicto amittat. Sæc. XVII. A. C. 1626.

Porro ad Universitatis Parisinæ exemplum pariter Tolosana die vigesima tertia Maij anni sequentis hoc evulgavit decretum: *Cum frequens Ordo Theologorum in hac Schola quoque pro sua in rem Christianam, Regem Christianissimum, & ejus imperium pietate & fide Decreta illa pestifera, & exitialis orbi Doctrinæ pari prudentia aversetur, & damnet: placet, ne quis in posterum, qui apud nos Doctor, Professor, Magister, Discipulus, Literarum civis erit, profanam ejus viri Santarelli paginam aliter habeat, æstimetve, quam ut facem incendiorum, quibus arsit orbis Christianus, & res Ecclesiæ ad invidiam Apostolicæ Sedis & Pontificii honoris sæpius afflictæ sunt; quibus Regum sceptra cum pernicie populorum, & bonorum luctu crebro tentata, rebellium furor & factio ad Seditiones excitata, armataque manus infamium parricidarum in viscera*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Principum, & accepta publice vulnera, quæ vix Sæculorum acta, digne satis eluxerint: atque ut eam ideo detestentur omnes & abhorreant. Professoribus, quibus docendi, legendi, scribendi in Academiæ Scholis publicis jus est, diligentia & studio curandum, ne Seditiosi, & pestilentis scripti cum sit dabit iis refellendi opportuna ulla prætermittatur occasio: ejusque rei nequando memoria curave intercidat, faciendum primo quoque tempore, ut Decretum hoc per actuarios Universitatis manu distinctum, subscriptumque mittatur in acta, & communi Scholæ tabulario tradendum etiam posteris inferatur.

Insuper, Valencena, Burdegalensis, Pictavienſis, Bituricensis, Cadomensis aliæque Regni Academiæ Santarelli librum damnarunt, addito præcepto, vi cujus Sorbonæ censura eorum actis tabulisque insereretur. Postea Parisiensis Facultas censuræ exemplar ad Franciæ Cancellarium, & ad supremi Senatus Præsidem detulit, supplex, ut decretum Facultatis contra Santarelli librum ad sanctioris Senatus acta referretur, ac censura unacum hoc decreto diebus præfixis prælegeretur. Denique alii ex Senatu selecti Ludovico Regi retulerunt, quæ circa hoc negotium hucusque contigissent.

§. VIII.

Sæc. XVII.
A. C. 1626.

§. VIII.

Hujus controverſiæ exitus.

EQuidem Jeſuitæ ſe cenſuræ Facultatis ac Cleri ſubſcripturos pollicebantur, poſtquam vero formam, qua hæc cenſura erat concepta, perlegerant, & quatuor illis articulis a Sorbona ſibi propoſitis ſubſcribere jubebantur, tum vero nil intentatum, inauſumque reliquere, ut tota cauſſa a Senatu & Sorbona evocata ſolius Regis judicio ac deciſioni reſervaretur: Hoc ut obtinerent, quid Jeſuitæ moliti fuerint, recenſet ipſemet Pater Paulus le Jeune Pariſienſis Jeſuita, in ſua epiſtola, quam ad Jeſuitas Provinciæ Superioris Germaniæ hoc anno perſcripſit, hujus tenoris: *Plurimi ex obitu P. Cottoni magnum cœpere dolorem, ex eo tamen die res in melius mutatæ videntur, Deo Clementer annuente Defuncti precibus, ut credibile eſt: cum ejus anima cœlum ingreſſa eſt, accedente etiam aliorum Servorum Dei, qui etiamnum in hoc turbido mari jactantur pia deprecatione: læte jam noſtri Patres, ubi ſubſcripſere Declarationi, quam Domino Cancellario transmiſere, ſtatuerunt uno conſenſu, Eccleſiæ Dei honorem conſtanter tueri contra propoſitiones Parlamenti, ac potius Lutetia totoque regno excedere, quam*

Autograph. ſcript. Soc. Prov. Germ. pag. 38.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

iis assensum præbere. Concluserunt se duobus tantum ejusdem Parlamenti articulis subscripturos, nimirum primo, se eandem cum Prælatis & Sorbona censuram laturos de libro, cui præfixus est titulus: Admonitio ad Regem Galliæ. *Secundo, se improbare Librum Santarelli, quatenus Regi, ejusque statui pernitiosus est. Quod vero ad autoritatem excommunicationis attinet, sibi fixum ac decretum esse, prius mortem oppetere, quam illi suffragari, aut assentiri. Alterum autem articulum de indirecto Pontificis Dominio in res regnorum temporales nondum definitum esse, sed Problematice disputari, neque suum esse illud definire, ac proinde se multo abire regno malle, quam cum suo calculo comprobare, cum Prælati Galliæ nuper, sicut & Reverendissimus Cardinalis Peronius, cum publici Conventus haberentur, ei subscribere tam generoso animo recusarint.*

Interea P. Suffrenus Reginam Matrem convenit, eamque his verbis allocutus est: „quoniam Parisiis & per Franciam tota „nostra causa tempestates exoriuntur, „ut omnem suis Majestatibus occasionem tollamus, aliquid deterius de „nobis suspicandi, eam vehementer „obtestor, ut Regi dignetur insinuare, „nos libenter cessuros, nec nobis in „animo esse Parisiis, aut in reliqua Gallia commorari contra minimam Regis

„gis voluntatem, porro omnes propo- Sæc. XVII.
„sitos articulos merum esse prætextum A. C. 1626.
„ad nos regno exturbandos, siquidem
„cum Prælati tum ceteri Galliarum Re-
„ligiosi non minus quam nos ægre illos
„admitterent.„ *Quibus verbis commota Regina magnum commiserationis sensum testata promissionem adjecit, quod a nobis semper stare vellet, Patrique injunxit, ut eadem verba apud Regem faceret. Tunc vero agebatur pervigilium Beatissimæ Virginis annuntiatæ. Itaque Pater præsente Reverendissimo Cardinale de Rochefokau (qui in hoc negotio nobis verum se amicum ac nostræ caussæ patronum exhibuit) eadem apud Regem commemoravit, qui non sine animi sensu respondit, in hoc agi de honore suo, provisurum se, ne quid ulterius Parlamentum tentaret. Cardinali dixit quoque, ut idipsum in Concilio proponeret, quod postero die hora undecima cogi vellet, qui dies Deiparæ sacer erat. Interim Rex ad lucrandum Jubilæum sese dispposuit, & mane quinque templa ad id destinata pedes obivit, inter quæ & nostrum Divo Ludovico dicatum numerabatur. Quocum sub horam octavam matutinam venisset, Patri Ignatio, & Patri Suffreno dixit: & se & Matrem, & Cardinalem de Richelieu pro nobis esse, & ne quid metueremus, & hora undecima super ea re in Concilio actum iri.*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Poſtea ſub horam undecimam Regina modo regnans ad eandem Sacram ædem pedibus venit, quæ, cum iidem Patres ipſi ſe ſiſtiſſent, magnum præſetulit affectum benevolentiæ, & Commiſerationis, & addidit, ſi penes ſe omnia forent, rem brevi conſectum iri. Sed nos a Rege diligi, & ea ipſa hora undecima pro nobis Concilium haberi.

Sub Veſperam Regina Mater Rheda ad nos vecta iisdem Patribus cum inſigni benevolentiæ teſtimonio promiſit, omni ſe auxilio adſuturam, ſed eam rem ipſi Regi ſatis eſſe cordi.

Concluſio Concilii nondum miſſa ſit, ſed per primum Ordinarium mittetur, hoc unum reſcivimus, quod ſua Majeſtas ad ſe accerſierit ſuum in Parlamento Generalem Procuratorem (qui eximio amore nos amplectitur) eique dedit in mandatis, ut proſus impediret, ne quid in Parlamento contra nos amplius de illis articulis proponeretur, unde omnia ad ſe evocari voluit.

Enimvero ad importunas patrocinantium preces Ludovicus XIII. Rex die tertia Maij ad Univerſitatis Rectorem, qui ceterorum nomine cenſuram Facultatis ad Senatus Regii acta referri petebat, literas dedit, quarum ſumma hæc erat: „veſtra petitio diffe„ſionem a me jam extinctam, quæ in„ter vos & Jeſuitas, qui præfatum li„brum

„brum tanquam malignum & pernicio- Sæc. XVII.
„ſum deteſtati ſunt, exardeſcebat, rur- A. C. 1626.
„ſus accendere videtur, non autem e
„re mea eſt, diſſidia in Regno meo fo-
„vere; quocirca his literis vobis ſigni-
„fico, quod quamvis hucusque veſtram
„agendi rationem vituperare haud po-
„tuerim, deinceps tamen æquam vitu-
„perandi cauſſam haberem, ſi inſuper-
„habito meo interdicto præfatum de-
„cretum ad acta referri, adhuc pete-
„retis, atque etiamnum hoc negotium
„ulterius urgere velletis; nil ergo hac
„in re movete, donec urbem meam ac-
„ceſſurus, ampliora voluntatis meæ
„ſenſa indicavero, ſpe fretus, quod
„tum meo placito obtemperaturi ſitis.„
Die autem tertia Junii in Sorbonæ comitiis fuit relatum, quod Cancellarius, ac Regii Sigilli Cuſtos Syndico injunxerint, Facultati referendum, Regis Chriſtianiſſimi voluntatem eſſe, ne Facultas quicquam de novo moliretur, aut circa cenſuram libri P. Santarelli deliberaret: eapropter Facultas tum cenſuit, Regi eſſe obtemperandum.

§. IX.

Hæc lis Regem inter & Parlamentum ac Facultatem compoſita.

Verum

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Verum tamen die prima Februarii sequentis anni Parlamentum edito decreto quosdam deputabat, qui sollicite in eos inquirerent, qui variis artibus decreta Regia contra Facultatem extorserant, latamque in Santarellum censuram, eiusque executionem impedire nitebantur: Hanc in rem intuper præcepit, ut Curiæ Patres non modo ore, sed & calamo Regi exponerent, quatenus hanc caussam, utpote pro securitate Regis, & conservanda Sacratæ suæ Personæ vita agitatam ad se evocare nollet. Postquam igitur Regi non modo Universitatis supplicatio, sed etiam supplex Parlamenti libellus ab hisce Deputatis in Regio Senatu oblatus fuerat, Richelius Cardinalis, qui tunc præcipuas partes gerebat, Deputatos his verbis alloquebatur. „Rudis in Theologia foret, qui „ignotum, quod Rex a nemine, nisi „a solo Deo suam coronam, Regnumque habeat, rudior autem adhuc esset, qui ignoraret, quod Rex nec ex „auctoritate suis Parlamentis tradita, „nec ex potestate propria, nec ex facultate Sorbonæ per Sedem Apostolicam concessa articulum fidei condere, „vel stabilire valeat, nisi sit prius talis „ab Ecclesia in Conciliis Oecumenicis „declaratus. Omnis doctus Theologus „fide-

„fidelis ſubditus, & Vir probus Santa- Sæc. XVII.
„relli propoſitiones eſſe impias & abo- A.C. 1626.
„minandas cenſet: ſunt temerariæ,
„ſcandaloſæ, ſeditioſæ, Regni tranquil-
„litatem perturbantes, ſanctamque Se-
„dem odio exponentes, & quod pejus
„eſt, Regis ſecuritati omnino adver-
„ſantes. Eapropter non modo æquum,
„ſed & neceſſarium eſt, tam pernicioſi
„libri divulgationem impediri librum-
„que flammis tradi, quod quidem fiet,
„auctoritate tamen Eccleſiæ, quæ librum
„per legitimam cenſuram damnabit,
„quæque ſola ad ſedanda turbida
„plurimorum ingenia ſufficiens ſit: ne-
„ceſſe enim eſt, ut ad hunc finem per
„innoxia perveniatur media, non au-
„tem per talia, quæ Regis Perſonam
„majori exponunt diſcrimini, quam il-
„lud foret, quod evitare intenditis: ſci-
„tis enim, plurimos adeo tetræ mentis
„eſſe, ut toto ſtudio omnem ſuſpicandi
„anſam promovere ſatagant, perinde acſi
„Rex cum Sede Apoſtolica colliderе-
„tur, præcipue circa doctrinæ articu-
„lum, cujus deciſio ad ſolam ſpectat
„Eccleſiam; ignorantia enim & exceſ-
„ſus ſui Zeli nonnunquam ejusmodi
„homines in quosdam prolabuntur mo-
„tus eo magis periculoſos, quo firmius
„eorum Phræneſis eos illis tanquam
„Sanctos depingit. Enimvero indigna-

„tio

Sæc. XVII. A. C. 1626.

„tio, quam Sanctitas ſua uno abhinc
„anno hac de re concepit, Valtelinæ
„pacis executionem non ſine magno
„Regni damno hactenus præpedivit,
„inde vero elucet, quam proficuum
„Regi, ejusque vitæ ſecuritati fuerit,
„quicquid ipſemet hucusque in hiſce
„occaſionibus fecit: deſiderandum er-
„go foret, ut Parlamentorum conſilia
„concordent cum Regis Regiique ſui
„Senatus conſiliis. Fors dicetis mihi,
„quod ſi Regii Senatus rationes & mo-
„tiva vobis conſtarent, ea prompte exse-
„qui velletis. Aſt Nauclerus de navis
„ſui directione rationem non reddit,
„proſper ſæpe negotii ſucceſſus ab ar-
„cano dependet, & ſæpe media ad fi-
„nem inepta redduntur, quamprimum
„divulgantur; Rex autem a Romana
„Sede cenſuram expectat, quæ validior
„erit, utpote pronuntiata ab ea, ad
„quam hujus cauſſæ cognitionem ſpe-
„ctare, cenſent quamplurimi. Si au-
„tem ejusmodi cenſura a Papa dene-
„gabitur, Rex in ſuo Regno talem pro-
„curabit cenſuram, quam totus Orbis
„æquam judicabit, quæque adeo non
„diſſenſiones progerminabit, ut potius
„fideles ædificatura ſit.„ Hujus igi-
tur Cardinalis impulſu Rex Papam ſol-
licitabat, quatenus hanc litem diri-
mere, pacemque reſtituere vellet: Nec
ſuis

Sæc. XVII. A. C. 1626.

ſuis partibus defuit Pontifex; quippe ſuo in Galliis Nuntio Apoſtolico quantocius negotium dedit, ut præprimis animorum acerbitatem ſedare niteretur, juncta ſibi opera Lanfranci Cardinalis, qui hac de re ad Nuntium has perſcripſit literas.

Cum in hoc decreto Facultatis Theologiæ Pariſienſis facto in Sorbonæ Collegio prima die Februarii proxime præterita S. Sanctitati oblato nihil occurrat ita tolerandum, quo detur locus interceſſioni, appellationi, totque rumoribus, qui inde ſecuti ſunt, ac ſorte adhuc perſeverant magno cum ſcandalo ſimplicium quotquot ea de re audierunt. Supplicatum eſt ſuæ Sanctitati, ut ſcribere dignetur ad Illuſtriſſimum Dominum Nuntium, qui pro ea, qua ſolet prudentia, integrum ab omni parte ſe ſervans efficiet, ut ardor animorum conſideat, & reverendi Theologi exemplum modeſtiæ, prout hactenus exhibuere, præferentes concordiſſime ſecum invicem, & in mutua pace vivant. Et quoniam ſua Sanctitas verbo juſſit rem peragi cum veſtra Illuſtriſſima & Reverenda Dominatione, ſupplicatio fit humillima, ut quamprimum provideat, ne tantum malum in dies ingraveſcat, ſicque quo meliori modo fieri poterit, veſtra Illuſtriſſima Dominatio ſuæ Sanctitatis voluntati obſequetur.

Integro tamen triennio hæc controverſia

Sæc. XVII. A. C. 1626.

versia ultro citroque agitabatur, donec ad iteratas Universitatis preces Ludovicus Rex die octava Julii anno Salutis nostræ millesimo sexcentesimo trigesimo primo Sanctioris Consilii decretum promulgaverit, quo Universitati & Facultati Theologicæ sua jura, ac de doctrina judicandi auctoritatem rursus vindicavit totumque hoc negotium inter Sanctius Consilium, Parlamentum & Universitatem controversum confecit.

§. X.

Facultatis Theologicæ censura in librum Patris Francisci Garassi Jesuitæ.

Argentre Concil. Facult. p. 202.

Adhuc Sorbonæ Parisini Senatus fervor ac indignatio adversus Santarelli Jesuitæ doctrinam ardebat, cum die secunda Martii Joannes Tarinus Universitatis Rector exponeret, librum quem P. Franciscus Garassus Jesuita sub titulo *summæ Theologicæ principalium veritatum Religionis Christianæ* edidisset, ad se fuisse delatum, atque in eo multa, quæ reprehensione digna forent, contineri. Igitur Facultas septem selegit Doctores, qui hunc librum examini subjicerent, ac desuper in proximis comitiis referrent. Interea vero Georgius Frogerus & Montreuillius Sorbonæ Doctores, qui hunc librum

brum antea approbarunt, clam Garaſſum monuere, ut nonnulla in ſuo libro emendaret: id quoque pollicitus eſt Author, quocirca ambo hi Doctores die ſecunda Menſis Maij obnixe rogabant cunctos Facultatis Magiſtros, ut eorum conſulerent honori & famæ, nec Garaſſi librum ulterius diſcuti paterentur, niſi prius ipſis duo traderentur exemplaria earum propoſitionum, quas ſelecti Doctores cenſura perſtringendas judicaverint. Annuit eorum precibus Facultas, eisque cuncta, quæ in præfato libro a cenſoribus fuere notata, communicavit, quibus perlectis Frogerus die prima Menſis Julii expoſuit, ea (paucis exceptis) benignam admittere interpretationem, nulloque negotio vel ab ipſo auctore, vel ab ejus Superioribus, ſi monerentur, emendari poſſe: poſtea ſupplicavit, ut ſuum, necnon Montreuilli honorem cordi haberet Facultas, eoquod ambo Patrem Garaſſum, ut nonnulla corrigeret, ſincere admonuiſſent, ipſe tamen ex iis contra datam fidem multa prorſus intacta reliquerit, uti ex ejus epiſtolis pateret, quas Frogerus mox palam recitabat: his perceptis ſingulorum Doctorum colligebantur ſuffragia, ex quibus nonnulli cenſebant, monendos eſſe hujus Jeſuitæ Superiores, ut ejus librum e-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

mendari curarent, alioqui cenſura notandum, alii vero excerptas propoſitiones nulla mora eſſe damnandas pronuntiarunt. Die igitur prima Septembris, urgente Abbate San-Cyrano, qui exinde implacabile Societatis odium in caput ſuum accerſerat, Facultas unanimi ſuffragio, Theologicam Patris Garaſſi ſummam eſſe damnandam cenſuit, hocque judicio die ſexta ejusdem Menſis approbato, ſequens divulgavit decretum: *Cum Pariſienſis Academiæ Rector expoſuiſſet, multos graves, magnaque auctoritatis Viros apud ſe conqueſtos eſſe, quod omnium manibus tereretur opus quoddam erroribus ſcatens ſub titulo:* Summa Theologica Patris Garaſſi Jeſuitæ, *propterea que expetiiſſet, ut ſacra Facultas Theologiæ Doctores quosdam ad illud opus examinandum ſeligeret, ne diutius in perniciem animarum, & in ſcandalum ac dedecus Religionis graſſaretur, ſi quid forte fidei Catholicæ, vel bonis moribus adverſum latere deprehenderetur: Univerſus cœtus æquiſſime illius poſtulationi aſſenſus ab quot ſelectis Doctoribus Provinciam peragendi, examinandi, & recenſendi iſtius operis luminis demandavit: qui poſt bimeſtre ſpatium die ſecunda Maij ad eandem facultatem ut prius ſolemniter congregatam, de iſto opere retulerunt, ex eoque deprompta quamplurima cum ipſo codice impreſſo, audien-*

dientibus, & inspectantibus omnibus, collata recitarunt, quæ nulla omnino ratione tolerari posse jam tum judicabantur: sed quoniam ii, qui prædictum volumen approbaverunt, tot & tam variis objectis ex tempore satisfieri non posse caussati, tempus sibi dari cum descripta objectorum serie petierunt, utrumque illis concessum est, rursumque Kalendis Junii adhuc in mensem iisdem prorogata dies ad respondendum, Kalendis vero Julii eorum, quæ arguebantur partim defensionem, partim explicationem benignam afferre conati, nihilominus aliqua plane inexcusabilia esse ingenue agnoverunt, & culpam omnem a se amoliri cupientes, dixerunt, se multa in isto opere castiganda ante illius approbationem notasse, quorum indiculis authori traditis, cum ille omnium emendationem polliceretur, se viro illius professionis facile fidem adhibuisse, qui tamen post acceptam approbationem, non steterit promissis, sed majorem partem eorum, quæ ipsi judicaverant, corrigere neglexerit, in cujus rei testimonium. privatas Garassi epistolas erratorum, & promissæ emendationis mentionem facientes protulerunt, parati, ut ipsi asseverarunt, prædictos quoque indiculos exhibere. Quibus omnibus rite & attente consideratis, cum universi doctores opus istud severa animadversione dignum ducerent, nonnullis tamen visum est, uno adhuc vel altero mense ex-

Sæc. XVII. A.C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

pectare, ut ipse author moneretur, & tu-bens ea retractaret, quæ nec satis pie, nec vere, nec modeste scripserat, tandem post tam longam, & diuturnam cunctationem die prima Septembris in comitiis ordinariis post Missam de sancto Spiritu in aula Collegii Sorbonæ celebrata, eadem sacra Theologiæ Facultas Parisiensis matura deliberatione præhabita, summam illam Theologicam Francisci Garassi omnino damnandam censuit. Quod multas propositiones hæreticas, erroneas, scandalosas, & temerarias contineat, tum non pauca sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum loca perperam citata, depravata, & a suo Germano sensu detorta, itidem innumera scurriliter dicta a Christiana & Theologica Scriptione, & lectione indigna contineat.

Promulgatæ huic censuræ adjiciebantur plusquam sexaginta propositiones ex libro Patris Garassi extractæ, quas Universitatis Rector typis evulgari jussit unacum præfata censura. Tandem vero præfatus hic liber, ejusque censura eandem tulit sortem, quam Santarelii causa subiit.

§. XI.

Conspiratio in Ludovicum Francii Regem.

Merc. Franc. t. 12. p. 337. Brietius Annal. mund. tom. 7.

Non modo literariis dissidiis, sed etiam conspirationibus, ac civilibus discordiis hic annus Galliarum Regi oppido

pido funeſtus fluxerat: Jam anno priori quidam Plebanus Clericus patria Normanus de conjuratione in Ludovicum XIII. Regem ſuſpectus, a Curia Roanenſi in vincula conjiciebatur, qui quæſtioni ſubjectus, plures alios ac præcipue Petrum Guiotum Jeſuitam conſpirationis conſcium nominavit, debitasque ſceleris ſui pœnas crurifragio dedit: Guiotus vero Roano Pariſios abductus, ibidem aut potenti Sociorum deprecatione, aut creditæ innocentiæ teſtimonio impunis dimittebatur, alio autem Sicario, nomine Hieronymo Boſortio Gallobelga Pariſiis intercepto, ac tormentis ſubjecto Guiotus denuo cuſtodiæ dabatur, cumque neuter horum haud ultra viſus eſſet, ambos ſecreto ſupplicii genere ſublatos creditum eſt. Hoc autem anno magis periculoſa in Regem conſpiratio a Procerum nonnullis conflata erat; poſtquam enim Ludovicus XIII. Rex Fratri ſuo Gaſtoni in matrimonium Montpenſeriam Principem collocare conſtituerat, Ornanus Mareſcallus, ejusque duo fratres, Chalaiſius, Vindocini Dux, Calidabonæus Gaſtoni fidiſſimus, aliique Proceres has nuptias, Gaſtoni tanquam natalium ſuorum dignitati minus conſonas diſſuadebant, eo fine, ut creſcente inter Fratres diſſidio, ipſi rerum arbitria

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Gramond. lib. 16. Hiſt. Gall. Theatr. Europ. p. 890. Lotich. rer. Germ. l. 15. c. 3. §. 10. l'Avis d'un Theol. ſans paſſion.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

sibi vendicare, suisque commodis opportunius velificari possent. Hanc in rem præcipue Ornanus Regio adolescenti suggerebat, quod per Cardinalis Richelii ambitionem a Regni arcanis atque administratione, in quam fratre suo improle hæres adolesceret, inæqualis conjugii obtentu arceretur. Hamum incautus deglutiit Gasto, unde in eum Regis suspicio, & ab Ornano diffidentia, justusque timor, qui non parum augebatur, dum Cardinalis a Rege & Regina consultus, capessendæ Reipublicæ aviditatem Gastoni inspiratam, necnon minacia Regi & Regno Ornani consilia, ni tempestive malo remedium quæratur, sat periculosa fore edixerat: Unde Rex Ornanum ejusque Fratres unacum Calidabonæo in carcerem conjici jubet, quo comperto Gasto in furias actus, ad Regem provolat, indictæque custodiæ caussam scisscitatur, demum minas, ultionemque præcipue in Richelium intentans, illum Floriaci clam ab armata manu intercipi, ac trucidari jubet, ad consilii executionem vocato Chalesio. Tempestive tamen Cardinalis elusit vincula a Valancæo Equite rerum conscio de periculo admonitus. Interim factio eorum, qui propositas nuptias aversabantur, indies augebatur, ipsa etiam Regia

gia Ludovici Conjuge eorum partibus accedente. Igitur Rex, ne mora periculum creſceret, plurimos & præcipue Vindocinenſes Fratres, & Chaleſium cuſtodiæ dari jubet, quidam vero perduellionis conſcii fuga dilabuntur: inſtructis demum judicii actis nonnulli capite plectuntur, e quibus etiam Chaleſius, de intentata proditione convictus. Hujus vero amici, ut illum vel a morte liberarent, vel ſaltem ejus vitam prolongarent, carnificem auro corruperunt, ut ipſo ſupplicii die auffugeret: igitur cuidam ſartori ad furcam damnato offertur vitæ venia, ſi Chaleſio cervicem reſcindere non dubitaret, hic autem feralis hujus miniſterii inſcius nonniſi repetitis viginti novem ictibus caput reo abſcidit, triſti prorſus ſpectaculo, ac ferali inexpertæ manus rudimento: de cetero Richelius Cardinalis ab eo tempore pluris habebatur a Rege, qui ſingularem ejus prudentiam in diſſipanda hac tempeſtate expertus, deinceps, ſe ſuumque Regnum adminiſtrandum ei permiſit, frementibus Aulicis, applaudente tamen populo, quem Cardinalis ab immodico tributorum onere ſua eloquentia in comitiis Pariſinis ſublevabat.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

§. XII.

Rupella a Regio milite cincta.

Lotich. rer. Germ. l. 16. cap. 4. Theatr. Europ. p. 963.

Enimvero Subisius Calviniſtarum Princeps nupera clade tantopere terrebatur, ut in Angliam cum paucis navibus adhuc ſuperſtitibus auffugiens, Carolum Regem crebris literis fatigaret, quatenus ipſum ceterosque motæ rebellionis ſocios vel valida claſſe juvaret, vel Regi Chriſtianiſſimo conciliare niteretur: attamen hanc ſubmiſſionem non ex mutato rebellandi animo, ſed potius melioris fortunæ deſperatione provectam fuiſſe, luculenter teſtabatur, ex eo, quod Subisius, quamprimum a Calviniſtis Piſonam urbem interceptam, novumque exercitum a Rohano fratre ſuo contractum compererat, illico Rupellenſibus animos addiderit, pollicitus, ſe illis cum navibus Britannicis mox auxilio futurum: Hac ſpe freti Rupellenſes, inſuperhabito Regis edicto, violataque promiſſi fide Subisii partes toto ſtudio tueri nitebantur: unde Ludovicus Rex juſta indignatione commotus, Rupellam munimentis arctius ſtringere juſſit, quo factum, ut cives gravibus incommodis preſſi per legatos ſuos cum Rege tranſigere tentarent, irrito tamen ſucceſſu, eoquod Hugo-

Hugonotæ demolitioni arcis Ludoviceæ pertinacius inſtitiſſent: Magis proſpero conatu Carolus Angliæ Rex, Batavique inter Franciæ Regem & Rupellenſes convenere, pactis hiſce conditionibus. I. Senatus ac Magiſtratus Rupellenſis denuo ex civibus, prout anno Chriſti milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo erat, conſtitueretur. II. Calviniſtæ Rupellenſes circa ſuæ ſectæ libertatem illis conceſſionibus, quæ Fontisbellaquei Menſe Julio indultæ fuerunt, fruerentur, ea tamen lege, ut omnia ad eam normam ac ſtatum, quo tum erant, reducerent, nec ampliora a Rege peterent. III. Catholicis liberum Religionis ſuæ uſum intra urbem permitterent, eisque bona ablata præcipue Eccleſiaſtica juxta edictum anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo octavo promulgatum redderent. IV. Tempore belli nullas naves intra urbem inſtruerent, ſed Cadona arce, quam noviſſime exſtruxerant, ſolo æquata, de cetero legibus Regni ſeſe componerent, necnon pro adimplendis hiſce conditionibus Regium Miniſtrum in urbem ſuam reciperent. V. Viciſſim vero Rex polliceretur, quod, quamvis Ludoviceam arcem demoliri haud conveniret, ea tamen moderatione uſurus eſſet, ut Rupellenſes commerciis, legibusque

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

suis alias per Regnum sancitis uti, fru- que, a Regio milite nullatenus proh- berentur, sed bonis suis tam in Insul- Rea, quam Olerone libere gauderent. Verum Rupellenses a pacis consiliis op- pido alienos esse mox patuit, dum quadraginta octo illos Syndicos utpo- præcipuos tumultuum incentores of- cio suo movere jussi, Consulem vi- domo sua raptatum eo adigere nitebra- tur, ut Regis mandato obsisteret.

§. XIII.

Inferior Anglici Regni Curia Catho- licis summopere infensa.

Rapin. Hist. d'Angl. l. 19. pag. 410.

Quantumvis Carolus I. Angliæ Re- ad utriusque Curiæ articulos quibus Catholicæ Religionis excidium & Catholicorum exterminium sollicit- bant, anno priori sat benigne respo- disset, nihilominus inferioris Cur- Senatores Regi pecuniarum subsidia quorum spe in Catholicorum oppres- nem consenserat, ad impendens bellum contra Cæsarem & Hispaniæ Regem erogare detrectabant, nisi prius edict adversus Catholicos proposita exse- tioni daret. Præterea novas Congre- gationes non modo pro sublevandis po- puli oneribus, sed etiam pro sectæ hu- negotiis instituerunt. Nondum tamen

his satiata erat sanguinaria Senatorum rabies in Catholicos, quos omnes suo furori immolare, aut saltem e Regno expellere, ratum fixumque habebant. Igitur novis in comitiis, quæ Rex ob eorum importunitatem indicere cogebatur, non modo Regem variis molestiis exagitabant, sed insuper iterato libellum supplicem porrigebant, quo Regi, quod promissis suis ad Oxoniensis Senatus libellum contra Catholicos factis fidei constantia defuisset, haud dissimulanter exprobrabant, exponentes, quod Rex quidem ad eorum libellum, in quo causæ Papistici incrementi, „necnon eradicandi hujus mali remedia exposita fuissent, rata habuisset, „ac propterea Catholicos recusantes, „utpote merito suspectos a publicis officiis arcere promisisset, nihilominus „tamen hucusque nihil ad reddendam „Ecclesiæ pacem, & Regni securitatem „actum fuisset, quapropter Curiæ inferioris Patres cogerentur, iterato Regiæ Majestati exponere, quod instituta inquisitione debita deprehenderint, plurimos aut Papistas, aut Viros merito suspectos in variis Regni „Provinciis, & Walliæ Principatu reperiri, qui honorificis officiis decorati „essent.„ His expositis catalogum exhibebant, in quo quinquaginta novem Catho-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Catholici publicis officiis præfecti re-
censebantur, atque inter eos Buching-
hamus Dux, in quem licet esset Regi
Cliens in paucis charus, varia accusa-
tionum capita, atque inter ea etiam
Jacobi I. Regis cædem congesserant,
vix alio culpæ argumento, nisi quo
ejus Mater Religione Catholica fuerit.
Ea ex caussa hi Senatores sectæ suæ
fanatismo abrepti, in suo libello sup-
plici Regem exorabant, ut ea sapien-
„tia, bonitate, & pietate, qua ipsum
„prævalere scirent, omnia remedia
„contra Catholicos proposita non modo
exequi promitteret, sed nulla etiam
mora effectui daret, cunctaque mandata,
quibus Catholici mox nominati essent
præfecti, eis aufferret.

§. XIV.

*Mansfeldius in prælio ad pontem Dy-
savienſem profligatus.*

Carafa comm. de Germ. Sacra reſt. p. 235. Brachel. l. 3. Hiſt. Lotich. rer. Germ. l. 15. cap. 5.

Transactione illa apud Brunsvigam
inter Cæsareos & Danos in irritum
cadente, Christianus Daniæ Rex cum
Angliæ, & Sueciæ regibus, Batavis-
que & Bethlenio, aliisque, firmato
fœdere arma contra Cæsarem decer-
parabat, bellumque Catholicis Impe-
rii Electoribus denuntiabat, edito hunc
in rem scripto, in quo jam usitata Pro-
testa-

testantibus Phrasi exposuit, quod bel- Sæc. XVII.
licus hic apparatus *nil nisi pacis Reli-* A. C. 1626.
giosæ, sæcularisque jurisdictionis exercitium spectaret, nunquam vero sibi in mentem venisset, Catholicos Principes, Ordinesque infestare aut opprimere. Quantum vero externa hæc declaratio ab animi sui proposito aliena fuerit, testabantur inferioris Saxoniæ Principes Dano fœderati, qui evulgato diplomate omnes suos subditos, si sub Cæsaris aliorumque Principum Catholicorum signis militarent, indictis severissimis pœnis evocarunt, eoquod Catholici *exercitium Confessionis Augustanæ a fundamentis exscindere, ac cœnobia & Præsulatus Saxonico Circulo eripere attentarent:* simul tamen obtestabantur hi Protestantes, quod *nil aliud nisi patriæ, ac inprimis Religionis agnitæ defensionem quærant, & Cæsari quoad res sæculares adhuc omnem subjectionem atque obedientiam necnon ceteris Electoribus & Principibus amicitiam promittant.* Ita nempe hi uno halitu obedientiam Cæsari promittere, & ejusdem jussis refragari didicerant. Verum Tillius horum dolos probe cognoscens, oppositio scripto eisdem exprobabat, quod nullus ex Augustanæ Confessionis Pastoribus vere asserere valeat, a Cæsare ejusque copiis illos in rebus ad eorum sectam spectantibus toto hujus

belli

Sæc. XVII. A. C. 1626.

belli decurſu fuiſſe turbatos: Cæſarem in Saxoniæ Circulum ſuos milites non prius introduxerit, niſi dum manifeſta læſionis & periculoſarum machinationum indicia, ſpretis ejusdem dehortationibus præmicare cæpiſſent, atque ipſi ſub ſpecioſo defendendæ libertatis Germanicæ obtentu abſolutum dominatum introducere, & peſſumdatis Imperii legibus Præſulatus, Cæſarbia, & Provincias ſibi ſubjicere moliti eſſent, ſuoque fœdere cum Batavis, Anglis, proſcriptisque Imperii hoſtibus adverſus Cæſarem ſancito, Germanicæ libertati & Imperio, cujus vindices ſe jactitant, excidium accerſiviſſent. Dein eisdem obtrudebat Tillius, quod falſo Auguſtanæ Confeſſionis defendendæ ſcutum opponant, cum Anglii, Batavique, quos ſibi fœdere junxerant, hanc ſectam tanto in odio haberent, ut nullum illius exercitium ne quidem inter eorum fines tolerarent, ac ipſimet Luneburgicos Duces, principuum Saxoniæ Circulum, Osnabrugenſem Epiſcopatum, & Goslarienſem unice ideo, quia a Cæſaris obſequio recedere noluerint, oppreſſiſſent. Hactenus utrinque calamo decertatum, tandem vero Daniæ Rex Cæſaris viribus ut ſtatuerat, accidere, ſectamque armorum terroribus propagare, eamque non

non tam docere, quam cogere intentus, exercitum suum sexaginta millibus validum in tria partiebatur agmina, quorum primum Christianus Halberstadiensis Pseudo-Episcopus regebat, Osnabrugensem, Hildesheimensem & Mindanum Episcopatus infestare jussus. Alterum ducebat apud Albim fluvium Mansfeldius, qui Wallensteinio ex tota ditione Magdeburgensi deturbato in Silesiam irrumpere, ac Bethlenii suppetiis sese jungere jubebatur. Tertio demum agmini apud Visurgum præerat Daniæ Rex: Expeditioni initium fecerat Mansfeldius, qui interceptis in itinere Havelberga, & Servesta urbibus in Silesiam penetrabat, ac die prima Aprilis Dessavienſem pontem a Cæsareis munitum iterato aggressus, strenue repellebatur: nihilominus explosis sexcentis tormentorum ictibus ipso Paschatis die hoc munimentum rursus toto impetu oppugnavit, ejusdem conatus Joanne Altringero Tribuno mascula vi retundente. Hæc cum Wallensteinius intelligeret, cunctas copias ductore Schlickio Comite ad munimentum contraxit, ac die vigesima quinta ejusdem Mensis pontem, ut exercitus sui numerum viresque Mansfeldio celaret, explicatis tentoriis obtegi jussit. Eadem die Mansfeldius

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

feldius cum omnibus copiis pontem aggreditur, Wallenſteinius vero ſumma mane, Mansfeldio nil tale metuente, munitionem ponti præſtructam egreſſus, inſtructa acie Mansfeldianos adoritur, eosque pedem referre compellit; accurrit cum recenti milite Mansfeldius, turbatos ordines reſtaurare intentus: aſt prævalente Cæſareorum fortitudine hoſtilis Equitatus unacum Mansfeldio in fugam verſus pedeſtres copias victori in prædam reliquit; Wallenſteinius ergo hac vincendi occaſione strenue uſus, cum omni exercitu in hoſtem invehitur, cæſisque tribus millibus ceteros in fugam agit: Capta fuere impedimenta omnia, belli tormenta sex, unacum pedeſtribus ſignis triginta quatuor, & tribus Equitum vexillis, quæ Wallenſteinius per Baronem Queſtenbergium Cæſari obtulit. Ex Mansfeldianis Tribunis cæſi ſunt viginti tres, captique quamplurimi, quos inter principui erant Verentius, Neuhoſius, Cellius, Kniphuſius, duoque Proceres Bohemi Michalovitius & Chudcovuliſius, qui antea Cæſaris partes perfide deseruerant. Denique Mansfeldius cum maxima Equitum parte in Marchionatum Brandeburgicum conceſſit, adjectisque ſibi Magdeburgenſis Administratoris, Vinarienſis Ducis aliorumque copiis

copiis populabundus in Sileſiam profugit, jam Wallenſteinio viribus haud impar. Adeo tum in rebellionem proclives, & in Cæſaris, Catholicorumque oppreſſionem incenſi erant Proteſtantium animi, ut vix poſteritati fidem facere videatur, tot millibus eorum cæſis, majores copias illico eſſe reparatas, lixis atque calonibus certatim confluentibus ad Mansfeldii ſigna, qui tamen fractas Palatini res erecturus negotium hoc bellica primum arte direxit, dolo promovit, cruentis conſiliis moderatus eſt, & tandem infami morte expedivit. Sæc. XVII. A. C. 1626.

§ XV.

Chriſtianus Daniæ Rex apud Lutheranos a Tillio cæſus.

Parta hac victoria Wallenſteinius recuperata Serveſta Mansfeldium in Hungariæ Regnum penetrantem inſequebatur, Daniæ vero Rex, poſtquam Georgium Luneburgicum Ducem a rebellium factione ad Cæſaris obſequium tranſiiſſe compererat, Erneſtum Vinarienſem Ducem cum valido agmine in Osnabrugenſem Epiſcopatum emiſit, qui Widenburgo, Rederado, & Springa urbibus captis, Sanctimonialium cænobia, Eccleſiaſticorum, civiumque ædes fu- *Annal. Boic. Adlzreit. tom. 3. p. 3. lib. 11. Lotich. l. c.*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

ribundo militi diripiendas permisit, Clericos & Proceres Cæsari fidos, ingenti postea ære redimendos in captivitatem abstraxit, severisque exactionibus exhausit, eademque inhumanitate in Monasterienses desæviens, omnes copias suas apud Guelpherbytum contraxit. Tillius vero, cum Mauritium Hassiæ Landgravium hostilia meditari consisceret, e Paderbornensi ditione in Hessos movens, Hirsfelda occupata Rotenburgi stativa tenuit, promotisque postea castris Mindensem urbem ad Visurgis ostium sitam expugnavit, tanta resistentium strage, ut ex bis mille quingentis qua civibus qua militibus non nisi viginti vita superstites essent, eo quod præsidiarii violato gentium jure Tillianos Legatos læsissent, ac imprudenti protervia Cæsareos convitiis oppressissent: Demum Tillius continuato victoriarum cursu Gottingam deditione cepit, quam urbem obsidione liberatorus Daniæ Rex, expugnationis infelix Calenbergam invasit, quo cognito Tillius, dum Northeimium adhuc obsederat, Comitem Fürstenbergium cum quot legionibus emisit, qui tanto impetu in Danos irrupit, ut mox eorum ordines perrumperet, ac paulopost omnes in fugam ageret, cæso Freytagio Tribuno, sex Præfectis, & octingen-

gen

gentis gregariis militibus. Hac clade territus Rex apud Guilielmum Neoburgi Ducem bellicæ expeditionis ſuæ cauſſam exponere, Cæſaremque ſuper pacis transactione interpellare nitebatur: verum doloſis ejusmodi artibus per Iſabellam Belgii Gubernatricem eluſis, Rex Northemio obſidione liberato, Eisfeldiam, aliasque ditiones Cæſari fidas, ac demum Brunvicenſem Ducatum invaſit, in Ligarianorum Provincias progreſſurus. Verum Tillius preſſe ejus veſtigia ſecutus, contracto omni exercitu, ne Rex ulterius progrederetur, inhibuit; unde Danus fugienti ſimilis, ad Reeſenſem vicum, poſtea ad montes Barenbergenſes receſſit, ac demum prope Lutheram continuis velitationibus infeſtatus, die vigeſima quinta Auguſti ſubſtitit. Inſtruuntur utrinque acies, resque ad prælii neceſſitatem deducitur, ac vigeſima octava die ejusdem Menſis ingentibus animis, maſculisque auſibus dimicatur, Danis victoriæ auſpicia jamjam delibantibus; Bavari enim irruente hoſtili equitatu bis loco pulſi, pene tormenta, omnemque victoriæ ſpem amiſiſſent, niſi Tillius a neceſſitate animum, viresque mutuatus, ſermone & exemplo fugitivos ad pugnam revocaſſet, reſtauratisque ordinibus in Danos

Sæc. XVII. A.C. 1626.

Sæc. XVII. A.C. 1626. tanto impetu, tantoque insuetæ fugæ ignominiam dispungendæ ardore reduxisset, ut laxatis equestribus ordinibus Danicæ peditum legiones stationem sibi creditam rupto agmine deserent, abjectisque indecore armis equites, pedesque sine Duce confusi mutuoque dissipati, qua cuique patebat ad fugam via, erumperent, relictis octoginta sex vexillis, ac viginti duobus belli tormentis: Cæsa sunt Danorum plusquam quatuor millia, atque ex iis Philippus Hassiæ Landgravius, Fuchsius Generalis, Neiabus, Peuzius, & Parizius: Expeditatu ferme omnes aut capti ac cæsi, præter triginta cohortes, quæ ex pugna fugitivæ promissa vitæ gratia, sese victorum arbitrio reliquere: Nec absque omine hæc victoria a Cæsaris hoste eadem die, qua olim Ferdinandus creabatur Imperator, reportata est, & quidem de Christiano *Lutheranæ* Confessionis vindice in eo pago, qui solus in toto Christiano orbe *Lutheri* nomine fœdatus noscitur. Ceterum accepta hac clade Daniæ Rex Guelpherbytum, dein trans Albim se recepit, ut collectis profligati exercitus sui reliquiis novos faceret delectus, fœderatosque suos ad vindictam in Cæsarem incitaret. Eapropter pro obtinendis belli subsidiis in Holsatia Ordinum

num conventum habuit, suosque Legatos in Hollandiam, Angliam & Gallias ablegavit, inglorio tamen postremi sui conatus successu: vicissim vero Brunsvicensis & Luneburgensis Duces Cæsaris gratiam pacisci festinabant, pariterque Elector Brandeburgicus agnito Maximiliani Bavari Electoratu Cæsareis copiis transitum & annonam per suas ditiones promisit, quod idem etiam pollicitus est Bogeslaus Pomeraniæ Dux. Sæc. XVII. Sæc. 1626.

§. XVI.

Literæ gratulatoriæ Urbani VIII. Pontificis Maximi ad Tillium Belliducem.

Hujus victoriæ fama Romam pervolante, Urbanus VIII. Pontifex Maximus eandem Tillio Bavarici exercitus Belliduci gratulabatur transmisso hoc diplomate Apostolico: *Dilecte Fili Nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Benedictus Dominus, qui docet manus tuas ad prælium, & digitos tuos ad bellum. His verbis alloqui decet nobilitatem tuam, quæ veræ militiæ leges esse testatur divina mandata, in timore Domini constituens laudem fortitudinis, qui has bellandi artes callet, eas victorias consequitur, quas tibi solemne est de hæreticorum perfidia reportare, quare, Cæsarea*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

castra non solum fortitudinis arcem, sed etiam pietatis templum fieri dicuntur tuo Religiosi Ducis exemplo. Harum laudum commemoratione, Nobilitatis tuæ triumphis plaudit Ecclesia Romana, trucidatas nuper Danicas legiones, erepta vexilla, minitantis Regis fugam, nationes omnes in urbe loquuntur tanquam Comitis Tilli beneficia, tantæ victoriæ decus Nos tibi gratulamur, atque hoc Pontificiæ lætitiæ monumentum inter virtutis tuæ trophæa extare voluimus. Sane Apostolicæ charitatis testimoniis frui par est Nobilitatem tuam, quæ, metus in gaudium & pericula in victorias convertens, periclitanti Religioni atque imperio securitatem restituit. Nostra autem solatia non mediocriter auget fortitudinis tuæ constantia, quæ non solum conscium suæ infelicitatis hostem invitum pugnare coegit, sed etiam dissipatum insequitur, adhuc oppressæ legiones invitant victores gladios ad hauriendum reliquum impietatis sanguinem. Eja igitur dilecte Fili, in hæresis exitium Deum Ducem & tuam virtutem sequere. Sciat tantis cladibus superbus Rex Danus, se post turpem fugam, nobilioribus Cæsaris triumphis, & dignis propriarum miseriarum spectaculo servari, & iniquitatis comitem fore semper infelicitatem. Nos tantum decus triumphatori exercitui, tantumque beneficium Religioni

gioni Catholicæ assiduis precibus compa- Sæc. XVII.
rare studemus, ac Nobilitati tuæ Apo- A. C. 1626.
stolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sub annulo Piscatoris, die vigesima sexta Septembris, anno millesimo sexcentesimo sexto Pontificatus nostri anno tertio.

§. XVII.

Protestantium rusticorum seditio in Austria.

Haud segniter interim Tillius parta victoria usus, recuperatis plurimis urbibus Ulricum Brunvicensem, & Christianum Luneburgicum Duces unacum Equestri Calenbergensium & Guelpherbytanorum Ordine ad Cæsaris obsequium revocavit: nec tamen inde animo fractus Daniæ Rex, extremo conatu Hojam arcem expugnavit, haud incruenta licet gloria; ipse enim, ejusque Filius vulnerati recesserant: ut vero dolorem aliena cæde aliquantulum temperaret, capta Allera arce Centuriones Bavaros armis, vestibusque exui, gregarios vero milites partim trucidari, partim ad defectionem cogi jussit. Hæc cum in Saxonia inferiore agerentur, rustici in Austria Superiore ad Anassum novos denuo concitarunt tumultus, in

Lotich. rer. Germ. l. 15. cap. 1. Theatr. Europ. p. 931. Jæger. Hist. Eccl. p. 427. Meter. Hist. Belg. p. 508. Adlzreit. l. c. p. 151.

Sæc. XVII. A. C. 1626. Ferdinandum Cæsarem, & Maximilianum Bavariæ Electorem conspirantes, eoquod iste promulgato edicto Præcones Lutheranos, & scholarum Præfectos patria cedere jussisset, hic vero præfatæ Regionis Præfectus rusticos pecuniarum exactionibus, uti spargebant, nimium gravasset. Accusabant insuper Sacerdotum & Ædituorum avaritiam, perinde acsi funerum sumptus inique exigerent: Addebant quoque commenta, eaque vanissima de nonnullis in suæ sectæ odium capitali supplicio affectis, de possessionibus ejectorum Protestantium sub infimo pretio divenditis, necnon de tota Provinciæ menstruis militum exactionibus exhausta. His igitur malis remedium posci. Prædicantes revocari, conscientiæ, sectæque libertatem restitui, militemque Cæsareo confestim dimisso, ac concessa motæ rebellionis venia a pœnis immunes declarari petebant. Audiebantur primo secretæ ejusmodi querelæ in penetralibus, sensim vero rustica hæc conspiratio per vicos ac municipia libertatis est propagata, Prædicantibus Lutheranis, qui passim latitabant, seditionis ignem apud suos egregie sufflaminantibus. Suggerebant enim rusticorum animis jamjam incensis, iniquum esse Cæsaris edictum, quo præter bonorum jactu-

jacturam eorum quoque conscientiis vis inferretur, cum tamen nec Turcarum Imperator credendi modum præscriberet, sed cunctis Deum pro suo arbitrio colendi libertatem, ac Præconum copiam concederet. Hujusmodi sermonibus pernicioſi hi Ciniflones sub spurio tuendæ religionis Zelo vulgus ad arma stimulabant, nova sane Evangelii disciplina: num forte veram etiam Christi Religionem contra Paganorum Principum insultus, concitata in Reges, Principes & Magistratus rebellione esse tuendam propagandamque, Apostoli, eorumque Successores docuere? forte in hæreticos Catholicam fidem evertentes spiritualem gladium stringere Pastoribus illicitum, arma autem & gladios in legitimorum Regum pectus pro tuenda secta impetere, subditis duntaxat licitum est? Porro rebelles hi rustici iniqua sua postulata scriptotenus Cæsari porrigere præsumpserunt. Hic tamen nihil, quam ipsorum salutem, & commoda quærere professus, ne sibi in suis Provinciis minus auctoritatis, quam cuilibet Principi competere crederetur, edicto suo immotus institit. Hoc responso haud contenti rebelles, ad arma conclamant, ac Provincia in quatuor circulos divisa, decem suorum millia campanarum pulsu in conspira-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

tionis ſocietatem contrahunt, ſuisque uxoribus, ut pretioſa quæque unacum ſuis liberis ad munitiora loca comportent, præcipiunt.

§. XVIII.

Cæſarei a ruſticis prælio devicti.

Caraſa comm. Germ. pag. 253. Brach. Hiſt. l. 3. p. 111.

Poſtquam ferme ſexaginta tumultuantium millia, aucto rebellandi ſtudio ex univerſa ſuperiore Auſtria & finitimis Bohemiæ locis convenerant, palis, ſarculis, fuſtibus, haſtis, bipennibus, aliisque aggreſtibus armis, ac quidam etiam ſclopetis, gladiisque inſtructi, in præſtituto loco delectum habuere, fuæque ſeditioſæ expeditioni initium fecere a ſævitia in Sacerdotes Catholicos, a libidinoſa petulantia in Sanctimoniales, incendiorum graſſatione in villas & pagos, ac denique ab inhumanitate in Proceres & Catholicos ſuæ conſpirationi adverſos, quorum non paucos in vincula, plures in mortem dederunt. Poſtmodum ipſa jam ſuorum multitudine tumidi, arces obvias invaſerunt, injectoque igne concremarunt, Præfectisque in captivitatem abſtractis, armisque undique collectis illos aggreſtes, qui Paſſavii vicinia incolunt, ad parem rebellionem provocarunt, imo etiam Nobiles quosdam ad arma

arma contra legitimum ſuum Princi- Sæc. XVII.
pem, patriamque ſumenda vi adege- A. C. 1626.
runt: Creſcente eorum numero & audacia Herberſtorffius Comes hujus Provinciæ Præfectus, cum armorum inexpertam imbellemque turbam ſolo terrore diſſipare crederet, adjuncto ſibi carnifice cum exigua peditum, equitumque manu e Lincienſi urbe egreſſus rebelles colonos inſequebatur. Verum militari more in acie diſpoſitos, pugnæque avidos repererat, nec illis deerant militaris rei periti, qui Ordines ducerent. Venitur ergo ad manus, dimicatur aliquamdiu ancipiti Marte, tandem vero ex inſidiis prorumpentes ruſtici Equitatum Herberſtorfianum toto impetu adoriuntur, plerosque trucidant, ipſumque Comitem cum Croatis aliquot, & quadringentis peditibus in urbem repellunt. Hac victoria ruſtici efferatiores effecti, vicinas urbes illico invaſerunt, ac præcipue Aniſiam, cujus præſidiariis doloſe deditionis leges præſcripſerant, durante tamen transactione per ſummam perfidiam urbem vi occuparunt, denique in prædas & ſpolia effuſi, multas Nobilium arces diripuerunt, Catholicorum maxime ædibus, bonisque ignem injecerunt, & plura Monaſteria ac præcipue nobilem & opulentam Cremifanenſem Abbatiam,

Sæc. XVII. A. C. 1626.

tiam, deprædati sunt, Catholicis passim indignissime vexatis, vitamque pecunia aut pignore redimere coactis. Re percepta Cæsar clementia potius, quam effuso subditorum sanguine obsequii memoriam seditiosis refricare intentus, Legatos unacum literis ad eos decrevit, promissa rebellionis impunitate, si arma ponerent, & tumultus Authores Magistratui dederent: Verum hi se imperata facturos negant, & tanquam parum in hoc committerent insolentiæ, cum deteriora possent, & auderent, eadem die Cæsaris Legatos, ac inter illos præcipue Ignatium Abbatem Vallis Liliorum obsidum loco detinuerunt, captosque Stiram abduxerunt. Demum in militiæ Ducem sibi selegere Stephanum Feidingherum opificio Pilearium, qui in Cremisfanensi Abbatia subsistens, ibidem velut in prætoria Curia rem militarem administrabat, & cubicula quondam Cæsaris Mathiæ hospitio destinata inhabitans, se jam Cæsarem arbitrabatur, id se decere, gloriatus. Hoc auctore rebelles Lutherani Herberstorfium sibi tradi petebant, multisque belli tormentis, quæ ex direptis Nobilium arcibus abstulerant, Linciensi urbi admotis, mænia quatere cæperunt, ast tentata bis impressione repulsi sunt desideratis suorum septingentis, quorum cladem

cladem ulturi, civitatis ſuburbana incenderunt, & quamvis a Lebelio Cæſaris Tribuno non ſine magna clade rurſus retrocedere compellerentur, nihilominus Freiſtadio in Bohemiæ finibus potiti, atque in loca ſacra & Catholicos fœdis manibus graſſati, tandem die vigeſima nona Julii urbis oppugnationem majore quam antea ferocia inſtaurarunt, necnon patente muri ruina impreſſionem fecere, ferali prorſus ſucceſſu; cum enim confertim ac temere, ſine ordine & modo irruerent, & poſtremi primos inſana vi propellerent, priores ab obſeſſis trucidati, & poſteriores per abrupta murorum præcipites acti ſunt, ſemper ab oppidanis cum clade repulſi, amiſſo inſaper eorum Duce Feidinghero, in cujus locum Achatium Willingerium opificio Sutorem, audaciſſimum ac turbulentum Virum ſubrogarunt. Sæc. XVII. A. C. 1626.

§. XIX.

Ruſtici a Papenheimio fuſi, ac diſſipati.

Iterata hac clade ac multiplici ſociorum cæde ruſtici ad ultimum furorem & conatum efferati, urbis foſſas ſarmentis, lignorum faſcibus & vimi-nibus prope æquabant, iteratam tentaturi *Blanc Hiſt. de Bavier. t. 4. p. 232. Meteran. Hiſt. Belg. l. 46. p. 509.*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

taturi impreſſionem: verum hac ipſa ſua nocendi induſtria ſibi mortem accelerabant; Herberſtorffius enim hanc ſtruem horrendum miſſilium tardarum grandinem detonans, plusquam quingentos ex ſectaria hac ruſticorum colluvie velut in rogo ſuis delictis apto combuſſit: unde ceteri urbem quam per obfirmatam armorum vim expugnaturos deſperabant, ſaltem ad deditionem famis violentia compellere tentabant, hunc in finem Danubium catena ex utroque litore nexa claudentes, occupatis viarum anguſtiis obſeſſos frumento, omnique commeatu intercluſere, atque ad reſtaurandam obſidionem pulveris nitrati, globorumque, quibus egebant, copiam ſibi advehi ſatagerunt, inſtructis hanc in rem quinque navibus, quas tamen Cæſarei in inſidiis latentes concremarunt, nautis, ruſticisque aut cæſis aut in undas protruſis. Nihilo tamen ſecius die ſecunda Auguſti Cæſaream Styræ arcem Parochialem Eccleſiam, Dominicanorum & Capucinorum Cænobia deſtruxere, codicillis, libris ac documentis fæde laceratis, Agebatur biduo post Molecæ de pace componenda, pactis interea induciis, cum autem Lutherani liberum Confeſſionis Auguſtanæ exercitium pertinacius peterent, re infecta

Priorat. Hiſt. Ferd. II. l. 4. p. 175.

fecta discessum est, ac redeunte intra præcordia temeritate rustici ineunte Mense Septembri novam in Lincienses impressionem fecere, cæsis suorum ter mille, captisque quamplurimis, quorum tamen mortem profligata legione, quam Adolphus Holsatiæ Dux in Cæsaris opem adduxerat, ulti sunt; pari etiam successu Bavaricas Linteloi & Hubneri copias, postquam die vigesima prima Septembris aliquas rusticorum centurias obtriverant, postera die edita magna strage in fugam egerunt. Inde Ischalaviam in Bohemiam effusi, solemnem isthic mercatum diripuerunt, ac Schlegelienſe, & Willingenſe Cænobia exusserunt, trucidatis plusquam ducentis Catholicis. Ex secundo rerum successu, cum crevisset furor & audacia rebellium, Herberstorffius beneficiis & clementia multos ad Cæsaris obsequium, & solvendam urbis obsidionem pertraxit, pertinaces vero Maximilianus Bavariæ Elector majore armorum vi comprimere statuit, idque negotii Godefrido Henrico Papenheimio Comiti dedit, qui cum sex armatorum millibus, per insolitam itineris celeritatem, delusa rusticorum solertia Linzium ingressus, sese Cæsareis junxit, ac die nona Novembris rusticos, qui Efferdingæ castra sylvis tecta insederant,

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

rant, incompositos aggressus, haud paulo ciores, quam duo millia trucidavit, interempto etiam Willingerio eorum Ductore: unde accepta hac clade iritati rebelles aciem dexteram Bavarorum alam explicantes, in Lobellianos Equites incredibili furore invehuntur, magna tamen clade post acre certamen fusi, fugatique. Demum continuata successus felicitate Cæsarei illos, qui in sylva restiterant, debellarunt, plurimosque in arbores emissis glandibus velut corvos, in imum decusserunt. Nutabat autem Papenheimii agmen, jamque rusticorum impetu fractum retrocesserat, nisi ipsemet Papenheimius laboranti Buttbergio in suppem accurrens, inclinatam aciem quaprece qua minis restituisset: unde redintegrata pugnandi, vincendique auditate Bavari tam invicta virtute in rebelles invehebantur, ut cæsis eorum tribus millibus ceteros in fugam agerent, ac fugitivos insecuti, Efferdingen & Gemunda depellerent. Hi vero, qui ex clade superfuerant, cujusdam Prædicantis filium audacia & temeritate nulli secundum sibi Ductorem præfecere, ejusque hortatu, necnon alterius cujusdam Prædicantis sermone ad prælium magna fiducia capessendum incitati post pertinax certamen Cæsareos fuga-

Sæc. XVII. A.C. 1626.

fugarunt, Bavarosque ad ducentos ferme passus retrocedere coegerunt: Reparatis tamen ordinibus collectisque ex fuga copiis Papenheimius rusticos victoria tumidos pugna ad quatuor horas protracta, tandem internecione delevit, cæsis plusquam quatuor millibus, ceteris per sylvarum, montium, valliumque avia, devia dispersis. Postea die vigesima nona Novembris rursus Veclaburgi, ac sequenti die Wolfeccæ prælio devicti, amissis septem belli tormentis, cæsisque aliquot rebellium millibus, atque inter eos duobus seditionis Authoribus, sese Cæsaris victoris clementiæ dedere coacti sunt. Pauci vel rapinarum consuetudine, vel conscientia scelerum, veniam desperantes, per Moraviam & Silesiam vagi se Danicis, aut Hungaricis copiis adjunxere. Ne vero rustici suorum Præconum susurris incitati, rursum in cætus & bella coirent, Papenheimius destructis eorum propugnaculis, diffractaque Danubii catena exercitum per municipia, vicosque hibernatum emisit, ac prævalente Cæsaris clementia duntaxat octo Rebellionis suasores auctoresque, ex quibus septem ad fidem Catholicam reversi sunt, partim ferro, partim resti

Caraffa Germ. rest. pag. 278.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

unacum quodam Prædicante, qui rudes hos homines ſuis declamationibus ad ſeditionem acrius inſtigabat, plecti juſſit, oppidis vero, quæ ultro hos ſeditioſos exceperant, ſua privilegia Cæſar ademit, reliquam vero multitudinem ad ſua redire permiſit. Ita demum pacata Auſtria ſuperiore, Cæſar fatali experimento didicerat, quam periculoſa & noxia ſit indulgentia ejusmodi ſectæ, cujus Miniſtri aſſeclis ſuis nil niſi fanaticum, ſpuriumque Zelum inſtillant, illius vero Sectatores ita ab eis faſcinati imbibito in Catholicos Monarchas odio nil niſi ſeditiones & turbas in legitimos ſuos Reges, Principes & Magiſtratus excoquunt, eo illos impellente decantata ipſorum conſcientiæ libertate, quam omnium ſuarum rebellionum, crudelitatum, ac cædium cauſſam atque obtentum jactitant, quæque ad Regicidia, Regumque exauctorationes, & ſubditorum a Principum obſequio defectiones proximius inducit, quam damnata doctrina de Tyrannicidio, præcipue cum eorum Præcones, qui ſe in ſuo miniſterio a profana Principum poteſtate omnino independentes eſſe dicunt, palam docere præſumant, quod Princeps ab eis excommunicari valeat, quando quid in

Luthe-

Lutheranæ sectæ præjudicium facere, aut Papismo favere præsumeret (*). Sæc. XVII. A. C. 1626.

§. XX.

Nova Bethlenii seditio in Cæsarem.

Nondum biennii spatium ab inita pace effluxerat, cum jamjam Bethlenius Gaborius, Vir quietis impatiens, & nullius apud hominem, uti apud Deum fidei, novam, tertiamque adversus Cæsarem concitaret conspirationem; quippe non modo per Legatos suos pecuniæ militumque subsidia a Cæsaris hostibus petiit, Turcisque Novigradum obsidentibus suam addixit opem, sed insuper Mansfeldio, & Joanni Ernesto Vinariensi Duci in Hungariam ex composito irrumpentibus suas adjunxit legiones: Postmodum die prima Octobris cum universo exercitu suo Cassoviam profectus, de juvando Mansfeldio ex sententia Ordinum ejusdem Provinciæ egit. Obstare nitebatur eorum consiliis Wallensteinius Fridlandiæ Dux; qui cum suis copiis trajecto Vago amne Mansfeldium ad prælium adigere tentabat,

Orthel. cont. pag. 110. Vid. supra l. 195. §. 5.

Piasec. p. 252. Pufend. l. 1. sect. 48. Kevenhiller t. 10. p. 1242.

(*) Vide Christiani Thomasii Bedenken über die Frage: wie weit ein Prediger gegen seinen Landesherrn sich des Bindeschlüssels bedienen könne? pag. 4. & seqq.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

tabat, cum vero non modo Polonelus Iſtufanius Proteſtantium copias quatet mille Equitibus, ſed etiam Budenſis Baſſa multis Turcarum millibus auxil- ſent, dudum uterque exercitus in aciem diſpoſitus otioſe ſubſtitit, non alio ex- peditionis emolumento, niſi quod in- terea Wallenſteinius Turcas ad ſolve- dam Novigradi obſidionem compulerit, ac Danubio per pontem juncto eisdem Vatziam eripuerit. Paulopoſt Mans- feldius prope Poſonium Cæſareos in- opina vi obruit, atque octo Leodien- ſium centurias fudit, fugavitque, capto etiam Henrico Schlickio Comite Wal- lenſteinii Tribuno: ſub idem tempus Turcæ Tranſylvanis permixti, Merodii Comitis Equitatum adorſi ſunt, atque unaomnes, niſi quos præceps fuga ab- ſtulerat, jugularunt: Dudum mutuis actum velitationibus, ingruente autem aſperrimæ hyemis violentia non jam cum hoſte, ſed cum fame, frigore, rerum omnium inopia, & contagiosa lue conflictandum erat; quamplurimi enim utriusque exercitus Præfecti, mi- litesque gregarii, quibus ferrum, plum- bumque pepercerant, ſingulis diebus impune periere, ipſaque Martis caſtra in mortuorum cæmeteria, necnon in ægrorum noſocomia transmigraſſe vi- debantur, Turcæ quoque his malis fracti,

fracti, a Vezirio intentatis etiam minis missionem petebant, qua non obtenta, Vezirium interfecto ejus Satellitio ad Bethlenium auffugere compulerunt, quo in opem accurrente, ac novendecim seditionis auctoribus jugulatis furor sedatus est: Bethlenius tamen copias suas in hiberna reducere cogebatur. Sæc. XVII. A. C. 1626.

§. XXI.

Induciæ inter Cæsarem & Bethlenium sancitæ.

Cum igitur Mansfeldius exercitum suum morbis ac calamitatibus pene consumptum cerneret, ac Transylvanos promissa Cæsaris venia pellectos in Hungariam reverti, Turcasque passim dilabi intelligeret, ipse etiam latronum suorum reliquiis Bethlenio relictis, per Byzantium & Venetias Turcarum mandatis instructus in Britanniam proficisci statuit, ut apud Angliæ Regem novas adversus Cæsarem turbas concitaret. Verum morte præventus, perversa consilia exequi haud valuit. Tot vero adversantis fortunæ casus, suorumque fœderatorum dissidia pertæsus Bethlenius, ex Hungaria in Transylvaniam recessit, ac die vigesima Novembris misso Posonium Oratore suo a Mense Novembri usque ad sequentem annum in-

Adlzreit. Annal. Boic. part. 3. l. 11. Ortel. l. c.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

ducias, simulque quosdam pacis articulos a Cæsareis Legatis propositos Mense Decembri acceptavit, eos tamen pro more suo nunquam servaturus.

§. XXII.

Sacrum Corpus Beati Norberti Magdeburgo Pragam translatum.

Piasec. p. 400. Brachel. l. 3. p. 159. Caraf. p. 318. 337. Ephemerid. Hag. R. D. Georg. Abbat. Roggenb.

Jam anno priori Christianus Guilielmus Magdeburgensis Episcopatus Administrator adversus Ferdinandum Cæsarem inito Lavenburgi fœdere arma sumpserat, hinc Canonici, quorum quidam, pauci tamen Catholici, alii secta Lutherani vel Calviniſtæ Imperatoris potentiam atque indignationem veriti, celebratis Hagæ comitiis Christianum ad ponenda arma hortabantur, cum vero hic resipiscere nollet, fidei Pseudo-Archiepiscopo datæ renuntiarunt, ac demum subrogato Augusto Saxonici Electoris Filio nonnulli ex Canonicis Cæsari adhæserunt, ceteri neutrius partis studio addicti perstitere: nondum sopito hoc diffidio alia dissensionis caussa inter eosdem Canonicos, ac Magistratuum Ordines orta est, occasione inde nata, quod sub finem hujus anni Caspar us de Questemberg Abbatiæ Strahovienſis Candidi Ordinis Præmonstratensis Præpositus veneranda Ossa Beatissimi

tissimi Patris Norberti Fundatoris sui Magdeburgo, ubi ejusdem cultus unacum vera Religione evanuerat, Pragam transferri, iterato postularet, hancque in rem commendatitias Cæsaris literas exhiberet. Haud difficulter annuebant non pauci ex Senatu, plures ex Canonicis, omnesque Catholici, quorum tamen pauci adhuc supererant: Hi vero, qui ex plebe Acatholica rogabantur, sese huic translationi acriter opponebant, eoquod sibi persuasum haberent, idque vulgo spargeretur, unacum sacri hujus Corporis amissione urbis prosperitatem amissum iri. Nec omnino vanum fuisse eorum timorem, testabatur subsequens præfatæ urbis devastatio. Nihilominus censebant Senatores Calviniani, Sacras hasce reliquias potius igni exurendas, cineresque in profluentem spargendos. ne Idololatriæ, ut ajebant, Pontificiæ fomes adderetur (*). Id tamen, ne fieret, prohibebat Cæsareus miles, qui extrema quævis minitabatur, si sacra Lipsana integre consignare renuerent, vel sacrilega manu profanarent; neque enim

Sæc. XVII. A. C. 1626.

(*) Sibi tamen de Idololatria non timebant Calvinistæ, dum Barnefeldii capite truncati sanguinem in phialis religiose asservabant, vid. supra l. 191. §. 72. pag. 263.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

nim (uti prudentiores asserebant) ad eos spectaret, legem Catholicis prescribere, qua ratione Sanctos suos venerarentur (*). Igitur decreta translatione Casparus Abbas ad sacrum Sepulcrum tertio evocatus, die tertia Decembris comparuit, nonnisi ægerrime a Prædicantibus Acatholicis admissus, eoquod hi minas Pseudo-Administratoris vererentur: postquam vero Urbis Magistratus omnem culpam in se susciperet, accersebantur Andreas Bœhr Magdeburgensis Civis, Publicus, & in Camera Imperiali approbatus, atque immatriculatus Notarius, necnon Nicolaus Genthen, & Hanses Mülleren tanquam testes specialiter ad hunc actum vocati ac rogati. His presentibus Abbas Strahovienſis, & Cæspinus Fuckius ejusdem Ordinis Præpositus Doxanensis, unacum Martino Stricerio, & Rudolpho de Sbroiavacz Hallæ Cæsarei exercitus Præfecto, eorumque famulis, aliisque ad hoc assumptis Templum S. Mariæ olim a Canonicis Divi Norberti Filiis inhabitatum eisque ab Acatholicis ereptum ingressi sunt, ubi aram Sanctæ Crucis, ad quam

(*) Minus vero jactatæ mansuetudini consonum fuisset, tanta feritate in mortuorum cadavera grassari.

qua Sacræ reliquiæ reconditæ erant, per cæmentarios demoliri cæperunt, atque in profundo satis loco lapideum Sarcophagum invenientes, depoſito lapide ſacrum Corpus integrum adhuc, atque omnibus ſuis partibus rite compoſitum repererunt, quod tamen ubi vehementius movebatur, conſumptis jam diu nervis in partes concidit, quæ ſuo ordine collocatæ, atque in arcam mundiſſima Syndone ornatam repoſitæ ad Monaſterium Doxanenſe prope Leitomericium in Bohemia interim deferebantur, ubi per ſemeſtre fuerant aſſervatæ, donec Pragæ decentiſſimus locus in Monaſterio Montis Sion præparatus eſſet. Die autem ſecunda Maij convocatis ex tota ferme Europa Ordinis Præmonſtratenſis Superioribus, ac confluente univerſa pene Bohemia Sacrum Corpus curru Pragam devehebatur. Obviam proceſſerant multi Viri Equeſtris Ordinis, Cæſaris Oratores, cunctique Clerici ardentibus tædis inſtructi: Arcam ipſam ad Eccleſiam Teinenſem deferebant quatuordecim Abbates Infulis ſuis ornati: Sequebatur Archiepiſcopus Pragenſis, qui ibidem rem Divinam ſolemni ritu peregit. Altera die Sacræ reliquiæ ad Monaſterium Montis Sion Ordinis Præmonſtratenſis incredibili pompa deferebantur, ubi

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

hodiedum in corona Filiorum ſuorum honorificentiſſime requieſcunt.

Plusquam quinquaginta anni ab hac translatione effluxerant, cum primum Lutheranus quidam Pſeudo-Criticus Philippus Müllerus exauctoratus Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Magdeburgenſis Præpoſitus in Academia Jenenſi anno milleſimo ſexcenteſimo octogeſimo primo in ſuis *Norbertinis vindiciis*, ſe firmare non erubeſceret: *Exuvias Sancti Antiſtitis a ſuo S. Mariæ Monaſterio Magdeburgenſi nunquam Pragam fuiſſe translatas*. „deceptum proin Abbatem Pragenſem, „utpote qui loco Sancti Norberti tumbam exhumarit Archiepiſcopi Henrici, „qui Hartwici Succeſſor, ac Ruckeri „& Sancti Norberti infra Altare Sanctæ „Crucis humati Prædeceſſor fuiſſet. Verum inſulſa hæc criſis potius commiſeratione, quam confutatione digna eſt; quis enim credat tot Præſules doctrina & pietate conſpicuos, quorum plurimum, veras Sanctiſſimi Fundatoris ſui reliquias vindicare intererat, pro impenſos pene incredibiles ſumptus adhibitosque labores impigros decipere potuiſſe aut voluiſſe: Num forte tumbam Henrici a tumba Sancti Norberti ſolus Müllerus poſt quinquaginta quinque annos, & quidem abſens, non autem publicus Notarius, teſtes, totque

alii præclari Viri tum præsentes dignoscere poterant, num aut decepti, aut decipere intenti publicum & legale instrumentum signo, sigillo & chirographo suo munitum desuper confecerunt, ac differte, distincte & clare testati sunt, exhumatas esse reliquias S. Norberti, idem quoque solemni juramento confirmantibus Senatu, civibusque Magdeburgensibus? Apage cum insulsis hisce cavillationibus, quas satis superque Bollandistæ, aliique confutarunt. Sæc. XVII. A. C. 1626.

§. XXIII.

Leopoldus Austriæ Archidux dimissis Episcopatibus suis Claudiæ Mediceæ connubio junctus.

Interim Cæsar rebus suæ familiæ intentus, de Leopoldi Archiducis fratris sui matrimonio ad stirpis propagationem ineundo deliberabat; hic enim jam antea Passavienſem & Argentinenſem Episcopatus unacum Constantienſi Præpositura ad manus summi Pontificis in favorem Alberti Sigismundi, qui Bavariæ Electoris Filius erat, deposuerat, quamvis postea Leopoldus Guilielmus Ferdinandi Cæsaris Filius annuentibus Canonicis Electoribus utrumque Episcopatum obtinuisset, ea tamen lege, ut omnes Ecclesiarum proventus

Theatr. Europ. p. 953. Carafa p. 231. Brachel. l. 3. pag. 117.

us-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

usque dum Leopoldus tum nonnisi tredecim annos natus, decimum octavum ætatis annum attigisset, ad extinctionem æris alieni, quo hæ Ecclesiæ ob belli tumultus gravatæ erant, impenderentur, atque interim Capitulum utriusque Ecclesiæ bona moderaretur, unde Passavienſis Ecclesiæ administratio Marquardo Swendio, Argentinæ vero Hermano Comiti de Solms demandata est. Rebus ita compositis Leopoldus Archidux Romam profectus est, ut legis veniam a summo Pontifice impetraret, qua etiam obtenta aliquantulum in urbe substitit, ac pro acquirendis Anni sacri gratiis designatas Ecclesias religiose lustratus, inde Florentiam abiit, ubi Claudiam Medicæam Ferdinandi I. Magni Ducis Filiam, & Friderici Ubaldi Urbini Ducis Viduam duxit, atque Oeniponti die vigesima quinta Aprilis nuptiarum solemnia celebravit.

§. XXIV.

Fidei Catholicæ augmentum a Cæsare procuratum.

Caraf. l. c. Hoc item anno Ferdinandus Imperator restaurandæ rei Catholicæ indefessam impendebat operam, ac primis Gotvicensem Abbatem, ceteros-

que

que reformationi destinatos iteratis li- Sæc. XVII.
teris, ut fidei negotium promoverent, A. C. 1626.
hortabatur, hancque in rem ineunte Mense Februario omnibus Provinciarum Præfectis ac Ministris decretorum executionem demandabat, omnemque præfixi termini prorogationem, quam Provinciarum Præsides petebant, cunctis omnino denegabat. Postea in Austria inferiori omnes oppidorum minus nobilium cives jam ad fidem Catholicam reductos, a suis Magistratibus in eadem Religione constanter servari præcepit, ac serio Viennensi Universitati mandavit, ut ejectis e suo gremio hæreticis nonnisi Catholicos Professores admitteret. Pariter in Bohemia Cæsaris jussu Ernestus Adalbertus ab Harrach Pragensis Archiepiscopus, se præsente, Theologorum conventum quavis hebdomada habuit, ac de rebus fidem concernentibus egit, nullisque sumptibus pepercit, ut Viros saluti animarum proficuos Ecclesiis præficere posset. Hujus studium pie æmulabantur Magnus Prior Equitum Melitensium, necnon Questembergus Strahovensis Præmonstratensium Abbas, qui omnes suos subditos ad fidem Catholicam reduxerunt, obstinatis e suis ditionibus emigrare jussis; ad horum imitationem extra Pragam prope Beniſſa-

Sæc. XVII. A.C. 1626.

nissavium Paulus Comes de Michna pariter sectas eliminare nitebatur, verum exorta periculosissima seditione vix non ditiones suas unacum vita amisisset. Præterea Palatinatu inferiori per Maximilianum Bavariæ Electorem ad veram fidem reducto Cæsar iteratis literis Joannem Comitem Nassovium religione Catholicum urgebat, ut superato vexationum metu subditos suos ad ejurandos Calvini errores inducere vellet. Nec suis partibus deerat Comes hac arte usus; simulabat enim, quod abjecta Calvini secta eos ad Lutheri dogmata, utpote a sua, quam ipse profiteretur, religione minus absona, perducere vellet, proin ut Religioni in Imperio toleratæ adstipularentur, eos hortabatur, additis etiam minis, quod si secus facerent, mox Catholicam Religionem inducturus esset. Perceptа Comitis voluntate, subditi tam frequentem sectæ mutationem pertæsi, potius ad Catholicam fidem tunc transferri maluerunt, quam infra paucos annos ad denuo mutandam Religionem cogi: Igitur Comite lubenter annuente, vix non omnes ad veræ Ecclesiæ gremium reversi sunt, paucis, qui secta suæ tenacius inhærebant, in Gallias emigrantibus: Haud minori follicitudine Cæsar Comitem Swarzenburgi-

cum

cum, necnon Comitem de Marcka ſu- Sæc. XVII.
premum Ordinis Theutonici Magiſtrum, A. C. 1626.
pluresque alios Principes Catholicos ad inſtaurandam Religionem incitavit, imo ipſemet novam Concilii Aulici normam inſtituit, & Melandrum, Wendolium, pluresque alios Conſiliarios, pauciſſimis exceptis, qui ob Imperii libertatem tolerabantur, ad fidei Catholicæ profeſſionem reduxit, ſimulque Ludovico Comiti de Ottingen, ut bona Monaſterii Müncrottenſis protinus reſtitueret, indicta proſcriptionis pœna præcepit, necnon Norimbergenſem & Ulmenſem Magiſtratus, eoquod violata Paſſavienſi transactione Eccleſias & Monaſteria uſurpare pergerent, comparere juſſit, ac quinquaginta marcarum auri mulctam Ulmenſibus indixit, quia Lutherani Wangenſis Monaſterii ſubditos a Religionis ſuæ exercitio, feſtorum celebratione, ſcholarum erectione, & ſepultura temerarie excluſiſſent. Hanc Catholicæ Religionis reſtaurationem Proteſtantes Sueviæ Ordines callida quidem verſutia ſiſtere, ac bonorum Eccleſiaſticorum poſſeſſionem ſibi aſſerere nitebantur, Wallenſteinio æque ac Cæſari ingentem auri vim ſub obtentu ſubſidii in bellum Turcicum ſubmittentes: Attamen Ferdinandus, cujus Religionis ſtudium nequaquam venale

Sæc. XVII. A. C. 1626.

nale erat, nullatenus a decretis contra Principes bona Ecclesiastica usurpantes promulgandis destitit.

§. XXV.

Rhetorum Calvinistarum oppositio contra Catholicos.

Lotich. rer. Germ. l. 16. cap. 1. Theatr. Europ. p. 957. Ferreras cont. Hist. Hisp. t. 12.

Controversia, bellumque Rhæticum contra Catholicos Valtelinos tam diu, acriterque gestum vix non fuisset compositum, nisi Calviniſtæ Grisones suæ sectæ fanatismo abrepti, Mouenianæ paci obstitissent. Nemini quidem æquior querendi causſa fuisset, quam Urbano summo Pontifici, qui post immensos sumptus, in conscribendis copiis, & decretis in Franciam Legatis factos, nullum inde commodum trahebat, nisi quod in Valle Telina, Wurmiensi ac Clavenensi Comitatibus Religionem Catholicam, qua nihil potius habebat, sartam servassset, simulque a gravibus curis, in quas Præcessoris sui Nepos eum congesserat, tandem immunis esset. Catholici etiam Valtelini, Clavenenses & Wurmiani hos articulos ratos habebant, quamvis pro hos nec de damnis resarciendis, nec de injuriis reparandis ullo pacto eis cautum fuisset: Veneti quoque, licet de optato hujus pacis successu dubitarent,

sese tamen Regis Christianissimi amici- Sæc. XVII.
tia hac in re usuros polliebantur: soli A.C. 1626.
ergo Grisones Calvinistæ effusis in Hispanos convitiis ob Catholicæ Religionis exercitium Valtelinis indultum in Peschlaviensi conventu huic transactioni acriter obluctati sunt, suæ repugnantiæ caussam prætexentes, quod suprema in Valtelinos jurisdictio eis inique adimeretur. Ea res diu inter frivolas altercationes ultro citroque agitata est: tandem vero Cuvrius Franciæ Marescallus, & Carolus de Albaspina ambo Galliarum Regis Oratores tanquam litis componendæ medium proponebant, quod summo Pontifici Vallis Telinæ sequestrum restitueretur, milesque utrinque educeretur, ac demum Vicarius quidam nomine Regis Christianissimi per semestre politicum hujus ditionis regimen exerceret, ut interea de tributi Grisonibus pendendi summa agi posset. Obstitit tamen Hispaniæ Orator Consalvus Corduba, unice Pontificio sequestro, necnon militum dimissioni insistens: inde vero nova in Hispanos diffidentia, ac invidiæ conflandæ argumentum est exortum; comperta enim Hispani Legati sententia mox Franciæ Rex inhibuit, ne Gallicus miles, nisi prius tributi ratio decerneretur, Valle Telina exiret: id con-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

filii ſumme diſplicuit Conſalvo, qui neque quidem minis temperans, binas Turres veluti novi belli prænuntias apud Archetam erigi juſſit; nec ſegnius Galli prope Tyranum reparandis munimentis inſtitere, resque ad acrius, quam antea, bellum ſpectare videbatur: Interea hæc Calviniſtæ, cum Monconiano pacis articulos ad ſua vota immutari deſperarent, paulo mitius ſentire cœperunt, Gallis Oratoribus pollicitis, dummodo cetera ad priſtinum revocarentur ſtatum, ſeſe permiſſuros, ut Calvinianæ Religionis exercitium a Valle Telina, Wurmia & Clavena excluderetur, ea tamen lege, ut Calvinianis Griſonibus, ibidem habitare, ſuisque bonis frui concederetur. Eâ de re Solothurni exeunte Menſe Novembri Conventus habebatur, in quo Franciæ Legatus Helvetiis exponebat, quatenus nuperrime concluſum eſſet, Valtelinis ſolius Religionis Catholicæ uſum, Griſonibus vero profanam in has ditiones jurisdictionem fuiſſe aſſectam. Hanc in ſententiam ultro Helvetii Catholici conceſſere, rurſus vero repugnarunt Calviniſtæ, transactionem Madritenſem pertinacius urgentes. Diſtractis igitur ſententiis nil certi decerni poterat, tandem vero Bethunii Marchionis Franciæ Legati, & Ornati Hiſpani

Sæc. XVII. A. C. 1626.

ſpani Oratoris conſenſione Romæ ſanci-tum, ut Torquato Contio Pontificii exercitus Belliduci, qui hanc in rem cum tribus armatorum millibus in Rhætiam moverat, munimenta Pontificiis erepta reſtituerentur, mox autem Torquatus ex illis egrederetur, quamprimum circa ſequeſtrum, & commiſſas Pontifici ditiones inter Urbanum Papam & Hiſpaniæ Regem plene transactum fuiſſe compererit, eodemque temporis momento Griſones ex recens erectis munimentis, quæ a ruſticis mox ſolo æquarentur, ſuas educerent copias. Rebus ita Romæ compoſitis pariter Pariſiis inter utriusque Regis Legatos conventum eſt, ut Telini quotannis tributi nomine viginti quinque aureorum millia Griſonibus numerarent, ac libero Religionis Catholicæ exercitio tam in Valle Telina quam in utroque Comitatu fruerentur, & Griſonibus ſorte religionis exercitium impedientibus Papæ Nuntius prout æquitas poſtulaverit, proſpiceret, ſique vim adhibere neceſſe fuerit, ambo Reges eidem opem ferre tenerentur; prout jam antea transactum erat. Acquievit hiſce pactis Conſalvus Corduba, paxque tandem utcunque reſloruit, licet Calviniſtæ denuo recalcitrantes miſſis ad Galliarum Regem Oratoribus Madritenſe

Sæc. XVII. A. C. 1626.

pactum adimpleri, improbe urgerent: cumque metus esset, ne Engadienses denuo res novas molirentur, eapropter quamvis potiora munimenta fuerint destructa, & copiæ die sexta Martii undique e finibus abductæ, necnon Pontificiæ legiones in sequestrum immissæ, exercitus tamen Gallicus, si res id ferret, ad expeditionem bellicam paratus erat.

§. XXVI.

Novi tumultus ab Arminianis per fœderatum Belgium suscitati.

Lotich. rer. Germ. l. 16. c 2. p. 471. Theatr. Europ. p. 959, Meteran. Hist. Belg. pag. 502.

Nec minus pacatæ erant Calvinistarum res in Fœderato Belgio; quippe non modo ob interdictum cum Hispanis commercium, ac exin aucta vectigalium onera Insulani & Levartenses, necnon finitimarum urbium cives sumptis armis in Magistratus suos conjurabant, sed insuper Gomaristæ seu Contra-Remonstrantes spurio Religionis Zelo, seu potius fanatismo in Arminianos indomitis, impotentibusque furiis debacchabantur; cum enim die vigesima sexta Aprilis Lugduni Batavorum in privatis ædibus cœtus agerent, necnon ad sectæ suæ conciones confluerent, mox agmine facto efferatum purioris Calvinismi vulgus impetu lym-

lymphato circumfundens se, in ædes irruit, cunctaque dilacerare, fusdeque vertere cæpit, quin Senatus hortationibus, aut immissis præsidiariis refrænari posset. Jam antea Amstelodami die decima tertia ejusdem Mensis furiis perciti calones, Lippi ac tonsores turmatim in Arminianos impetum fecere, extractisque Arminiani Verbi Ministris omnia tumultibus fœdarunt, ac integram militum cohortem, quam urbis Centurio furiosis opposuerat, lapidibus abegerunt, quin imo ipsemet Centurio a promiscue sæviente sexus utriusque colluvie protrusus, pulsatusque, ægre, non sine summo vitæ periculo evaserat. Nec tamen adhuc his satiata erat Calviniana rabies; altera enim die furiosi hi mangones furiis acti facto inconditæ multitudinis concursu cæptos redintegrarunt assultus, ædesque, in quibus Arminiani privatum habebant cœtum, a fundamentis dejecere; simulque Centurionis domum fœde deprædati sunt: tandem vero civibus magno numero opem ferentibus, tumultuantium furor repressus est. Sæc. XVII. A. C. 1626.

§. XXVII.

Decii Caraffæ Cardinalis obitus.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Ciacon. in vit. Pauli V. pag. 422.

Eundem hunc annum vitæ ſuæ funeſtum, poſtremumque habuit Decius Carafa Patritius Neapolitanus, qui adhuc puer Clericali militiæ adſcriptus, plura obtinuit Sacerdotia, ac Referendarii munere per aliquot annos defunctus, a Clemente VIII. in Luſitaniam decernebatur, inde vero Romam evocatus, a Paulo V. in Belgium, poſtea in Hiſpaniam Sedis Apoſtolicæ Nuntius mittebatur, demum vero præclaris obſequiis Eccleſiæ præſtitis abſens Cardinalis Presbyter, & invitus Neapolitanus Archipræſul ab eodem Pontifice renunciabatur, quam Eccleſiam tredecim omnino annis pie prudenterque moderatus eſt, eamque impenſis plusquam viginti ſex aureorum millibus elegantiſſime exornavit. Vir erat vere Eccleſiaſticus, & ſacra purpura digniſſimus, atque ob incomparabilem vitæ integritatem, ſanctioris Zeli flammam, Religionis, clementiæ, ac juſtitiæ laudem longe celeberrimus. Eminuit præcipue in ſingulari Deiparæ Virginis cultu, vigilantia ac ſtudio in coercendis ſubditis, in Clericorum moribus reſtaurandis, atque in diſciplina Eccleſiaſtica ſalubriter reſtituenda. Huc in finem plures celebrabat Synodos, ac frequenter ipſus ſuam Diæceſin laſtrabat. Catalogum quoque aliquot Nea-

Neapolitanæ Urbis Sanctorum, quorum memoria ab hominibus multis retro fæculis exciderat, unacum hiſtoria vitæ cujusque Sancti edidit. Denique annis, meritisque plenus, die vigeſima tertia Januarii ſeptuagenario major Neapoli deceſſit, in Eccleſia ſua Cathedrali ſepultus. Sæc. XVII. A. C. 1626.

§. XXVIII.

Odoardi Farneſii Cardinalis mors.

Sequentis Menſis die vigeſima prima ſato conceſſit Odoardus Farneſius Alexandri Parmæ Ducis Filius, qui Romæ liberaliter educatus, atque ingenuis diſciplinis excultus, Abbasque Cryptæ Ferratæ, & tandem abſens a Gregorio XIV. Cardinalis Diaconus renuntiabatur. Præfuit etiam primo Sabinenſi, poſtea Tuſculanæ Eccleſiæ, Sceptrumque Ducale, quod ei Ranutius frater ipſius obtulerat, generoſo animo reſpuit, totum ſe pietatis operibus ſacrans: præterquam enim quod plures Sodalitates, ſacrosque Eccleſiaſticorum & Laicorum cætus ſuæ curæ commiſſos beneficiis ampliſſimis, largiterque erogata pecunia locupletaſſet, inſuper Jeſuitis Romæ profeſſorum ædes, & ſacrarium centenis & amplius aureorum millibus extruxit, Carmeli- *Ciacon. in vita Gregor. XIV. Maracc. in Purp. Mar.*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

tis Discalceatis Caprarolæ Cænobium, ædemque a fundamentis erexit, proventusque adjunxit, Orphanorum, & fœminarum a questu pudicitiæ, ad castitatem Religiosam refugientium ædes locupletavit, Sodalitio B. Virginis Annuntiatæ, & Cænobio Parmensi ad inopes virgines dotandas erecto, necnon Regiensi & Lauretanæ ædi multa aureorum millia dono submisit. Præter Regiam hanc liberalitatem aliis insuper virtutibus inclaruit, insignis justitiæ cultor, benignus in omnes, humilis & suavis, nemini unquam injurius nec facilis injuriarum ultor, qui solius beneficentiæ ambitione admissa duntaxat in obsequium Ecclesiæ & pauperum levamen spirasse videbatur. Tandem egregius hic Princeps, Romanæ Curiæ ac sacro Cardinalium Collegio vivum etiam post mortem prudentiæ pietatisque exemplum relinquens, Parmæ anno ætatis suæ quinquagesimo secundo ad æternitatis præmium evolavit.

§. XXIX.

Henricus de Guzman Cardinalis mortuus.

Victor. in add. ad Ciacon.

Hunc pari fato sequebatur Henricus de Guzman de Haro Hispanus, qui

qui nondum expleto vigesimo primo ætatis suæ anno Canonicus primo Hispalensis, postea Toletanus, ac demum absens ab Urbano VIII. Papa, petente Philippo IV. Hispaniarum Rege Cardinalis Diaconus nominabatur. Præclaræ, quibus optimæ spei juvenis effulserat, virtutes Virum omnibus numeris absolutum præsagiebant; impigro enim in literis labore, ac vigiliis vastam librorum cognitionem sibi jamjam comparaverat, suaque humanitate omnium animos in se rapiebat, omnibusque præcipue pauperibus, quorum quamplurimos quotidie alebat, munificentia largum, benevolentia charum, officiis admirabilem, moribus mitissimum, gratissimumque sese exhibebat: Verum spem omnem destituit præmatura mors, qua hic juvenis longiori vita dignissimus, paucis post adeptam Purpuram mensibus anno ætatis suæ vigesimo primo die vigesima prima Junii Madriti vivis ereptus est. Sæc. XVII. A. C. 1626.

§. XXX.

Scipionis Cobellutii Cardinalis decessus.

Gratam sui apud Literatos memoriam reliquit Scipio Cobellutius patria Viterbiensis, qui humanioribus literis, nec- *Joan. Nic. Pinacoth. I. p. 71. Ciacon. in vit. Paul. V.*

Sæc. XVII. A.C. 1626.

necnon Philoſophicis Diſciplinis Romæ inſtructus, jurisprudentiæ operam dederat, ac evoluto aliquot annorum decurſu in Gymnaſio Romano amplissimam Juris utriusque interpretandi facultatem obtinuit, cognoſcendisque caſibus animum adjecit: Conſectabatur indioſe familiaritatem illuſtrium æque ac doctorum Virorum, quorum conſortio non modo ingenium ſuum varia eruditione excollere, ſed & ſibi ad dignitates honoresque viam ſternere ſatagebat, nec irrito ſane conatu; quippe Pompei Arigoni Cardinalis opera ac favore, Apoſtolicorum Brevium, ut vocant, Abbreviator, ac demum Cardinalis a Paulo V. creatus eſt, cunctis ſane præcipitem fortunæ favorem admirantibus: ad hoc tameu faſtigium evectus, bellutius nil antiquius habuit, quam morum probitate, vitæque ſanctimonia ſeſe obtenti honoris dignum, Literatorum fautorem, pauperum Patrem exhiberet; eapropter pro ſublevandis Chriſtianis vel Hæreticorum immanitate preſſis, vel apud Turcas captivis centenos quotannis aureos erogavit, domumque ſuam in Literatorum Athænæum convertit, ubi nonniſi de literis, de ſacra Eccleſiæ hiſtoria, vel de fide propaganda, aliisque ejus generis argumentis ſermones haberi paſſus

est. Nec tamen suis caruit nævis: car- Sæc. XVII.
pebatur enim ob nimiam corporis sui A. C. 1626.
curam, tamque immodice propriæ laudis appetens dicebatur, ut si latinam duntaxat epistolam scripsisset, vel consilium cuipiam juridicum dedisset, mox illud divulgandum, atque ab aliis commendandum curarit. Dum autem extrema laborabat valetudine sæpius dicere solebat, se Paulo V. quod ipsum Purpura decorasset, & Scipioni Burghesio plurimum debere, eoquod per ipsum de summi Pontificatus honore fuisset dejectus. Obiit Romæ die vigesima nona Junii annos natus sexaginta duos.

§. XXXI.

Alexandri Ursini Cardinalis extrema.

Non minus luctuosa Sacro Purpura- *Nic. Pinoc. II. p. 330.*
torum Collegio accidit immatura mors Alexandri Ursini, qui Virgilii Ducis Braciani Filius generis splendorem, ampliſſimosque honores a fortuna, ingenium perspicax, memoriæ felicitatem, raramque morum suavitatem a natura, & proclivem ad omne bonum indolem a gratia receperat; erat enim vivum innocentiæ, puritatis, modestiæ, humilitatis, patientiæ, & beneficentiæ exem-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

exemplum: succurrebat afflictis, viduis & orphanis, ægrisque in Nosocomiis sua sæpe manu cibum porrigebat, pedesque abluebat, quo charitatis obsequio nonnullos ex Sectariis Ecclesiæ lucrifecit. Felici insuper nexu pietati eruditionem conjunxit; quippe non modo in Poeseos atque eloquentiæ studio plurimum profecerat, sed etiam Philosophicis, Mathematicis, Theologicis, & legalibus disciplinis probe imbutus erat: unde a Paulo V. Papa nonnisi viginti duos annos natus Cardinalium Collegio adscriptus Æmiliæ Legationem sub Gregorio XV. obibat, postea Germaniam perlustratus, Romamque reversus, totum se pietatis operibus, vigiliis, jejuniis, mortificationi, corporisque macerationi dedit. Sacrum quotidie præmissa per horam Sacra meditatione, ac confessione faciebat, necnon Venerabile Sacramentum, quoties ad infirmos deferebatur, ad vilissima etiam tuguria aperto capite inter maximos solis calores comitabatur. Has tamen laudes vitium plerumque Principibus commune imminuere videbatur, quippe juveni cuidam, quem a cubiculis, adeo vehementer addictus erat, ut eidem veluti obtemperans illum multis aureorum millibus ditaret. Obiit hic Cardinalis die vigesima secunda

cunda Auguſti, nonniſi annos triginta & unum natus. Scripſit multa perelegánter tam ſoluta oratione tum verſibus, Sæc. XVII. A.C. 1626.

§. XXXII.

Dionyſii Simeonis de Marquemont Cardinalis fatum.

Poſtremus denique ex Cardinalibus, qui hoc anno vitam cum Purpura exuerunt, erat Dionyſius Simeon de Marquemont natione Gallus, patria Pariſinus. Hic Jurisprudentiæ præſtantia ſibi non modo Henrici IV. Regis favorem, ſed etiam varia Romanæ Curiæ munia comparabat; præcipue vero in Romana Rota per plures annos Apoſtolici Auditoris officio functus, utiliſſime Regni Gallici negotia procurabat: unde a præfato Rege Florentias pro conciliandis cum Maria Medicea nuptiis decernebatur, poſtea a Ludovico XIII. Galliarum Rege ad Lugdunenſem Sedem nominatus, in ſua Diæceſi Jeſuitarum, Capucinorum, Carmelitarum Diſcalceatorum, aliorumque undecim Religioſorum Ordinum Monaſteria inſtituit: demum a Rege Chriſtianiſſimo ad Paulum V. & Urbanum VIII. Pontifices in graviſſimis negotiis Legatus decernebatur, hocque in munere *Friz in Gall. Purp. Ciac. in vit. Urban. VIII.*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

nere ſua prudentia, doctrina, pietate, rerumque gerendarum dexteritate ſede tantopere commendabilem reddidit, ut ab eodem Pontifice Urbano inter Presbyteros Cardinales cooptatus, variis Congregationibus præficeretur. Fuit Vir plane egregius & Eccleſiaſtici juris defenſor accerrimus, pietatis exemplar eximium, Eccleſiæ Decus & ornamentum, ac Paſtor incomparabilis, in Regi ſuo addictus, ut dubium faceret, an Regi magis, quam Eccleſiæ faveret. Deceſſit tandem Romæ inter acutiſſimos ſtranguriæ cruciatus die decima ſexta Septembris anno ætatis ſuæ quinquageſimo quarto, ſepultus in æde Sanctiſſimæ Trinitatis Peregrinum Minimorum.

§. XXXIII.

Duodecim Cardinales ab Urbano VIII. Papa creati.

Theatr. Europ. p. 953. Ciacon. in vita Urbanus VIII. p. 539.

Ad initium hujus anni die decima nona Januarii Urbanus VIII. Pontifex Maximus duodecim Prælatos Sacro Purpuratorum Collegio adſcripſit, ex quibus tamen duo eodem hoc anno purpuram, quam vix induerant, mortis invidia exuerunt, uti mox memoravimus. Creabantur autem. I. Aloyſius Caetanus patria Romanus, Pa-

Patriarcha Antiochenus. II. Dionyſius Simeon de Marquemont Lugdunenſis Archipræſul. III. Erneſtus Adalbertus ab Harrach Germanus Archiepiſcopus Pragenſis. IV. Bernardus Spada ſive de Spathis Damiatæ Archiepiſcopus, Sedis Apoſtolicæ Nuntius in Galliis. V. Laudavius Zacchias patria Genuenſis, Montis Faliſci Epiſcopus, Nuntius Apoſtolicus apud Rempublicam Venetam. VI. Berlingerius, ſeu Beringerius Gypſius Bononienſis, Ariminenſis Epiſcopus. VII. Fridericus Cornelius ſeu Cornarus patria Venetus ex Abbate S. Mariæ Bonæ, primo Bergamenſis, poſtea Vicentinus & Patavinus Epiſcopus, demum vero Venetiarum Patriarcha. VIII. Julius Sacchetus patria Florentinus. IX. Joannes Dominicus Spinola Genuenſis, Cameræ Auditor. X. Jacobus Cavalerius, Romanus, Rotæ Romanæ Auditor. XI. Lælius Biſcia itidem Romanus Apoſtolicæ Cameræ Decanus, XII. Henricus de Guzman, Hiſpanus.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

§. XXXIV.

Sæculares Doctores Sorbonici Regularibus Doctoribus adverſantes.

Hactenus absque ullo diſcrimine Status aut Ordinis facto, omnes Theologiæ

Argentræ concil. Facult. Theol. t. 2. pag. 220.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

logiæ Doctores in Facultatem, ejusque conventus fuerant admissi; instigantibus tamen nonnullis sæcularibus Doctoribus Sorbonicis Regulares Doctores præcipue ex Mendicantium Ordinibus variis modis vexabantur, & primo quidem nonnisi certum ejusmodi Doctorum numerum præfigebant, obtento ad id Senatus consulto, quod die secunda Augusti ante quinque annos Joannes Filesacus in Sorbonæ comitiis exhibuit. Tandem vero hoc anno Regulares Theologos a Sorbona omnino excluſos volebant, & die decima quinta Junii Georgius Frogerus Facultatis Syndicus in publico Sorbonæ conventu præprimis petiit, ut juxta decimum quintum & sextum Academicæ Reformationis articulum Dominicani nonnisi quinque, Minores quatuor, & Carmelitæ atque Auguſtiniani duntaxat tres Doctores tam pro tradenda Theologia, quam interpretandis Sacris Bibliis mitterent, ceteri vero omnes ad sua reverterentur monasteria, quin & Facultatis Regentes nominare, ullis Doctorum sæcularium prærogativis frui possent: Ad Syndici preces mox censuit Facultas, omnino standum esse præstituto numero: Re comperta quatuor Ordinum Mendicantium Superiores hujus Facultatis ju-

dicio

dicio, donec ambo articuli per Regiæ Curiæ interpretationem fuissent expositi, sese opponebant, interim die prima Julii Facultatem rogabant, ut illos Ordinis sui Baccalaureos, qui Sacra Biblia interpretabantur, ad primos Doctoratus honores admittere vellet, usque dum eorum caussa a Supremo Senatu decideretur: Verum Facultas ad horum preces demum respondit, servandam esse Sorbonæ sententiam die decima quinta Junii latam. Die autem sexta Julii statuerunt Doctores sæculares, quod unaomnes libellum supplicem Parlamento porrigere vellent, supplices, ut ejus auctoritate decerneretur, quatenus deinceps nonnisi duo ex quovis conventu Regulari jura suffragii in Sorbonæ conventibus haberent: Hujus vero petitionis caussam obtendebant hanc: *ut Facultas in sua pace conservari, suaque privilegia in plena libertate ad perfectum obsequium Dei, Regis, totiusque Regni Gallici tueri valeat.* Huic libello viginti novem Sorbonæ Doctores subscripserant: E contra Doctores Religiosi ad Regem, ejusque Senatum supplices recurrebant, prospero etiam successu; quippe Rex promulgato edicto inhibuit, ne ulla Parisiensis Academiæ Facultas in contentionibus nuper inter Theologicæ Facultatis Doctores tam

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

circa librorum cenſuras, quam Doctorum Regularium numerum exortis ſententiam ferret. Cum autem inſuperhabito hoc edicto ſæculares Doctores decretis ſuis contra Regulares inſiſterent, atque ex hiſce altercationibus diſſidia ac longe perniciosiſſimæ factiones non ſine populi offenſione, & Regiæ auctoritatis diſpendio orirentur, hinc Rex, cum ejusmodi diſſenſiones reprimere, atque inter Doctores priſtinam concordiam revocare intentus eſſet, die decima octava Julii apud Nannetes edictum promulgari juſſit, vi cujus Syndico, ceterisque Theologicæ Facultatis Doctoribus, qui libello ſubſcripſerant, injunctum, ut acta, judicia & querelas contra Regulares expoſitas Regiæ ſuæ Majeſtati traderent, deinceps vero nullam litem vel quæſtionem circa hanc cauſſam moverent, eoquod Rex hoc negotium plene ad ſe, ſuumque conſilium Aulicum evocaſſet.

§. XXXV.

Parlamenti oppoſitio adverſus Regis edictum.

Argentre l. c.

Verum Regius Senatus ſua jura exde lædi ratus, die vigeſima quarta ejusdem Menſis decrevit, Regi ſupplicandum eſſe, ne hanc cauſſam a Senatu

natu ad Aulam, ſuumque Conſilium arcanum evocare vellet, interim vero ſalvo ejus jure denuo quatuor Mendicantium Ordinum Superioribus eſſe præcipiendum, ne ad Facultatis conventus, ex quolibet dictorum Ordinum Monaſteriis plures quam duos deputarent, hique ſoli ad Sorbonæ Conventus admitterentur, ac jure ſuffragii gauderent. Hoc decretum Religioſis intimatum die prima Menſis Auguſti in Sorbonæ comitiis prælegebatur; cum vero ex Religioſis Doctoribus longe plures, quam Facultas deputari permiſerat, conventui interfuiſſent, mox quatuor Sorbonæ Doctores ad Parlamentum queſtum ibant, indeque læſam Senatus auctoritatem obtendebant: poſtea Fileſacus olim Univerſitatis Decanus ſciſcitabatur, num omnes, præcipue vero religioſi Mendicantes, vellent obtemperare Senatui juſta præcipienti? Tum vero Frater Salomon Lievin Magiſter Prior Dominicanorum, Frater Jacobus Jeanne antiquior Magiſter Domus Auguſtinenſis, Frater Martinus Meuriſſe Regens Minorum, Frater Petrus Gualtier Regens Carmelitarum, cum ceteris, qui tunc frequentes aderant, dixerunt, ſe Supremum Senatum, ejusque decretum multum venerari. Regi tamen Chri-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

„ſtianiſſimo ſe velle obtemperare, qui „iisdem privilegiis vult eos gaudere, „quibus hucusque gaviſi eſſent; idque „juxta tenorem Literarum evocationis, „quas exhibuit Magiſter Michael Mau- „clerus. Deinde Magiſter Martinus Me- „ruiſſe prædictorum nomine quæſivit, „quo jure, & qua auctoritate Magiſter „Fileſacus eos interrogaret, qui respon- „dit, ſe tanquam Decanum id facere; „ille vero cum ceteris profeſſus eſt, quod „eum non tanquam Decanum hoc in „negotio, ſed potius tanquam adver- „ſantem agnoſceret: his dictis re- „ceſſerunt omnes. Poſtea acceſſerunt „duo Conſiliarii primæ curiæ, ab ipſo „Parlamento deputati, nempe Bernar- „dus de Fortia, & Renatus Pidoux „cum cognitore Procuratoris Genera- „lis, & ſcriba ejusdem Curiæ, præce- „dentibus tribus apparitoribus, quibus „honorifice exceptis, enarrata ſunt „ea, quæ in Comitiis contigerant post „recitatum Senatusconſultum, quo ite- „rum eorum juſſu lecto, ſuffragiisque „per ſcribam Parlamenti collectis, ſin- „guli receſſerunt.

Demum Michael Mauclerus expo- ſuit, quod quidem Parlamenti decreto obtemperandum eſſet, neceſſarium ta- men fore judicaret, ut executio hujus decreti ſuſpenderetur, usque dum il- lud

lud in arcano Regis Senatu fuiſſet expoſitum, præcipue cum Regulares aſſererent, *minus æquum eſſe, quod Conventuum Superiores a Sorbonæ acceſſu & ſuffragii jure excluderentur*, proin *Religioſos Doctores ipſis multo juniores ad Sorbonam mittere adſtringerentur*. Re igitur maturius deliberata, Parlamenti Senatores Decretum ſuum ita interpretabantur, ut Mendicantium Superiores excludere noluerint, dummodo hi ſint ex numero illorum duorum, quos Facultas admitti decrevit: de cetero autem præfixus numerus nulla ex cauſſa vel occaſione augeri poſſit. Cognita igitur Parlamenti pertinacia, Rex die ſecunda Novembris ex oppido Sancti Germani decretum promulgavit, vi cujus edictum ſuum die decima octava Julii evulgatum omnino executioni dari præcepit, ac de Regis auctoritate & poteſtate nec pro nec contra diſputari, vel de numero Mendicantium ad Sorbonam admittendorum agi inhibuit, indicta pœna in pacis publicæ perturbatores & ſeditioſos ſtatuta: hoc quoque edictum ſicut & præcedens Rex ad Facultatis acta referri, die vigeſima ſeptima Decembris juſſit, impoſito Doctoribus ſilentio, quod etiam ſervabatur usque ad annum Chriſti milleſimum ſexcenteſimum quadrageſimum nonum, quo Sanct-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sanct-Amor Doctor, Arnaldistæ, eorumque socii Hallierum Syndicum excludi petebant, de multitudine Doctorum ex Mendicantium Ordinibus conquesti. Ea super re tunc Parlamentum suum renovabat decretum, quod tamen observatum non fuit usque ad annum Domini millesimum sexcentesimum sexagesimum tertium, quo illud Senatus Regius confirmabat.

§. XXXVI.

Alia Facultatis censura contra propositionem quamdam a P. Testefort propugnatam.

Argentre pag. 330.

Nec minus grave negotium Parisiensis Facultas Theologica sibi facessebat nova quadam altercatione, cujus occasio erat hæc: Die vigesima sexta Novembris Joannes Testefortius Ordinis Prædicatorum Baccalaureus sub Isacco Habert Sacræ Facultatis Magistro hanc thesin defenderat: *merito dicuntur Sacram Scripturam esse eam, quæ partim Bibliis Sacris, partim Epistolis Decretalibus Summorum Pontificum, quatenus explicant Sacram Scripturam, partim Sacris Conciliis continetur.*

Inde mox gravis in Testefortium excitabatur in Universitate tumultus, ac præprimis die prima Decembris Elias Du-

Dufrene in pleno Doctorum conſeſſu Sæc. XVII.
deſuper graviter querebatur, incaſſum A. C. 1626.
Haberto propugnante, quod hæc propoſitio benignam admitteret interpretationem. Vocatur igitur ipſemet Teſtefortius, ut hanc aſſertionem ipſus interpretaretur. Hic ergo reſpondit, hanc eſſe ſuam mentem, quod Scriptura per Eccleſiam explicata ſit regula fidei, & quod per Sedem Romanam intellexerit Eccleſiam: nihilominus Facultas, nullo modo tolerandam eſſe hanc Theſin, cenſuit, eamque die tertia Decembris proſcripſit, edito hoc decreto: „Expoſuit Rector, Fratrem „Joannem Teſtefort e familia Domini„canorum Theſes publice defendiſſe, „quibus multa falſo aſſeruit, maxime „vero, *Scripturam Sacram eſſe eam, quæ „Bibliis Sacris & epiſtolis decretalibus con„tinetur.* Inter quas Decretales eſt „Bulla Bonifacii octavi, cujus initium „eſt, *Unam Sanctam*, qua pleraque Scri„pturæ loca continentur, & in perni„ciem Regum, & Regnorum explicantur, cujusmodi ſunt, *Ecce duo gladii &c. Conſtitui te hodie ſuper gentes & regna, ut evellas, & deſtruas &c.* Teſtante „Moyſe, non in principiis, *ſed in princi„pio Cœlum Deus creavit & terram* & quo„niam Academiæ ſtatutis, & Senatus „conſulto decima quinta Septembris

Sæc. XVII. A. C. 1626. „anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo „primo, aliisque Senatusconſultis ca„vetur, ut Rector, Decani, Procura„tores, & Cenſores videant, ne quid „contra leges, Decreta, ſtatutaque „Academiæ peccetur, quibus hoc im„primis prohibetur, ne quid contra „Regis Regnique Gallici jura & Digni„tatem diſputetur, proponaturve. Si „quis ſecus fecerit, extra ordinem „puniendum eſſe decernitur. Proinde „ſuæ fidei, & officii eſſe Academiam „conſulere de ea, quid fieri decernio „placeat.„

„Recitatis & perlectis Theſibus ab „ipſo Teſte fort propoſitis & aſſertis, Bo„nifacii octavi Bulla, cujus initium eſt, „*Unam Sanctam:* Pauli quarti. Con„*ex Apoſtolatus*, Pii quinti: *Motu pro„prio*, & aliis epiſtolis Decretalibus: „Lectis etiam variis Academiæ ſtatu„tis Henrici Magni auctoritate, & am„pliſſimi Senatus Sanctione anno mil„leſimo ſexcenteſimo primo articulis „ſeptuageſimo & ſeptuageſimo primo „firmatis atque editis, demum hanc „in rem Academiæ Rector, Decani, „Procuratores, Cenſores, & Magistri „omnium ordinum ac tribuum in „cenſuerunt.

Cum Theologorum Ordo illas Theſes die prima Decembris pro ſua fide, & ſcien-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

pientia improbarit, ac damnarit: cumque ex Bonifacii octavi decretali & aliis quibusdam noviſſime Admonitionis *auctor, Santarellus, & alii exitialis Doctrinæ auctores, ac vindices, opinionum ſuarum fundamenta repetierint, verbisque nonnullis Sacrorum Codicum ad arbitrium ſuum perperam deflexis, ac detortis munierint ac firmarint, cumque variis Academiarum legibus, ſtatutis, ac Decretis, Senatus denique ampliſſimi auctoritate, judiciisque graviſſimis, perniciosa & peſtifera Doctrina, qua Regum Majeſtas, ſalusque tentatur, multoties damnata fuerit, & in eos perduellionis judicium, ac pœna conſtituta, qui vel oratione, vel Scripto illam invehere, docere, aut ex aliorum diſciplina quovis pacto repetere, ac defendere auſi fuerint. Rectori autem, Decanis, Procuratoribus, Cenſoribus, ac Magiſtris pro ſua fide, ac jurejurando, quo adſtricti ſunt, & ex Senatusconſultis danda ſit opera, ut hanc peſtem omni ope ac ſtudio avertant, ac diſſipent, hinc placuit Univerſitati ſtudiorum, Theſin his verbis conceptam.* Merito dixeris Scripturam Sacram eam eſſe, quæ partim Bibliis Sacris, partim Epiſtolis Decretalibus ſummorum Pontificum (quatenus explicant ſacram Scripturam) continetur, *a Fr. Joanne Teſtefort exemplo peſſimo, pernicioſo Conſilio propoſitam, & publice defenſam ab eodem Te-*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

stefort retractari, eamque Statutis, legibus, & Decretis Academiæ contrariam, ut & a veritate alienam, declarare, Author vero proximis Academiæ Comitiis publice verbis conceptis, & de scripto manu sua Signato, quod Rectori tradet, eam improbet & damnet, eoque scripto præterea declaret, Epistolas Decretales non esse Scripturam Sacram, vel partem ipsius, nec veram Scripturæ intelligentiam, & explicationem contineri supradictis decretalibus, & aliis, quibus in Reges & Regna exitialis doctrina firmatur, ac docetur. Porro nisi ipse Decreto huic intra diem tertium, ex quo sibi vel alteri ex eadem familia Dominicanorum per apparitorem Universitatis denuntiatum erit, paruerit, satisque fecerit, statuit Facultas, ut Auctor Academiæ jus, nomen, beneficium, libertatem, ordinem & gradum, veteri jure, more, consuetudine, & exemplo majorum, jam nunc uti postea deinceps, perpetuo interdicto amittat.

§. XXXVII.

Hæc censura jussu Regis revocata.

Argentre pag. 233. & 250.

Cum autem Parisiensis Universitas sub obtentu eliminandi doctrinas in Reges & Regna exitiosas, persæpe acribus inter Doctores dissidiis fomitem præberet, & Parlamentum occasione inde

inde arrepta quæſtiones Theologicas dijudicandi, decidendique poteſtatem ſibi arrogaret, quinimo Medica quoque & artium Facultas ſibi quoque tantumdem conceſſum exiſtimaret, hinc Franciæ Præſules Ludovico Regi ſupplices „exponebant, quod etſi ſolis Epiſcopis „libros Theologicos dijudicandi auctoritas competeret, Regii tamen Judices ejusmodi libros damnandi, „auctoresque puniendi jus ſibi arrogent, ſub obtentu, quod in illis „propoſitiones Regni legibus contrariæ contineantur: huic ergo malo, ut „remedium opponeretur, rogabant Regem, quatenus eisdem inhiberet, ne „ſub quocunque prætextu ejusmodi „libros damnare auderent, ſed eos ad „Epiſcopos & Doctores ab eis deputatos remittere tenerentur.„ Tam æqua videbatur Regi hæc Præſulum petitio, ut die decima tertia Decembris ad Univerſitatem has transmitteret literas: „Regis Chriſtianiſſimi prærogativa nos ſtimulat ad continuam ſollicitudinem pro Religionis & Eccleſiæ, cujus primogenitus Filius ſuper „omnes Reges terræ ſumus, puritate „conſervanda, omnique damno maloque ab ea avertendo: Querentibus „igitur præcipuis Regni noſtri Præſulibus, quod Univerſitatis Rector die „ter-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A.C. 1626.

„tertia Menſis Decembris in conventu,
„qui potiſſimam partem ex Artium Ma-
„giſtris & Medicis conſtabat, inſuper
„habito noſtro interdicto contra Theſin
„a Teſteſortio propugnatam decretum
„ediderit, vi cujus Teſteſortius hanc
„Theſin velut Statutis, legibus, &
„Academiæ Decretis adverſam, atque
„a veritate alienam revocare, damna-
„reque, indicta excluſionis perpetuæ
„pœna jubebatur. Expoſuerunt autem
„mihi Præſules in Pariſienſi urbe mo-
„ſtra congregati, hunc auſum eſſe lon-
„ge pernicioſiſſimum, atque exemplum
„oppido periculoſum, cum non ſine
„totius Eccleſiæ ſcandalo homines, qui
„artes a Theologia alienas profitentur,
„nullaque doctrina, gradu, charactere,
„aut vocatione ad pertractandas vel
„decidendas Theologiæ & Sacræ Scri-
„pturæ quæſtiones inſtructi ſunt, ni-
„hilominus deſuper ſuas ſententias pro-
„nuntiare, quinimo etiam divulgare,
„ac Regiis ſubditis inſinuare audeant,
„quod in ipſis ſcientia veritatis, nec
„non ea, quæ veritati conſona vel di-
„ſona ſunt, declarandi authoritas inſit.
„Hoc autem notorii in Eccleſia ſchiſ-
„matis argumentum ſit, unde Regno-
„rum excidium, fidei everſio, & Ec-
„cleſiæ, veræque doctrinæ depravatio
„ortum duxiſſet: Inſuper exponebant
„nobis

Sæc. XVII. A. C. 1626.

„nobis Prælati, quod impræsentiarum, „an horum interpretatio bonum vel „perversum sensum sit affecuta, discu„tere nolint, sed duntaxat querantur „de usurpata eorum potestate, quam „sibi arrogarunt, & de malis inde ori„turis, proin Præsules duntaxat peri„culis, quæ exin Ecclesiæ & Regno „imminent, obviare intendant. Qua„propter nos ab ipsis remedium oppo„nere rogati, re mature pensata Ec„clesiæ tunicam, quantum in nobis est, „integram servare, cunctisque dissen„sionibus pro eo Zelo, quem a nobis „Christianissimi Regis prærogativa de„poscit, & propria nostra devotio ac „pietas inspirat, obviam ire intenti, „irritum nullumque declaramus Uni„versitatis decretum, omnibusque hanc „caussam prosequendi facultatem adi„mimus, præcipientes, ut præfatum „decretum ex Universitatis tabulis sub „pœna carceris eradatur, omnia e„jusdem exemplaria supprimantur, nec „ultra hoc decretum, indicta mortis „pœna a Typographis edatur, vel di„vulgetur. Insuper Rectori, ejusque „Successoribus, & Universitatis con„ventui inhibemus, ne deinceps ullam „propositionem aut quæstionem, quæ „Sacras literas, fidem & Religionem „Catholicam, Ecclesiæ vel Theologiæ „doctri-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

„doctrinam concernit, agitent, discu-
„tiant, aut decidant, ni tanquam se-
„ditiosi & publicæ quietis turbatores
„puniri malint. Prohibemus etiam
„iisdem, ne quæstiones supremam re-
„gni nostri Regumque Franciæ aucto-
„ritatem, potestatemque concernentes,
„agitare, pertractare componere, dispu-
„tare, vel decidere absque nostra ex-
„pressa licentia præsumant, nobis au-
„tem reservamus, ut quæstiones &
„controversam Thesium harum doctri-
„nam per eos, ad quos attinet, exa-
„minari curemus, ac congruo remedio
„prospiciamus, ne deinceps ulla quæ-
„stio vel propositio, quæ ejusmodi dis-
„sidia refricare, pacemque turbare pos-
„set, publici juris fiat, interim vos
„huic caussæ supersedeatis velim, pra-
„sentesque literas ad Universitatis acta
„referre studeatis, „

§. XXXVIII.

Universitatis appellatio ad Regem contra ejusdem literas.

Argentre p. 244. Eckard Script. Ord. Præd. t. 2. p. 539.

Die quarta Januarii anno sequenti Universitatis Rector omnibus Ordinibus una congregatis exposuit, quod sibi & Universitati decretum Secretaris Regis Consilii fuerit denuntiatum, quo severe caveretur, ne Universitas Pari-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Parisiensis de doctrina Joannis Testefortii quicquam ageret, aut argueret: His expositis Rector subjunxit: *Absit ut Parisiensis Academia in re tam gravi continere se possit. Imo pergite, & mihi, si placet, corpore animisque adeste, rem omnem, ut gesta est Regi Christianissimo narrabo ordine.* Postea omnes & singuli sortem clarissimi Rectoris in rem literariam animum maxime laudaverunt, seque ei ad Regem adeunti proxima die non defuturos polliciti sunt.

Igitur Rector unacum omnibus Magistris ad Regis cubile accesserunt, a Marillaco Regii Sigilli Custode, Schombergio, Buliono, aliisque introducti: Tum vero cunctis in genua provolutis, mox tamen surgere jussis, Rector ita Regem alloquebatur: „Hucusque Uni„versitas in caussa propria, hodie ve„ro in caussa tua supplex ad Majestatis „tuæ pedes provolvitur: Acriter mole„statur Universitas non alia ex caussa, „nisi quia tibi fideliter deserviit: jube„tur revocare decretum suum editum „contra abominabilem & Sacratæ tuæ „Personæ pernicioſam doctrinam, quæ „*ligam* tantopere Gallico Regno infe„stam parturivit, Nos vero ignomi„niose ideo perstringimur, eoquod te „esse supremum nostrum Caput, quod „a nemine exauctorari potest, propu-

„gna-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

„gnaverimus, hoc autem malum est
„adeo grande, ac tantopere invaleſcit,
„ut ſola Majeſtas tua remedium op-
„ponere valeat; minæ vero & violentiæ,
„quæ nobis inferuntur, ut ad tuum pa-
„trocinium recurramus, nos compe-
„lunt. Ut autem omnibus de dicti ve-
„ritate, noſtraque erga te fidelitate
„conſtet, ſupplicamus, ut a tuo Pa-
„lamento cauſſam noſtram dijudicari
„permittas.„ Ad hæc reſpondit Rex,
gratum habeo veſtrum erga me affectum a
ſollicitudinem, diſplicet autem, quod vo
rebus fidem concernentibus vos ingeratis, quo
tamen ad Theologos pertinet, cetera vobi
referet Sigilli Cuſtos. Hic vero ad Re-
ctorem, ceterosque converſus reſpon-
dit, *decretum feciſtis, quod tamen facere*
non potuiſtis, cum non ſitis Theologi, in
ſuper veſtrum decretum falſo innititur fun-
damento; dixiſtis enim, Teſtefortii Theſin
a Sorbona fuiſſe damnatam, quod falſum
eſt. His mox ſubjunxit Rector, *en Theo-*
logiæ Doctores, hi rei geſtæ gnari ſunt.
aſt Marilacus Rectorem interrumpens,
ſcitis omnes, inquiebat, *quod Theologæ*
Facultatis Concluſiones nil niſi ſimplices pro-
poſitiones ſint, donec in proximis comitiis
revideantur, ſcitis etiam quod die prima
Decembris fuerit duntaxat propoſitum, hanc
Theſin eſſe intolerabilem, non autem quod
ſit a vero aliena, prout tamen Univerſitas
cenſuit;

Sæc. XVII. A. C. 1626.

censuit: Rex ipsam thesin quidem reprobat, ut ea tamen discutiatur, sibi reservat, nec de ea ultra agi vult: de cetero si qui vobis minas vimque intulerunt, denuntiate illos, & satisfiet vobis: ubi vero Rector sermonem suum prosequi parabat, Marillacus respondit: *jussu Regis tibi impono silentium:* tum quidam Doctor Marillaco dixit: *non interrumpas Rectorem, quem Rex audire non dedignatur:* ast reposuit Rex, *tuum non est loqui,* dumque Rector rursus supplicare vellet, Rex respondit: *Jam sufficit. Universitas autem,* subjunxit Rector, *fecit, quæ sui muneris ac fidei erant.* Finito hoc colloquio Facultas Theologica rursus Regi libellum supplicem porrexit, in quo Doctores Universitatem, nec vocatam nec auditam, fuisse condemnatam questi, sui decreti æquitatem vindicare nitebantur, supplices, ut Rex totam caussam ad Parlamenti judicium remittere vellet. Verum Rex die decima tertia Januarii editis literis denuo suum decretum die decima octava Julii promulgatum innovavit, ac Facultatem per quosdam a Regis Senatu deputatos moneri curavit, ne quid contra auctoritatem Regis aut dignitatem Ordinis Theologici agere præsumeret: Parendum igitur erat Regi, cujus jussu censura, utpote a Judice incompetente lata, revocari

Sæc. XVII. A. C. 1626.

debuit: tum vero novi in Teſtefortium tumultus fuere excitati, ſparſumque in vulgus, eum in gravem morbum, imo & dementiam incidiſſe: quocirca Univerſitatis Rector die vigeſima tertia Octobris in Sorbonæ comitiis expoſuit, ſe a Viris fide digniſſimis accepiſſe Fratrem Joannem Teſtefort e familia Dominicanorum, non ex accidente aut ex febre, ſed ex depravato cerebri affectu in dementiam ſæpius incidiſſe, plurimumque Univerſitatis intereſſe, diligenter cavere, ne quis mentis alienatione laborans, in Univerſitatem admittatur. De hac re omnes, & ſinguli ita cenſuerunt, monendum eſſe Sapientiſſimum Theologorum Ordinem, ne prædictum Teſtefort, cum non ſit ſanæ mentis, ſuo ordini adſcribat, & niſi velit providere ſuo honori, Univerſitatem proviſuram ſibi.

Die autem quarta Novembris Georgius Forgerus Facultatis Syndicus protulit teſtimonium luculentum nobilis Medici Domini Couſini aſſerentis, dictum Fratrem Joannem Teſtefort his diebus elapſis graviſſimo corporis & animi morbo correptum, ita convaluiſſe, ut poſſet vacare ſtudiis, & etiam de actu Sorbonico reſpondere: Denique honorandus Magiſter Salomon Lievin Prior, Ægidius de Amore, Mauricius

cius Brachet, & Balthasar Langlois Regentes Dominicanorum eundem Testefort asseruerunt, esse mentis compotem, & confirmata valetudine, petieruntque ut Facultas permitteret, eum respondere de suo actu Sorbonico. Quo quidem Facultas viso & lecto Universitatis Decreto, & Medici testimonio, qui certiorem factam volebat eandem de Sanitate animi recuperata a Fratre Joanne Testefort, ac fide publica data a Domino Priore, & tribus Regentibus Dominicanorum nihil esse timendum in eo, quin valde sibi constaret, & quin optime valeret ad respondendum de Sorbonica, in partem mitiorem inclinans indulsit, ut responderet. Sæc. XVII. A. C. 1626.

Cum autem Testefortius denuo dementia laborare diceretur, Mense Novembri a suis Superioribus e Conventu Parisiensi ad Lugdunensem remissus est, quem postea Facultas ab Academiæ Albo, suoque gremio in perpetuum submovit, penitusque sine omni spe postliminii rescidit.

§. XXXIX.

Congregatio Presbyterorum Sæcularium Missionis instituta.

Jamjam per integrum sæculum hæresis contagio, armorumque licentia, ac *Heliot Hist. des Ordr. Relig. t. 8. pag. 64.*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

ac inteſtina bella in Galliis tantam morum corruptionem induxerant, ut ad reſtaurandam Cleri populique diſciplinam, ovesque, quas ſectæ furor morumque depravatio ab ovili abſtraxerat, reducendas Paſtorum nec vigilantia nec numerus ſufficeret: eapropter Dei providentia, quæ Eccleſiæ ſuæ nunquam deeſt, in Evangelici laboris ſubſidium opportune ſuſcitabat Sanctum Vincentium a Paulo natione Gallum, Pogi in Aquitania natum. Hic jam a puero piis charitatis operibus intentus, adoleſcentior factus Evangelizandis pauperibus totum ſeſe ſacrabat, ac primis a Joviniacenſi Comitiſſa rogatus, Follevilæ in Ambianenſi Diœceſi ad agreſtem hunc gregem in feſto converſionis Divi Pauli ſe contulit, atque ad perſtringendas diſſonas voluntates ſermonum ſuorum melli tam potentes Apoſtolicæ reprehenſionis aculeos intorſit, ut diſcuſſo mentis torpore ſimul omnes incolæ pudibundi ad meliorem frugem redirent. Proſper hic primæ Miſſionis ſucceſſus novæ Congregationis auſpicium erat; Comitiſſa enim, quam proficua, imo & rudi populo neceſſaria eſſet Sacra ejusmodi expeditio, ſatis perſuaſa, ſexdecim librarum millia Jeſuitis dare conſtituit, ea lege, ut in ejus prædiis quinto ſemper anno

Apo-

Apoſtolicum hoc opus exercerent: his vero id recuſantibus, Comitiſſa haſce pecunias eundem in finem Vincentio tradidit, qui hortante Petro Berullo Congregationis Oratorii Præpoſito, quosdam Alumnos ſacri hujus laboris Socios ſibi aggregavit; confluentibus autem quamplurimis Eccleſiaſticis tam pietate quam doctrina conſpicuis, Comitiſſa æque ac ejus Maritus adjectis quadraginta librarum millibus die prima Martii anno Chriſti milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto eis in Pariſina Urbe quoddam Collegium erexit, ſequenti demum anno die decima ſeptima Aprilis Joannes Franciſcus Gondius Pariſienſis Archiepiſcopus conſenſum, ac fundationis diploma expediri juſſit, ipſusque hoc anno die vigeſima quarta ejusdem Menſis novam hanc Congregationem approbavit. Poſtea aucto Alumnorum numero Urbanus VIII. Papa hanc Societatem in Congregationem ſub nomine Presbyterorum Sæcularium Miſſionis Menſe Januario anno Chriſti milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo ſecundo diplomate Apoſtolico erexit, eamque Ludovicus XIII. decimo poſt anno Menſe Majo regiis literis ſtabilivit. Præcipua hujus inſtituti lege hi Sacerdotes obſtringuntur, ut agreſtes homines Catholicæ fidei præceptis inſtitue-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

rent, in urbibus tamen, ubi Archiepiscopi vel Episcopi resident, nec Verbum Divinum prædicent, nec ullum Sacramentum administrent: ceterum hæc Congregatio hodiedum ultra octoginta numerat Collegia in novem Provincias divisa. Domus vero Sancti Lazari, quam eis Canonici Regulares Congregationis Sancti Victoris die septima Januarii anno hujus sæculi trigesimo secundo cesserant, ob ædificii vastitatem, & Generalis sui præsentiam velut Caput Congregationis Missionis respicitur.

§. XL.

Urbani VIII. Papæ Constitutiones.

Bull. Magn. Urb. VIII. Meteran. Hist. Belg. pag. 501.

Præter singulare propagandæ fidei studium, quo Urbanus Papa incitatus, literis in Japoniam missis Christianos ad Martyrium animabat, insuper Pontificiam ditionem Urbinate Ducatu augebat, ultro cedente Francisco Maria de Rovere, eoquod ipse tutius hanc ditionem a Romano Pontifice se vivo possideri, quam a mortuo exspectari censebat: Ardentiori autem Zelo Dei gloriam, Sanctorumque honorem promoturus Pontifex, Mariam Magdalenam de Pazzis Ordinis Carmelitani Monialem in Beatarum Album retulit, ac

ac de ea per universam Etruriæ ditionem Officium, Missamque celebrari indulsit. Die autem vigesimo tertio Martii indicta anathematis pœna inhibuit, ne quis ex FF. Prædicatorum Bibliothecis quoscunque libros extrahat: cum vero quidam Religiosi in Hispaniarum Regnis privilegia a Sede Apostolica, Nuntiis aut Superioribus concessa obtenderent, eorumque vi sese a suorum Superiorum obedientia eximentes, pro libitu suo e Monasteriis cum sociis sibi bene visis non petita Superiorum licentia exirent, vel sæculares ad monasteria admitterent, de uno ad aliud Monasterium transirent, nec cum ceteris choro, aliisque Sacris exercitationibus interessent, cuncta hæc privilegia Pontifex die trigesima Julii abrogavit, simulque privilegia, quæ Ultramontani Assistentes Generales Ordinis FF. Eremitarum Sancti Augustini, expleto eorum officio sibi arrogabant, die vigesima quinta Novembris revocavit, præcepitque, ut munere suo defuncti ad suas redirent Provincias, concessit autem Pontifex Fratribus discalceatis ex Ordine Redemptionis captivorum, ut in Africa, aliisque Turcarum terris Christianos post Sacramentalem eorum confessionem ab omnibus delictis, etiam in Bulla cænæ

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Vid. Supra l. 194. §. 58. *p.* 577. *t.* 57.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

contentis absolvere valeant. Extat quoque in Tomo V. Bullarii Magni Breve Canonisationis S. Francisci Xaverii ab Urbano VIII. promulgatum.

§. XLI.

Variæ Sacrarum Congregationum decisiones.

S. Congreg. Rit. Episc. & Concil.

Emergentibus subinde variis circa ritus ac disciplinam Ecclesiasticam dubiis, Sacræ Congregationes hoc anno plures ediderunt decisiones, & primo quidem die vigesima octava Martii Sacra Rituum Congregatio declaravit, Invitatorio, & Antiphonis in Officio parvo B. V. non esse addendum *Alleluja*. Jam dudum Toleti irrepserat corruptela, qua Nobiles ad Ecclesiam Cathedralem confluentes pro majori fasto ac commodo sellas, strata & pulvinaria præmitti curabant, Canonicis autem id nemini, nisi Regiis Personis & Magistratibus, concedentibus, Nobiles se a præfata Ecclesia retraxere: tandem vero Canonici ad revocandos Nobiles indultum hoc ad omnes etiam Officiales, eorumque uxores & Filios extendere statuerunt. pro confirmando hoc favore recurrebant ad Sacram Rituum Congregationem, quæ tamen tum nullum dedit responsum, anno autem

autem Christi millesimo septingentesimo die vigesima tertia Februarii moto rursus hoc dubio, id nullatenus concedendum esse respondit: declaravit quoque eadem Congregatio die vigesima quarta Aprilis, quod Sacerdotibus Pileolum in Missa concedendi facultas ad solum spectet Pontificem: Sacra vero Concilii Congregatio die undecima Julii statuit, quod Monialium Confessarii ab eis sine rationabili caussa removeri nequeant: nec etiam locorum Ordinarii prohibere valeant, ne Regulares peregrini in Ecclesiis suorum Ordinum Missas celebrent absque eorum licentia, id tamen valeant, si ibi non habeant Ordinis Ecclesiam: ita die vigesima octava ejusdem Mensis Congregatio de propaganda fide declaravit, censuit quoque Congregatio Concilii, quod Episcopus in defectum Sacerdotum Parocho duarum Parochiarum distantium concedere possit, ut diebus festis bis celebret, si populus unius Parochiæ ad alteram commode accedere nequiret: Pariter die nona Novembris decisum est, quod qui ab excommunicatione solvi petunt, in forma Ecclesiæ consueta sint absolvendi. Denique decima Decembris die Sacra Congregatio de Propaganda fide declaravit, quod Episcopus etiam sine

Sæc. XVII. Sæc. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626. Mitra, sed adhibita duntaxat Stola Sacramentum Confirmationis administrare valeat.

§. XLII.

Decreta Synodi Diœcesanæ Sedunensis in Vallesia.

Schanat. tom. 9. Concil. Germ. Hildebrandus Jost seu Jodocus a S. Francisco Salesio Gebennensi Episcopo in Sedunensem Præsulem sacratus, primas ab obtento Pontificatu curas in lustranda Diœcesi, ac grege suo ab hæresis lue præservando posuit: et fine die vigesima quinta Aprilis hoc anno Diœcesanam habuit Synodum, in qua plurimas edidit constitutiones, quarum tamen nonnisi observatu digniores recensebimus. Igitur Synodus interdicta pecuniarum mulcta omnibus prohibet, ne sub quovis obtentu Sectariorum urbes accedant, cænam sermant, vel infantes ibi baptizandos, aut mortuos sepeliendos adsportent. Monuit etiam Canonicos, ut moriturum Episcopo, competenti numero assistant, animamque ejus Deo commendent, & claves ad jura Episcopalia quamprimum ab Oeconomo exigant, necnon in aede Episcopali, vacante Sede, duo semper permaneant, remque ita gerant, ut Successor Episcopus plena auctoritate, ple-

plenisque juribus possessionem pacifice capere possit. Statuit insuper Synodus, ut ad curam animarum nullus admittatur, nisi qui saltem casus conscientiæ per biennium cum profectu audierit, cantumque choralem didicerit, atque examen subierit: monuit etiam Parochos, ut in catechizandis suo tempore rudibus assidui sint, cum sæpe major ex catechismo, quam concionibus fructus hauriatur. Dum vero de Religiosorum reformatione agit, hæc addit: *Nonnullis Religiosis arcta nimis videntur Claustra: eam ob rem nullum non movent lapidem, ut ad aliqua Beneficia promoveantur, quo tantillum respirationis habere foris possint, dum eunt, redeuntque, atque adeo horas, dies, menses, & annos insumunt, quod parvum erga Regulam & institutum religiosum redolet affectum & animum. Satius ergo est, Sæcularibus Ecclesiasticis beneficia dari, ut qui melius, cautius, & citra scandalum deservire possunt, Religiosis vero solitariam in Monasterio vitam agere, Deo per contemplationem, orationem, & omne genus virtutum vacare, choro interesse, ordini suo, institutoque satisfacere, Christum sequi, & sinere, ut mortui sepeliant mortuos suos.* Clericis vero sæcularibus inter cetera præscribit Synodus, ut toga saltem infra

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626. infra genu porrecta tegantur, tabernas non frequentent, *insanas sanitates* (*cum honestis & moderatis dissimulabat* Synodus) *non bibant*, cum mulieribus non cohabitent, exceptis consanguineis, nisi hæ haberent pedissequas, nec opificia vel agrestia exerceant; inter libros ad Clericorum usum Synodus etiam Theologiam moralem Patris Layman suasit, ritumque seu rituale Romanum præscripsit, doluitque, quod neglecta Divini Verbi prædicatione Valesiana ditio paulatim labi cæperit, unde serio mandavit, ut Verbum Dei digne ac frequenter populo annuntietur, nec unquam fideles sese concionibus & Christianæ institutioni subtrahant. Præterea Synodus, Sodalitates seu confraternitates, alias atque alias introduci, & si quæ exoleviſſent, innovari præcepit, Parochosque monuit, ut circa extraordinarias processiones illi quicquam a sæculari Magistratu præscribi caveant, quin potius amice pro temporis, locique ratione utrinque convenire studeant: supplicationibus vero ad remotum locum instituendis mulieres interesse, vetuit Synodus, declaravitque circa jejunii præceptum, quod illud non transgrediatur ille, qui extra refectionem sæpius, sobrie tamen bibit, & aliquando, si hauſtus obesset, buccellam

Sæc. XVII. A.C. 1626.

cellam panis sumit: illam vero consuetudinem tolli jubet, qua nonnulli tribus ultimis quadragesimæ diebus sine omni cibo cum sanitatis discrimine transigunt. Insuper Missas siccas de Spiritu Sancto, aliasque ejusmodi passim in hac Diœcesi celebrari solitas, interdixit Synodus, quæ etiam inter casus reservatos numeravit, si conjugati ob dissidium non cohabitent, vel Parochus sine expressa Parochi proprii licentia Parochianum non suum Baptizet, vel matrimonio solemniter jungat, communicet, aut absolvat extra mortis articulum, vel si Notarii diebus Dominicis, festisque mane tempore Divini officii rusticorum causas scribant &c. demum etiam Synodus Sponsalia clandestina, etsi carnalis conjunctio interceserit, nulla declaravit, jussitque, ut campanarum pulsus in tota Diœcesi conformis sit Ecclesiæ Cathedrali, *ne advenæ & peregrini propter diversum in pagis pulsum, diversos quoque Episcopatus existiment.* Circa absolutionem ab excommunicatione Synodus ita edixit: *absolvere ab excommunicatione minore potest quivis Sacerdos habens potestatem absolvendi a mortali peccato, si pœnitens mortali laboret; si enim veniali tantum, tunc a quovis Sacerdote etiam non approbato potest absolvi; talis enim respectu peccati venia-*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

venialis est proprius Confessarius. Exstat tamen S. Congregationis Concilii Tridentini decretum (*), vi cujus Ordinariis præcipitur, ne *permittant, ut venialium confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato.*

§. XLIII.

Hugonotarum Pseudo-Synodus Castro-Albiensis.

Synod. Nat. des Eccl. Reform. pag. 328.

Hoc item anno Hugonotæ in Francia, connivente Ludovico XIII. Rege, die decima sexta Septembris Castro-Albiensium suam Pseudo-Synodum Nationalem numero vigesimam quintam celebrabant. Aderat a Rege deputatus Gallandus Navarrensis Regni Præfectus, qui Calvinistis numero plusquam sexaginta congregatis inhibuit, ne de aliis, quam Ecclesiæ suæ disciplinam spectantibus agerent, nec clandestina in urbe conventicula haberent, minus vero consilia Regiæ auctoritati & obsequio, Regnique tranquillitati contraria cuderent. His expositis nomine Regis eosdem hortabatur. I. Ut cum Catholicis majorem, quam

(*) Anno 1679. die 12. Februarii hoc decretum editum est, ab Innocentio XI. approbatum.

quam hactenus, concordiam foverent. II. Nulla consilia vel fœdera cum exteris pangerent III. Nec politicos conventus agerent, nec in publica negotia Regni, uti in nupero tumultu fecissent, sese ingererent, sed potius populis obsequium in Regem suum instillarent. IV. Absque speciali Regis concessione Prædicantes Regno non exirent, nec Synodus Prædicantes Gallos etiam rogatos ad Principes exteros vel Respublicas nequidem ad tempus mitteret. Ad hoc Calvinistæ actis Regi gratiis polliciti sunt, quod injuriarum immemores, Catholicis juxta Dei Verbum, Regisque voluntatem omne obsequium ex charitate & humanitate inspiratum exhibituri sint: querebantur tamen, quod Rex, cujus justis omnem fidem & submissionem spondebant, quædam eorum Templa Sacerdotibus Catholicis vindicarit, aut solo æquari jusserit. Insuper liberius, quam verius profitebantur, quod nulla unquam Calviniana Ecclesia cum Regni Gallici hostibus conspirarit, aut quietem publicam perturbarit: ejusmodi quidem conspirationem Montis Regalis Calvinistæ in sua Synodo fuissent confessi, a Regio tamen Deputato ad hanc confessionem coacti. Dein quosdam ad Regem decernebant, qui quereren-

Sæc. XVII. A.C. 1626.

Sæc. XVII. A.C. 1626.

rerentur, quod eorum Ecclesiæ jam a pluribus annis nullam opem a Regia Majestate accepissent; neglectæ tamen protectionis culpam subdole in Regios Ministros detorquebant, & quantumcunque speciosis verbis fidem suam Regi obstrinxissent, seque cum Regis hostibus nullum omnino commercium habituros polliciti essent, nihilominus Angoulinum tanquam Rupellensium, qui tum Regem aperto Marte oppugnabant, Deputatum ad suam Synodum unanimi suffragio admittebant. His præmissis Synodus quædam statuta circa Ecclesiæ disciplinam antehac stabilita correxit, decretumque edidit pro refrænanda vitæ licentia inter suos enormiter grassante. Decreverunt etiam, grates rependendas esse Domino Antonio *Arnaldo*, eoquod singulärem prorsus affectum erga illorum Ecclesias testatus fuisset: inde fors ortum habuit, quod Societatis Scriptores Arnaldum Hugonotis accensuerint: de cetero Synodus omnes ferme sessiones unice impenderat in excipiendis querum Prædicantium querelis, & castigandis eorum delictis, & primo quidem Petrum Peris in perpetuum a suo Ministerio & Sacramentorum usu amovit, eoquod cum Catholicis nimis familiariter conferens, errores Papismi am-

amplecti videretur, & de profanatione, insolentia & vanitate, necnon de conjuratione contra Calvinianos Ecclesias, earumque membra convictus libellum seditiosum conscripsisset. II. Pejus & Percius Prædicantes acriter reprehensi in Synodo comparere jubebantur, secus, tanquam de criminibus imputatis convicti essent, habendi. III. Peirolus ob pertinaciam, perversam doctrinam in suis sermonibus prolatam, aliaque enormia crimina. IV. Fabrius propter varia scelera. V. Stephanus Giraud ob adulterium, aliaque atrociſſima crimina. VI. Tuffanus propter varia scandala. VII. Jacobus Joli, eoquod ad Catholicam fidem reverti, aliosque Ministros ad eandem apostasiam inducere voluerit, & sermones profanos atque infames habuerit, necnon mulierum pudicitiæ insidiatus fuerit. VIII. Joannes Bonnius ob avaritiam, & sordidum quæstum. IX. Petrus Petit ob neglectum Ministerium, & commercium cum Catholicis, necnon calumnias in Calvinianos sparsas. X. Natalis Gautierus ob schisma & rebellionem contra Ecclesiæ Calvinianæ disciplinam. XI. Hugo Babinetus propter defectionem ad Catholicos. XII. Nicolaus Jacornaisus, ob derelictum Ministerium.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

XIII. Joannes Garſin ob apoſtaſiam & incorrigibilitatem. XIV. Paulus Perius ob adulterium, perjuria, mendacia, calumnias, aliaque atrocia crimina. XV. Georgius Arbaldus propter uſuram, latrocinia, & libellos famoſos. XVI. Bovillierus, & Cuſinus ob divagandi licentiam, & denique Bontonſius ob apoſtaſiam; hi omnes aut a ſuo Miniſterio fuere ſuſpenſi, vel penitus ab eorum Eccleſia refecti.

Præterea hæc Pſeudo-Synodus cæca Monachos apoſtatas vulgavit decretum, vi cujus Provincia, in qua primo errores & Religionis Romanæ idololatriam (ita modeſte loquebantur Catholici Regis ſubditi) ejurarunt, ſi Provincia, ubi actu degunt, illos ſuſtentare aut non poſſet, aut non vellet, eosdem alere teneretur: ſtatuerunt quoque egregii hi Patres, Conſiſtoriis relinquendum eſſe, quam pœnam decernerent in eos, qui Catholicorum Baptismis, connubiis vel exequiis adfuturi ſint: poſtea pro placanda Dei ira ob Paſtorum negligentiam, populique iniquitatem in eos effuſa *præceperunt*, ut prima feria quinta Menſis Martii in omnibus Regni Eccleſiis ſolemne jejunium ſervaretur: pariterque pecunias collegerunt, ut Rupellenſibus, Montalbanis & Caſtrenſibus Regi rebellibus opem

opem ferre posſent. Hæccine erat fides Regi promiſſa? Quoniam vero inter diſciplinæ ſuæ Eccleſiaſticæ canones præcipuus eſſet, ne Parentes filios ſuos ad Catholicorum Collegia, ſtudiorum cauſſa mitterent, Bearnenſes vero Prædicantes in ejusmodi Parentes cenſuris animadvertere negligerent, hinc eos, ut hunc Canonem *utpote Dei verbo & primitivæ Eccleſiæ Canonibus & praxi ſuffultum* exactius obſervarent, hortati ſunt, ſimul quosdam ad Regem ablegare auſi, qui liberum ſuæ diſciplinæ exercitium, eorum Eccleſiis relinqui peterent. Hortabantur inſuper Davidem Blondellum Miniſtrum, ut immoto ſtudio Hiſtoriam ſuam adverſus Catholicos, quos ſæpius *veritatis hoſtes* nominabant, perficeret, hancque in rem Synodus ei non minus ac Daneo Prædicanti typi expenſas ſe ſoluturam pollicebatur. Eadem liberalitatis pronitate excitabant Michaelem Faucheur, ut vaſtum volumen de Euchariſtia a Cardinale Perronio editum refelleret, qui etiam poſt longos ac doloroſos parturientis conatus tandem exſuccum enixus eſt tractatum: magis adhuc miſerando ſucceſſu laborabat Godefridus Genevenſis Doctor, quem Synodus impenſe rogabat, ut *omnes artes & fallacias, quibus Baronius Cardinalis aliique plu-*

Sæc. XVII. A.C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626. *plures Ecclesiæ Romanæ Doctores Hist. riam primitivæ Ecclesiæ depravarunt, detegere, ac publici juris facere velit:* Verum quam turpiter & nequiter Sectatores Historiam Ecclesiasticam circa primitivæ Ecclesiæ disciplinam falsis, detortisque suis interpretationibus &c. corruperint, quis est, qui ignoret? Tandem vero egregii hi Patres die quinta Novembris finem suæ Pseudo-Synodo imposuere, in qua præter Ministrorum castigationes potissimam Synodicæ sollicitudinis suæ partem in procuranda Prædicantium, suarumque uxorum ac prolium sustentatione impenderunt, & *magno conatu magnas nugas tractarunt.*

§. XLIV.

Principum, ac illustrium Virorum obitus.

Blanc. Hist. de Bav. t. 4. pag. 117. Lotich. rer. Germ. p. 483. Adlzr. Annal. Boic. part. 3. l. 11. Barre Hist. d'Allem. t. 9. pag. 565.

Inter Ecclesiasticos S. R. J. Principes, qui hoc anno extremum vitæ diem morte confecerunt, immoto in Religionem, & Germanici Imperii salutem affectu nulli secundus erat Joannes Schwicardus Archiepiscopus, atque Elector Moguntinus. Fuit ille ex stirpe illustrissima Baronum de Cronenburg natus, atque in eximia erga Deum pietate & Religione educatus; con-

cor-

cordiæ, pacis, publicæque ſalutis ſtu- Sæc. XVII.
dioſiſſimus, ac inſuper oris facundia, A.C. 1626.
morum comitate, & prudentiæ præ-
ſtantia, imo quod præcipuum erat, vi-
tæ innocentia & ſanctimonia modum
commendatus: horum quoque merito-
rum ſuffragio non modo Catholicorum,
ſed & Proteſtantium Principum, qui-
buscum ſæpe de rebus graviſſimis age-
bat, amorem, admirationemque ſibi
conciliabat & magno tandem relicto ſui
deſiderio die decima ſeptima Septem-
bris animam Deo reddidit anno ætatis
ſuæ ſeptuageſimo quinto, Eccleſiaſtici
vero Regiminis vigeſimo tertio. Utilem
prorſus operam Catholico fœderi præ-
ſtitit, atque Imperii comitiis ſemel,
Septemviralibus quarta vice non ſine
ingenti laude interfuit, binosque Cæ-
ſares Mathiam, & Ferdinandum legit,
unxit, & coronavit, ac præ ceteris Aca-
demiæ Argentoratenſi & Altorfinæ ſpe-
cialia a Ferdinando II. Imperatore pri-
vilegia procuravit. Tandem ſuffectus
illi erat Georgius Fridericus a Greif-
fenclau Wormatienſis Epiſcopus.

Hujus celeberrimi Præſulis merita
æquaſſe videtur Guilielmus V. Bava-
riæ Dux, Princeps vere Magnus, Sa-
piens, pius & Religioſus, omnique en-
comio digniſſimus. Hic imperii onere
anno prioris ſæculi nonageſimo ſexto

Sæc. XVII. A. C. 1626. in Maximilianum Filium ſuum rejecto, reliquum vitæ tempus ſoli Deo, animæque ſuæ ſacrabat, atque aſceterio ad eremi normam conſtructo ſeſe a rerum humanarum ſtrepitu ſubducens, orationi, corporis mortificationi, frequenti Sacramentorum uſui, aliisque pietatis exercitiis continuo vacabat, nec alio ſolitudinis temperamento uſus, niſi quod ſæpius ægrotos non modo in Xenodochio utroque S. Spiritus & S. Eliſabethæ, ſed etiam in ſuburbiis & pagis decumbentes frequenter, non ſine magna graveolentiæ moleſtia viſitarit, animique ægritudinem piis monitis, inopiam vero corporis larga ſtipe levarit. Non raro ipſemet tabida ægrorum corpora de lectulis ſuſtulit, ſuaque manu nauſeantibus cibum ingeſſit. Inſuper Monachii Orphanotrophium pro pupillis, aliamque domum conſtruxit, dotavitque pro peregrinis, quibus frequens adſtitit, pedes adventantibus lavit, menſæque accumbentibus epulas intulit, ſæpe etiam animam agentibus conſolator adſtitit, eorumque funeribus præſens parentavit. Neque laſſa erat in hiſce miſericordiæ operibus diligniſſimi Principis pietas juxta ac liberalitas: præterquam enim, quod per totam Bavariam quamplurima Templa exſtruxerit, ornarit, collapſaque reſtaurarit,

rarit, insuper omnes ferme thesauros in Monacense Jesuitarum Collegium, atque augustissimum Templum S. Michaelis a fundamentis, sumptu Regio extructum prodegit, sacramque ædem Divo Carolo Borromæo in Insula Suburbana dicatam pene ultimo voto posuit, exornavitque: cum vero vitæ suæ finem instare intelligeret, mira pietate sese ad postremam luctam accingebat, receptisque morientium Sacramentis die vigesima sexta Februarii annos natus septuagiuta septem a mortali vita ad immortalem transiit gloriam, in ambiguo relinquens, pietate an felicitate major esset. Sæc. XVII. A.C. 1626.

Hoc item anno vivere, aut potius furere desiit Ernestus Mansfeldius, Spurius Petri Mansfeldii toga belloque nobilissimi Comitis, Patris optimi filius pessimus. Hic sub auspiciis Caroli Mansfeldii in Hungaria militiæ tyrocinnium posuit, atque adolescens Hispaniæ Regis in Belgio, & Cæsaris in Hungaria stipendia merebat: cum vero quamdam Præfecturam meritis suis debitam crederet, a Rudolpho tamen Cæsare repulsam ferret, anno Christi millesimo sexcentesimo decimo relicta Vienna ad Protestantes defecit, ac vindictæ stimulo agitatus, pro Bohemis rebellibus, Friderico Palatino, necnon Transylva-

Sæc. XVII A. C. 1626

niæ Principe adversus Cæsarem copias conscripsit, pluresque Imperii & Imperatoris Provincias, Principumque Catholicorum ditiones rapinis, cædibus, incendiis, & prædationibus exhausit, assuetusque prædas & latrocinia jam ex antiquo, tanquam belli artem exercuit, plerumque per fraudes, sæpius etiam per cædes & cruorem, in corporibus præcipue Sacerdotum, quos odiis innatis & tralatitiis ad usque perniciem infectabatur: ad summam! ex professo in suo exercitu alebat vagos, latrones, & grassatores, qui vitam universam in vitiis, animam in prædis & sanguine, mortemque in infamia transigebant: ipse etiam eorum Dux non tam victoriis, quam dolosis artibus, perfidiis, & indurata rebellandi pertinacia amicis juxta & hostibus, terribilem se reddidit: tandem a Cæsare tertio proscriptus, pluribusque præliis fractus, dum novas vires contra Cæsarem undecunque contracturus Constantinopoli cum Turcis ageret, ac inde Venetias proficisci pararet, contracto pestilentiæ morbo in itinere apud Recoviam, ignobilem vicum Zaram inter & Spalatum, condito prius militari testamento Mense Decembri periit, ne Christianorum quidem sepulcro ac lacrymis dignus, postquam, ut fertur, a Bu-

Budenſi Mufti, ſeſe Turcicorum Sacrorum Antiſtite ad Mahometem literas, ut ab eo ob inſignia in Turcicam gentem beneficia, in cælum admitteretur, accepit: Eo nimirum dementiæ ſenſim delabuntur, quos nec ſecundi nec adverſi fortunæ caſus ad ſummi Dei reverentiam erigere valent. Sæc. XVII. A. C. 1626.

Haud meliore fato dignus Guelpherbyti die ſexta Maij deceſſit Chriſtianus Brunsvicenſis Dux, Halberſtadienſis Pſeudo-Epiſcopus, qui Friderici Palatini res reparaturus, arma in Cæſarem vertit, majori ferocientis animi impetu, quam militaris fortunæ gloria. Poſtquam vero ope Daniæ Regis, Ulricum Fratrem ſuum natu majorem paterna hæreditate deturbaverat, altero poſt Menſe febri correptus, trigeſimo ætatis anno vita ſimul & poſſeſſione dejectus eſt. Toto belli tempore aluit militem ſuum non ære proprio, ſed duntaxat Clericorum, civium & ruſticorum bonis, ſpoliisque, in Sanctos ſacrilegus, atque in Eccleſiaſticos crudelis. Fama fert, dum corpus exenteratum eſt, prodigioſæ longitudinis lumbricos intra viſcera repertos, ut hinc Catholicis, in quorum viſcera crudeli ferro graſſabatur, haud temere creditum ſit, hoc ei mortis genus præpro- *Meteran. Hiſt. Belg. lib. 46.*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

perum simul & ominosum ex vindicis Dei ira obvenisse.

Tertia denique Rebellionis victima ineunte Mense Decembri cecidit Joannes Ernestus Vinariensis Dux, cui, equod Cæsaris proscriptionem morte præverteret, mori profuit, præsertim cum nulla nec domi nec belli celebritate factorum, nisi quod Imperatoris & Ecclesiæ Romanæ hostis esset, innotuisset. Ita uno anno tres Cæsaris hostes acerrimi prius victricibus armis victi & debellati, postea vel præpropera vel infami morte puniti periere, ut manifestum fieret, non tam homines, quam Superos pro æqua Cæsaris caussa gladium strinxisse.

Pari quidem fatalis legis necessitate, immortali tamen nominis sui gloria die septima Augusti Ludovicus Hassiæ Princeps decessit. Hic præter animi, corporisque dotes æterno sane elogio insignique suo merito *fidelis Imperii Principis* nomen consecutus est, equod superatis Protestantium minis & sollicitationibus, Cæsari non sine exhibro vitæ ac fortunæ discrimine inadversa & prospera constans ad ultimum usque halitum vitæ adhæserit. Funus ejus non modo ipsemet Joannes Georgius Saxoniæ Elector magnifico prosus mausoleo, sed etiam Georgius eius

Filius

Filius, cunctique Consiliarii ac Ministri acerbis lacrimis parentarunt. Sæc. XVII. A.C. 1626.

Hic idem quoque annus exitialis exstitit Francisco de Bonne, Duci Lediguerio Franciæ Commestabili, qui licet secta Calvinista inter suos primas haberet partes, raro tamen exemplo, immota fide & obsequio quatuor Regibus adhæsit, seditiosis Sectariorum consiliis semper adversatus. Tandem primo Hugonotarum rebellium factionem, ac demum provecta jam ætate ipsam etiam Sectam unacum Fratre suo Comite Orvallo, ejusque conjuge abdicabat, ad Romanæ Ecclesiæ sinum reversus: tandem vero in morbum incidit, suæque vitæ finem appropinquare sentiens, Sacris Ecclesiæ Sacramentis non sine magno pietatis ac pœnitentiæ sensu receptis, ætate in autumnum vertente annos octoginta quatuor natus obiit, unice deplorans, quod per tot annos Calvinianæ sectæ addictus vixerit; quocirca omnes suos domesticos ante obitus sui horam adesse voluit, quos etiam ad fidem Catholicam utpote in qua sola esset salus, hortabatur. Non minus militaris fortitudinis laude inclaruit Joannes Jacobus Barbianus Comes de Belgio-Joso, qui a Rudolpho II. Cæsare Hungariæ superioris Præfectura honoratus, Protestantes Hun-

Priorat. Gualdo Hist. Ferd. II. p. 1. l. 4. pag. 174.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Hungaros Deo, Ecclesiæ ac Cæsari rebelles armorum vi ad obsequium revocare nitebatur: unde Sectariorum invidiam, odiumque in se concitans, post varios indignantis fortunæ casus relictis Cæsareis signis, in Belgium secessit, ubi ab Hispanis cujusdam Provinciæ administrationem adeptus, demum Leodii vitæ suæ finem imposuit. Denique hoc anno die trigesima Octobris Ferdinandus Gonzaga obiit, qui jam anno hujus sæculi quinto Cardinalium Collegio adscriptus, mortuo tamen Francisco Mantuæ Duce ejus fratre, purpuram dimisit, anno Christi millesimo sexcentesimo duodecimo Mantuanum Ducatum adeptus: Edidit latino fermone versus perelegantes praeter orationem in laudem S. Caroli Borromæi.

§. XLV.

Novi Hugonotarum motus in Gallia.

Ludolph. Schaubühne cap. 5. p. 338.

Vix Nemausensium Calvinistarum furor sedatus fuerat, cum rursus gravi tumultus apud Vivarienses excitarentur, authore Brisonio Nobili Huguenota, qui arcem Pusiniam anno praeterito occupatam Regi restituere detrectabat, quamvis id initæ pacis leges deposcerent: Ut igitur hujus Viri perfidia, pertina-

tinaciaque frangeretur, Franciæ Co- Sæc. XVII.
meſtabiljs copias ſuas arci admovere A. C. 1626.
ſtatuit. quarum tamen conſpectu ter-
ritus Briſonius, deditionem obtulit, ea
lege, ut quadraginta coronatorum mil-
lia ei penderentur. Hanc conditionem
Commeſtabilis, ut humani cruoris ef-
fuſionem declinaret, acceptavit, ar-
cemque Regis milite firmavit. Re
comperta Montalbanus Nobilis itidem
Calviniſta ex hac Regis indulgentia au-
dacior factus, novam ſeditionem ciere
auſus eſt, crebrisque ex arce ſua erup-
tionibus vicina oppida fœde devaſta-
vit, atque incolas exactionibus immo-
dicis exhauſit, ſuæ violentiæ cauſſam
obtendens, quod ei ex Regio ærario
quædam penſiones nondum eſſent per-
ſolutæ; aucta demum temeritate Re-
gius ſignificabat, ſe arcem ſuam Regi
nunquam, niſi pacto pretio, ceſſurum
ac tunc primum ſe, cum ſuis alior-
ſum migrare paratum eſſe. Urgen-
te igitur deteriorum formidine, quæ
plerumque primis ſeditionum motibus
ſuccedere ſolent, Commeſtabilis huic
quoque rebelli centum librarum millia
numerari juſſit.

§. XLVI.

Sæc. XVII.
A. C. 1626.

§. XLVI.

Poloni a Guſtapho Adolpho Suecia Rege inopina vi oppreſſi.

Jæger. Hiſt. Eccl. l. 6. c. 6. Puſendorff. Hiſt. de Sued. Lotich. rer. Germ. l. 16. p. 479. Loccen. Hiſt. Suec. l. 8. p. 550. Piaſec. chron. pag. 366.

Ad hunc annum revocanda videntur initia belli Suecici, quod Guſtavus Adolphus Rex pecuniis undique coraſis fretus, aurique Gallici ſplendore perculſus Cæſari, toti Imperio, ac præcipue Romanæ Eccleſiæ inferre ſimulque Sectarias tenebras in Germaniam, ad divini humanique juris perturbationem invehere ſtatuit: ut vena bellicam ſuam audaciam acueret, Polonis Religione Catholicis ceu cote ad ſævitiæ incitamentum utebatur: poſquam enim anno ſuperiore Livoniam non alio, quam armorum jure, ac ditiones ſuas latius protendendi cupiditate ſibi vendicarat, hoc anno in Pruſſiam nil tale opinantibus Polonis irrupit, inſtructisque hanc in rem octoginta navibus, impoſitisque viginti ſex ammatorum millibus Stockholmio ſolvens Pillaviam primum Pruſſiæ Ducalis munimentum adorſus eſt, nulloque negotio cepit, eoquod Calvinianus arcis Gubernator clandeſtina cum Rege ſervens conſilia in hoſtem belli tormenta plumbeo globo vacua exploſiſſet, eumque apertis oppidi portis ultro recepiſſet:

set: Delibatis hisce fortunæ auspiciis Gustavus Pillavia unacum classe sua in Lacum Fiscavium progressus, apud flumen Passeriam exscensionem fecit, ac Bansbergam primum, postea & Ravensbergam, cum repentinus pavor omne defensionis consilium civibus abstuliset, nullo negotio occupavit. Promotis inde castris Frauenburgum Warmiensis Episcopi Metropolin ad deditionem provocat, mox igitur Canonici inopino hoc Suecici exercitus adventu territi res Sacras ac pretiosa quævis Olensteinium transvehi curant, & Henricum de Endenberg Canonicum, qui Ecclesiam Cathedralem ab hostium violentia tutaretur, in urbe relinquunt: Hic vero missis ad Gustaphum Legatis, urbis deditionem offert, ea tamen lege, ut Ecclesiæ Cathedrali parceretur. Id quoque pollicetur Rex, mox tamen violata pacti fide urbs unacum Ecclesia militum deprædationi exponitur, necnon Ecclesiastici æque ac cives omni crudelitatum genere divexantur, non aliam ob culpam, nisi quod Regi suo fideles, ac Religione Catholici essent: Altera die Gustavus Elbingam petit, ubi cives arreptis quidem armis sese ad defensionem parabant, Consul tamen ac Senatorum nonnulli, cum sectæ suæ libertatem restringi iniquo ferrent

Sæc. XVII. A.C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

rent animo, clam cum hoſte conſi-rarunt, ſeque cum Rege de honeſtis deditionis legibus acturos, mentiti, urbe exceſſerunt, ultroneam illius deditionem Guſtavo oblaturi. Rex igitur ab hiſce perfidis cum valido præſidio in urbem introductus, ſtatim remotis ceſtodiis Urbanis ſuas impoſuit. Tum primum ex Ducali Pruſſia confluentibus Sectariis Suecicus exercitus mire auctus, Marienburgum contendit, quod Albertus Penclavius ducentis peditibus firmaverat, dein vero cum Rege liberum cum ſarcinis diſceſſum pactus, eidem oppidum arcemque dedit, relicto in hoſtium manibus Jacobo Sonovio Quæſtore Regio, omnique tam ſua quam Regia pecunia: Pari felicitate, rapidoque victoriarum curſu Rex Meviam, Dirſaviam, Stumam pluresque alias urbes intercepit.

Percepta Suecorum irruptione Sigismundus Poloniæ Rex, cum undecim Polonorum millibus raptim collectis Meviam verſus proceſſit, commiſſoque accipiti prælio, cum reſiſtendo impar eſſet, Dantiſcum contendit, ut hanc urbem aliunde nutantem in ſui obſequium ac fide firmaret. Interim vero Stanislaus Conjecpolſius legiones ſubſidiarias ex ultimis Ruſſiæ finibus adduxit, tetaque hieme Dirſaviam incaſſum obſeſſit,

sedit, ac Suecum militem pugnæ ne- Sæc. XVII.
cessitatem cautius declinantem, in suis A. C. 1626.
præsidiis veluti cinctum tenuit, præ-
clusisque, quas Gustavus submiserat, co-
piis Parensem portum occupavit. Exeun-
te autem Mense Novembri Sigismundus
Rex Comitia Thorunii celebrabat, ibi-
dem omnium consensu pecuniis in bel-
lum decretis. Paulopost Polonos inter
& Suecos pacificatio tentabatur, irrito
tamen successu; Polonis Regnum suum
hæreditarium præter omne fas inter-
ceptum querentibus, & Suecis e contra
omnem culpam in Poloniæ Regem re-
jicientibus, eoquod Catholicam Reli-
gionem introducere, hostemque patriæ,
introducto milite extero se declarare
cæpisset. Interim Conjecpolsius octo
Suecorum millia, quæ Sueciæ Rex in
Pomeraniæ finibus conscripserat, in-
opina vi adortus, fudit, fugavitque,
belli tormentis, tympanis ac quinqua-
ginta tribus vexillis victori relictis.
Sub idem quoque tempus Konitius Pol-
scius Polonorum Bellidux Tartaros, qui
cum quadraginta suorum millibus in
Poloniam irruperant, ingenti clade
affecit.

§. XLVII.

Atrocissima vexatio Catholicorum in Japonia.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Graſſet Hiſt. Jap p. 2. lib. 10. Ludolph. theatr. c. 13. §. 2. p. 363. Montan. Jap. Hiſt. p. 230. Pufend. introd. l. 6. c. 1. p. 49.

Floruit in Japonia per ſeptuaginta ferme annos ſpectatiſſime Religio Catholica, plurimis ex Ordine SS. Dominici, Franciſci, Auguſtini, & ex Societate in agro Domini tam amplo ac fertili egregie laborantibus Operariis Apoſtolicis. Jamjam tredecim Regna unacum ſuis Regulis coronas ſuas Chriſto ſubmiſerunt, eorumque exemplum Proceres quam plurimi, Provinciarum & militiæ Præſides, ac utriusque ſexus Nobiles ſecuti ſunt, frementibus licet Bonziis, ſeu Popis, qui ſibi ſacrificiorum oblationes eripi, eorumque fabulis ſuperſtitioſis, atque mendaciis fidem haud ultra adſtrui vehementer indignabantur. Horum furore incitatus Taycoſama Rex primo Paſtores, ut eo facilius oves diſpergeret, percutere cæpit, illosque omnes ex Japonia emigrare juſſit, moxque in omnes Imperii ſui urbes emiſit, qui Viros Apoſtolicos comprehenderent. Ex his viginti quatuor potiſſimum ex S. Franciſci Familia Nangaſachi abſciſſa auricula cruci affigi, atque viginti millia, quingenta ſeptuaginta Chriſtianos inter unius anni milleſimi quingenteſimi nonageſimi ſpatium trucidari præcepit. Adeo tamen hæc immanitas Japones a publica fidei Catholicæ profeſſione non abſterruit, ut horum Martyrum ſanguine in Chri-

Christianorum semen verso plusquam quater centies mille Catholici in sola Nangasachiana urbe adhuc anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo sexto numerarentur. Mortuo autem Taycosama, ejus Successor Dayfusama, postquam Jesuitæ ceteros omnes Religiosos Missionarios in Japoniam aditu excludi, a Gregorio XIII. impetraverant, gravioribus sub pœnis Religionem Catholicam prohibuit, cunctosque Viros Apostolicos proscripsit, misso ad omnes Provinciarum Præfectos edicto, vi cujus Christianam gentem penitus exscindere jubebantur. Tum vero exiliis, flammis, crucibus, aliisque tormentorum generibus in Catholicorum viscera indomitis furiis sævitum est; flammæ fomitem addebat Caronus Batavæ navigationis Præses, ceterique Hollandi, qui quæstus studio in Japoniam navigantes, ut Lusitanos, Hispanosque comerciis dejicerent, sibique monopolium vindicarent, Hispanos velut Japonico Imperio Regisque vitæ insidiantes, Missionarios vero tanquam reipublicæ perturbatores, & Catholicos superstitiosæ Religionis cultores nequiter depingebant. Verum longe atrocissima erat Catholicorum vexatio, Regnante Xoguno Dayfusamæ Filio, qui, ut Patre suo truculentiorem

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

se tyrannum probaret, nova insuper tormenta adinvenit, atque innumeros non modo Europæos, sed ipsos etiam Japones, qui Catholicos hospitio exceperant, alios lento igne ustulari, alios sacco insutos, ut contabescerent, in cumulum velut lignorum strues consti juſſit, non pauci jam in glaciales, mox in ferventes lacus nudi mergebantur, ad extremum pedibus e sune suspen capite in terra defosso ad nonnm diem mumque diem multiplici morte mori gebantur, aliis ingens aquæ vis in ven trem infusa postmodum paxillis, violen tisque compressionibus unacum sanguine & vita extorquebatur, ac demum ex structis quinquaginta tribus rogis, qu cunque ex Catholicis in barbaras eo rum manus inciderant, misere com busti fuere. Ne vero crudelitatis Ni nistros Catholicorum quidam effuge rent, Hollandi anno Salutis nostræ mil lesimo sexcentesimo vigesimo Catholi cos aliquot Sacerdotes, unacum Jon chimo Christiano Japone, qui eos Ma nila in patriam transvexerat, ad Impe ratorem ipsimet detulerunt, eidem in fusurantes, quod contra Imperii leges in Japoniam navigare præsumpsissent, unde Xogunus cunctos ignibus exuri juſſit, salvis Hollandis, qui se non Chri stianos, sed Hollandos dixerunt, a suis

Tavernier. Itiner. t. 3. p. 38 edit. German. Robbe methode t. 2. pag. 122.

Præ

Præconibus instructi, ut si a Japonibus interrogarentur, an Christiani essent, *non sumus, sed veri Hollandi Mercatores sumus*, responderent, neque ullum externum Christi cultum, nec preces nec psalmos, nec diei Dominicæ aut festorum celebrationem, vel aliud externum signum ederent, unde pro Christianis haberi possent; egregii plane Christi, ejusque Evangelii Professores? Sæc. XVII. A.C. 1626.

Tandem vero sæviente Toxoguno Imperatore non modo Imperii sed barbaræ crudelitatis hærede, die duodecima Aprilis triginta septem Christianorum millia in una die vario tormentorum genere fuerunt velut oves & agnelli crudelissime mactati, unde Christianum nomen in Imperio ferme penitus extinctum est, omnisque aditus in Japoniam Missionariis Catholicisque intercluſus, eoquod Mercatores Hollandi sanguinario huic Tyranno suggessissent, frustra eum conari, tormentis ac cædibus Catholicam fidem extirpare, potius ergo omnes Lusitanos, Hispanosque, quorum navibus novi Operarii advehi solerent, omni commercio & accessu in Japoniam interdiceret: quod & Imperator edicto promulgato executus est, simulque præcepit, ut omnes & singuli Japoniam ingressuri laminam cupream, cui Christi Cruci affixi effi-

Sæc. XVII. A. C. 1626

gies erat insculpta, nudis pedibus conculcarent, scriptumque horrendis execrationibus in Christianam Religionem scatens recitarent. Fertur tamen impium hoc mandatum hodie fuisse sublatum.

§. XLVIII.

Susneus Abissinorum Rex palam fidem Catholicam professus.

Ludolph. l. c. Pufend. introd. l. 7. c. 3. p. 367. Vid. Supra pag. 82.

Eodem anno, quo Tyrannica crudelitas, quæstus cupiditas, atque alienæ felicitatis æmulatio vix pauca, eaque pene emortua Christianæ Religionis monumenta, in Japoniæ Imperio reliquerat, in Abissiniæ Regno seu Æthiopia superiore ingens fidei Catholicæ augmentum accessit ex conversione Susnei Abissiniæ Regis. Hic enim cognito hæresis suæ errore unionem cum Romana Ecclesia revocare, palamque fidem Catholicam profiteri statuit. Hanc in rem, præstituta die Basilidem Porphyrogenitum Filium suum ejusque fratres, Provinciarum Præsides, totiusque Regni Præfectos ad Regium templum convocabat, ubi Alphonsus Mendez de summi Pontificis auctoritate sibi a Deo concessa, necnon de Dioscori & Eutychii hæresi luculentam habuit Orationem, qua finita Rex, ejusque Filius, Regis Fratres, ceteriique Proceres tacto Evangelii libro publice fidem Catho-

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Catholicam amplexati, errorem Dioſcori de una in Chriſto natura damnarunt, ac Urbano VIII. Romano Pontifici, cujus Primatum jurato agnoverunt, fidem, obſequiumque profeſſi ſunt: Peracta hac ſolemnitate Rex in omnibus Regni Provinciis edictum promulgari præcepit, vi cujus omnes Chriſti legem profiteri juſſi ſunt, pertinacibus autem, indicta quoque mortis pœna, habitandi ſpatium denegatum. Conſtruitur etiam Debſanæ Regiis ſumptibus magnifica Sedes Patriarchalis, paſſimque omnes, utpote invalide Baptizati, rurſus Sacro fonte tinguntur, & Sacerdotes denuo Sacris initiantur, omnesque jejunii, Paſchatisque tempora juxta Romanæ Eccleſiæ ritum ſervare, ac Gregoriano Calendario deinceps uti jubentur, quamvis inde tractu temporis periculoſa tempeſtas a Pſeudo-Patriarcha, Monachisque ſchismaticis fuerit concitata, his in vulgus ſpargentibus, mutato Cyclo Paſchali Concilium Nicænum everti.

§. XLIX.

Patris Petri Cottoni Jeſuitæ obitus.

Plura ſparſim de P. Petri Cottoni fatis ſupra recenſuimus: ſupereſt tamen, ut de ejus vita & obitu pauca eaque

Alegambe Btbl. Script. pag. 667.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

memoratu digniora addamus. Erat hic natione Gallus literis apprime excultus, atque a prima jam ætate hæreticis infensus: adultior factus, cum in eo magna dicendi gratia eluceret, variis in urbibus non sine Auditorum applausu quadrageſimalem concionum cursum absolvit, tantaque vehemeuta Calvinianos Prædicantes insectatus est, ut effusis in eum contumeliis, structisque insidiis famæ vitæque haud unum subierit discrimen: Postquam vero Henricus IV. a Lediguerio tum adhuc Calvinista, quantum Cottonus concionando valeret, intellexerat, eundem ad Regiam evocatum sibi a Confessionibus esse voluit, eumque concionantem aliquoties excepit: Hac autem via Cottonus adeo Regis animum occupabat, ut Societatem ab exilio in Franciam revocari impetraret, necnon Ludovici XIII. Delphini educationi præfici mereretur. Henrico autem crudeli manu subblato Cottonus *tanta fuit animi æquitate, ut nihil de instituto sive meditandi, sive proximis agendi, sive libros scribendi mutaverit:* Minus erat acceptus Ludovico Henrici Filio. Hic enim, quamvis eumdem ex Matris suæ mandato a Confessionibus, & concionibus haberet, anno tamen hujus sæculi decimo septimo illum valere jussit: Relicta igitur aula Cotto-

Cottonus Franciæ Provincialis renuntiatus est; tum vero tempestatis, quæ sibi suisque Sociis isthic immineret, spectator & testis esse cogebatur; quippe ad Senatum ob pernicioſa dogmata Societati imputata, crimenque læsæ Majestatis objectum in jus vocatus, ac respondere jussus est: cum ergo decima octava Martii die currentis anni hoc Parisiensis Parlamenti decretum Patri Cottono indicaretur, ipse *tædio interrogatoriæ actionis, qua præcipui e Societate pulsati fuerant, morbo corripiebatur*, quo etiam sequenti die anno ætatis suæ sexagesimo tertio obiit, *tanto*, ut scribit Alegambe Jesuita, *concursu hominum, ut exequiarum ordo teneri nequiverit, magnusque impetus factus fuerit manus ejus & pedes deosculandi, & Rosaria corpori ad venerationem admovendi, deposcendique reliquias.* Ceterum fidei Patris Armandi Jesuitæ relinquimus ea, quæ ipse in sua ad Germaniæ Superioris Provincialem epistola de Patris Cottoni obitu his narrabat verbis:

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Scripta autograph. Societ. pag. 37.

Die decima octava Martii indicatum fuit hoc decretum P. Cottono, cui quod quartum jam præcedenti die vena aperta fuisset, vires valde debilitatæ fuerant, & graviter admodum tulit postrema ejusdem decreti verba: quid *inquiens*, nos adeo fideles Regi insimulari criminis læsæ

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Majestatis? *his aliisque negotiis cum ve-riis peractis iterato ei vena incisa fuit. Die decima nona insequenti surrexit idem Pater e lectulo hora tertia, ut persolveret divinum officium. Vix primum nocturnum recitaverat, cum sensit visum sibi multum deficere, unde recepit se iterum in lectum, & socium accersiri jubet, cum quo absolveret, quod reliquum erat. Postea reconciliavit se per Confessionem; hora deinde sexta petiit sibi afferri SS. Viaticum, quod & flexis hinc genibus recipere voluit extra lectum, & quidem indutus, & aperto Capite, nec ante induci potuit, ut a terra surgeret, quam e cubili elatum fuisset Venerabile Sacramentum. Tum in lectulo residens per dimidiam horæ quadrantem Deo gratias egit, eumque vestitus in lectulo se composuisset, delatum ei fuit Sacrum oleum, quod magno cum pietatis sensu percipiens, & ad unam respondens, cum ei inungerentur Oculi, respiravit intra sextam & septimam eadem sanvitate, & devotione, quam tota sua vita præsetulerat. Valde addictus fuerat Sancto Josepho, dixeratque paucis ante diebus quidam Sæculari, si daretur sibi optio de obitus, electurum se diem Sancti Josephi. Mox evulgato ejus obitu ingens universus fuit luctus. P. Suffrenus adiit Reginam matrem, ut ei nuntiaret mortem Patris, quæ & ipsa magnum dolorem, quem inde hauserat, contestata, addidit ei causam*

ſcilicet clauſulam Decreti. Rex aberat tum Pariſiis, venationi intentus per aliquot dies. Depoſitum fuit cadaver in templi Sacrario, totoque eo die ad id agendum certatim, concurſus factus eſt, Complures manibus ejus oſcula figebant, & roſariis ipſum contingere certabant. Communis fama erat, nec vana, illum Sanctitate excelluiſſe. Terræ illum mandavimus ſub ſextam Veſpertinam præſente tam conferta hominum multitudine, ut vix acceſſus patuerit ipſi Reverendiſſimo Archiepiſcopo Pariſienſi, qui exequiis interfuit, & finita Pſalmodia ſupremas Ceremonias peregit, quin & genam oſculatus eſt.

Sæc. XVII. A. C 1626.

Porro P. Alegambe Jeſuita de P. Cottono refert, eum ex neſcio qua graveolentia homines impudicitia fædatos diſcreviſſe, an autem hujus quoque doni uſum habuerit, dum per tot annos Henrico IV. a confeſſionibus fuit, incertum eſt.

Scripſit Cottonus præter plurimos ſermones & libellos aſceticos tractatum de modo agendi cum hæreticis, necnon de Miſſæ Sacrificio contra Miniſtrum Gratianopolitanum, & librum adverſus Miniſtrum Rigordum. Alios adhuc edidit tractatus polemicos, uti ſunt. I. *Geneva Plagiaria.* II. *Relapſus Genevæ Plagiariæ.* III. *Inſtitutio Catholica contra Calvini Inſtitutiones.* IV. *Acta diſpu-*

Sæc. XVII. A. C. 1626.

disputationis, eorumque epitomen adversus Chamierum. V. *Defensio Concilii Tridentini.* VI. *Colloquium cum Rigordo Ministro.* VII. *Devotio Calviniſtarum.* VIII. *Concordia utriusque Religionis.* Inter Apologetica eminent ejus *Apologia contra Anti-Cottonum*, necnon *veritas detecta de Henrico Jeſuita Antverpiæ combuſto & ſententia Societatis de Tyrannicidio.*

§. L.

Quorumdam Scriptorum Religionis Catholicorum mors.

Miræus Script. Sæcul. XVII. pag. 296. Joan. Nic. Eryth. Pinac. I. p. 144. Frecherus Theatr. Vir. erud. part. 2. Sect. 4. p. 1044.

EUndem hunc annum vitæ ſuæ poſtremum habuere multi Scriptores Catholici, qui ſuis lucubrationibus haud parum Eccleſiam illuſtrarunt. Ex his præcipui erant. I. Auguſtinus Antolinez FF. Ord. Eremitarum S. Auguſtini Sacræ Theologiæ Doctor Salmanticenſis, primo Epiſcopus Civitatenſis, dein Archiepiſcopus Compoſtellanus. Vir pietate, & eruditione, ac præprimis charitate in pauperes adeo inſignis, ut ampliſſimis ſui Epiſcopatus proventibus in egenos effuſis ad inopiam redactus ipſus opulenta Mercatorum æraria obiret, ſtipemque pro pauperibus emendicaret. Tandem bonus Paſtor animam ſuam poſuit, annos natus ſeptuaginta quatuor. Scripſit librum de Concep-

tione

ptione B. V. M. præter vitas B. Joannis Saguntini, Claræ Montefalconensis, aliarumque Sanctarum Ordinis sui. II. Garceranus Albanelus Granatensis Archipræsul edidit Historiam Hispanicarum rerum, & Panegyrin in Philippum IV. Regem, obiit die decima Maij anno ætatis suæ sexagesimo quinto. III. Prosper Stellartius Eremita Augustinianus, S. Theologiæ Doctor posteris reliquit vindicias pro S. Augustino & Augustinianis, necnon Annales Monasticos usque ad XVII. Sæculum, præter libros duos de coronis & tonsuris Paganorum, Judæorum & Christianorum. Edidit quoque nucleum Historicum, & regulas omnium Ordinum Monasticorum & militarium. Decessit Cajetæ die decima Augusti morte nimis præmatura, nonnisi triginta novem annos emensus. IV. Ex eodem Ordine obiit plusquam octogenarius Ægidius a Præsentatione Theologiæ Doctor, qui libros de Voluntario, de Beatitudine, de conceptione B. V. pluraque alia edidit. V. Philippus Ferrarius Ord. Servorum Generalis elucubravit novam Geographiam in Martyrologium Romanum, lexicon Geographicum, Topographiam Poeticam, Catalogum Scriptorum, præter plura alia opuscula. Vivis ereptus est die tertia Septembris. VI. Joannes Bosco

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Sæc. XVII. A. C. 1626. Boſco Ordinis Ciſtercienſium Bello-Lacienſis Abbas, qui Franciæ Regi a Concionibus, cum contra cujusdam Ordinis Religioſi exiſtimationem nimis aſpere & truculenter eſſet invectus, Romæ in arce S. Angeli multos annos vinctus aſſervabatur, nec antea a Gregorio XV. dimiſſus, donec Cardinalis ille, cujus iram in ſe declamationibus ſuis concitaverat, fatis functus eſſet: unde hic Abbas rogatus, ecquando e carcere dimittendus eſſet? *modo*, reſpondit, *defuncti ſunt enim, qui quærebant animam pueri.* Mortuus eſt Romæ die vigeſima octava Auguſti, poſtquam typis vulgaverat Bibliothecam Floriacenſem, & quatuor partes Theologiæ moralis. VI. Allardus Gazeeus Ord. S. Benedicti Vir doctrina, pietate & Theologiæ Myſticæ ſcientia clarus. Scripſit percelebrem commentarium in Caſſiani opera præter collectaneas disquiſitiones. Extinctus eſt ſexagenarius die duodecima Septembris. VII. Joannes Antonius Brandus Ord. FF. Minorum, qui in lucem edidit chronicon Romanorum Pontificum, vitam S. Philippi Agyrenſis, *literas ad Venetos, ut reſipiſcant & Romano Pontifici obediant*, & tractatum de Roſario. VIII. Laertius Cherubini collegit Bullas & Conſtitutiones Pontificias, quas ejus Filius Angelus Maria Bene-

Benedictinus Cassinensis plurimum auxerat. IX Baldus Franciscus Rotæ Romanæ Auditor scripsit decisiones Rotales: obiit die decima septima Martii. X. Alexander Carrerius ad S. Andream Præpositus, ac Patavinæ Universitatis Decanus publici juris fecit libros quinque de Sponsalibus & matrimonio, & libros duos de potestate Romani Pontificis. Mortalitatem exuit die vigesima Augusti. XI. Jeremias Ferrerius, qui adhuc Calvini sectam professus, edito libro Clementem VIII. esse Antichristum calumniabatur; postea tamen ejurato Calvini errore, hunc ipsum librum egregie confutabat, spreta ridicula excommunicatione, quam Prædicantes in Calviniana sua Pseudo-Synodo Privatiensi in eum tanquam apostatam anno 1612. vibrarunt. Edidit quoque sub titulo: *Catholicus Politicus* apologiam fœderis cum Protestantibus initi: decessit tandem Ferrerius die vigesima sexta Septembris.

Sæc. XVII. A.C. 1626.

Synodes Nation. pag 461.

§. LI.

Quidam Societatis Scriptores hoc anno denati.

Præter Patrem Cottonum nonnulli alii celebriores e Societate Scriptores hoc anno obiere, & quidem primo Paulus

Alegambe Bibl. Script. Soc. Miræus l. c.

Sæc. XVII. A.C. 1626. Paulus Comitolus, qui octogenarius Perusii die decima octava Februarii defunctus, posteritati reliquit tractatum apologeticum *pro Monitorio Sedis Apostolicæ ad Venetos; Confutationem libelli adversus interdictum Apostolicum, responsa Moralia, & catenam Illustrium Authorum in Job.* II. Franciscus de Mendoza edidit commentaria in libros Regum & quosdam sermones. II. Joannes Falco descripsit manuductionem ad fidem Catholicam pro Duderstadiensibus in Eichsfeldia præter libros Asceticos. III. Antonius Mongaillardus multa Concilia, & præcipue Tolosanum anno 1120. habitum ex antiquis tabulariis erutta vulgavit. IV. Christophorus Mayer patria Augustanus edidit octo fidei controversias, tractatus varios de necessitate bonorum operum, de Christi præsentia in Eucharistia, de Purgatorio, de cultu Sanctorum, S. Imaginum & reliquiarum.

§. LII.

Scriptores ex Ordine FF. Prædicatorum hoc anno defuncti.

Echard Script. FF. Præd. t. 1. p. 442.

Inter Scriptores ex Ordine S. Dominici, qui hoc anno vivere desierunt, celebrantur 1. P. Dominicus de Molina patria Hispalensis, qui petente Philippo

lippo IV. Hiſpaniarum Rege, nomine omnium Religioſorum, ab Urbano VIII. Papa non modo Bullam Gregorii XV. die quinta Februarii anno 1622. editam, quæ incipit: *Inſcrutabili Dei providentia* &c. revocari impetrabat, ſed etiam revocationis diploma edi curabat. II. Carolus Puteanus Brabantinus edidit diſſertationes duas palæſtricas de providentia & fato. III. Joannes Cayroſa Cæſar auguſtanus ſcripſit homilias in Evangelium de cæna Domini. IV. Hyacinthus de Janua vulgavit hiſtoriam Generalem ſui Ordinis.

Sæc. XVII. A.C. 1626.

Vid. Supra l. 194. §. 42. p. 526. t. 57.

§. LIII.

Quorumdam Proteſtantium Scriptorum obitus.

Ex Acatholicis Scriptoribus, qui inter ſuos inclaruere, hoc anno deceſſerunt. I. Joannes Piſcator patria Argentinenſis, qui Herbornæ octogenarius die vigeſima Julii obiit, poſterisque reliquit Biblia ex Hebræo ſermone in Germanicum translata, commentaria in Apocalypſin, tractatum de gratia & Prædeſtinatione, & Analyſes Theologicas. II. Samuel Durantius Calvinianus Præco ſcripſit tractatum de conſolatione afflictorum, ſermones in Iſaiam, & anatomiam Chriſtianam. III. An-

Freher. theatr. Vir. erud. part. 1. Sect. 3. pag. 426. Weismanus Hiſt. Eccl. p. 1127.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

tonius Albizzius Florentinus Nobilis, qui quidem in Catholica Religione educatus, & in Maximiliani II. Cæsaris, necnon Andreæ Archiducis Aula per plures annos enutritus, dudum hæreseos suæ venenum occultabat, tandem vero larvam detrahens, Campidonum aufugit, sectam libere professurus: rogabatur crebro ac impense a suis Cognatis, ut agnito errore vel ad suos reverteretur, vel saltem apostasiæ suæ veniam Romæ impetrare satageret: ipse etiam Nuntius Apostolicus Lucernæ illum convenerat, factisque amplissimis pollicitationibus errantem hanc ovem ad veræ fidei Semitam revocare nitebatur. Cum autem hujus Viri pertinacia precibus frangi haud poterat, hoc anno die quarta Junii proclamate ad vicinas Ecclesias affixo Romæ intra trimestre cumparere jubebatur: ast infelix iste homo sexto ante hujus citationis promulgationem die hæresi immortuus periit. Edidit tractatum de principiis doctrinæ Christianæ necnon exercitationes Theologicas. IV. Rudolphus Hospinianus Altorffensis, qui contra *diam discordem. historiam Jesuiticam*, & tractatum *de origine & progressu Ritus Ecclesiasticorum, de Templis & cœna Domini* typis vulgavit. V. Balthasar Meisnerus secta Lutheranus elucubra-

vit

vit suam *anthropologiam Sacram*, *Collegium adiaphoristicum*, *meditationes Sacras in Evangelia*, *commentarium in Oseam*, *considerationem Theologiæ Photinianæ*, præter tractatum de purgatorio, pluraque alia opuscula, in quibus tamen adjaphoristica ejus principia ipsis etiam Lutheranis displicent. VI. Vitus Wolffo-rum Lutheranus Præco, qui suam sectam, necnon Georgium Anhaltinum Principem a *Sacramentariis*, ut vocant, necnon Crypto-Calviniſtis vindicare, manibus, pedibusque laborabat, editis hanc in rem variis tractatibus: scripsit insuper dissertationem de usu & abusu S. Imaginum, de fractione panis Eucharistici, & de distinctione Decalogi. VII. Meneslaus Pauli publici juris fecit doctrinam de Sabbato, moralem omnium hominum delineationem, & quœstiones de delatoribus. VIII. Sigfridus Neumeister dehortationem a doctrina & Religione Calviniana præter plures alios tractatus evulgavit.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

§. LIV.

Carolus I. Angliæ Rex ritu solemni inauguratus.

Quantumvis Carolus I. Angliæ Rex a suo Parlamento ad bellum Hispanis inferendum pecuniarum suppetias

Rapin Hist. d' Angl. l. 19. tom. 8.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

obtinere haud poſſet, nihilominus ſtudere cum Batavis inito validam inſtruxit claſſem, quæ Hiſpanas naves et Indiis remeaturas interciperet: Verum cælo pro Hiſpanis pugnante militis Angli aeris intemperie abſumpti, naves que hinc inde diſperſæ, reque infecta in Angliam reverſæ Regis consilium diſſiparunt: cum igitur ſiniſtro hoc ſucceſſu Rex bello proſequendo impar, ac pecuniis plene exhauſtus eſſet, ut Puritanos Proceres ad pecunias multo ſibi dandas inclinaret, ad eorum vota cunctos juvenes in exteris Regionibus enutritos, omnesque Anglos, Scotos & Hibernos Cæſaris ſtipendia merentes revocari, & Catholicos armis ſpoliari juſſit. Adhuc tamen nimis infirma erant hæc belli proſequendi media: quocirca Rex illis Senatoribus, qui nuper ejus conſiliis obſtiterant, exclusis nova ad decimam octavam Februarii diem indixit comitia: prius tamen ſolemni ritu Weſtmonaſterii inaugurari voluit. Igitur præſtituta die Cantuarienſis Pſeudo-Archiepiſcopus Regem profano *oleo* inunxit, eique diadema impoſuit, aſſiſtente Laudo Weſtmonaſterienſi Decano, qui cum Regalia, ſcilicet coronam, gladium, ſceptrum, calcaria S. Regis Eduardi Confeſſoris, aliaque Inſignia pararet, inter ea Cru-

cem

cem quoque reperit, quam ſine ſuperſtitionis, vel Idololatriæ metu aræ imposuit. Sæc. XVII. A.C. 1626.

His peractis quoddam augurium, quod tamen hactenus in aliis Regum inaugurationibus nunquam fuit auditum, palam prælegit, his conceptum verbis: *Firmus eſto deinceps in ſolio tuo, quod a Majoribus tuis hæreditaria ſucceſſione accepiſti, quodque tibi Deus Omnipotens PER MANUS NOSTRAS, omniumque Epiſcoporum Servorum Dei tradidit. Sicut autem Clerum ſceteris hominibus magis vicinum ad Dei aram cernis, ita quoque eidem in omnibus locis ampliorem honorem deferre memineris, ut Mediator Dei & hominum te in Regio hoc ſolio firmet, ſisque Mediator Clerum inter & Laicos, ſemperque Regnes cum Chriſto Jeſu, Rege Regum, & Domino Dominantium.*

§. LV.

Inquiſitionis Tribunal pro tuenda Religione Anglicana in Anglia erectum.

Ut vero Curia inferior ſuum in Catholicos odium, ſectæque ſtudium novo ſpecimine Regi magis teſtatum redderet, eumque ad inſectandos, ut vocant, *Recuſantes* acrius inflammaret, Congregationem ad normam Inquiſitio- *Rapin l. c. p. 439. Rusworth. Vol. I. p. 413.*

Sæc. XVII. A C. 1626.

tionis, in qua Religionis suæ negotia discuterentur, instituit, eidemque Præsidem præfecit Pymum Præconem. Hic igitur Zeli sui specimen daturus, mox duos libros a Richardo Montacuto Doctore conscriptos, quorum prior: *Appellatio ad Cæsarem*, alter: *Responsum ad G. A. C.* inscribebatur, apud hujus Congregationis Judices denuntiabat, exponens, quod in hisce libellis opiniones falsas, erroneas, Papisticas, Arminianas, & triginta novem illis Religionis Anglicanæ articulis adversas deprehenderit: Præcipue autem acri censura dignas censebat sequentes propositiones ex primo libro decerptas. I. Ecclesia Romana Sacramentorum fundamento & doctrinæ a Deo traditæ semper firmiter institit. II. Controversiæ inter Ecclesiam Romanam, & Anglicanam exigui momenti, talisque conditionis sunt, ut Christianus eas absque salutis suæ dispendio ignorare valeat. III. Pro rudium institutione, & excitanda fidelium devotione uti licet Imaginibus IV. Fidelis justificatus gratiam amittere valet: Scripsit etiam Montacutus tractatum *de invocatione Sanctorum*, ex quo Pymus hanc denuntiabat propositionem: *Dantur Sancti & Angeli Tutellares.* Postquam igitur Rex animadverterat, quod Curia inferior fini Reli-

Religionis negotia discutiendi potestatem arroget, mox ipse supremo Regni Præfecto in mandatis dedit, ut omnibus Provinciarum Prætoribus Regis nomine significet, quatenus & ipsi omni severitate in Papistas animadverterent: paulopost tamen Rex promulgato edicto inhibuit, ne controversi Arminianorum articuli aut in Concionibus. vel disputationibus impugnentur, eoquod ejusmodi concertationibus duntaxat animi magis magisque exacerbarentur: præterea, ut a Catholicis, qui præscriptum obedientiæ juramentum deferre recusabant, pecuniarum subsidia conquireret, quosdam deputabat Judices, qui de venia omnium delictorum, quæ hi Catholici a decimo prioris Regiminis anno comiserunr, vel deinceps commissuri sint, concedenda transigerent. Verum omnibus hisce pecunias corrogandi mediis Rex adhuc parum profecerat, quocirca omnibus urbibus, Nobilibus, & Ministris tributa imperabat, simulque quosdam Prædicantes auro corruperat, eo fine, ut tanquam doctrinam ex Sacris literis haustam populo in suis concionibus proponerent, quod subditi sine legis discussione omnibus Regis sui mandatis obedire tenerentur. Non deerant ejusmodi tribolares Præcones, Aulæ gratiam aucupandi

Sæc. XVII. A. C. 1626.

Francklin Annal. de Charl. I. Apologie de l'Archev.

Sæc. XVII. Sæc. 1626.

pandi ſtudio incitati, atque inter eos præ ceteris Sibtorpius & Manwaringus eminebant, quorum prior hiſce verbis ex Eccleſiaſte c. 8. v. 3. & 4. abuſus: Rex *omne quod voluerit, faciet, nec dicere ei quisquam poteſt, quare ita facis?* hæc ſubjunxit: „Regis eſt ferre leges; „ipſe enim caput, Curia & Senatus eſt; „etſi Principes talia jubeant, quæ ne„pote Dei mandatis vel naturæ legibus „contraria aut impoſſibilia, ſubditi adim„plere nequeunt, nihilominus ſuæ in„bedientiæ pœnam ſuſtinere tenentur, „quin deſuper querantur aut murmu„rent: ſeſe paſſivæ obedientiæ ſubji„cere, adſtringuntur, ubi activam obe„dientiam præſtare nequeunt. Sub„diti præter memoratos caſus in nullo „alio eventu, ut mihi videtur, obedien„tiam activam ſuo Principi denegare „valent.„ Alter vero Præco adhuc ap„pertius in quamvis ſui Regis adulatio„nem venalis, ita perorabat: „Rex „Regni leges quoad jura & ſubditorum „privilegia obſervare non adſtringitur; „Regia voluntas Regisque præceptum „quo ſubditis tributa imperat, aut pe„cunias mutuo exigit, ſub pœna æter„næ damnationis ſubditorum conſcien„tias obſtringit, atque illi, qui indictam „pecuniarum ſummam mutuo dare re„cuſant, peccatum grave contra legem „Dei,

„Dei, & ſupremam Regis auctoritatem „committunt, ſeque impietatis, perfi- „diæ & rebellionis reos faciunt. Ad „colligenda tributa & ſubſidia non opus „eſt Parlamenti auctoritate; tardæ e- „nim deciſiones ejusmodi comitiorum „non ſunt aptæ ad Regnum in urgente „neceſſitate ſublevandum, quinimo po- „tius Principis conſiliis varia opponunt „obſtacula.„ Abſonæ hæ declamationes Regi tam acceptæ erant, ut Abbotum Cantuarienſem Archiepiſcopum, eo- quod Sibthorpii ſermonem approbare recuſaſſet, ab omni Archiepiſcopatus munere ſuſpenderit, urbeque exulare juſſerit, Manwaringum vero, quem Curia ſuperior tanquam omnis Eccle- ſiaſtici muneris indignum declarabat, ac carcere, pecuniarum mulcta, & trien- nali ſuſpenſione plectebat, pingui bene- ficio, & paulopoſt Epiſcopatu hono- rarit. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LVI.

Reginæ domeſtici Religione Catholici a Carolo Rege ex Anglia ejecti.

Poſtquam igitur Regii clientes, Mi- niſtri, ac Prædicantes variis ejus- modi artibus Regem ſibi devinctum te- nebant, jam audaciores facti, conſi- *Lotich. rer. Germ. l. 2. cap. 2.*

Sæc. XVII. A.C. 1627. lium, quod jam dudum damnoſo Silentio ſuppreſſerant, palam promovere ſtatuerunt: Urebat Miniſtros ac Prædicantes præ ceteris juramento firmata libertas, qua Henrieta Maria Galliarum Regis Soror anno hujus ſæculi vigeſimo quarto die prima Auguſti Carolo I. Londini deſponſata unacum ſuis Anticis & domeſticis Religionis Catholicæ exercitio frui permittebatur: Magis adhuc iniquo ferebant animo, quod Epiſcopus, aliique viginti Sacerdotes in aula libere Sacris operarentur: Igitur clanculum initio ſuſurrant, mox lentius & pene cum clamoſa objurgatione non minus falſo quam nequiter Regi exponunt, quod Catholici Reginæ Domeſtici per Regnum & aulam Regiam litium ſemina ſpargerent, eorumque Epiſcopus unacum Presbyteris ſuis ſubditos in Regem concitaret, ac Proteſtantibus metum & diffidentiam, Papiſtis vero audaciam injiceret, ſimulque Proceres aliunde male affectos contra Regem, Regnique quietem ac ſalutem inflammaret. Auſi ſunt inſuper (ſi cundia ſine dubio conductitia) Prædicantes multo differtius, copioſiusque ſingula, quæ ceteri confinxerant, non modo confirmare, ſed etiam imminere Anglicanæ Religionis periculum exaggerare, fronte (quod exercitatæ fi-

lacie

laciæ, præsidentesque delatores solent) inter consilium imperiumque media petentes, ut unaomnes Regno ejicerentur, eoquod Gallorum Procerum nonnulli per Regni Provincias domicilia conduxissent, in quibus conventicula Missæque sacrificia peragerentur: vociferabantur insuper, jamjam utriusque sexus infantes ritu Catholico educari, postea ad Hispanica seminaria deportandi: ipsiusque Reginæ valetudinem crebra noxarum confessione, insolitisque monasticæ vitæ austeritatibus, quas hi Sacrificuli eidem imponerent, infirmari. Horum sermones Rex secundis auribus, & fors adhuc sine doli mali, invidiæque suspicione excepit, hisque calumniis credulitatem suam addicens, cunctos ex aulico Reginæ comitatu Ministros ac Sacerdotes natione Gallos Regno ejici, & Protestantes Anglos subrogari, navesque Gallicas in Angliæ portubus detineri jussit.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Meteran. Hist. Belg., lib. 46.

§. LVII.

Franciæ Regis querelæ apud Angliæ Regem ob violatam fidem.

Hac agendi ratione Ludovicum Franciæ Regem graviter offensum iri, probe prospexerat Carolus Rex: eapropter Carletonum in Franciam Legatum

Lotich. l. c. Gramond. Hist. Franc. lib. 16.

Sæc. XVII. A. C. 1626.

gatum ablegabat, qui violenti hujus consilii causas exponeret, simulque in violati pacti excusationem speciosos obtentus afferret. Verum Franciæ Rex indignitate facti commotus, nulla mora Bassompetrum Mareschallum in Angliam decrevit, ut de injuria Regio nomini illata quereretur, ejectamque familiam quantocyus restitui peteret. Hic igitur exeunte Mense Octobri Londinum delatus, Regios Ministros potissimum hujus perfidiæ Auctores convenit, qui tamen primo alloquio fastidium simulantes, demum Regem suum fuisse contemptum, ac Montaguinum Angliæ Legatum indigne habitum, imo nequidem ad alloquium a Galliarum Rege admissum caussabantur. Verum Bassompetrus, cum sibi cum Carolo Rege negotium esset, obtenta colloquii copia Regis sui nomine hæc exposuit: „Inter „cetera connubii pacta sub sancti Evan„gelii attactu, ac interposita sacramenti „Religione inter utrumque Regem de „sertissimis verbis cautum est, Henri„tæ Mariæ Christianissimi Regis na„Sorori unacum Aulicis, & Domesticis „suis Catholicam Religionem profitendi „libertatem semper fore integram, Regi„scopum quoque, certumque Sacerdo„tum numerum pro Sacrorum adminis„stratione eidem esse concedendum, ac „de-

„demum Reginæ Domeſticos ac fami- Sæc. XVII.
„liares Religione Catholicos, & natio- A. C. 1626.
„ne Gallos ab ipſomet Rege Chriſtia-
„niſſimo nominandos, & quibusdam
„vel decedentibus, vel in patriam re-
„vocatis alios ſubrogandos eſſe. Hæc
„ante biennium die decima octava Julii
„utrinque Londini fuere ſolemni ſacra-
„mento firmata: nunc vero cum maxi-
„mo animi mærore Rex meus inaudiit,
„non ſine perjurii, malæque fidei labe
„familiam Reginæ Catholicam juſſam
„ſine cauſſa finibus Britanniæ magnæ
„abſiſtere, atrociusque, quam ante fæ-
„vitum in Catholicos indigenas, quibus
„tamen Conſcientiæ Libertas, & pro-
„tectio promiſſa fuit propter Reginæ
„auctoritatem. Hæc ipſa tamen Re-
„gina ex multis capitibus querendi cauſ-
„ſas habet. Huic igitur ſi ut Regum
„Galliæ Soboli, ſi ut Ludovici Sorori
„digniſſimæ non proſpiceretur, ſaltem
„proſpiciendum eſſet, ut uxori Sereniſ-
„ſimi Regis, cui Regni Succeſſores, &
„Anglis Reges datura eſt. Expoſcit
„autem ipſa totis animi affectibus, ut
„reſtituatur ipſi familia, qua em habuit,
„cum in Angliam venit; petit inſuper,
„ut Catholicis Anglis Libertas ſit Reli-
„gionis ſuæ, qualis eis antea mutuo con-
„ſenſu ac pacto promiſſa fuit: uno ver-
„bo petit Regina (quod etiam privatus
„qui-

Sæc. XVII. A. C. 1627. „quilibet in vim legis obtineret) ut „pacta ſerventur tam religioſe utrin„que firmata. Ego autem a Regia ſua „Majeſtate reſponſum efflagito, pactis, „promiſſisque ante ſtabilitis conſonum, „ut illud Regi Chriſtianiſſimo referre poſſim.„ Hæc Baſſompetrus ad Anglliæ Regem. Hic autem verborum lenitate atrocitatem facti emollire tentus, totam negotii molem ad ſuos Miniſtros remittebat.

§. LVIII.

Buckingami reſponſum ad Regis querelas.

Gramond l. 6. Igitur Buchingamus Regis cliens ad Baſſompetri querelas mutuato Regis nomine hæc reſpondit „Reginæ famulus „incidit in legem Majeſtatis ex tacita „factione, ideoque nihil ab Anglis pec„catum contra pacti legem, ſi ea fini„bus Angliæ exacta eſt, ipſa enim Re„ginæ Aula Jeſuitis, genti Seditioſæ „pro aſylo fuit; inſinuata eſt a familia„ribus uxori optimæ averſio a viro ſuo „& gentis Anglicanæ contemptus, ſpreta „fuere poſtmodum a Reginæ Domeſticis „Angliæ mores, imo ipſa & lingua ſpre„ta, imbutusque Reginæ animus ſu„perſtitione, & ſub ſpecie obedien„tiæ ſervilis (ex qua virtutem facimus „mo-

Sæc. XVII. A.C. 1627.

„monachi) indigna facere cogebatur „Regina, qualia in monasteriis Virgi„nes pati solent pro libidine Gubernan„tis: deterrimum quoque est, quod „longum iter emensa pedes, iverit ad „patibularias furcas, ubi noxii pœnas „luunt, ubi sepeliuntur, iverit invo„candis, qui morte sua fecerant infa„mem locum: perduelles & sicarios vo„cabat martyres, & adorabat ossa in„famia, dictante Episcopo Mimatensi. „Per integrum annum eo facto illusumest „Zelo Angliæ Regum, qui perduelles, „& falsæ Doctrinæ autores vindicandæ „religioni in furcam agi procuraverant. „Missi fuerunt sæpe iu Galliam effectu „irrito Oratores, qui de his & multis „aliis de Reginæ familia quererentur: „Demum postquam agnitum sine reme„dio grassari malum, jussa est finibus „Britannicis facessere perduellis hæc „familia: abeuntibus tamen illacrima„batur Rex, quos in pœnam deposce„bant leges, amice amplexatus, donis „cumulabat: impensisque publicis, eos „traduci jubebat in Galliam: hæc de „Reginæ familia. Quod autem de An„glis Catholicis Secreto articulo con„tinebatur, ut Liber ipsis sit Religionis „suæ usus: hoc pactis matrimonialibus „duntaxat ideo adiectum est, ut ma„gis decorum esset hoc connubium, „qui-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„quinimo hac promissione Christianis-„simus Rex aulæ Romanæ gratiam cap-„tare intenderat, neutri tamen partium „placuit, hoc pactum eo fine adjici, ut „servaretur, præterea hoc pactum ejus „naturæ est, ut illo violato nuptialia ni-„hilominus pacta rata haberentur; tum „enim non Religio, sed negotium poli-„ticum concludebatur: quinimo non „Rex sed duntaxat Angliæ Legati hanc „Religionis libertatem nonnisi captan-„dæ benevolentiæ gratia promiserunt, „ut Catholicorum, & Papæ animos „hac ratione emollirent; de cetero ae-„tem hæc libertas tantum ea lege fuit „promissa, si Catholici illa non abuti-„rentur, sed debitam Regi obedientiam „præstarent.„ Ex his plane elucet, in-ter Calvinianæ sectæ principia haud postremum esse, Catholicis fidem non esse servandam.

§. LIX.

Bassompetri responsum ad frivolas Buchingami excusationes.

Lotich. l. c. Meteran. l. 17. p. 521.

Ex hoc Buchingami responso Bassompetrus sat luculenter cognoverat, quod Catholici Reginæ Domestici tanquam veteratores, litiumque seminatores fuerint duntaxat eo fine accusati, ut Protestantes speciosum Catholicos oppri-

opprimendi, Regnoque expellendi obtentum haberent, hinc ira commotior Anglis meras calumnias ſpargentibus exprobrabat, quod pacta, quibus Rex fidem ſuam adſtrinxerat, inter confeſſa habere velint, eorum tamen violationem approbare audeant. Poſtmodum ad ſingulas eorum criminationes reſpondens, ita exorſus eſt. „Quod ex„cogitatis veſtris rationibus ex tempo„re reſpondeam, beneficium eſt cauſſæ, „quæ ex ſe optima, nihil indiget Ora„tore: tres hebdomadæ vix ſuffecere „vobis reſponſo, quod in præſens da„tis; ego non meditata oratione re„ſpondebo, neque apparatum quæram, „aut ornamenta cauſſæ, quam exhi„bere ſtatui nudam. Ego in caſtris con„ſtitutus ſum, ubi facto opus eſt magis, „quam verbo: eoque debetis veniam, „ſi quid in dicendi arte peccavero. Con„venitis una mecum omnes ſuper ar„ticulis matrimonii, qui ad Reginæ „veſtræ familiam ſpectant; convenitis „item ſuper exilio, quod eidem fami„liæ indixiſtis; legem dictam non diffi„temini; quare non obſervata fuerit, „quæſivi, & etiamnum quæro: neque „enim Regi Chriſtianiſſimo factum ſatis „hocce reſponſo veſtro. At perduellis „erat Reginæ familia omnis, unde me„ruit exilii pœnam? meruit certe, ſi

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„perduellis; at enim ubi indicia? ubi „nam teſtes? adeone perditæ mentis „omnes, ut nemo ex tanto numero ex„pers criminis? adeone mutatus illis „cum cælo animus, ut qui in Gallia „pro Sapientibus habebantur, ſtatim in „Anglia deſipuerint una omnes? Res „novas in Anglia moliebantur, diſſe„ciabant Reginæ affectus a Rege ma„rito; hæc ſi vera ſunt, juſte exigitis „pœnam, aſt promite ex tam peſtilente „cauſſa effectus, ſi qui ſunt: ubi Sedi„tio? ubi factio? ſi tranquilla fuit An„glia, ex quo contractum matrimonium „ſi uniti Proteſtantibus Catholici, Ca„tholicis Proteſtantes; ſi valuere leges „ut ante: ſi impenſius Regem amavit, „& venerata eſt Regina conjux; ſi mi„per miſſus in Galliam a Rege veſtro „Montacutus Chriſtianiſſimo Regi gra„tulatus eſt de concordia, quæ inter „hos conjuges invaluerat, quod nemo „veſtrum diffitebitur, quid res novas, „quid diſſociatos affectus comminiſci„mini? Vaga poſtulatio pro vana ac„cipitur apud judices; accuſatio in Re„ginæ familiares ut univerſos, probos „eſſe innocentes, ut ſinguli ſunt. Publi„ca ego judicia neſcio, nec mei eſt mi„neris hæc ſcire, qui arma profiteor: „non tamen usque adeo eorum „rudis ſum, ut ignorem, quod & om„nibus

„nibus palam est, invalida esse judicia Sæc. XVII.
„in plures collective sumptos collata. A. C. 1627.
„Calumniis plenum est, quod objici-
„tis, in furcis patibulariis preces ad
„Deum a Regina habitas, velut in loco
„Sancto: Die Jubilæo Sacra lucrandis
„indulgentiis, quas Apostolica Sedes
„fidelibus impertiri solet, Sacellum Pa-
„trum Oratorii ad Sanctum Gemme-
„sium visitavit Regina; post Vesperas
„in Moreto ejusdem Templi deambu-
„lavit, cui adjacent furcæ; ergone rea,
„quia proxime accessit ad furcas? ream
„dicitis, quia oravit, siccine ex oratio-
„ne crimen facitis? & hæc postulatio
„Calumnia est. Vidit furcas, transiit,
„neque hæsit, & si hæsisset maxime, &
„orasset, vacaret actus crimine, imo
„in meritum transiret apud Catholicos
„Romanos, apud quos pietas est orare
„pro defunctis. Finiere in his furcis
„Catholici, pars magna pro Religione,
„quam in Anglia instaurare conabantur,
„qualis ante fuerat: audit pro crimine
„apud vos conatus iste, nobis pro vir-
„tute accipitur: & si ex Religione pro-
„pagata, & defensa, omnis postulatio
„fuit, transit in martyrium ista mors,
„si rei periere ex perduellione, aut pri-
„vato delicto, pro ipsis orare actus le-
„gitimus est; si periere pro fide, non
„alio crimine adjecto, orare ipsos, ut

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„pro nobis interceſſores eſſe velint ad
„Deum, actus eſt ex Religione Catho-
„lica Romana, cujus Reginæ, univer-
„ſæque ipſius familiæ liberum exerci-
„tium permiſſum erat. Innocentiam
„plane convincit, quod dicitis, abeuntis
„familiæ illacrymatum Regem veſtrum,
„donis & largitione dimiſſam, demum
„natali ſolo impenſis publicis reſtitutam.
„ſi perduelles erant, debuit Rex pa-
„cere hiſce lacrimis, queis pro inno-
„centibus, & probis audiebant rei,
„meruerant in furca Supplicium, &
„benevolentiæ ſigna reportant: debue-
„rant noxii fuga dilabi, non pecunia
„de publico ſumpta dimitti. Hæc quam
„male cohærent? ex his præmiſſis,
„quam eſt recta iſta concluſio: Ergo
„Regis, ergo veſtrum omnium judicio
„innocentes erant? indicate quæſo ex
„centum & viginti familiaribus eum,
„qui deliquit primus (nam tantæ Con-
„ſpirationis principium fuiſſe ab aliquo
„neceſſum fuit.) Debuiſtis agere in
„illum ex lege, quo reliqui terrerentur,
„aut ſi ex veneratione erga Chriſtianiſ-
„ſimum Regem tardabatur pœna, de-
„buiſtis conqueri, ut ipſe Rex animad-
„verteret: quod nemo ambigat factu-
„rum fore, nedum in reos, ſed & in
„ſuſpectos illos, quos pro delicto mul-
„taſſet, ſtatimque revocaſſet. Ubi il-
„lis

„tis formula hos in priorem hunc reum? Sæc. XVII.
„ubi quos debuistis movere, questus? A. C. 1627.
„Missus in aulam Christianissimi Regis
„Clericanus, nomine Angli Regis, te-
„pidos erga se conjugis suæ affectus
„querebatur, caussam teporis non ad-
„jecit, neque ex alio capite questus est.
„Scribit statim ad filiam Regina Ma-
„ter, increpatque (qua in ipsam au-
„ctoritate valebat) teporem, ab uxore
„indebitum viro: restauratur statim
„conjugii charitas, veneratur & amat
„impensius maritum uxor, hinc caussa
„Legationis ad Regem Galliæ a Rege
„vestro, qua submonebat ingens sibi
„ab uxore Solatium esse, & collæta-
„batur: si quid ab eo tempore Regina,
„aut familia ipsius peccavere, debui-
„stis Christianissimo Regi admonitio-
„nem amicam. Siluistis, ergo nihil
„ab ipsis peccatum: ergo indebita pœ-
„na, quam exigitis. Insto adhuc, de-
„signate nobis ex familia aliquem, a
„quo fuerit principium factioni. Re-
„spondetis, unam omnibus conjuratio-
„nem fuisse, uno & eodem momento
„inspiratam: quis fidem habeat rei,
„quam vix natura patitur? neque e-
„nim facile conveniunt tot capita, qui-
„bus suus cuique est sensus? Quænam
„hæc litis formula? ab executione prin-
„cipium est: post pœnam exactam in-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„quiritur. Integræ familiæ, quam Socrori dederat Christianissimus Rex, reditum in Galliam videt, antequam dimissos esse audierit. Non est ferendus iste contemptus: audax facinus (nisi actutum prospicitur) multo sanguine reparandum. Unum habeo, quod petam, creditis pactis stantum inter Reges? si respondetis standum (quod nemo negaverit) quidni statis? At perduellis Reginæ familia? si duo, tres, quatuor, viginti, triginta perduelles, pellite, per nos licet: si perduelles omnes, & omnes pellite, sed patimini substitui Gallos Catholicos, pro delectu Christianissimi Regis juxta legem in contractu dictam, neque substituite vos ex natione vestra ignotos homines, quorum aspectu Regina terretur: fœminas, quarum ignorat linguam, cum quibus nulla ipsi commercia sunt in recreationes honestas. Quanta barbaries? quanta pacti infractio? Non habeo aliud quod accipiam, quam vobis rem esse cum Rege, cujus causa optima, & immensa terra marique potestas est: prospicite rebus vestris, quamdiu licet.„

§. LX.

Sæc. XVII.
A. C. 1627.

§. LX.

Bellum ab Angliæ Rege Miniſtrorum impulſu Galliarum Regi denuntiatum.

Hæc Baſſompetrus ad frivolas Anglorum excuſationes, falſasque criminationes vehementiori motu reſpondit: nec deſperatus fuiſſet ſermonis ſucceſſus, niſi Regis Miniſtri libidine in bellum, quod deſtinabant, incaluiſſent: Igitur horum conſilio incitatus Angliæ Rex, inſtructa nonaginta navium claſſe bellum Galliarum Regi denuntiat, allatis inopinæ hoſtilitatis hiſce obtentibus. I. Quod *Ludovicus Rex, uti promiſerat, Mansfeldio Comiti pro Palatinatus recuperatione ſuas copias jungere recuſarit:* verum cur antea hæc repulſa Angliæ Regem, quominus ejus Sorori nuberet, non abſterruit? II. *Quod Franciæ Rex Hugonotarum urbes cingere, & hoſce ſubditos, etſi pacem Angli Regis opera initam non violaſſent, opprimere haud deſiterit*, forte his Miniſtris incognitæ erant Hugonotarum machinationes ſeditioſæ contra Regem ſuum poſt firmatam pacem excoctæ. III. Quod *Galli, vigente adhuc pace, plusquam centum Naves Anglicas interceperint:* Attamen callido premebatur ſilentio, quod Angliæ

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Rex prior ipſe tantam navium copiam interceperit, ut in finibus Tamaſis, Lordinum usque, omnia loca navibus Gallicis eſſent refertiſſima. IV. Quod Britanniæ Rex probe noverit, *Richelium Cardinalem in Hugonotarum excidium juraſſe, ejusque impulſu Franciæ Regem cum Pontifice, Cæſare, & Hiſpanis ſanxiſſe fœdus, cujus opera omnes per Europam Calviniſtæ funditus exſcinderentur.* Verum omnes Anglorum fœderatos in Catholicorum excidium conjuraſſe, quis tum ignorabat? Paulopoſt Buchingamus, quem Rex claſſis, hujusque expeditionis Præfectum nominabat, Becherium ad Rupellenſes Calviniſtas præmiſit, qui ſignificaret, Regem ſuum compaſſione erga eos utpote inique oppreſſos commotum claſſem in eorum opem inſtruxiſſe, urbemque ab obſidione eis imminente præſervaturum, proin ipſis urbem ſuam Anglicum præſidium reciperent, necnon commeatum, aliaque belli ſubſidia juſto pretio ſubminiſtrarent, *eoquod* (ut ſubdole inſinuabat) *ſi Franciæ Hugonotis, & Anglis una cauſſa fuerit communis, brevi in Gallia una Religio foret;* Catholicâ nempe extirpata. Verum Rupellenſes haud temere ſuſpicati, quod Angliæ Rex ſub ſpecioſo opis ferendæ obtentu Rupellam ſuo imperio adjungere intenderet, re-

ſpon-

sponderunt, quod cum ceteris Regni Protestantibus, quibuscum fœderis societate juncti essent, ac præcipue cum Rohanæo Duce prius desuper deliberare vellent: Verum Rohanæus mox una cum aliis Calvinianæ sectæ sociis sese Anglicæ classi conjunxerat, eandem cum Anglis adversus legitimum suum Franciæ Regem fortunam tentaturus. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXI.

Infausta Anglorum expeditio adversus Ludovicum Franciæ Regem.

Haud diu ab armis utrinque hostilibus feriatum est, Anglis recta in Insulam Ream seu Cracinam moventibus, quo etiam die vigesima Mensis Julii appulsi sunt. Vicissim vero Ludovicus XIII. Franciæ Rex Mense Augusto validum in Anglos eduxit exercitum, cui Toyrassium multis jam victoriis clarum præfecit: Prospera erant Anglis belli primordia, atque expectatione felicior in Insulam exscensio; cum enim forte sub illud ipsum primæ noctis punctum, statis lunæ conversionibus, conciiaretur Oceanus, altiore cursu confluentibus undis maritimum litus proxime accesseratSammartinianæ arci, quam præter Pratense castellum Franciæ Rex ad defensionem Cracinæ Insulæ *Monet. Capt. Rupel. Gramond. l. c.*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

sulæ ante biennium sat provide exstruxi curabat. Angli igitur hujus æstuarii beneficio, pelagique vicinia freti, utramque arcem navibus cingunt, explosisque mille tormentis bellicis universam Insulæ oram infestant, non sine ingenti strage repulsis copiis, quas Toyrassius exscensionem præpeditum oppositerat. Hæc Gallorum clades Martinianæ arcis præsidiarios tanta oppresserat consternatione, ut si Buchinghamus recta in arcem cum victrici agmine penetrasset, absdubio arcis deditio secuta fuisset. Verum temporis mora convaluit Gallorum virtus; constructis enim in hostium conspectu novis munimentis, reparatisque veteribus, Toyrassius resumptis viribus cum valido Equitum agmine in Britannos effusis habenis invehitur, primoque impetu eos in fugam conversos potissimam partem in mare protrudit: deficientibus tamen subsidiariis peditum legionibus, quæ Equitatum tegerent, restaurata pugna Galli Equites retrocedere compulsi sunt, cæsis ex prima Nobilitate non paucis. Britannis tamen, etsi penes ipsos steterit victoria, longe magis luctuosa cecidit hujus prælii area, desideratis amplius quingentis gregariis militibus, atque octodecim ex principibus belli Præfectis ac Nobilibus,

§. LXII.

Sæc. XVII.
A. C. 1627.

§. LXII.

Martiniana arx ab Anglis incassum obsessa.

Ex hac clade ita deferbuit ferox ille Britannorum animus, ut ex ultimo litore pedem efferre haud ausi, integrum absumerent triduum muniendæ adversum Gallos oræ: tandem in arcem Martinianam magno impetu, tardiore tamen movet Buchinghamus, atque occupato ignobili pago cum triginta belli tormentis murum quatere incipit, cui tamen Toyrassius tam strenue vicem reddidit, ut iterata explosione vix non universa hostium tormenta suis armamentariis excuterentur, nihilominus Angli restaurata verberatione muro ruinam irruptioni percommodam aperuerunt, impressionem tamen præpedientibus præsidiariis. Multo remissior fuit Anglorum resistentia, eoquod Buchingamus, nec vana spe, ob annonæ, & potabilis aquæ penuriam brevi arcem famis violentia sine suorum clade expugnatum iri confideret. Eapropter novo, ac nequidem inter barbaros usitato crudelitatis genere exactis omnibus ex Insula Catholicis innoxias præsidiarii militis uxores, liberos & Parentes tota Insula palantes,

Sæc. XVII. A. C. 1627

lantes, vagosque ad arcem proximius propelli juſſit, moxque fame impellente reverſos fuſte & ferro ad arcis mœnia retruſit, ut uxores Maritum, filii Patrem, & infantes obvium quemque lamentis in miſericordiam fruſtra provocantes, negato omnis alimenti ſubſidio, in conſpectu ſuorum miſere inedia & fame extinquerentur. Trahebatur jam alter ab obſidione Menſis, & adhuc adverſus Gallos ipſum etiam cœlum continuo imbre, palludoſa humo aerisque inſalubritate, pugnare videbatur, pene nulla ſalutis, aut melioris fortunæ ſpe relicta: unde ex præſidiariis religione Calvinianis non pauci ad Anglorum ſigna transfugere, ceteri corporis viribus, animique robore deſtituti, & ad bellica munia parum idonei, imbelles atque ignavi evaſerunt. Quid enim facilius eſt, quam naturarum omni bellante, mente collabi, ubinam citius ac ſæpius, quam in extincta melioris ſucceſſus fiducia deſperatur; Acceſſit quoque ad malevolæ fortunæ incrementum, per hoſtium naves intercluſus omni ex parte trajectus, quo annona, vel militum ſuppetiæ obſeſſis advehi, aut ſaltem literæ extremi periculi nuntiæ ad Gallicum litus transmitti potuiſſent, interceptis omnibus, quas Toyraſſius emiſerat, cymbis. Præterea

terea Buchingamus moræ impatiens, Sæc. XVII.
sæpe Toyrassium ad deditionem provo- A. C. 1627.
cabat, eique Britanni ex prospero successu luxuriantes, e castris suis illudebant, obsessis succlamantes, actum esse de auxiliis, Regem enim Galliæ ex morbo morti vicinum esse. Augebatur interim in dies novis delectibus Buchingami exercitus, turmatim accurrentibus Sectariis: Rupellenses quoque lætis Anglorum successibus erecti, larvam exuebant, & Rohanæus unacum Conjuge sua excitandæ apud Septimanos seditioni omnia pertentabat, cui & conspirabat Sabaudiæ Dux ex Monconio fœdere nuper contra eum pacto exacerbatus: Carolus quoque Lotharingiæ Dux clandestina cum Anglis fovebat consilia, validumque exercitum contra Gallos parabat: Enimvero in adverso litore Richelius Cardinalis cum commeatu ac milite subsidiario substiterat, in omnis intentus occasiones, per quas, de intromittendo auxilio præsidiarios moneret, ne ope desperata deditionem facerent: ast sæpe emissa navigia semper ab hoste fuere intercepta: Nondum tamen animum despondit Toyrasius, ejus quoque Frater nomine Montferrierus maturandi subsidii studio incitatus, tres milites natandi peritia animoque clariores selegit, qui mare

Sæc. XVII. A. C. 1627.

solerti natatu transmitterent, literasque minutis inclusas tubulis ad Regia castra deferrent: Hi ergo proposito amplissimo laboris præmio impulsi, ipsa nocte aquis sese generoso mortis contemptu committunt, ex quibus tamen unus natandi jactantia potius quam scientia insignis, ante exorsum diem undis haustus periit: alter vero, cum ni vires animusque ad reliquum iter deficerent, sese spontanea deditione hosti permisit. Tertius denique ceteris valentior Petræus nomine contra ventorum fremitus grassari, fluctuum assurgentium minas provocare, frangere tumentes cum spuma gurgites, comporisque varia jactatione crebros piscium morsus eludere cernebatur, ast diem prospere hostium classem præterlegens per alta noctis silentia ex ipso lacertorum connisu sonitusque fragore prosertur. Insectantur illum confestim cymbis Britanni, eumque denso globorum grandine impetunt: ipse vero per natationis ambages momento citius mediis aquis innatat, ac veluti in præceps actus, aquisque obrutus periculum declinat, & bis terque undis emersus, totiesque in profundum innoxiæ urinatoria temeritate, immersus insectantium patientiam tam dextere fregit, ut hostilis lembus crebro hoc urinantis

nantis Galli dolo elusus, piscisne an homo esset, ambiguus, illum tandem insequi desisteret. Hoc defunctus discrimine, adhuc patula immanium cetorum rostra, atrocemque tempestatem paulopost coortam eluctatus, uno milliari ab arce Ludovicea sese ex Oceano ejecit, literasque Engolismensi Duci tradidit. His quidem Franciæ Rex de extrema submittendi auxilii necessitate edocebatur: Toyrassio autem nulla proximi subsidii spes per nuntios referri poterat: His in angustiis cum hæreret Toyrassius, repente spes inter medias desperationis nebulas affulsit; quippe Mense Augusto ad medium vergente naves annona onustæ ad octo dierum sustentationem impune advehebantur, tenue quidem longæ calamitatis levamen, gratum tamen subsecuturi amplioris auxilii augurium. Paulopost etiam ineunte Mense Septembri inferebantur Regis literæ, quibus præsidiarii, præter fortitudinis largissime singulis compensandæ promissionem, de validis suppetiis certiores reddebantur. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXIII.

Angli non sine clade ex Insula Cracina seu Rea expulsi.

Insu-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Meteran. Hist. Belg. l. 47. p. 511. Lond. Theatr. Eur. p. 1020. Ludolph. Theatr. Orb. pag. 352. Carafa Germ. rest. pag. 269.

Insuper Richatdus die duodecima Septembris ex Sancti Benedicti oppido cum Gallicis octo navigiis commeatus omnis generis copia onustis solvit, ex quibus tamen una duntaxat ad obsessos appulsa est, ceteris aut a Britanno rejectis, aut vi ventorum aliorsum abactis: Nec incruenta erat Toyrassio exigua hæc felicitas; inita enim pertinaci non minus ac ancipiti pugna ejus Frater Montferrierus glande trajectus occubuit: Ita Toyrassius fratres duos in hac obsidione amisit, quorum tamen mortem Galli frequenti Anglorum cæde, ad præprimis Boruelli, apud suos maximæ auctoritatis Viri funere plectebant. Postera die Buchingamus ex Boruelli nece efferatus, continua plusquam trecentorum tormentorum explosione arcis mænia tam atrociter diverberabat, ut patefacta ruina Angli irruptionem tentarent, mox tamen præcipiti pedum studio unacum classe retrocedere coacti, eoquod metus esset, ne eos morosius subsistentes, vastus Ponti, luna concitatus, intercluderet. Premebantur tamen indies magis magisque obsessi nedum fame, sed & aquæ potabilis, omnisque medicamenti sanandis morbis idonei penuria: unde vis luis intra præcordia, visceraque sævius grassari cæperat, doloris-

que

Sæc. XVII. A.C. 1627.

que atrocitate patientiam virtutemque omnem excutiente, tantum non ad salutis desperationem, tumultusque impotentiam ventum erat: Nec parum valebat ad molestiam intendendam omnis propemodum consilii ac levaminis defectus: Verum certe, quod nemo subinde in diuturna calamitate sperat, id non raro ex obliquo fit, ac frequenter ibi servat providus Dei oculus, ubi semetipsum homo dudum abjecit: nam ecce! cum omnes præsidiarii diffiderent, vitæque eos tæderet, mortisque metus angeret, propitia maris altitudine viginti quinque naves milite & annona abundantius instructæ, atque incolumes Sanmartiniano litori appulsæ spem salutis, animumque reddunt, Mox etiam integræ Gallorum legiones haud procul a Pratensi arce contrahuntur, propiusque instant subsidiariæ Gastonis Regii Fratris copiæ, quarum adventu præsidiarii viribus aucti, Britannos tertio impressionem tentantes tam strenue repulerunt, ut Buchingamus desperatis rebus obsidionem solvere decerneret, jamque belli tormentis in naves reductis vasa conclamaret, mox vela in Altum daturus. Verum Subisius, & Rupellenses Hugonotæ importunis precibus, necnon Anglici auxilii & annonæ copiosius adve-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

hendæ facta pollicitatione Buchingamum eo adegere, ut ultimo conatu fortunam tentare decerneret. Igitur signo dato, in arcem undique uno tempore impetum facit Britannus miles, superantur ascensione munimenta extra arcem posita: recedit ultro prædiarius miles, non ut fugiat, sed ut intra muros collectus fortius resistat, aut vincere, aut mori paratus: Nec defuit animosis conatibus optati eventus prosperitas; nam nutante diu in utramque partem fortuna, tandem Buchinghamus ad vincendum obstirmatum Gallorum animum frangere desperans, ad vesperam receptui canere jussit, deceptis suorum plusquam sexcentis, ceteris abire permissis, quos tamen Schombergii legiones, quæ nuper in Insulam venerant, aggressæ tanto terrore affecerunt, ut sine prælio Anglos dissolutis ordinibus, ac continua & promiscua cæde extenuatos ad usque litora maris propellerent, iis, qui fugæ evaserant, in paludum cæno demersis. Cecidere hac acie Anglorum mille octingenti, capti quinquaginta Nobiles, ac centum quinquaginta gregarii milites; insuper quadraginta quatuor vexilla, & quatuor majoris molis tormenta victoribus in prædam cessere. Potita Franciæ Rex Martinianam arcem de-

strui

strui jussit, cujus obsidio Angliæ Regi octo ferme suorum millium impendio stetit, nonnisi ex toto exercitu mille sexcentis in Angliam reportatis. Tum demum patuit, Deum caussæ æquitati, nunquam fidelius, quam cum ad summum venerit calamitas, opitulari, nihilque esse necessitate potentius, nec aliquid desperatione meliorum contumacius. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXIV.

Rupellanæ obsidionis initia.

Infausta hæc Anglorum expeditio Rupellensium Calvinistarum pertinaciam, suumque Regem legitimum ac patriam opprimendi aviditatem adeo non fregerat, ut potius extrema quævis oppetere, quam se Regis imperio subjicere decernerent: Eo ex fine in Uticensi conventiculo, impellente Rohanæo Duce, militum delectus indixere, ac communi omnium suffragio armorum imperium eidem restituentes, solemni sacramento fidem omnium pro tuenda Reformatorum salute, & libertate publica adegerunt, præscripta hac formula: *Pro anathemate audiat, quicunque ab Anglo defecerit: quicunque paci subscripserit sine Anglo, sit proditor.* Non tamen in ejusdem rebellionis societatem *Gramond. l. 17. p. 738. Lotich. l. 23. cap. 1.*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

adhuc deſcenderunt Montalbenſes, Caſ-
renſes, Fuxienſes, aliique, quos Ga-
landus Vir factionum expers, etſi Sec-
ctarius, in Regis fide retinuit, fremente
Rohanæo, qui ſectæ ruinam ex diſcor-
di ſectariorum ſtudio vaticinatus eſt.
Præterea Angliæ Rex, eoquod Buchin-
gamus omnem infauſti belli culpam in
Rupellenſes rejeciſſet, eis ſubſidia, quæ
petebant, denegabat: nihilominus Ar-
liani, Ruthenenſes, Albigenſes, Mani-
Aſylani, Apamienſes, & Carlariani Cal-
viniſtæ in fide paulo ante data nutare
cæperant, eorumque quidam ad pri-
mum Rohanæi adventum ultro portas
urbium aperuerunt, alii ſegniter re-
ſtentes prævalenti numero ceſſerunt.
Cum ergo Ludovicus Rex rebelles hoſtes
ſectarios nec clementia, nec pacis con-
poſitione in obſequio contineri poſſe
cerneret, certusque eſſet, nullum dein-
ceps fore, qui ſibi debitum detrectare
obſequium auderet, ſi Rupella ſecta
armamentarium, perduellionis caput,
omnisque mali fons ſubigeretur, ſtir-
perfidam, ſemperque rebellem hanc ur-
bem omnibus, quibus poſſet, viribus
oppugnare, terra, marique concludere,
ac tandem in ordinem redigere ſtatuit.
Hanc in rem præmiſerat Condæum
Principem, unacum Montmorantio &
Ventadurio Mareſcallis, qui Rohanæum
Aqui-

Aquitaniæ & Occitaniæ sectarios in suas partes pertrahere intentum nullo loco consistere passi, multas rebellium urbes occuparunt. Præterea Gasto Ludovici Regis Frater proxime Rupellanæ urbi accesserat, assiduaque ac sæpius sat cruenta velitatione obsessos fatigavit, viarumque obstaculis opportune admotis omnem ad commeatum facultatem terra præscidit: objecta quoque erant Rupellensium eruptionibus plusquam tredecim propugnacula, saxeæ moles, navalesque aggeres, quibus omnes Oceani angustiæ obstruebantur, Anglis aditu, & Rupellanis exitu prohibendis. Provide etiam Richelius Cardinalis indomitum mare adversum æstus violentiam ferrea catena, trabibus, tignis, ac maximæ molis arboribus, saxisque prægrandibus, necnon navigiis ponderose saburratis, atque in undas demersis domuit, & constrinxit; molemque admirandam construxit, eaque portum clausit. Denique urbi advolvebatur classis Regia, quæ centum quadraginta navibus constabat. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXV.

Religio Catholica in variis Provinciis per Imperatorem restaurata.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sedato ruſticorum tumultu Ferdinandus Cæſar ſectam, quæ tot turbarum, ſeditionum, bellorumque origo erat, ex hæreditariis ſuis ditionibus eliminare ſtatuit, ac præprimis ex Auſtria infra Anaſum omnes Lutheranos Præcones ac Ludimagiſtros promulgato edicto intra præſtitutum temporis ſpatium emigrare juſſit; cum vero ab hujus Provinciæ Rectoribus in ſua hæreſi obſtinatis, eorumque pravo exemplo miſera plebecula frequentiſſime corrumperetur, hique Religioni Catholicæ nomen dare juſſi, ad Auſtriæ Nobiles confugerent, illorum patrocinio tutos ſe fore rati: hinc Cæſar die vigeſima nona Martii ſingulis Nobilibus præcepit, ut intra trimeſtre vel ad veram fidem redirent, vel ex Provincia venditis bonis abſcederent. Querebantur equidem Nobiles de hujus edicti ſeveritate, immerito tamen, cum hanc pœnam ſibimetipſis in caput ſuum acceſſerint; ſi enim tam ipſi, quam Bohemi turbas & rebelliones ſub obtentu ſuæ ſectæ non excitaſſent, omnia ſua privilegia, etiam ea, quæ *literis Majeſtatis* indulta fuere, confirmata habuiſſent, nunc vero, cum a primis hæreſis ſuæ incunabulis non ſine maximo Cæſaris, Principum, Imperii, totiusque Chriſtiani orbis damno toties ſeditionibus

Lotich. rer. Germ. l. 20. cap. 4. Caraſa comm. de Germ.

bus ſuis omnia ſusdeque vertiſſent, hinc Cæſar penſatis hiſce malis nihil a priori ſententia deceſſit: Eodem tempore Cæſari relatum erat, Auſtriæ inferioris ſubditos a Divinis officiis præpediri, eoquod Nobiles in diebus Dominicis feſtisque venationes, piſcationes &c. inſtituerent, ergo Cæſar die decima Julii præcepit, ne deinceps præfatis diebus ejusmodi actus fierent. Die autem decima quarta Septembris inhibuit, ne impoſterum Viennæ vel in Archiducatu Auſtriæ infra Anaſum Calvinianæ ſectæ conventicula haberentur, nec Prædicantes ſub Auguſtanæ Confeſſionis profitendæ obtentu Calvini dogmata ſpargere permitterentur, eoquod ſubditi, ex tantis fidei Contro-„verſiis, quas Sectarii prædicantes ſub „prætextu Auguſtanæ Confeſſionis in-„troducunt, adhuc in majores errores „allecti, ipſam divinam Majeſtatem, ac „ſuos Superiores, atque præpoſitos Ma-„giſtratus negent, perjurent, atque in „perpetuam ſuæ animæ perditionem „ducti pereant: prout ipſi ſupra nomi-„nati prædicantes in præfatis ſuis con-„cionibus, adhortationibus, ſcriptis & „palam in typis editis libris, & tractatibus contra veram & unice ſalutarem „Catholicam religionem, & contra Pa-„pam, Præſules aliosque tam Eccle-„ſiaſti-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„ſiaſticos, quam Sæculares, ſummi & „inferioris ſtatus Catholicos, audaciſ„ſime, nullo prorſus habito reſpectu, „peſſimis calumniis, pejoribus adhuc „illuſionibus uſi fuerunt, necnon Cæ„ſari a Deo ſubjectos, & commiſſos ſub„ditos ad nullam Cæſareis mandatis, „& legibus obedientiam obſtrictos eſſe „adhortati ſunt, & etiamnum adhor„tantur, pernicioſisque toti patriæ ſce„derationibus, prohibitis conventicu„lis, malis correſponſionibus, ſeditio„nibus, & rebellionibus cauſſam præ„bentes, illas ipſas pro illorum viribus „urgent, & promovent. Inſuper tam „aperte, quam occulte omni hoſtili vi „Cæſari exitium minantur, ſuos fideles „aſſeclas, ad invocandum ab Auſtria„cæ Domus hoſtibus auxilium impe„lunt, Cæſari, aliisque Principibus Ca„tholicis debitam obedientiam, & re„ſpectum demere conantur, publicas„que preces imperant populo, eo fine, „ut ſua Divina Majeſtas Cæſaris hoſti„bus victoriam impertiri velit, præ„terea imagines SS. Petri & Pauli per „ipſorum Ludimagiſtum comburi fe„cerunt; denique de Auguſtana Con„feſſione nihil aliud obſervant, quam „quod ipſorum vagabundo ſpiritui pla„cet, & acceptabile exiſtit, maximas „animorum pertinacias contra Cæſarem „tan-

„tanquam Dominum, & Ducalem Prin- Sæc. XVII.
„cipem cauſantes, Catholicosque om- A. C. 1627.
„nibus in locis peſſime, & injurioſe per-
„ſequentes.„ Has edicti ſui rationes allegabat Cæſar, ac propterea omnibus Provinciarum Rectoribus injunxit, ut ſectariis hiſce Præconibus nullum prorſus ſuæ ſectæ munus exercere concedant, nec eis ultra conſtitutum tempus, ſive palam, ſive occulte, nec una quidem nocte permanere permittant, idoneos autem Sacerdotes Catholicos ejectis Prædicantibus ſubrogari curent.

§. LXVI.

Inſtructio Pragenſi Archiepiſcopo, aliisque ad Bohemiæ reformationem deputatis a Cæſare data.

Quoniam vero Cæſar compertum haberet, quod præcipue in Bohemiæ Regno Sectariorum potentia, æque ac violentia inſuperhabitis Archiepiſcopi, aliorumque Eccleſiaſticorum hortationibus, precibus, atque increpationibus per integros ſex annos impigre adhibitis Catholicæ Religionis reſtaurationem ſemper præpedierit, hinc validiora media adhibere compulſus, Erneſtum Adalbertum de Harrach Pragenſem Archiepiſcopum, necnon Co-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

mitem de Martinitz, Fridericum de Tallemberg, & Chriſtophorum Wratislavium auctoritate Cæſarea deputabat, ut omni cura religionem Catholicam in priſtinum ſtatum reſtituere, omnesque ſubditos ad rectam ſemitam reducere, & regnum a multiplici errore expurgare ſatagerent, ut tandem illud ſub uno Rege, lege, & Deo, majore quam hactenus, pace gubernari poſſet. Hanc in rem Ferdinandus die quinta Februarii, uti ante biennium die vigeſima quinta Aprilis circa reformationem in Principatu Carinthiæ inſtituendam decreverat, hiſce Deputatis certam reformandi normam præſcripſit, cujus ſumma hæc erat. „Præprimis curabit „Archiepiſcopus, ut ex Religione „cujuscunque ordinis meliora ſub„jecta, quæ in Bohemiæ regno re„perienda, atque huic negotio melius „adhibenda videbuntur, particulariter „vero illos, qui hactenus in præfato „noſtro hæreditario Bohemiæ regno in „convertendis Lutheranis ſedulam na„varunt operam etiam concionando, ac „docendo exercitati, & in controverſiis „ſunt periti, accipiantur, & hinc inde „in provinciis, quantum neceſſe erit „(quod Conſilio & rationi ſuæ dilectio„nis reliquimus) pro inſtructoribus con„ſtituant, iisdemque certam inſtructio„nem,

„nem, quomodo nimirum cum instituen- Sæc. XVII.
„dis sectariis inhabitatoribus nostri hæ- A. C. 1627.
„reditarii Bohemiæ regni procedere
„debeant, tradant: ut tandem in Com-
„missione pro uniuscujusque loci con-
„stitutione adhiberi queant, simulque
„ea, quæ in ista Reformatione impe-
„dimenta oriri, vel occurrere possint,
„uniuscujusque loci Superiores audiant,
„vel a Parochis scisciteutur. Etsi for-
„san præfati nostri Commissarii nota-
„rent unum vel plures ad Sanctæ Ca-
„tholicæ, & solum Salvificæ Religio-
„nis conversionem tardum aut omnino
„obstinatum se exhibere, talem vel ta-
„les adhortando serio admoneant, ter-
„minumque ad Conversionem, aut ad
„regni emigrationem (nostri tamen com-
„missarii hac in parte sua utantur pru-
„dentia) & secundum rei Constitutio-
„nem in uno & altero loco hujusmodi
„terminos constituant, & præfigant.
„Porro nostris Commissariis virtute hu-
„jus hoc quoque *mandatum volumus*, ut
„impedimenta, quæ huic Commissio-
„nis negotio obsistere possent, loci Su-
„perioribus intimetis, insinuetis, ut
„pro posse occurrant, ac juste percun-
„ctentur ab eis, quales in uno quoque
„loco Parochiæ, & quales reditus Pa-
„rochi habeant (quorum omnium, con-
„signationem in scriptis petant) ut
„præ-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„præcipuos inſtructores in eisdem locis „ubi convenerint, quotidie concionari „permittant: quibus deinde diſceden„tibus unus vel duo inſtructores relin„quantur, Parochisque inſinuetur, ut „una cum inſtructoribus (quod ſi forte „Parochus in uno loco foret idoneus „de uno ſolo inſtructore provideri pote„rit) ſedulam ſuam operam non omit„tant. Proinde noſtri Commiſſarii Su„perioribus uniuscujusque loci ſeveré „mandabunt, cum iſta duntaxat Refor„matio noſtro nomine, noſtroque Cle„mentiſſimo velle ſit inſtituta, diligen„tiſſime proſpiciant inſtructores, omni „ex parte auxilientur, ſubditos ad de„bitam obſequentiam ſtricte urgeant, „annexa comminatione, quod ſi obe„dire recuſarint, ſeveriora media fore „adhibenda. Quomodo tandem noſtri „Commiſſarii meliori modo ad conſe„quendum propoſitum Commiſſionis „negotium aggredi poterint, ipſorum „ſolito Conſilio pro rei circumſtantia „committendum penitus duximus. To„tius autem operis principium in noſtra „Pragenſi civitate erit inchoandum, a „noſtri Commiſſarii in hunc modum in „in uno quoque loco executa Commi„ſione in alium proficiſcantur, ubi ſimili „modo, donec totius Bohemiæ ſitum „peragrarint, procedere ſatagent.

„Ut

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„Ut demum totius Reformationis „negotium magis promoveri, & ad „optatum finem traduci queat, noſtris „Commiſſariis poteſtate hujus plenipo„tentiam conceſſam volumus, ut diſceſ„ſuri unum vel duos, vel quantum loci „ſitus poſtulaverit, idoneas Catholicas „perſonas, quarum vita integra, ſub„delegent, ac derelinquant, ipſi vero „inſtructores ante omnia edoceantur, „ut noſtris Commiſſariis ſingulis men„ſibus ſinceram relationem de unius„cujusque loci Reformationis ſucceſſu „transmittant, ut Commiſſarii talem „poſtmodum relationem, aliasque ſuas „expeditiones, de menſe in menſem „absque mora, adjuncta ipſorum opi„nione, ad noſtram Regiam Bohemiæ „Cancellariam tranſcribere, noſtram„que ad facilitandas difficultates, ordi„nationem præſtolari habeant. Ubi „etiam inſtructores adverterint, quod „ſi in uno aliquo loco aliquid occurre„ret, informationi obnoxium, id no„ſtris Commiſſariis particulariter, ſi „prolongationes terminorum neceſſa„riæ vel ſpes ulla foret, intiment. Quo „facto ſi Cardinalis, aliique adjuncti „Commiſſarii conſultum opinarentur, „hujusmodi prolongationem, iſta ta„men conditione concedant, ut elapſo „temporis conceſſi termino, niſi ad Con„verſio-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„verſionem ſe diſpoſuerint, tales con-
„tumaces & repugnantes ad ſiſtendum
„petantur, nec iſtos in ſuo errore mo-
„rientes ſepelire, vel viventes Can-
„num pœnis afficere ſtatuatur. Quod
„ſpectat ad inſtructorum numerum,
„quando nimirum, & quot iſti operi
„ſint adhibendi, aut qui hinc inde di-
„ſponendi, hoc Cardinali, & Archiepi-
„ſcopo, eorumdemque judicio commi-
„titur. Porro ſi noſtri Commiſſarii ad-
„verterent, quod huic Reformationis
„negotio in aliquo loco vis inferretur,
„ad illorum intimationem noſtro Ge-
„nerali confeſtim mandabitur, illos
„hinc inde militibus in noſtro hæredi-
„tario Bohemiæ regno jacentibus,
„quantum neceſſe habuerint, adjuvare,
„noſtri tamen Commiſſarii bene adver-
„tant, ne cauſſa auxilii novus tumul-
„tus fiat. Quia vero inter alia erudi-
„mur, in noſtro hæreditario Bohemiæ
„regno adhuc Dominos nonnullos, &
„nobilium Status a facta nuper Secta-
„rum prædicantium expulſione, ni-
„hilominus ſimiles, aliosque hujus-
„modi Seductores, ſub prætextu ali-
„cujus officii, ſuſtentare: nos tales
„Controverſias, ratione quarum vul-
„gus de uno errore in alium ductum,
„ſæpius ad novas rebelliones, aliosque
„tumultus allicitur, incitaturque, in
„noſtro

„noſtro hæreditario Bohemiæ regno Sæc. XVII.
„exercitari nullo modo cogitamus. A. C. 1627.
„Quare Commiſſarii noſtri diligentiſſi-
„me inquirant, præſertim in eisdem
„locis, ubi usque modo morari ſuſpi-
„cantur: cujus rei poſtquam certam
„habuerint cognitionem, unum vel al-
„terum nobilem ejusmodi farinæ ho-
„mines, vel Ludimagiſtros alere, ta-
„les vel talem, primo ſub amiſſione
„ipſarum Eccleſiarum, pro ſecundo ſub
„certa pœna, & privatione alicujus
„partis, vel omnium ipſorum bonorum
„plectant. Si vero adhuc nihil efficerent,
„talesque antedictos homines dimittere
„recuſarent, & ultra deprehenderen-
„tur, nobis inſinuetur, ad conſtitutam
„poſitæ pœnæ executionem ordinan-
„dam. Quod deinde ad cives cujusque
„Civitatis attinet, ſequenti modo hoc
„in Reformatione obſervatum, & pro-
„ceſſum volumus, ut ſi antegreſſa ſuf-
„ficienti inſtructione, Reformationi ali-
„quis ſe publice contumacem oſtende-
„ret, & ita quidem, ut ceteri ſcanda-
„lizentur: talis e veſtigio provincia e-
„migrare jubeatur. Attamen ſi alii,
„licet Religionem non ſuſceperint, abs-
„que ſcandalo ſeſe continerent, ſuos-
„que liberos vel conſanguineos in Ca-
„tholica Religione informare permit-
„terent, ſimiles diutius ſuſtineri pote-
„rint,

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„rint, & longior terminus eis concedi. „Ut etiam omnes noſtri obſequentes „ſubditi noſtrum paternum amorem & „curam & quod Clementiſſime illis ve„limus, videre & cognoſcere poſſint, „erga ſæpe nuncupatos noſtros Refor„mationis Commiſſarios in Cæſarea & „Regia gratia nos declaramus, quod ſi „unus vel alter ſe ad Catholicam con„verterit Religionem & a Cardinali Ar„chiepiſcopo hac ipſa de converſione „certiores facti erimus, omnium ratio„ne rebellionum, & delictorum totali„ter veniam dabimus, unicuique civi„tati ſua propria bona reſtituentur, non „minus proceſſus contra privatus ci„ves, qui ſe ad Catholicam fidem ap„plicuerunt, prorſus tollentur. Quod „noſtri Commiſſarii in adminiſtranda „Commiſſione unicuique loco, & civi„tati intimare & notificare ſcient, Dein„ceps quod Catholicorum Dominorum „& nobilium ſubditos concernit ſive „ſint in civitatibus, aut pagis, tales, „ſi poſt antegreſſam informationem ad„huc pertinaces ſe exhiberent, per de„centia media coacti, ipſi, & ipſorum „Liberi in Catholica Religione educe„tur. Commiſſarii præterea noſtri, „ante omnia ſicut & Magiſtratus ipſi, „ſingulariter conſiderabunt, ut omni„bus in locis, ſi non præceptores, ſal„tem

„tem Catholici Ecclesiarum scribæ su- Sæc. XVII.
„scipiantur, etiam de Parochis pueri A. C. 1627.
„in Catechismo diligentissime instructi,
„parentesque suos liberos: & si non
„Catholici ad instruendos mittere, vel
„ab illis accipere, mandabunt.

„Quo ad Sectariorum Dominorum
„subditos nulla prorsus utantur differen-
„tia, sed unum, post alium loci situm
„aggredi, & tantum cum Lutheranis,
„quantum cum Catholicis procedere
„habebunt, præsertim cum apertissime
„constet, multos Catholicorum Domi-
„norum subditos propter confines Lu-
„theranos vicinos ad Religionem se
„convertere recusare. Quia etiam ex-
„perientia docet per Sectarios officiales
„hinc inde in nobilium bonis & terri-
„toriis degentes, plus vel ad minimum
„tantum, quantum per ipsos prædican-
„tes subditos seduci incrementumque
„Catholicæ Religionis impediri, quod
„nos in nostro Bohemiæ regno, conni-
„vere, & ita fieri nequaquam cogita-
„mus. Quapropter nostri Reformatio-
„nis Commissarii, etiam hac in parte
„diligentissimam navabunt operam, ut
„in exequenda sua Commissione hujus-
„modi homines demigrare quam pri-
„mum faciant, atque ipsorum loco Ca-
„tholicos imponendos sedulo curabunt,
„ubi quoque designatione termini opus

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„erit, id ſolitæ Commiſſariorum pru-
„dentiæ committimus. Quod ſi vero
„aliquis debitam obſequentiam præſtare
„recuſaret, noſtrorumque Commiſſa-
„riorum mandatum ſperneret, vel om-
„nino recalcitraret, Commiſſarii noſtri
„nobis innuant, ut ſecurius remedium
„adhibere poſſimus. Rurſus cum alii
„qui alii adhuc noſtrum hæreditarium
„Bohemiæ regnum inhabitent, qui im-
„mobilia bona habent, uti ruſtici in
„provinciarum tabulis quoque partici-
„pes, & alii Emphiteutæ Regis dicti,
„cum ſimilibus ſicuti cum civibus ob-
„ſervatum volumus,

„Et quamvis conſultum, & Reipu-
„mationi, etiam incremento Catholicæ
„Religionis idoneum, & efficax exi-
„ſtere videamus, ſi unus aut duo Epi-
„ſcopatus in noſtro Bohemiæ regno in-
„ſtituerentur; id tamen noſtris Com-
„miſſariis ad deliberandum commit-
„mus, Clementiſſime jubentes, ut quid
„de hac re agendum, Conſilium ha-
„ciant, ipſorumque opinionem nobis
„transmittant.

„Quid dein ad Sectariorum ſepa-
„turam, deſponſatarum perſonarum co-
„pulationem, orationes, jejunia, &
„libros Sectarios ſpectat, ipſe Cardi-
„nalis Archiepiſcopus ratione Archiepi-
„ſcopalis officii providere ſciet. Quia
„vero

„vero illis in Religione nondum infor- Sæc. XVII.
„matis copulatio per Catholicos Sacer- A. C. 1627.
„dotes denegari, minus infantum Ba-
„ptismus ratione carentium Catholico-
„rum propatrum recusari nequeat,
„Nostri Commissarii, specialiter Car-
„dinalis Archiepiscopus cum similia
„magis suum concernant Episcopale
„officium, diligenter quid hac ex parte
„faciendum considerabit. Tandem &
„ultimo cum non parum vitæ exem-
„plaris Ecclesiasticorum interfit, ut suis
„a Deo, & Superioribus commissis ovi-
„bus tam verbis, quam actibus inte-
„rioribus, exterioribusque præluceant,
„& ad imitandum invitent, præcipue
„Cardinalis Archiepiscopus quatenus
„loci Ordinarius providebit, & in Ec-
„clesiasticos suam curam intendet, ut
„omnibus ob defectum Ecclesiasticorum
„lamentantibus qualificatis personis
„succurratur, & tandem omne id, quod
„Servitiis Divinis huic Reformationis
„negotio & incremento Catholicæ Re-
„ligionis obnoxium est, avertatur, &
„tollatur.„

Ceterum non adeo amplus, ut speRabatur, reformationis fructus Cæsaris Zelo, & Præsulum laboribus ac molestiis respondebat; quamvis enim ex prima Nobilitate nonnulli civesque honestiores, præcipue exilii metu ad si-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

dem Catholicam reverſi, plebeios exemplo ſuo ad ſaniora pertraxerint, potiſſimi tamen ex Huſſitis, Calviniſtis, & Lutheranis ſuæ quisque ſectæ pertinacius adhærehant, plurimorum Equitum, Procerumque patrocinio ſuffulti, eoquod hi in Cæſareo decreto nondum comprehenſi eſſent: Cæſar igitur, ne horum pertinacia plebæis pravo foret exemplo, etiam ad Bohemiæ & Moraviæ Nobiles & Equites decreti ſeveritatem die trigeſima prima Julii extendit, cunctis Bohemiæ Nobilibus præcipiens, ut infra ſemeſtre Catholicam Religionem ſuſcipiant, vel ſi malint, e Regno diſcedant, ſuaque bona vendere, ejectisque Prædicantibus, inductus juris Patronatus Parochis Catholicis diſtribuere teneantur: præfixum tamen terminum Cæſar, ad Nobilium preces usque ad finem Menſis Maij anni proximi, die ſexta Decembris prolongavit. Sub idem tempus Cæſar Pragam adventans, Regni comitia habuit, in quibus ſtatuit, ut Ordo Eccleſiaſticus primum priſtinumque locum in Seſſionibus haberet: poſtea Eleonora Imperatrix in Bohemiæ Reginam, & Ferdinandus III. in ejusdem Regni Regem ſolemni pompa inaugurati ſunt.

§. LXVII.

Sæc. XVII.
A. C. 1627.

§ LXVII.

Herbipolenſis Principum Catholicorum conventus pro amovendis belli calamitatibus.

Sicut nulla felicitas in terris ſine invidiæ fæcibus fluit, nec ulla facile gloria adverſus æmulorum artes ſatis tuta conſiſtit, ita continuata armorum proſperitas, conſtans Cæſaris fortuna, indeque accreſcens Auſtriacæ, Bavaræque Domus potentia omnibus ferme Electoribus, Imperiique Principibus permoleſta acciderat, ac primo quidem Proteſtantes tot, tamque amplis Wallenſteinii & Tilii victoriis ingentem cladem ſuæ ſectæ inferri, bonaque Eccleſiaſticis violenter ablata, & hucusque inique uſurpata ſibi eripi verebantur: Catholici vero, cum auctæ Cæſaris poteſtati, utpote ad promovendam rem Catholicam oppido proficuæ palam ſeſe opponere non auderent, de militum, qui in hibernis agebant, licentia, rapinis atque exactionibus immodicis querebantur: Hanc ob rem Electores, aliique Catholici fœderis Principes Herbipoli conventum habuere, ut de amovendis belli incommodis, necnon de firmanda pace deliberarent: Diu de remedii ratione diſceptatum, nihil

Carafa Germ. reſt. pag. 279. Adlzr. Annal. Boic. part. 3. l. 12.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

nihil tamen ob consiliorum diversitatem concluſum, tandem vero potiſſimis placuit, ut pro Sacro Ordine Rheinhardus Meternichius Comes, & sæcularium nomine Maximilianus Curtius ad Cæſarem ablegarentur, qui querelis de militum licentia expoſitis, præcipue Wallenſteinii copias in officio contineri, ac poſtmodum annuente Cæſare Mulhuſii conventum haberi peterent.

§. LXVIII.

Daniæ Rex a Bavaro-Cæſareis ex tota Germania expulſus.

Bougeant Bellum tric. t. 1. §. 57. l. 1. Theatr. Orb. cap 1. Meteran.

Pacata Auſtria, Hungariaque Wallenſteinius novis ſuppetiis auctus in Moraviam, Sileſiamque irrupit, rapidoque victoriæ curſu Sternbergam, Torpaviam aliasque urbes antea a Magdeburgenſi Adminiſtratore, qui Ernesto Vinariensi in armorum Imperio ſucceſſerat, occupatas, qua vi qua deditione cepit, reſiduasque Danici exercitus copias, quibus Baudiſius præerat, ad fines Poloniæ in Marchiam e Sileſia profugere compulit. Verum Pechmanus a Wallenſteinio ſubmiſſus, haud procul Schaverino Poloniæ oppido fugitivos aſſecutus, eos tam ingenti clade proſtravit, ut pauci admodum unacum Bau-

Baudisio evaderent, ceteri vero ab agrestibus trucidati, aut in sylvas profugi, misere perirent. Interea vero Christianus Daniæ Rex, postquam Gallicis, Anglis, & Batavis copiis exercitum suum ad quadraginta armatorum millia auxerat, positis inter Visurgim & Albim castris Luneburgensem ditionem vastavit: e contrario Tillius die nona Augusti trajecto Albi flumine, occupatoque Danorum ponte Havelbergam, Aldeburgum, aliasque Marchiæ urbes occupavit, altera quoque die ambo Turriani Comites, qui Dani Regis signa sequebantur, unacum præsidiariis Busemberga arce & urbe egressi, ingentem armorum apparatum Tillio reliquere: Præterea Wallensteinius Danos in Holsatiæ Ducatum Jutlandiam usque profugere compulit, & Comes Schlickius Marchionis Durlacensis copias, unacum quadraginta tribus vexillis, omnibusque belli tormentis captas abduxit, eo victoriæ proventu, ut tota inferior Saxonia victricibus Cæsaris armis cederet, ipsa etiam Guelpherbytensi urbe a Papenheimio, omnibusque Visurgi & Albi interpositis urbibus a Fürstenbergio & Anholtio occupatis, tandem vero Daniæ Rex ex tota Germania in Chersonesum suam profugere coactus est, insequente eum victrici

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Cæsaris exercitu. Cum vero Ferdinandus Imperator nequaquam Regionibus aut alienis, aut innocuis, sed vel rebellibus, vel rebellium fautoribus bellum inferret, semperque subjectis parcere paratus esset, hinc Holsatiæ Duci cunctas a Tillio occupatas urbes, necnon Brunsvicensi Duci Guelpherbytum restitui jussit: Fors hæc clementia, aut potius benignioris fortunæ desperatio Daniæ Regem impulit, ut per Holsatiæ Ducem rursus de pace agi rogaret: totum tamen negotium ad Mulhusianum conventum est rejectum, eoquod Rex omni in Imperium juri, usurpatisque Episcopatibus perpetuo cedere recusaret, meliora sperans, postquam Grollam urbem ab Henrico Arausionensi Duce Hispanis erreptam compererat.

§. LXIX.

Colmarienſis tractatio in cauſſa Religionis & Palatini Comitis.

Brachel. Hist. l. 3. Ludolph. Theatr. Orb. cap. 2. Meteran. l. 46. p. 513. & 541.

Ut autem in Mulhusano Conventu dissidiorum compositio magis prospero flueret successu, annuente ipso Cæsare, ad Mensem Julium Colmariæ, quæ Imperialis Alsatiæ civitas erat, prævie conventus indicebatur. Confluxerant omnes, quorum intererat, Principes, ac

ac Legati; probabantur etiam Ferdinando selecti conciliationis arbitri, quos inter præcipue Lotharingiæ & Wirtembergi Duces Palatino favebant: per plures tamen menses Palatini Oratores sua mandata exhibere cunctabantur, unde suspicio, Palatinum moras nectere, non vero seriam reconciliationem meditari. Tandem vero Cæsaris jussu reddendæ pacis conditiones propositæ fuerunt sequentes. I. Palatinus supplex veniam precetur. II. Regno Bohemiæ pro se suisque cedat. III. Catholicam Religionem in Palatinatum revocatam servet. IV. Belli expensas Cæsari refundat. Enimvero Palatini Oratores Electoratum inter Friderici & Bavari Domum alternis vicibus possideri, & veniam per alium præscripta formula a Cæsare peti efflagitabant, expensas tamen refundi, rem haud possibilem fore ajebant, Religionem autem Catholicam nullatenus esse tolerandam, vel ad summum bina vel trina Monasteria, ad Catholicorum usum indulgenda pronuntiabant, summa tamen juris dicundi, deque Sacrorum Catholicorum usu decernendi potestate Palatino relicta. Præterea querebantur hi Legati, quod Palatinis subditis libertas conscientiæ adimeretur, necnon Vidua Palatina, & Friderici fratres patria

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. Sæc. 1627.

extorres esse compellerentur: caute autem silentio presserunt hi Legati, quod Lusitaniæ Princeps unacum Conjuge, liberisque suis ex Hollandia Bruxellas nuper exulare coactus fuerit, eo quod fidem Catholicam profiteri, a Batavis prohiberetur. Cum ergo ex tumidis hisce Legatorum responsis probe cognosceretur, quod hi nil nisi Cæsarem injuste accusare, eique minus æquas pacis conficiendæ leges dictare intenderent, nullatenus autem Catholicam Religionem in Palatinatu admittere, aut bona Ecclesiastica restituere vellent, hinc continuo Imperator tractationem abrupit, rescripsitque Wirtembergenti Duci, quod ipse, si Palatinus hisce conditionibus insistere vellet, licet invitus aliis mediis tranquillitati publicæ prospecturus esset.

§. LXX.

Mulhusianus Electorum Conventus ad Germaniæ pacem reducendam habitus.

Adlzr. Annal. Boie. part. 3. l. 12. Nann. Hist. Venet. l. 6. Barre Hist. d'Allem. t. 9.

Magis æqua reddendæ pacis media sperabantur ab alio Imperii Electorum Conventu, qui die decima octobris Mulhusii, Turingiæ oppido habebatur. Adfuit nomine Cæsaris Petrus Stralendorffius Pro-Cancellarius,

larius, & Hermanus Queſtenbergius. Sæc. XVII.
Moguntinus quoque & Saxo Electores A. C. 1627.
ipſimet, ceteri vero Electores, Imperii Principes, plurimæque urbes per ſuos Legatos interfuere: ut autem Daniæ Rex & Palatinus ſuos ablegarent Oratores, nulla ratione impetrari poterat. Primo conſeſſu Cæſaris Legatus fuſius expoſuit, qualiter ob Bohemorum rebellionem a Sectariis motam, atque ab eorum fautoribus auctam Imperium acerrimis diſcordiis & factionibus miſere dilaceratum: Cæſaris auctoritas contempta, ejusque hæreditariæ ditiones fuerint incendiis & rapinis devaſtatæ, totaque Germania imminentis ruinæ periculo expoſita. In tantis vero malis Cæſari id ſuperſit ſolatii, quod nec ipſe, nec ejus Prædeceſſor Mathias perniciosis hiſce molitionibus quicquam cauſſæ dederit, ſed omne malum ab iis fuerit conflatum, qui ſectas ſuas violentiis, & ſeditionibus propagare decreverant, quos tamen Cæſar paternis monitionibus, pacis tractationibus, quinimo etiam neceſſitate compulſus minis & pœnis ab iniquiſſimæ cauſſæ patrocinio avertere conatus eſt. Nunc ergo Cæſar a congregatis Principibus petat, ut de reddenda tandem per Imperium pace, necnon Daniæ Rege a Palatini defenſione avocando, & de ſuppetiis

Sæc. XVII. A. C. 1627.

petiis in bellum, si pax desperata esset, corrogandis, ac sumptuum damnorumque compensatione, in commune consulerent. Postea Moguntinus Elector de firmæ pacis mediis, necnon de opportuna ingravescentibus Imperii malis occurrendi ratione, pacemque violantium castigatione deliberandum esse proposuit. Petebant insuper Augustanus, Constantiensis & Wormatiensis Episcopi, aliique Abbates & Prælati, ut bona Ecclesiastica, quæ post Religionis pacem eis ab Onolspacensibus & Wirtembergicis fuere erepta, redderentur: præter hæc Protestantes de Calvinistis in Imperio tolerandis, de novis vectigalibus, de Virodunensis Episcopi, necnon Argentinensis Capituli, aliorumque caussis agi petebant.

Priorat. Guald. Hist. Ferd. II.

§. LXXI.

Gallici Oratoris propositio, ac Electoralis Conventus responsum.

Aderat quoque Marchevillus Comes Gallicus Orator, qui Regis sui nomine hæc exposuit: „Non sine mœrore „;Rex meus mala, quæ toti Germaniæ „ex præsentis belli motibus imminent, „prævidit, ut igitur sinceræ suæ erga „Imperii Principes sibi vicinos ac fo„dere junctos voluntatis testimonium „daret,

„daret, ad eos Engolismenſem Ducem, Sæc. XVII.
„Bethunium Comitem, & Precum Le- A.C. 1627.
„gatos decrevit, qui longam, fortuna-
„tamque pacem ſtabilire, ſedulo fata-
„gerent: Nunc vero me Mulhuſium de-
„ſtinavit, & Electores ad communem
„tranquillitatem adhortarer, eisque ca-
„lamitates exponam, in quas Impe-
„rium præceps rueret, niſi provido,
„prudentique conſilio opportuna oppo-
„nerentur remedia: id igiturRex a vo-
„bis efflagitat, omnemque ſuam ope-
„ram pro totius Chriſtianæ Reipublicæ
„emolumento offert.„ Hæc pluraque alia protulit Orator, cum autem armatam Palatini defenſionem haud obſcure inſinuaret, necnon Electorali conventui nuntiatum eſſet, quod Franciæ Rex cum Batavis novenne fœdus iniiſſet, hinc actis pro benigna Regis voluntate gratiis Electorale Collegium Oratori hæc reſpondit. *Ex parte Principum Electorum ſecuram reddit Regiam ſuam dignitatem Electorale Collegium, ipſis rem nullam unquam pacis ſtudio futuram potiorem, id adeo ſuæ Regiæ dignitati conſtare poſſet ex eo, quod toto periculoſi hujus belli tempore, etiam ſummis injuriis laceſſita ſacra Cæſarea Majeſtas, & hoſtilibus armis non offenſi modo, ſed etiam ad extremam calamitatem deducti ſacræ Cæſareæ Majeſtatis fideles ſtatus, omnia tamen pacandæ*

Sæc. XVII. A. C. 1627. candæ Germaniæ media tentarint, ejus re-
caussa tum alias sæpius inducti, novis ta-
men semper adversariorum motibus impedi-
Principum Electorum & Deputatorum Con-
ventum, tum etiam tandem hæc prima
Mulhusii suscepta deliberatio. Et quidem,
quæ Dei benignitas est, si conculcanda Cæ-
sareæ authoritatis studium, & res in de-
perio porro turbandi desiderium eos deser-
qui hactenus tam pertinacibus armis
bellum foverunt, in animum inducant, sa-
lutaribus se accommodare Consiliis Cæsa-
Majestatis, ejus revereri authoritatem &
pacis amplecti studium reipsa experiantur,
in hoc Mulhusano conventu, ea vera pacis
media in deliberationem venisse, & Sa-
Cæsareæ Majestati, ut par est, repræsen-
tanda esse, ut si pacis bono nostra Germa-
nia Imperiumque sit diutius carituru
sola eorum noxa futurum sit, quibus
extrema desperatione & Imperii eversio
studio omnis est Consiliorum summa. Et
etsi minime futurum credant Electores Prin-
cipes, metuendum tamen est, ne porro
quibus curæ sit, tot jam divinorum judi-
rum testimonio damnata Palatinæ cau
patrocinia, & toties victis auxiliares
nus præbere. Facile statuet Christianis
mus Rex, quanti in utramque partem
res futura periculi, vel sacræ Cæsareæ Ma-
jestatis authoritati conniventibus, vel eidem
adjuvantibus illis, quibus justitiæ tutelæ re-
cumbit

Sæc. XVII. A.C. 1627.

cumbit, derogari, vel in extremum discrimen Christianum orbem novis bellis devolvi. Hac de caussa similiter Dominum Oratorem requirunt Principes Electores, ut ipsorum nomine Christianissimum Regem unice roget, ut, cum tam liberaliter suum nobis studium offerat pacis & tranquillitatis promovendæ, talisque pax nisi Imperiali authoritate, & Electoralis Collegii dignitate salva, sperari minime possit, id Rex Christianissimus pro sua maxima authoritate efficiat, ut ii, quos Bohemorum rebellio & Imperatoris contemptus ad arma traxit, iis supersedeant, Cæsareæ Majestati, Electorali Collegio, legibus Imperii & honestati congruum respectum deferant, & sacræ Cæsareæ Majestatis arbitrio & Decretis, haud dubie etiam Principum Electorum interventu, omni æquitate & Clementia temperandis se accommodent. Atque hæc sunt, quæ pro tempore visa sunt respondenda Domino Oratori, cujus & Officium gratissimum habent Principes Electores, eorumque Legati, & ipsum omni favore prosequuntur. Datum Mulhusii in Electorali Collegio sub Electorum præsentium, & Legatorum Sigillis secunda Novembris anno millesimo sexcentesimo vigesimo septimo.

Ex his tum apparuit, quæ mens Galliarum Regis de pacanda Germania, quive Electorum sensus de publicæ pacis violationibus fuerit.

§. LXXII.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXXII.

Electorum responsum ad quæstionem de restituendis Ecclesiasticorum bonis.

Carafa Germ. rest. pag. 310.

His præmissis Ecclesiastici ereptos Episcopatus, monasteria, ceteraque bona Ecclesiastica sibi restitui impensius flagitabant, quocirca Ferdinandus Cæsar ipsos Imperii Electores consulere voluit, an ea bona, quæ ipsi omni jure peterent, (*) nunc tandem, quibusve mediis

(*) Temerarium sane est, quod Ludolphus in suo Theatro scribere ausus sit, Carafam, qui tamen omnibus agitatis præsens exactissimam rerum cognitionem habuerat, emissum afferit, tum *non de caussæ justitia* sed duntaxat, *executione*, seu de modo exequendæ hanc restitutionem fuisse quæstionem: Ergone injuste suis bonis palam spoliatus primum de justitia suæ caussæ agi petit? num Protestantium oppositio contra reservatum Ecclesiasticum pacti Religiosæ Cæsaris auctoritate inserti Ecclesiasticos privare potuit jure in bona Ecclesiastica, quæ a Catholicis pro Catholicis & pro Catholico Dei cultu in perpetuum fuere donata? Ergone Imperator ex communi fi-

tum

mediis reſtituenda forent? Ad hanc qnæſtionem oppido difficilem Electores hoc dederunt reſponſum: „Minime la-„tet ſuam Majeſtatem, imo & Imperii „acta ſub anno 1555. teſtantur, quanta „quamque intolerabilia fuerint Catholi-„corum gravamina, quam juſtæ que-„relæ, quamque frequentes ob nobiliſ-„ſimas fundationes, monaſteria, & „bona ipſis paulopoſt Paſſavienſia con-„cordata contra Religionis Sacroſanctæ „fœdera, ac jus ipſum commune cum „ſummo tam Divini honoris, quam „Eccleſiæ Catholicæ præjudicio vio-„lenter erepta, violata, everſa, ac tam „pertinaci conatu detenta, & quod non „deſuerint, qui a Majeſtate Cæſarea, „&Statibus Catholicis, propoſitis funeſti „belli minis præfatorum bonorum, fun-„dationum, Cænobiorum (utpote circa „quæ transactionem, aut amicam com-„poſitionem admittere nollent) omni-„modam ceſſionem, ac perpetuam ab-„dica-

Sæc. XVII. A.C. 1627.

tuum Imperii voluntate horum bonorum poſſeſſionem duntaxat ea lege, ſi poſſeſſores ſint Catholici, indulgere non potuit? num forte Eccleſia Catholica ſolis Catholicis ſua beneficia diſpenſandi jure careat, ſola autem Proteſtantium Eccleſia Catholicos excludendi jure gaudebit?

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„dicationem extorquere niterentur, ſub „futili illo, & vano prætextu, quaſi bo„norum Eccleſiaſticorum conſervatio, „& immunitas, ſubſtantiale punctum „ſancitæ pacis Religionis non eſſet; „cum tamen eorundem bonorum Con„ſervationi, ceu baſi nitatur Eccleſia„ſtici ſtatus ſalus, cui non minus quam „Sæculari, Religionis ſacris fœderibus „proſpectum voluere, tum Catholicæ „Religionis, tum Auguſtanæ Confeſ„ſionis aſſeclæ, ut niſi Eccleſiæ Ca„tholicæ bona hiſce fœderibus tuta „eſſe poſſent, ipſa etiam fœdera eva„neſcerent. Et quamvis Proteſtantes „illi, qui poſt ictum Religionis fœdus „nobiliſſimas fundationes rapuere, ex„pulſisque Religioſis, patrimonii Ec„cleſiæ Dominium ſibi arrogarunt, atque „ſenſum pacis Religionis pervertant, „& eo usque detorqueant, ut ea ſalva „licere ſibi opinentur Religioſos terra„rum, & Principatuum ſuorum inco„las a Catholica antiqua Religione, &„ſtatu, ad quem ſe voto obligarunt, ad „Auguſtanam Confeſſionem urgere & „cogere: eſt nihilominus in comperto, „nec negari a quoquam poteſt hujus„modi Religioſos una cum ſuis cæno„biis, & redditibus ab omni ſtatus ſæ„cularis jurisdictione penitus exemp„ptos, ac ſæcularem ſtatum illis De„fenſio-

„fenſionis prius nomine obligatum, & „obſtrictum eſſe.„ His addiderunt Electores, pacta religionis in hiſce præſertim caſibus luce ipſa clariora exiſtere, nullumque uspiam locorum Auguſtanæ Confeſſionis aſſeclis jus, quocunque tandem illud nomine cenſeatur, attribuere in Cænobia, & fundationes ubicunque locorum exiſtant. Neque Catholicos ſtatus reſtitutionem bonorum, & cænobiorum ante Paſſavienſia pacta ipſis ereptorum, quam ſub nullo Imperatore non poſtularant, tam facile condonaturos fuiſſe, niſi deſiderio, & certa ſpe reliqua conſervandi fuiſſent illecti. Diſtinxerunt etiam controverſias, neque enim illæ erant, an incolis territorii contra territorii Dominum vi pacis religioſæ mandata decerni poſſent? ſed potius in jure communi & Pace profana cardo quæſtionis verteretur, vi cujus nemini permiſſum erat, alteri vim inferre, aut quempiam poſſeſſione ſua exuere, cui juri hactenus nulla Imperii comitia nullæve conſtitutiones, aut leges derogaverant: imo ſi Religioſis fœdera obſcura fuiſſent, juri tamen communi ſtandum fuiſſet, quoadusque ambiguitas iſta legitimo modo tolleretur. Ac tandem exiſtimarunt, quæſitas, ac prætenſas in Religioſos, ac cænobia in Sæcula-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

rium Dominorum ditionibus exiſtentia, jurisdictiones, quamvis extra Controverſiam forent, tamen eas nonniſi ad Religionem præciſe, nullo modo ad bona, & poſſeſſiones ſeſe potuiſſe extendere, ac proinde Religioſis non minus quam Sæcularibus jus emigrandi, ac ſuas poſſeſſiones diſtrahendi, pretium ſecum auferendi, in uſus ſuos expendendi integrum, ac illæſum neceſſario manſiſſe. Ex quibus omnibus deduxerunt Electores, Majeſtatem ſuam, uti Eccleſiæ Catholicæ, ac ſubditorum ejus ſupremum Advocatum & Protectorem non ſolum ad Epiſcopi Conſtantienſis preces reſtitutionem cœnobii Reichenbacenſis rectiſſime mandaſſe, verum etiam ad eandemmet reſtitutionem urgendam circa monaſteria ab Epiſcopo Auguſtano, necnon ab Abbate Cæſarienſi quæſita: immo & quævis alia poſt concordata Paſſavienſia erepta, jus ac juſtiſſimas cauſas habere. Præſertim cum piæ memoriæ Cæſar Rudolphus decreto quodam vigeſima ſeptima Julii anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo nono Electorum Palatini, Saxonis, & Brandenburgici Legatis Pragæ dato, expreſſe ſenſerit, Eccleſiaſticorum bonorum conſervationem ſubſtantiale punctum pacis religioſæ eſſe, eique in-

perio

perio anteceſſores pollicitos eſſe, in eventum Compoſitionis ſeſe ita diſpoſitionem facturos, ut jus ſuum cuique integrum, ac ſpoliatis ad ſua poſtliminio redeundi facultas maneret. Maxime vero ſuæ Majeſtati liceret, Sententiam ferre, cum alius nemo poſſet hujus cauſſæ eſſe judex aut arbiter. Hoc quidem prædeceſſores non fecerint, ne Imperium turbarent, neve ſtatus inter ſe committerent: quare admodum lente ac meticuloſe ad controverſiæ deciſionem progreſſi fuerint: Eum tamen metum eſſe ſublatum dixerunt, quando Imperium a Turca, a quo ſibi tum temporis male metuebat, erat liberum, & major apud Status Imperii erat Majeſtatis ſuæ auctoritas, ac potentia, cum juſtitia & bonitate cauſſæ conjuncta, ut credibile non eſſet futurum, reperiri quempiam, qui ei, ejusque legitimis diſpoſitionibus refractarium ſeſe exhiberet. Sæc. XVII. A.C. 1627.

Percepto hoc Electorum reſponſo Cæſar miſſo Stralenhoſio & Queſtembergio Saxoniæ Electorem, ut & ipſe horum Electorum judicio aquieſceret, impenſe hortabatur. Diu poſtea, acriterque de pacis reddendæ mediis diſceptabatur: Cenſebant non pauci pacem Religioſam anno prioris ſæculi quinquageſimo quinto ſancitam in Im-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

perio esse promulgandam, probandamque: displicuit hoc consilium Protestantibus, quos inter Saxo & Brandeburgicus mitiora suadebant, hancque restituendæ pacis viam minime esse idoneam propugnabant, eoquod nec hac ratione omnium querelis satisfieret, aliunde vero multo acrior in Imperio diffidentia, novorumque tumultuum causæ forent timendæ: eapropter Palatini Oratores audacius non modo bonorum Ecclesiasticorum restitutioni sese opponebant, sed etiam Palatini reconciliationem tam duris implicabant conditionibus, ut post simulatam ejusdem submissionem, & ulpati Bohemici Regni restitutionem nullum aliud Cæsari emolumentum fuisset reliquum, nisi illatæ a Palatino injuriæ memoria, ærarium bellis addandam ejus rebellionem motis exhaustum, devastatæ regiones, everumque pene Imperium. Ergo vix non omnis firmæ pacis spes evanuit, nihque aliud communi consensu decretum, nisi quod Fridericus Palatinus commissæ Feloniæ veniam supplex peteret, Regni Bohemici juri, Electoratui, contractisque fœderibus contra Cæsarem initis nuntium mitteret, Cæsar vero sponderet, quod adimpletis hisce conditionibus Fridericum in gratiam recipe-

ret,

ret, eum a belli expensis clementer exoneraret, publicas querelas ex Imperii legibus tolleret, nec unquam permitteret, ut ullus ex Imperii Statibus ab altero inique opprimeretur: Vicissim vero Electores omne auxilium sponderent, si forte Palatinus, ejusque fautores has conditiones non acceptarent, sed ulterius belli aleam experiri mallent: His ita sancitis Electores a Cæsare impetrarunt edictum, vi cujus Ecclesiæ, Monasteria & bona Ecclesiasticis restituerentur, necnon earum Ecclesiarum & Principum, qui Cæsari fideles, ac pro tuenda Ecclesiæ ac Imperii gloria solliciti varias vexationes & damna tolerarunt, præcipua aliqua habererur ratio. Sæc. XVII. A.C. 1627.

§. LXXIII.

Religio Catholica in variis ditionibus restaurata.

Hujus edicti rationem habuere primis Argentinenses, qui anno sæculi prioris sexagesimo primo excitata seditione Canonicos urbe expulerant, atque Ecclesia Cathedrali occupata, institutisque Prædicantibus Catholicam fidem, & Magistratum eliminaverant, nunc vero singulis civibus liberum Religionis usum concedere, a *Carafa l. c. Adlzreit. pag. 176.*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Cæsare jussi, ædes & claustra Canonicis restituerunt, ne tamen fructus, exin jam perceptos refundere tenerentur, a piissimo Imperatore impetrarunt. Norimbergenses quoque Bilbenreutense Cænobium inique usurpatum Episcopo Eichstettensi reddidere, circumjacentes copias veriti. Præterea Marchio Badensis, necnon Joannes Nassovius Comes in suas ditiones Religionem Catholicam reduxerunt: nonnullæ etiam Civitates Imperiales pristinis Dominis Ecclesiarum possessiones rursus vindicarunt. Paulopost Imperator Wirtembergensi Duci sex Monasteriorum, quæ eidem annue plusquam centum septuaginta Thalerorum millia præter expensas in Magistratus erogandas reddebant, restitutionem imperabat: Dux vero Fratrem suum Viennam decreverat, ut extremam familiæ suæ ruinam inde emersuram deprecaretur: Cæsar tamen suo edicto insistens, nonnisi restitutionis terminum prolongavit. Insuper Elector Brandeburgicus, quamvis Catholicæ Religioni nomen haud dedisset, multos tamen a suis Præcantibus, qui pro more suo populum in Cæsarem, Catholicosque vehementius concitaverant, suis amovit officiis, modestioribus aliquot subrogatis. Leontius vero procedebat Religionis restaura-

tio

ratio in Palatinatu ſuperiore; inolita enim morum licentia, credendi libertas, necnon concepta de Friderici reditu ſpes quamplurimos in ſuo errore obſtinatos detinebat: ſenſim tamen promulgato Cæſaris edicto pueri ac puellæ ſeſe veræ fidei præceptis imbuendos ultro exhibuere, ac Sacerdotibus Catholicis, quibus ſive eos in plateis ſive in pagis offenderent, obviam euntes, pio cantu domum illos reducebant. Profuit adultorum quoque converſioni indefeſſa Maximiliani Bavari Electoris pietas, necnon Ratisbonenſis, Eichſtettenſis, & Bambergenſis Epiſcoporum Zelus; hi enim egregios ſubmiſerant Archidiaconos, Parochos, Concionatores & Catechiſtas, quibus Elector ex ſacris reditibus, quos ſummi Pontificis indulto ad cauſſas pias applicandos acceperat, ſtipendia, atque operariis dignam mercedem præſtitit, hauſta inde tanto Apoſtolici laboris proventu, ut pulſis ubique Prædicantibus intra unius anni ſpatium tota ferme Provincia veritati agnitæ manus daret, Templisque a Calviniana fæce expurgatis ſacra ritu Catholico, ac ingenti omnis populi concurſu pie peragerentur, quinimo præprimis Ambergæ adoleſcentes non pauci etiam Nobiles paulo ante in carnis ſchola imbuti,

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

buti, nunc Evangelii veritate instructi, carnem variis macerationibus ultro affligebant, sacram Eucharistiam ad infirmos delatam per quævis viæ ac tempestatis incommoda religiose comitabantur, atque in pagos excurrebant, ut rudes ex Calvinianis tenebris ad veræ fidei lucem adducerent. Præterea haud exiguum Religioni Catholicæ augmentum in Halberstadiensi Principatu accessit per Archiducem Leopoldum Guilielmum, qui post Christiani Brunsvicensis, intrusi Episcopi obitum præter omnem spem in hujus Ecclesiæ Episcopum renuntiatus est, hancque Diœcesin per nonaginta omnino annos a Lutheranis usurpatam Catholicorum Sacris restituit. Cæsar quoque Hæc Suecorum Magistratui præcepit, ut Parochum Catholicum ab Elvacensi Præposito submittendum prompte reciperent, eidemque bona Ecclesiastica restituerent, necnon in Ecclesiam sanctiSpiritus Ministros Catholicos reducerent. Denique die vigesima octava Februarii duo Germani Fratres Tobias & David de Rhem Patricii Augustani post triennalem deliberationem agnito errore a Lutheri castris publice ad Ecclesiæ Romanæ gremium reversi sunt.

§. LXXIV.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXXIV.

Iterati motus Facultatis Parisinæ contra Henrici Spondani Epitomen, & Michaelis Maucleri librum.

Jam anno Christi millesimo sexcentesimo decimo tertio Servinus Regio Curiæ Procurator ex Annalium Baronii epitome ab Henrico Spondano Apamiensi Episcopo concinnata plures decerpserat propositiones, quas Regum auctoritati adversas Parisiensi Senatui denuntiabat: tum vero re ad ulteriorem deliberationem remissa, hoc anno rursus Facultatis Theologicæ Rector die decima quinta Martii retulit, sibi ante tres dies, incertum a quo, fasciculum fuisse transmissum, in quo præter propositiones jam a Servino notatas præcipue assertio hæc perstringenda diceretur. I. *Potestas in ipso Romano Pontifice ipsius visibili capite & summo Christi in terris Vicario residet, ut possit, si caussa necessario postulet, Apostolica plenissima potestate, infestos Ecclesiæ Reges, sive Imperatores deponere, inque locum ipsorum justos & pios sufficiendos curare, id ex Dei verbo, jure divino, & lege naturæ necessaria consecutione probari, exploratissimum est, & continua praxi in Ecclesia observatum*

Argentre coll. Jud. tom. 2. Vid. supra l. 190. §. 6. t. 55. p. 181.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

tum . . . . Petro Damiano dicenti, quod munera Pontificum & Imperatorum adeo sint distincta, ut nec Imperatores attingant, quæ sunt Sacerdotum, nec Sacerdotes, quæ sunt Imperatorum, uti bella tractare & alia id genus, Catholica dogmata penitus adversantur, quibus hæresis errore notantur omnes, qui ab Ecclesia Romana & Cathedra Petri e duobus alterum gladium auferunt, nec nisi spiritualem concedunt.

Eadem die agebatur quoque de alio libro, quem Michael Mauclerus Sorbonæ Doctor *de Monarchia divina, Ecclesiastica, & sæculari Christiana, deque sancta inter Ecclesiam & sæcularem illam conjuratione*, edidit, necnon Gregorio XV. Papæ & Ludovico Franciæ Regi nuncupavit, quem etiam librum octo Facultatis Theologicæ Doctores approbarunt: Nihilominus ex eadem hac lucubratione sequentes perstringebantur propositiones. I. *A Papæ tribunali rem judicatam alio traducere, ut iterum examinata juridice finiatur, hominis est impie de catholica fide sentientis, atque ab hæreseos contagione taboque non omnino immunis, sed de illa suspecti valde.* II. *Temporalibus pœnis præter spiritualem criminum reos subjiciendi potestatem divinitus largitam magnopere salutarem, utilissimamque justis & iniquis*

nemo

nemo negabit, qui sacram Ecclesiæ praxim diligenter observaverit.

III. *Improbos coercere, pœnisque compescere eos, qui Religionis Catholicæ vigorem labefactare, animarumque salutem obruere moliuntur, per se sibi vendicat Ecclesia spiritualisque potestas.* IV. *Insani sunt, qui nolunt videre, Christum per Vicarium suum visibile Ecclesiæ caput visibili jurisdictione Principes iniquos a suæ dignitatis, principatusque solio deturbare posse, justos in eorum locum misericorditer potenterque sufficere.* V. *Franciæ Reges uncti chrismate vere regunt ac regnant, sicut Regibus Israel unctio sacri unguenti nomen ac potestatem regiam conferebat. In Israel non licebat regnum suscipere, nisi unctio præcessisset.*

VI. *Impium est asserere, minorem esse potestatem Romani Pontificis, quam Mosaici, cujus officium fuisse constat ultimam nulli obnoxiam provocationi propria authoritate sententiam pronuntiare, cui omnes cujuscunque sortis & conditionis sub pœna mortis obedire & obsequi tenerentur, sicut illa Deuteronomii 17. manifeste declarant.*

VII. *A Sede Apostolica ad futurum Concilium appellare, schismaticorum est, & hæreticus est, qui Romani Pontificis judicio resistit, ... lege Christi sæcularia sceptra, fascesque temporales spirituali Vicarii*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

carii sui directioni, aliorumque suæ Prælatorum Ecclesiæ subjicit.

VIII. *Sicut homo recte compositus non esset, nisi illius corpus animo subderetur, ita minus bene a Christo Domino Ecclesia nec satis convenienter instituta videretur, nisi in illa temporalis potestas, sæcularique Majestas spirituali reverenter obediens inclinata propenderet: hoc clamant sacri Canones, hoc sancti Patres docent, dicendo: oportere gladium esse sub gladio, & temporalem authoritatem spirituali subjici potestati.*

Verum nec Spondani, nec Mancleri propositiones a Facultate Parisiensi censuris notabantur, eoquod Rex assidua hæc in libros bella pertæsus, prohibuisset, ne sacra Facultas Theologica quicquam hoc in negotio decideret. Magis commendabilem se reddidit Filesacus Universitatis Syndicus, dum die prima Julii proposuit, e re Facultatis esse, ut provideatur in posterum de Baldachino, & vase aliquo honestiori & convenientiori pro solemnitate sanctissimi Corporis Domini.

§. LXXV.

Turbæ Londini a quodam Prædicante concitatæ.

Quod

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Quot, quamque periculosas turbas omni prætensæ reformationis ævo susciteverint Prædicantes, dum sese publicis Regnorum negotiis ingesserant, deplorant cuncta ferme Regna, præcipue Francia, Bohemia, Austria, Saxonia, & Hungaria: Quam cruentos Tumultus, horrendasque seditiones Prædicantes adversus Christianum I. Electorem tribunitiis suis concionibus in Saxonia, contra Ludovicum XIII. Regem in Francia, contra Cæsares in Austria, Slatius in Belgio contra Mauritium, Hoe & Scultetus contra Ferdinandum in Bohemia, aliique alibi concitarint, Historica testantur monumenta: recens est memoria cruenti tumultus, quem Præcones Brunsvicenses adversus ejusdem Urbis Tribunos susciteverant, occasione inde nata, quod hi quemdam civem, nomine Georgium Schmid ob calumnias in Consules effusas Lipsiæ damnatum protexerint; re enim comperta mox Prædicantes e pulpitis in hosce Tribunos impotentibus furiis tumultuabantur, eos accusantes, quod Magistratus sui auctoritatem læsissent: admoniti a Tribunis, & Marpurgensi Senatu Prædicantes, vehementius furere cæperant, atque ex condicto unaomnes, præcipue vero Kauffmanus, Petrius, Hildebrandus, Oedin-

Annal. Brunsvic. MS, Jonston. rer. Brit. l. 22.

Sæc. XVII. A. C. 1627. Oedingus, Rennebockius, Wagnerus & Magius die vigesima Julii in eorum Ecclesiis palam in hosce Tribunos probris & convitiis invehebantur: Hi ergo contra sceleratas, seditiosas, mendaces, ac Dei Verbo, justitiæ, & charitati contrarias hasce declamationes die duodecima Augusti Senatus patrocinium implorabant, iterato petentes, ut hi calumniatores in Neostadiensi Curia adesse juberentur, qui etiam numero septendecim die decima sexta Septembris comparuere, communi consilio decernentes, quod cunctos Tribunos anathemate percellere, nec illos ad Cœnam Dominicam, aut Ecclesiæ ritus admittere vellent, nisi prius agnito, ac deplorato delicto. Acriter eis Henningius Braband unus ex Tribunis exprobabat, quod *neglecto Officii sui munere sese politicis negotiis immiserint, publicamque quietem turbarint: mox igitur excommunicationis latæ causas proferrent.* Verum Kauffmanus & Petrius Præcones, inaudito πολυπραγμοσύνη, monstrata digitis janua, Notarium, testesque qui ad eos a Tribunis ablegati erant, ex ædibus suis exire jusserunt: Nec his contenti, die vigesima septima Septembris in Ecclesia ad S. Catharinam Berwartum Jagenhorstium, & Neostadii in Templo sancti Patri Schrö-

derum

derum, necnon *in Ecclesia ad Fratres* Bertramum Tribunos a Patris lustrici officio excluserunt. Re denuo ad Sanctius Consilium delata, Brabandus Præconibus objectabat, quod *contra Verbi Divini præcepta. contra librum concordiæ, ordinationem Ecclesiæ, ex propria voluntate, in propria caussa, ex privato affectu, non ad ædificationem, sed confusionem*, anathematis sententia abusi essent, ceterosque Præcones ad eandem seditionem sollicitarint, proin illorum excommunicationem esse nullam declararent. Præconibus autem pertinacius suæ sententiæ insistentibus crebra acerbaque inter hos & Tribunos altercatio oriebatur, Kauffmano eisdem exprobrante, quod ipsi hucusque totum Ministerium, omnesque Verbi Divini Præcones semper iniquis vexationibus oppressissent: cui tamen mox Tribuni hæc regesserunt: *Mentiris, furcifer, vos semper & adhuc nos opprimitis.* Diu acriterque convitiis ultro citroque pugnatum, donec Tribuni a Senatu peterent, ut anathemate solverentur, ac seditiosæ preces, quas hi Præcones publice contra ipsos recitabant, inhiberentur: postea Mense Februario totam rei seriem ad Rostochiense Consistorium detulerunt, a quo tamen Prædicantes Brunsvicenses acri lixivia depexi rediere: nec tamen

Sæc. XVII. A.C. 1627.

Sæc. XVII. A. C 1627.

men inde ad ſaniora reducebantur, a quibusdam Senatoribus ſuffulti, qui Tribunis petentibus, ut anathematis ſolutionem Prædicantibus injungerent, reſponderunt, in eorum poteſtate non eſſe, in ſacra Miniſterii jura manus injicere: Pravi hujus exempli potentia ex plebe, civibusque non paucos, ad ſeditionem pertraxerat; verebanturenim cives, ne Præcones excommunicationem, ac Pontificiam poteſtatem rurſus invehere molirentur, eo demxat fine, ut pro libitu ſuo populum ad ſua vota compellere poſſent: poſtulabant igitur, ut pro veteri more omnes convocarentur cives, lisque intra urbis mænia decideretur: Diſplicuit ea res Senatoribus, qui colloquii ſucceſſum Præconibus funeſtum fore veriti, ea die vigeſima tertia Aprilis hortantur, ut ad præcavendos tumultus populares amica transactione litem componerent. Hi vero perfricte reſponderunt, quod vel Tribuni illud *Peccavi* palam canerent, vel cauſſa per Judicum ſententiam decideretur: Eapropter die vigeſima ſexta Aprilis cives a Tribuni unanimi ſuffragio, Senatoribus declararunt, de pace deſperatum eſſe, niſi turbulenti hi Præcones, ac præprimis Kauffmanus, & Wagnerus una cum eorum uxoribus, liberisque urbe ejice-

ejicerentur. Mitiora adhuc ſuggerebat Senatus, rogans, ut Prædicantes tandem quicquam de ſua ſeveritate remittere vellent: Verum hi declararunt, de Dei verbo, & propria conſcientia agi, proin ſe non poſſe Tribunos diris & execrationibus ſolvere, niſi hi palam criminis ſui veniam deprecati eſſent: rurſus hoſce fanaticos rogabant Senatores, ut ad præcavendam ſanguinis effuſionem rigorem temperare haud gravarentur: hi autem non modo priori ſuo inſiſtebant reſponſo, ſed etiam Simonem Ludekium Senatorem morti vicinum, eoquod ipſum Tribunis faviſſe ſuſpicarentur, nec accedebant, nec enixius petenti Cænam, aut abſolutionem impertiebantur (*). Inſuper Tribuni utpote Prædicantibus moderatiores tanquam rei componendæ medium obtulerunt mutuam rei geſtæ oblivionem: Præcones vero rurſus exclamabant, *actum eſt de pace, niſi Tribuni prius a nobis veniam precentur* (**) Cum ergo Prædicantes errorem ſuum agnoſcere

Sæc. XVII. A.C. 1627.

(*) Ad hæc verba in autographo hujus relationis aliena manus hæc addidit: Seliger ſtirbt man, als von ſolchen abſolvirt zu werden.

(**) Rurſus hic additum: ſeynd mir dieß nicht unbarmherzige Währen.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

renuerent, & Tribuni veniam petere recusarent, sancitum est, ut quælibet pars suæ caussæ merita scriptotenus consignaret, & remota appellatione exterorum judicio staret: Placuit hoc consilium Tribunis, Præcones vero non a profano, sed Ecclesiastico Judicerem esse dirimendam regesserunt, ac continuo tam in suis declamationibus, quam omni alia data occasione volubiles civium animos a suis Tribunis avertere, atque sibi & Senatui conciliare moliti sunt: idque facile ab inconstanti plebe sub obtentu Religionis depressæ obtinuerunt: inde vero accidit, quod die tertia Septembris anno hujus sæculi quarto civium potissimi, quos Præcones sibi propensos jamjam reddebant, armis instructi in foro comparerent, suamque opem adversus Viros eisdem forte suspectos Senatoribus offerrent: Hac obsequii pronitate freti Senatores, cum quosdam Tribunos unacum civibus sibi addictis in quodam diversorio convenisse intelligerent, mox emissis Satellibus eos in carceres abripi jusserunt. Hi ergo eodem die nulla mora fores, cum occlusæ essent, adhibita vi effringunt, quinque Tribunos in vinculis abducunt, & Hermanum Böhmeum glande trajiciunt, ceteris fuga dilapsis. Altera die rursus ad arma concla-

conclamatum, omnesque Tribuni ad carceres rapiuntur, excepto Henningo rerum ignaro, & Petro Kichlero, qui morbo correptus, domi tamen satelitibus custodiebatur, constituto centum Thalerorum præmio in eum, qui Brabandum fuga elapsum reduceret: Hunc ex infausto per mænia saltu graviter crure saucium quidam textoris famulus clam ad Broitzemberensem agrum deportabat, hujus tamen Viri proditorem agere veritus, Petrium Prædicantem, Confessarium suum interrogabat, an salva conscientia innoxium hunc prodere posset: Præcone autem, illum omnino ad id teneri, respondente, Brabandus, cum incedere haud valeret, mox Senatus jussu equo imponitur, totiusque urbis ludibrio expositus, palam ad carceres raptatur, ac integras octo horas in equleo, necnon aliquamdiu ex ea parte, quam nominare verecundia prohibet, suspensus miserrime torquetur, eodemque supplicio ceteri inhumana prorsus crudelitate tamdiu cruciantur, donec falso imputata crimina, quamvis suam innocentiam per omnia sacra profanaque contestati essent, mortis metu affirmassent, ex quibus Hermanus Walter, cum vel unicum impactæ seditionis testem sibi sisti incassum peteret, inter tormenta ex-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A C. 1627

ſpiravit. Comperto Senatus Præconumque furore Henricus Julius Dux, miſſo Ruperto Haltern Notario, adverſus hanc ſævitiam iterato reclamabat, ſique horum quospiam de proditione ſuſpectos crederent, illorum innocentiam ſe comprobaturum pollicebatur. Verum apud hoſce Prædicantes, Senatumque eis addictum tantopere prævaluit vindictæ libido, ut ſpretis Ducis ſui monitis die decima ſeptima Septembris erecto ferali pegmate Einckeum civem capite plecti juberent. Peracto hoc ſupplicio Henningius Brabandus a carnifice ſcamno impoſitus, deſectis duobus digitis, ac candenti forcipe quatuor viribus vellicatus, in quatuor partes diſſectus eſt, extractaque corde, ac inteſtinis in foro publico combuſtis, necnon amputato capite corpus in carcere integro biduo ceterorum captivorum ſpectaculo exponebatur, demum vero abſciſſæ partes die decima nona ejusdem Menſis in quatuor urbis partibus ex haſta ſuſpendebantur: Hunc Virum Prædicantes proditionis cum Duce Julio adornatæ, ſeditionis contra Senatum concitatæ, necnon pacti cum Dæmone initi accuſabant, omnes tamen e partium ſtudio alieni, imo ipſemet etiam Dux illum omnino innoxium fuiſſe proclamavit, horum

horum ſanguinem ſeſe acriter vindicaturum profeſſus: Verum his minis nequaquam territi Senatores, Hermani Böhmei nuper glande percuſſi corpus per carnificem, exhumari, rotæque imponi, & quatuor Tribunos, eoquod Prædicantibus & Senatui obſtitiſſent, die vigeſima quinta Septembris, ac rurſus alios quatuor die decima Octobris capite obtruncari juſſerunt, præterea quatuor carcerum ſquallore abſumpti contabuerunt, ac plusquam quinquaginta vel tormentorum acerbitate, vel pecuniarum mulctis exhauſti miſeram vitam trahere, ac jurejurando ſeſe obſtringere coacti ſunt, quod hominum nulli de omnibus ſibi illatis injuriis quicquam referre vellent. Poſtquam igitur Tribuni, civesque eis addicti fuerant oppreſſi, ac ceteri horum ſuppliciis conterriti erant, Prædicantes gaudio perfuſi in omnibus Eccleſiis publicas Deo grates exſolverunt, eoquod ſeditioſis omnino exterminatis quietam auctoritatis ſuæ poſſeſſionem recuperarint, quamvis Deus ſubſequente urbis ruina innoxium horum cruorem vindicaſſe videatur: unde hujus relationis Author hæc addidit verba: *Ab odio Theologico libera nos Domine.*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Vid. ſupra l. 186. §. 70.

Atrocem quoque inter Londinenſes *Vid. ſupra*
cives procellam, citra cædem tamen, *l. 196. §. 55.*
conci- *pag. 536.*

Sæc. XVII. A. C. 1627. concitabat Manwaringus Præco, qui, ut supra memoravimus, ex suggestu ad populum declamans, multis contenderat, *Regem in omnium Civium bona Jus habere; ac omnia Regis esse, non solum quoad Jurisdictionem, sed etiam quoad proprietatem: Rempublicam stare non posse, nisi privatorum facultates publicis necessitatibus subvenirent.* Concio illa, plena temeritatis pluribus visa, aliis haud iniqua, assiduis hominum sermonibus in conviviis & circulis pulsabatur. Hi, qui contra eam detonabant, id urgere, stante tali principio: *nostras non amplius fore domus; nostras non amplius fore villas, non nemora: neque tam præcipitem audaciam & Licentiam Concionum impune ferendam.* Quare Manwaringus, ut tumultui obviam iret, Concionem typis imprimi curavit, & judicio Episcoporum subjecit. Cantuariensis Pseudo-Episcopus Concionem tanquam temerariam damnavit. Dunelmensis vero & Bathorensis Episcopi illam haud improbarunt. Cæteri vero Antistites, sententiam Cantuariensis secuti, securiorem plebem & Optimates fecerunt in proprietate rerum suarum, adeo, ut quivis dicere posset: *Hæc domus est mea, hic fundus est meus.* Verum non ita repente sopitus est tumultus ex hoc sermone concitatus; præcipue enim Nobi-

Nobiles, atque inter eos Franciscus Seymurus, Thomas Wentworthus postea Straffordiæ Comes, Eduardus Cookius aliique plures lingua & calamo suam bilem evomuerunt, palam Regi in comitiis exprobrantes, „quod si om„nia eorum bona *Jure Divino*, uti hic „Præco contenderat, ad Regem perti„nerent, ac subditi nihil proprium ha„berent, Rexque quicquid ei libuerit, „suis subditis licite aufferre posset, sub„sidia petere Regi superfluum, ea au„tem dare, impossibile subditis foret:„ Exin vero ortum est, quod glisscentibus inter Regem, Proceres, Curias ac populum odiis, Regnum funestis jactaretur tumultibus, & ipsemet Rex postmodum diadema, honorem & vitam in ferali pegmate amitteret. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXXVI.

Contentio inter Virodunensem Episcopum, & urbis Præsidem exorta.

Eodem hoc anno dissidium quoddam Viroduni inter Franciscum Lotharingiæ Ducem hujus Urbis Episcopum, & Giletum Regis Christianissimi Præsidem exortum est. Illius occasio erat arx, cujus constructionem Rex suadente Richelio Cardinale in præfata urbe *Lotich. rer. Germ. l. 22. cap. 3. Gramond. Hist. Gall. lib. 16. Briet. Annal. ad ann. 1627.*

Sæc. XVII. A. C. 1627

perfici jusserat: Episcopus vero, cum supremum sibi in suam Metropolin dominium competere, eoque nomine, se Imperii Principem esse assereret, propugnaculum ibi construi inhibuit, instigante, ut fertur, Carolo Lotharingio Duce, qui utpote Gallis infestus sibi hac arce frænum a Galliarum Rege injici, probe prospexerat. Nec tamen propterea Præses opus intermisit, unde Episcopus jus suum prosequi statuit, in publicis oppidi vicis affixo diplomate, quod tamen Giletus Præses avelli, & dilacerari ac carnificis manu comburi jussit: hoc contemptu irritatus Præsul, Præsidem, arcisque Fabricatores anathemate perculit: Giletus vero ad Parisiense Parlamentum provocavit: interim vulgatus est Parisiis liber, quo Regis in eam urbem jura vindicabantur, potissimum eo ex capite, quod prima quidem in hanc urbem dominia Episcopis ab Imperatoribus fuerint concessa, anno autem Christi millesimo trecentesimo decimo septimo Henricus Aspermontius Episcopus sese suamque urbem Francorum Regum protectioni consentiente Pontifice, frustra licet reclamante Capitulo, commiserit, hocque obsequium postea Episcopi, a Bohemis & Lotharingis bello pressi annuente Capitulo renovarint, a Fran-

Calmet Hist. Eccl. t. 3. l. 34. p. 202.

a Franciæ Regibus potenter protecti. Demum vero sub annum Domini millesimum quadringentesimum trigesimum octavum sancita lege, Episcopus, Capitulum & incolæ Galliarum Regis dominio sese subjecerint, Harincurtius autem Episcopus, cum belli in Regem moti Author crederetur, a Rege captus, in pœnam violatæ fidei urbem amiserit, Episcopatum vero Lotharingicæ Domui asseruerit, hanc tamen urbem rursus Henricus Lotharingiæ Dux recuperarit, eamque nonnisi anno millesimo sexcentesimo primo, Henrico IV. restituerit, necnon adjecta pensione tributariam reddiderit: Inde ergo cives pro Regis subditis haberi cæperint. Parlamentum igitur his rationibus innixum pronuntiata adversus Antistitem sententia eum profanis Episcopatus sui proventibus privavit, imposita etiam decem millium librarum mulcta: quo comperto Episcopus relicta suis Vicariis sacram jurisdictionem tuendi cura, Coloniam recessit, & quasdam Ecclesias pro arcis hujus fabrica solo æquatas fuisse questus, ad Cæsarem utpote S. R. Imperii Princeps provocavit, prævaluitque: nullum tamen exequendæ sententiæ medium ob majoris mali metum in promptu erat: eapropter arcis structura, quæ jam ante centum annos inchoata

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

choata fuerat, impune perficiebatur. Vehementer adversus injuriam Episcopo ejus Cognato illatam reclamabat Carolus Lotharingiæ Dux, qui etiam litem sibi ob Barense feudum suscitatam, necnon Episcopi causam compositurus Parisios ad Regem contendit, a quo tamen nullum aliud tulit responsum, nisi quod dissidium, si quod inter Regem & ipsum intercederet, missis utrinque delegatis via juris decidendum esset.

§. LXXVII.

Monasteria Ordinis S. Benedicti in Austria ad unam Congregationem revocata.

Heliot. Ord. Mon. t. 5. Carafa comm. Germ. rest. p. 326.

Inter varias inclyti Ordinis S. Benedicti Congregationes præcipue in Galliis atque in Italia erectas, in Germania antiquitate & Regulari observantia percelebris erat Congregatio Fuldensis, quæ nomen mutuabat a Fulda imperiali Abbatia, cujus prima fundamenta jecerat ipsemet sanctus Bonifacius Germaniæ Apostolus, ac Moguntinus Archipræsul: Huic adjuncta erat dudum Abbatia Hirsfeldensis, quæ tamen, expulso Abbate Fuldensi, a sectariis fœde devastata est, postquam Philippus Hassiæ Landgravius Principatum suum Lutherana secta contami-

vera-

verat, & Mauritius hanc Abbatiam prolium suarum sustentationi designaverat: ubi vero Ferdinandus Cæsar crebris victoriis clarus erepta Monachis Monasteria restitui præceperat, atque Swicardus Moguntinus Archiepiscopus, qui tum Hirsfeldensem Abbatiam possedit, vita functus erat, Ordo sancti Benedicti illam sibi rursus vendicare nitebatur, quæ tamen sollicitante Carolo Caraffa Sedis Apostolicæ Nuntio, Leopoldo Guilielmo Cæsaris Filio concessa est: Ejusdem quoque Nuntii opera factum, ut hoc anno celeberrima præfati sancti Ordinis Monasteria, quæ hucusque in Austria nullo nexu inter se divisa erant, in unam Congregationem Cassinensis disciplinæ æmulam redigeretur, accedente summa pietate, optimaque Abbatum voluntate, necnon postea consensu Pontificio, quamvis locorum Ordinarii hanc novam Congregationem multum oppugnassent. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXXVIII.

Belli Mantuani initia.

Adhucdum potiora Europæ Regna belli flammis exardescebant, cum etiam in Italia levis dissidii scintilla tandem in tam funestum prorumperet incendium, ut integræ Provinciæ non sine *Hist. d'Ital. Girol. Brusson. l. 1. Nani l. 7. pag. 193. Bussier Hist. Franc. p. 606.*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

sine rei Catholicæ dispendio in cineres redigerentur: Originem turbis dederat Vincentii II. Mantuæ & Monferrati Ducis obitus: Reliquerat hic nonnisi unicam Francisci Fratris sui Filiam, quam, ut securior esset successio, Carolo Retelensi ac Nivernensi Duci, ex Agnatis suis proximo desponsari, eidemque Mantuanum populum fidei Sacramento obstringi voluit. Annuit etiam summus Pontifex, legisque gratiam indulsit. Indignabantur autem Hispani, quibus Principem in Galliis enutritum in Italiæ centro stabiliri displicuit: Cæsar quoque se neglecto liberatum Imperii feudum transferri ægerrime ferens, per Joannem Nassovium Comitem, Legatum suum postulabat, ut tam Mantuanus, quam Montferratensis Ducatus sibi tanquam supremo Domino sequestri nomine relinquerentur, donec de successorum jure ex lege constaret. In hoc turbido pariter piscatur Carolus Emanuel Sabaudiæ Dux, qui junctis cum Hispano consiliis antiquum jus suum in Montferratensem ducatum resuscitare nitebatur, Hispanus pollicitus, cessurum se propugnaculo Casalensi unacum magno ejusdem Provinciæ tractu. Hispani autem æque ac Austriaci potentius favebant Ferrantio Gaustallæ Principi, Galli eccon-

tra

tra Carolo Nivernenſium Duci, qui etiam ſequenti poſt Vincentii Ducis obitum die Mantuam ingreſſus, cives militesque ſibi ſacramento obſtrinxit, incaſſum reclamante, ac Hiſpanorum arma comminante Ferrantio, in cujus favorem Conſalvus Corduba Mediolani Præfectus, clandeſtina cum quibusdam civibus conſpiratione facta Caſalenſem Urbem ingreſſus, ſubditos a Nivernenſi Duce avertere ſtuduit: ſpe vero ſua deluſus per Trajanum Viſcardum Cancellarium, qui Caſalenſes & Montferratenſes in Nivernii fide ſervaverat, Philippum IV. Regem ad bellum Hiſpanicæ Monarchiæ pernicioſum, Italiæ funeſtum, ac toti Reipublicæ Chriſtianæ noxium incitavit, fruſtra Venetis & Nivernio pacem inter Franciæ & Angliæ Reges ſollicitantibus. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXXIX.

Continuatum Polonos inter & Suecos bellum.

Dum in Italia bellum parabatur, acriores, ac rei Catholicæ oppido funeſtæ belli flammæ in Boruſſia accenſæ latius incendium Germaniam usque propagarunt; Guſtavus enim Adolphus Sueciæ Rex accepto nuperæ cladis nuntio commotior factus, Menſe Majo cum

Jæger Hiſt. Eccl. l. 7. cap. 18. Puſend. Hiſt. de Sued. t. 2. p. 190. Lotich. rer. Germ. l. 20. cap. 4.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

cum validiore exercitu Boruſſiam denuo invaſit, ipſo Duce ob religionis ſimilitudinem armorum ſucceſſum clam facilitante: primo igitur impetu in Dantiſcanos facto, ac nonnullis eorum navibus interceptis, Sueciæ Architalaſſus claſſem ſuam urbi proximius admovit, mox tamen inde non ſine clade repulſus: die autem vigeſima Julii Suecі rurſus in Dantiſcanos claſſiarios inveſi captis Polonorum non paucis ceteros repulerunt: æque fauſta, magis tamen cruenta erat Acheni Todi Suecі victoria, quam de Polticico Polono Beliduce poſt iteratam ſuorum cladem reportaverat. Minus vero proſpera terreſtris expeditionis fortuna Guſtavo Regi adſpirare videbatur; cum enim claſſis ſuæ ſucceſſum promoturus, Dantiſcum obſidere pararet, re ad præſi neceſſitatem deventa retrocedere coactus eſt, prope Keſemarekam arcem in ventre ſauciatus: ſanato autem vulnere eandem arcem occupavit, Mevia viciſſim a Polonis capta. Tum vero de pace actum, irrito tamen ſuceſſu; quocirca redintegrata hoſtilitate Sueciæ Rex Polonorum caſtra invaſit majore vincendi aviditate, quam prægnæ fortuna; edita enim magna utrinque ſtrage Poloni ſolutis Suecorum ordinibus aciem eo inclinabant, ut ipſum Regem

Regem per cubitum glande vulnera- Sæc. XVII.
rent, quo fato attoniti Sueci mox ex A. C. 1627.
prælio ad caſtra reverſi palmam, quam in manibus tenebant, amiſere? Ineunte autem Autumno rurſus Batavorum opera de pace actum, Guſtavo cuncta præter Rigam hucusque erepta Polonis reſtituere parato: nec exigua litem de Sueciæ ſucceſſione componendi ſpes affulſiſſet, niſi Sigismundus amplis Hiſpani Regis pollicitationibus, necnon ſuppetiis a Cæſare per Adolphum Holſatiæ Ducem ſubmiſſis incitatus, jus ſuum armis proſequi ſtatuiſſet. Verum Guſtavus occaſionis opportunitate utendum ratus, Polonis hyberna agentibus, Wormoditum Warmienſis Epiſcopatus urbem invaſit, & Turianus Comes plusquam mille Polonos ſubdole in arcem quamdam pellectos trucidavit, Polonis interea promiſſam Hiſpanorum claſſem fruſtra præſtolantibus, eoquod urbes Anſeaticæ Hiſpanam navigationem in mari Balthico ſibi perniciosam fore veritæ, nullas naves, nequidem empto dare vellent: Sigismundus igitur alieni ſubſidii ſpe fruſtratus, propriis ſumptibus naves aliquot inſtruxit, ac exeunte hoc anno in Suecicam claſſem ante Dantiſcanum portum invectus, binas naves cepit, unam cæſo Præfecto, demerſit, ac reliquas laceras,

Sæc. XVII A. C. 1627.

fractasque in portum Pilavienſem repulit.

§. LXXX.

Franciſci Mariæ a Monte Cardinalis obitus.

Ciacon. in vita Sixti V. Ughel. in addit.

Hoc item anno ex Purpuratis diem vigeſimam ſeptimam Auguſti vitæ ſuæ ſupremam habuit Franciſcus Maria a Monte, ex Marchionibus de Monte S. Mariæ Venetiis natus. Hic Romam nondum adulta ætate delatus, ob pietatis & doctrinæ præſtantiam, morumque ſuavitatem Alexandro Sforziæ & Ferdinando Medicæo Cardinalibus apprime charus, a Sixto V. Apoſtolicus, ut vocant, *Referendarius* nominabatur, Medicæo autem Purpuram exuente, Cardinalium Collegio adſcriptus, ad varios Eccleſiarum titulos, ac poſtremo illum ſanctæ Mariæ in Aracæli cooptatus eſt, Congregationibus Sacrorum rituum, Signaturæ gratiæ, Fabricæ S. Petri, aliisque multis Eccleſiæ negotiis præfectus: Nec immerito tot dignitates, honoresque propero curſu in unum Franciſcum confluebant, qui nativis clementiæ, pietatis, omniumque virtutum ſtudiis cunctorum in ſe vota & affectus converterat, liberalis in pauperes, beneficus erga amicos,

cos, profusus in divini cultus augmentum, nunquam nisi erga seipsum parcus, semper atque ad ultimam senectutem usque Ecclesiasticis functionibus suis intentus; Vir Zelo plenus, virtutum amator & literatorum fautor. Obiit Romæ sacri Collegii Decanus anno ætatis suæ septuagesimo octavo, sepultus in Ecclesia sancti Urbani. Scripsit relationes de vita & Canonisatione Sanctorum quinque, quos Gregorius XV. necnon relationem de vita B. Elisabethæ, quam Urbanus VIII. Sanctis adscripsit. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXXXI.

Dominici Rivarolæ Cardinalis mors.

Hujus Cardinalis obitum prævenerat Dominicus Rivarola Genuensis Patricius, die quarta Januarii Romæ defunctus. Hic Genuæ Canonicus, ut Horatii Spinolæ Archiepiscopi iram declinaret, Romam venit, ubi in Scipionis Burghesii Cardinalis famulatum admissus, rursus eidem exosus erat: ut vero pariter summo Pontifici invisus redderetur, ab æmulis suis ad negotium quoddam, quo sibi Pauli V. indignationem incursurus certo credebatur, destinatus est: verum ex ipsa intentata adversantis fortunæ malevolentia *Ughel. Ital. Sacra. Ciacon. in vita. Poul. V.*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

firmæ felicitatis argumentum emersit; quippe Dominicus tam flexanima oris facundia, tantaque dexteritate hoc negotium præter omnem expectationem perfecerat, ut Pontifex hunc Virum immensis pene encomiis commendaret, atque ad quascunque legationes præ ceteris aptum censeret: inde mox Dominicus Burghesio etiam percharus evasit, ac primo Alerienſis, postea Nazarenus Episcopus, ac demum Legatus ad Henricum IV. Franciæ Regem nominatus est. Unius adhuc diei intervallo Lutetiis distabat, cum Henricus Rex occideretur, & Ubaldinus Papæ Nuntius graviter decumberet: Tum vero omnis propemodum opis, consiliique inops, in turbulento hoc Regni statu hærere credebatur Dominicus, qui tamen demandatum sibi negotium adeo prospere composuit, ut Pontifex ejus operam solertiamque miris laudibus Romæ extolleret: Pari felicitate atrox dissidium ac tumultum inter Reatenses & Cantalicios exortum sedavit. Eapropter in laboris præmium a Paulo V. Cardinalis Presbyter titulo S. Martini in Montibus, & Flaminiæ Gubernator decernebatur, quam etiam Provinciam, elusis omnibus æmulorum machinationibus, per totum Pauli V. Pontificatum laudabilissime rexit: tandem

dem vero febri consumptus anno ætatis suæ quinquagesimo secundo e vita migravit. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXXXII.

Bonifacius Bevilaqua Cardinalis mortuus.

Hunc eadem fati necessitate sequebatur Bonifacius Bevilaqua ex illustri prosapia Ferrariæ natus, qui Patavii legalis scientiæ laurea decoratus, primo in patria sua Archidiaconus, postea Romæ intimus Gregorii XIII. Cubicularius ac demum a Clemente VIII. utriusque Signaturæ Referendarius, & Camerini urbis Gubernator renuntiatus est, quæ omnia munia insigni prudentiæ, integritatis, ac justitiæ laude obibat. Tot igitur meritorum suffragio velut totidem gradibus ad amplissimos ascendit honores, dum ex Patriarcha Constantinopolitano a Clemente VIII. Cardinalis, Consultæ Præfectus, Umbriæ ac Perusiæ Legatus, Cerviensis Episcopus, pluriumque Congregationum Præfectus eligebatur: Nec tamen nævo caruit, ut enim generosi stematis sui nobilitatem externa pompa assereret, ultra vires censumque magnanimus esse voluit, cetera Vir erat probus, jucundus, ac deni- *Ciacon. in vita Clemens VIII.*

Sæc. XVII A. C. 1627

que totus Aulicus: Obiit Romæ die septima Aprilis, annos natus quinquaginta septem, sepultus in Ecclesia sancti Andreæ de Valle.

§. LXXXIII.

Joannis Baptistæ Lenii Cardinalis decessus.

Hist. Ferrarien. Cæs. Card. Respon. de Basil. Lateran.

Postremus denique erat Joannes Baptista Lenius patria Romanus, qui Scipionis Burghesii, cui affinitate junctus erat, patrocinio suffultus, a Paulo V. ex Melitensi Episcopo Cardinalis, ac postea Ferrarienſis Antistes renuntiabatur: Commendatur præcipue ob Ecclesiam sancti Caroli, & Lateranensem Basilicam elegantius exornatas; omnes enim, uberrimos licet, proventus, quos ex ditissimis Sacerdotiis sibi a Paulo V. collatis hauserat, unice ad augendum Dei cultum, & exsolvendum Patris sui æs alienum impenderat. Decessit tandem Romæ die tertia Novembris anno ætatis supra quinquagesimum quarto: Cadaver ejus in Laterano terræ mandatum quiescit.

§. LXXXIV.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXXXIV.

Plures Prælati ad Romanam Purpuram ab Urbano VIII. Papa evecti.

Die trigesima Augusti Urbanus VIII. tres Diaconos Cardinales, quos anno priori quidem renuntiaverat, nondum tamen evulgaverat, hoc anno creabat: ex his primus erat, Nicolaus Franciscus a Lotharingia, qui nullum titulum obtinuit. II. Hieronymus Vidanus patria Cremonensis, Diaconus Cardinalis tit. quatuor Coronatorum. III. Martius Ginetus Veliternus, Cardinalis tit. S. Mariæ Novæ, postea sancti Angeli, ac demum S. Eustachii, qui Presbyter Cardinalis nominatus plures alios titulos optabat. Præter hos Papa in eodem consessu quatuor alios ad Romanam Purpuram vocavit, quinque in pectoris scrinio reservatis. Illos inter primus nominabatur Fabritius Verospius patria Romanus, Presbyter Cardinalis primo tit. Sancti Laurentii in pane & pera, postea S. Mariæ de Pace. II. Ægidius Carillus natione Hispanus, Tarentinus Archiepiscopus, Presbyter Cardinalis tit. S. Petri in Monte Aureo. III. Petrus Berullius patria Campanus, supremus Congre-

Ciacon. in vita Urban. VIII.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

gationis Patrum Oratorii Moderator, Cardinalis Presbyter sine titulo, utpote semper Roma absens. Hic Gallicanam Congregationem Oratorii Jesu die quarto Novembris anno hujus sæculi undecimo instituerat. IV. Alexander Cæsarinus Nobilis Romanus Cardinalis Diaconus tit. Sanctæ Mariæ in Dominica, postea S. Eustachii, tum S. Mariæ in Via lata.

§. LXXXV.

Illustrium Personarum decessus.

Theatr. Europ. tom. 1. p. 1045. Brachel. Hist. l. 3. pag. 129. Lotich. rer. Germ. l. 20. c. 4. Gramond. Hist. Gall. lib. 16.

Eodem hoc anno, quo Benignus Bossuetius longe celeberrimus Meldensis Præsul primam lucem aspexit, obiit Pragæ die duodecima Februarii Carolus Princeps Liechtensteinius Bohemici Regni Prorex, qui Deo, Ecclesiæ ac Cæsari ad usque extremum vitæ halitum fidelis ingens sui desiderium reliquit: Corpus ejus a Maximiliano & Gundachero ejus Fratribus Moraviam deportatum, Eisgrubii familiæ suæ castello tumulatum est. Pari fati lege ex humanis excessit die quarta Junii Maria Montpenseria Princeps, quæ anno priori, annuente Ludovico XIII. Gastoni Aurelianensi Duci Regis Fratri nupserat, verum ubi filiam enixa est, rebus mundanis valedixit: Fœmina e-

rat

rat muliebri forma, generis nobilitate, virtutum præstantia, morumque gravitate ultra ætatem sexumque excellens: ipsamet morti proxima Maritum immodice afflictum solabatur, eundem hortata, ut præcipites iracundiæ motus temperaret. Hanc citatis passibus ad æternitatis viam insequebatur Caroli Lotharingiæ Ducis Mater, quæ Vaudemontio Duci nupta die nona Decembris contabuit, mærore exin concepto, eoquod ejus Maritus Austriacis addictus milites contra Franciæ Regem conscripsisset, qui tamen post obitum suæ conjugis omni Ducatus cura in Carolum Filium suum rejecta, totum se pietatis operibus addixerat. Eodem Mense Ludovicus Comes Fürstenbergius heros fortissimus in Tyllianis castris & vitæ & militiæ finem imposuit: exeunte autem hoc anno die decima sexta Decembris Vincentius II. Mantuæ ac Montferrati Dux improlis decessit, qui dum Ducem Nivernensem designasset hæredem, ingentium per Italiam motuum bellorumque fomitem subjecit.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXXXVI.

Pax inter Ferdinandum Cæsarem, & Turcarum Imperatorem innovata.

Lotich. rer. Germ. l. 19. cap. 5. Theatr. Europ. p. 1042. Sagredo Hist. de Mon. Ottom. Ortel. chron. Hang. p. 112.

HUcusque inter Cæsarem & Turcam pax per integros viginti annos sepius concluſa nunquam firmo ſubſtitit pede, variis utrinque hoſtilitatibus turbata: tandem vero hoc anno Amurathes IV. Turcarum Imperator, cum a Perſis acriter bello premeretur, pacem cum Ferdinando Cæsare firmare conſtituit. Delegantur igitur utrinque Oratores, plena agendi facultate inſtructi, qui Menſe Septembri in Strigonienſibus caſtris convenientes, in has pacis leges conſenſere. I. Singulæ transactiones Superioribus annis initæ eſſent ſartæ tectæ. II. De Waizenburbe & arce Balantvaria amice inter utriusque Imperatoris Legatos tranſigeretur. III. Propugnacula in Croatiæ finibus erecta intra decendium a die duodecima Januarii ſolo æquarentur. IV. Concluſæ hujus pacis articulos Legati unacum muneribus ad utrumque Imperatorem deferrent, ab eis ratihabendos: in feſto autem Nativitatis Dominicæ Cæsareus Legatus Commoram, Turcicus vero Strigonium veni-

venirent, ac die prima Januarii hic ad Ferdinandum, ille autem ad Amurathem cum muneribus pretiosis proficiscerentur. V. De Pagis contra pacta interceptis, aliisque querelis inter utriusque Imperatoris Legatos die duodecima Januarii transigeretur. VI. Qui induciarum tempore capti fuere, utrinque absque lytro dimitterentur: ceteri vero in vincula redacti, alius pro alio redimeretur. VII. Hæc pacificatio ad viginti quinque annos extraheretur. VIII. Utriusque Imperatoris subditis integra esset itinerum & commerciorum libertas; pœna in transgressores decernenda. IX. In finibus utriusque Imperii constituerentur Præfecti pacis studiosi. X. Nec Ferdinando a Turcis, nec Achmeti a Cæsareis quicquam molestiæ inferretur. XI. Injuriæ, contumeliæ, spolia, prædæ, & cædes hucusque factæ pro non factis haberentur. His articulis utrinque firmatis Turcarum Imperator solemnes Mahometi Prophetæ suo grates rependit, confestimque ad Ferdinandum Cæsarem, qui tum Pragæ agebat, Legatum suum cum pretiosioribus, quam unquam donis instructum decrevit; verebatur enim, ne pax recens inita non sine luculento Imperii sui detrimento dissolveretur: præterquam enim, quod Princeps

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

ceps Georgianus Turcis fœderatus magna clade a Perſis victus cæſusque eſſet, inſuper etiam ipſimet Baſſæ in Aſia & Arabia in Turcici Imperatoris excidium conjurabant, ex quibus Emirus Facardus Saydæ Baſſa præcipuum Syriæ propugnaculum ceperat, Yemenſes vero incolæ totum hoc Arabiæ felicis Regnum excuſſo Turcarum jugo ad alium ex Regia Yemenſium ſtirpe ortum tranſtulerunt: Abaſſa quoque, qui Imperatori nuper reconciliatus Azeronenſem Præfecturam obtinuit, lectiſſimum exercitum ab Amurathe pro recuperanda Babylonia emiſſum adorſus eſt, omnesque Janiſſaros unacum quatuor Baſſis fudit, delevitque: Nec majori tranquillitate Amurathes Conſtantinopoli potiebatur: Pacha enim Baſſa quæsito Osmanis Sultani necem vindicandi obtentu cunctos Janiſſaros trucidari juſſit, in quem tamen Chailius Vezirus irruens, potiſſimas hujus Tyranni copias interfecit. Acceſſit ad tantæ infelicitatis cumulum, quod Florentini in mari Mediterraneo prope Inſulam Tenedos Turcis viginti ſeptem naves cum opima præda, necnon Chriſtiani, qui mancipiorum more ſub Turcico jugo diu gemebant, triremem quadringentis coronatorum millibus onuſtam intercoperint: Melitenſes quoque naves alias pretio-

pretiosis mercibus graves Turcis eripuerint. Inde vero Achmetes tanta exarsit rabie, ut a Batavis Anglisque pacem initam turbare intentis sollicitatus, omnes Jesuitas, sub obtentu, quod librum Alcorano adversum divulgassent, Græcia excedere, Christianos vero opifices, qui altiore pretio monctam receperant, auribus ad officinarum portas affigi, & Cadium quemdam seu Turcicum Jurisperitum, eoquod adversus Regiminis normam declamasse diceretur, laqueo suffocari præciperet: ne tamen Jesuitæ expellerentur, anno sequenti obstitit Cesius Franciæ Regis Legatus. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXXXVII.

Cyrilli Lucaris Pseudo-Patriarchæ Constantinopolitani studium in propaganda Calvini secta.

Haud ultra dissimulanter Cyrillus Lucaris Constantinopolitanus Patriarcha Calvinianæ sectæ præceptis favebat, Religionem suam ad quamvis auræ flatum vetere jam assuetus; quippe ex Turco Græcus, ac demum Calvinianus hybrida effectus, ubique se sceleratum, perfidum ac versipellem Virum exhibebat, hoc autem anno, ut a Græcis haud immerito vexatus, Bata-

Du Pin hist. de l'Eccles. tom. 4. Vid. supra l. 190. §. 31. t. 55. p. 245.

Sæc. XVII. A. C. 1627. Batavos ſibi propitios redderet, quosdam adoleſcentes Græcos in Hollandiam inſtituendos emiſit, qui deinceps per Græciam, quod ibi hauſiſſent, virus Calvinianum ſpargerent: Conſcripſit quoque fidei ſuæ confeſſionem Carolo I. Angliæ Regi a ſe nuncupatam, quam Hollandiæ Orator Genevæ typis edi curaverat.

§. LXXXVIII.

Gravis contentio inter Angliæ Clerum ſæcularem & Regularem.

Dupin. l. c. pag. 299. Abrege chron. de l'hiſt. Eccl. tom. 3. Argentre Conc.. Fac. Pariſ. t. 2. pag. 340.

Proximum erat, rebus profanis in Anglia oppido turbatis, Clerum quoque ſæcularem & Regularem inter ſe diro ſchismate non ſine maximo Eccleſiæ damno, populique offenſione collidi. Hujus autem diſſidii, quia tempus, & res monent, narrationem ab ovo, quod ajunt, accerſere, & ad mala, nullis ambagibus pro rei geſtæ veritate deducere lubet. Sic autem ea res ſe habuit. Submiſerat Gregorius XV. Pontifex Maximus in Angliam Guilielmum Bishopium Sorbonæ Doctorem ac Epiſcopum, qui tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus Catholicum hujus Regni populum paſceret ac regeret. Eo fatis functo Urbanus VIII. Gregorii Succeſſor ſubrogabat Richar-

dum

dum Schmith natione Anglum Chalcedonenſem Epiſcopum, cui parem cum ceteris Ordinariis poteſtatem contulit, ac ſequenti diplomate Apoſtolico munivit. Sæc. XVII. A. C. 1627.

Dilecte Fili, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

Eccleſia Romana ſollicita de ſalute filiorum mater, in eos præcipue cordis ſui affectum intendit, qui paſtoralis providentiæ auxilio magis indigent. Hinc eſt, quod non ſine viſcerum noſtrorum commotione conſiderantes, Catholicos Regnorum Angliæ & Scotiæ hæreſis violentia oppreſſos utilitatibus iis deſtitui, quas cæteri Eccleſiæ filii ab Epiſcoporum miniſterio percipiunt, Epiſcopi ſolatio quantum cum Domino poſſumus, eos ſublevare decrevimus, Quapropter de tua fide, prudentia, integritate, Catholicæ Religionis zelo ac doctrina plurimum in Domino confiſi, Tibi, ut poſtquam munus Conſecrationis ſuſceperis, & ad ea Regna te contuleris, ad ſolatium animarum & ſpirituale bonum Chriſti fidelium Catholicorum in regnis Angliæ & Scotiæ prædictis exiſtentium, ſive quos pro tempore ibi exiſtere contigerit, ad noſtrum & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, omnibus & ſingulis Facultatibus olim Archipresbyteris Angliæ a Sede Apoſtolica deputatis per

ſel.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

fel. record. Clementem VIII. & Paulum V. Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros conceſſis; necnon quibus Ordinarii in ſuis Civitatibus & Diœceſibus utuntur, fruuntur, & gaudent, ac uti, frui, & gaudere poſſunt; ſimiliter uti, frui, & gaudere libere & licite poſſis & valeas, Apoſtolica' Authoritate, tenore præſentium, licentiam & facultatem impertimur: Teque ad præmiſſa omnia & ſingula authoritate & tenore prædictis delegamus.

Cauſarum tamen in ſecunda inſtantia cognitionem & terminationem, omnemque a quocunque gravamine recurſum noſtro apud chariſſimum filium Ludovicum Francorum Regem Chriſtianiſſimum nunc & pro tempore exiſtenti Nuntio reſervamus, & reſervata eſſe volumus, cui non intimamus per præſentes ullatenus præjudicari. Non obſtantibus Apoſtolicis ac in Univerſalibus Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus vel ſpecialibus conſtitutionibus & ordinationibus, cæteriſque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die IV. Februarii MDCXXV. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

V. Theatinus.

Hac igitur poteſtate ſuffultus Chalcedonenſis Epiſcopus, Londinum contendit, inſolito populi gaudio, ac debita Cleri veneratione exceptus.

§. LXXXIX.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. LXXXIX.

Querelæ Chalcedonenſis Epiſcopi adverſus Patris Mathiæ Wilſoni Angli Jeſuitæ librum.

Poſtquam vero Chalcedonenſis Epiſcopus pro muneris ſui ratione corruptelas temporum iniquitate irrepentes tollere aggrediebatur, ac præprimis haud ultra tolerandum cenſebat abuſum, quo Regulares abſque Epiſcopi approbatione Confeſſiones exceperant; eapropter Pii V. Conſtitutionem hac ſuper re editam omnino exequendam decrevit: Tum vero Jeſuitæ Angli, non ad ſobrietatem ſapientes, adverſus hoc Epiſcopi decretum ceteros Regulares concitabant, cauſſati, eorum privilegiis plurimum inde derogari: hi ergo velut claſſico animati, unaomnes huic Delegato Pontificio obſequium denegant, atque eum concitatis Catholicorum potiſſimis eo adigunt, ut palam prodire vix auderet. Hujus Viri defenſionem in ſe ſuſceperat Mathæus Keliſonus Doctor, atque Anglici Duacenſis Collegii Præſes, qui hanc in rem Anglico idiomate librum edidit *de Hierarchia Eccleſiaſtica:*

Alegambe Bibl. Soc. Script. lit. E. Abr. ge l. c.

Vix publicam lucem aſpexerat Keliſoni tractatus, cum illico ſub emen-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

tito nomine Nicolai Smith, qui Episcopo Chalcedonensi sanguine junctus erat, liber in Anglia divulgaretur, qui hunc præseferebat titulum: *Modesta & brevis discussio aliquarum assertionum, quæ docentur a M. Doctore Kellisono in suo de Ecclesiastica Hierarchia tractatu, Authore Nicolao Smithæo.*

Hujus vero libri Authorem fuisse Patrem Mathiam Wilsonum Jesuitam, qui subinde etiam sub nomine Eduardi Knotti latebat, testatur ipsemet P. Alegambe itidem Jesuita, qui de eo in sua Scriptorum Bibliotheca (*) hæc habet: Eduardus Knottus, vero nomine „Matthias Wilsonus, natione Anglus, patria

(*) Observatu dignum est, quod in editione recentiori præfatæ Bibliothecæ anno 1676. Romæ facta studiose hæc verba *scripsit* &c. usque ad finem fuerint omissa, & quamvis in veteri editione Antverpiensi de anno 1643. literis Joannis Meursii confecta non modo præfata verba, sed etiam ejusdem Wilsoni *defensio Nicolai Smithæi adversus repulsam* fuerit disertis verbis indicta, in hac tamen editione hæc opuscula duntaxat sub hac epigraphe annotentur: *Monita utilissima pro Patribus Missionis Anglicanæ* inedita.

„patria Northumber, vir eximiæ do- Sæc. XVII.
„ctrinæ, & aptiſſimæ ad gubernandum A. C. 1627.
„manſuetudinis. diu Romæ in Anglo-
„rum Collegio juventutem educavit,
„deinde Anglicanæ Provinciæ præpo-
„ſitus eſt. Scripſit doctiſſimum libel-
„lum, qui ſub nomine Nicolai Smithæi
„eſt editus hac Epigraphe.„

Modeſta & brevis diſcuſſio aliquarum aſſertionum D. Doctoris Kelliſoni, quas in ſuo de Eccleſiaſtica Hierarchia tractatu probare conatur. „Ex Anglico in Latinum „a Georgio Wrigtho converſa, & plu-„rimis Doctorum atque adeo Catholi-„carum Univerſitatum ſuffragiis appro-„bata. Impreſſa Antverpiæ in officina „Plantiniana 1631.„

§. XC.

Epiſcopi Chalcedonenſis epiſtola ad Sacram Facultatem Pariſienſem contra hujus libri Authorem.

Re comperta Richardus Papæ Dele- *Argentr*
gatus, ne in propria cauſſa judex *l. c. p. 341.*
eſſe crederetur, hanc Patris Wilſoni diſcuſſionem per alium diſcutiendam, cenſurisque notandam Pariſienſis Facultatis Theologicæ Doctoribus transmiſit, exarata ad eos hac epiſtola:

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Eximii, & sapientissimi Doctores.

Cum liber quidam lingua Anglicana nuper prodierit, cui titulus inscribitur. Modesta & brevis discussio aliquarum assertionum, quæ docentur a D. Doctore Kellisono in suo de Hierarchia Ecclesiastica Tractatu, Authore Nicolao Smithæo. *In quo licet multa continentur tendentia in insigne præjudicium Episcopalis dignitatis, & in contemptum Dominorum Curatorum, & nonnulla etiam erronea de Sacramento Confirmationis, & de Ecclesiastica Hierarchia, quæ gravi videntur animadversione dignissima; nihilominus Authores istius libelli, ut authoritatem illi conciliarent, curaverunt approbationes duorum Doctorum sacræ Facultatis vestræ Parisiensis, scilicet Reverendorum Fratrum Stephani Reverdi, & Reginaldi de Vaulx cum eodem libello typis mandari, atque illi præfigi. Quare humillime supplico nomine Episcopi Chalcedonensis & Cleri Anglicani, ut eximiæ Dominationes vestræ dignentur tempestivum huic malo remedium adhibere, & ut velint propositiones, quæ in dicto libello docentur, annotare, iisque eam censuram apponere, qua dignæ sunt, ne alioquin authoritas Reverendorum Doctorum eximiæ Facultatis vestræ addat robur & vim perniciosæ doctrinæ in illo traditæ, & occasionem præbeat, ut in infirmo-*

firmorum animis altiores, quam par est radices agat. Hanc epistolam suffulciebat sæcularis Angliæ Clerus, qui ex eodem hoc libro plures excerpserat propositiones, quas Parisinæ & Lovaniensis Facultatis judicio ac censuræ subjecit. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. XCI.

Joannis Floydi Jesuitæ liber adversus Chalcedonensis Episcopi decretum.

Eodem ferme tempore alius in Anglia vulgabatur liber, sub titulo: *Apologia pro Processione sanctæ Sedis Apostolicæ, quantum ad gubernationem Catholicorum in Anglia durante tempore persecutionis, cum defensione status religiosi. Authore Daniele a Jesu sacræ Theologiæ Lectore.* Hujus vero libri genuinus Author erat quidam *Floids* Jesuita Audomaropoli in Galliis Professor, nomine Gallico Jean Flauids; quippe *Daniel a Jesu* erat duntaxat anagrama veri nominis latini Joannis Floydi, de quo rursus Pater Alegambe in antiquiore editione Antwerpiana pag. 242. hæc, in recentiore editione tamen rursus suppressa, habet: *Joannes Floydus natione Anglus, patria Cantabrigiensis post studia Romæ in Anglorum Collegio cæpta Societati se addi-*

Sæc. XVII Sæc. 1627

xit anno Salutis 1592. missus postmodum in Angliam, captus atque in exilium pulsus est; docuit complures annos Theologiam in Lovanienſi Anglorum Collegio; jamque Audomari ſcribendis libris intendit: ſcripſit ſub nomine Annoſi Fidelis Verimontani Sinopſin apoſtaſiæ Marci-Antonii de Dominis ex ipſiusmet Libro delineatam, Antverpiæ typis Nutii 1617. in 8. Sub nomine H. L. id eſt Hermanni Leomelii, Spongiam ſeu Querimoniam Eccleſiæ Anglicanæ, & appendicem ad Illuſtriſſimum Archiepiſcopum Pariſiensem ſcripſit. Opuſcula aliquot, quibus regimen Catholicorum in Anglia a ſancta Sede Apoſtolica inſtitutum propugnat, & decretum ſacræ Congregationis ad indicem Librorum deputatæ contra contumaces quosdam in Gallia defendit. Et ſub nomine Danielis a Jeſu Apologiam ſanctæ Sedis Apoſtolicæ quoad modum procedendi circa regimen Catholicorum in Anglia primum anglice, dein latine Rothomagi. 1631. *edidit.*

§. XCII.

Concluſio Facultatis Pariſinæ contra cujusdam caſus deciſionem.

Argentre l. c. p. 182.

Haud parum hæc contentio augebatur per Georgium Frogerum Facultatis Pariſinæ Syndicum, qui die prima

prima Martii anno Christi millesimo sexcentesimo vigesimo nono querebatur, quod quidam ementito & falso nomine Doctorum Parisiensium titulos & apices sibi arrogassent, suæque censuræ resolutiones, quasi Doctorum Parisiensium, præfixissent cuidam libello, in quo continetur resolutio casus propositi per Præsidentem Generalem & Definitores regiminis totius Congregationis Anglicæ Ordinis sancti Benedicti: *an Regulares exempti ad conversionem hæreticorum, in Regnis Angliæ & Scotiæ destinati a Sede Apostolica, cum facultatibus ad hoc munus sufficientibus quoad Scholasticorum administrationem (excepta confirmatione & ordinatione) cum facultate absolvendi ab omnibus casibus omnes etiam Ecclesiasticos & Regulares, teneantur ad approbationem se præsentare Reverendissimo Chalcedonensi habenti duntaxat facultates Archipresbyteris Angliæ olim concessas & facultates, quibus utuntur Ordinarii in suis Diœcesibus, ad nutum duntaxat summi Pontificis nunc sedentis, & sanctæ Sedis Apostolicæ.* Hic vero casus, addebat Syndicus, fuit decisus in favorem prædictorum religiosorum, per Fratres Dominicum a Jesu definitorem Provinciæ Galliæ & Carmelitarum Discalceatorum Vicarium Parisiensis Conventus, Professorem Theologiæ emeritum, Hilarium

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

rium a Costa Correctorem Conventus Parisiensis S. Francisci de Paula, Joannem Prieur antiquum Provincialem & ejusdem Conventus Seniorem, Franciscum de Paula Nouë, Lectorem Theologiæ & Prædicatorem, Martinum Heriſſe definitorem, Lectorem Theologiæ & Prædicatorem ejusdem Ordinis. Re percepta Facultas, hos subsignatos Theologos, nec esse Facultatis Doctores, nec pro talibus habendos declaravit, proin approbationem, censuramque libello a Benedictinis Anglis præfixam reprobavit.

§. XCIII.

Quorumdam querelæ contra Hibernos de doctrina haud absimili.

Argentre l. 6. p. 327.

Fervente in Anglia hoc tumultu ecconsulta hæc inter utrumque Clerum contentio Hiberniam usque propagata est: crebra utrinque in vulgus spargebantur scripta, in quorum non paucis magis æmulationis intemperies, quam justitiæ Zelus prævalebat: eodem quoque occasione adversus quosdam Hyberniæ Regulares insurgebant ex Clericis nonnulli, atque inter eos præcipue Patricius Cahilus Ecclesiæ Dublinensis ad S. Michaelem Rector, qui quasdam de Hierarchia Ecclesiastica propo-

propositiones conscripsit, quas in nullo quidem Hibernorum libro typis editas offenderat, passim tamen ab eis tum in familiari sermone, tum in concionibus & disputationibus in Hibernia prolatas fuisse ajebat, hancque in rem tanquam testes advocabat Michaelem Cantualem Provinciæ Momonienſis Procuratorem, Jacobum Fallonum Generalem Achadensem Vicarium, & Terentium Coghlanum Apostolicum urbis & Diæcesis Cluanensis Vicarium: horum testimonio fretus Cahilus unacum propositionibus, quas a Regularibus sparsas ajebat, per Henricum Maillardum Episcoporum ac Parochorum Procuratorem epistolam horum testium chirographo munitam ad Parisiensem Facultatem transmisit, hujus tenoris: Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sapientissimi Magistri, Viri Reverendi.

Cum inter cætera, quæ Ecclesiam Hybernicam affligunt, Hæreticorum dominatione quassatam, non mediocre detrimentum adferant dissidia & contentiones inter ipsius membra nuper susscitata ex perversa æmulatione, & quorumdam nimio excellentiæ appetitu, visum est ab iis levamen aliquod petere, qui in hisce Theologici fori controversiis facem possunt ad veritatis lucem accendere. Quæ quoniam radios suos nusquam illustrius aut copiosius effundit, quam

Sæc. XVII. A. C. 1627. *in hac alma Universitate Sorbonicæ Facultatis, ad eam potissimum sibi recurrendum putarunt illi, qui istorum dissidiorum incommoda persentiscunt. Quorum nomine & hortatu has assertiones quorumdam Regularium in Hybernia, tum in familiari sermone, tum in Concionibus & disputationibus ab iis sæpe magno cum Cleri contemptu atque dispendio prolatas, huc ad vos adduxi, ut secundum prudentiam vestram de iis judicare, & prout expedire videbitur, decernere possitis. Ne autem quidquam a me sine fundamento propositum, vel exaggeratum videatur, sunt modo in hac urbe ac gente mea Viri Reverendi, Ecclesiastica dignitate præfulgentes, aliique venerandi Sacerdotes, qui parati sunt testari, me nihil in hac parte contra veritatem adferre, sed ea tantum, quæ ipsi vicissim vel audierunt vel fide dignissimorum relatione didicerunt. Quare humiliter supplico, ut assertiones illas expendere, & quod vestrum de illis judicium erit, declarare dignemini.*

§. XCIV.

Parisinæ Facultatis censura contra Hybernorum propositiones de Hierarchia Ecclesiastica & jurisdictione Episcoporum ac Parochorum.

Die

Die igitur secunda Decembris anno hujus sæculi trigesimo Maillardus undecim propositiones Regularibus imputatas sacræ Facultati Theologicæ Parisiensi in suis comitiis congregatæ exhibuit, unacum alia epistola præfati Cahili ad Decanum & Sorbonæ Magistros perscripta, cujus tenor erat sequens: *Assertiones quorumdam in Hybernia Regularium ad hanc celeberrimam Universitatem per me transmissæ, & nuper in consessu vestro exhibitæ idoneam a vobis censuram expectant, eademque nova hac petitione ego supplex posco, tanto quidem obnixius, quo graviora inter nos incommoda creant eorum animositate, qui hujusmodi propositiones divulgare pergunt. Ex quibus non leves in Ecclesia nostra divisiones ad despectum Cleri & populi scandalum oriuntur. Ne autem illarum authoribus occasio relinquatur, eas in posterum defendendi, sive ut solent, palam ventilandi, si ab hujusce Facultatis Magistris paulo mitius remissiusve notarentur, expedire omnino videtur, ut censuræ gravitate suorum errorum enormitatem edoceantur, & edocti abstinere deinceps addiscant. Quare vos rogo, uti nobis in hac parte & Ecclesiæ nostræ tranquillitati adesse velitis præpotenti remedio, quod a vestro judicio expectamus.*

Sæc. XVII. A.C. 1627.

Graveson Hist. Eccl. t. 9. p. 72.

Prælegebantur igitur hæ propositiones, quas Facultas, an jure Regularibus

Sæc. XVII. A. C. 1627. bus adscriberentur, parum sollicita, in *summam Ecclesiæ ac Fidei Catholicæ, Ordinisque hierarchici perniciem, & summi Pontificis, omniumque Episcoporum contumeliam vergere, errores intolerandos, nec non schismatum & discordiarum semina continere, confestim judicavit; ac proinde, pro ea, qua pollet, authoritate, ne peregrinæ & adulteratæ doctrinæ venenum latius serpere pateretur, damnandas, & quam merentur censura quamprimum afficiendas censuit.* Neque etiam perspecta ingruentis inde mali atrocitate, sufficere credebat Facultas, ut generali quadam animadversione tam pernicio-sa dogmata universim damnarentur, sed Reipublicæ Christianæ omnino interesse dicebat, ut singulis seorsim singulares, pro vitiis, quibus laborant, notæ inscriberentur. Quapropter ne quid præpropere in tanti momenti negocisse, sed omnia mature, ex ordine & consilio peregisse videretur, statuit, primum in privatis Comitiis selectorum Doctorum, quos pro prudentia sua ad se accerseret venerandus Decanus, conferendas esse propositiones istas cum Codice Anglico opera Maillardi linguæ Hybernicæ periti versas, earumque exemplaria aliquot describenda, ac per singulas Doctorum classes distribuenda, ut singuli paratiores accederent, ac die prima

prima Januarii judicium ſuam deſuper ferre poſſent: Sæc. XVII. A. C. 1627.

Præceps hic Doctorum ſervor ſuſpicionem ingerebat Facultatis Decano, eapropter haud cunctanter expoſuit: „inſolitum ſibi videri, ac præter Fa„cultatis conſuetudinem & gravitatem, „ut animadvertat in propoſitiones ali„quas, niſi conſtet prius, quo ex libro „ſint deſumptæ, aut quo authore pro„fectæ, ne ſibi monſtra aut larvas fin„gere videatur, quas debellet: nec „unius Cahili teſtimonium in re tam „gravi ſufficere ajebat, eapropter duos „Sacerdotes Hibernos accerſiri juſſit, qui a ſe rogati, has propoſitiones paſſim a Regularibus Hibernis doceri ac propugnari, jurato teſtarentur. Tum vero plurimi Doctores ex præcipuis claſſibus ſelecti has propoſitiones, prout exhibebantur, cenſuris perſtringerent: Die autem ſecunda Januarii Facultatis Syndicus denuo petiit, ut in examine & cenſura propoſitionum tam Hybernarum, quam Nicolai Smithæi paulo lentius, ac pro rei gravitate maturius procederetur, eoquod, ut ajebat ipſe, *præproperum judicium ſæpius aberrandi occaſionem pareret.* Nihilominus quinta poſt die jamjam Facultas Doctorum cenſuras confirmari ac demum typis evulgari voluit, easque die decima quinta Januarii

Sæc. XVII. A.C. 1627.

nuarii approbatas præsentibus plusquam sexaginta Doctoribus palam promulgari jussit: Erant autem in præfatas undecim propositiones censuræ sequentes.

Propositio prima. Hierarchia Ecclesiastica constat ex Pontifice, Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, & Regularibus. *Censura.* In ista propositione enumeratio membrorum Hierarchiæ Ecclesiasticœ, seu sacri Principatus divina ordinatione instituti, est manca & redundans, atque inducens in errorem contrarium determinationi sacræ Synodi Tridentinæ. II. Sacerdotes sunt meri sæculares. *Censura.* Ista propositio est ambigua, falsa, atque adversus quoscunque Sacerdotes injuriosa, & aliquo sensu hæretica. III. Regulares sunt veri & soli Curati, sive Pastores. *Censura.* Ista propositio est falsa, temeraria, schismatica, & hæretica. IV. Regulares possunt ministrare omnia Sacramenta, etiam invito Parocho. *Censura.* Ista propositio est falsa, Ordinis hierarchici destructiva, & juri communi contraria. V. Parochiani non tenentur in propria Parochia communicare in Paschate. *Censura.* Ista propositio est falsa, scandalosa, temeraria, & juri communi contraria, VI. Solis Regularibus competit

tit vocari Patres. *Cenſura.* Hæc pro- Sæc. XVII.
poſitio eſt falſa, inepta, & ridicula, A. C. 1627.
contra communem Eccleſiæ ſenſum & uſum. VII. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ pars prudentior, ſelectiorque ſunt Regulares. *Cenſura.* Iſta propoſitio eſt falſa, temeraria, & veris Eccleſiaſticæ Hierarchiæ membris injurioſa, ſenſumque redolet hæreticum. VIII. Superiores Regularium digniores ſunt Epiſcopis, ſiquidem dignitas Paſtoris petenda eſt ex conditione ſui gregis, quemadmodum opilio dignior eſt ſubulco. *Cenſura.* Iſta propoſitio eſt falſa, temeraria, ſeditioſa, Epiſcopalis dignitatis plurimum offenſiva, & ut jacet, hæretica. IX. Securius, & ſalubrius eſt peccata Regularibus, quam Paſtoribus confiteri. *Cenſura.* Hæc propoſitio eſt falſa, ſcandaloſa, temeraria, & Ordinis Hierarchici deſtructiva. X. In partibus hæreticorum non tenetur populus Chriſtianus neceſſariam ſuſtentationem ſuo Parocho ſubminiſtrare, quia bona Eccleſiaſtica ab hæreticis poſſidentur. *Cenſura.* Iſta propoſitio eſt falſa, erronea, bono Eccleſiæ nociva, juri divino, naturali, & poſitivo contraria. XI. Privilegia Regularium non poteſt Papa revocare. *Cenſura.* Iſta propoſitio eſt falſa, temeraria, ſeditioſa, authoritati ſummi Pontificis, ſanctæ-

Sæc. XVII. A. C. 1627. sanctæque Sedis Apostolicæ contraria, & originis privilegiorum destructiva.

§. XCV.

Regularium Hibernorum vindicia contra falsam hanc accusationem.

Argentre l. c. p. 357.

Haud supervacaneum fuisse Decani & Syndici monitum de hoc negotio maturius discutiendo, rei eventus comprobatum reddidit; postquam enim Facultatis censura ad Hybernos fuerat delata, Regulares sua innocentia tutis de impacta calumnia vehementer querebantur, totumque negotium ad Sedem Apostolicam devolvebant: quinimo ipsemet Malachias Tuamensis Archiepiscopus, necnon Mauritius Innolacensis, & Boltius Elfingensis Episcopi, unacum Joanne Burgo Vicario Apostolico Cluanfertensi, & Francisco Rixouano Vicario Generali Tuamens. Parisinæ Facultati declararunt, nullam ex propositionibus a Cahilo exhibitis unquam a Regularibus Hibernis fuisse propugnatam, hancque in rem sequens transmisere testimonium: *Vidimus aliquas propositiones impositas Regularibus Hiberniæ (ut dicitur) exhibitas fuisse Facultati Theologiæ Parisiensi per Dominum Patricium Cahil Sacerdotem Hibernum, censurandas: quibus cum videremus Regu-*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Regularium famæ ſupra modum & modeſtiam detrahi: viſum eſt nobis pro veritate declaranda, eidem ſacræ Facultati teſtificari, præſentes Religioſos noſtrarum partium, quibus multorum annorum curſu convivimus, nullam ex propoſitionibus per dictum Patricium Cahil exhibitis, coram nobis prædicaſſe aut diſputaſſe. Quin imo nobis fideles in vinea Domini fructificanda extitiſſe ſemper aſſiſtentes, teſtificamur. Datum in loco noſtri refugii in Hibernia. Die Martii vigeſima ſexta anno Domini milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo primo.

Præterea Clericorum Hiberniæ ſæcularium nomine Lucas Guyerus venerabilis Sacerdos Pariſios contendit, atque Facultati hunc obtulit libellum ſupplicem: *deferentibus Religioſis quibusdam audio perlata ad vos aliquorum Epiſcoporum teſtimonia, quibus fides detrahitur relationi clariſſimorum virorum de certis propoſitionibus jam veſtra cenſura notatis, & cum non ſolum propriæ ſed etiam alienæ famæ ac honoris ſtudioſos ac religioſos eſſe oportet, rogo, ut rem totam referatis diligentiori examini, præſertim cum contrarium conſtet tum aliorum Epiſcoporum, tum fide digniſſimorum teſtimoniis, lisque tota jam pendeat in Romana curia, cujus authoritate jam legati ſunt aliqui, qui de re tota diligentius inquirant.*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Tandem etiam nomine Religiosorum Hiberniæ, Nicolaus Lincæus S. Theologiæ Magister & Ordinis FF. Prædicatorum in Hibernia Provincialis Facultati Theologicæ literas supplices porrexit, hujus tenoris: *In titulo & limenari epistola censuræ vestræ latæ die secunda & septima Januarii anno millesimo sexcentesimo trigesimo primo & mandato vestro prælo datæ a Carolo Morel, contra quasdam propositiones, quas censurandas exhibuit D. Patricius Cahil, fertur eas passim a Regularibus in Hibernia publicari, & prædicari, non sine maxima Regularium illius Regni injuria: neque hic stetit res; nam adversarii, ut majorem Religiosis infamiam excitarent, innumera dictæ censuræ exemplaria impressa cum simili titulo, in Hiberniæ vulgus & Optimates sparserunt, unde ingentia scandala & dissidia orta sunt in Clero, cum omnium Ecclesiasticorum summa confusione, lætantibus hæreticis, Catholicis vero dolentibus tam misere discerpi Ecclesiam. Regulares omnium Ordinum Hiberniæ, ut se a tanta calumnia liberarent, dederunt per Procuratores suos epistolam ad hanc sacram Facultatem, in qua protestatur solemniter, nullam earum propositionum (una excepta de Communione Paschali, quam suppositis suis privilegiis probabilem existimabant) ab aliquo Regulari assertam fuisse. Quod etiam probarunt Prælati illius*

lius Regni per ſuum authenticum teſtimonium, quo non ſolum eos ab illa impoſtura liberant, ſed etiam fideles in vinea Domini excolenda ſibi extitiſſe ſemper aſſiſtentes teſtificantur, & honoris reparationem condignam poſtulant, quibus cum fides adhiberi debeat, ſupplicat vobis humiliter Fr. Nicolaus Lincæus ſacræ Theologiæ Magiſter & Ordinis Prædicatorum in Hibernia Provincialis, ut velit ſacra Facultas Religioſorum honori ut par eſt conſulere, inſtrumentumque fieri jubeat authenticum, quo declaret, Regulares ſe per Procuratores ſuos legitime & ſufficienter purgaſſe ab illa impoſtura, & de ſua innocentia exhibuiſſe teſtimonium Prælatorum Hiberniæ, præcipiatque ut verba illa: (Regulares in Hibernia) *ab Archivis Facultatis, & a libris impreſſis eam cenſuram continentibus deleantur, & imprimendis non apponantur, inſtrumentumque hujusmodi Oratori conſignetur; quod eo vel maxime fieri poteſt, quod ſacra Facultas in publicis Comitiis jam teſtata fuerit, illa verba præter mentem ipſius fuiſſe appoſita, quod ſi fiat, quieti & paci Cleri in illa regione providebitur; & incendium diſſidiorum, quod totum Regnum jam invaſit, magna ex parte extinguetur, & citra cujuspiam injuriam Regularium innocentiæ conſuletur, & orabit.*

Sæc. XVII. A.C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. XCVI.

Epiſtola Hybernorum Regularium ad Facultatem Theologicam.

Argentre pag. 346.

Die vigeſima ſexta Aprilis Ciſtercienſis, FF. Auguſtinianorum, Dominicanorum, Minorum, Capucinorum, Jeſuitarum, & Carmelitarum Procuratores ad hoc negotium ſpecialiter deputati epiſtolam ab ipſo Dublinenſi Archiepiſcopo & Hiberniæ Primate ſignatam ad Pariſinam Facultatem dederunt, hæc exponentes: „Perſplendidi doctri„næ veſtræ radii per Chriſtianum Hori„zontem quaquaverſum late diffuſi, „ſummaque a Deo authoritatis veſtræ „gravitas, cuicumque alias etiam in„trepido judicii & cenſuræ veſtræ mix„tum veneratione horrorem incuteret, „præſertim cum omnibus de prudentia „veſtra ita perſuaſum ſit, nihil facile „veſtris manibus elabi, quod veſtri in„genii acumine, & ſinceritatis cribro „non fuerit antea diu & permature diſcuſſum; nobis relatum tamen, ſapien„tiſſimis Dominationibus veſtris porre„ctas fuiſſe nuperrime decem, duodecim„ve male ſanas propoſitiones, Eccleſiæ „placitis non adeo conformes, quaſi in „Cleri contemptum vulgo declamatas, „quæ ſi vere (ut impoſitum vobis fuit) „tan-

„tanquam dogmata ab hujuſce Regni Sæc. XVII.
„Regularibus jactatæ fuiſſent, merito A. C. 1627.
„ſub graviſſimæ cenſuræ veſtræ pondere
„ingemiſcentes, temeritatis & impru-
„dentiæ notam apud vos incurreremus;
„verum cum diſtricto examine, ea qua
„fieri poteſt diligentia, in earum Au-
„thores inquiſiverimus, deprehendimus
„tandem quorumdam malevolorum
„confictas cerebro, & in noſtrum ca-
„put male retortas fuiſſe, a nullis ante
„Regularibus vel prima fronte excogi-
„tatas, dempto quod Regulares ſupre-
„mi Paſtoris Miſſionarii juſtas ob cau-
„ſas, regnante præſertim ſchismate,
„æquale cum Clericis jus ſibi vindi-
„cent etiam ſub feſtum Paſchæ ſacræ
„Communionis Fidelibus adminiſtran-
„dæ: cæteræ interim propoſitiones
„venenoſi ſunt cujusdam pectoris exe-
„crationes, & commenta ad conciliand-
„dam nobis conjunctam indignatione
„cenſuram veſtram, hocque medic fæ-
„cularium contemptum procreandum.
„Horum machinator fuit Patritius Ca-
„hillus, qni ob libellum famoſum, a-
„liasque in hac Diæceſi Dublinenſi ex-
„hibitas moleſtias ſacris interdictus, ſu-
„ſpicatus id medicinæ ſibi Regularium
„opera præſcriptum fuiſſe, virus omne
„acerbitatis ſuæ in illos evomiturus ex-
„cogitavit hoc unicum, idque efficaciſ-

 „ſimum

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„simum medium, ut suppositis suis pro-
„positionibus in eos tanquam earum Au-
„thores detorsis, eorum famam utrobi-
„que laceraret, adhibitis interim aliis
„duobus non absimilis farinæ testibus,
„qui suæ delationi apud vos (ut appa-
„ret) cæteroque insufficienti proprio
„calculo subscriberent; quorum alter
„Michael Cantuellus sancte prius in fa-
„cratissima Societatis Jesu familia ad an-
„nos facile viginti enutritus, verum
„postea ab eadem velut membrum ari-
„dum rescissus; alter vero fuit quidam
„Terentius Coghlanus vix ab adminis-
„trata sua in hac missione provincia,
„non ita commendatus, ambo jurati
„Regularium hostes. Quare cum pro-
„mulgatione vestræ in nos fulminatæ
„censuræ grave capiti nostro malum ac-
„cersitum esse videamus, rogamus ob-
„nixe sapientissimas Dominationes ve-
„stras, ut qua animi moderatione ad-
„versarios nostros nobis imponentes ex-
„cepistis, eadem mentis æquitate no-
„bis nos ipsos de impositis calumniis
„purgantibus plenam fidem habea-
„tis. Præterea prædictum Cahillum,
„priusquam nos in eandem, apud pu-
„ratos Patres, quam apud vos infa-
„miam vocaturus, vestra præsertim
„munitus censura urbem advolet, di-
„stricte examinetis, detineatisque, in-
„terea

„terea dum Regulares de impositis ca- Sæc. XVII.
„lumniis reos esse convicerit. Quia vero A. C. 1627.
„quorumdam seditiosorum capitum in-
„vidia, censura vestra per Regnum di-
„sperſa, grave nobis procreavit malum,
„idcirco non exigui beneficii loco repo-
„nemus si vestras ad has responsorias,
„consolatorias nostri reciperent, parati
„quoad licuerit par pari rependere. In-
„terim a Deo optimo maximo omnem
„felicitatem sapientissimis Dominatio-
„nibus vestris peroptamus. Dublini in
„Regno Hyberniæ sexto Kalend, Maij
„Anno reparatæ Salutis millesimo sex-
„centesimo trigesimo primo.

§. XCVII.

Facultatis Parisinæ responsum ad Regularium querelas.

Cum autem Facultas censuram semel a se latam revocare nec posset, nec vellet, hinc ad Regularium libellos supplices respondit, *negotium Hybernorum in quæstione facti esse positum, cujus proinde cognitio, atque discussio nihil ad Facultatem spectaret, ac multo minus postquam cæpit agitari, contestata lite apud sanctam Sedem Apostolicam, cujus judicium exspectandum esset.* Statuebat tamen Patri Lyncæo Hiberniæ Provinciali dandas esse literas, quibus testatum redderetur, *Argentre l. c. p. 357.*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

tur, quod hic Epiſcoporum teſtimonia ac Regularium epiſtolas exhibuerit, ac declararit, nec ſe nec ceteros Religioſos propoſitiones cenſura perſtrictas unquam docuiſſe, vel propugnaſſe, ſed potius eas unacum Pariſina Facultate damnare.

§. XCVIII.

Laicorum Angliæ Catholicorum declaratio contra ſuppoſititium quemdam libellum.

Argentre pag. 348.

Verum hujus contentionis flammæ per ipſamet media, quibus extingui creditum, latius ſerpere, incendiumque periculoſius excitare videbantur; nonnulli enim, vel ex imprudentia vel malitia Catholicos Angliæ Nobiles, Laicosque in cauſſæ ſocietatem adverſus Epiſcopum Chalcedonenſem pertrahere ſatagebant, hancque in rem mutuato eorum nomine libellum in vulgus fraudulenter ſparſerunt, ſub hac epigraphe: *Declaratio Catholicorum Laicorum Angliæ circa authoritatem, quam Reverendiſſimus Chalcedonenſis Epiſcopus in eosdem vindicat:* quoniam vero Catholici hoc ſcripto Regis Angliæ odium ac iram in ſe concitari, haud immerito pertimeſcerent, hinc Nobiles, nomine omnium Angliæ Catholicorum die trigeſima

gesima prima Maij anno hujus sæculi trigesimo primo Regis Gallici & Hispani Regum Oratoribus Londini scriptum exhibuerunt, in quo se invitis & insciis hanc declarationem fuisse editam profitebantur: Erat autem hujus scripti tenor sequens: „Cum paucis „abhinc diebus per diversos, idoneos„que testes didicerimus, in nos Laicos „Angliæ Catholicos gravem calumniam „spargi, tum domi, tum per varias „ultramarinas Provincias, tanquam „qui authoritatem & jurisdictionem „Episcopalem, non ut probos decet Ca„tholicos, suscipiamus & revereamur; „idque, ut pro comperto habemus, „nullo alio fundamento, quam quod „prætensam Reverendissimi Chalcedo„nensis, quam in nos ipse vendicat, „authoritatem & jurisdictionem agno„scere renuerimns; officii nostri & erga „Deum, & erga nos ipsos esse duximus, „exponere, tum quam graviter eam „calumniam retulerimus, tum quid de „illis, quæ inter Reverendissimum Chal„cedonensem & nos agitantur, quæ„stionibus sentiamus. Quem animi no„stri sensum Excellentissimo Domino „Marchioni de Fontany, Christianissimi „Regis in hac Curia Legato ordinario, „summatim ante indicavimus, & nu„perrime excellentissimo Domino Ca„rolo

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A.C. 1627.

„rolo Coloma, Catholici Regis in hac „Curia Legato tum extraordinario, „plenius expoſuimus: qui cum diſceſ„ſum ex hoc Regno ante maturaſſet, & „jam in horas abiret, omnino coacti „fuimus, rem hanc coram eo, nulla „interjecta mora, conficere. Jam vero „benignum Lectorem monitum cupi„mus, viſum nobis eſſe, eumdem ani„mi noſtri ſenſum, cum primum po„tuimus, dicto excellentiſſimo Domino „Marchioni de Fontany, Chriſtianiſſi„mi Regis apud Majeſtatem ſuam Le„gato ordinario, cæterisque Catholi„corum Principum, qui in hac Curia „degunt, Legatis & Agentibus, plene „diſtincteque aperire: nonnullique pri„mæ dignitatis, aliorum multorum no„mine, eorum ſingulis tradiderunt „exemplaria, tum literarum ſuperius „impreſſarum, quibus Reverendiſſimi „Chalcedonenſis datis ante ad nos lite„ris reſpondimus, tum etiam ſcripti „cujusdam hic etiam ſuperius impreſ„ſi, quod, abhinc duobus circiter an„nis, multi primariæ nobilitatis viri, „excellentiſſimo Domino Chaſteauneuf, „Chriſtianiſſimi Regis in hac Aula Le„gato tunc extraordinario, obtulerunt, „ejus ſe aſſertores profeſſi. Ut hac ra„tione tam Legatis ipſis, quam per „eos toti etiam mundo palam conſtet, „quan-

„quantam Christiano nostro nomini il- Sæc. XVII.
„latam falsis hisce rumoribus injuriam A. C. 1627.
„existimemus, cujusque etiamnum sen-
„sus & judicii simus, de illis quæ inter
„Reverendissimum Chalcedonensem &
„nos vertuntur quæstionibus, circa præ-
„tensam illam, quam in nos vendicat
„reverendissima sua Dominatio, autho-
„ritatem & jurisdictionem. Quod ut
„plenius innotesceret, judicavimus non
„expedire duntaxat, sed & necesse esse,
„hac qua fecimus ratione mentem no-
„stram declarare. Londini, pride Ka-
„lendas Martias. Anno Domini mil-
„lesimo sexcentesimo trigesimo primo.„

„Jam semel antea opera Jesuitarum
„effectum est, ut Epistola scriberetur uni-
„versorum Laicorum Angliæ Catholi-
„corum nomine, universalem nostrum
„consensum ferens in schisma & factio-
„nem ab ipsis inprimis contra Episco-
„pum Chalcedonensem excitatam. Cui
„fraudi ut obviam iretur, tum nostram
„improbationem publicavimus. Qua
„non obstante, Jesuitarum causa facta
„nunc deteriore, & pene hæretica, ju-
„dicio & opinione eminentis Patris Ec-
„clesiæ Catholicæ, non erubescunt ean-
„dem causam scandali plenam & in-
„famiæ nobis imponere per quamdam
„declarationem nostro nomine in eum
„finem editam, ad casus fraudem dete-

„gen-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„gendam, nos (qui particulari nomi-
„num noſtrorum ſubſcriptione, ſi id po-
„ſtuletur, parati ſumus ut liquido con-
„ſtet efficere, nos octo partibus Catho-
„licorum Laicorum Angliæ numero ipſos
„ſuperare, & ſi qualitas & capacitas
„conſideretur, ſine exceptione aut com-
„paratione eminentiorem eſſe portio-
„nem) hic ideo publica hac noſtra frau-
„dulentorum iſtorum artificiorum & do-
„lorum improbatione, famam noſtram
„& honorem ab ignominioſa labe inia-
„mis ipſorum cauſſæ vindicamus, pro-
„teſtantes contra fraudem & falſitatem
„dictæ declarationis in modum ſe-
„quentem.

„Primum, ubi dicta ſcriptura in ipſo
„frontiſpicio ornatur titulo: *omnium An-*
„*gliæ Laicorum Catholicorum*, evidenter
„& clare hic evincemus ex ipſomet li-
„bello, quod nec libellus, nec cauſſa
„quam fert, vere ad Catholicos Laicos
„pertineat, nec ideo bona fide a quo-
„quam Laico Angliæ Catholico proſe-
„ciſci poſſit; ſed eſſe merum opus ſe-
„ſuitarum, vel immediate, vel falſem
„finaliter, quorum ſolum cauſſam tra-
„ctat & tuetur, & non cauſſam, quam
„quisquam Catholicus Laicus ita im-
„prudens & abſurdus nunquam inven-
„tus fuerit, ut ſibi eam ſumeret, ſuam-
„ve faceret.

„Cui

Sæc. XVII. A. C 1627.

„Cui rei probandæ obſervamus, „cauſſam, cujus in dicta relatione ſit „mentio, eam eſſe, quæ ibi aſſeritur „judicata a diverſis, qui fori exteri „ſunt, qui nullam in nos authoritatem „habent, magno præjudicio famæ & „honoris declaratorum. Quæ alia cauſ„ſa hæc eſſe poteſt præter eam, quæ a „duobus Jeſuitarum libellis in Gallia „notatis cenſura triginta quatuor Epi„ſcoporum & Facultatis Pariſienſis Do„ctorum continetur.„

„Secundo in præfata quoque decla„ratione dicitur, cauſſam, de qua fit „mentio, eſſe notatam, eoquod decla„ratores ſeſe opponant libris, qui par„tim ſcripti, partim impreſſi ſunt, ad pro„bandum, Chalcedonenſi Epiſcopo com„petere titulum Ordinarii, in quibus „docetur, nos particularem Eccleſiam „non fuiſſe, quamdiu particulari Epi„ſcopo orbati manſimus, nec perfectos „eſſe Chriſtianos, quæ duæ aſſertiones „principaliter ſunt impugnatæ in duo„bus illis Jeſuitarum libris Lutetiæ „damnatis.„

„Nec repertus eſt ullus Laicus ita „indiſcretus, ut ſibi ſumeret tanquam „materiam ſibi aptam & convenientem, „ut cum Epiſcopo diſputet, quis ſit ve„rus ſenſus, & qui ſint limites commiſ„ſionis Epiſcopo conceſſæ, vel ſecun„dum

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„dum Jus Canonicum vel ſecundum ſuæ „Sanctitatis intentionem. Male dece„ret Laicos Catholicos Angliæ, putare „ſui muneris eſſe, aut ſibi licere ſupre„morum ſuorum Paſtorum inſcientias „dirigere, aut illos docere Theologiam „& Jus Canonicum, ut intelligere poſ„ſint ſuarum commiſſionum & facultatum uſum; multo minus in diſputatio„nis arenam deſcendere, ſcribere, aut „libros de hoc argumento typis impri„mere, uti iſti declaratores ſe præſti„tiſſe affirmant. Declaratores ergo non „ſunt Laici Catholici, ſed Jeſuitæ, quo„rum libri & ſcripta huic propoſito un„dequaque diſperſa inveniuntur, in qui„bus duæ præcipuæ quæſtiones hic re„citatæ tantummodo pertractantur,,

„Tertio in dicta declaratione de„claratores aſſerunt ſe credere Epiſco„pum Chalcedonenſem eſſe Epiſco„pum Catholicum ab Apoſtolica Sede „miſſum, ad eam Cleri Catholici par„tem regendam, quæ ipſius curæ tra„dita eſt, ſed non ut ſit ipſorum De„claratorum Ordinarius, aut ſecundum „ordinariam aut extraordinariam ra„tionem. Hæc verba: *Eam Cleri par„tem, quæ ipſius curæ tradita eſt, ſed non „ut ſit ipſorum declaratorum Ordinarius*, „indicant Declaratores non eſſe Laicos, „ſed aliam Cleri partem, ad quam

„Epi-

„Episcopi authoritatem sese extendere „negant. Non enim est Laicorum quæ- „stio, utrum Episcopi authoritas por- „rigatur ad Cleri partem, an ad uni- „versum Clerum: hæc Regularium quæ- „stio, non Laicorum. Nec est di- „stinctio *potestatis ordinario & extraor- „dinario modo concessæ*, cum sit juris Ca- „nonici distinctio, intra Laicorum Ca- „tholicorum professionis orbitam, sed „ad Theologos pertinet, ideoque ar- „guit Declaratores non Laicos fuisse, „sed Regulares, qui sese volunt ab Epi- „scopi authoritate exemptos per ipso- „rum privilegia. Hæc privilegia pro- „fecto omnem schismatis caussam con- „tra Episcopum fecere, non ulla caus- „sa ad Laicos proprie pertinens, & sic „Jesuitæ in uno damnatorum librorum „inscientes plane fatentur, affirman- „tes, *nihil alio opus esse, ut omnia fiant „peccata, nisi ut Religiosi suis permittantur „privilegiis gaudere, quo facto universa se- „darentur;* quibus verbis dicti Jesuitæ „profitentur, præter solos Religiosos „non esse alios arbitros pacis & belli „in istis cum Episcopo dissidiis, & nul- „lam esse aliam veram contentionis „caussam præter ipsorum privilegia. Ista „igitur persecutio non est realis caussa, „sed falsus tantummodo & simulatus „prætextus, quo Jesuitæ caussam suam „in-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627. „infucata Laicorum authoritate conte-„gunt, ſi ipſos iſtiusmodi fallis terrori-„bus fallere & decipere poſſint.„

„Hinc vidimus, qui ſint veri decla-„rationis authores, & quid hi per „nos venentur, nimirum ut pulverem „ex ſuis veſtibus in noſtras excutiant. „Nunc ſequitur, ut detegamus & in-„dicemus particulares injurias nobis „factas hac fraude; quo manifeſtato; „ſiqnis Laicus lubens ſe patiatur de-„cipi, & ſuam velit famam, fidem & „bona conſecrare ſuſtinendæ tam infa-„mi Jeſuitarum cauſſæ, cum noſtram „hac in præmonitione charitatem ex-„preſſerimus, ſuæ eum optioni relin-„quemus.„

„Primum ſua in iſta declaratione Je-„ſuitæ nos univerſo Chriſtiano orbi „proclamarunt non ſolum reos, ſed e-„tiam ſolos authores odioſæ illius re-„ſiſtentiæ factæ contra duorum præ-„puorum Religionis Chriſtianæ bene-„ficiorum conſervationem, & eorum „praxim ac uſum hoc in Regno, vide-„licet Epiſcopalis regiminis, & Sacra-„menti Confirmationis. Quæ reſiſten-„tia tanta fuit ex Jeſuitarum parte, „ac ſi fuiſſet contra duas maximas in „mundo hæreſes. Et quamvis Jeſuitæ „hac in declaratione proteſtentur ſuum „deſiderium iſta beneficia habendi, niſi „per-

„perſecutionis periculum impediret, in „ſuo tamen libro inſcripto: *modeſta diſcuſſio*, fatentur, ut ante indicavimus, „non perſecutionem, ſed ipſorum privilegia ſolam eſſe cauſſam contradictionis & reſiſtentiæ; cum quibus privilegiis dicta beneficia pacatæ Religionis quam perſcutionis temporibus minus cohærent. Et orbem Chriſtianum „certo ſcire neceſſe eſt, Jeſuitas in ſuis „conſcientiis intelligere, ſua privilegia „eſſe ſolam cauſſam, proindeque hanc „ipſorum proteſtationem eſſe contra e„videntem veritatem, propria ipſorum „facta, atque conſcientiam propriam; „res ita quidem frequens & uſitata in „jeſuitarum Anglorum proteſtationibus, „ratione continuarum æquivocationum, „ut parum fidei ipſorum hodie prote„ſtationes inveniant apud eos, qui ipſos „norunt.„ Sæc. XVII. A. C. 1627.

„Secundo nos proclamarunt Autho„res quoque, aut ſaltem fautores duo„rum illorum librorum, qui a Jeſuitis „in ignominiam & contemptum duo„rum illorum beneficiorum Catholico„rum compoſiti ſunt, in quibus libris, „ſecundum dictorum Epiſcoporum & „Doctorum cenſuram, hæreſes multæ „ad Hierarchiæ Eccleſiaſticæ ſubver„ſionem tendentes ſuſtinentur.„

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„Tertio nos mundo exhibuerunt „tamquam exemplar Laicis & ovibus, „ut non ſolum ſibi vendicent jus impro- „bandi & rejiciendi pro libito ſuorum „Paſtorum authoritatem, ſed etiam ut „præſumant, melius ipſis intelligere na- „turam & limites authoritatis, com- „miſſionis, atque facultatum ipſis con- „ceſſarum, atque adeo ut diſputent, „& pro ſuo, non ipſorum arbitrio abu- „gent, quam in ipſos vendicant autho- „ritatem.„

„Quarto in hac ſua declaratione fin- „gunt nos exclamare ad univerſos Chri- „ſtianos Principes contra ingentem per- „ſecutionis atrocitatem, qua a Majeſ- „ſtate Regis noſtri hic in Anglia affige- „remur, tanquam ea major eſſet, quam „ullo unquam præterito tempore, & „ita intolerabilis, ut nihil præter præ- „ſentem perniciem & extinctionem ſine „moderationis ſpe aut prævention is ſe- „qui neceſſe ſit, ſi unum habeamus „Cleri & Laicorum Superiorem; cum „revera licet nunc unusquisque Ordo „particularis Regularium ſuum Supe- „riorem nactus ſit, & nos nihil obſtan- „tibus legibus in Sacerdotes latis mul- „titudinem ipſorum habeamus, ſuæ ta- „men Majeſtatis clementia talis eſt (Deo „gratias agimus) ut non minorem no- „bis cauſſam præbeat, gratorum ani- „mo-

„morum affectum ipsi ob misericordiam Sæc. XVII.
„exprimendi, quam olim Sereniſſimo A. C. 1627.
„Regi ipsius Patri. At vero si Episco-
„pus habendus sit ad Cleri & Laico-
„rum comprimendam libertatem, &
„ad eundum obviam istiusmodi malis,
„quale est pessimum istud schisma, &
„alia Jesuitarum Anglorum facinora,
„ob quæ Catholica causſa, & Ecclesia
„Anglicana passa est, & probabile est
„passuram majora damna, quam ob ul-
„lam aliam inconvenientiam usquam a
„Catholicis causſatam; num forte contra
„Majestatis suæ crudelitatem claman-
„dum est, & ejus persecutio universis
„Christianis Principibus sub nostris no-
„minibus exhibenda edito typis libello,
„quo nimirum Majestati suæ & statui
„reddamur odiosi, atque merito acer-
„biorem in nos persecutionem conci-
„temus?

„Quinto isti Declaratores statui lu-
„culentam & expressam informationem
„dederunt, qua legis periculo exponimur
„appellando nostro nomine ad Sedem
„Apostolicam, ut sententiam dicat ista
„in controversia, quod majori persecu-
„tionis periculo nos objicit, quam ulla
„particularis Episcopum habendi cir-
„cumstantia potuit. Illi tamen chari-
„tate pleni homines volunt videri, tan-
„topere nostra persecutione moveri &

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„angi, ut universam Dei Ecclesiam schis-
„mate & factionibns scindere potius
„malint, & ipsam fidem Catholicam
„Episcopali authoritate, & uno Sacra-
„mentorum minuere, quam nos expo-
„nere indicibili periculo imaginariæ &
„aëreæ persecutionis, quam ubi ur-
„gentur, ita assignare nequeunt, ut
„audeant in discussionem illius venire,
„sed solum grandibus & generalibus vo-
„cibus crudelitatis, persecutionis, dif-
„ficultatum cum opprobrio lenitatis Re-
„giæ & sine veritate aut fundamento
„ullo exclamant.„

„Ad nos itaque liberandos ab om-
„nibus istiusmodi notis & incommodis,
„sic injuste nobis insciis & in contem-
„ptum nostræ prioris improbationis dolo
„Jesuitarum nobis impositis, per hanc
„secundam nostram improbationem uni-
„verso orbi profitemur, nos rejicere &
„damnare hanc ipsorum fraudulentam
„declarationem, falso publicatam nostro
„nomine, exclamantes contra ipsorum
„fraudes injustas, & præjudicium nobis
„per eos illatum; & cupimus, atque
„rogamus universum orbem, ut hanc
„de nobis, quam nostro sanguine con-
„firmabimus, opinionem retineat, esse
„nos semper vere morigeros & obe-
„dientes Matri nostræ Ecclesiæ Catho-
„licæ filios, obsequentes oves Pastori-
„bus

„bus noſtris, nec præſumentes, aut „altercantes, aut contendentes cum ipſis „circa ipſorum facultates, commiſſio„nem aut authoritatem in nos; eſſe „quoque dum vivimus fideles & aman„tes ſubditos ſuæ Majeſtati, agnoſcen„tes ipſius clementiam, non que„rentes de ipſius in nos crudelitate; „& ex animo omnino abjuramus & re„nuntiamus omnibus Jeſuitarum decla„rationibus in contrarium. Et iſtud „proteſtamur, non ut ſunt ſoliti Jeſuitæ „proteſtari ſuam erga Epiſcopalem au„thoritatem reverentiam, probatam „claris ipſorum factis & confeſſionibus „falſam; ſed vocibus, quæ ſicuti ha„ctenus ſemper, ita in poſterum coram „Deo & hominibus innocentiam profeſ„ſionum noſtrarum, & ſinceritatem ar„guent. Et pro Cataſtrophe hujus no„ſtræ communis improbationis univerſi „uno corde & voce Deum precamur, „ut divinæ ſuæ Majeſtati placeat ſum„mum Pontificem movere, quatenus Je„ſuitas ex Anglia avocet, experimentis „deplorabilibus docti, nunquam aliter fu„turam veram inter nos pacem & con„cordiam.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„Cum nos Regni hujus Angliæ Ca„tholici Laici partim pro certo intelle„xerimus, partim vero oculis noſtris „conſpexerimus, declarationem quam-

Sæc. XVII. A.C. 1627

„dam nomine noſtro typis editam, ſub „hoc confiſto titulo: *Declaratio Catho-* „*licorum Laicorum Angliæ* &c. in qua „continentur plurima non ſolum falſa „nobisque injurioſa, verum etiam in „ſummum fortunarum noſtrarum dam- „num vergentia; cumque ea ſine noſtro „prorſus conſenſu, nedum notitia in „lucem prodierit, adeo ut vix ulli in- „veniantur, qui palam agnoſcant, ſe „aliquid de præfata declaratione inte- „lexiſſe ante ejus publicationem: rariſ- „ſimi vero, qui poſtquam excuſa *fuerit*, „eam approbent. Hinc eſt quod nos „Catholici Laici Angliæ, percepta inde „inſigni injuria, & prævifo periculo ca- „pitibus noſtris exinde impendente, „dictam declarationem penitus abnega- „mus, ac rejicimus, tanquam indi- „gnam nobis Catholicis, vel etiam „bonis ſubditis, aut denique juris pru- „dentibus.„

„Inſuper proteſtamur, nos nihil pro- „ſus reſciviſſe ſive de acceſſu quorun- „dam ad tres illos Oratores Principum, „qui in dicta declaratione exprimuntur, „ſive de propoſitione ab ipſis facta quo- „rumdam rationum aliarumve ſugge- „ſtionum; quæ ſingula ita absque no- „ſtro conſenſu, & inſciis nobis peracta „ſunt, ut nobis quodam modo ignotæ „omnino eſſent hujusmodi machinatio- „nes,

„nes, quoadusque impressas perspexis- Sæc. XVII.
„semus, aut audivissemus; a quibus A. C. 1627.
„idcirco perinde ac ab ipsorum decla-
„ratione penitus abhorremus; præsen-
„tibus hisce notum facientes, prædi-
„ctos illos nominibus nostris in præfa-
„tis omnibus insigniter abusos fuisse,
„cum revera illorum consiliis nec con-
„senserimus, nec eorundem ullatenus
„participes fuerimus. Atque ad hoc
„præstandum teneri nos ex munere no-
„stro existimamus, quod tum Deo, san-
„ctæque ejus Ecclesiæ, tum Clemen-
„tissimo Regi ac patriæ nostræ debe-
„mus, ut vel inde omnibus innotescat,
„quam alieni simus a machinationibus
„quibuscunque seu domi seu foris, quæ
„vel Regi offensionem parere, vel com-
„munem pacem perturbare possent,
„qua sub auspicatissimo ejus imperio
„perfruimur.„

„Nos infra scripti, inquisitione fa-
„cta per omnes Angliæ plagas compe-
„rimus hunc esse communem sensum
„Catholicorum Laicorum Angliæ, id-
„que testamur nominum nostrorum sub-
„scriptione, & sigillorum appositione.
„Actum Londini die trigesima prima
„Martii Anno ab Incarnatione Domi-
„nica millesimo sexcentesimo trigesi-
„mo primo.„

Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. XCIX.

Epistola Cleri Dublinensis gratulatoria ad Facultatem Parisinam.

Postquam Clericis Dublini degentibus, qui Religiosorum propositiones denuntiaverant, innotuit, quod censura a Facultate pronuntiata, insuperhabitis horum postulatis minime revocata fuerit, eorum quidam numero septendecim, pro hoc Facultatis favore gratias rependerunt, data ad eam hac epistola: „Cum non ita pridem ex Hi„bernia undecim propositiones exhibitæ „vobis fuerint, Viri Sapientissimi, exa„minandæ a quatuor Sacerdotibus na„tionis Hiberniæ viris longe integer„rimis; iique fidem fecerint dictas pro„positiones apud Hibernos a quibus„dam Regularibus passim defendi & pu„blicari tam in concionibus & familiari „sermone, quam disputationibus: Nos „Presbyteri & Pastores urbis Dublinen„sis (quæ metropolis est Regni Hiber„nici) contestamur prædictis Sacerdo„tibus & Fratribus nostris in Christo „plurimum honorandis, illos apud vos „testimonium bonum, fidele, & ex „omni parte veritati consentaneum di„xisse: quidquid in contrarium loquan„tur, aut scribant Regulares Contro„ranei

„ranei noſtri propoſitionum earumdem „Authores & Aſſertores: atque ita ſe „rem habere coram Deo, Angelis & „hominibus ſanctiſſime affirmamus. „Vobis interim pro veſtra optima cen„ſura, pioque ſimul officio gratias ha„bemus, quantas poſſumus maximas, „quod nobis compatientes, & una in„gemiſcentes vexationibus noſtræ Hi„berniæ, quam hinc apertis infeſtam „perſecutionibus Calviniſtæ premunt, „illinc alii pravorum dogmatum fauto„res Wicleffiſtæ dilacerant, conſilio & „authoritate veſtra ſuccurriſtis: imo „morbum gliſcentem oppreſſiſtis, vel „certe tam opportunum adhibuiſtis re„medium, ut minus ingraveſcat, dum „filios Babylonis parvulos corripere, & „ad petram, antequam adoleſcerent, „non dubitaſtis allidere.„ Sæc. XVII. A. C. 1627.

„Deus pacis & Dilectionis centu„plum rependat in ſinum veſtrum pro„pter beneficia, quæ in nos tanta uber„tate charitatis effundere voluiſtis, & „labores, quos pro Eccleſia ſuſtinuiſtis „ſupra omne meritum & menſuram pro „ſua piiſſima miſericordia remuneret „vobis. Datum Dublini in Hibernia „die vigeſima octava Septembris anno „Domini milleſimo ſexenteſimo trige„ſimo primo.„

Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. C.

Facultatis Parisinæ censura propositionum in libro Nicolai Smithei contentarum.

Argentre pag. 326.

Interim vero liber Nicolai Smithei, seu verius Wilsoni contra Kellisonum editus apud Parisiensem Archiepiscopum denuntiabatur, qui etiam propositiones ibidem contentas die trigesima Januarii censuris perstrinxit, hujusque libri usum edito diplomate die trigesima Januarii anno hujus sæculi trigesimo primo inhibuit. Sequenti Mense Galliarum Antistites tum Parisiis agentes ad omnes Franciæ Præsules epistolam Encylicam scripsere, in qua horum librorum Anglicorum censuram promulgabant: postea Facultas Parisina selectis Doctoribus ex præfato libro propositiones censura dignas excerpendi negotium dedit, ac post iteratum & maturum examen censuras ab eisdem Doctoribus latas unanimi consensu ratas habuit, easque mox typis edi „præcepit, ut pro antiqua sacri Ordi„nis fide, studio, & vigilantia, intenta„tam Ecclesiæ Catholicæ perniciem, & „Ordinis Hierarchici (quo uno Eccle„sia stat) subversionem, Deo adjuvan„te, amoliatur, labefactatam his scrip„bus

„bus abortivis ſanctæ Sedis Apoſtolicæ Sæc. XVII.
„authoritatem, totius Epiſcoporum or- A. C. 1627.
„dinis ac Paſtorum Eccleſiæ dignitatem
„vindicet; eorumque, qui in Cleris præ-
„ter jus & æquum dominari volunt,
„effrænem ambitum compeſcat; hono-
„rem & gradum ſibi præpoſtere aſſu-
„mentes in ordinem redigat; erumpen-
„tem ſchismatum radicem evellat; er-
„rores, imo & hæreſes deteſtandas,
„quæ ſpecie pietatis obtruduntur, præ-
„ſocet; præſtigias, quibus populi Chri-
„ſtiani ſimplicitati illuditur, diſpellat;
„profanas novitates comprimat; paci
„atque unitati fidelium conſulat; de-
„nique veram atque ſinceram Eccleſiæ
„Catholicæ, Apoſtolicæ, & Romanæ
„doctrinam, uti ſemper fecit, adſtruat,
„defendat, tueatur.„

Sequens inſuper monitum ad Lectorem præmiſit: *ne cui ſorte mirum aut inſolitum videatur, quod in cenſura prioris hujus Libri notatæ propoſitiones in varios ſenſus, quos poterant pati, diſtractæ fuerint, ſciat Lector, id neceſſitate cogente ita fieri oportuiſſe propter verſipelle Authoris ingenium, & ſtylum æquivocationibus undequaque ſcatentem, nequid ſupereſſet, quod incautis Lectoribus offendiculum poneret. Ut quamvis ex toto operis contextu malus animus ſcopusque Scriptoris plus ſatis innoteſcat, conſtaret etiam omnibus perverſam*

Sæc. XVII. A. C. 1627. *versam doctrinam, quæ hic feritur, nullo artificio dissimulari, nec ullis ambagibus intricari ita potuisse, quin justæ reprehensioni semper fieret obnoxia, quacumque veri specie aut interpretatione velaretur, ut vel in hac parte sua stet oraculo Divino fides,* Mentita est iniquitas sibi.

Porro exscerptæ propositiones, earumque censuræ erant sequentes. I. „Verum est, fuisse Sacramentum Confirmationis institutum ad dandam gratiam pro fide profitenda: & S. Thomas docet, hominem per illud recipere augmentum & incrementum. „Quod tamen ita intelligi non potest, ac „si hoc Sacramentum esset unicum medium ad obtinendum ejusmodi augmentum, quia per alia Sacramenta, „& ordinaria Dei auxilia, possumus „recipere effectum ejusdem gratiæ a „Deo communicatæ, juncta cooperatione liberi hominis arbitrii, sicuti „Apostoli in Pentecoste, cum extra„ordinaria mensura Spiritum Sanctum „receperunt absque Sacramento Confirmationis, rem Sacramenti sine Sacramento.„

Censura. „Hæc propositio est æquivoca & fallax propter particulas (*ordinaria & effectum ejusdem gratiæ*) relatas ad verba illa (*ad profitendam fidem*) & eo sensu est falsa, quo medius „ordi-

„ordinariis, id est communibus & quotidianis, augmenti illius spiritualis, „quod Sacramento Confirmationis proprium est, productionem adscribit. „Fallax item propter comparationem „mediorum ordinariorum aliorum a „Confirmatione cum missione visibili „Spiritus Sancti, Act. 1. & 2. quæ Sacramentum Confirmationis significabat, illiusque effectum extraordinarie „conferebat.„

II. „Nec auxilia actualia, nec minores gratiæ necessario sunt ita alligatæ uni Sacramento, ut non possint „similiter tribui per & propter susceptionem alterius.„

Censura. „Hæc propositio est ambigua propter particulas (*similiter & propter*) quibus proprii Sacramentorum „effectus, operandi modi & fines videntur confundi; eoque sensu falsa est, „temeraria & erronea.„

III. „Status religiosus consideratis „securis mediis, quæ habet ad perpetuum augmentum in gratia per continua merita bonorum operum, & per „frequentem receptionem aliorum Sacramentorum, non minus fortem reddit hominem, ne in persecutione deficiat, quam sola receptio Confirmationis communiter censeri potest fortem reddere populum inter continua „peri-

Sæc. XVII. A. C. 1627. „pericula & distractiones in mundo „degentem.„

Censura. „Hæc propositio, in quan„tum continet comparationem, & in„ducere videtur paritatem status Reli„gioſi & Sacramenti Confirmationis ad „fortem reddendum in persecutione ho„minem, falsa est & temeraria. In „quantum vero ait, statum religiosum „habere secura media, &c. Si intel„ligatur, quasi media, quæ ibi referun„tur, soli statui religioso sint propria, „est hæretica. Item si intelligatur esse „proprie dicta securitas in status reli„gioſi professione ad bonum usum Sa„cramentorum, & continuationem bo„norum operum, quasi homines in eo „statu deficere nequeant, eo quoque „sensu est hæretica.„

IV. „Fuit aliquando persecutio in „nos gravissima, & tamen faxit Deus, „quod nunc possemus cernere Zelum, „fervorem, charitatem & constantiam, „quam eo tempore Catholici ostende„runt absque Sacramento Confirma„tionis. Non judico temerarium affir„mare, a quo Anglia Episcopo gravia „est, plus damni Catholicis in General „contigisse ex Discordia, & frequenti „Charitatis amissione, quam habue„runt commodi per solum Sacramen„tum Confirmationis collatum; & quod

„ex

„ex hiſce diſcordiis plures ſubierunt pe- Sæc. XVII.
„riculum labendi, quam ex defectu A. C. 1627.
„dicti Sacramenti,„

Cenſura. „Hæc propoſitio eſt piarum „aurium offenſiva, & vergit in con„temptum Sacramenti Confirmationis.

V. „Si affirmarem, quod plures ex„poni poſſent periculo labendi ex aug„mento perſecutionis a ſeipſis voluntа„rie cauſſatæ, quam ex defectu Con„firmationis, & quod propterea Catho„lici non poſſent ſalva conſcientia Epi„ſcopum admittere ob ſolam Confir„mationem (ſuppoſito, ſicut in præ„ſenti ſupponimus, quod perſecutio ea „occaſione ingraveſceret) quomodo „poſſet præfatus Doctor demonſtrare „conjecturam meam & argumentum „non eſſe æque validum, aut magis „valere quam ſuum? Novimus enim „in perſecutione aliquos lapſos eſſe, ſed „non poſſumus ſcire, quod lapſi ſint ex „defectu Confirmationis,„

Cenſura. „Hæc propoſitio, & ejus „hypotheſis, fallax eſt, continetque „Doctrinam falſam, temerariam, & an„tiquæ Eccleſiæ praxi contrariam, in „quantum inducit tanquam probabilem „opinionem, quod Catholici non poſ„ſint ſalva Conſcientia admittere Epi„ſcopum ob ſolam Conſirmationem, „ſuppoſito, quod ex admiſſione Epiſcopi

„per-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„perſecutio ingraveſceret. Quæ Do-
„ctrina inſuper ſummi Pontificis mit-
„tentis authoritati ac prudentiæ dero-
„gat.„

VI. „Idem Doctor non debebat do-
„ctrinam adeo difficilem fundare ſuper
„Epiſtolam, quam ut ſuppono, ipſe-
„met, novit non eſſe adeo authenticam,
„ut ſuper eam fundari poſſit punctum
„doctrinale.„

Cenſura. „Hæc propoſitio eſt teme-
„raria, in quantum doctrinam difficil-
„lem (creditu nimirum) vocat, quæ
„Conciliorum authoritate & Patrum
„conſenſione roboratur.„

VII. „Ex quibus omnibus evidens
„eſt, quod non eſſe perfectum Chriſtia-
„num in eo ſenſu (ſcilicet quem inten-
„dit ſanctus Clemens) non ſit res adeo
„terribilis, ac verba ſonare videntur,
„priusquam diſtincte, & in vero ſenſu
„explicentur.„

Cenſura. „Hæc propoſitio falſa eſt,
„ſcandaloſa, & Sacramento Confir-
„mationis a Chriſto inſtituto injurioſa,
„quatenus rem minime pravam, & ter-
„ribilem videtur aſſerere carentiam per-
„fectionis, quæ ab ipſo Sacramento
„confertur.„

„Denique tota quæſtio de Sacra-
„mento Confirmationis periculoſa eſt,
„avertitque fidelem populum a defi-
„derio,

„derio, ſuſceptione, & reverentia ejus- Sæc. XVII.
„dem Sacramenti: & prætextu non A.C. 1627.
„neceſſitatis ſubdole illud inutile eſſe
„inſinuat, quidquid in contrarium Au-
„thor proteſtetur: cum tamen ſit uni-
„cum medium ſpecialiter inſtitutum a
„Chriſto ad conferendum ex opere ope-
„rato, & per ſe jus proprium ad auxi-
„lia & robur ſpeciale ad fidei profeſſio-
„nem: vixque Author excuſari poteſt
„a dolo, quod nullam Characteris Con-
„firmationis chriſtianum perficientis
„toto tractatu fecerit mentionem &
„quod Sanctorum Patrum authoritates,
„quæ pro effectibus Confirmationis pro-
„feruntur, falſa interdum negatione e-
„ludat.„

De Statu Epiſcoporum, Curatorum, & Regularium.

Ex Quæſtione quinta. Numero tertio & ſeqq.

I. *Negari non debet, hominem facientem opera aliorum perfectiva, actiones de ſe præſtare meritorias, & de ſe perfectivas operantis: nihilominus niſi etiam fiant cum perfectione (quod contingere non poteſt, niſi homo aliunde perfectius ſit) magis aptæ ſunt nocere quam juvare, ratione magnarum imperfectionum, & variorum periculorum;*

Sæc. XVII. A. C. 1627. *quibus ex mala executione tam nobilium actionum homo ipſe obnoxius eſt.*

Cenſura. Hæc propoſitio multiplici, & affectata æquivocatione laborat, ſub qua multi latent errores. 1. Intellecta de omnibus actionibus perfectivis aliorum per comparationem ad ſuſcipientes, quaſi ſint ſuſcipientibus nocivæ potius quam proficuæ, niſi a perfectis procedant, eſt hæretica. 2. Intellecta de iisdem actionibus per comparationem ad ipſum operantem, quatenus generatim de omnibus loquitur, & quatenus dicit, eas magis aptas eſſe nocere, quam juvare, & ſic actionibus ex ſe bonis attribuit nocumentum, quod ſolis hominum vitiis debet attribui, adhuc falſa eſt, temeraria, verbo Dei contraria, quidquid addat de imperfectionibus, & periculis, quibus homo eſt obnoxius. 3. Quatenus ait perfectionem neceſſariam iſtis actionibus, ne noceant ſive operanti, ſive ſuſcipientibus, non poſſe ab aliis proficiſci, quam a perfectis, etiam falſa eſt, temeraria, erronea, deſtruitque merita incipientium & proficientium. 4. Quatenus aſſerit actiones iſtas non poſſe fieri cum perfectione, niſi homo aliunde perfectus ſit, innuens perfectionem iſtarum actionum & hominum, a quibus fiunt, neceſſario petendam eſſe

esse ab alio statu, & non posse haberi per media proportionata proprio statui unicuique etiam Episcopali, falsa quoque est, temeraria, erronea & hæresin sapit: negans in quolibet statu esse gratiam sufficientem ad functiones cum utilitate, & merito perficiendas. Sæc. XVII. A.C. 1627.

II. *Hinc fuit, quod omnes viri Sancti adeo conati sint tam altam dignitatem declinare.*

Censura. Hæc propositio ratione particulæ (omnes) est falsa, Apostolis, & multis viris Sanctis injuriosa.

III. *Licet Episcopus sæcularis sit tantum in statu alios perficiendi, tamen Episcopus regularis est in statu seipsum perficiendi, & alios.*

Censura. Hæc propositio, quatenus denegat Episcopo Sæculari statum perfectivum ipsius, falsa est, temeraria, verbo Dei contraria, & dignitati status Episcopalis derogat.

IV. *Illi Religiosi, qui de instituto suo præter perfectionem propriam incumbunt etiam proximis juvandis, sunt in statu tum seipsos tum alios perficiendi, & paulopost: ejusmodi Religiosi non solum in quantum attendunt propriæ saluti, verum etiam prout profitentur alios juvare, sunt proprie in statu, quia perpetuo obligantur operibus utriusque generis; & in quantum mittuntur*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

tur ad proximos juvandos, hoc reſpectu excellunt curatos ſæculares.

Cenſura. Utraque propoſitio in quantum aſſerit Religioſos, qui ex inſtituto ſuo incumbunt proximis juvandis, eſſe in ſtatu alios perficiendi, & ut profitentur alios juvare, eſſe proprie in ſtatu utique perficiendi alios, nova eſt, falſa, temeraria, & in errorem inducens, callideque poteſtatem perficiendi ordinariam, quæ ſoli Paſtorum ſtatui competit, in iſtiusmodi Religioſorum ſtatum transferens, & in quantum ſubjungitur, iſtos Religioſos eo reſpectu excellere curatos ſæculares, falſa eſt, præſumptuoſa, veris & ordinariis Paſtoribus injurioſa.

V. *Differunt etiam iidem Religioſi ab Epiſcopo regulari: quia eſſe regularem eſt mere accidens reſpectu ſtatus Epiſcopalis; ſed ipſamet vota iſtorum Religioſorum, quorum proprium inſtitutum eſt, tum ſeipſos, tum alios perficere, penitus ceſſarent, ſi ad propriam tantummodo perfectionem reſtringerentur.*

Cenſura. Hæc propoſitio, quoad priorem partem oblique ſimplices Religioſos ex inſtituto ſuo obligatos ad alios juvandos, Epiſcopis regularibus in ſtatu perficiendi alios anteponens, nova eſt, temeraria, ſcandaloſa, & Divinæ ordinationi injurioſa: quoad poſterio-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

steriorem vero partem, falsa est, temeraria, scandalosa, Apostasiæ januam aperiens, istis Religiosis infringendorum votorum, & reluctandi Pastoribus occasionem tribuens, & summi Pontificis libere mittendi authoritatem temere coarctans.

VI. *Est ergo Episcopus in statu, qui præsupponit, sed non tribuit perfectionem, quam status Religiosus non præsupponit, sed tribuit.*

Censura. Hæc propositio, quatenus denegat quamcunque perfectionem Episcopi perfectivam, quæ ab ipsius statu ei tribuatur, falsa est, temeraria, verbo Dei contraria, & dignitati status Episcopalis derogat.

VII. *Votum non acceptandi Episcopatum, est validum & Sanctum: votum non ingrediendi Religionem, est impium & nullius valoris.*

Censura. Hæc propositio quoad priorem partem est ambigua, & quatenus extenditur ad recusationem Episcopatus tam impositi quam oblati, tam urgente quam cessante necessitate, est falsa temeraria, & statui Episcopali contumeliosa.

VIII. *Quod declaravit Papa de eo, qui votum susceperat de religione ingredienda, potest cum proportione applicari ad propositum seu vocationem ad ejusmodi statum,*

Sæc. XVII. A. C. 1627. *cui non satisfit coram Deo per alium vitæ cursum, licet vocatio esset altior.*

Censura. Ista propositio est falsa, temeraria, præsumptuose asserta, & erronea, inquantum videtur inducere obligationem ad statum religiosum ex solo proposito seu vocatione ad ipsum, non obstante alia altiori vocatione.

IX. *Desiderare Episcopatum etiam propter eo, quod in eo optimum est, nimirum pro bono animarum secundum sanctum Thomam. 2. 2. qu. 185. articulo 1. videtur præsumptio, & non desunt, qui dicant communiter esse peccatum mortale.*

Censura. Hæc propositio, ut jacet, est falsa, temeraria, verbo Dei contraria, & imponit S. Thomæ.

X. *Votum religionis impleri posset per acceptationem Episcopatus, si Episcopum esse, melius omnino esset.*

Censura. Hæc propositio est falsa, & absurda, quatenus innuit statum Episcopalem non esse omnino meliorem statu religioso contra communem Patrum Sententiam.

XI. *Quod ad me spectat, mallem carere quacunque perfectione, in qua Episcopus antecellere possit religiosum, quam esse in statu, qui non requirat ex natura & essentia sua coelitatem, sicuti status Episcopi eam non requirit, cum tamen status religiosus necessario, & essentialiter Angelicam ipsam perfectionem includat.*

Cen-

Cenſura. Imprudens electio, & maligne propoſita, qua minus bonum præfertur majori, & Caſtitatis obſervantia præfertur omnibus ſimul perfectionibus ſtatus Epiſcopalis, e quarum numero eſt eminentiſſima charitas, & inepte unius ſtatus Caſtitas Caſtitati alterius anteponitur, licet revera utrique ſtatus annexa ſit ſpecialis quædam Caſtitas. Sæc. XVII. A. C. 1627.

XII. *Dictum erat egregium cujusdam famoſi concionatoris, quod homines in electione ſtatus Epiſcopalis apti ſint quædam conſiderare, quæ cito evaneſcerent, ſi aliam inirent rationem, & ſedulo ponderarent, pro quot animabus rationem reddere tenentur, & forte viderent, quod etiam in opulento Epiſcopatu oppignorent animam ſuam pro tot aliorum, ut pro ſingulis vix accipiant in ſtipendium medium florenum per annum, & inferiores Paſtores vix duos Carolos pro qualibet anima curæ ſuæ commiſſa.*

Cenſura. Scurrile & profanum dictum homine Chriſtiano indignum in omnium Paſtorum Eccleſiæ contumeliam, & contemptum.

XIII. *Perfectio Epiſcopi conſiſtit in eo, quod ex officio ſuo obligetur alios illuminare, & animam ſuam pro grege ponere, ſi occaſio requirat, quæ raro accidit. Ad hæc duo Epiſcopus adſtringitur ex juſtitia,*

Sæc. XVII. A. C. 1627

ratione ſuſtentationis, & honoris illi a grege præſtiti, vel ex virtute fidelitatis reſpectu pacti cujusdam impliciti, quo ſeſe obligat, quando conſecratur. At Religioſi ex mera charitate, vel religione, virtutibus nobilioribus juſtitia, aut fidelitate alios illuminant, & vitam pro ſalute animarum periculis exponunt.

Cenſura. Iſta propoſitio, in quantum omittit plures Epiſcopalis ſtatus operationes perfectivas, ſubdola eſt & fallax. 2. In quantum perfectionem ſtatus Epiſcopalis ponit in obligatione, quæ potius ſita eſt in continua præparatione animi ad pericula mortemque ipſam pro ovibus ſubeundam, & in maxima charitate, adhuc fallax eſt, maligna & falſa. 3. In quantum occaſionem ponendi animam ſuam pro ovibus raro accidere ſubjungit, maligna eſt & falſa. 4. In quantum videtur aſſerere Epiſcopum ad ſua munia adſtrictum tantum ratione Suſtentationis & honoris &c. falſa eſt, ſcandaloſa, temeraria, & erronea. 5. Quatenus ſupponit vel Epiſcopum non agere ex virtute charitatis & religionis, vel opus, quod ſit ex ſola charitate nobilius eſſe, eo quod ſit ex charitate cum aliis virtutibus: ratione prioris ſenſus eſt falſa, contumelioſa, ſcandaloſa, & temeraria, ratione poſterioris eſt etiam falſa

falsa, temeraria, erronea, & falso supponit religiosos nihil accipere a populo. Sæc. XVII. A. C. 1627.

XIV. *Audeo affirmare illos fore Consiliarios intempestivos, si qui proponerent nescio quam Parochiarum, & Parochorum institutionem, unde nihil aliud hisce temporibus lucri fieri posset, quam mutatio Charitatis in inferiorem aliquam virtutem, & amissio illius gloriæ a Christo Domino Apostolis commendatæ*, gratis accepistis, gratis date: *ut nihil dicam de stricta obligatione, cui adstringerentur, si essent curati, propter tam miserum stipendium, ut supra notavi.*

Censura. Hæc propositio est falsa, scandalosa, veteri Parochiarum institutioni injuriosa, & in quantum ait per institutionem Parochorum, charitatem mutari in aliquam inferiorem virtutem, hoc est, deperdi, simulque etiam amitti illam gloriam, quam Christus Dominus Apostolis per hæc verba (*gratis accepistis, gratis date*) commendavit: & consequenter negare videtur, Apostolos habuisse jus ad stipendia accipienda, aut eo jure unquam usos fuisse; & regulares, seu quicunque mittuntur, nec sunt curati, de sustentatione, & commodis temporalibus nullo penitus modo cogitare, quoad omnes partes falsa est, & præterea quoad priores partes, temeraria, scandalosa, ac hære-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

sim redolens, totique Ecclesiæ, & Pastoribus omnibus valde injuriosa.

XV. *Respondet sanctus Thomas Religiosum excellere in bonitate, sæcularem ratum in difficultate bene conversandi inter pericula hujus mundi; quæ difficultas, inquit ipse ad 6. non auget meritum.* Et paulo post: *Quare secundum sanctum Thomam religiosus Sacerdos excellit sæculares Pastores in bonitate, & in illa difficultate, quæ est plena meriti, & securitatis.*

Censura. Hæc propositio imponit sancto Thomæ, & communi Patrum Sententiæ repugnat.

Denique omnes comparationes status Episcopalis cum regulari, quæ hoc libro continentur, supremum Ecclesiæ statum, qui Episcopalis est, maxime deprimunt, & summi Pontificis æque, ac reliquorum Episcoporum dignitati sunt injuriosæ, & tota illa quæstio confusionem statuum inducit, & contra divinam ordinationem Pastoribus Ecclesiæ Religiosos, qui Pastores non sunt, anteponit.

De Hierarchia Ecclesiastica.

Ex quæst. 6. Num. 1. & seqq.

I. *Demonstrare conabor, quod etiam Religiosi ut Religiosi secundum sanctum Dionysium, & sanctum Thomam non possint ec-*

clesi-

cludi ab Hierarchia Ecclesiastica: & sic sacerdotes, Pastores & Episcopi Regulares secundum plures considerationes erunt de Hierarchia Ecclesiastica, quam sæculares sacerdotes, Pastores, & Episcopi nominatim non tantum ut sacerdotes aut Episcopi, sed etiam ut sunt Regulares. Sæc. XVII. A.C. 1627.

Censura. Hæc Propositio fallit in æquivocatione nominis (*Hierarchia*) & in propria acceptione Hierarchiæ, quæ vim activam importat, falsa est, temeraria, scandalosa, Ordinis Hierarchici destructiva, & erronea, licet Religiosus qua Religiosus ad Hierarchiam pertineat passive, & improprie, eo modo, quo tota multitudo initiandorum seu participantium res sacras, & non aliter. In quantum vero subjungit, exinde sacerdotes, Pastores, & Episcopos regulares secundum plures considerationes esse de Ecclesiastica Hierarchia, quam sæculares Pastores, & Episcopos, falsissima est, temeraria, erronea, & summo Pontifici æque, ac cæteris Episcopis injuriosa.

II. *Temeritas est, affirmare, quod Concilium intendisset definire ut materiam fidei, quod sub nomine Hierarchiæ possint tantum comprehendi Episcopi, sacerdotes, aut alii Ministri ordine, & jurisdictione præditi.*

Censura. Hæc propositio est falsa, temeraria, & præsumptuose asserta.

III. *Su-*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

III. *Superiores Religiosorum cum sint proprie Ordinarii, & subditorum suorum pastores, in quantum jurisdictionem ordinariam habent, & ut ita dicam, Pastoratum, magis sunt de Hierarchia, quam Episcopus solum delegatus respectu ejus loci, cui solum est delegatus.*

Censura. Ista propositio, in quantum dicit superiores Religiosorum esse proprie ordinarios, est falsa, & primævæ institutioni Monasticæ contraria, in quantum vero dicit, ipsos esse magis de Hierarchia, quam Episcopum solum delegatum &c. est falsa, temeraria, & erronea.

IV. *Illi superiores Religiosi, qui officio immobiles sunt, & perpetui, unde proprie sunt in statu, & obligantur ad gubernandos, illuminandos, & perficiendos alios, qui sunt perfectionis actus; sunt vere in statu perfectionis, tum acquirendæ, tum acquisitæ; & eatenus aliquo modo sunt de Ecclesiastica Hierarchia magis quam sæculares Episcopi etiam Ordinarii, etsi absque dubio in aliis longe sint inferiores Episcopis.*

Censura. Prima pars hujus Propositionis, quod superiores Religiosi immobiles & perpetui sint in statu perfectionis acquisitæ, nova est, falsa & temeraria: secunda in quantum innuit omnes actus Hierarchicos maximeque perfectivos illis Superioribus ex obligatione

tione convenire, ludit in æquivocatione, quæ potest inducere in hæresim. Tertia, in quantum ait, ipsos in eo respectu quodam peculiari modo magis esse de Hierarchia Ecclesiæ, quam sæculares Episcopos locorum ordinarios, est hæretica, & summo Pontifici æque ac ceteris Episcopis injuriosa. Sæc. XVII. A. C. 1627.

V. *Sicut officia sæcularia Jurisdictionem non importantia reddunt hominem civilis Reipublicæ membrum, ita spirituales actus, professiones, & officia hominem in Ecclesiastica Hierarchia collocare possunt.*

Censura. Hæc propositio, si intelligatur de sacro principatu Divina ordinatione instituto, est hæretica.

VI. *Dubitare non possumus, quin illa professio & vitæ status, qui maximam vim habet ad obtinendam perfectionem gratiæ, & Charitatis hujus vitæ, collocare possit professores suos intra præcipuos Ecclesiasticæ Hierarchiæ ordines.*

Censura. Hæc propositio ut jacet, est hæretica, damnata in Concilio Constantiensi, & contra mentem Concilii Tridentini, eos tantum gradus in Ecclesiastica Hierarchia collocantis, quibus ex Divina ordinatione competit, aliqua potestas & sacrum ministerium in Ecclesia.

VII. *Discussi, & probavi, Religiosos, præcipuum quemdam in Ecclesiastica Hierarchia locum tenere.*

Cen-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Censura. Hæc propositio intellecta de Hierarchia proprie dicta, quæ est sacer principatus divina ordinatione institutus, est hæretica.

VIII. *Addere possem Regulares Presbyteros ordinum a Divo Doctore in objectione nominatorum particulare genus Juris, & ut ita dicam, dispositionem proximam habere ad hujusmodi officia, quam sæculares præcise, qua Presbyteri sunt, non habent: etsi enim Regulares hujusmodi ordinum nullam actu Jurisdictionem vel potestatem ad tale munus gerendum habeant, donec eam a superioribus suis accipiant: tamen ratione instituti sui in quoddam habent ad talem potestatem a superiore accipiendam, qui sine justa causa eos privare non debet eo, ad quod se obligaverunt, tale vitæ genus suscipiendo.*

Censura. Hæc propositio est falsa, temeraria, erronea, ordinariæ potestatis Pastorum, & maxime summi Pontificis imminutiva, eamque temere coarctans: tum quatenus istis Religiosis speciale quoddam jus attribuit ex ipsorum voto ad munia Ecclesiastica gerenda, secluſa ipsorum ordinatione, ac si Jurisdictio non posset illis juste denegari, & possent suis votis obligare summum Pontificem ad eos mittendos; tum quatenus videtur superioribus regularibus attribuere potestatem concedendi

dendi Jurisdictionem, quam ex se, & præcise ut Regulares sunt, non habent. Sæc. XVII. A. C. 1627.

Denique tota quæstio de Hierarchia Ecclesiastica, fallax est, sanctorum Patrum authoritatibus abutitur, & Hierarchiam Ecclesiasticam proprie dictam cum ipsa Ecclesia confundit, ut Ordinis principantis, & subjectionis discrimine sublato, Regularibus (quibus qua Regulares sunt, honoratissimum quidem locum inter laicos tributum esse constat) eminentissimus gradus inter sacros Mystas seu Ecclesiæ Principes & Ministros authoritatem habentes in populum, attribuendus credatur, contra Christi & Ecclesiæ ordinationem.

IX. *Contra prudentiam probat* (Doctor Kellisonus) *suam conclusionem per principia duriora, & incredibiliora, quam sit ipsa conclusio: exempli gratia: ut probet necessitatem Episcopi in Anglia, utitur his miris, & ineptis propositionibus*: quod sit de jure divino, & sit lex divina pro una quaque particulari Ecclesia, uti Anglia est, ut Episcopum habeat: quod sine Episcopo Anglia non possit esse particularis Ecclesia: quod nisi una quæque particularis Ecclesia suum habeat Episcopum, aut Episcopos, tota & universalis Ecclesia non esset, uti Christus instituit, Hierarchia composita ex diversis

Sæc. XVII. A. C. 1627.

versis particularibus Ecclesiis: quod sine Episcopo non possimus habere Confirmationem, qua quicunque caret, non est, sicuti præfatus Doctor ait, perfectus Christianus. *Quæ omnia principia pejora sunt ipsa Conclusione, & a nobis demonstrata sunt, nullum omnino habere fundamentum.*

Censura. Ista propositio in quantum vocat (miras & ineptas propositiones, & principia duriora, incredibiliora & pejora) dicitque ea nullum omnino habere fundamentum; quæ tamen universalis Ecclesiæ praxi, & sensui conformia sunt, toti Ecclesiæ probrosa est, ejusque statuS destructiva, novam & insolentem Doctrinam continens, quæ in errorem inducere potest.

De Episcopo Chalcedonensi.

Rationes, quibus Author hujus operis quæstione septima numero quinto avertere conatur Catholicos ab erogandis eleemosynis Episcopo Chalcedonensi contra pietatem & charitatem pugnant. Prima quod non teneantur Catholici sustentare aliquem, qui non sit ordinarius loci, falsa est, temeraria, Verbo Dei contraria, & in Religiosorum ubique versantium præjudicium facilius trahi potest. Secunda, quod ab

ab Episcopo Chalcedonensi laici nullum commodum, excepto Sacramento Confirmationis, percipere possint, falsa est, & ex Brevis Apostolici verbis aperte redargui potest, & si ad omnes Episcopos ordinarios extendatur, est hæretica. Tertia, qua sub aliorum nomine prætendit multa incommoda ex admissione illius contigisse, nimium sapit prudentiam humanam, quæ est inimica Deo. Quarta denique, qua sub alieno nomine adhuc prætendit Chalcedonensem Episcopum impensurum eleemosynas in seditionibus, & factionibus nutriendis, temerarium continet judicium. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. CI.

Censuræ propositionum ex Danielis seu Floydii Apologia decerptarum.

Postquam Facultatis Decanus die decima quinta Januarii Apologiam Patris Floydii sub ementito Danielis a Jesu nomine editam, atque a Maillardo ex Anglico idiomate latine redditam a electis Doctoribus examinari jusserat, tandem censuras, quibus singulæ erant perstrictæ, publici juris fecit, hoc tenore. Propositio I. *falsissimum est, ac in consequentia periculosum, quod particularis Ecclesia sine Episcopo esse non posset.* *Argentré l. 6.*

Sæc. XVII. A.C. 1627.

Censura. Ista propositio intellecta de particulari Ecclesia perfecta, est falsissima, in consequentia periculosa, temeraria, scandalosa, Ordinis Hierarchici destructiva, populo Christiano nociva, traditionis Apostolicæ, & Successionis Ecclesiasticæ fundamentum convellens.

II. *Si particularis nulla Ecclesia esse possit sine Episcopo particulari, certe universalis existere non potest, sine universali Episcopo &c.* Et postea, *Verba in Definitione, non significant actum, sed aptitudinem rei. Si quis dicat hominem esse eum, qui discurrit, sensus est, qui natura aptus est ad discurrendum &c. . . . . Eodem modo Ecclesia dici potest multitudo Christianorum gubernata per Episcopum, id est, ita disposita & unita in fide Christi, ut possit habere Episcopum, & opus habere Episcopo, & parata sit animis, apta & praparata ad illum recipiendum, cum legitime mittitur.*

Censura. Illa propositio est captiosa, & in hæresin inducit, in quantum omittit obligationem, quam habet universalis Ecclesia, ut sibi provideat quantocius de capite.

III. *Cujus* (summi Pontificis) *proprium & immediatum super nos Episcopatum relinquere, ut sit particularis Ecclesia sub Episcopo Chalcedonensi, ut notus Doctor*

ctor vellet, esset relinquere substantiam, & umbram prendere. Sæc. XVII. A. C. 1627.

Censura. Ista propositio, in quantum innuit Ecclesias, quæ admittunt Episcopos particulares, relinquere summum Pontificem, easque asserit relinquere substantiam, & umbram prendere, est falsa, temeraria, scandalosa, & dignitati Episcopali injuriosa.

De Sacramento Confirmationis.

I. *Catholici chrismate uncti in Baptismo licet ab Episcopo non confirmati, perfecti sunt Christiani in sensu Patrum.* Ibidem. *Infero Anglos Catholicos, qui Baptizantur ritu Catholico, vel qui recipiunt Cæremonias Catholicas Baptismi, licet non confirmati fuerint ab Episcopo, fuisse & esse perfecte Christianos omni modo.*

Censura. Utraque propositio est falsa, temeraria, contra sensum communem Patrum, in contemptum Sacramenti confirmationis, & in errorem inducens.

II. *Chrismatio in Baptismo per sacerdotem instituta fuit ab Ecclesia ad supplendum, non solum significationem Episcopalis chrismatis, sed etiam effectum; nempe ad conservandos, & confirmandos homines in Baptismali gratia. Hoc docetur a Divo Thoma &c.* & paulopost. *Hæc Cæremonia facit hominem fortem ad resistendum peccato, ad profitendam fidem in persecutione,*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

ſuccedentes in locum Confirmationis in hoc reſpectu &c. & paulopoſt. *Quæ motiones fortitudinis, & animi dantur per Chriſmationem Baptismalem, ex opere operato, ut multi Theologi docent: ſaltem per preces Eccleſiæ, & applicationem hujus Cæremoniæ in eum finem, quæ eſt doctrina multi ſolatii pro Catholicis commode habere non valentibus Confirmationem: & oſtendit, quod poſt inſtitutionem Chriſmationis ſacerdotum in Baptismo, Chriſmatio per Epiſcopum non ſit tam neceſſaria, ac ante fuit.*

Cenſura. Propoſitio integra falſa eſt, temeraria, imponit ſancto Thomæ, & hæreſim ſapit.

III. *Forte vereri poterant* (ſummi Pontifices) *ne Confidentia hujus Sacramenti cauſſans remiſſionem in uſu aliorum, illis* (Catholicis Angliæ) *noceret.*

Cenſura. Iſta propoſitio eſt ſummis Pontificibus injurioſa, & piarum aurium offenſiva.

IV. *Patet, quod Confidentia in Confirmationis virtute importare poſſit magnum periculum animabus.*

Cenſura. Iſta propoſitio abſolute prolata falſa eſt: piarum aurium offenſiva, Blasphema, Sacramento & providentiæ Chriſti maxime contumelioſa.

V. *Cum præfatus Doctor dicit, quod Confirmatio ſit ordinarium medium inſtitutum ad dandum robur ad profitendam fidem ante*

ante perſecutorem, ſi intelligat eſſe Ordinarium medium, verum dicit &c. Si intelligat eſſe ordinarium medium, id eſt, ſolum & unicum ordinarium medium ad faciendos Chriſtianos perfectos, & fortes, dictum ejus non eſt conſonum veritati, cum alia media inſtituta ſint a Chriſto ad faciendos nos fortes. Sæc. XVII. Sæc. 1627.

Cenſura. Iſta propoſitio, quatenus videtur negare confirmationem eſſe unicum, & ſolum ordinarium medium ſpecialiter inſtitutum a Chriſto ad faciendos Chriſtianos perfectos & fortes, utique ad profitendam fidem ante perſecutorem, eſt falſa, temeraria, Sacramenti Confirmationis imminutiva & erronea.

VI. *Omnes Theologi dicunt confirmationem non præcipi, niſi cum commode haberi poteſt; vel ut alii dicunt, quando commodiſſime, quando ſine ullo vel minimo prorſus incommodo.*

Cenſura. Iſta propoſitio eſt ſcandaloſa, in maximum Sacramenti Confirmationis contemptum maligno animo propoſita, & in errorem poteſt inducere.

De Epiſcopis & Curatis.

Ex Præfat.

I. *Ut præferat* (prædictus Doctor) *Epiſcopos Angelis, quoad functionem, dicit capite decimo ſeptimo, numero ſecundo: Cui*

Sæc. XVII. A. C. 1627. *Angelorum dictum est, pascite, qui in vobis est, gregem Dei, sicut Episcopis dictum est? cui quæstioni statim satisfacere potest quis ex verbo Dei, illis Angelis, de quibus Psalmista dicit psalmo nonagesimo, versu duodecimo:* Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. *Nam quid est aliud Angelos habere curam custodiendarum ovium Dei, quam Pastores earum esse.*

Censura. In ista propositione author verbum Dei temere detorquet, ut ostendat Angelis tributum esse munus Pastorum, sicut Episcopis, quæ doctrina falsa est, temeraria, & hæretica.

II. *Ordinatio Presbyterorum, & Ministrorum Ecclesiæ sola est causa, quæ inferat necessitatem Episcopi.* Item.

III. *Ecclesia tempore persecutionis indiget Episcopo solum propter ordinandos Presbyteros.*

Censura. Utraque propositio est falsa, Ecclesiæ ordinisque Hierarchici destructiva, & hæretica.

IV. *Lex divina non plus exigit, quam ut sint aliqui Episcopi in Ecclesia tot numero scilicet, ut periculum non sit, ne totus ordo subito abripiatur ex eorum mortibus: & sic dispersi per mundum, ut omnibus Christianis sufficienter provideatur de doctis & virtuosis sacerdotibus. Si hoc fiat, legi divi-*

divinæ ſatisfit, licet nulli ſint Epiſcopi in Gallia, Hiſpania, aut Anglia.

Cenſura. Iſta propoſitio eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, Ordinis Hierarchici deſtructiva, erronea, & verbo Dei contraria.

V. *Da ergo mihi multitudinem Chriſtianorum quantumcunque magnam, quæ non indiget Epiſcopo ad ordinandos ſacerdotes, & audacter dicam, quod non ſit opus, ut gubernator illius ſocietatis ſit Epiſcopus.*

Cenſura. Iſta propoſitio eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, Ordinis Hierarchici deſtructiva, & verbo Dei contraria.

VI. *Imo ponamus ordinationem ſacerdotum & Miniſtrorum Eccleſiæ non eſſe neceſſariam in Eccleſia: ſequitur ſtatim, non eſſe opus, ut Eccleſia univerſalis gubernetur ab Epiſcopis, qui ſuperiores ſunt ſacerdotibus.*

Cenſura. Iſta propoſitio falſa eſt, ſeditioſa, pernitioſam & homine Chriſtiano indignam ſuppoſitionem continet, doctrinamque inducit hæreticam.

VII. *Donatio Confirmationis non impedit, (ſi non indigeant eo Epiſcopo ad ordinandos ſacerdotes) quin grex ejus dicere ei adhuc poſſit, nempe pedes capiti, non indigemus te, ut ſis Epiſcopus.*

Cenſura. Iſta propoſitio verbis contumelioſis concepta eſt, inobedientiam ſuadet, ac hæreſim redolet.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

VIII. *Quod in tempore persecutionis, bonum non sit, nec conveniens, nec ullum solatium Ecclesiæ habere Episcopum, cum nullus publicus usus sit religionis,*

Censura. Ista propositio falsa, temeraria, Ecclesiæ praxi contraria, ejus bono nociva, summo Pontifici injuriosa, ejusque Brevi pro Episcopo Chalcedonensi manifeste repugnans, ac hæretica.

IX. *Licet obligatio Justitiæ, quam intrant curati, sit strictior, & majoris obligationis quoad peccatum, tamen obligatio charitatis, obedientiæ, & rationis, quæ religiosi se obligant ad adjuvandas animas, est altior, excellentior, & major quoad meritum; præsertim quia tenetur ex statu laborare in messe animarum puriori intentione & liberiori a terrena mercede, quam sæculares sacerdotes tenentur, qui non laborant sine stipendio.*

Censura. Ista propositio in quantum a vinculo, quo obligantur curati, excludit charitatem, falsa est, temeraria, & verbo Dei contraria: in quantum ex obedientia, & religiosi status instituto animas juvare, in merito præfert animarum curæ ex obligatione Justitiæ, falsa item est, temeraria & præsumptuose asserta. In quantum denique religiosos puriori intentione teneri, sæculares vero sacerdotes pro stipendio tan-

tantum laborare asserit, est falsa, temeraria, scandalosa, & toti curatorum Ordini maligne contumeliosa. Sæc. XVII. A. C. 1627.

De Hierarchia & Regularibus.

I. *Quod Regulares sint de Hierarchia absolute, & non tantum in hoc, aut illo sensu, articulum fidei esse puto.*

Censura. Author novum, eumque falsum fidei articulum fingit.

II. *Regulares, ut regulares, sunt Presbyteri & Prædicatores, non quod ex institutis suis fiant formaliter sacerdotes: sed quia officium & vocatio Presbyterii est cum instituto suo, & statu connaturaliter, & necessario conjuncta.*

Censura. Ista propositio est falsa, temeraria, Ordinis Hierarchici perturbativa & erronea.

III. *Religiosus, qui non est adhuc sacerdos, nondum venit ad perfectionem suæ vocationis.*

Censura. Ista propositio absolute prolata, est falsa, temeraria Ordinis Hierarchici perturbativa, erronea, multis sanctis Religiosis, imo & nonnullis ordinum regularium primis authoribus injuriosa.

IV. *Hic divus Paulus* (1. Cor. 12. v. 28.) *duo intendit.* 1*mo. describere varietatem statuum, ministrorum & officiorum in Ecclesia, id est, Ordines Hierarchiæ, ut*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

noſter Doctor dicit, nec aliquis dubitat. IIdo. numerare illa officia in ordine 1. 2. & 3. Secundum gradus & eminentiam loci, uti tertius oſtendit. Hinc ſi in hoc loco divus Paulus collocat Regulares ante ſacerdotes ſæculares, tunc locus regularium eſt altior, & eminentior, & propior capiti. Sed quomodo hoc probari poteſt? quia ſanctus Paulus ponit opitulationes, id eſt, auxiliatores ante gubernationes, id eſt, gubernatores. Nam ſic ait, opitulationes, gubernationes, primum adjutores, deinde gubernatores. *Sed opitulatores ſunt regulares, quorum officium eſt, adjuvare Epiſcopos, & aſſiſtere illis: Gubernatores ſunt ſæculares ſacerdotes, habentes gubernationem animarum &c.* Et paulo poſt. *Ergo ſecundum ſanctum Paulum & veritatem regulares ſunt altioris gradus in Eccleſia, quam ſæculares ſacerdotes.*

Cenſura. In quantum ex ſancto Paulo deducere intendit, regulares eſſe gradus excelſioris in Eccleſia, quam ſacerdotes ſæculares, qui animarum regimen habent, eſt falſa, temeraria, erronea, & præſumptuoſe aſſerta. In quantum, vero Apoſtolum nomine (opitulationum) regulares intelligere adverat, prout aſſiſtunt Epiſcopis, & absque gubernatione immiſcentur Sacramentorum adminiſtrationi, ridicula eſt, & vel ignoranter, vel malitioſe Apoſto-

ſtoli verba in alienum ſenſum detor- Sæc. XVII.
quet. A.C. 1627.

V. *Regulares ex ſuo inſtituto ſunt auxiliatores ſubordinati immediate univerſali Epiſcopo, ut adhibeantur ab eo pro bono univerſalis Eccleſiæ, ex natura, inquam, ſtatus eorum, ſepoſitis privilegiis exemptionum: ſtando in rigore divinæ inſtitutionis, regulares immediate ſubjiciuntur Papæ, & liberantur ab Epiſcopis, ut regulares ſunt, ſecundum votum obedientiæ, & regularium obſervantiarum, ad quas obligantur voto, regula & conſtitutionibus.*

Cenſura. Iſta propoſitio eſt falſa, temeraria, præſumptuoſe aſſerta, authoritatis Epiſcopalis imminutiva, in ſummos Pontifices, & alios Epiſcopos privilegiorum authores ingrata, ſchismatica, & hæretica.

VI. *In Eccleſia ſub Chriſto vivente in terra ſeptuaginta duo Diſcipuli proximi erant Apoſtolis, ideoque qui proprie ſuccedunt ſeptuaginta duobus diſcipulis, & illis ſimillimi ſunt, ſunt in Eccleſia in proximo gradu ad Epiſcopos, qui ſuccedunt loco Apoſtolorum. Hi ſunt regulares, ut ſanctus Thomas probat &c.* Et paulopoſt. *Regulares ſunt ſimillimi ſeptuaginta duobus diſcipulis, ac ita propriiſſime ſuccedunt eorum loco, & conſequenter præferendi ſunt illis, quorum labores & munera ſunt ſub juſſu particularis Epiſcopi, & ex ſtatu & voca-*

Sæc. XVII. A. C. 1627. *vocatione assignantur uni parvulæ particulæ particularis Ecclesiæ.*

Censura. Ista propositio, in quantum ad ministeria Ecclesiastica regulares ratione status religiosi, propriissime septuaginta duobus discipulis succedere asserit, est nova, falsa, temeraria, præsumptuose asserta, contra communem Conciliorum & Patrum doctrinam, & imponit sancto Thomæ. In quantum vero authoritate proximo gradu regulares Episcopis subjungit, falsa est, temeraria, erronea, & Ordinis Hierarchici destructiva.

VII. *Qui ex Episcopis fiunt religiosi, dici possunt aliquo modo altius volare, & non omnino descendere.*

Censura. Istud in contemptum dignitatis Episcopalis proponitur, & contra sensum summi Pontificis in cap. *Nisi pridem, de renuntiatione*, citato ab Authore, in confirmationem suæ sententiæ.

VIII. *Si status Episcopi esset absolute perfectior & sine comparatione, quam status Religiosi, cur Religiosi non possunt transire ad illum sine licentia superiorum.*

Censura. Ista propositio in quantum videtur negare majorem perfectionem status Episcopalis supra Religiosum, est falsa, temeraria, communi Patrum, & Doctorum consensui repugnans, & ratione continet fallacem. IX.

IX. *Probabile est Episcopos ex suo statu & ex ordinaria potestate, quam habent ex divina institutione, non esse perfectores & Magistros Religiosorum, quantum ad votum, & voti perfectionem, etiam sepositis privilegiis exemptionis ab Episcopis, quam habent Religiosi.* Sæc. XVII. A. C. 1627.

Censura. Ista propositio est falsa, temeraria, erronea, juri communi, & antiquæ Ecclesiæ praxi contraria.

X. *Nec ut mihi persuadeo, hæc doctrina displicebit sanctis Episcopis, quibus Episcopi obligatio videtur tam onerosa, ut lætaturi sint ex bona probabilitate se relevari a tam alta obligatione, qualis est teneri ex statu potentes esse docere Religiosos viam perfectionis.*

Censura. Ista propositio est contumeliosa, & irrisoria Ordinis Episcopalis, eoque sensu homine Religioso, imo etiam Christiano indigna.

XI. *Excellentia Religiosi status, qua caret Episcopalis status, hæc est, quod Religio est status perfectionis acquirendæ, cum status Episcopi sit in statu perfectionis acquisitæ, non importat esse in statu, ex cujus professione perfectio actu acquiritur, sed qui supponit aliquem esse antea perfectum, dando illi nulla media propria statui, quibus perficiatur, si forte non sit perfectus, cum assumit illum statum, ita ut homo imperfectus factus Episcopus, si alias forte evadit*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

dit perfectus, hoc fit exercitio actionum, quibus non tenetur ex ſtatu. Et paulopoſt, *ſi non ſit ita prius (ſcilicet perfectus) eſt in periculoſo ſtatu, quia in ſtatu requirente multam perfectionem ſine mediis propriis ad illam obtinendam.*

Cenſura. Iſta propoſitio quatenus aſſerit Epiſcopum ratione ſui ſtatus non teneri ad ullas actiones, nec habere ulla media, quibus ſeipſum perficere poſſit, eſt falſa, temeraria, erronea, verbo Dei contraria, & dignitati ſtatus Epiſcopalis derogat.

XII. *Licet ſpeculative ſtatus Epiſcopalis ſit perfectior, ut conſideratur ſecundum nudam ſuam naturam; tamen quia practice res ſumenda eſt ſecundum omnes ſuas circumſtantias, & prout moraliter haberi poteſt; ideo abſolute ſtatus Religioſus pluris æſtimandus eſt, & felicior putandus, & pro quolibet in particulari perfectior. Nam ad conſiderandam excellentiam ſtatus, non tantum conſiderare debemus perfectionem actionum, ad quas obligat, & ſtrictam obligationem, quam infert poſſeſſoribus, ſed etiam poſſibilitatem vel probabilitatem perficiendi tam altas obligationes. Nam obligari ſub pœna peccati & damnationis ad perficiendas actiones, quæ moraliter loquendo non ſunt poſſibiles, non tam eſt perfectus, quam miſerabilis ſtatus.*

Cenſura. Iſta propoſitio in quantum abſo-

absolute in praxi statum Religiosum perfectiorem asserit Episcopali, nova est, falsa, temeraria, præsumptuose asserta, & statui Episcopali injuriosa. In quantum vero innuit actiones, ad quas tenentur Episcopi, sub pœna peccati & damnationis non esse possibiles, est Blasphema in bonitatem divinam, & hæretica.

XIII. *In hoc status Religiosorum potest videri multum honoris habere præ statu Episcoporum, & sacerdotum, quia horum status nec essentialiter, nec divina positiva lege requirit specialem castitatem præter illam vulgarium Christianorum, ubi status Religiosorum, non solum divina positiva lege, sed etiam essentialiter includit professionem Angelicæ puritatis.*

Censura Ista propositio est malitiose prolata in contemptum Cleri sæcularis; quatenus omittit specialem obligationem, qua tenentur Episcopi, & sacerdotes ad specialem castitatem servandam. Quidquid interim sit de aliis partibus propositionis.

De Episcopo Chalcedonensi.

I. *Si Catholici huic motioni concederent (scilicet recipiendi Episcopum Chalcedonensem tanquam Pastorem & Episcopum suum proprium) quomodo possunt se excusare, ne sint digni illius reprehensionis, quam*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

quam Corinthii a ſancto Paulo audierunt, *nempe* quod præcipitanter & indiſcrete poſuerunt ſe in ſubjectionem, bona ſua temporalia impenderunt, propter quæ nullam remunerationem expectant a Deo, tanquam exercentes humilitatem, obedientiam, patientiam, quibus nulla juſtitiæ corona præparatur. *Imo poſſunt per cœcam acceptionem exponere ſemetipſos in manifeſto periculo cadendi in grave peccatum, & diviſionem a ſucceſſore Petri, accipiendo Paſtores & Gubernatores contra ipſius ordinem.*

Cenſura. Iſta propoſitio, *quatenus* negat Epiſcopum a ſancta Sede delegatum recipiendum eſſe, ſicut recipieretur proprius Epiſcopus, falſa eſt, & in contemptum ſancti Pontificis delegantis temerarie aſſerta. Quatenus vero aſſerit Catholicos talem Epiſcopum recipientes dignos eſſe ea reprehenſione præcipitatæ & indiſcretæ ſubjectionis, quam Corinthii a ſancto Paulo audierunt, falſa item eſt, maligna, injurioſe comparans Epiſcopum a ſancto Pontifice delegatum cum Pſeudo-Apoſtolis, quos eo loci notat Apoſtolus: & in quantum dicit propter bona temporalia ejusmodi Epiſcopo impenſa, necnon propter obedientiam ei præſtitam Catholicos nullam remunerationem expectare poſſe a Deo, nullamque ejus-

ejusmodi bonis operibus Justitiæ coronam præparatam esse, est hæretica. Denique quatenus cæcam vocat acceptationem talis Episcopi, & ait acceptantes exponere se periculo peccati & divisionis a successore Petri, falsa est, temeraria, scandalosa, viam inobedientiæ sternit, & in errorem inducit. Sæc. XVII. A. C. 1627.

II. *Delegati recipere debent stipendium & sustentationem a Principe, a quo mittuntur, & non a populo, ad quem mittuntur.*

Censura. Ista propositio intellecta de delegato misso in aliorum commodum & necessitatem, falsa est, rationi & praxi omnium gentium contraria.

§. CII.

Epistola gratulatoria Kellisoni ad Facultatem Theologicam.

Quoniam vero Pater Wilsonus, ut suo libro auctoritatem conciliaret, illum a duobus sacræ Facultatis Theologicæ Doctoribus a Fratre Stephano Reverdo, & Reginaldo de Vaulx Carmelitarum Priore approbatum fuisse finxisset, hinc Facultas ambos die prima Martii comparere jussit, ex quibus tamen Pater Vaulx scripto etiam testimonio respondit, quod hunc librum Anglicum nunquam viderit, & nequidem linquam Anglicanam calleat, tantum *Argentré p. 343.*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

tum igitur abſit, quod ſubſcripſerit ejusmodi libro.

Hoc igitur negotio apud Sorbonam confecto Mathæus Kelliſonus die vigeſima prima Martii Pariſinæ Facultati gratulaturus, pro cenſura grates rependit, data ex Duacenſi Collegio hac epiſtola: „Non vos latet, quibus viri„bus, quibus animis Clerus noſter Anglicanus, tam ſæcularis, quam Re„gularis laboraverint in reſtituenda Ec„cleſia noſtra Anglicana, quam ſchis„ma, hæreſisque pene diruerant, adeo „ut dum ſonus nullus malleorum con„tentionis inter eos, qui deſudabant „in reparando templo noſtro, & Ec„cleſia Anglicana audiebatur, incredi„bile dictu ſit, quibus ſucceſſibus opus „creverit, ad quam altitudinem glo„riamque ſurrexerit, victrix omnium „conatuum, minarum, tormentorum„que, quibus perſecutores eam pro„ſternere ſatagebant: adeo ut de hac „noſtra Eccleſia, hunc in modum redi„viva vere dici potuerit, major eſt glo„ria domus hujus noviſſimæ plus, quam „primæ: nunquam enim adeo ſplende„bat templis, Monaſteriis, ſacrisque „ornamentis, & divitiis (quamvis in „iis nulli pene Europæ Eccleſiæ cede„ret) ac tunc temporis, quo multorum „Martyrum ſanguine glorioſa rubeſce„bat,

„bat, e quibus quindecim ultra cen- Sæc. XVII.
„tum Collegii noſtri ſacerdotes fuere, A. C. 1627.
„partim dum Rhemis in Campania mo-
„raretur, partim poſteaquam Duacum
„commigravit. „

„Verum enimvero, quam pax &
„concordia animorum erexerat, eorun-
„dem diviſio & diſcordia pene iterum
„proſtravit. Dum enim operarii divi-
„ſim laborant, & turbatis ex Epiſcopi
„adventu quibusdam Regularibus ſeſe
„mutuo diſcordes impediunt, uno di-
„ruente, quod alius ædificaverat, opus
„non procedit, imo ſane quotidie, quod
„extructum fuerat, labitur in ruinam.
„His ita ſe habentibus, reverendiſſi-
„mus Epiſcopus & præcipui ex Clero,
„literis mecum egerunt, ut librum e-
„derem de dignitate, & regimine Epi-
„ſcopali. Quibus ob eorum reveren-
„tiam, tum etiam ob patriæ amorem,
„annui: & ne ex illo aliqua Regula-
„rium offenſio ſequeretur, non de Epi-
„ſcopali tantum, verum de ceteris etiam
„Eccleſiæ ordinibus ſcripſi: de ipſis e-
„tiam Cardinalibus, & Regularibus,
„quibus ſane Regularibus tantum tri-
„bui, quantum ipſe Divus Thomas
„Aquinas Regularium decus & orna-
„mentum tribuebat. „

„Præterea in Epiſtola libro præfixa,
„quam Catholicis inſcripſi, pacem om-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„nibus concordiamque consului; & in „plerisque aliis libri partibus idem egi, „adeo ut nec verbulum paulo asperius „in statum, ordinem, aut personam „aliquam immiscuerim. Nihilominus „in illum librum per totam Angliam in„vecti sunt aliqui Regulares (cui tamen „ante eorum Clamores omnes applau„debant) tandemque duo Religiosi „Angli, libros duos contra librum il„lum ediderunt, simulque contra Re„verendissimum Chalcedonensem, qui „in libri mei propugnationem, breve, „sed nervosum opus evulgaverat.„

„Duo illi libri cum erroneis, & scan„dalosis propositionibus ex illis colle„ctis, doctissimo vestro examini oblati „sunt, vosque (venerandi & Sapien„tissimi Magistri nostri) ex insigni vestra „eruditione, nec minori Zelo, eos Cen„sura vestra condemnastis, ad confu„sionem omnium Episcopali authoritati „& Hierarchiæ Ecclesiæ adversantium, „ad ignarorum instructionem, qui illis „decipi potuissent, ad maximum deni„que Ecclesiæ emolumentum. Quos „ob labores, maximamque charitatem „vestram, a qua nec ipsos Britannos, „licet toto orbe divisos, excludi vo„luistis, non meo tantum nomine, ve„rum etiam Reverendissimi Chalcedo„nensis, præsertimque Catholicorum „no-

„noſtratium, ac hujus demum Collegii Sæc. XVII.
„Anglo-Duaceni, quas poſſum humil- A. C. 1627.
„limas ago gratias, agamque ſemper.
„Sperans inſuper Facultatem veſtram
„Sacro-Sanctam, ſicut ſupra omnes a-
„lias facultates, ipſique Sedi Apoſto-
„licæ proxima, ſemper enituit, in Cen-
„ſuris contra erroneas, & ſcandaloſas
„opiniones proferendis, quibus Eccle-
„ſiam Dei ab hæreſi, ſchismateque con-
„ſervavit; ita etiam per hanc cenſu-
„ram, ſaluti multarum animarum con-
„ſulturam, quæ hujusmodi libris, in
„contemptum Epiſcopalis authoritatis
„trahi potuiſſent, effecturamque, ut
„Regulares noſtrates, majorem Epi-
„ſcopo Cleroque deferant veneratio-
„nem, atque eam exhinc pacem poſt
„hanc diſſenſionem, eam poſt hanc pro-
„cellam, ſerenitatem per vos fore ſta-
„biliendam, quæ occaſionem noſtratri-
„bus præbeat dicendi, non quis eſt
„iſte (ut ipſi Doctorum Principi dictum
„eſt.) Sed quænam eſt iſta Facultas,
„quia venti & mare diſſenſionum obe-
„diunt ei? Deus venerandas Domina-
„tiones veſtras Academiæ veſtræ do-
„ctiſſimæ, & Eccleſiæ Gallicanæ flo-
„rentiſſimæ ſervet incolumes.„

Sæc. XVII.
A. C. 1627.

§. CIII.

Richardi Chalcedonenſis Epiſcopi epiſtola ad eandem Facultatem Pariſinam.

Ut pariter Richardus Chalcedonenſis Epiſcopus ſuam teſtaretur gratitudinem, ſequentes ad Pariſinam Facultatem ex Londinenſi urbe literas dedit: „Quam nominis celebritatem Univerſi„tas Pariſienſis de Eccleſia Dei præcla„re merita ſuperioribus ſæculis apud „omnes conſecuta eſt, eam ſumma fide, „prudentia, atque integritate ad poſte„ros continua temporum ſerie propa„gare ſolemne fuit. Quod ut doctiſſi„mis elucubrationibus, magnisque pro „Religionis negotio ſuſceptis laboribus „orbi chriſtiano quotidie teſtatum face„re non deſiſtit, ita in ejusdem Univer„ſitatis laudibus haud poſtremo loco „recenſenda venit inſignis illa induſtria, „qua averruncandis erroribus ac pra„vorum dogmatum ſentibus in Eccleſia „pullulantibus conſtanter invigilat. O„pus ſane Reipublicæ Chriſtianæ uti„liſſimum, ac prorſus neceſſarium, „quod tanto etiam magis in Authori„bus laudandum, quanto ad plures pro„pagatur, nec unius duntaxat gentis „beneficio concluditur. Quocirca pe„ſpecia

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„ſpecta nuper ſedulitate veſtra, tum in „quibusdam propoſitionibus hibernicis, „tum maxime in duobus libellis angli„canis, pravisque dogmatibus in eis„dem contentis, cenſura veſtra notan„dis, & condemnandis, qua Eccleſiæ „Anglicanæ atque Hiberniæ, æque ac „Galliæ veſtræ conſulere voluiſtis: me„rito beneficium illud, quod Eccleſiæ „noſtræ factionibus miſere diſcerptæ „maximum fuit, ſapientiſſimis Magi„ſtris ac celeberrimæ facultati Pariſienſi „acceptum ferre, & pro dignitate ſua „gratulari, tum meo, tum Cleri hu„jus nomine operæ pretium duxi: ma„gno quidem malo noſtro didicimus re„periri in Eccleſia Anglicana homines, „qui licet in ſubſidium Paſtorum miſſi, „cæteris tamen omnibus præeminere „cupientes, ut diſcipulos poſt ſe ab„ducant, ordinariorum Paſtorum au„thoritatem paſſim enervare ac immi„nuere, ſuamque novis cuſis doctrinis „Eccleſiaſticæ Hierarchiæ ac Diſcipli„næ a ſacris Canonibus ſtabilitæ re„pugnantibus venditare non deſinunt. „Horum conatibus obſiſtendis (quid„quid ipſi obloquantur) conſtat præ„fatam cenſuram veſtram, interea tem„poris, quo ſummus Pontifex præſen„tibus malis opportunum remedium „per ſententiam ſuam adhibuerit, ma„gnum

Sæc. XVII. A. C. 1627.

„gnum robur ac firmamentum allatu-
„ram, qui posthac res novas in Eccle-
„sia moliri, aut pernitiosa dogmata in
„populo spargere ac disseminare præ-
„sumpserint. Pro opera vero, quam
„Ecclesiæ Anglicanæ hac in re egregiæ
„navastis, nostrorum hominum erit,
„grati animi vices rependere, quod
„facti memoria posteris commendata
„Clerus iste quam efficaciter procurare
„non omittet, qui etiam pro venera-
„tione, quam debet Facultati vestræ,
„summis votis contendit, ut continuis
„meritorum ac gratiarum accessionibus
„ad majorem sui dignitatem amplifice-
„tur. De cætero Deum optimum Ma-
„ximum precor, ut sapientissimos Ma-
„gistros diutissime sospitet. Londini
„XV. Kalendas Martii MDCXXXI.„

Nondum tamen mitigata erat animorum acerbitas; unde Chalcedonensis Episcopus, cum in Anglia suæ securitati haud consultum crederet, in Gallias recessit, a Cardinale Richelio perbenigne exceptus. Interea vero plura divulgabantur opuscula censuræ Parisinæ oppido injuriosa, quæ tamen omnino Franciscus Hallierus Sorbonæ Doctor confutabat, edito libro, qui titulum præfefert: *Defensio Hierarchiæ Ecclesiasticæ*. Postea sub nomine Petri Aure-

Aurelii (*), sub quo tamen Abbas San- Sæc. XVII.
Cyranus ejusque Nepos de Barcos latere A. C. 1627.
creduntur, alius Parisiensis Theologus edidit vindicias censuræ Parisiensis, cujus libri suppressio efflagitabatur: obstitit tamen Clerus Gallicanus: Insuper Nicolaus le Maitre Sorbonæ Theologus ac postea Lombariensis Episco-

(*) Larvato huic Petro Aurelio Clerus Gallicanus ob lucubrationem ab ipso editam gratias rependit sequenti epistola encomiis turgida: *Dei optimi Maximi providentia, qui ecclesiam suam nunquam sinit impune violari, extitit repente Hierarchiæ vindex acerrimus, vir omnibus notus, omnibus ignotus, & in ipso veræ avitæque Theologiæ sinu educatus, qui libris præstantissimis editis, errorum monstra gloriosissime jugulavit. Gallicana Ecclesia tam eximio defensionis genere, Patrum dignitatem restitutam, adversariorum errores confutatos, Calumnias dilutas, mendacia retecta, stultis denique secundum stultitiam illorum, ut Scriptura jubet, responsum fuisse, gaudet, gratulatur, exultat, & nescit, quid potissimum in fortissimo propugnatore mirari debeat, an rerum ecclesiasticarum eruditionem, Patrum, Conciliorum notitiam; an styli majestatem, & pugnæ accomodatam eloquentiam; an in erroribus refutandis rationum pondus; an in eruendis adversariorum technis solertiam; an in asserenda veritate*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

pus Parisinam censuram acriter propugnabat, divulgata perdocta lucubratione, cui titulus: *Institutio antiqui Episcoporum Principatus* &c.

§. CIV.

Conclusiones Parisinæ Universitatis contra Hermani Leomelii Spongiam.

Dupin. l. c. Argentre pag. 358.

Quantumvis Parisina Facultas utriusque damnati libri Authores non nominarit, nihilominus hi honorem suum hac censura læsum rati, adversus illam duos divulgarunt libellos, quorum prior erat: *Ecclesiæ Anglicanæ ad-*

ritate candorem; an in explicandis Mysteriis abstrusioribus, ac divinioribus felicitatem; an spirantem erga sponsam Christi amorem; an veram, minimeque fucatam mentis humilitatem & gravitatem. Unum est, quod doleat; recompertum sibi adhuc esse, qua manu tot fortissima tela in hostes vibrentur, quaque ipse tam gloriose triumphet, - - qui occulte uni Deo militaverat, in occulto a summo Imperatore coronari studuit. Non famam, non honorem, non gloriam aucupatus est, non orbi terrarum praeclaris lucubrationum titulis innotescere voluit. Magnum est, tot præstantes libros edidisse, tot secunda prælia decertasse, tot veritatis hostibus

altum

ad querimonias Apologetica contra Franciæ Antiſtites. Alter, quo Author Facultatem infectatus eſt, inſcribebatur *Spongia, qua diluuntur calumniæ nomine Facultatis Pariſienſis impoſitæ libro, cui titulus: Apologia pro Sede Apoſtolica* unacum appendice contra Cenſuram Archiepiſcopi Pariſini: Uterque hic liber prodibat ſub ficto nomine Hermani Leomellii: genuinum autem eorum Authorem fuiſſe Joannem Floydum Lovanienſem Theologum, jam ſupra memoravimus: Eapropter Facultas Pariſina die decima ſeptima Januarii anno currentis ſæculi trigeſimo ſecundo Lovanien-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

altum ſilentium impoſuiſſe: At longe maximum parta fama frui nolle. Quisquis es igitur, quia per modeſtiam tuam laborum tibi præmia reddere non licet, hoc a nobis amicitiæ, gratitudinis, honoris teſtimonium accipe; ſi, ut vovemus, adhuc in vivis es, prodi tandem, & omnium oculis optatiſſimum vultum exhibe. Sat modeſtiæ dediſti. Noli iis, qui tuis laboribus fruuntur, teipſum invidere, nec diutini triumphi gaudium Victoris abſentia corrumpi ſine. Quod ſi poſt bonum certamen pro Eccleſia certatum, coronam juſtitiæ a juſto judice accepiſti, fac, ut aliquis ſurgat ex oſſibus ultor, ut nomen tuum a Calumniis in poſterum vindicet, & te in proſternendis Hierarchiæ hoſtibus, paſſibus æquis ſequatur.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

nienſem Univerſitatem monuit, quod quidam ejusdem Univerſitatis Doctor, qui ſe Leomelium falſo nuncupat, in libro, cui *Spongia* titulus, Pariſienſem Facultatem, necnon Epiſcoporum dignitatem maledictis proſciderit. Hoſce libros mox duo alii eodem genio compoſiti ſequebantur, prioris erat titulus: *vindiciæ pro Nicolao Schmithæo contra cenſuram Pariſinam*: alter inſcribebatur: *Examen juridicum cenſuræ Pariſienſis.* Præterea die tertia Februarii Facultas Magiſtris Bredæ & Meuſnierolicentiam conceſſit approbandi librum, *quem quidam* ſub titulo: *Reſponſio diſpunctoria ad Leomelii Spongiam* edidit. Inſuper Rotomagenſis Senatus Regius die ſeptima Octobris edito decreto hunc librum, cui titulus *Spongia*, tanquam diffamatorium, ſcandaloſum, impoſturis & calumniis plenum a carnifice dilacerari, ac comburi præcepit.

Enimvero inſtigante Patre Mailleano Jeſuita, qui Ludovico Galliarum Regi a confeſſionibus erat, Rupifocaldius Cardinalis ſuffragantibus ſibi Duvallio, Iſamberto, Corneto & Frizonio Regiis Profeſſoribus totus in eo erat, ut Regi perſuaderet, quatenus ejusmodi cenſuris, ac libris ultro citroque editis ſchisma in Eccleſia eſſet pertimeſcendum, proin Rex ea omnia, quæ

quæ tam a Facultate Parisina, quam ab aliis ex altera parte circa has censuras prodierant, supprimi juberet: Cornetus quoque proposuit, utilissimum fore, si utraque contendentium pars Senonensi Synodo, cui Perronius Cardinalis præfuerat, subscribere tenerentur. Huic opinioni insistebant præcipue Mailleanus, Binnetus. & alius quidam Jesuita. Postquam vero hoc colloquium coram Rege habitum ceteris Sorbonæ Doctoribus innotuerat, hi vehementer excandescebant, eoquod quatuor isti Doctores sua judicia contra Parisinam censuram prolata suo signassent chirographo: unde in eos severius animadvertere statuerunt. Verum Rex Facultati significari jussit, ne de hoc negotio ageret: demum rogantibus Suessionensi Comite ac Richelio Cardinale Facultas haud ultra in hos Doctores inquirendum censuit, voluitque, ut de cetero Facultati pristinum suum etiam de hoc negotio deliberandi liberum jus, mosque intactus relinqueretur. Sæc. XVII. A. C. 1627.

Ut tandem Pontifex hisce contentionibus finem imponeret, die quinta Maii anno millesimo sexcentesimo trigesimo primo Constitutionem edidit, ac biennio post die decima nona Martii ex Papæ mandato sacra Indicis Congregatio decretum vulgavit, vi cujus om-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

omnes libri ultro citroque circa hanc litem compositi supprimerentur, judicio decisivo sacræ Sedi reservato. Nihilominus tamen Clerus Gallicanus opera Petri Aurelii suis impensis typis edi jussit, præmisso operis elogio mox relato, quod Antonius Godeau Vincensis Episcopus concinnabat, imo & Ludovicus Cellotius, infausto tamen successu, hanc litem redintegrare ausus est, dum anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo primo suum librum *de Hierarchia & Hierarchis* vulgaverat.

§. CV.

Juramentum ab Academia Salmanticensi pro propugnanda SS. Augustini & Thomæ doctrina præscriptum.

Hist. Congreg. l. 4. cap. 33. Argentre tom. 3. Coll. jud. de novis error. pag. 238.

Iteratis quidem vicibus, atque etiamnum hoc anno die vigesima quarta Septembris Ord. FF. Prædicatorum pro definienda Auxiliorum controversia Urbano VIII. Pontifici, irrito tamen successu supplicabat, prævalentibus iis, qui suæ causæ diffisi, pronuntiatas antea censuras silentio involvi petebant: nihilominus Salmanticensis Academiæ Doctores, ut Molinianæ opinioni omnem aditus spem præcluderent, con-

ventu

ventu die nona Menſis Junii habito de- Sæc. XVII.
liberarunt, de ſtatuto condendo, vi A.C. 1627.
cujus omnes Academiæ Magiſtri doctrinam SS. Auguſtini & Thomæ ſequi, ac defendere adſtringerentur: Ubi hæc quæſtio publice proponebatur, annuere ſexaginta Doctores, uno duntaxat alterove repugnante: poſtquam vero pro majore omnium libertate res per ſecreta ſuffragia decidebatur, una omnes nullo excepto (quod tamen hactenus nunquam in hac Academia accidit) declararunt, etiam juramento Magiſtros ad hujus doctrinæ defenſionem eſſe conſtringendos: Eadem igitur adhuc die in Academiæ Aula unaomnes ſequens emiſere juramentum: *Juro in quotidianis lectionibus, quas in Academia, vel Cathedræ moderator, vel voluntarius Profeſſor legero, me docturum, atque lecturum in Theologia ſcholaſtica Doctrinam S. Auguſtini, & Concluſiones Divi Thomæ, quas in ſumma Theologica docet, ubi horum ſanctorum mens aperta fuerit, ubi vero anceps & dubia, nihil docturum, neque lecturum, quod eorum Doctrinæ adverſari ſenſerim, ſed quod vel juxta meum ſenſum, vel eorum, qui Diſcipuli ſanctorum Auguſtini & Thomæ communiter cenſentur, tantorum Patrum Doctrinæ magis conforme judicaverim. Excipio opinionem de Immaculatæ Virginis conceptione, & ea, quæ*

jure

Sæc. XVII. A. C. 1627.

jure Ecclesiastico immutata sunt, vel postea immutabuntur, & quæ cum olim controversa essent, jam Constitutionibus Apostolicis definita sunt. Et si aliquando Cathedram Scoti, vel Durandi moderabor, quamvis ad id teneri nolo, licere tamen mihi volo, pro eo tantum tempore probabiles eorum Doctorum opiniones sequi absque perjurii crimine.

Miræus Script. Sæcul. XVII. pag. 194.

Hæc juramenti norma non modo ex Academiæ mandato typis edita est, sed insuper Basilius Pontius Legionensis Ord. S. Augustini Salmanticensis Doctor pro confirmando hoc Academiæ statuto ac juramento tractatum primo Salmanticæ, postea Bracciani, seu verius Romæ, ac demum Duaci impressum divulgare jubebatur, cui titulus est: *Celeberrimæ Academiæ Salmanticensis, de tenenda & docenda Doctrina sanctorum Augustini & Thomæ Aquinatis judicium statuto, juramentoque solemni firmatum, & contra impugnantes propugnatum.*

Verum adversus hoc Universitatis decretum insurgebant sex Theologi ex Ordine Fratrum Minorum, qui Madriti librum ediderunt, sic inscriptum: *Commentarius pro Ordine S. Francisci ad defensionem doctrinæ Scoti Seraphici Doctoris, aliorumque Classicorum ejusdem Ordinis Doctorum: super juramentum ab Universitate Salmanticensi emissum de prælegenda & tra-*

tradenda duntaxat SS. Auguſtini & Thomæ doctrina, excluſis aliis, quæ eisdem ſunt adverſæ. Utinam amico Platone amicior Eccleſiæ veritas, charitasque ſemper in ſcholis triumphaſſet? Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. CVI.

Synodi Diœceſanæ Colonienſis decreta.

Hoc item anno Ferdinandus Bavariæ Dux, atque Colonienſis Archiepiſcopus & Elector die decima nona Aprilis Diœceſanam Synodum celebrabat, conditis in ea variis decretis, quorum tamen nonniſi particularia adducimus, ac primo quidem Synodus omnibus Curatis præcepit, ut Catecheticæ lectionis inſtitutionem ubique introducant, & Magiſtratus profani eo tempore populum a choreis & luſibus arceant, necnon munuſcula pro pueris ex publico ærario ſuppeditent. Suſtulit etiam abuſum, quo Sacrum oleum in feria quinta Hebdomadæ ſacræ laici vel etiam fœminæ ſubmiſſæ ad Parochias deferebant: juſſit igitur Synodus, ut deinceps Archipresbyteri per ſe vel per Sacerdotes ſacris veſtibus indutos hoc S. Oleum ex Eccleſia Metropolitana recipiant: Mandavit inſuper Synodus, ut amotis aliis Breviariis & Miſ-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

salibus deinceps Clerici nonnisi Colonienſi utantur, ac Sacerdos quidam conſtituatur, qui novellos Sacerdotes in Eccleſiæ ritibus inſtituat. Præcepit quoque, ut in omnibus Eccleſiis impoſterum poſt veſpertinum pulſum campanæ ſigno populus ad habendam commemorationem pro defunctis admoneatur.

§. CVII.

Scriptorum quorumdam Catholicorum obitus.

Miræus Script. Sæcul. VVII. Flor. in vit. Thom.

EX Scriptoribus Eccleſiaſticis Religione Catholicis non admodum multi hunc annum vitæ ſuæ funeſtum habuere; hos inter tamen primus die quarta Auguſti obiit Madriti Athanaſius Germonius Tarantaſiæ Archiepiſcopus Taurini anno prioris ſæculi quinquagesimo primo natus, qui Philiberti Sabaudiæ Ducis apud Hiſpaniæ Regem Legatus, cum jurisprudentiæ arcana penè exhauſiſſe videretur, ampliſſima duo volumina de jurisdictione Eccleſiaſtica poſteris reliquit præter tractatum de rerum Sacrarum immunitatibus, & paratitla in quinque libros Decretalium. II. Fabianus Juſtiniani patria Genuenſis, Oratorii S. Nerei Sacerdos, & Ajacienſis Epiſcopus, qui commentaria

taria edidit in Tobiam, necnon tractatum *de ſacra ſcriptura & ſacro Concionatore*, item *indicem univerſarum materiarum, & ſcriptorum in omni Facultate, cum elencho Authorum, qui in S. Biblia ſcripſerunt.* III. Thomas Gratianus Ord. Eremitarum S. Auguſtini, Provincialis, qui Philippo II. Hiſpaniæ Regi a ſecretis primus ſcholas literarias in Belgio Juventuti per ſuos Religioſos aperuit, librumque edidit de Scriptoribus ejusdem Ordinis IV. Juſtus Ricquius Canonicus Gandavenſis ad Divum Bavonem multa metro proſaque feſtive conſcripſit, inter quæ celebrantur ejus panegyris Pauli V. commentarius *de Capitolio Romano Veteri*, necnon *Syntagma de Jubilæo & Annis ſolemnibus diverſarum Nationum*, præter tres libros Elegiarum. V. Theodorus Smiſing Minorita edidit Tomos II. diſputationum de Deo Uno & Trino, ad quod tamen argumentum omnem Philoſophiam ſcotiſticam revocabat. VI. Egebertus Spitholdus Canonicus Antverpienſis, qui poſteris reliquit *pia precationum & contemplationum exercitia & meditationes in Paſſionem & reſurrectionem Chriſti.* VII. Henricus Zoeſius Belga Lovanienſis Doctor, qui commentaria in univerſum jus Canonicum, necnon ad Inſtitutiones Imperiales, Codicem Juſtinianæum,

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

& Pandectas typis vulgavit præter tractatum de Jure feudorum.

§. CVIII.

Thomæ a Jesu & Nicolai a Jesu Carmelitarum Excalceatorum mors.

Miræus Bibl. Eccl. p. 2. cap. 149. Rodriq. tom. quæst. Reg. Fichet. in Bibl. Scient. univ.

Currente hujus sæculi anno vigesimo septimo sacer Carmelitarum Ordo deplorabat mortem Venerabilis Patris Thomæ a Jesu natione Hispani, qui inter Excalceatos Carmelitas professione emissa singulari pietatis & fidei propagandæ studio, ac scientiæ præstantia eminuit, ad Definitoris Generalis dignitatem evectus: hunc Paulus V. Virum in Religione ac charitatis Zelo, animi alacritate, doctrina, pietate, studio atque diligentia in procuranda Dei gloria ac proximi salute valde commendatum vocabat (*). Obtento etiam diplomate Apostolico Thomas sub Paulo V. novam suorum Congregationem, quæ soli propagandæ fidei intenta per infidelium terras Missionarios expediret, erigere statuit: tandem Castellæ Præfectus multis erectis Conventibus, ac Eremis die vigesima sexta

(*) In Brevi ad Archiducem Albertum Belgii Gubernatorem, & ad Electorem Coloniensem. Vidi supra lib. 189. §. 27. t. 55. p. 67.

sexta Maij Sanctimoniæ & scientiæ fama clarissimus Romæ obdormivit in Domino. Scripsit aureum opus *de procuranda salute omnium gentium* &c. sæpius recusum, quod Urbanus VIII. iterato typis imprimi, Patribus in capitulo Generali congregatis specialiter præcepit. Edidit insuper I. commentaria Theologica in varias quæstiones summæ D. Thomæ, II. Thesaurum contra hæreticos III. Apologeticam defensionem Joannis XLIV. Patriarchæ Jerosolymitani. IV. Commentaria in cap. 12. q. 1. de statu Monachorum. V. Stimulum Missionum sive de propaganda per universum orbem fide. VI. Expositionem in omnes fere Regulas SS. Basilii, Augustini &c. VII. Libros IV. de divinæ orationis methodo. VIII. Praxin veræ fidei, qua justus vivit. IX. de Regularium visitatione. X. Scalam virtutis, præter plurimos alios tractatus de Ordine Carmelitano, oratione mentali, contemplatione, aliisque Ascesеos gradibus. Alius ex eodem Ordine Scriptor nomine Nicolaus a Jesu Polonus Theologiæ Professor die quinta Octobris nonnisi annos triginta tres natus Cracoviæ obiit, ab impia quadam fœmina veneno necatus, mortis tamen suæ præscius, uti in quodam ejus scripto post mortem repertum est.

Sæc. XVII. A.C. 1627.

Anatom. Ana. Sac. sect. 11.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Elucubrabat rariſſimum opus, cui titulus: *Apologia perfectionis vitæ ſpiritualis*, cum enim ex Magnatibus Polonis quidam ſcire cuperet, quomodo poſſet bona ſua ad uſus pios cum maxima utilitate animæ ſuæ diſtribuere, & cuinam Ordinum Regularium Nepotem ſuum vitæ Religioſæ deſiderio captum addicere deberet, edidit quidam Anonymus epiſtolam, in qua Author, ut hujus Nobilis bona & Nepotem ad Societatem ſuam pertraheret, huic Magnati ſuadebat, ut bona ſua illi inſtituto offerret, quod nec ad pſalmodiam, opera pœnitentiæ, nec ad paupertatem &c. ſed ad docendum & prædicandum, ac vitam in victu & veſtitu cum honeſtis hominibus communem ordinatur: Hæc & plura alia commenta Nicolaus egregie confutabat in ſua Apologia, quam quidam, cum refellere non poſſet, clandeſtine editam fuiſſe ajebat, eoquod non ipſemet S. Palatii Magiſter, ſed ejus Socius eam approbarit; cum vero mox omnia Romanæ editionis exemplaria fuerint diſtracta, rurſus Romæ accedente S. Palatii Magiſtri ſubſcriptione, poſtea Pariſiis, Barcinone, Madriti, Duaci, Ravenſpurgi & alibi hic liber iterato prælo recuſus prodiit. Scripſit præterea Notas ſuper Regulam Eliæ exemplo traditam, annota-

notationes in Regulam Rechabitarum, Essenorum, & Alberti Jerosolymitani, necnon Regulam Evangelicam ex Evangeliis præter plura alia opuscula. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. CIX.

Scriptorum e Societate obitus.

Ex Scriptoribus Societatis hoc anno obiere. I. Balthasar Hagerus, qui vindicias cultus S. Imaginum contra Abrahamum Scultetum scripsit, necnon *Sacrilegium Calvinisticum* contra Mosanum, & collationem Confessionis Augustanæ & Concilii Tridentini præter concionem de Jubilæo. II. Joannes Raphael Cobenzl edidit velitationem contra tres Lutheranos de Baptismo & librum de norma fidei contra Simonem Mana. III. Joannes Baptista Scortia, qui posteris reliquit tractatum in selectas Pontificum Constitutiones, & quatuor libros de Sacrificio Missæ. *Alegambe Bibl. Script. S. J.*

§. CX.

Quidam Scriptores ex Ord. FF. Prædicatorum hoc anno mortui.

Plures celeberrimi FF. Prædicatorum Ordinis Scriptores Ecclesiasticos hoc anno invida mors Reipublicæ literariæ eripuit, hos inter primus erat *Echard Script. Ord. Præd. t. 2. Anton. in Bibl. Hisp.*

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Alphonſus Fernandez Hiſpanus, qui ſcripſit Hiſtoriam Eccleſiaſticam ſui ævi, necnon concertationem pro Eccleſia Catholica contra hæreticos, Gentiles & Judæos, præter Annales Eccleſiaſticos Hiſpaniæ, & Annales Urbis & Plaſenſienſis Epiſcopatus, unacum tractatu de inſtitutione ſancti Officii Inquiſitionis, aliisque pluribus tractatibus. II Camillus Belliani S. Theologiæ Doctor & Inquiſitor Taurinenſis ſcripſit tractatus de ſacra Sindone & B. Amadeo ac B. Margarita. III. Joannes Coppenſteinius doctiſſimum elucubraverat librum de controverſiis inter Cathlicos & hæreticos, necnon Spongiam Calviniſticæ concordiæ contra Himmalium, & caſtigationem Apologiæ Calvino-Catecheticæ præter quamplurima alia Polemica, & exegetica opuſcula. IV. Eliſæus Manſini edidit ſacrum Armamentarium ſeu veram Praxin Officii Inquiſitionis, quod opus ſepties recuſum prodiit. V. Alphonſus Maldonatus ſcripſit chronicon univerſale omnium Nationum & temporum, de hebdomadibus Danielis, & de Conſulatu, annisque ante Chriſti Nativitatem, & de genealogia Chriſti &c. VI. Marcus de los Huertos Pompejopolitano prælo ſubjecit ſuum tractatum de Sacrificio, ſtipendio & cæremoniis Miſſæ.

§. CXI.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. CXI.

Acatholicorum Scriptorum deceſſus.

Ex Proteſtantibus hoc item anno nonnulli Scriptores calamum cum vita poſuere & quidem. I. Fridericus Balduinus Dresdenſis, qui commentarios in Aggæum, Malachiam, Pſalmos pœnitentiales, & Epiſtolas Divi Pauli edidit. Exſtat quoque illius tractatus de Antichriſto, & diſputatione Lutheri cum diabolo, necnon defenſio Confeſſionis Auguſtanæ præter alia opuſcula: II. Balthaſar Menzerus patria Haſſus, qui non modo Calviniſtas acriter inſectatus eſt, ſed etiam non ſine ſupercilio Collegas ſuos contempſit, eodemque arrogantiæ ſtudio contentionem Gieſenſium cum Tubinganis promovit. Scripſit exegeſin Auguſtanæ Confeſſionis, necnon illius collationem cum doctrina Calvini, item hujus collationis defenſionem. Plura etiam mordaci admodum ſtylo ſcripſit contra Joannem Crocium, Sadaelem, Martinium, Steinium, Tubingenſes & alios. III. Zacharias Sturzius elucubravit tractatus de una Religione, ac de transactione Paſſavienſi & Pacificatione Religionis Catholicæ & Auguſtanæ Confeſſionis præter diſputationes Politicas & Hiſtoricas. IV.

Arnold Hiſt. hæret. Vid ſupra lib. 193. §. 97. *p.* 313. *tom.* 57.

Sæc. XVII. A. C. 1627. Abrahamus Frisius edidit *delineationem Chronologiæ juxta sacram Scripturam conformandæ*, ejusque apologiam. V. Theobaldus Zacharias prælo subjecit Chronologicam Bohemicæ Ecclesiæ adumbrationem, dehortationem de veteribus Anabaptistis & recentioribus fanaticis, tractatum de festis, & de arcanis naturæ. VI. Balthasar Lydius, qui duos tomos de conservatione veræ Ecclesiæ ex confessionibus Taboritarum, & Bohemorum demonstrata edidit præter faculam Historiæ Waldensium, & navigationes primas in Americam.

§. CXII.

Bulla Cœnæ ab Urbano VIII. innovata atque extensa.

Bull. Urban. VIII. Const. 63. *l'Enfant hist. Conc. Pis. tom.* 2. *Aymon Synod. Nation. tom.* 1. *p.* 10. & 113.

Die prima Aprilis Urbanus VIII. Bullam, quæ in anniversaria Dominicæ Cœnæ die promulgari consueverat (*), rursus confirmavit, ac pro temporum conditione in prioribus ejusmodi Bullis aliqua immutavit. Jam enim sæculo decimo quinto Urbanus V. Paulus

(*) Sat probabile est, quod Gregorius XII. hunc morem primus invexerit, qui ejusmodi Bullam die decima tertia Aprilis seu feria quinta S. Hebdomadæ promulgari jussit.

lus II. Sixtus IV. (*) & decimo ſexto Julius II. Paulus IV. & Gregorius XIII. ac demum in hoc ſæculo Paulus V. ejusmodi Bullas Cœnæ Domini nuncupatas, contra hæreticos & impios ediderunt. Hac lege declaratur, omnes & ſingulos hæreticos, quamdiu in ſua hæreſi contumaces perſiſtunt, a Catholicæ Eccleſiæ unione reſciſſos eſſe, pro quorum tamen converſione tota Eccleſia unacum Pontifice in die Paraſceve Deum exorat, nec cum iis commercium politicum, ſecluſo perverſionis periculo aut ſcandalo, interdicit. Præterea anathemate feriuntur. I. A Papa ad Concilium Oecumenicum appellantes: Eccleſia tamen propterea Gallicanam nunquam damnavit. II. Piratæ & maritimi latrones, ſed duntaxat in mari *Pontificio*: ne Papa alieni maris dominatum exercuiſſe argueretur: ipſi quoque Galli Calviniſtæ Piratas, etſi nullius maris dominium habeant, a ſua cœna excludunt, quinimo Prædicantes Rupellenſes Condæum Principem in ſua Pſeudo-Synodo excommunicatum declarare auſi ſunt, eoquod Navarræ Regis Henrici IV. tum adhuc Calviniſtæ navim in mari diripi juſſif-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

(*) Habentur eorum decreta Extrav. in tit. de Pœnitentiis & Remiſſionibus.

Sæc. XVII. A. C. 1627

jussisset. III. Raptores, qui Christianis naufragium passis bona sua eripiunt: infideles enim, cum extra Ecclesiam sint, ab Ecclesia abscindi nequeunt. IV. Imponentes nova tributa, nisi id eis *a Jure* vel Sede Apostolica concessum sit, proin excipiuntur omnes Principes, aliique, quibus alias id de jure competit. V. Falsificatores literarum Apostolicarum. VI. Saracenis arma suppeditantes, item victualia ad usum curiæ Romanæ advehi impedientes, aut ad Romanam Curiam negotiorum causa recurrentibus vel ibi morantibus vim inferentes: hic recursus, si in causis mere civilibus sit, non admittitur. VII. Romipetarum iter molestantes: nec tamen propterea unquam Ecclesia intendit, ejusmodi excursus suis subditis, exigente temporis, aut Status ratione, prohibendi potestatem Principibus demere. VIII. Præcipuæ dignitatis Ecclesiasticis gravem vim inferentes: rursus hac lege Clericos Ecclesia adversus iniquam vim, non vero justam vindictam tuetur. IX. Frivole appellantes a Pontificiis sententiis. X. Causas Ecclesiasticas a Delegatorum Apostolicorum jurisdictione avocantes. XI. Judices profani, qui Ecclesiasticos ad sua tribunalia pertrahunt, vel libertatem Ecclesiasticam quovis pacto violant. Saltem

tem ex antiquis Imperatoribus multos Ecclesiasticis realem ac personalem immunitatem asseruisse (*) nemo negat: quinimo Hugonotæ in Parisiensi suo Conciliabulo anno 1559. die 25. Maij celebrato deciderunt, *quod in se non sit illicitum exercere jurisdictionem in Prædicantes, dummodo hæc jurisdictio nullo pacto Spiritualia attingat.* XII. Illi, qui Sedi Apostolicæ, Ecclesiasticis, Ecclesiis aut Monasteriis sua bona & proventus sequestrant, vel illis collectas, decimas &c. sine Sedis Apostolicæ licentia imponunt. XIII. Iniqui Pontificiarum ditionum invasores. Ceterum hæ similesque Constitutiones jam tribus ferme abhinc sæculis a latere impeti dicebantur, dum earum promulgationes absque Regio, ut vocant, *Placet*, vel *exequatur*, impediebantur: progressu tamen temporis Pontificibus, eorumque decretis non leve odium accersebatur a nonnullis Canonistis, ac Theologis, qui præter legislatorum mentem hæc statuta ad casus Principum jurisdictioni auctoritatique noxios extenderunt: gravius adhuc vulnus inflixere Pseudo-Politici, ac præprimis hæretici odio in Pontifices accensi, qui invalescente eorum

Sæc. XVII. A. C. 1627.

(*) Cod. de Sacrosc. Ecclesia & de Episcopis & Clericis.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

rum libellos paſſim legendi libertate (*), nequiter omnibus hujus decreti Pontificii verbis per doloſas ac plane detortas interpretationes adulteratis Pontificem depinxere, perinde ac ſi deſpoticum ſibi in omnes Principes dominatum arrogaret, & omnibus Regibus &c. poteſtatem legislativam & coercitivam in ſubditos exercendi, onera eis imponendi, delicta puniendi, belli pacisque jure fruendi, jura demeret, ac propterea vigente hac Bulla cuncti Principes ac Reges ſua Regna absque vitæ honoris & bonorum diſcrimine vel poſſidere nequirent, vel unaomnes hoc anathemate irretiti eſſent: aſt ſpurio hoc Principum jura tuendi ſtudio ſuum occultant venenum, quo ſenſim omnes leges Eccleſiaſticas, totumque Religionis Catholicæ ſiſtema ſub obtentu, quod illis Bulla Cœnæ innitatur, evertere intendunt, ac juxta Joannis Petri Giberti conſilium univerſum Eccleſiæ Catholicæ Statum peſſumdare adlaborant.

Petr. de Marc. Concord. Sac. & Imp. l. 3. pag. 99.

Porro hæc Bulla in Francia conſpirantibus Regni Statibus quantum ad ea, quæ Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus adverſari videntur, non eſt recepta, ejus-

(*) Vid. Pragmaticam Hiſtoriam Bullæ Cœnæ Domini, item reflexiones in Bullam cœnæ, pluraque alia ejusmodi ſchediasmata.

ejusque executio interdicta fuit, aliunde vero Franciæ Reges hac Bulla in iis, quæ jure regio agunt, non perſtringuntur, atque ex privilegio ob ſingularia in Sedem Apoſtolicam merita conceſſo non comprehenduntur excommunicatione generali, non obſtante privilegiorum revocatione. Pariter Rudolphus Imperator, Moguntinus Archiepiſcopus, Hiſpaniæ & Neapolis Reges, Venetorum Respublica, aliique Principes Catholici ejusmodi Conſtitutiones quoad ea, quibus ſua jura labefactari credidere, non acceptarunt; incaſſum ſemper reclamantibus ſummis Pontificibus: nunquam tamen acriores in hanc Bullam motus excitabantur, quam anno Chriſti milleſimo ſeptingenteſimo ſexageſimo octavo, in quo Clemens XIII. Parmæ & Placentiæ Ducis Senatum anathemate perculerat: inde enim ortum, quod plures Principes, in quorum Regnis & Provinciis hæc Bulla erat acceptata, eandem per publica edicta proſcripſerint; ac demum Clemens XIV. æterna memoria digniſſimus Pontifex ad Principum vota conſuetam promulgationis ſolemnitatem intermiſit. Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. CXIII.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. CXIII.

Aliæ ejusdem Pontificis constitutiones.

Bull. Magn. t. 4. & 5.

Postquam aliquot abhinc annis Illyricæ Juventutis Collegium Laureto Romam translatum, atque Alumnorum numerus ad duodecim non sine maximo fidei damno in illis Provinciis emerso restrictus fuerat, Urbanus VIII. die prima Junii Constitutione edita hoc Collegium in Lauretana urbe restituit, atque adolescentum numerum ad triginta sex revocavit, eadem quoque die idem Pontifex, ejusmodi Collegia pro sustentanda, ac liberalibus disciplinis imbuenda Germanæ Nationis juventute Pragæ, Viennæ, & in oppido Fuldensi erexit, attributis ex Camera Apostolica annuis mille quingentis Thaleris, & pro Viennensi Collegio assignatis mille trecentis octoginta scutis Romanis: Fuldensibus autem Pontifex sequenti anno mille octingenta scuta tam pro Alumnis, quam juvenibus nobilibus, qui ex Parentibus hæreticis, postea tamen conversis nati sunt, assignavit. Porro ejusdem Mensis die vigesima octava Junii Papa declarabat, quod Fratres Capuccini sint vere Fratres Minores Ordinis sancti Francisci, semperque vera, & nunquam interrupta serie, *etsi tempore sancti*

ſancti Franciſci minime fuerint inſtituti, ſub ejusdem ſancti Regula militarint, ac militent: jam enim exorta hac contentione Paulus V. die decima quinta Octobris Anno ſalutis milleſimo ſexcenteſimo octavo deciderat, quod Capuccini eſſent vere Fratres Minores, cum autem addidiſſet hæc verba: *etſi tempore ſancti Franciſci minime fuerint inſtituti*, exin recruduit altercatio, Capuccinorum adverſariis, illos ex recta linea a ſancto Franciſco non deſcendere inferentibus; hanc vero litem Urbanus VIII. compoſuit, declarans, quod inſtituti hujus initium repetendum ſit ab exordio Regulæ Seraphicæ, quam Capuccini ſine interruptione obſervarunt. Die autem vigeſima Julii Pontifex reſervationes penſionum perpetuarum ſuper beneficiis Eccleſiaſticis, ac penſiones imponendi facultates antea conceſſas revocabat: Conceſſit vero Hoſpitium in Africa erigendi licentiam pro ſex Religioſis Ord. de Mercede Diſcalceatis, quos a Calceatis anno priori ſeparaverat: pariter Fratribus Minoribus de viginti tribus Ordinis ſui Martyribus in civitate Nangaſaqui Cruci affixis, necnon Jeſuitis de aliis tribus ibidem Martyrio affectis, quos ſuæ Societatis fuiſſe dicebant, Miſſam celebrandi facultatem indulſit: Obtinuit quoque Maria Ange-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

lica Arnalda literas Apoſtolicas, vi quarum Monaſterium Portus Regii ab Ordinis Ciſtercienſis Jurisdictione extractum Pariſienſi Archiepiſcopo ſubjiciebatur: Maria autem ab Angelis in Malbuſſionenſem Abbatiſſam renuntiata ibidem Regularem diſciplinam reſtaurabat. Die vero ſecunda Octobris Papa Fratribus Ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini indulſit, ut officium de Beata Rita de Caſſia recitare valeant: pariter die quinta Novembris pœnas contra Monetarum adulteratores innovavit, declaravitque, quod Fratribus Ordinis S. Joannis de Deo præcedentia a Gregorio XIII. a tempore, quo declarati fuerunt Religioſi conceſſa, eisdem aſſereretur, indicto perpetuo ſilentio.

§. CXIV.

Diverſæ Conſtitutiones a variis Congregationibus, emanatæ.

Congreg. Propag. Rit. Epiſc. &c. Forrer. Anatom. ſect. 11. *p.* 230. *vid. ſupra l.* 194. §. 66. *t.* 57. *p.* 588.

Variis hoc anno motis dubiis, atque emergentibus controverſiis ſacræ Congregationes ſummi Pontificis juſſu diverſa condiderunt decreta, & primo quidem, cum Cardinalis de Harrach Archiepiſcopus Pragenſis de Jeſuitis quereretur, quod violata concordiæ, quam cum ipſo iniiſſent, fide Academicos honores in Univerſitate Carolina aliis

liis conferendi jus sibi arrogarent, sacra Congregatio propagandæ fidei die decima tertia Augusti ad Pragenses Jesuitas hoc decretum transmisit: *Moneatur P. Generalis, ut suis Patribus Academiæ Pragensis præcipiat, ne vi concordiæ initæ cum Cardinali de Harrach, laureas Doctoratus, aut ullius alterius gradus præbeant, qui Scholaribus conferri solent, neve alia faciant, quæ ex Sedis apostolicæ privilegiis, vel de jure seu consuetudine, aut S. Concilii Trid. dispositione, ad eundem Cardinalem & Successores in Archiepiscopatu Pragensi spectant, donec confirmationem a Sede apostolica accipiant.* Sæc. XVII. A. C. 1627.

Die autem decima sexta Januarii sacra rituum Congregatio decidit, quod ob Missam votivam seu defunctorum non sit omittenda Missa Conventualis, & quod signum, quod cum Patena a fronte ad pectus fit, integra fiat cum signo Crucis: declaravit quoque die decima sexta Martii sacra Episcoporum Congregatio, quod ad obtinendam absolutionem ab excommunicatione ob consilium datum ad violandam immunitatem Ecclesiasticam incursa non sufficiat doloris manifestatio, sed necesse sit, ut damnet idem consilium apud eos, quibus consuluit, hocque consilium, quantum in eo est, revocet. Eadem etiam Congregatio decidit, sibi non probari,

Sæc. XVII. A. C. 1627. quod Superior Regularium reſervet ſibi caſus ad effectum præſcribendi Confeſſariis in caſibus particularibus, quamnam pœnitentiam injungere debeant: Deciſum quoque a ſacra Concilii Congregatione die octava Maij legitur, quod Epiſcopus Sodales compellere valeat, ut conſuetis ſupplicationibus interſint, ſub pœna arbitraria, præcipue ſtante poſſeſſione illos vocandi per edicta: exſtat inſuper ejusdem Congregationis decretum die vigeſima ſexta Junii promulgatum, in quo deciſum, quod Epiſcopus ob clauſuram cuſtodiendam, etiam in Monaſteriis regularibus ſubjectis poſſit excommunicationis latæ ſententiæ pœnam ſibi reſervatæ imponere circa aperitionem oſtii clauſuræ extra Caſus indigentiæ, necnon circa acceſſus & colloquia cum Monialibus: dictaque excommunicatio liget nedum Regulares accedentes, verum etiam Moniales, ſi de ipſis mentio fiat, adeo ut ſuperior Regularis ab eadem excommunicatione abſolvere nequeat.

Duodecima autem ejusdem Menſis ſacra Rituum Congregatio reſolvit, quod celebrantes Miſſam ſolemniter, ſedeant a latere epiſtolæ: abſente vero Epiſcopo per celebrantem Benedictiones candelarum, cinerum, Palmarum, & fontis fiant: ſi autem Epiſcopus benedicit can-

candelas, dignior Canonicus eidem can- Sæc. XVII.
delam reverenter deoſculatam tradat, A. C. 1627.
atque Vicarius Generalis cum Capitulo in proceſſione ante Epiſcopum incedere valeat. Epiſcopus vero cogere poſſit Canonicos, ut a Capellanis in jejunio verno cantari faciant Miſſam cum ſub- & Diacono. Titularis autem Protonotarius non poſſit benedicere paramenta pro Miſſa, uti die decima ſeptima Julii deciſum: declaravit inſuper ſacra Concilii Congregatio die trigeſima prima ejusdem Menſis, quod Regulares per Epiſcopum cenſuris compelli valeant ad obſervantiam feſtorum per illum cum approbatione populi indictorum, ſique ſæcularium confeſſiones audirent ſine licentia Epiſcopi, ab eodem tam cenſuris, quam aliis pœnis caſtigari poſſent. Denique circa ſacros Ritus die decima octava Auguſti varia prodiere decreta, & primo quidem deciſum, quod ſi feſtum SS. Apoſtolorum Philippi & Jacobi, vel inventionis S. Crucis, aut S. Joannis ante portam latinam, occurrerit infra octavam Aſcenſionis, præfatio in miſſa erit quidem de Apoſtolis, vel de Cruce, ſed *communicantes* de Aſcenſione. II. Oratio a Superiore præcepta v. g. *Deus refugium*, ſit omittenda in duplicibus primæ claſſis. III. In fine Miſſæ ad quod-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

cunque altare celebratæ fiat reverentia cruci infra gradus capite semper aperto. IV. Non possit Vicarius generalis, ut talis, Missas cantare solemnes, Sanctissimum Sacramentum, aut sacras Reliquias paratus deferre, nec aliis se immiscere ecclesiasticis functionibus, sed tantum præesse, ut omnia suo ordine fiant. V. Si litaniæ majores occurrerint in die sancto Paschatis, transferantur in feriam tertiam sequentem.

§. CXV.

Contentio ob Magdeburgensem Archiepiscopatum exorta.

Brachel. hist. p. 143. *Lotich. rer. Germ. l.* 22. *cap.* 4. *Caraf. Germ. rest. p.* 341. *& seq.* *Vid. supra l.* 197. §. 22. *t.* 58. *p.* 438.

Jam dudum Joachimus Fridericus Elector Brandeburgicus Magdeburgensem Archiepiscopatum Christiano Guilielmo Filio suo tum nonnisi octo annos nato cesserat, interim vero, donec hic e Curatorum tutella excederet, Capitulum Cathedrale Metropolitanæ hujus Ecclesiæ administrationem susceperat: cum autem Joachimus Elector, ut supra memoravimus, unacum Filio suo, ceterisque Saxonici Circuli Principibus arma contra Cæsarem gessisset, atque ab eodem proscriptus esset, Canonici secta Lutherani, ne Cæsar Præsulem Catholicum subrogaret, fidemque Catholicam reduceret, Augustum Joannis Geor-

Georgii Saxoniæ Electoris secundo genitum Filium anno hujus sæculi vigesimo quinto hujus Ecclesiæ Coadjutorem nominarunt, adjecta *promissione de succedendo in Archiepiscopatu*: Ineunte autem hoc anno Christianum Guilielmum, eoquod sua in Cæsarem rebellione innumera in urbem mala accersivisset, necnon pacta cum Canonicis inita, Religionisque pacem violasset, exauctorarunt, præfatumque Saxoniæ Principem ad capessendam Archiepiscopatus dignitatem postularunt, spe freti, quod hoc obsequio sibi Electorem obstringentes, validum sectæ suæ vindicem Cæsari opponere possent. Id vero Ferdinandus Imperator, ægerrime tulit, cumque hunc Archiepiscopatum vi ereptum Ecclesiæ Catholicæ restituere moliretur, die undecima Februarii, Pseudo-Canonicis aliunde factionis Danicæ reis interdixit, ne ad Electionem novi hujus Præsulis progrederentur: Electorem vero Saxonicum per literas Pragæ die eadem datas rogavit, ne Filii sui postulationem ad Magdeburgensem Archiepiscopatum ratam haberet, eoquod ipsemet in Mulhusano „Principum Conventu querelis ob bona „Ecclesiastica post Passaviensem transa„ctionem erepta, inter quæ absque dubio „vacans hic Archiepiscopatus esset, sa-

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Sæc. XVII. A.C. 1627. „tisfieri petiiſſet, proin in ſuſpicionem „veniret, perinde acſi ſuis ipſemet con„ſiliis contrarius, illis, qui Eccleſia„ſtico reſervato in Religionis pace con„tento reſiſtunt, in filii ſui favorem ad„ſtipulari vellet: aliunde vero non ſine „maxima injuria Catholici hucusque „ſuas cauſſas circa bonorum reſtitutio„nem in Spirenſi Camera proſequi pro„hibiti fuiſſent, eoquod ſecta Luthera„num pro legitimo Archiepiſcopo Mag„deburgenſi, ad quem tamen cauſſas „ibidem referendi jus alias competeret, „agnoſcere nollent: de cetero autem „valde dubium ſit, an non hi Pſeudo„Canonici ob fædum rebellionis crimen „poſtulationis jure exciderint: denique „cum ſumptus immenſi pro recuperan„do hoc Archiepiſcopatu facti ex Electo„rum ſententia Cæſari ſint reſundendi, „quiscunque Electus fuerit Archipræ„ſul ex ſua Eccleſia exiguos plane pro„ventus perciperet, niſi Cæſar has ex„penſas in divinum obſequium benigne „remiſſurus eſſet.„

§. CXVI.

Saxoniæ Electoris ac Pſeudo-Canonicorum reſponſum ad Cæſaris poſtulata.

Verum

Sæc. XVII. A. C. 1627.

Verum Magdeburgenſes Canonici, ut hujus Archiepiſcopatus reſtitutionem re haud amplius integra, eo ſ diſficiliorem redderent, jamjam die vigeſima tertia Januarii Auguſtum Saxonem elegerunt, atque Electoris conſenſum tam præcipiti ſtudio procurarunt, ut omnia prius eſſent confecta, quam Cæſareæ ad eos literæ perveniſſent, recepta autem ejusdem epiſtola, ut Cæſarem jure offenſum quadantenus placarent, literas ad eundem dederunt, in quibus præcipue expoſitis cauſſis, ob quas Chriſtianum Guilielmum exauctoraſſent, Auguſti Saxonis electionem ante receptum ſuæ Majeſtatis mandatum factam ratam haberi, Cæſarem rogabant, ſimulque petebant, ut Cæſar Magdeburgenſem Senatum *ad reſtitutionem operis & cautionem de non amplius offendendo* compellere dignaretur, eoquod hic Magiſtratus obtenta urbem ampliandi facultate Cæſarea, Neuſtadium, & Sudenburgum urbes ad Archiepiſcopalem Sedem ſpectantes unacum monte, quem *Præſularem* vocant, dirutis ædibus eripuiſſet, ſubditosque ſuo dominio ſubjiccre attentaſſet: pariter hi Delegati a Cæſare petebant, ut ſibi diplomata privilegiorum recens Magdeburgenſi Senatui, ut jactitat, conceſſorum, necnon literæ

Theatr. Europ. p. 1088. *Ludolph. Theatr. Orb. pag.* 439. *Jæger hiſt. Eccl. p.* 451. & 357.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

communicarentur Cæsareæ, vi quarum Schlickius Comes Querfurtensem Præfecturam antea Archiepiscopali Mensæ assignatam sibi vendicaret: Porro ad Cæsaris literas Joannes Georgius Saxoniæ Elector respondit, quod Christiano Guilielmo ob juratas capitulationis leges multis modis violatas exauctorato, Magdeburgenses Canonici sui juris ac promissi memores, Augustum ejus Filium jam ante biennium in Coadjutorem electum, nunc in Archiepiscopatus Magdeburgensis Primatem postularint, hancque postulationem ipse Elector biduo ante oblatas Cæsaris literas, nomine Filii sui datis publicæ fidei literis acceptarit: jam igitur sine honoris sui jactura, dum res non amplius sit integra, permittere haud posset, ut vel ipse literas promissi sui testes revocet, vel ejus Filius obtentæ dignitati renuntiet: proin Cæsar Electorem gratiose excusatum habeat.

§. CXVII.

Ferdinandi Cæsaris declaratio circa Magdeburgensium Canonicorum postulata.

Lotich. l. c. Haud parum Magdeburgensium Canonicorum temeritas offenderat Ferdinandum Imperatorem, quocirca eis-

eisdem hæc reſponderi juſſit: „Rectius Sæc. XVII.
„feciſſent Magdeburgenſes Canonici, ſi A. C. 1627.
„prius reatus illius expiationem, quo
„inferioris Saxoniæ motibus acceſſerunt,
„quærere ſtuduiſſent, quam ut res novas
„denuo agere, & de facto prægreſſam
„illam poſtulationem ſuam tueri conen-
„tur. Cum igitur cauſſæ, quas afferr-
„runt, magis ſaporis ſint ſæcularis,
„quam ut canones, legesque eccleſia-
„ſticas referant, tum id genus poſtula-
„tio nunquam a Romanis Imperatori-
„bus eſſet approbata, ideoque admitti
„etiam hodieque non poterit. De Mag-
„deburgenſibus ita eſt, ut Cæſar, tem-
„poris hujus habita ratione illis con-
„niveat. Si itaque hæc utilitatis tem-
„peſtas ad tranquillitatem redeat, Ca-
„pitulares quoque officii ſui ſatagant,
„tum Cæſar ad implorationem ulterio-
„rem, nihil negaturus erit. Quod ve-
„ro de militaribus querantur, hoc il-
„lis acceptum referant, qui rebus no-
„vis ſtudentes arma in Cæſarem hoſti-
„lia ſumere, atque hæc defenſionis me-
„dia extorquere auſi ſunt. Nihilominus
„Cæſar rationes inire vult, quo inſon-
„tibus occurri, moderatioque interve-
„nire poſſit. Senatui autem Magde-
„burgenſi a Cæſare indultum eſt nihil,
„quod cum privilegiis eccleſiaſticis pu-
„gnet. Ut Schlickio Comiti Dynaſtia

„Quer-

Sæc. XVII. A. C. 1627. „Querfurtenſis pignoris loco ceſſerit, in „compenſationem ſumptuum, quos ille „in militiam fecit, factum eſt: nihilo„ſecius tamen jure feudi ad eccleſiam „pertinet: hac de re neque querela, ne„que tranſumpto opus erit.„

Ad hanc Cæſaris declarationem Deputati quidem reſpondere parabant, verum ne Cæſari amplius moleſti eſſent, juſſi, ad ſua reverſi ſunt: Canonici autem Scriptotenus Ferdinando declararunt, quod inferioris Saxoniæ motibus adeo non acceſſerint, ut etiam Eccleſiæ ſuæ Caput ab ejusmodi conſiliis ſæpius dehortati eſſent, proin Cæſar poſtulationem ratam haberet, ſuisque militibus, ne Capitulo nocerent, & ejusdem ſubditis, ne a debito obſequio deficerent, præciperet. Quoniam vero hi Canonici factæ poſtulationi immote inſiſterent, hinc Cæſar viciſſim a priori ſuo ſententia non receſſit, Fridlando tamen Duci Archiſtratego ſuo præcepit, ut in Magdeburgenſem Senatum, ſuosque milites, ſi hi militaribus exceſſibus, aut iſte jurisdictionis uſurpatione deficiſſet, ſedulo inquireret: poſtremo tandem Cæſar Canonicos monuit, ut habita Religioſæ pacis ratione talem ſuæ Eccleſiæ præficerent Præſulem, qui ad hanc dignitatem vi præfatæ pacis idoneus eſſet.

§. CXVIII.

Sæc. XVII. A.C. 1627.

§. CXVIII.

Leopoldus Guilielmus Archidux secundo genitus Cæsaris Filius a summo Pontifice in Magdeburgensem Archiepiscopum nominatus.

Postmodum Cæsar, ut firmius juri suo insisteret, Urbani VIII. Pontificis Maximi consilium, opemque implorabat, ex ejus voluntate Leopoldus Guilielmus Ferdinandi Cæsaris Filius natu secundus in Archiepiscopum Magdeburgensis Ecclesiæ, ac Germaniæ Primatem renuntiatus est: quo facto Imperator hujus Provinciæ Gubernatorem Wolfgangum Mansfeldium Comitem, Heroem strenuum, prudentem, expertæque fidei Virum nominavit, dato eidem negotio, ut populos Archiepiscopatui subjectos ad fidelitatis & obedientiæ sacramentum Cæsareæ suæ Majestati dicendum compelleret, hujusque Principatus possessionem Dominiumque contra resistentes armata vi defenderet: Præterea rursus Saxoniæ Electori perscripsit, quod a concepta sententia propter privatum jus adversus publicum Imperii commodum recedere haud posset. Deniqne Imperator quosdam constituit, qui auctoritate Cæsa- *Carafa & Brachel. l. 5.*

Sæc. XVII. A C. 1627. Cæsarea muniti in vitam & gesta Canonicorum inquirerent, eoquod ex ipsis plerique unacum suo Administratore rebelles contra Cæsarem, Imperiumque fuissent. Hi ergo haud vano metu perculsi, rursus duos ex suo Ordine Viennam ad Cæsarem ablegarunt, qui imputatam rebellionis labem eluerent, & nuperam Saxonis postulationem excusarent. Hi igitur ad alloquium admissi exposuere, se credidisse, quod dum Electoris Saxoniæ, Cæsari addictissimi Principis Filium in Archiepiscopum postulaverint, Cæsareæ Majestatis voluntati plene satisfeciissent, nunc vero, cum id assecuti non essent, rogare, ut Cæsar optimum factu consilium iis suggerere dignaretur, omnia se ad mentem atque arbitrium Cæsaris promptissimo facturos animo. Verum ad hæc Cæsar per Cancellarium suum Delegatis responderi jussit, quoniam in nota postulatione non modo contra leges Imperii & Canonum gravitet deliquissent, sed etiam inter Cæsarem, atque Electorem Saxoniæ amicissimum alias & optima voluntate Cæsareæ Majestati conjunctum Principem semina, ac discordiarum fomitem jeciissent, hinc viderent ipsimet, quomodo rem cum Saxone componerent: Cæsarem neque ob privatum

Filii

„Filii ſuæque Familiæ, neque ob pu- Sæc. XVII.
„blicam Imperii utilitatem Archiepi- A.C. 1627.
„ſcopatu ceſſurum.„ Dato hoc reſponſo, abruptoque ulteriore colloquio Deputati ad ſuos reverſi ſunt,

Re percepta Joannes Georgius Saxoniæ Elector Canonicos Magdeburgenſes datis literis, hortatus eſt, ne novæ Archiducis poſtulationi, aut electioni aſſentirentur, ſed habita familiæ, honoris, famæ & exiſtimationis ratione poſtulationem ſemel iterumque factam tuerentur, ſpe certi, quod cuſtodito liberæ electionis jure id, quod injecta violentia adverſus conſcientiam extorqueretur, tam diuturnitate quam felicitate cariturum: demum Elector eisdem pollicitus eſt, quod jus filio ſuo aquiſitum ſemper ſalvum & integrum ſervare intenderet, ſique præter expectationem ſiniſtri quid eveniret, tam ſuo quam Filii ſui nomine conceptis verbis deſuper reclamaturus eſſet. His monitis Magdeburgenſes Canonici pronas dederunt aures, non tam ex affectu in Saxoniæ Electoris Filium, quam Religionis Catholicæ odium; probe enim proſpexerant, admiſſo Catholico Cæſaris Filio Lutheranæ ſectæ exterminium impendere, quod tamen, cum declinare ſatagerent, urbis ſuæ excidium promoverunt, uti poſtea referemus.

§. CXIX.

Sæc. XVII. A. C. 1627.

§. CXIX.

Ordinis Teutonicorum bona a Donavio Equite redempta.

Carafa Comm. de Germ. reſt. pag. 333.

Interim Religionis Catholicæ reſtitutio in Bohemiæ regno felici prorſus progreſſu continuata eſt: Ferdinandus enim Imperator præter Deputatos, qui rebus politicis intenti in ſingulis urbibus leges recenter latas executioni darent, inſuper Viros idoneos decernebat, qui rudes miſera ignorantia ſeductos inſtruerent, obſtinatosque corrigerent: Obſtabant adhuc plures Bohemiæ Proceres, qui Cæſarei edicti ſenſum aut ignorabant, aut ſe ignoraſſe ſimulabant: his ergo Cæſar præfixum reformationis terminum ultima Decembris die expirantem ad alios quinque Menſes (ſecluſa omni ulterioris prolongationis ſpe) protraxit, eosdem peramanter hortatus, ut miſerum animæ ſuæ ſtatum, craſſamque perpenderent ignorantiam, qua præpediti ſeipſos ad unius Apoſtatæ vocem in perpetuam infidelitatis abyſſum præcipitarent. Sub idem tempus Baro de Dona Ordinis Teutonici Eques Vir pietate & prudentia longe celeberrimus ex proprio ſuo ære plusquam quinquaginta florenorum millia ſuppeditabat, eo

eo fine, ut Egrenſem Commendam ſeu bona Sectariis antea oppignorata redimeret. Hæc poſtmodum bona Religioni ſancti Joannis annuente ſummo Pontifice adjecta cum omnibus Eccleſiis Cæſar per ſuos Deputatos recuperabat, ejectisque hæreticis Prædicantibus Catholicos Parochos introduxit, obſtrepentibus incolis, qui miſſis ad Saxoniæ Electorem necnon ad Cæſarem legatis jure Imperii uſitata transactione Paſſavienſi frui petierunt. Verum Imperator, cum rebellem hanc urbem jure belli ad obſequium reduxiſſet, immiſſis tribus equitum turmis magis ſeditioſos cives compeſcuit & caſtigatis nonnullis ceteros metu territos parere compulit. Paulopoſt ſupremo Ordinis Teutonici Magiſtro Cæſar negotium dabat, ut ſervata pace Paſſavienſi in oppidis Bopfingenſi, Nortlingano, & Aulenſi, necnon Dinckelſpülhii & Gemundæ Catholicam fidem a civibus temere deſertam revocare niteretur. Sæc. XVII. A. C. 1627.

Quoniam vero in Auſtria ſuperiori terminus converſionis, vel emigrationis a Cæſare præfixus pene exſpirabat, hinc Proceres in ſua ſecta obſtinati certatim Aulam Cæſaream acceſſerant, hunc terminum prolongari petentes,

Sæc. XVII. A. C. 1627. eoquod turbatis adhuc rebus nec idoneum emptorem, nec æquum pretium invenire potuissent: cum autem hi ideo duntaxat, quod vel Cæsaris morte vel fortuna mutata, aut novis seditionibus interim res mutari sperarent, ejusmodi dilationes quærere crederentur, hinc Cæsar eis ultimum emigrationis terminum proximam hebdomadam sanctam, venditionis vero septem Menses præfixit, quo tempore integrum ipsis esset, vel ad fidem Catholicam reverti, vel aliud Cæsaris judicium operiri.

ERRATA *sic corrige*:

Pag.	65.	crediitque	creditque
	75.	foveat	fovent.
	120.	& non	necnon
	130.	hinc	hic
	283.	Valettæ	Valetta
	323.	erectis	*deleatur*
	338.	deponeretur	deponerentur
	344.	variisque	variasque
	560.	ad	ac

INDEX

INDEX
TOMI LVIII.

A.

Abissini fidem Catholicam amplectuntur unacum Rege suo, 82. palam summo Pontifici fidem, obsequiumque jurant, 518.
Ægidius a Præsentatione Augustinianus, ejus opera & mors, 515.
Affelmanus Joannes, ejus opera & obitus, 124.
Albanellus Granatensis Archiepiscopus, ejus mors, & lucubrationes, 525.
Albizzius Antonius, ejus mors, & scripta, 230.
Amurates IV. Turcarum Imperator pacem cum Cæsare init, 634. Jesuitas Constantinopoli exire jubet, 637.
Anabaptistæ ex Moravia proscribuntur, 145.
Angli Senatores in Catholicos conspirant, 21. 26. nuptias cum Hispana Filia dissolvi suadent, 26. eorum classis dispergitur, 192. contra Catholicos calumnias ad Carolum Regem deferunt, 198. 410. speciem Inquisitionis invehunt, 533. pro tuenda Religione Anglicana tribunal erigitur, 533. apud Ream Insulam cæduntur, 556. inter Clerum sæcularem & Regularem ibidem gravis contentio ob novum Episcopum, 638.
Annus normalis, cur Protestantes annum, 1624. pro norma assignarint, 2.
Antolinez Antonius Ord. Erem. S. Augustini, ejus opera & obitus, 524.
Antverpia a Mauritio Arausionensi Principe incassum tentatur, 53.
Argentinenses quædam bona Ecclesiasticis erepta restituunt, 599.
Aristotelis doctrina, ejus fata Parisiis, 69.
Arminiani a Gomaristis vexantur, 452.
Aslacus Cunradus, ejus opera & obitus, 125.

Avelinus Andreas ab Urbano VIII. Papa Beatis adscribitur, 332.
Augustinus S. ejus doctrina de gratia Salmanticæ propugnatur, 734.
Augustus Saxoniæ Electoris Filius in Magdeburgensem Archiepiscopum eligitur, 759.
Aurelius Petrus, fictum nomen, pro defensione Hierarchiæ Ecclesiasticæ librum edit, 728. insigni elogio a Clero Gallicano honoratur, 729.
Austria ab hæresi expurgatur, 6. Ordines Austriæ inferioris adversus Reformationis edictum reclamant, 8. fides Catholica ibidem restauratur, 144. 150. rustici Protestantes contra Cæsarem rebellant, 423. eorum querelæ, 424. Cæsareos profligant, 426. in Catholicos sæviunt, 427. a Papenheimio internecione delentur, 429. multa damna inferunt, 430. Auctores seditionis plectuntur, 433. ab hæresi expurgatur, 566. 769.

B.

Badensis Marchio Catholicam fidem revocat, 600.
Balduinus Fridericus, ejus mors & Scripta, 745.
Baldus Franciscus, ejus opera & obitus, 527.
Barbianus Comes de Belgio - Joso, ejus gestæ res, & obitus, 507.
Barberinus Antonius Capuccinus Urbani VIII. Frater creatur Cardinalis, 107.
Barberinus Cardinalis Valtelinæ depositum a Galliarum Rege reposcit, 61.
Bassompetra Marescallus de Catholicis Reginæ domesticis contra pacta ejectis expostulat, 542. Buchingami excusationes refellit, 544.
Batavi contra Hugonotas pugnare detrectant, 172. eorum perfidia, 175. in Sacra monumenta crudeles, 186. a quadam fœmina turpiter deludntur, 187. ab Hispanis profligantur, 189. Catholicorum vexationes crudelissimas in Japonia promovent, 513.
Becanus Martinus Jesuita, ejus opera & decessus, 118. suorum librorum fata, 119.
Bellum Mantuanum, 621.

Benedictini, nova Congregatio in Austria erigitur, 620.
Berullus Petrus PP. Oratorii Generalis, Monialium Carmelitarum Visitator declaratur, 216. Cardinalis renuntiatur, 631.
Bethlenius Gabriel pacem cum Cæsare init. 15. novam seditionem in Cæsarem concitat, 435. Cæsaris hostes adjuvat, 435. a Turcis derelictus inducias cum Cæsare init, 437.
Bevilaqua Bonifacius Cardinalis, ejus gesta & obitus, 629.
Biscia Lælius Cardinalium Collegio cooptatur, 463.
Bohemia ab hæresi expurgatur, 3. 146. 569.
Boemius Jacobus Sutor, ejus deliria, 124.
Bosco Joannes, ejus opera & obitus, 525.
Bossuetius Benignus nascitur, 632.
Brandus ejus mors, & libri ab eo editi, 526.
Breda Urbs a Spinola obsidetur, 52. occupatur, 184.
Buchingamus Angliæ Regis Minister Bristollum Comitem injuste accusat, 25. causas Catholicos Reginæ domesticos Anglia expellendi exponit, 542. a Bassompetro redarguitur, 544. Ruppellenses sollicitat, 552. Ream Insulam invadit, 553. Martinianam arcem incassum obsidet, 555. cum ingenti clade repellitur, 559. inglorius cum classe sua in Angliam revertitur, 562.
Bulla Cœnæ, ejus fata, 746.
Burghesius Petrus Maria ab Urbano VIII. creatur Cardinalis, 108.

C.

Cæsarinus Alexander Purpura decoratur, 632.
Caetanus Aloysius ab Urbano VIII. Papa creatur Cardinalis, 462.
Caetanus Antonius Cardinalis, ejus elogium & obitus, 102.
Cahilus Patritius Hibernos Regulares de propositionibus contra Episcoporum & Parochorum jura divulgatis insimulat, 649. Facultatis censuram obtinet, 652. falsæ accusationis postulatur, 656.

Calvus Petrus Ord. FF. Præd. ejus opera & obitus, 350.
Camero Joannes Sectarius, ejus opera & mors, 355.
Cannartus Ægidius ejus opera & obitus, 114.
Capellus Jacobus, ejus libri & deceſſus, 125.
Capellus Marcus, variæ ejusdem lucubrationes & mors, 346.
Capuccini ſunt veri S. Franciſci Filii, 752.
Carafa Decius Cardinalis moritur, 453.
Carillus Ægidius Purpura Romana honoratur, 631.
Carmelitæ Diſcalceati in Arabiam & Indiam ad prædicandum Chriſti Evangelium mittuntur, 85. Moniales graviter vexantur, 215. jurisdictioni Epiſcopi ſubjiciuntur, 216. excommunicantur. 218.
Carolus Auſtriæ Archidux Ferdinandi II. Frater moritur, 130.
Carolus Emanuel Sabaudiæ Dux Montferratenſem Ducatum ſibi vendicare nititur, 622.
Carolus Lotharingiæ Dux Nicolinam Henrici Ducis Filiam ſibi deſponſat, 131. Virodunenſem Epiſcopum tuetur, 620.
Carolus Walliæ Princeps Henricæ Galliarum Regis Sorori nubit, 49. 198. Jacobo I. Patri ſuo ſuccedit, 198. querelis & calumniis contra Catholicos aures præbet, 198. illos inſectatur, 200. in Regem inauguratur, dictus Carolus I. 531. pecunias corradere ſatagit, 532. Prædicantes in ſua vota venales habet, 536. Catholicos Reginæ domeſticos e Regno ejicit, 437. propterea a Franciæ Rege convenitur, 539. bellum Franciæ Regi denuntiat, 551.
Carrerius Alexander, ejus lucubrationes, & obitus, 527.
Catholica Religio in variis Provinciis per Cæſarem reſtituitur, 1. Catholici Sacerdotes ex Anglia ejiciuntur, 21. acriter vexantur, 26. 32. fides Catholica per Cæſarem in Auſtria inferiori & alibi reſtauratur, 144. Catholici a Puritanis in Anglia calumniis opprimuntur, 198. 410. in Auſtriam,

Auſtriam, Viennam & Pragam revocatur, 565. 473. Catholici conventum Herbipoli celebrant, 581.
Cavalerius Jacobus Purpura Romana ab Urbano VIII. honoratur, 463.
Cayroſa Joannes Ord. Præd. ejus mors & ſcripta, 529.
Cellotius Ludovicus, ejus liber de Hierarchia, 734.
Chaleſius Nobilis ob conſpirationem capite plectitur, 407.
Chalonæus Eduardus, ejus opera & obitus, 356.
Cherubini Laertius, ejus mors & opera, 526.
Chriſtianus Brunsvicenſis Dux, ejus ingloria mors, 505.
Chriſtianus Daniæ Rex bellum in Cæſarem parat, 134 in Imperium irrumpit, 135. ex equo præcipitatur, 138. a Tillio apud Lutheram internecione deletur, 419. ex univerſa Germania expellitur, 581.
Chriſtianus Guilielmus Magdeburgenſis Archiepiſcopatus Adminiſtrator Cæſari rebellis a Canonicis exauctoratur, 438.
Cobellutius Scipio Cardinalis, varia ſcripſit, moritur, 457.
Cobentzl Joannes S. J. ejus ſcripta & obitus, 743.
Cochletus Anaſtaſius Carmelita, ejus opera & obitus, 123.
Coeffetau Nicolaus Ord. FF. Prædicatorum, ejus elogium, libri, & deceſſus, 120.
Colmarienſis Conventus in cauſſa Religionis, & Comitis Palatini, 584.
Colonienſe Concilium, 737.
Comitolus Napolius, ejus opera & obitus, 113.
Comitolus Paulus Jeſuita, ejus lucubrationes & mors. 528.
Conciliabulum Caſtrenſe Hugonotarum, 494. ejus decreta, 497.
Concilium Osnabrugenſe, 343. Namurcenſe, 345. Sedunenſe, 490. Colonienſe, 737.

Congregatio Missionis Presbyterorum sæcularium a S. Vincentio a Paulo instituitur, 483.
Congregationes Sacræ, varia earum decreta, 112. 342. 488. 754.
Contarenus Venetiarum Dux moritur, 131. eidem succedit Cornarus, 131.
Coppenstenius Joannes, Ord. Præd. ejus opera & obitus, 744.
Cornarus Fridericus creatur Cardinalis, 463.
Cotonus Petrus Jesuita libello supplici Jesuitas de usurpatis Academiarum juribus accusatos defendit, 247. ad Curiæ quæstiones respondere cogitur, 373. ejus mors, mortisque circumstantiæ, 519. ejus opera, 523.
Cracina vid. *Rea*.
Cuvrius Franciæ Marescallus Valtelinam occupat, 54. 181. 336. de pace cum Hispanis agit, 449.
Cyrillus Lucaris Pseudo-Patriarcha Constantinopolitanus Calvini sectam in Græciam invehere nititur, 637.

D.

Daniel a Jesu, vide *Floydus*.
Del-Rio Joannes, ejus opera & obitus, 114.
Dominicus a Jesu Maria Carmelita Excalceatus dispensationem pro nuptiis Caroli Lotharingici a Papa obtinet, 131. ob ægritudinem ad Cæsarem & Bavariæ Ducem venire præpeditur, 132. a Papa excusatur, 132.
Dominis de Marcus Antonius ad fidem Catholicam revertitur, 89. ad vomitum redit, 94. 97. arci includitur, 98. moritur, 99. ejus cadaver comburitur, 99. ejus opera, 99.
Dona Baro Eques Teutonicus bona ab hæreticis erepta redimit, 768.
Dublinensis Clerus sæcularis Facultati Parisinæ ob censuram latam grates rependit, 680.
Durantius Samuel, ejus mors & scripta, 529.

E.

Elisabetha Lusitaniæ Regina tertii Ordinis S. Francisci fuisse declaratur, 332.

Esten-

Eſtenſis Alexander Cardinalis, ejus obitus & elogium, 103.
Eſterhaſius Comes in Hungariæ Palatinum eligitur, 325.
Eudæmon Jeſuita, famoſus quidam libellus ei adſcribitur, 260. moritur, 358. ejus opera & fata, 360.

F.

Falco Joannes, ejus opera & obitus, 528.
Fariaſius Blaſius Ord. Carmelit. ejus opera & deceſſus, 352.
Farneſius Odoardus Cardinalis moritur, 455.
Featlæus Calviniſta cum Patre Fiſchero diſputat, 63. hujus diſputationis exitus, 64.
Felix de Cantalitio Capuccinus ab Urbano VIII. Papa Beatorum Albo inſeritur, 332.
Fererius Jeremias, ejus opera & obitus, 527.
Ferdinandus Colonienſis Archiepiſcopus & Elector Synodum celebrat, 737.
Ferdinandus II. Imperator Religionem Catholicam revocare nititur, 24. 44. juvenes ad hæreticas Academias mitti prohibet, 3. Prædicantes e Bohemiæ Regno ejici jubet, 4. Sectarios conventus haberi inhibet, 10. Eccleſiaſticis ablata bona reſtitui præcipit, 13. pacem cum Bethlenio init, 15. conditiones pro redintegrando Friderico Palatino proponit, 50. bellum parare cogitur contra Proteſtantes, 134. 136. ad pacem inclinat, 141. inducias paciſcitur, 143. Auſtriam ab hæreſi expurgare nititur, 150. Abbatem ſancti Maximiani contra Trevirenſem Archiepiſcopum protegit, 206. de pace cum Hungaris agit, 320. Filii ſui electionem in Hungariæ Regem promovet, 323. Hungarico Clero teſtandi jus reſtituit, 362. Seditioſos ruſticos Proteſtantes in Auſtria, 429. & Bethlenium in Hungaria compeſcit, 435. Religionem Catholicam in Auſtriam & alibi revocare nititur, 566. hunc in finem quosdam Pragam deputat; 569. Prædicantes ejici jubet, 566. 580. Danos profligat, 582. de reddendis Eccleſiaſticorum bonis conſultat, 592. reſtitutionis edi-

edictum condit, 599. Bello Mantuano implicatur, 612. pacem cum Turca init. 634. Magdeburgenſes Canonicos ob rebellionem redarguit, 760. Bohemos Nobiles ad fidem Catholicam revocare ſatagit, 768.

Ferdinandus III. Ferdinandi Cæſaris Filius in Hungariæ Regem eligitur, 323.

Fernandez Alphonſus Ord. Præd. ejus mors & ſcripta, 744.

Fernandez Joannes Ord. FF. Præd. ejus opera, & obitus, 352.

Ferrarius Cherubinus Ord. Carmel. ejus mors, & lucubrationes, 352.

Ferrarius Philippus Servita, ejus opera & mors, 525.

Fiſcherus Jeſuita cum duobus Prædicantibus Londini diſputat, 63. hujus Diſputationis exitus, 64.

Floydus Joannes S. J. contra Chalcedonenſis Epiſcopi decretum librum edit, 645. ejus apologia a Pariſienſi Facultate cenſuris perſtringitur, 705. alios libros ſub nomine Hermani Leomelii contra Gallicanum Clerum & Facultatem edit, 730. rurſus hi libri proſcribuntur, 732.

Franciſcus Lotharingiæ Dux Virodunenſis Epiſcopus ob conſtructam in ſua urbe arcem Præſidem anathemate percellit, 617. propterea dire vexatur, 617.

Fridericus Palatinus Proteſtantes Principes ad bellum contra Cæſarem ſtimulat, 17. de Archiepiſcopo Moguntino injuſte queritur, 19. de ejus reconciliatione a Cæſare agitur, 50. reſpuit conditiones, 52. a Dano Rege defenditur, 134. reconciliationis articuli proponuntur, 598.

Friſius Abrahamus ejus ſcripta & obitus; 740.

Fuldenſis Congregatio Benedictinorum, 620.

Fürſtenbergius Comes Ludovicus, ejus mors & elogium, 633.

G.

Gallemartus Joannes, ejus opera & obitus, 348.

Gallicani Cleri comitia, 215. quædam decreta Clerus condit contra Regulares exemptos, 256. quos-

quosdam libellos famosos damnat, 273. hanc censuram quidam Episcopi rejiciunt, 282. aliam conficiunt, 283. ob suppressam priorem censuram Clerus a Parlamento objurgatur, 284. conventus agere prohibetur, 288. contra Parlamentum reclamat, 288. 290. Petrum Aurelium immodica laude honorat, 728.

Gamachæus Philippus, ejus opera & decessus, 348.

Garassus Franciscus Jesuita, pernicioſus ejus liber a Facultate Parisina damnatur, 400. quædam emendare rogatus promittit, sed fidem non exsolvit, 401.

Gaſto Ludovici Franciæ Regis Frater, male a Proceribus quibusdam consultus in Fratrem suum conspirat, 405. Rupellam cingit, 561. 565.

Gazeeus Allardus ejus opera, & obitus, 526.

Germonius Athanasius Archiep. ejus obitus & scripta, 738.

Ginettus Martius Purpura Romana decoratur, 631.

Godeau Ant. Vincienſis Episcopus Petri Aurelii librum commendare jubetur, 729. 734.

Gomariſtæ rursus Arminianos infectantur, 454.

Gonzaga Ferdinandus Mantuæ Dux, ejus obitus, bellumque inde ortum, 508. 621.

Gratianus Thomas, ejus obitus & scripta, 739.

Gretſerus Jacobus Jesuita, ejus mores, opera & obitus, 358.

Griſones Franciæ Regis auxilium contra Hispanos implorant, 54. Catholici se Gallis dedere renuunt, 55. a Gallis bello premuntur, 181. pacta circa Religionem firmantur, 336. contra ea reclamant Calviniſtæ, 449.

Guido Trecorienſis Episcopus circa quosdam casus reservatos cum suis Canonicis contendit, 214.

Guilielmus V. Bavariæ Dux moritur, 501. ejus virtutes & gesta, 502.

Guiotus Petrus Jesuita, de Regicidio suspectus, 405. capitur, 405.

Guſtaphus Adolphus Sueciæ Rex Polonos bello infestat, 127. Melitensibus Coconhusiam arcem eripit,

ripit, 333. Polonos inopina vi obruit, 511. 622. profligatur, 623.
Guzman Henricus Cardinalis renuntiatur, 463. moritur, 456.
Gypsius Berlingerius Cardinalium Collegio adscribitur, 463.

H.

Hagerus Balthasar S. J. ejus scripta & obitus, 743.
Hallierus Franciscus Sorbonæ Doctor censuram FacultatisParisinæ circaHierarchiam defendit, 728.
Harach Ernestus Adalbertus Comes Pragensis Archiepiscopus Religionem Catholicam in suam Diœcesin revocare nititur, 3. 445. Purpura Romana ab Urbano VIII. decoratur, 463. ad revocandam fidem Catholicam deputatur, 569. desuper Cæsaris mandata accipit, 569.
Hasius Joannes Jesuita, ejus libri & decessus, 119.
Henricus Lotharingiæ Dux moritur, 131.
Henrieta Ludovici Galliæ Regis Soror Walliæ Principi nubit, 39. nuptiarum pacta circa Religionem, 40. 42.
Herbipolensis Catholicorum Principum Conventus pro amovendis belli calamitatibus, 581.
Hiberni Regulares a Cahilo accusantur, perinde acsi propositiones contra Præsulum & Parochorum jura vulgassent, 649. suam innocentiam vendicant, 656. se coram Facultate Parisina purgant, 660. plenam satisfactionem non impetrant, 663.
Hispani Batavos profligant, 189.
Hollandus Henricus, ejus opera & decessus, 348.
Hospinianus Rudolphus, ejus mors & scripta, 530.
Huberus Samuel, ejus opera & obitus. 125. turbas concitat, 126.
Hugo Embrodunensis Archiepiscopus a Ludovico XIII. Rege ad Angliæ Regem mittitur, 34. eundem a Catholicorum vexatione retrahit, 35.
Hugonotæ bellum contraRegem suum instaurant, 163. profligantur, 170. pacem exorant, 170. eamevertunt, 171. terra marique cæduntur, 172. Pseu-Synodum Castri celebrant, 494. Vivarienses denuo rebellant, 508.

Hun-

Hungari in comitiis Sopronienſibus de avertendis belli malis deliberant, 320. Ferdinandum III. Cæſaris Filium in Regem ſuum eligunt, 323. Clerici de bonis non patrimonialibus teſtandi facultatem obtinent, 362.

I.

Jacobus I. Angliæ Rex Sacerdotes Catholicos e Regnis ſuis ejicit, 21. Londini conventum habet, 23. neglectæ ſectæ labem a ſe amolitur, 29. varia decreta contra Catholicos edit, 32. benigniorem ſe erga Catholicos exhibet, 34. de pactis nuptialibus circa Religionem cum Ludovico Galliarum Rege convenit, 42. armorum fœdus contra Cæſarem & Hiſpaniæ Regem cum eodem init, 48. 156. fœderis articuli, 49. contra Catholicos ſævit, 156. Obit, 193. ejus vita, 194. cujus Religionis fuerit? 195. ejusdem opera, 197. Carolus I. ejusdem Succeſſor, 198.

Jacobus de Marchia Franciſcanus ab Urbano VIII. Beatorum Albo inſcribitur, 110.

Janſonius Jacobus, ejus opera & obitus, 346.

Janua Hyacinthus Ord. Præd. ejus mors & ſcripta, 629.

Jægerndorffius Marchio Brandeburgicus moritur, 131.

Japonia, Catholici ibidem crudeliſſime torquentur, 513.

Jeſuitæ ob uſurpata Academiarum jura a Facultate Pariſienſi perſtringuntur, 70. Pontiſarenſes, Engolismenſes, & Lingonenſes a Parlamento objurgantur ob Univerſitatum jura ſibi attributa, 240. ſeſe defendunt, 247. refelluntur, 249. cenſuræ contra quosdam libros latæ ſubſcribere jubentur, 291. circa Santarelli doctrinam de poteſtate Papæ in Principes acriter infeſtantur, 372. æquivoce reſpondent, 373. Theologiam ambulatoriam profitentur, 375. damnant opinionem de præfata Pontificis poteſtate, 376. 378. petunt tamen, ne contra hanc opinionem ſcribere cogerentur, 380. hanc cauſſam ad Regis judicium revocari

vocari impetrant, 391. Sedis Apoſtolicæ Delegato in Anglia obſiſtunt, 641. huic liti Catholicos Laicos immiſcuiſſe accuſantur, 664. Univerſitatis Pragenſis jura invadere prohibentur, 754.

Joachimus Brandeburgici Electoris Frater moritur, 335.

Joannes Georgius Saxoniæ Elector a Friderico Palatino ad bellum contra Cæſarem ſtimulatur, 17. ad urgendam bonorum Eccleſiaſticorum reſtitutionem urgetur, 597. reluctatur, 598. ſui Filii electionem in Archiepiſcopum Magdeburgenſem acceptat, 759. propterea ſe apud Cæſarem excuſat, 768.

Joannes Erneſtus Vinarienſis Dux, ejus infauſta mors, 506.

Joſephus Capuccinus plures Ordinis ſui Miſſionarios Conſtantinopolin decernit, 85.

Juſtiniani Fabianus, ejus opera & obitus, 738.

K.

Kellerus Jacobus Jeſuita cujusdam libelli famoſi Author creditur, 262.

Keliſonus Mathæus Chalcedonenſem Epiſcopum contra Jeſuitæ librum defendit, 641. impugnatur ab duobus Jeſuitis, 642. 645. ob impetratam cenſuram Facultati Pariſinæ grates rependit, 721.

L.

Lagalla Julius, ejus opera & deceſſus, 114.

Layman Paulus Jeſuita, ejus mors & opera, 361.

Lediguerius Franciæ Mareſcallus, ejus glorioſa mors, 507.

Le Maitre Jeſuita pro Friderico Palatino apud Angliæ Regem perorat, 37.

Le Maitre Sorbonæ Doctor Pariſinam cenſuram circa Hierarchiam propugnat, 729.

Lenius Joannes Baptiſta Cardinalis, ejus geſta & obitus, 630.

Leonelius Hermanus, vid. *Floydus*.

Leopoldus Auſtriæ Archidux obtenta legis venia Claudiæ Medicææ nubit, 443.

Leopoldus Guilielmus Halberſtadienſis creatur Epiſcopus,

scopus, 602. in Magdeburgensem Archiepiscopum a Papa nominatur, 765.
Liechtensteinius Princeps moritur, 632.
Lubertus Sibrandus Calvinista, ejus mores, opera & obitus, 353.
Ludovicus XIII. Franciæ Rex Catholicis Anglis inique oppressis opem fert, 34. de pactis nuptialibus Sororis suæ cum Angliæ Rege convenit, 42. armorum Societatem cum eodem adversus Cæsarem & Hispanum init, 48. fœdus cum Anglis & Batavis contra Cæsarem firmat, 155. ab Electoribus Ecclesiasticis ab hac armorum societate monitis avertitur, 156. se apud eos excusat, 262. ab Hugonotis bello premitur, 163. eos profligat, 168. pacem eis frustra offert, 170. eos terra, marique cædit, 171. litem Curiam inter & Clerum ortam ob quorumdam librorum censuram ad se evocat, 293. caussam circa P. Santarelli librum ad se evocat, 391. vitæ insidias effugit, 404. a Proceribus suis infestatur, 405. litem circa Regularium Doctorum numerum ad se evocat, 466. 469. Sorbonam ad revocandam Testefortii censuram compellit, 474. de Angliæ Rege queritur ob Catholicos Reginæ domesticos Regno ejectos. 539. ab Anglis bello impetitur, 551. apud Insulam Ream victor, 554. litem circa Facultatis censuram ad se avocat, 733.
Ludovicus Hassiæ Landgravius, ejus glorioſa mors, 506.
Lutherani Comitem de Wartenberg, ejusque uxorem crudeliter trucidant, 194.
Luytræus Nannetensis Decanus Leonensi Episcopo & Carmelitis Monialibus injurias infert, 215.
Lydius Balthasar, ejus opera & mors, 746.

M.

Magdalena de Pazzis Virgo Carmelitana ab Urbano VIII. Beatis adscribitur, 486.
Magalianus Cosmas Jesuita, ejus libri & decessus, 220.
Magdeburgenses, Saxoniæ Electoris Filium in Archiepi-

chiepiſcopum poſtulant. 758. ſe propterea apud Cæſarem excuſant, 759.
Magelottus Laurentius ab Urbano VIII. creatur Cardinalis, 108.
Mailleanus aliique Jeſuitæ Regis patrocinium contra Pariſienſem cenſuram implorant, 732.
Maldonatus Alphonſus Ord. Præd. ejus opera & obitus, 744.
Mansfeldius a Cæſareis apud Deſſavienſem pontem profligatur, 412. in Hungariam profugit, 417. Cæſareos profligat, 436. Turcas in Cæſarem concitare nititur, 437. ejus infauſta mors, 503.
Manwrigus Præco Anglus in Regis ſui adulationem venalis, 536. 615.
Mariana Joannes S. J. ejus opera & obitus, 115. an fuerit Author libri: de morbis Societatis, 117.
Marquemont Dionyſius ab Urbano VIII. Purpura decoratur, 463. moritur, 461.
Martiniana arx ab Anglis incaſſum obſidetur, 555.
Mauclerus Doctor, ejus liber a Facultate Pariſina affigitur, 600.
Mauritius Arauſionenſis Princeps Antverpiam intercipere, incaſſum tentat, 53. moritur, 334. ejus elogium, 334.
Maximilianus Bavariæ Elector bellum contra Daniæ Regem parat, 136. Auſtriam inferiorem aliasque ditiones ab hæreſi expurgat, 145. 150. Danos profligat, 582. ſenſim in Palatinatum ſidem Catholicam reducit, 600.
Mayer Chriſtophorus, ejus opera & obitus, 528.
Meisnerus Balthaſar, ejus mors & ſcripta, 530.
Melitenſes Equites apud Leucadem a Turcis ingentem cladem accipiunt, 333.
Mendoza Franciſcus S. J. ejus opera & obitus, 528.
Menzerus Balthaſar, ejus obitus & ſcripta, 745.
Mexica, ibidem inter Archiepiſcopum & Proregem graves turbæ oriuntur, 86.
Minoritæ contra Juramentum de tuenda SS. Auguſtinæ & Thomæ doctrina reclamant, 736.
Molinæ doctrina a Salmanticenſi Academia exulat, 734. *Molina*

Molina Dominicus Ord. Præd. moritur, ejus opera, 528.
Mongaillard Antonius S. J. ejus opera & obitus, 528.
Monte a Franciſcus Maria Cardinalis, illius obitus & elogium, 626.
Montmorantius Franciæ Architalaſſus Rupellenſes profligat, 177.
Montpenſeria Maria Gaſtonis Aurelianenſis Regii Fratris conjux moritur, 632.
Mulhuſianus Principum Conventus pro pace reddenda, 586. ibidem Eccleſiaſtici ſibi ab hæreticis erepta reddi poſtulant, 588.
Müllerus Philippus Lutheranus, frivola ejus commenta contra S. Norberti reliquias, 442.
Mutſaerts Dionyſius, ejus opera & obitus, 113.

N.

Naſſovius Joannes Comes ſuos ſubditos dextere ad fidem Catholicam reducit, 446. 600.
Navarrete Balthaſar Ord. S. Dominici, ejus lucubrationes & obitus, 351.
Neumeiſter Sigfridus, ejus mors & ſcripta, 531.
Nicolaus Franciſcus Dux Lotharingiæ ab Urbano VIII. creatur Cardinalis, 631.
Nicolaus a Jeſu Carmelita Diſcalceatus, ejus opera & obitus, 740.
Norbertus S. Ord. Præmonſtratenſium Fundator, ejus oſſa Magdeburgo Pragam transferuntur, 438. altercatio exin orta, 439.
Norimbergenſes oblatum Monaſterium reſtituunt, 600.
Nuza de la Hieronymus Ord. FF. Prædicatorum, ejus opera, elogium, & mors, 350.

O.

Ordo militaris ab Urbano VIII. confirmatur, 108. unacum ejus Statutis, 341.

P.

Palatinatus inferior ſenſim ad fidem Catholicam reducitur, 601.
Pariſienſis Facultas Theologica quosdam libros proſcribit, 66. libros approbandi Facultas reſtringitur,

gitur, 67. Aſtrologos, Chymicos &c. damnat, 68. contra Jeſuitas, qui Univerſitatum jura ſibi arrogarunt, declamant, 70. Petrum de Arcis ad revocandas quasdam propoſitiones compellit, 79. Kuntvathi librum Cabaliſticum damnat, 211. ſeſe liti Trecorienſis Epiſcopi cum ſuis Canonicis ingerere recuſat, 215. ceteras Academias incitat, ut Jeſuitis ſibi Univerſitatum jura arrogantibus reſiſtant, 242. ad Regem deſuper libellum ſupplicem deferunt, 244. Jeſuitarum apologiam refellunt, 349. apud Regem intercedit contra Jeſuitarum redintegrationem, 251. libellus, cui titulus *Admonitio* &c. & alter, qui inſcribitur: *Myſteria* ad Univerſitatem deferuntur, 265. propoſitiones exin extrahuntur, 265. damnantur, 273. ex libro P. Santarelli propoſitiones noxias extrahit, 368. ejus librum damnat, 381. cenſuram pronuntiat, 383. hanc cenſuram recipi jubet, 387. ceteræ Univerſitates eam recipiunt, 389. Franciſci Garaſſæ librum damnat, 400. Doctores Regulares a ſuo corpore ſegregare nititur, 463. eorum numerum reſtringit, 464. a Rege prohibetur, 466. propoſitionem a Teſtefortio defenſam damnat, 470. hunc Doctorem ex ſuo Albo expungit, 483. hanc cenſuram revocare, a Rege jubetur, 476. ab hoc Regis edicto appellat, 478. propoſitionem quandam ex epitome Henrici Spondani & Maucleri libros perſtringit, 603. querelas Richardi Chalcedonenſis Epiſcopi contra Jeſuitas excipit, 643. Cahili accuſationes contra Regulares Hibernos excipit, 649. has propoſitiones cenſuris afficit, 650. de nimis præcipiti judicio arguitur, 652. Religioſos fuiſſe innocentes agnoſcit, 660. gratulatorias Epiſtolas propter cenſuram latam a Clero Dublinenſi recipit, 680. propoſitiones ex libro Wilſoni damnat, 682. Cleri Dublinenſis, 680. Kelliſoni, 721. & Richardi Schmidt Chalcedonenſis Epiſcopi literis gratulatoriis honoratur, 726. propoſitiones e Floydii Apologia decerptas cenſuris perſtringit, 705.

Par-

Parlamentum Parisiense cum Clero Gallicano ob cujusdam libri censuram colliditur, 283. Santarelli censuram præpedire nititur, 396. sese opponit Regis edicto circa Regularium Doctorum numerum, 466.
Pauli Meneslaus, ejus opera & obitus, 531.
Petrus de Arcis quasdam propositiones revocare cogitur, 79.
Philibertus Sabaudiæ Princeps moritur, 131.
Philippus IV. Hispaniarum Rex Valtelinam sibi eripi queritur, 54. Batavos profligat, 189.
Philippus Julius Pomeraniæ Dux moritur, 334.
Philippus Trevirensis Archiepiscopus & Elector Galliæ Regem a bello contra Hispanos avertere nititur, 154. cum Abbate sancti Maximiani contendit, 205. apud Cæsarem caussa cadit, 207. a summo Pontifice protegitur, 207. Abbatiam dimittere cogitur, 208. ab Hispanis capitur, 211. ex captivitate redux in Monachos vindictam exerit, 211.
Piscator Joannes, ejus scripta & obitus, 529.
Poloni comitia Varsaviæ celebrant, 127. de bello Suevico deliberant, 128. a Gustapho Sueciæ Rege opprimuntur, 510. 623.
Pontius Legionensis Salmanticensis Academiæ juramentum propugnat, 736.
Prædicantes ex hæreditariis Ferdinandi ditionibus exulare jubentur, 5. non obtemperant, 6. ex variis locis ejiciuntnr, 145. ob adulteria & alia crimina loco moventur, 407. Brunsvicenses excitant cruentos tumultus, 607. Regibus adulantur, 615.
Priulus Mathæus Cardinalis, ejus elogium & obitus, 102.
Puteanus Carolus Ord. Præd. ejus mors & opera, 529.

R.

Rea Insula, seu Cracina ab Anglis invaditur, 559.
Recollecti PP. eorum contentio cum FF. Capuccinis circa habitum, 109.

Renetus Leonenſis Epiſcopus a Luytræo Decano graviter vexatur, 215. ſuam innocentiam vendicat, 217. a Clero Gallicano protegitur, 228.
Reſtitutio bonorum Eccleſiaſticorum ab hæreticis ereptorum urgetur, 588. 592. Cæſareum reſtitutionis edictum, 599.
Rhæti, vide *Griſones*.
Rhemus Georgius Patritius Auguſtanus fabulam exſufflat de Alexandro III. Fridericum Oenobarbam proculcante, 357. ejus obitus, 357. Tobias & David Patritii Auguſtani ad fidem Catholicam revertuntur, 602.
Richelius Cardinalis Hiſpanos a Valle telina ejici petit, 62. contra ipſum quidam libelli famoſi vulgantur. 261. litem circa P. Santarelli cenſuram componit, 396. inſidias contra Regem ſtructas evertit, 407. Anglos profligat, 556. Rupellam cingit, 563.
Richeomus Ludovicus Jeſuita, ejus lucubrationes & mors, 361.
Ricquius Juſtus, ejus obitus & ſcripta, 739.
Rivarola Dominicus Cardinalis, ejus obitus & elogium, 627.
Rodolphus Octavius Cardinalis, ejus elogium & obitus, 104.
Rohanæus Hugonotarum rebellium Dux urbes ad ſeditionem concitat, 165. ſpurius ejusdem Zelus pro ſua ſecta, 166. Septimanos ad rebellionem concitat, 557. pro Rupellenſibus pugnat, 561. 563.
Roias de Sandoval Cardinalis, ejus obitus & elogium, 327.
Rota Franciſcus Capuccinus Friderici Palatini cauſſam agit, 38.
Rotomagenſis Senatus Floydi Jeſuitæ librum comburi jubet, 732.
Rupifocaldius Cardinalis Pariſinæ cenſuræ obſiſtit, 734.
Ruppellenſes Calviniſtæ Catholicos divexant, 100. Franciæ Regis vitæ inſidiari creduntur, 101. bellum

lum in Regem suum parant, 164. navali prælio profligantur, 177. eorum Urbs a Regio milite cingitur, 408. pacem cum Rege ineunt, 409. cum Anglis contra Regem conspirant, 552. Anglos in opem invocant. 561. rupella obsidetur, 560.
Rustici Protestantes in Austria contra Cæsarem seditiosi, 423. vide *Austria.*

S.

Sacchetus Julius ab Urbano VIII. creatur Cardinalis, 463.
Salmanticensis Academia, ejus juramentum pro tuenda SS. Augustini & Thomæ doctrina, 734. hoc juramentum impugnatur & defenditur, 736.
Santarellus Antonius Jesuita, ob ejus librum de hæresi gravis in Francia motus oritur, 367. propositiones inde extrahuntur, 368. damnantur a Curia & Facultate Parisiensi, 378. 382.
Saona Hieronymus, ejus opera & obitus, 113.
Schmith Nicolaus, vid. *Wilsonus.*
Schmith Richardus Chalcedonensis Episcopus, Sedis Apostolicæ Delegatus in Angliam mittitur, 638. gravis inde contentio oritur inter Clerum Sæcularem & Regularem, 641. eidem obsistunt Jesuitæ, 641. a Kelisonio defenditur, 641. ad S. Facultatem Parisinam recurrit, 643. ob Facultatis Parisinæ patrocinium grates agit, 726. in Gallias profugere compellitur, 728.
Scortia Joannes S. J. ejus obitus & scripta, 740.
Scultetus Abrahamus, ejus mores, opera & obit. 353.
Servinus Parlamenti Advocatus celeber repentina morte decedit, 381.
Sfortia Franciscus Cardinalis, ejus elogium, vita & mors, 105.
Sibtorpius Prædicans Regis Jacobi adulator, 536.
Sigismundus Poloniæ Rex de bello Suecico agit in comitiis, 127. bellum parat contra Suecos, 512. vario Marte pugnat contra eos, 624.
Smising Theodorus Minorita, ejus obitus & scripta, 739.
Soth Andreas, ejus opera & obitus, 346.

Spada Bernardus Purpura Romana decoratur, 463.
Spinola Ambrosius Bredam obsidet, 52. occupat, 185.
Spinola Joannes Dominicus Cardinalium Collegio adscribitur, 463.
Spicholdus Egebertus ejus opera & mors, 709.
Stampesius Leonardus Carnotensis Episcopus censuram quorumdam librorum conficere rogatur, 273. hæc censura rejicitur, 282. ejusdem censura latina, 293.
Stellartius Augustinianus, ejus opera & obitus, 525.
Subisius Dux rebellium Hugonotarum Princeps Rupellanos ad seditionem concitat, 164.
Sturmius Zacharias, ejus obitus & scripta, 745.
Susneus Abissinorum Rex fidem Catholicam amplectitur, 82. 518.
Swicardus Elector ac Moguntinus Archiepiscopus a Friderico Palatino indigne habetur, 18. Franciæ Regem a bello contra Cæsarem avertere molitur, 155. moritur, 500. ejus elogium, 501.
Sylvesius Mexicanus Prorex ab Archiepiscopo excommunicatur, 86. gravis inde tumultus oritur, 87. exauctoratur, 89.

T.

Testefortins Joannes Ord. Præd. ejus propositio a Parisina Facultate damnatur, 470. ejus sensum explicat, 471. ejus censura revocatur a Rege, 474.
Thomas Aquinas S. ejus doctrina propugnatur Salmanticæ, 734.
Thomas a Jesu Carmelita Discalc. ejus opera, & obitus, 740.
Tillius Bavarici exercitus Dux arma contra Cæsaris hostes parat, 134. hosti bellum dissuadet, 136. Daniæ Regem profligat, 139. pacem suadet, 141. falsas Protestantium criminationes detegit, 393. Danos cædit, 418.
Toyrassius Franciæ Marescallus Rupellenses profligat, 179. Anglos cædit, 553.
Turcæ apud Leucadem Melitenses profligant, 333.

U. V.

Vallis Telina, vide *Grisones*.

Veneti, arma contra eos Papa parat, 181. ex Valle Telina propulsantur, 181.
Verallus Fabritius Cardinalis, ejus elogium & obitus, 105
Verdu Blasius Ord. FF. Præd. ejus mors, & lucubrationes, 151.
Verospius Fabritius Purpura Romana ab Urbano VIII. decoratur, 631.
Viennensis Senatus Sectarios cætus hrberi prohibet, 11. Austriæ inferioris Ordines contra hoc edictum reclamant, 8. fidem Catholicam promovet, 145.
Vidanus Hieronymus Purpura Romana decoratur, 631.
Vincentius a Paulo suam Congregationem Presbyterorum Sæcularium Missionis instituit, 483.
Vincentius II. Mantuæ Dux moritur, 633. bellum exinde ortum, 621.
Virodunensis contentio, vid. *Franciscus*.
Universitas vide *Parisiensis*.
Vogelius Mathæus, ejus opera & obitus, 124.
Urbanus VIII, Pontifex bona Ecclesiastica Catholicis erepta restitui petit, 13. nuptiis Henrietæ Franciæ Principis cum Walliæ Principe oblectatur, 41. Valtelinam depositi jure tenet, reclamantibus Calvinistis, 54. hoc depositum sibi eripi queritur, 55. bellum inter Franciæ & Hispaniæ Reges avertere molitur, 59. depositum apud Franciæ Regem reposcit, 61. novos Cardinales creat, 107. 631. varias edit Constitutiones, 108. 340. 486. 752. quo minus Dominicus a Jesu Maria ob ægritudinem ad Cæsarem & Bavariæ Electorem veniret, excusat, 132. de Gallorum irruptione in Vallem Telinam queritur. 181. arma contra Venetos parat, 181. Hispaniæ Regem defendit, 183. Morlacenses Carmelitas Moniales jurisdictioni Ordinis subtrahit, 217. litem inde ortam sopire nititur, 232. 238. Elisabetham Lusitaniæ Reginam tertii Ordinis fuisse declarat, 332. Andream Avellinum Theatinum & Felicem Capuccinum Beatorum Albo inscribit, 332. pacta

circa

circa Religionem apud Tellinos inita rata habet, 339. item circa Santarelli censuram componere nititur, 499. Tillio victoriam de Danis reportatam gratulatur, 421. sequestrum Vallis Telinæ recuperat, 449. Congregationem Presbyterorum sæcularium Missionis confirmat, 485. Abissinos recipit, 518. Sedis Apostolicæ Delegatum in Angliam decernit, 638. hanc Anglorum contentionem dirimere nititur, 733. Bullam Cœnæ innovat, 746, Leopoldum Guilielmum Austriæ Archiducem in Magdeburgensem Archiepiscopum nominat, 765.

Ursinus Alexander Cardinalis moritur, 459.

W.

Wallensteinius Albertus Cæsarei exercitus Dux bellum parat, 135. Dani Regis copias profligat, 139. Mansfeldium apud pontem Dessaviensem fundit, 415. adversus ejus violentias Principes queruntur, 581. Danos profligat, 582.

Wartenberg Comes unacum sua uxore a Lutheranis suis subditis misere trucidatur, 149.

Wilsonus Mathias librum contra Pontificii Delegati librum edit, 641. 642. propositiones ex hoc libro a Facultate Parisina censuris notantur, 682. falso suum librum a Sorbonæ Doctoribus fuisse approbatum jactitat, 721.

Withæus Calvinista cum P. Fischero Londini disputat, 63. hujus disputationis exitus, 65.

Wolfrum Vitus, ejus opera & obitus, 531.

Z.

Zacharias Theobaldus, ejus opera & obitus, 746.

Zacchias Laudavius ab Urban. VIII. Papa renuntiatur Cardinalis, 463.

Zoesius Henricus, ejus opera & obitus, 739.

Zollern Itelius Comes, Cardinalis, ejus obitus & elogium, 329. Synodum celebrat Osnabrugi, 343.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

FLEURII
HISTORIA
ECCLESIASTICA.
TOM. LVIII.

Th 58
5178

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN